„Cititorul regăseşte (sau descoperă) în paginile acestei cărţi scrisul unuia din cei mai talentaţi umorişti ai literaturii romîne... Paginile consacrate picturii realităţilor din mănăstiri, în care îşi trăiesc din plin existenţa, atît de stranie pentru omul modern, monahi buni la inimă, blînzi şi iertători, fericiţi ca nişte copii cînd se pot înfrupta din vreo plătică sau cînd izbîndesc să scape de Satana prin cîte o cruce mare pe sîn, aceste pagini adiate de miresme arhaice sînt suficiente pentru a-i fixa lui Damian Stănoiu un loc în istoria literaturii romîne."

Dumitru Micu

Lei 5

DAMIAN STĂNOIU

236

BPT

DAMIAN STĂNOIU

Alegere de stareţă

236

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

DAMIAN STĂNOIU

Alegere de stareță

(O anchetă • Pocăința starețului • Dragoste și smerenie • Alegere de stareță • Ucenicii sfîntului Antonie)

1964

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Prefață și Tabel cronologic de
Dumitru Micu

Textele volumului de față au fost reproduse după manuscrisele și edițiile definitive puse la dispoziție de soția autorului

Redacția „Biblioteca pentru toți"

PREFAȚA

Cititorul regăsește (sau descoperă) în paginile acestei cărți scrisul unuia dintre cei mai talentați umoriști ai literaturii romîne. Desăvîrșit cunoscător al vieții monahale, ca unul ce a slujit-o vreme de mai mulți ani, Damian Stănoiu și-a cucerit un loc în literatura romînă dintre cele două războaie îndeosebi prin acele cărți ale sale (povestiri, nuvele, romane) care statornicesc moravuri, situații și chipuri caracteristice lumii împrejmuite de zidurile mînăstirilor. Camilafca și potcapul nu pătrund, desigur, în literatura noastră doar în 1928, cînd, sub semnătura lui Damian Stănoiu, apare volumul *Călugări și ispite*. *Amintirile* lui Creangă (spre a nu merge mai departe), ne călăuzesc spre „Cărarea afurisită" dintre Secu și Agapia din deal, unde toată vara se aude cîntînd cu glas îngeresc :

„Ici în vale, la pîrău,
Mielușa lui Dumnezeu !"

iar cîte un glas gros răspunde :

„Hop și eu de la Durău,
Berbecul lui Dumnezeu !..."

Calistrat Hogaş a înveşnicit în ale sale însemnări de drumeţie figura părintelui Ghermănuţă şi siluete precum acelea ale părinţilor de la Pîngăraţi : Stratonic, Vavila, Glicherie, Varsanufie. Ochiul lui Sadoveanu poposeşte adesea, în *Oameni şi locuri* mai cu seamă, asupra profilurilor din mînăstiri, iar opera lui Gala Galaction numără multe pagini (din cele mai puţin împlinite artistic, ce e drept) închinate vieţii unor preacucernici monahi. În ale sale *Icoane de lemn*, Tudor Arghezi însemnă cu vitriol, într-o frescă de adevărată bolgie infernală, cloaca ascunsă în chilii sub veşmîntul smereniei şi al purităţii. Necruţător denunţă ticăloşiile cuibărite în mînăstire şi Alexandru Sahia, în fragmentele pe care a reuşit să le scrie din proiectatul roman *Huliganii lui Dumnezeu*. Nimeni nu a zugrăvit însă mediul mînăstiresc atît de complet — monografic am putea zice — şi deci atît de adevărat, stabilindu-şi renumele literar în special prin scrierile de acest gen, precum autorul *Cărţii pustnicilor*. Din punct de vedere tematic — şi nu numai tematic —, literatura sa corespunde unui alt remarcabil umorist, Gheorghe Brăescu, revelatorul cel mai talentat al vieţii din vechea armată. Creangă vorbeşte despre călugări întîmplător. Hogaş înfăţişează pe Ghermănuţă, Glicherie, Varsanufie ca pe nişte creaturi ciudate, Sadoveanu revelă, adeseori, sub rasa monahală, inimi răzvrătite de haiduci sau de oameni amărîţi ce s-au logodit cu pustietatea spre a se izbăvi de amarul vieţii din lumea stăpînită de boieri şi logofeţi. Cu excepţii rare, ca povestirea *Gratie şi Palamon*, Galaction produce, cînd scrie despre pustnici, mai curînd opere de devoţiune creştină decît creaţii beletristice. În schimb, penelul lui Arghezi, solicitat exclusiv de abjecţia din mînăstiri, se exercită în compunerea unor portrete groteşti, caricatural-fantastice. Spre deosebire de toţi aceştia (şi — s-o spunem de la bun început — cu mijloace de creaţie ce nu se pot măsura nici pe departe cu ale lor), Damian Stănoiu, el însuşi ieromonah în perioada în care îşi scrie primele cărţi cu temă din viaţa călugărilor, îşi priveşte confraţii fără mirare, repulsie sau extaz, firesc, întocmai ca pe

orice oameni constituiţi într-o breaslă oarecare. Interesul operei sale stă, de aceea, în autenticitatea cu care surprinde în conduita sever diriguită de canoane a cuvioşilor fraţi şi părinţi manifestarea, în ultimă judecată, a firii general omeneşti.

Intrarea lui Damian Stănoiu în mînăstire, căreia îi datorăm atîtea scrieri remarcabile, a fost urmarea unui şir de ani de vagabondaj, foame, zbucium şi decepţii. Romanul *Demonul lui Codin*, altfel poate cea mai neizbutită producţie a scriitorului, prezintă o însemnătate istorico-literară, întrucît alcătuieşte biografia romanţată a lui Codin S. Dragomir, alias Damian Stănoiu, fiu de ţăran sărac din părţile Olteniei, ajuns, după îndelungi zbateri, la „poarta muzelor". În afară de confesiunile indirecte cuprinse în acest roman, scriitorul furnizează anumite date autobiografice într-un interviu acordat revistei *Adevărul literar şi artistic* în 1933 (anul XII, seria a II-a, nr. 644 din 9 aprilie). Născut în 1893 la Dobrotinet, în fostul judeţ Olt, Damian Stănoiu şi-a petrecut cei dintîi vreo cincisprezece ani ai vieţii în satul de baştină, făcînd de mic copil sînge rău părinţilor prin faptul că, în loc să le dea ajutor la muncile cîmpului, se ascundea prin cotloanele grămezilor de paie sau de coceni, prin poduri sau cine mai ştie pe unde, cu *„afurisitele de cărţi"*, pe care *„ar fi fost în stare să le şi mănînce, nu numai să le citească"* (*Demonul lui Codin*, ed. Cartea romînească, p. 7). Digeră tot ce-i cade în mînă : *Don Quijotte de la Mancha* şi numere din *Viaţa romînească*, *Alexandria* şi *Robinson Crusoe*, cărţi bisericeşti şi fascicole din Jules Verne. Pe la treisprezece ani reuşeşte, ca un băiat isteţ şi instruit ce se afla, să intre la poşta din sat, ca telefonist, fiind curînd ridicat la gradul de secretar de primărie. Un conflict cu moaşa comunală, o babă beţivă, precum ne încredinţează scriitorul în interviul din *Adevărul literar*, provoacă destituirea din importanta funcţie şi hotărîrea adolescentului de a-şi lua lumea-n cap. Timp de cîţiva ani, viitorul Damian Stănoiu va duce o existenţă de vagabond, cutreierînd diverse oraşe din Muntenia şi Moldova şi dedicîndu-se pe rînd celor mai felurite îndeletniciri : cizmar, lemnar, curelar, lucrător la Letea şi la

o fabrică de mobilă din Dealul Spirii, rîndaş la spitalul Pantelimon, apoi îngrijitor — tot acolo — de bolnavi (în perioada cînd printre internaţi se afla şi Ilarie Chendi), „ziarist" (adică vînzător de ziare) pe străzile Iaşilor şi Bucureştilor, angajat al serviciului de expediţie de la *Adevărul*, hamal în portul Constanţei, unde (dacă faptul povestit în roman o fi real) încearcă să se sinucidă, călător spre America, dar numai pînă la Hamburg, de teama răului de mare, cititor al lui Schopenhauer (*Viaţa, amorul, moartea*, în traducere romînească), iar în cele din urmă drumeţ îngenuncheat, istovit de oboseală, în pragul mînăstirii Căldăruşani[1], cîrmuită de toiagul stareţului, pe atunci, Ghenadie. După ani de hărţuială cu o lume maşteră, mînăstirea ridicată în inimă de codru îi apare pribeagului ca un adevărat liman al mîntuirii, iar gustul pîinii şi al fierturii oferite de Ghenadie îl simte aidoma aceluia al unui ospăţ de paradis. Damian Stănoiu se consacră pustniciei cu un devotament adînc, ce nu-l va părăsi nici chiar după izgonirea din cinul monahicesc. Îndeplinindu-şi conştiincios „ascultările", tînărul frate, apoi ieromonah Daniil găsea timp pentru lectură, iar îndeletnicirile scriitoriceşti încep să-l solicite tot mai insistent. Însărcinat să elaboreze o monografie a mînăstirilor din eparhia Bucureşti, Damian Stănoiu scrie o seamă de broşuri, în care înfăţişează mînăstirile Căldăruşani, Pasărea, Ţigăneşti (Ciorogîrla) ş.a. În publicaţiile bisericeşti îi apar (după cum aflăm din interviul din 1933) *„sumedenie de versuri... încît mai toate feţele preoţeşti mă ţin de mare poet"*.

Anul 1927 marchează o cotitură în biografia pustnicului. *Viaţa romînească* îi publică prima nuvelă, *În căutarea unei parohii*, ajunsă în redacţia revistei ieşene prin mijlocirea lui Gala Galaction. Nuvela va deschide întîiul volum al scriitorului, *Călugări şi ispite*, apărut în 1928 în editura Cartea Romînească. Primirea favorabilă, chiar entuziastă, de care această carte s-a bucurat din partea criticii, premiul Academiei, cu

[1] În interviul din *Adevărul literar şi artistic*, Damian Stănoiu spune că a fost întîi monah la mînăstirea Clocociovu din Oltenia.

care a fost distinsă, au constituit o încurajare şi un imbold pentru autor, care începe să dea la lumină, într-un timp record, volum după volum.

Se înţelege că, dacă ar fi rămas călugăr, Damian Stănoiu n-ar fi putut scrie şi publica aceste cărţi. Autoritatea ecleziastică a reacţionat cu străşnicie cînd a văzut că cinstitul ieromonah nu conteneşte cu dezvăluirea unor fapte peste care ea ţinea morţiş să se întindă vălul, fie acela oricît de străveziu, al tăcerii. În 1932, prodigiosul autor e chemat să dea socoteală soborului pentru libertatea cu care îşi îngăduise să divulge anumite taine (mai mult sau mai puţin) ale existenţei din umbra altarelor. Un soi de reportaj, publicat de Damian Stănoiu în *Adevărul literar şi artistic* (nr. 588 din 13 martie 1932), imaginează cu anticipaţie judecata soborului întrunit la Căldăruşani. Scris cu vervă scînteietoare, reportajul (mai degrabă o scenetă) e o adevărată creaţie literară, pigmentată de duh satiric, dar picurată discret şi cu amărăciunea preotului căruia i se ridică darul. După ce denunţă preacuvioaselor feţe de arhimandriţi şi protosingheli pasajele mai deocheate din *Călugări şi ispite, Necazurile părintelui Ghedeon, Duhovnicul maicilor* şi *Fete şi văduve*, exarhul mînăstirilor, învestit cu puteri de judecător, *„mîndru că a fost în stare să domine şi să convingă un sobor de treizeci de cuvioşi care n-au auzit în viaţa lor de literaţi şi de literatură..., pofteşte pe călugări să iscălească"*. Şi ei iscălesc — unii de frică să nu rămînă fără lemne în mijlocul iernii, alţii pentru că aşa e porunca... Numai unul dintre membrii soborului se încumetă să observe :

„— Preacuvioşi părinţi, din cîte s-au vorbit aici, eu am înţeles un lucru : că atîta timp cît părintele Damian s-a legat de călugări simpli, de stareţi, de arhimandriţi, de călugăriţe, de fete şi văduve, nu l-a durut nici capul ; îndată însă ce-a îndrăznit să scrie două rînduri contra episcopilor, s-a descoperit că e aşa şi pe dincolo şi s-a abătut urgia canoanelor asupra lui. Nu-i aşa, preacuvioşi părinţi ?

Tăcere. Cei trei arhimandriți își zîmbesc semnificativ și se pregătesc să treacă la prăștină fiartă.“

Amărăciunea fostului ieromonah, răspopit, se vădește și în alte manifestări publice, precum amintitul interviu sau răspunsul dat adresei de excludere din cin, primită de la Patriarhie, răspuns publicat în *Adevărul literar și artistic* (nr. 619, 23. X. 1932) :

„Înalt Prea Sfințite Stăpîne,

Aveți perfectă dreptate. Toate «închinările» s-ar potrivi cu «îndatoririle călugărești», numai literatura nu. În consecință, vă rog respectuos să binevoiți a lua act că renunț a mai face parte din clerul monahal.“

Asemenea reacții sînt concludente nu numai pentru atitudinea omului, dar și a scriitorului Damian Stănoiu față de viața de mînăstire. Autorul atîtor cărți ce biciuiesc stări de lucruri din mediul monahal nu e un schismatic și cu atît mai mult un scriitor anticlerical. Oricît de puțin reverențios ar fi tonul său, cînd relatează împrejurări din viața unor obraze sfințite și chiar cînd vorbește despre divinitate (în *Jocul Satanei* de pildă) Damian Stănoiu nu e lipsit nu numai de credință, dar nici măcar de respectul față de duhovniceștile canoane, de sentimentul pietății datorat variatelor practici rituale. În sînul comunității fraților întru Domnul se simte în elementul său, și în interviul acordat *Adevărului literar și artistic* stăruie nostalgia liniștii din miez de codri, unită chiar cu dorința, mărturisită, a reîntoarcerii între zidurile mohorîte. Abundența citatelor din *Biblie,* din cărțile de cult, ca și referirile foarte dese la literatura patristică și la momente din istoria bisericii revelă voluptatea lăuntrică, resimțită la contactul cu o asemenea literatură. Într-un cuvînt, Damian Stănoiu e un scriitor integrat sufletește tagmei monahicești, și — cum observă acad. G. Călinescu — peste paginile sale plutește *„rîsul blînd din* Floricelele sfîntului Francisc, *în care călugării fac, din inocență, isprăvi grotești“.*

Din acest fapt nu rezultă însă o prezentare idilică, denaturată, a fenomenelor de viață observate. Senin, surîzător, evitînd cu modestie să-și judece drastic semenii, precum Tudor Arghezi (al doilea mare răspopit, după Creangă), procedînd cu smerenie, deoarece *„orice ar face călugărul — zice Pimen cel Mare — ... să facă cu smerenie. Și mîncarea să-i fie cu smerenie, și cîntarea cu smerenie, și plînsul, și postul, și rugăciunea tot cu smerenie“...* *„—Și beția așișderea“*, completează un personaj dintr-o nuvelă (pe care noi l-am putea completa, la rîndul nostru : așijderea literatura), scriitorul nu omite relevarea unor fapte care, indiferent de intenția subiectivă, pun sub semn de întrebare, prin natura lor, însăși instituția călugăriei. Păstrînd ceva din umorul bonom al lui Calistrat Hogaș, mai puțin amploarea și robustețea acestuia, Damian Stănoiu duce, cu toată blîndețea tonului său, critica moravurilor călugărești mult mai departe decît neobositul călător prin Munții Neamțului, fără a reuși implicit, nici vorbă, să sporească proporțional valoarea literară a scrisului său în raport cu acela al ilustrului înaintaș.

Fenomenul ce se impune îndeosebi observației lectorului în timpul parcurgerii cărților lui Damian Stănoiu este falsul, duplicitatea existenței duse de preacuvioși. Sub o haină și un limbaj de circumstanță, aceștia prezintă toate însușirile naturii omenești, amplificate, în unele cazuri, pînă la monstruozitate. Savuroasa povestire *Ucenicii sfîntului Antonie* narează evenimente săvîrșite în mînăstire în prima zi a postului mare, în care, ca și în următoarele două, nici unui monah nu-i este îngăduit să mănînce altceva decît — seara — o bucată de varză. Urmărind peripețiile unor motani, supuși și ei postului negru, prin cămările mai multor personaje de vază ale sfîntului locaș, scriitorul îi surprinde pe fruntașii mînăstirii în situații ce contrazic deopotrivă regulile instituției și pietatea pe care chipurile lor o afișează. Schimnicul Antonie, *„renumitul nevoitor întru cele pustnicești“*, care se hrănește, zice-se, numai cu *„puțină pîine și ceapă“*, e găsit de cotoiul Năstase ospătînd în taină pîine cu slănină. Pisoiul celălalt, Matei, pornit cu intenții simi-

lare prin bucătării și cămări, descoperă, deconcertat, pretutindeni cea mai sfidătoare desconsiderare a zilei de post: cuviosul Isaia se cinstește cu pîine și ouă răscoapte, cuviosul părinte Acachie se înfruptă din pîine și brînză, iar bucătăria ieromonahului Vitalie emană un miros din care își poate da oricine seama că preacucernicul *„va cînta canonul cel mare al sfîntului Andrei cu gîtlejul uns de sarmale“* Spectacolul cel mai atractiv pentru un motan flămînd îl oferă însă chilia stareţului. În faţa uşii chiliei, ucenicul egumenului explică unor vizitatori de la oraş că părintele Gherasim nu se poate arăta, ca să le dea blagoslovenia cerută, deoarece în cele trei zile de la începutul săptămînii mari petrece întru sfinţenie: *„stă retras, nu mănîncă, nu bea, nu vorbește, se roagă și meditează“*. Cu simţurile-i caracteristice, cotoiul surprinde un alt soi de petreceri, mai puţin duhovniceşti, în încăperile stăpînite de mai-marele obştii. De acolo vin *„sunet de furculiţă, clefăituri și îndemnuri la mîncare“*, iar după un timp părintele stareţ e văzut trecînd în cămară: *„un purcel fript la tavă, din care lipseau picioarele de dinapoi și urechile; o farfurie cu unt proaspăt, din care lipsea ca o pătrime; o cutie de ton, înjumătăţită; o bucată uriaşă de caşcaval găurit; o farfurie cu icre de ştiucă, una cu bucăţi de plăcintă, un cotor de salam, coji de ouă şi pîine“*.

Dacă povestirea s-ar limita la fixarea unor asemenea instantanee, ea n-ar conţine, desigur, neapărat satira. Peregrinările motanilor constituie însă doar un scurt episod, intercalat amplei istorisiri despre mortificaţiile ce şi le impun Ghelasie şi Ghervasie, doi monahi ce rezistă ca nişte martiri ispitelor diavoleşti, pînă seara, cînd înfulecă peşti prăjiţi şi cîrnaţi. Povestirea culminează cu judecarea celor doi rătăciţi şi osîndirea lor de către sobor.

„Consiliul însă se arată neîmblînzit. E drept că bătrînul Porfirie nici n-a deschis gura, dar ecleziarhul Arsenie, care tot îşi mai scotea — cu un băţ de chibrit — rămăşiţele de miel de printre dinţi, nu vru să ia în consideraţie nici firea omenească a celor doi vinovaţi, nici faptul că apăreau pentru prima oară în faţa judecătorilor.“

Dezgustător, deci, în conduita călugărilor de frunte nu e faptul de a se abate de la rigidele canoane, ci aparenţa de sfinţenie pe care caută să şi-o dea. Făţărnicia, în modul în care se manifestă ea sub comanac şi rasă, e o consecinţă inevitabilă, ca fenomen general, a recluziunii menite să zăgăzuiască desfăşurarea normală a naturii omeneşti. Prohibite fiind, cerinţele inerente firii fiinţelor vii îşi croiesc drum spre împlinire prin surparea temeliilor înseşi ale constituţiei psihice specific umane.

Evident, nu în toate scrierile sale cu temă din viaţa pustnicilor sesizează Damian Stănoiu fenomene de pervertire a conştiinţelor ca urmare a situării de-a curmezişul cursului firesc al existenţei. De cele mai multe ori, scriitorul se amuză doar contemplînd nişte biete făpturi omeneşti înveşmîntate în haină monahală în luptă cu Diavolul, pe care-l afurisesc, îl scuipă, îl ard cu agheasmă şi îl afumă cu tămîie, îl schilodesc prin închinăciuni şi mătănii. Atitudinea pronunţat satirică se face simţită îndeosebi în nuvele şi romane precum *Pocăinţa stareţului*, *O anchetă*, *Alegere de stareţă*, *O zi din viaţa unui mitropolit* ş.a. Cu sau fără dorinţa autorului, aceste opere denunţă ca pe o realitate incompatibilă cu exigenţele naturii umane însăşi existenţa mînăstirilor, în interiorul cărora domneau pe vremuri relaţii cvasisclavagiste. Egumenul pecetluit într-o nuvelă a lui Stănoiu stăpîneşte ca un despot, dispunînd nelimitat de braţele de muncă ale monahilor de rînd, ca şi de rodul muncii acestora. Preacuviosul Glicherie învîrte afaceri pe picior mare pe seama averii mînăstireşti, iar fraţilor întru Domnul le rînduieşte o soartă de robi, hrănindu-i cu răbdări prăjite, purtîndu-i zdrenţăroşi şi cu picioarele goale, lăsîndu-i să se prăpădească fără asistenţă medicală. Cînd, în urma unor scrisori anonime trimise la Mitropolie, se instituie o comisie de anchetă, părintele Glicherie e găsit curat ca lacrima. Membrii comisiei, mituiţi, — care cu un miel care cu un poloboc de vin sau cu cîteva kilograme de unt, — îşi scriu raportul către Mitropolie după două zile de osteneli între cuţite şi pahare *(O anchetă)*. Un alt preacuvios, Procopie, mincinos, hoţ, preacurvar şi adevărat satrap al sfîntului locaş, care gratifică, pînă

şi în altar, preoţi mai bătrîni decît el cu apelative precum „*porc bătrîn*" şi „*bou domnesc*", se dovedeşte totodată un fariseu fără rival. Într-o bună zi, adună consiliul mînăstirii în jurul unei mese încărcate cu cele mai alese bucate şi cu clondire de vin. După ce membrii consiliului, nişte bătrîni, în cea mai mare parte hodorogiţi şi puţini la înţelegere, se îndestulează pînă la rîgîială şi se afumă de băutură, stareţul îl roagă pe fiecare în parte să-l ierte pentru supărările ce i le va fi pricinuit. Cînd toţi sînt înduioşaţi pînă la lacrimi de această nesperată pocăinţă, secretarul stăreţiei aşază în faţa înţelepţilor consilieri contul de gestiune pe anul în curs, pe care aceştia îl iscălesc fără a-şi arunca privirea asupra lui spre a vedea ce cuprinde. Ieromonahul Pahomie, singurul care nu voieşte să semneze, este exclus din consiliu *(Pocăinţa stareţului)*.

Critica moravurilor din lumea mînăstirilor ajunge la o ascuţime foarte accentuată în romanul (de fapt o povestire) *Alegere de stareţă*. Adevărată comedie prin construcţie şi dialog, această scriere ridică nemijlocit masca de pe obrazul celor două călugăriţe : monahia Tomaida şi monahia Zenaida, rivale la postul de stareţă rămas vacant, dezvăluind în acelaşi timp o seamă de aspecte detestabile ale vieţii de mînăstire şi a mediului ecleziastic în genere. Aţîţate de demonul ambiţiei, călugăriţele pun la contribuţie toate resursele vicleniei lor, apelează la toate relaţiile stabilite în cursul vieţii, speculează toate slăbiciunile celor din jur, neşovăind a se deda la mîrşăvii, numai şi numai spre a se vedea triumfînd una asupra celeilalte. Vanitatea etern feminină îşi subsumează cu atîta iscusinţă calitatea monahică a Zenaidei şi a Tomaidei, încît se pare că toate legile călugăriei au fost anume instituite spre a facilita manifestarea perfidiei, a goanei după mărire şi a oferi prilej de bîrfă şi defăimare. Cele două femei se împroaşcă reciproc cu noroi cu o asemenea îndemînare, se demască una pe alta cu atîta putere de convingere, că atît ele, cît şi diferiţi ipochimeni cu grade bisericeşti superioare cu care preacuvioasele vin în contact ajung să poarte un stigmat cu neputinţă de şters vreodată. Pe o zi de iarnă viscoloasă, amîndouă călugăriţele o

pornesc cu sania, pe ascuns, una spre episcopie, alta spre reşedinţa exarhului mînăstirilor, hotărîte să uzeze de indiferent ce mijloace pentru a obţine scaunul stăreţiei... Ajungînd din urmă sania Tomaidei, Zenaida promite surugiului că-l va cinsti dacă va reuşi să răstoarne în şanţ, printr-un şiretlic, atelajul rivalei. Demersul călugăriţelor la înaltele autorităţi bisericeşti produce efecte neaşteptate, de un comic irezistibil, episcop întîmplîndu-se a fi un moşneag căzut în mintea copiilor, care se hîrjoneşte cu mîţele, savurează romane pornografice şi iscăleşte tot ce i se aduce în faţă, fără a se osteni să citească vreo hîrtie. Atît protectorul Zenaidei — vicarul episcopesc Serafim, cît şi acela al Tomaidei — bătrînul exarh al mînăstirilor obţin cu uşurinţă arhiereasca semnătură pe cîte un decret de numire a fiecăreia dintre cele două maici în fruntea mînăstirii Tămîioara. În aceeaşi zi, dispunătorul semnează încă un ordin, al treilea, de numire a unei terţe persoane în funcţia acordată anterior Zenaidei şi Tomaidei : e vorba de maica Aftusa, protejata părintelui Costin, secretarul episcopiei. Nu e greu de imaginat balamucul iscat în mînăstirea Tămîioara la aflarea celor trei ordine contradictorii. Molatica Aftusa leşină, Tomaida şi Zenaida se ceartă ca la uşa cortului, îşi scornesc reciproc zvonuri dintre cele mai infamante, inclusiv poveşti, nu total lipsite de temei, despre avorturi şi copii îngropaţi în ograda mînăstirii. Pînă şi la înmormîntarea fostei stareţe, în timp ce duc pe umeri rămăşiţele ei pămînteşti spre locul de veci, îşi aruncă peste sicriu cuvinte înţepătoare. Lucrurile se încurcă şi mai mult cînd se hotărăşte alegerea unei stareţe prin vot secret şi episcopia numeşte trei candidate, inclusiv o tînără maică, Irina, despre care se şopteşte că ar fi odrasla vlădicăi şi a fostei eugumene, cu excluderea de pe listă a maicii Tomaida. O veritabilă campanie electorală porneşte în sfînta mînăstire, cu toate implicaţiile : scormonirea tuturor scăderilor din viaţa intimă a contracandidatelor, trimiterea de scrisori anonime la episcopie şi aiurea, antrenarea (de către maica Zenaida) chiar a presei din Capitală în pătimaşa luptă intestină. Recordul tenacităţii în urmărirea înfăptuirii ambiţiei

îl bate maica Tomaida, care, văzîndu-se persecutată, face uz de cavalerismul unui fost amant, Stîlpeanu, devenit între timp, pasămite, *„ales al națiunii"*, pentru ca scandalul de la Tămîioara să fie adus în fața Senatului. Romanul publicat în 1932 dădea amploare acestui episod, descriind detailat desfășurarea zgomotoasă a ședinței Senatului, încheiată, senzațional, cu moartea subită a senilului episcop Ilarion și demiterea ministrului cultelor. În textul cuprins în culegerea de față, acest episod, mult prea diluat inițial, conținînd situații excesiv șarjate, neocolind senzaționalul ieftin, lipsește. Autorul, cînd și-a pregătit opera pentru ediția definitivă — nu cu mult înainte de moarte — l-a eliminat și, de asemeni, a operat amputări și concentrări și în alte capitole ale romanului (devenit povestire) *Alegere de stareță*, ca și, în genere, în textul întregii opere. În urma unei astfel de intervenții, literatura lui Damian Stănoiu nu are, de bună seamă, decît de profitat estetic. Elementul senzațional, căutarea de efecte facile prin insistarea asupra comicului de situații nesemnificative, cum și alte cusururi de ordin asemănător coborau numeroase pagini din cărțile acestui scriitor la nivelul unor producții de duzină, estompînd sensul lor critic. Renunțarea la anumite episoade pur hazlii, de prisos în contextul operei, servește cu evidență reliefării filonului valoros al creației lui Damian Stănoiu, care, în *Alegere de stareță*, a realizat — cum scria Pompiliu Constantinescu — *„cea mai corosivă critică a organizației monahicești după* Icoane de lemn *ale d-lui Tudor Arghezi"*.

Totuși elementul specific, cel care favorizează într-o măsură sporită față de toate celelalte realizarea notei personale a scriitorului, nu e cel satiric. Damian Stănoiu e, în ceea ce are mai particular, un umorist, precum s-a spus. Paginile într-adevăr încîntătoare ale creației sale sînt acelea în care apar călugări de rînd cu ignoranța și candoarea lor, cu permanenta nevoire întru cele sufletești și sistematica cedare în fața ispititoarelor chemări la trăirea normală a vieții. Preoți sau simpli frați, călugării lui Damian Stănoiu sînt, obișnuit, spirite neprihănite, putînd fi categorisiți, de-ar fi să întrebuințăm un calificativ de

circumstanță, în rîndul celor „săraci cu duhul". O anumită instrucție profesională nu le lipsește; dimpotrivă, ușurința cu care mînuiesc textele sacre e adesea uimitoare, cuvioșii rămînînd, cu toate acestea, niște oameni simpli, total nevinovați în problemele privind viața din afara mînăstirii. Cine nu-și amintește de pildă de Artemie, Averchie și Ghedeon, monahii „păcătoși", împinși de diavolul dorinței de trai bun spre fel de fel de peripeții, cuceritori prin bunătatea congenitală, prin ingenuitatea lor. Iată-l pe Artemie, eroul nuvelei *În căutarea unei parohii*, cutreierînd satele țării, din întinsul Bărăganului pînă în munții Maramureșului, ferfenițindu-și veșmintele și stîlciindu-și bocancii, spre a nu mai vorbi de zdruncinarea bietelor oase, neputincios de a găsi un sat pe care să-l păstorească, deși curtea Mitropoliei e plină zilnic de țărani care cer să li se trimită popă. Cuviosul Artemie nu izbutește din pricini felurite. Primit la început cu mare entuziasm în fiecare comună în care descinde, călugărul se vede silit de fiecare dată să se lase păgubaș de acea turmă duhovnicească, deoarece aproape pretutindeni sătenii văd în preot un îndrumător mai degrabă în treburile obștești decît în cele ce țin de mîntuirea sufletului; ei vor ca Artemie să le facă *„bangă"* și *„cumparativă"*, *„așa cum a făcut taica părintele din Costești, că vremără să luăm și noi stămburile ieftine"*. Într-un sat e luat la goană de preotul din localitatea vecină, cumulard a vreo trei parohii, care nu vrea să scape din mîini nici una. La altă comună trebuie să renunțe, deoarece administratorul moșiei de acolo îl bănuiește partizan al partidului advers celui din care face parte boierul. În Maramureș, primarul unui sat îl poftește să ia calea-ntoarsă cînd află că nu e absolventul unui seminar: *„...că nouă nu ne mai trăbui domni preoți proști"*. În cele din urmă, cînd crede că s-a statornicit într-un sat de prin părțile Bucureștiului, e găsit necorespunzător de către enoriași, pe motiv că nu e însurat: *„Nu ne lăsăm noi să fim înșelați de orice călugăr venit de pe drumuri! Nouă ne trebuie popă cu preoteasă!"*

Foarte apropiat prin subiect de nuvela *În căutarea unei parohii*, romanul *Necazurile părintelui Ghedeon* istoriseşte păţaniile unui monah care a găsit cu uşurinţă parohie, numai că nu reuşeşte de fel să armonizeze pronunţata aplicare spre trîndăvie nici cu preceptele cinului călugăresc şi nici cu pretenţiile credincioşilor, doritori şi aceştia de *„cumparativă"* şi *„bangă"*. Cărţii i s-a reproşat la apariţie faptul de a fi reluat subiectul nuvelei de debut, rezolvat aici într-un sens moralizator prin pocăirea monahului robit pîntecului şi întoarcerea lui în mijlocul umiliţilor pustnici. E, fără doar şi poate, un cusur al romanului această încheiere, ce include îndemnul la supunere necondiţionată faţă de canoane, la resemnare în faţa sorţii (vedeţi ce a pătimit Ghedeon dacă a părăsit mînăstirea — nu faceţi ca el !). Dezvoltarea unui subiect anterior prin amplificarea unui anume episod nu poate fi în sine şi nu este în cazul concret de reprobat. *Necazurile părintelui Ghedeon* adaugă un nou personaj bine conturat, chiar dacă nu prea nou faţă de celelalte, galeriei de portrete desenate de Damian Stănoiu. Mîncăcios, predispus la lene, destul de bleg şi neajutorat, iubitor de mici excentricităţi, precum atîrnarea picioarelor de o frînghie, Ghedeon trădează tocmai prin slăbiciunile omeneşti o conştiinţă imaculată în platitudinea ei. Chiar păcatul său de căpetenie este, la drept vorbind, un păcat venial : diavolul lăcomiei, cînd vrea să-l ducă în ispită, ia chipul unor farfurii cu macaroane. Gîlcevile lui Ghedeon cu Necuratul şi de asemenea numeroasele necazuri cu babele ce se perindă în serviciul de bucătărese ale sfinţiei-sale, cu poporănii care ţin morţiş să-l însoare şi să-l antreneze în afacerile publice, încurcătura în care e pus cînd calendarul ortodox e dat înainte cu treisprezece zile, în sfîrşit, îmbolnăvirea de piatră la ficat din cauza abuzului de mîncăruri, în care el vede un semn al supărării divine pentru abaterea de la pravilele mînăstireşti — toate acestea concordă la alcătuirea unei siluete nostime şi înduioşătoare, vădind înţelegerea autorului pentru tot ceea ce aparţine firii umane, inclusiv pentru imperfecţiunile acesteia. Colindul parohului din Scăieni prin satele vecine pentru a culege învăţăminte din practica fraţilor întru har, pe lîngă că e amuzant ca atare, prilejuieşte autorului exersarea condeiului într-o de ajuns de incisivă schiţă satirică, biciuind măruntele şi mai măricelele nemernicii ale unor preoţi rurali de mir.

Prin condiţiile lor de existenţă, călugării simpli sînt ţinuţi de regulă în afara civilizaţiei moderne, astfel încît psihologia lor e a unor fiinţe aparţinînd altor veacuri, săvîrşite. Călugării lui Damian Stănoiu, proveniţi în genere din sînul ţărănimii, conservă sub îmbrăcămintea specifică o înţelegere a lumii proprie ţărănimii patriarhale de acum cîteva secole, mai precis spus : proprie elementelor „cărturăreşti" ale ţărănimii de odinioară. Sfera cunoaşterii lor, preocupările, graiul aduc aminte adesea de „filozofii" ţărani din opera lui Sadoveanu, cu deosebirea însă că, în comparaţie cu aceia, eroii lui Stănoiu au — asemeni unor ciobani din *Fraţii Jderi* — *„toate ale lor mai domoale. Chiar şi mintea."* Îndeobşte, scrisul autorului *Cărţii pustnicilor* se caracterizează printr-o moliciune şi dulceaţă ce lasă cititorului neprevenit impresia de a parcurge paginile unui povestitor moldovean. Prin „moldovenismul" său, Damian Stănoiu se învecinează deci cu Sadoveanu. Marele creator al figurilor starostelui Căliman şi hatmanului Nicoară Potcoavă se înalţă însă deasupra tuturor colegilor săi de breaslă. Mihail Sadoveanu, moldovean prin factura stilistică a operei, e un scriitor de talie universală prin adîncimea filozofică a înţelesurilor încifrate în chipurile şi peisajele create. Eroii săi „filozofi" sînt doar aparent nişte săraci cu spiritul (ai lui D. Stănoiu sînt realmente), stîngăcia lor exterioară învăluind o inteligenţă subtil sfredelitoare.

Ignoranţi aşadar, naivi şi înceţi în mişcările psihice, monahii zugrăviţi de fostul părinte Daniil farmecă adesea prin blîndeţea lor — mod de exprimare a unei inalterabile candori. Citiţi nuvela *Dragoste şi smerenie*. Încîntarea produsă de lectura ei nu vine oare din dezarmanta nevinovăţie a părintelui Chiril, speculată cu o viclenie rudimentară, ea însăşi candidă, de către cîţiva ieromonahi ? Chipul în care Chiril îşi tratează

oaspeţii nepoftiţi, servindu-le din timp în timp cîte-o sticlă de vin, minţind de fiecare dată că e ultima pe care o mai are şi infirmîndu-şi inconştient spusele tocmai prin tăria cu care le susţine, împăcarea cu care se lasă încetul cu încetul antrenat el însuşi în veselia superiorilor, degenerată în beţie cumplită, remuşcările încercate la urmă, nu pentru prăpădirea vinului — un butoi întreg, primit de la ţară — ci pentru că el, nevolnicul, a dat ocazie Satanei să se bucure, definesc un suflet mărginit şi bun, hărăzit indubitabil împărăţiei cerurilor. Să ne oprim, pentru edificare, asupra uneia dintre numeroasele scene admirabil regizate, în care, prin şiretlicuri, ieromonahii storc lui Chiril mărturisirea că posedă nu cîteva sticle, ci un butoi întreg de vin. Ermolae se preface supărat pe Iachint, care scoate din buzunar nişte nuci, după isprăvirea conţinutului din sticla aflată în faţa lor pe masă :

„— *De ce eşti porc, măi frate Iachint ? Cît avuserăm vinişor nu scoseşi nucile, iar acum, cînd vezi bine că nu mai e nici de leac — hop şi tu cu ele !*

— *Da de unde ştii tu, mă, că Chiril n-o fi adus şi pentru bucătar vreo sticlă ?* (Sticlele oferite anterior vizitatorilor — pretindea monahul — fuseseră destinate iniţial superiorilor mînăstirii — D. M.)

— *Mai bea şi apă, nesătulule !*

— *Apă după nuci ?! Tu bei, Arcadie, apă după nuci ?*

— *Ba eu nu mănînc nici nuci, că-mi strică vocea...*

Chiril se scărpină după ceafă, în urechi, apoi îşi deretică barba cu oarecare vioiciune şi-şi făcu sieşi curaj :

— *Cinstiţi părinţi, vă rog să nu vă certaţi şi să nu vă supăraţi, că Dumnezeu este milostiv... şi din mila lui se cade să se împărtăşească şi cel ce n-are, ca şi cel ce are... Cel drept, ca şi cel păcătos. Zice psalmistul :* «Pierde-voi pre toţi cei ce grăiesc minciună...» *Şi cum noi călugării datori sîntem să păzim mai vîrtos poruncile, vă rog să mă iertaţi că... uite... ce să zic...*

— *Ai adus un butoi ! îl completă Ermolae, iritat de greutatea cu care Chiril lăsa adevărul să grăiască.*

— *Aşa e, cinstiţi părinţi ; am adus un butoiaş, că mi l-a dăruit un frate al meu, şi l-am băgat în cămară, ca să mă mîngîi în fiştecare zi cu cîte un pahar de mărimea litrei...*

— *Ispită !*

— *De la Diavolul ! Ptiu, ucigă-l-ar crucea !*

— *Şi acuma... de unde am rupt două sticle... am să mai rup şi pe-a treia, mai ales că părintele Arcadie abia acu veni.*"

Cum a remarcat critica, la vreme, savoarea literaturii lui Damian Stănoiu se află mai cu seamă în limbaj. Vorbirea e modalitatea esenţială de autodefinire a eroilor acestui scriitor. Precum în toată opera, în *Dragoste şi smerenie* lectorul e răpit de vraja dialogurilor în care obscurantismul desăvîrşit se uneşte cu erudiţia biblică, şi frazele pretenţios-construite, presărate cu termeni încărcaţi de străveche aromă, servesc comunicării unor chestiuni de însemnătate obiectivă minimă, adeseori prozaice prin excelenţă. E de un comic subtil, spre exemplu, duelul de citate din textele sacre purtat între duhovnicul Daniil şi monahul Chiril, amîndoi beţi turtă, duel provocat de refuzul acestuia din urmă de a mai aduce vin :

„*Cuviosul Chiril, om blînd cu firea, se încruntă şi se învineţi la faţă.*

— *Nu mai scot nici un pic ! Mi-aţi dijmuit butoiaşul...*

Şi ridicîndu-se de la masă, se rezemă cu spatele de perete. Musafirii schimbară priviri desperate.

— *Priviţi-l bine : nici urmă de smerenie în vorba lui şi în purtarea lui ! şopti Arcadie către Daniil.*"

Chiril, mereu naiv, încearcă să-şi argumenteze refuzul cu versete din *Evanghelie* :

„— ... *Cinstite părinte, fă dragoste şi judecă după dreptate... Nu intru eu în mai mare păcat dîndu-vă să beţi peste măsură ? Nu glăsuieşte sfînta Evanghelie că e* «vai de acela prin care vine sminteala» ?

Unchiaşul ridică din umeri şi din sprîncene.

— *Ai avea dreptate dacă n-ar fi altă chestie la mijloc. Cînd îţi porunceşte un preot să faci cutare lucru, nu mai încape nici o pricină* «Toate cîte îţi va porunci ţie preotul, fă-le !

2*

Nu te abate nici în dreapta, nici în stînga, căci cine nu ascultă de preot vrednic este de moarte...»."

Plină de haz e scena în care ieromonahul Arcadie citeşte rugăciunile morţilor pentru fraţii trîntiţi pe jos în urma năprasnicului chef.

„Dumnezeul duhurilor, carele ai călcat moartea şi pre Diavolul ai surpat, odihneşte sufletele robilor tăi acestora ce s-au mutat de la noi, în loc luminat, în loc de verdeaţă, de unde au fugit durerea, întristarea şi suspinarea... Şi orice au greşit ei cu cuvîntul, au cu fapta, au cu gîndul, iartă-le lor..."

Candoarea se traduce în acte ce ating culmea comicului de situaţii (situaţii concludente pentru profilul sufletesc al protagoniştilor) în *Ucenicii sfîntului Antonie.* Cuvioşii Ghelasie şi Ghervasie, ferm hotărîţi să ţină cu sfinţenie cele trei zile de post negru din săptămîna mare, refuză hrana pînă şi animalelor, potrivit recomandaţiei dintr-un text al Vechiului Testament, tălmăcit după capul lor : *„Oamenii şi dobitoacele şi boii şi oile să nu guste nimic, nici să pască, şi apă să nu bea".* Efectul e mai presus de închipuire. Porcii guiţă infernal, căţeaua scormoneşte cuibarele păsărilor, căutînd ouă, păsările sar peste gard, devastînd răsadurile din grădina pustnicului vecin, motanii cotrobăiesc prin cămările arhimandriţilor, surprinzîndu-i pe aceştia în situaţii compromiţătoare. Din cale-afară de nostimă e însă comportarea cuvioşilor Ghelasie şi Ghervasie înşişi. Scurmaţi de foame, ei devin irascibili şi-şi varsă năduful pe bietele dobitoace, botezate care cu numele superiorilor mînăstirii, care cu nume de împăraţi păgîni. Ghervasie, bunăoară, ocărăşte porcul, ce poartă, asemeni stareţului, numele de Gherasim :

„— Hei, preacuvioase! Cum îţi merge... mîntuirea? Bine, ha? Te cred! Cînd ai stăpînire peste proşti, dată de către sfinţii Ierusalimului pămîntesc, care vor vedea Ierusalimul ceresc cînd oi ajunge eu patriarh al Ţarigradului, cum să-ţi meargă rău? Tîlharule! Unde sînt banii pe vin?... Ţi-ai făcut casă la oraş, ai? Fă-ţi în cer, nemernicule, nu pre pămînt, unde o arde focul şi o strică cutremurul. Crezi tu c-o să pupi sînul lui Avraam? Mai degrabă va trece cămila prin urechile acului, ticălosule!"

Pe purcea, omonima împărătesei Eudoxia, o judecă pentru surghiunul sfîntului Ioan Hrisostom :

„...Nu-i aşa, cucoană Eudoxia? Şi măriei-tale ţi-e foame? Din gros, ai? Îţi huruie maţele, ai? Îţi vine să crăpi, ai? Tîrfa dracului! Mai bine crăpai cu un sfert de ceas înainte de a-l surghiuni pe sfîntul Ioan Gură-de-aur.

Umorul lui Damian Stănoiu atinge culmea în paginile ce-l înfăţişează pe Ghervasie citind, cu vocea lui bîlbîită, predici dintr-ale sfîntului Dosoftei vietăţilor turbate de foame :

„— Fraţilor! Cine vrea să se curăţească de toate păcatele săvîrşite în curgerea anului, întru aceste zile, mai întîi se cade să se ferească de îmbulzeala mîncării, căci din mîncarea cea multă se naşte toată răutatea..."

Calitatea fundamentală a operei lui Damian Stănoiu este, precum se vede, umorul ei izvorît din intuirea frumuseţii sufletelor simple, fără prihană. Fenomenele respingătoare din lumea monahală nu sînt ocolite de scriitor, dar de obicei acestea sînt văzute tot prin prisma şi în limitele posibilităţilor de interpretare ale unor inşi de seama lui Artemie, Ghedeon, Ghelasie şi Ghervasie. Desigur, Damian Stănoiu nu s-a zugrăvit în aceştia pe sine integral, dar nu încape îndoială că o bună parte din inima sa se găseşte în ei. Dragomir Codin, în care scriitorul s-a recunoscut într-o declaraţie publică, e un erou de aceeaşi structură morală ca şi Artemie sau Ghelasie.

Scrierile cu teme din viaţa mînăstirilor nu alcătuiesc tot ce a lăsat literaturii noastre Damian Stănoiu. Romanul *Fete şi văduve,* inspirat din realitatea satului muntean, nu e lipsit de interes. Episoade menţionabile se pot găsi şi în alte scrieri cu subiecte laice. După cum au observat însă comentatorii în unanimitate, fostul cleric se mişcă infinit mai stîngaci în mediile mireneşti decît printre călugări. Interpret al ingenuităţii, scriitorul e trădat de posibilităţi cînd îşi propune construirea

unor caractere mai complicate. Forţa creaţiei epice viguroase îi lipseşte. Paginile consacrate pictării realităţilor din mînăstiri, în care îşi trăiesc din plin existenţa — atît de stranie pentru omul modern — monahi buni la inimă, blînzi şi iertători, fericiţi ca nişte copii cînd se pot înfrupta din vreo plătică sau cînd izbîndesc să scape de Satana prin cîte-o cruce mare pe sîn, aceste pagini adiate de miresme arhaice sînt suficiente pentru a-i fixa lui Damian Stănoiu un loc în istoria literaturii romîne.

Dumitru Micu

TABEL CRONOLOGIC

1893 3 aprilie: S-a născut la Dobrotinet, regiunea Argeş, Damian Stănoiu.

1905—1907 Telefonist la poştă, secretar la primărie. În urma unui *„conflict cu moaşa comunală“*, e nevoit să plece din comună.

1907—1913 Bucureşti. Cizmar, lemnar, curelar, lucrător la Letea şi la o fabrică de mobilă din Dealul Spirii. Vînzător de ziare la Iaşi. Reîntors în Bucureşti, lucrează la serviciul de expediţie al ziarului *Adevărul*. Hamal în portul Constanţa. Intenţie de a pleca în America. Ajunge pînă la Hamburg. Înapoiat în Capitală, lucrează la spitalul Pantelimon. În 1913 îl îngrijeşte pe Ilarie Chendi, internat la acest spital. Dor de o viaţă mai liniştită.

1913 18 aprilie: *„Iată-mă, aşadar, după o hotărîre luată fără prea multe ezitări, păşind pe bariera Colentinei, îmbrăcat în haine ponosite şi cu două*

băncuțe în buzunar, către o viață care mă atrăgea și mă înfricoșa în același timp. Mă atrăgea ca un liman al mîntuirii de lipsuri și de necazuri, de idealuri irealizabile și de gînduri nestatornice, și mă înfricoșa, poate că în realitate mă revolta, acceptarea de bunăvoie a unui purgatoriu pămîntean...

După un drum mai lung decît aș fi bănuit, dar destul de plăcut, căci îmi fusese mersul printre lanuri de grîu în care se putea ascunde cioara și prin crînguri aproape complet înfrunzite, mănăstirea Căldărușani, îmbrăcată recent în straie noi, cu crucile de pe turlele bisericilor strălucind în soare, apare la orizont ca un adevărat castel din basmele copilăriei...“ (*Amintiri din mănăstire,* E.P.L., 1962, p. 3.)

1913—1927 Călugăr. Luat de stareţul Ghenadie, fostul mitropolit-primar, în serviciul său personal, i se încredinţează elaborarea unor monografii ale mănăstirilor din eparhia Bucureşti. În publicaţiile bisericeşti îi apar o *„sumedenie de versuri“*.

1927 Apare, în numerele 1 şi 2 ale revistei *Viaţa romînească,* nuvela *In căutarea unei parohii.* Nuvela fusese încredinţată lui Gala Galaction, care o trimisese publicaţiei ieşene. Se mai publică în revistă în decursul anului O *anchetă* (nr. 5) şi *S-a certat maica Natalia cu maica Vitalia* (nr. 6 şi 7). Din acelaşi an, Damian Stănoiu începe să colaboreze şi la *Gîndirea.*

1928 Începe colaborarea la *Adevărul literar şi artistic.* Apare volumul de nuvele şi povestiri *Călugări şi ispite,* premiat de Academia Romînă.

1929 Apar romanele *Necazurile părintelui Ghedeon* şi *Duhovnicul maicilor.*

1930 Apare romanul autobiografic *Demonul lui Codin.*

1931 Apar *Pocăinţa stareţului* şi *Fete şi văduve.*

1932 Apare *Alegere de stareţă.*
În *Adevărul literar şi artistic,* nr. 588 din 13 martie, Damian Stănoiu publică un reportaj fictiv : *Soborul de la Căldăruşani sau judecata mea,* în care imaginează un sobor întrunit spre a osîndi literatura prozatorului. În aceeaşi publicaţie apar (nr. 619 din 23 octombrie) adresa Patriarhiei prin care scriitorul e invitat să renunţe la călugărie şi răspunsul său : *„renunţ a mai face parte din clerul monahal“.*

1933 Apar *Ucenicii sfîntului Antonie* şi *Camere mobilate.* Într-un interviu acordat revistei *Adevărul literar şi artistic,* apărut în nr. 644 din 9 aprilie, scriitorul îşi recapitulează viaţa.

1934 Apar O *zi din viaţa unui mitropolit* şi *Parada norocului.*

1935 Apar *Eros în mănăstire, Oameni cu sticleţi, Pe străzile Capitalei.*

1936 Apar *Luminile satului, Pensionarii, Doi vagabonzi.*

1937 Apare *Căsătorie de probă.*

1938 Apare O *partidă de pocher.*

1945 Apare culegerea *Cartea pustnicilor*, în două volume, cuprinzînd o selecţie din naraţiunile de inspiraţie monahală.

1946 Apare romanul *Haine vechi.*

1947 Apare romanul de anticipaţie *Jocul Satanei.*

1956 8 iulie: Damian Stănoiu încetează din viaţă.

*

1958 Apare în Editura de stat pentru literatură şi artă culegerea *Ucenicii sfîntului Antonie,* ce reuneşte mai multe naraţiuni ale prozatorului.

1962 Apare scrierea autobiografică *Amintiri din mănăstire,* după manuscrisul încredinţat Editurii pentru literatură de văduva scriitorului.

O ANCHETĂ

După ce dădu o raită pe la grajd și făcu o scurtă vizită la lăptărie, unde mustră, ca de obicei, pe monahul Pufnutie — pentru vreo oală nespălată — și după ce se abătu puțin și pe la pescărie, unde mai puse cîte ceva la cale cu nacealnicul Gherasim, arhimandritul Glicherie se întoarse ostenit la stăreție și, aruncîndu-și botforii uzi de rouă, se întinse pe o canapea din salon.

Îngăduind cu plăcere ca două raze ale soarelui de mai, ce străbăteau pe marginea perdelei de rețea, să-i mîngîie fața, preacuviosia-sa cugeta, cu ochii închiși pe jumătate, la vreun verset din *Eclesiast*[1] sau făcea planuri de gospodărie, și tocmai ațipise, cînd fratele Gheorghe intră repede în salon.

— Cinstite părinte, a venit trăsura cu domnul defensor ! anunță el pe nerăsuflate.

Starețul făcu un gest scurt de nemulțumire — nu atît pentru faptul că venise inspectorul Casei Bisericii, cît mai ales pentru motivul că-i stricase odihna — și întrebă căscînd, cu mîna la gură :

[1] Una din cărțile *Sfintei Scripturi* atribuită lui Solomon.

— Dar protopopul n-a venit ?
— Ba da, a venit şi părintele protopop... şi încă un domn, pe care nu l-am mai văzut.

După ce mai căscă un rînd, părintele stareţ îşi netezi la oglindă părul şi barba, amîndouă albe şi din plin, îmbrăcă rasa de muhair, îşi puse crucea la gît, apoi potcapiul [1] şi ochelarii şi, luînd din mîinile fratelui Gheorghe bastonul cu mîner de os, porni spre arhondaric [2], întru întîmpinarea autorităţilor bisericeşti.

Pe cărarea care merge de la stăreţie spre casa de oaspeţi, printre două rînduri de pini ofticoşi, părintele stareţ, om înalt şi gros, cu mîini pline şi cu fire roşii în obraji, cu ceva reumatism în picioare şi cu ani spre bătrîneţe, nu prea grăbea paşii... Lasă că era şi greoi, dar simţea trebuinţă şi de puţină chibzuială înainte de a da ochi cu cinstitele persoane oficiale.

Despre venirea acestora, cît şi despre scopul ei, stareţul fusese înştiinţat din vreme de către cei în măsură să ştie. Cunoscînd, ca stareţ vechi ce era, cum se fac anchetele pe la mănăstiri, nu luase nici o măsură, în afară de cuvenitele pregătiri la bucătărie. Totuşi, cum ştia că de regulă anchetele în lumea bisericească se fac numai de către două persoane — un obraz din partea chiriarhiei [3], protopopul sau exarhul, şi un defensor din partea Casei Bisericii —, îl cam nelinişteа prezenţa unei a treia persoane.

„Poate că e vreun prieten sau vreun neam de-al lor", îşi zise în cele din urmă arhimandritul, şi începu să urce domol scările arhondaricului.

[1] Acoperămînt al capului, de formă cilindrică, purtat de preoţi.
[2] Aripă a mănăstirii unde sînt găzduiţi oaspeţii.
[3] Autoritate episcopală.

Cînd ajunse sus, taina cu cel de-al treilea musafir, tot oficial şi el, se lămuri repede. (Chiar şi cei mai straşnici inspectori bisericeşti nu sînt socotiţi altfel în mănăstiri decît ca „musafiri oficiali", adică li se dă o cinste mai deosebită decît celorlalţi muritori, ce sînt doar „musafiri".) Cel de-al treilea era un slujbaş din serviciul contabilităţii Casei Bisericii, trimis pe lîngă cei doi în calitate de expert în ale cifrelor — de altfel cunoscut stareţului.

Părintele Glicherie, cu toată greutatea învinuirilor ce i se aduceau în două scrisori anonime, cu acelaşi cuprins, trimise de vreun „duşman", atît mitropolitului cît şi administratorului Casei Bisericii, şi cu toate că fusese înştiinţat de „băieţi" că cele două căpetenii ale bisericii puseseră mult temei pe acele scrisori, adînc cunoscător al obiceiului pămîntului şi al bietului suflet omenesc, nu s-a înfricoşat nici cînd i s-a comunicat orînduirea unei anchete „severe" şi nu-şi pierdu cumpătul nici acum, cînd văzu un funcţionar cunoscut ca om straşnic al datoriei că vine să-i controleze registrele. Totuşi, cînd îşi întîmpină musafirii, nu se putu opri de a întreba din ochi pe defensor. Acesta îl trase la o parte, în vreme ce contabilul şi protopopul se scuturau de praf, şi-l preveni pe un ton prietenos :

— Vezi să fii în regulă, că avem ordine straşnice al dracului... şi ăsta n-a mai fost pe la anchete, ca să ştie cum merge socoteala !

Stareţul aruncă o privire scurtă defensorului, apoi îşi potrivi ochelarii şi înălţă din umeri.

— Doar n-am făcut nici o crimă !

— N-ai nici o teamă... că la urma urmei, tot bine are să iasă ! îl încurajă defensorul.

Apoi pe şoptite şi mai aproape de ureche :

— Să-mi faci rost de-un miel — ştii, colea, mai dolofan, că am mîine musafiri la masă...

După ce se scuturară de praf şi luară cîte-o dulceaţă cu apă rece, cinstiţii membri ai comisiei de anchetă ieşiră la o mică plimbare, căci nu era nici mîncarea gata şi nici timp pînă la masă ca să înceapă cercetările. Stareţul se scuză că are treabă şi însărcină pe părintele Acachie, arhondarul, să-i însoţească.

Oameni trăitori la oraş — şi încă la Bucureşti —, cei trei musafiri oficiali fură minunaţi de verdeaţa din curtea mănăstirii, de pomii răsfiraţi în rînduri regulate, de frumoasa privelişte a lacului, ce oglindea cerul cu seninul proaspăt şi cu minunatul soare al lunei Florar.

Pe ceairul verde din faţa mănăstirii, ca la o sută de oi păşteau iarba fragedă şi-şi chemau mieluşelele ce zburdau în cîrduri, umplînd văzduhul cu mehăitul lor nevinovat. Pe lîngă turmă, cîţiva cîini ciobăneşti se jucau şi ei, gonindu-se şi trîntindu-se cu sgaibaracele în sus ; iar ceva mai la o parte, un cioban bătrîn, răsturnat într-o rînă, cînta din caval, în timp ce ajutorul lui, un copilandru, bătea „purceaua" c-o straşnică măciucă de măceş.

Iată atîtea şi atîtea pricini ca orăşanul, fie el cel mai grozav inspector, să-şi descreţească fruntea, să-şi mai răcorească sufletul şi să-şi lărgească inima...

Domnul contabil Zamfirescu — „ursuzul", cum îi ziceau colegii —, care nu ieşea o dată la doi ani din Capitală, începuse să se schimbe la faţă de cum trecuse bariera, iar acuma era vesel ca un copil care vede pentru întîia oară fluturi. În ce priveşte pe ceilalţi doi, mai deprinşi cu asemenea lucruri, pe lîngă multă voie bună, priveliştea naturii le-a mai aţîţat şi pofta de mîncare, atît de bine cunoscută prin mănăstiri. Aşa încît, de la o vreme, părintele protopop nu s-a mai putut stăpîni.

— Să ne întoarcem, c-o fi masa gata şi mi-e o foame grozavă...

— Îmi luaşi vorba din gură ! încuviinţă defensorul fără zăbavă.

Iar domnul Zamfirescu, care de multă vreme îşi pierduse pofta de mîncare, simţi şi el, la auzul acestor cuvinte, un fel de gîdilitură la stomac, de-l prinse mirarea.

Şi tustrei se întoarseră pe loc cu spatele la verdeaţa ceairului şi la jocul mieluşelelor şi se îndreptară grăbiţi spre arhondaric.

*

În vreme ce musafirii oficiali se desfătau privind natura şi respirînd aerul curat de cîmp şi de pădure, la stăreţie se făcea repetiţie generală în vederea anchetei, regisor fiind însuşi părintele stareţ, iar actori — prepuşii săi în felurite ascultări administrative şi gospodăreşti. Căci arhimandritul Glicherie, deşi nu se temea de urmările unei anchete, care ar fi descoperit nereguli în mînuirea banilor sau în administrarea mănăstirii, socotise totuşi că e mai înţelept să înlăture orice prilej de neplăceri neprevăzute. Trimise aşadar după casier, după econom, eclesiarh, cămăraş, pescar şi chelar [1], ca să-i încerce cum au să răspundă şi să-i mai îndrumeze pe unde nu s-or pricepe.

Cel dintîi sosi ieromonahul Nafcratie, casierul mănăstirii.

— E bocluc, Nafcratie ! îl întîmpină stareţul scărpinîndu-se după ureche.

— S-a întîmplat vreo nenorocire, cinstite părinte ? se prefăcu casierul că nu ştie despre ce e vorba.

[1] Călugăr care are în grijă cămara mănăstirii (chelăria).

— Chiar nenorocire încă nu, dar s-a apucat administratorul Casei Bisericii să trimită pe grozavul ăla de Zamfirescu, să ne verifice scriptele... ca şi cînd defensorul singur n-ar fi fost în stare să le cerceteze. Şi te pomeneşti că nebunul ne face vreun bucluc... Cum stăm cu socotelile ?

Casierul, poreclit de călugări „bobleţul" şi „filozoful", pentru firea lui blîndă şi visătoare, îşi vîrî capul între umeri şi rîse în cerul gurii. Apoi, făcînd o mutră tristă, răspunse clătinînd din cap :

— Cred că stăm cam prost, cinstite părinte, că, după cum ştiţi, conturile nu s-au înaintat niciodată de cînd s-a înfiinţat Casa Bisericii... Iar anul trecut şi ăsta care a început la april, n-am operat nimic în registrele chitanţiere şi de partizi... Numai în condica „de zi" am trecut... ce mi-aţi spus sfinţia-voastră să trec.

— Cîţi morţi avem în state ?

— Păi, erau vreo zece, şi cu Irinarh s-au făcut unsprezece...

Stareţul se scărpină în cap, în urechi, în nările nasului, şi la urmă zise :

— Să iei numaidecît un poştalion, cu caii cei murgi, fără să te vază „ăia", şi să te opreşti tocmai la vie... de unde să te întorci după trei zile. Eu o să spun că cheile de la casă sînt la tine (Nafcratie nu pusese niciodată mîna pe ele) şi că registrele sînt închise acolo. Ai înţeles ?

Casierul aruncă o privire de admiraţie superiorului său şi, luîndu-şi cuvenita blagoslovenie, ieşi în grabă.

După casier intră protosinghelul [1] Dionisie — marele eclesiarh [2].

[1] Grad monahal inferior arhimandritului.
[2] Paracliser.

— Ce s-a adunat de la credincioşi în ziua de Sfînta Marie şi de Ziua Crucii, părinte Dionisie ? îl întrebă stareţul.

Eclesiarhul, ţinînd minte pe de rost, îi răspunse fără zăbavă :

— Unsprezece chile de grîu, zece baniţi de mei, o sută de trîmbe de pînză, una sută douăzeci prosoape şi trei mii şase sute de lei bani gheaţă...

— Şi... la obşte ce s-a dat ?

Eclesiarhul îşi puse ochelarii ca să citească din condică, dar stareţul socoti că nu mai e nevoie.

— Cum ar putea „ăia" dovedi că am oprit şi noi cîte ceva pentru osteneala noastră, părinte eclesiarh ? ispiti preacuvioşia-sa pe îngrijitorul bisericii.

— Cît despre asta, n-ai nici o grijă, cinstite părinte, că am potrivit eu lucrurile în aşa fel ca să nu priceapă nimeni, răspunse cuviosul Dionisie ploconindu-se adînc.

Veni la rînd economul.

— Nu se aude bine, Serafime ! întîmpină stareţul pe gospodarul mănăstirii.

Economul încreţi din sprîncene, se frecă la ochi, îşi strînse ca de obicei vîrful nasului stacojiu, îşi drese mustăţile crescute în jumătate de cunună şi răspunse smerit :

— Mai mult sau mai puţin (asta era vorba lui obişnuită), mai mult sau mai puţin, cinstite părinte, eu nu cred că aveţi sfinţia-voastră nici cea mai mică teamă de astfel de cercetări. C-au mai venit p-aici anchete d-astea şi, mai mult sau mai puţin, nu s-a întîmplat nimic. Chelarul şi bucătarul să trăiască !...

Arhimandritul Glicherie rîse de curajul economului, apoi se încruntă, îşi muşcă o unghie şi zîmbi acru :

— Adevărat, zise el, dar tot mai bine e să fim pregătiţi. Aşa, d-o pildă, cum stăm cu trestia ?

Serafim deschise o condică îngustă, în care își avea însemnările lui, și după multe dibuieli și șușuieli răspunse :

— S-au încasat pînă la 15 în total lei 3.248... și mai sînt încă 1.801 snopi nevînduți.

— Și... în registrul casierului ce sumă s-a trecut ?

— În total 1.236 și 85 de bani...

— Și restul ce s-a făcut ? întrebă starețul, aplecîndu-se să-și ridice mătăniile, ce-i scăpaseră jos.

— Apăi, mai mult sau mai puțin... știți sfinția-voastră ! răspunse economul, făcînd cu ochiul și uitîndu-se pe sub sprîncene.

— Dar dacă o bănui comisia ceva, cum ai să te descurci, Serafime ?

— Apăi, așa cum s-au rînduit lucrurile mai demult, adică : dijma de la Știubei s-a furat aproape jumătate, o mie cinci sute de snopi i-am întrebuințat la casele de la vie, și vreo cîteva sute le-am dat pe la săraci...

— Dar cu vitele cum stăm, Serafime ? mai întrebă starețul, după ce încuviință planul economului în privința trestiei.

Serafim răscoli din nou condica-i soioasă și răspunse :

— Am vîndut de la ianuar pînă la mai patru vaci bătrîne, un taur, cinci gonitori, o scroafă bătrînă, douăzeci și șapte de oi sterpe, șaptezeci și trei purcei de lapte și optzeci și doi de miei... Iar la casier s-au trecut vîndute : două vaci, un taur, doi gonitori, opt oi, douăzeci și unu de purcei și patruzeci și opt de miei... Cît pentru ce-a rămas : o vacă a murit sîngerată, una a murit de bătrînețe, un gonitor s-a pierdut de cîrd și altul a fost furat, scroafa a murit din facere, treisprezece oi au murit de gălbează, și pe alte trei le-au mîncat lupii... Pentru fiecare în parte știți că avem proces-verbal iscălit de consiliul economic și întărit de primărie... Iar cît privește pentru purcei și pentru miei, nefiind trecuți în inventar, ei nu pot să știe cîți au fost cu toții...

— Bravo, iconoame ! îl încurajă starețul, răsfirîndu-și barba. Am toată încrederea în tine, dar să nu faci greșeala să pomenești de condică... și mai cu seamă să nu te cătrănești cumva, să te încurci... Urmează părintele Gherasim de la pescărie.

— Cum stăm cu pescăria, Gherasime ?

— Apăi, după cum știți, cinstite părinte... de la o vreme ne merge grozav de bine și cu peștele, și cu racii ! răspunse pescarul, mirat de întrebare.

— Vorba mea, dacă te-or întreba protopopul și cu defensorul, tot așa ai să le răspunzi ?

Monahul ghici numaidecît gîndul starețului și luînd o înfățișare smerită, cu mîinile încrucișate la capul pieptului, răspunse clipind des din ochii lui verzi și tulburi ca apa :

— Dacă m-or întreba ei, apoi se schimbă socoteala... că am să le spui așa : „Cinstite părinte protopoape și domnule defensor, blagosloviți și iertați, că bucurie mare n-avem cu lacul, că se prinde numai pește d-ăl mic, că ăl mare e hoț și să bagă la cocioace... Mai ales crapul se vîră ca porcul în nămolul din fund și nu e chip să-l dodim... E, așa, cînd să întîmplă să mai încolțim și noi cîte un șalăiaș, cîte un linișor, ba și cîte un crap, știi colea pă cinste, apăi îi închidem la coteț și-i păstrăm pentru musafirii noștri... că de ! sînt oamenii statului și cînd nici nu te gîndești are mănăstirea nevoie de ei... Iar întrucît privește pentru raci... cinstite părinte și domnule defensor, mai bine i-ar lua Dumnezeu, ca p-ăi din Snagov, că nu e nici o brînză de făcut cu lighioanele astea. Că aci intră la cloceală, aci își leapădă icrele, aci se despoaie... și toată iarna, cît ține înghețul, nici picior de rac nu se vede. Și unde mai pui că pescarii sînt

hoţi, că-i pitesc prin cocioace, ca să-i ia cînd s-or întoarce acasă..."

— Dar dacă te-or întreba că de ce nu dăm raci la cazanul de obşte, ce-ai să spui, Gherasime ?

— Apăi, răspunse pescarul, după ce se scărpină puţin la ureche, am s-o dreg aşa : „Preacinstite părinte şi domnule defensor, blagosloviţi şi iertaţi, că racii se gătesc anevoie şi mai ales se mănîncă anevoie, şi n-alegi nimic de ei, că n-au carne nici cît negru sub unghie. Şi cum părinţii sînt în mare parte bătrîni şi fără dinţi, i-ar lua degeaba... că doar s-ar uita la ei, ca vulpea la bucăţelele din clondir... Că la rac, ca să scoţi ceva din el, trebuie să ai gură, nu fleac !"

Arhimandritul Glicherie primi răspunsurile cuviosului pescar cu mulţumire şi cu haz. Zise :

— Să stai p-aici, p-aproape, ca să fii la îndemînă. Şi vezi să nu-ţi pierzi cumpătul...

Urmează monahul Macarie — cămăraşul —, căruia călugării îi zic mai mult „Neică", fiindcă el se foloseşte foarte des de cuvîntul acesta.

— Ce dai din cămară la obşte, în cursul unei săptămîni, Neică ?... îl întrebă stareţul.

Macarie îşi învîrti de cîteva ori limba prin rărişurile din gură, unde nu mai avea decît trei dinţi, pe cale să-i cadă în lingură, înghiţi în sec şi răspunse mestecînd şi clipind din ochi :

— După cum bine ştii, cinstite părinte, dau, neică, de două ori măsline, o dată cosac [1]... d-ăla aşa cum e... că-l mănîncă bieţii părinţi aşa cum e, o dată lapte bătut şi o dată brînză. Şi dumineca să face, neică, bulgur [2]... Şi la praznice dau, neică, şi cîte-o sticlă

[1] Peşte de apă dulce, lungăreţ şi turtit, care seamănă cu plătica.

[2] Mîncare preparată din crupe de grîu (grîu măcinat mare ori pisat).

de untdelemn la cazan, ca să se mai îndulcească şi ei, neică...

— Dar cu lîna cum stăm, părinte Macarie ?

— Cu lîna, cinstite părinte, stăm aşa : că îndată ce s-au isprăvit toate oile de tuns, am pus o parte la cămară ca s-o împărţim părinţilor, iar o parte... cum ştii sfinţia-ta, neică.

— Vezi, Neică, dacă cumva o face comisia care a venit vreo cercetare, să nu mă bagi în vreun bocluc !

— N-ai nici o grijă, cinstite părinte, că ştii bine că mie, neică, nu-mi trebuie nimic strîmb, dar nici în socotelile altuia nu mă bag... Numai să nu mă puie să jur cu mîna pe cruce, că atunci n-am încotro, neică, şi trebuie să spui ce ştiu... că sînt om bătrîn, neică, şi nu vreau să-mi bag sufletu-n foc...

— De jurat n-o să te puie să juri, părinte Macarie, dar ca să nu te încurce cumva, e mai bine să te faci bolnav şi să stai în pat...

— Apăi că bine zici, cinstite părinte... că chiar sînt bolnav, neică, doar că la pat n-am căzut. În felul ăsta, o brodim şi mai bine, neică...

Monahul Ruvim — chelarul — intră cel din urmă la ispitire. E un călugăr aproape bătrîn, mic de stat şi cam adus de şale. Are barbă roşie-căruntă şi rară, iar ochii-i mici, cu lumini verzi, privesc cam pieziş. Vorbeşte smerit, din vîrful limbii, şi nu se supără niciodată. Cînd îl ocărăşti îţi face plecăciune, iar cînd îl lauzi îşi împreună mîinile pe piept şi închide ochii. Călugării au pică pe el, fiindcă e viclean şi pizmătăreţ, dar părintele stareţ, tocmai din pricina acestor însuşiri deosebite şi fiindcă pe deasupra mai e şi foarte harnic şi chivernisitor, i-a dat slujba de chelar.

— Cum stăm cu vinul, părinte Ruvime? îl întrebă cel mai mare, întinzîndu-i mîna pentru blagoslovenie.

Cuviosul Ruvim înţelese numaidecît rostul întrebării. Şi, ca să nu mai piardă vremea cu ocoluri fără folos, răspunse ca şi cînd s-ar fi aflat în faţa onoratei comisii de anchetă:

— Cu vinul stăm cît se poate de prost, cinstite părinte protopoape şi domnule defensor... că la o zăcătoare au plesnit două cercuri, şi pînă să bag de seamă s-au scurs peste o sută de vedre... Un butoi de bordo s-a ciumărît şi l-am dat la drojdii, să-l facem rachiu, iar scăzămîntul pînă la pritoc[1] a fost de aproape două sute de vedre... Şi unde mai pui că chirigiii care l-au adus de la Deal au furat de au stins, că a fost numai un călugăr cu ei şi n-a putut să-i ţie din scurt... că unii o luau la fugă înainte, iar alţii rămîneau în urmă, făcîndu-se că le-au obosit caii şi nu mai vor să meargă. Şi cînd s-au ridicat butoaiele de la vie, cotarul a făcut socoteala pe vasele pline, dar ele au fost numai pe trei sferturi... că dacă ar fi fost pline pînă la vrană, s-ar fi umflat dufu de zdruncinătură şi ar fi făcut explozie pe drum. Şi cînd e vorba de cît să bea, e ceva de speriat! Că se dă la obşte de două ori pe săptămînă, cu măsura veche... iar la slujbă cîte-o bardacă, şi la lucrători, şi la musafiri, şi la bolnavii care vin la sfîntul maslu... şi la cerşetori le dăm, că de, aşa s-a pomenit pe la mănăstiri... Nu mai vorbesc de musafirii oficiali, pe care trebuie să-i primim cît se poate de bine, că sînt oamenii stăpînirii... De sticlele şi damigenele pe care le golesc ori le iau acasă alde primarul, notarul, perceptorul, jandarmii, administratorul de plasă, şeful de ocol... Că de, nu poţi să nu le dai, că te loveşti de ei cînd nici n-ai gîndi, şi în tot ceasul pot să facă un rău mănăstirii...

— Dar cu rachiul cum stăm, părinte Ruvime?

— Da ce rachiu? cinstite părinte protopoape şi domnule defensor... că ce bruma s-a făcut, l-am dat la obşte şi la lucrători. Să tot mai fie acolo ca la douăzeci de vedre — şi astea numai fiindcă am făcut iconomie la cataramă.

— Dar de vreo patru boloboace care au ieşit noaptea, pe sub ascuns, din pivniţa mănăstirii, pentru a se aşeza într-ale unor cîrciumari de prin satele vecine, ce ştii, părinte Ruvime? întrebă stareţul cu ochii închişi.

— Să iasă boloboace de vin, noaptea, pe sub ascuns, din pivniţa mănăstirii? Ferească Dumnezeu şi Maica Domnului, domnule defensor, să se întîmple aşa ceva în mănăstirea noastră!... Poate cumva în timpul altor stareţi... dar sub părintele Glicherie, care poartă atîta grijă de mănăstire şi face iconomie şi ţine toate lucrurile din scurt... unde s-a pomenit una ca asta?

— Ai întrecut pe dracu, Ruvime! lăudă stareţul iscusinţa chelarului.

— Apăi de, cinstite părinte, răspunse Ruvim pe alt ton, eu sînt călugăr, şi călugărului îi scrie să nu iasă din cuvîntul celui mai mare.

— Niciodată nu m-am îndoit de priceperea ta şi de smerita supunere pe care o ai faţă de poruncile mele... Vezi, să ai grijă şi de bietul Macarie... să nu se scoale măcar două zile din pat.

Cuviosul Ruvim făcu o plecăciune adîncă şi plecă mulţumit — şi de laudele stareţului, şi de priceperea lui în astfel de boclucuri.

[1] Mutatul vinului dintr-un butoi într-altul.

*

La arhondaric începuse treaba încă din răsăritul soarelui. Bucătăria fu dată în primirea protosinghelului Iustin, de care se vorbea că întrece în meşteşugul de a găti bucate chiar pe bucătarii cei mai mari de la Bucureşti. Ajutat de lelea Maria, spălătoreasa arhondăriei, şi de fratele Ilie paracliserul, pregăti cuvioşia-sa nişte bucate de peşte, de raci şi de miel — care să te facă să uiţi nu numai de plecare, dar şi de pricina pentru care ai venit la mănăstire.

Sus, părintele Acachie arhondarul, ajutat de fratele Simion, gătise cum se cuvine două din odăile cele mai bune şi aşezase masa pe terasă, cu o dibăcie de care s-ar fi minunat chiar şi cei mai simandicoşi musafiri. Farfurii de faianţă, servicii de argint, pahare de cristal, şervete şi faţă de masă, toate parcă neatinse de mînă de om. Iar în mijlocul mesei rotunde — un buchet mare de flori de cîmp şi de pădure, aşezat între două carafe de cristal: una cu vin vechi portocaliu, şi alta cu vin nou de culoarea vişinei.

Din terasă — o privelişte rară. În stînga — un colţ de lac, cu o fîşie de trestie verde de-a lungul malurilor şi cu sălcii aplecate printre plute falnice, cu frunzele veşnic tremurînd; iar în faţă — curtea, cu iarbă verde, cu brazi şi pomi, cu o alee de tei îmbobociţi şi salcîmi mulţi, din a căror puzderie de flori se răspîndea o mireasmă îmbătătoare.

Musafirii oficiali, prididiţi de foame şi grăbiţi să isprăvească pînă în seară, cît de tîrziu, pentru ca a doua zi dimineaţa să se poată întoarce la Bucureşti, veniră la arhondaric cu paşi din ce în ce mai largi şi urcară scările mai uşori ca niciodată. Cînd ieşiră pe terasă şi văzură minunata privelişte, nu se

putură stăpîni, cu toată foamea, de a se opri o clipă între coloanele de piatră, să soarbă cu gurile căscate aerul proaspăt şi mirosul florilor de salcîm.

Sosind şi stareţul, se aşezară cu toţii în jurul mesei, lăudînd, în aşteptarea minunăţiilor cuviosului Iustin, priceperea cu care arhondarul rînduise lucrurile.

Spuma de drojdie, din cale-afară de tare, oţărî pe meseni. Contabilul se scutură ca de friguri şi nu vru cu nici un chip să golească pînă la fund păhărelul cît nuca. Părintele protopop însă, mai obişnuit, luă şi pe al doilea... „că e bună pe stomacul gol", iar domnul defensor goli şi pe al treilea, fiindcă „ştie că e naturală şi nu face rău". Stareţul, ca să nu fie bănuit că se dă mai mult cu unul decît cu celălalt, ţinu mijlocia.

Ciorba de somn, cu vestitul borş călugăresc, întrecea orice închipuire. Domnul Zamfirescu chiar vru să mai repete, dar protopopul îl opri, spunîndu-i să nu pată ca ţiganul, care s-a lăcomit la lapte bătut şi n-a mai putut să mănînce purcel fript...

Cînd veniră la rînd mîncările scăzute, intrară în slujbă şi paharele, umplute din sticle aşezate în găleţi cu gheaţă.

— E splendid! glăsui protopopul, după ce goli cel dintîi pahar de vin ruginiu.

— Extraordinar! întări imediat defensorul.

— Am numai un butoi din ăsta... şi îl păstrez pentru oameni care slujesc biserica, îi lămuri cu smerenie părintele stareţ.

— Aşa se şi cuvine! aprobară scurt în acelaşi timp cei doi musafiri oficiali.

Domnul Zamfirescu, care lua parte pentru prima oară la o anchetă şi care din leafa lui de funcţionar numai arareori îşi putea cumpăra cîte o sticlă de

băutură, nepricepîndu-se la vinuri, își goli paharul în rate și în tăcere.

Cînd fratele Simion aduse de jos tava cu friptură de miel, se arătă și soarele pe terasă. Nu fu însă primit cu plăcere, căci mesenii, de pe acum încălziți de vin, asudau grozav. Protopopul își scoase gulerul și brîul roșu, deschise ceaprazurile de la reverendă și nasturii de la cămașă, iar defensorul își scoase și el haina și gulerul și dădu drumul nasturilor de la vestă. Domnul Zamfirescu, deși suferea grozav de năduf, nu se dezbrăcă, ceea ce sili pe părintele stareț să păstreze și el buna-cuviință. De altfel, sfinția-sa nici nu prea avea ce să dezbrace, fiindcă sub giubeaua subțire de inișor purta doar un halat de ațică, iar sub halat — cămașa din pînză rară de casă.

Aerul curat, mîncarea minunată, pentru care protosinghelul Iustin trebuia să fie înaintat — după părerea protopopului — cu încă un rang, apoi căldura amiezii — toate ajutară la golirea a vreo cinci-șase sticle de vin vechi, natural și rece. Încă o stropeală bună la plăcinta cu brînză, și onorata comisiune de anchetă dimpreună cu starețul trecură în camera de alături, ca să ia cafeaua.

O dată cu această băutură, părintele Acachie așeză pe masă o cutie cu țigări Pelișor și o sticlă cu apă rece din Puțul lui Gherontie. Dar cu apa nu se prea băteau musafirii oficiali, afară de domnul Zamfirescu, care, fiindcă nu proslăvise vinul, găsi cuvinte de laudă pentru băutura din izvor.

În sfîrșit, părintele protopop, după multe glume mai cu sare și mai așa, își luă o mutră gravă — pe cît era cu putință în împrejurările de față — și destăinui părintelui stareț pricina pentru care au fost trimiși la mănăstire. Apoi, mai puțin oficial, își arătă nădejdea că toate cele înșirate în scrisorile anonime se vor dovedi născociri fără temei. Și adăugă, ca din

partea sa, că îl cunoaște pe stareț de bun gospodar, bun călugăr și cu tragere de inimă pentru binele mănăstirii. Încheierea o făcu mai mult ca musafir decît ca membru al comisiei de anchetă, zicînd că dumnealor nu umblă cu sabia, ci cu pacea, și că se miră că oameni ca mitropolitul și administratorul Casei Bisericii pun temei pe pîri neiscălite...

Arhimandritul Glicherie, om priceput și deprins cu astfel de lucruri, răspunse că, oricare ar fi urmarea anchetei, cinstea celui anchetat tot știrbită iese; totuși, el n-are decît recunoștință pentru căpeteniile bisericii, că poartă atîta dragoste sfintelor mănăstiri, încît chiar o scrisoare neiscălită, trimisă fără îndoială de vreun dușman, le deșteaptă îngrijorarea. Negreșit, adăugă el cu modestie, nu se poate administra o mănăstire mare, unde sînt oameni de adunătură, în așa fel ca toată lumea să fie mulțumită. Și iarăși nu se poate chivernisi fără greșeli o gospodărie așa de întinsă. Atrase însă luarea-aminte a onoratei comisii că n-are nici oameni cinstiți și pricepuți, care să-l ajute, și că zavistia nu-și află nicăieri sălaș mai trainic ca în sfintele mănăstiri...

— Ia nu-ți mai face atîta sînge rău, părinte stareț, că ne cunoaștem noi oamenii! îl încurajă defensorul pe cînd aprindea a patra țigară.

Domnul Zamfirescu, aducîndu-și aminte că printre colegii săi are reputație de funcționar corect și de om al datoriei, fu de părere ca ancheta să înceapă numaidecît, mai ales că ceasurile se făcuseră trei...

— Pesemne că ești nițel nebun! îl apostrofă defensorul căscînd. Tu nu știi că, după toate legile igienei, o masă bună trebuie urmată neapărat măcar de-o jumătate de ceas de odihnă? Pentru Dumnezeu!

— Mai ales după ce am venit atîta cale! interveni și protopopul, uitîndu-se cu mustrare la conștiinciosul și grăbitul contabil.

— De, cum credeți, dar numai să isprăvim astăzi, măcar cît de tîrziu, se învoi în cele din urmă domnul Zamfirescu — și ca să nu-și contrazică tovarășii mai în vîrstă, dar și îmboldit de senzația unei greutăți la ceafă.

— Lasă, moșule, îl bătu stareţul pe umăr, nu te grăbi, că îmbătrînești prea repede. Las-o așa, mai domol, că ai vreme destulă înainte. Și apoi, tot la București ai să stai!

Contabilul nu mai stărui, și trecu în camera ce-i era rînduită pentru găzduire. Stareţul își luă și el rămas bun și plecă, mai puțin îngrijat ca la început. Dar cînd să pună piciorul pe prima treaptă a scării, protopopul îl ajunse din urmă și-i șopti la ureche:

— Vezi de-mi fă rost de vreo două kilograme de unt topit și dacă se poate și de vreunul proaspăt... Știi că nevastă-mea nu prea se bate cu untura. Și vorba ceea...

— Nici nu era nevoie să-mi mai spui! îl dojeni preacuviosul Glicherie. Pentru oamenii noștri se găsește de toate... Slavă Domnului!

Cînd să se întoarcă la defensor, protopopul dete cu ochii de o găleată cu gheață, în care mai rămăseseră două sticle cu vin, și o luă la el în odaie.

— Strașnic vin mai are mănăstirea asta! zise el umplîndu-și paharul.

— Așa ceva nu se găsește în tot Bucureștiul! întări defensorul, făcînd la fel.

După ce goliră o sticlă, se trîntiră în cele două paturi și adormiră un somn de pomină. Nici rază de soare nu pătrundea în odaie, căci arhondarul trăsese storurile, și nici picior de muscă nu mai lăsase înăuntru fratele Simion. De altfel, sînt împrejurări cînd muștele ce trăiesc prin aceste părți ale pămîntului, de s-ar strînge mii și sute, tot n-ar fi în stare

să strice odihna unor oameni atît de obosiți și cu atîtea griji și răspunderi pe cap...

Domnul Zamfirescu se frămîntă mult în pat și nu putu să adoarmă decît după ce tăcură clopotele de vecernie. Pe la ceasurile 5 se sculă, și după ce se răcori cu apă rece, ieși repede, îngrijat că ceilalți l-or fi așteptînd. Dar horcăiturile ce se auzeau din camera colegilor îl liniștiră. Trecu pe terasă și se așeză pe un scaun, ca să privească lacul. Văzînd însă că timpul trece și cei doi nu se mai trezesc, începu să se plimbe neliniștit de colo pînă colo. În cele din urmă, stingherit de greutatea din ceafă și de strînsoarea de la tîmple, se rezimă cu coatele de pălimar și rămase multă vreme așa, cu privirea spre lac și spre soarele ce începuse să coboare.

Abia pe la ceasurile 6, auzind zgomot în odaia unde-și lăsase tovarășii, se sculă și bătu în ușă. Cînd intră înăuntru, găsi pe protopop și pe defensor ciocnind cele din urmă pahare din sticla ce mai rămăsese în găleată.

— Iertați-mă că am întîrziat, grăi el în batjocură.

— Paguba ta, îi răspunse defensorul, că, uite, n-a mai rămas nimic pentru somnoroși...

După ce se gătiră și cei doi, plecară cu toții către stăreție, hotărîți să înceapă îndată cercetările, ca să se poată întoarce la București a doua zi dimineața.

La ieșirea din arhondaric, onorata comisie se opri la capătul aleei, ca să contemple iarăși lacul. Soarele coborîse spre asfințit, privind mănăstirea și apa numai dintr-o parte, ca un ochi al lui Dumnezeu, lăsînd umbra teilor cu florile în mugur și a salcîmilor înzăpeziți de flori să se împreune cu a castanilor sălbatici și cu a cetinilor risipiți prin curtea mănăstirii, ca o perdea întinsă pe iarba verde. Păsările

cîntau de zor, şi harnicile albine din prisăcile călugărilor umblau de colo pînă colo, culegînd mierea îmbelşugată a florilor de salcîm.

Pe faţa lacului se întindeau uriaşe umbrele plutelor de pe malul dinspre apus şi a turlei de la bisericuţa singuratică, în jurul căreia au fost pe vremuri chilii şi călugări. Pescăruşi albi şi dibaci zburau deasupra apei, lăsîndu-se din cînd în cînd pe luciu, pentru a-şi potoli setea sau pentru a înhăţa vreun peştişor. Pe margine se iviseră tot mai multe bărci cu pescari, ce se opreau la locurile însemnate cu trestie uscată, ca să scoată din coşuri de nuiele raci momiţi cu frînturi de porumb fiert. O barcă mai mare, împinsă de doi lopătari, tăie lacul în două, lăsînd în urmă falduri din lopeţi şi o doină duioasă ce ieşea din gura cîrmaciului.

Protopopul simţea aşa de mare trebuinţă de aer, că-l sorbea cu gura deschisă, vrînd parcă să-şi facă provizie pentru Bucureşti, iar defensorului — „fire de artist" — îi era ciudă pe fericiţii pescari că-şi cîştigă pîinea cîntînd pe lac, nu hărţuiţi de drumuri şi răspunderi, ca nefericitele organe de control ale autorităţilor bisericeşti. Şi, revoltat de această nedreptate socială, se adresă hotărît tovarăşilor săi :

— Ştiţi ce ? Hai s-o dăm dracului de anchetă şi să facem mai bine o plimbare pe lac !...

— Ba s-o dăm chiar dracului, nu ! se împotrivi protopopul, că tot o s-o facem noi... cum om face-o, dar s-o lăsăm pe mîine dimineaţă, că acum e tîrziu.

— Am fi buni de bătut, urmă defensorul, dacă n-am profita de astfel de prilejuri rare, ca să ne mai venim puţin în fire. Destui microbi înghiţim în iadul ăla de Bucureşti !

— Aveţi dreptate, conveni domnul Zamfirescu. Eu însă nu pot întîrzia, fiindcă am aranjat ca mîine

dimineaţă, cel mai tîrziu la 11, să fiu la serviciu. Am în sertarele biroului meu hîrtii importante şi urgente, cărora trebuie să le dau drumul...

— Şi ia mai dă-l dracului de birou, nenişorule, că doar n-o să piară ţara dacă o să lipseşti tu cîteva ceasuri de la Casa Bisericii ! se împotrivi defensorul, supărat. Şi eu am mîine procese la Consistoriu ; ei, şi ? Parcă dacă nu m-oi prezenta, o să se scufunde pămîntul ? Se vor amîna — şi atîta tot ! Nu sîntem noi şi p-aici tot în slujba Casei Bisericii ?...

— Dragă Zamfirescule, îl luă protopopul cu binişorul, dumneata eşti om al datoriei şi nu vrei să-ţi pierzi această reputaţie. Sînt însă cazuri de forţă majoră, cînd n-ai încotro. Ia închipuie-ţi că ai să pleci mîine pînă în ziuă şi se întîmplă — Doamne fereşte ! — un accident pe drum ; în cazul ăsta, o să mai ajungi la ora pe care ţi-ai fixat-o ? Ş-apoi, e o vorbă înţeleaptă, care zice că e mai bine să te apuci de lucru de dimineaţă, că ai timp pînă seara să-l faci pe îndelete şi eşti şi cu mintea mai limpede...

Domnul Zamfirescu se lăsă uşor înduplecat, mai ales că simţea oarecare încurcătură în cap şi deci nu prea se încumeta să umble cu cifre.

În acest timp sosi şi stareţul, însoţit de fratele Gheorghe, ucenicul preacuvioşiei-sale.

— Noi ne-am socotit, cinstite părinte, îl întîmpină defensorul, să facem mîine dimineaţă... ce bruma om face, că acuma este tîrziu şi am avea chef de-o mică plimbare pe lac...

— V-aţi gîndit foarte bine, încuviinţă stareţul. Dă fuga, frate Gheorghe, la pescărie, şi spune părintelui Gherasim să pregătească o luntre din cele mari.

Plimbarea pe lac se dovedi într-adevăr nespus de plăcută, şi cel mai mulţumit fu însuşi domnul Zamfirescu. În luntrea cea mare, de curînd dată la apă,

se aşezară : la mijloc, pe scînduri puse de-a curmezişul, onoraţii membri ai comisiei de anchetă, la cîrmoc — părintele Gherasim, iar la cîrmă — un năvodar voinic. O luară mai întîi pe margine, pe lîngă pădurea de trestie verde ca brotacul, apoi se depărtară puţin şi intrară în iezer, cu o iuţeală din ce în ce mai mare. Defensorul spunea snoave, iar protopopul, care nu prea se împăca cu apa, aducea vorba de felurite cazuri de înec. Domnul Zamfirescu era aşa de fermecat, că n-avea timp să asculte, ci numai să privească şi să se minuneze de aşa locuri împodobite, pe care evlavioşii noştri strămoşi ştiau să le aleagă pentru zidirea sfintelor mănăstiri.

Cînd atinseră malul celălalt, se coborîră şi culeseră din pădure ramuri de tei şi de mălin, cu care împodobiră luntrea. La întoarcere, cu faţa spre mănăstire şi spre soarele ce atinsese c-o margine pămîntul, li se păru că sfîntul locaş e ca un castel din basme, ca o cetate pe malul mării. În gîtul din Ştiubeiu, unde lacul se îngustează, luntrea fu lăsată mai domol, ca musafirii să poată rupe flori de nufăr, albe cum e crinul şi cu lujeri lungi, să le ducă acasă la neveste şi la copii. Şi o dată cu lăsarea celui dintîi praf de neguri se apropiară de locul de unde porniseră — îmbujoraţi la faţă şi plini de voie bună...

Cu puţin înainte de a sosi la mal, defensorul făcu în taină o mărturisire reprezentantului sfintei mitropolii, lovind cu mijlociul în nodul lui Adam :

— Îmi cîntă gîtul, tată protopoape !...

— He-he !... Mie îmi cîntă de cînd am intrat pe poarta mănăstirii ! răspunse protopopul făcînd un gest de vrednicie.

Domnul Zamfirescu, ca unul ce nu mai făcuse anchete „la faţa locului", nu prinse înţelesul acestor tainice cuvinte, şi rîse ca de-o glumă.

*

Masa de seară nu mai fu aşezată pe terasa arhondaricului, din pricina ţînţarilor, ci fu rînduită în sufrageria stăreţiei. Protopopul şi cu defensorul se arătară mulţumiţi de această schimbare, deoarece aici, fiind mai la dos, se puteau bucura în toată voia de veselia firii lor, pe care plimbarea cu luntrea le-o sporise încă pe cît era.

Şi fiindcă în stăreţia unei mănăstiri, mai mult decît la arhondaric, toţi slujbaşii eclesiastici, cu sau fără misiuni speciale, sînt ca la ei acasă, orice soi de constrîngere fu înlăturat chiar de la început. Astfel că, înainte de a se aşeza la masă, protopopul şi defensorul se lăsară numai în cămăşi, contabilul în vestă, iar stareţul, ca să nu fie bănuit că umblă cu mofturi, rămase numai într-un anteriu subţire de inişor, în ciorapi de bumbac şi în papuci.

Se gătiseră bunătăţi din tot ce poate fi mai dorit de oamenii sătui de carne, de peşte borşit şi de vin prefăcut. Începură bineînţeles cu spuma de drojdie, căreia toţi îi făcură o deosebită cinste, afară de domnul Zamfirescu, care, căzînd aşa deodată în melancolie, îşi luase înfăţişarea lui obişnuită de la birou şi nu vrea cu nici un chip să guste măcar. Îi părea omului că e otravă şi se mira de tăria gîtlejului celorlalţi.

Şirul bunătăţilor începu cu saramură de plătică şi de obleţ, urmă cu rasol de raci, ciulama de lin, crap umplut cu nuci (la tavă), şi se încheie cu şalău şi somn prăjit. E de prisos să mai spunem că oaspeţii fură atît de minunaţi de fiecare din aceste mîncări, gătite de neîntrecutul Iustin, încît, de bucurie, îngăduiră paharelor cu vin să facă foarte des drumul de la mînă pînă la gură. Toată vina pentru această nepotolită sete fu aruncată în seama părintelui sta-

reţ, fiindcă găsise cu cale să pregătească numai peşte, care cere neapărat multă udătură.

Melancolia domnului Zamfirescu, însă, se risipi foarte greu. Şi s-ar fi putut prelungi pînă la sfîrşit, dacă voia bună n-ar fi boală molipsitoare şi mai ales dacă arhimandritului Glicherie nu i-ar fi venit în gînd să-i dea neputinciosului slujbaş vin dulce. Acest soi de vin, obţinut din struguri pe jumătate stafidiţi, culeşi după ce a căzut bruma, e înşelător la gust şi uşor la băut. Dar protopopului şi defensorului nu le plăcu, fiindcă dumnealor „nu sînt nici copii, nici cucoane". Domnul Zamfirescu, însă, fu momit încet-încet, pînă ce goli singur o sticlă şi jumătate...

Cînd veniră sarailia şi minciunile, cheful era în toi. Protopopul, prididit de evlavie, începu să cînte axionul [1] de la Întîmpinarea Domnului, dar cînd să urce la ga [2] de sus, dădu chix, căci îl răguşise băutura şi umplutura de nucă a peştelui. Ca să-i facă în necaz, defensorul, cu ochii închişi şi bătînd tactul c-o lingură, începu a cînta cu glas gros acest irmos [3], numai potrivit pentru astfel de împrejurări : „Cel ce ai săturat pre noroade în pustie şi le-ai izvorît lor apă din piatră, însuţi casa aceasta întăreşte-o, însuţi pîinea înmulţeşte-o, însuţi vinul binecuvîntează-l, şi celor ce ne-au primit plată cerească dăruieşte-le, iar pre noi pre toţi ne miluieşte, ca un bun şi iubitor de oameni..."

De regulă, acest irmos se cîntă pe glasul al optulea ; defensorul, însă, găsi cu cale să-l zică pe-al... nouălea.

[1] Cîntare bisericească, ce se cîntă la liturghie.
[2] Notă muzicală din gama bisericească (pa, vo, ga, di, che, zo, ni, pa) corespunzînd lui mi.
[3] Prima strofă din cîntările bisericeşti.

— Asta e la tine glasul al optulea, mă ? Fire-ai al păcatelor de malac răguşit ! observă protopopul, rîzînd să se prăpădească.

— Cîntă-l tu, mă, dacă nu-ţi place, că eu am uitat glasurile de cînd am ieşit din seminar, dar tu eşti întotdeauna cu ele în gură ! se apără defensorul cu modestie.

— Domnul defensor a vrut să cînte pe glasul al nouălea — şi a reuşit ! interveni stareţul, cu duhul blîndeţii.

Şi tocmai cînd protopopul golea un pahar, „ca să-şi dreagă vocea" şi să cînte el pe adevăratul glas, intră pe uşă ierodiaconul Daniil, meşter cîntăreţ din caval, cu care stareţul vrea să facă musafirilor o plăcere neaşteptată.

Daniil e un călugăr tînăr, să tot aibă douăzeci şi şase de ani, cu părul bălai şi cu ochii albaştri. Înfăţişarea lui tristă nu prea plăcu mesenilor. Dar cînd scoase de sub rasă cavalul încrustat cu flori din briceag, dăruit de un mocan, bucuria oaspeţilor deveni zgomotoasă.

Daniil cîntă la început o doină lungă şi jalnică... Stareţul asculta turtind un miez de pîine, protopopul — scărpinîndu-se în cap, contabilul — moţăind, cu ochii plini de lacrimi, iar defensorul — sîcîindu-se mereu pe scaun.

— Bine cînţi, cuvioase, dar nu e locul acum să plîngem ! Dă-o dracului de doină şi cîntă-ne ceva mai vesel ! porunci defensorul.

Cîntăreţul închise ochii şi oftă înăbuşit. Apoi, deodată, faţa i se însenină, şi cavalul începu cu putere o sîrbă bătăioasă. Protopopul şi cu defensorul se sîcîiră puţin pe scaune, în tactul cîntecului, apoi începură să bată din picioare şi, în cele din urmă, aţîţaţi de însufleţirea cu care cînta Daniil, se prinseră în joc.

Pe podelele acoperite cu velințe de casă, zopăiturile erau surde, iar chiuiturile — de oameni care mîncaseră nuci și băuseră vin. Vrînd să facă o „floare" în joc, protopopul se împiedică de marginea unei velințe, și în cădere se apucă de bretelele defensorului, din care pricină se rupseră nasturii de care erau agățate. Acesta, rămas singur, căci tovarășul se lovise la genunchi, urmă să joace „de unul singur", c-o mînă ținîndu-și pantalonii și cu alta proptindu-se de pat. În zadar îmbia el și pe Zamfirescu la joc, căci contabilul nu era în stare nici să se țină pe picioare. În cele din urmă, obosit și leoarcă de nădușală, domnul defensor se așeză pe scaun, ocărînd :

— Nu ești bun de nimic, mă Zamfirescule, bătute-ar Dumnezeu să te bată ! Dacă după așa mîncare și după așa băutură, și după așa lăutar, nu ești tu în stare să învîrtești o sîrbă !... Ptiu, la dracu, să plec eu la drum cu neisprăviții !

Domnul Zamfirescu se roși, sughiță, se îngălbeni, iar sughiță, se albi, iar sughiță, făcu cu mîna un semn, dar nu putu să dea nici un răspuns. Ar fi vrut să spuie ceva, și nu reușea nici măcar să-și țină capul sus — parcă i se muiase gîtul.

— V-ați îmbătat ! îngăimă el în cele din urmă — și pe nas, și pe gură ; și se lăsă binișor de pe scaun...

— Scoal' dracului în sus, că ne faci de rîs ! se răsti protopopul cît îl ținu gura.

— Poftim ! Pleci tu la drum cu oameni neputincioși ! se umflă și defensorul, fluierînd a sărăcie.

Dar domnul Zamfirescu, om neobișnuit cu astfel de petreceri, se încăpățîna să stea cu burta pe dușumele și să miște numai dintr-un picior.

Atunci, starețul, care — mai mult din chibzuință decît din obicei — nu se prea lăcomise la băutură, chemă pe fratele Gheorghe și pe fratele Simeon,

care-l luară pe contabil de subțiori și-l duseră în geamlîc, la răcoare. Aci, deschiseră o fereastră și-l ținură cu capul aplecat afară, căci domnul Zamfirescu dădea semne că începe să aibă mustrări de conștiință...

Cînd la miezul nopții sună clopotul pentru slujba utreniei, starețul părăsi și el sufrageria, scuzîndu-se față de cei doi musafiri oficiali că trebuie să se ducă la biserică. Cum ieși însă din stăreția cea mare, o luă drept spre stăreția cea mică și se trînti pe cea dintîi canapea întîlnită în cale...

Rămași singuri, părintele protopop și domnul defensor o luară de la capăt...

*

A doua zi, tocă [1] de leturghie, tocă de evanghelie, tocă de axion și oaspeții încă nu se sculaseră. De teamă să nu mai rămînă încă o noapte în mănăstire, starețul puse pe fratele Gheorghe să facă zgomot pe sală, și numai în chipul acesta membrii onoratei comisii de anchetă binevoiră a se întoarce printre cei vii. Cînd ieșiră în geamlîc, unde starețul îi aștepta de vreo două ceasuri, protopopul avea doi ochi mult mai mari decît cei cu care venise de acasă. Iar primului reprezentant al Casei Bisericii, care, vrînd să se culce pe canapea, înnimerise la început dedesubtul ei, pe lîngă ochi la fel cu ai protopopului, îi mai răsărise și un cucui în colțul din stînga al frunții...

[1] *A toca* — a bate toaca (*toacă* — scîndură sau placă de fier încovoiată, în care, la orele de rugăciune, se bate cu unul sau două ciocănele ; bătaia se face ritmic și cu multe întorsături muzicale).

Pe domnul Zamfirescu îl găsiră în pat, legat la cap cu un şervet şi cu felii de cartofi...

— Ce e cu tine, Zamfirescule ?

Domnul contabil deschise ochii — alţii decît cei cu care plecase de acasă — şi, căznindu-se să zîmbească, răspunse acru :

— M-am săturat de anchetă...

Cei de faţă rîseră cu poftă şi căutară care mai de care să-l încurajeze.

— Lasă, moşule, că n-ai nimic ! îl mîngîie părintele arhimandrit.

— D-astea mi s-au întîmplat şi mie... cînd eram mai tînăr, zise defensorul, cu tîlc.

— Asta se cheamă ucenicie, dragă Zamfirescule, adăugă protopopul, clipind dintr-un ochi.

— Dă-o dracului, c-o făcurăm prea lată ! se revoltă defensorul, gata s-o ia de la capăt.

— Să fiţi sănătoşi, s-o mai faceţi şi altă dată, îi încurajă stareţul, mulţumit că n-a greşit să zică „diseară". Dar, mă rog, schimbă el vorba, ce poftiţi să luaţi acuma : cafea neagră, sau cu lapte ?

Zamfirescu făcu un gest că nu-i mai trebuie nimic ; iar protopopul, aprobat de celălalt coleg, îşi dete cu părerea că puţină şuncă, cu ceva murături în oţet şi cîte un păhărel cu vin, ar fi mai bine venite decît o ceaşcă cu lapte...

După gustare, onorata comisie trecu în biroul arhimandritului Glicherie. Domnul Zamfirescu, socotind în sufletul lui că nu mai e vrednic să ia parte la anchetă, se aşeză în geamlîc şi, scoţînd capul pe fereastră, cu bărbia proptită pe palmele încrucişate, privea lacul şi pădurea, sorbind aerul curat şi filozofînd asupra neputinţei omeneşti...

În biroul stareţului, domnul defensor, bandajat cu rachiu de drojdie la cucui, începu citirea jalbei, semnată „un monah", al cărei cuprins fu mai dinainte socotit „obraznic" şi plin de minciuni.

Se spunea adică în această plîngere, pe care trimiţătorul „n-a avut curajul s-o semneze", că stareţul e un tiran, de la care călugării n-au auzit niciodată un cuvînt de zidire sau o vorbă de mîngîiere, ci numai ocări şi batjocuri pe socoteala lor ; că are bucătărie deosebită şi împreună cu economul, casierul şi eclesiarhul trăiesc împărăteşte, iar la obşte dă numai pîine de făină necernută, rece şi uscată, zeamă lungă de fasole şi ciorbă de ştevie — chiar şi după ce această buruiană a făcut sămînţă... Că se prind zilnic mii de raci, dar călugării nu-i gustă nici în dulce, nici în post... Că se prinde mult peşte mare, dar ce nu ia drumul Bucureştiului îl mănîncă stareţul cu consiliul lui economic, ajutat şi de cel spiritual, pe cînd la obşte se dă ghigorţ ca lăcusta şi ca greierul, fiert în cazane de aramă, nespoite de ani... Că are mănăstirea sute de oi, dar brînză nu se dă decît ca doftorie... Că umblă părinţii cu hainele zdrenţuite şi cu picioarele goale, în sandale de lemn, fiindcă din lîna de la oi nu se împărtăşesc decît cu un biet şumuiog de pe la noateni, iar cu restul — Dumnezeu ştie ce se face... Că mor călugării fără doftor, bolniţa [1] stă pustie, iar în „farmacie" — numai rafturi şi borcane goale... Că din zece monahi răposaţi, cel puţin şapte sînt găsiţi prin chilii, după ce au intrat în putreziciune...

— Ia las-o dracului, nenişorule, şi nu ne mai împuia capul cu atîtea minciuni ! se proţăpi protopopul. Ceteşte încheierea !

— „...Şi vă rog cu smerenie să binevoiţi a nu mai trimite defensori şi protopopi, ci să faceţi bunătate să vă pogorîţi din înaltul scaun în care Dumnezeu v-a ridicat şi să poftiţi în persoană la faţa locului, să ve-

[1] Spitalul, infirmeria mănăstirii.

deţi ce ochii nu v-au văzut şi să auziţi ce urechile nu v-au auzit..."

— E nemaipomenit! se înfurie protopopul, roşu de mînie.

— Nu vezi că măgarul ne insultă şi pe noi? se înfurie şi defensorul, ridicîndu-şi bandajul, ce i se lăsase pe ochi.

— Să nu mai dorească nimeni slujba de stareţ! oftă arhimandritul, rîcîind cu unghia o picătură de ceară lipită de dunga biroului.

Mîniaţi de-a binele, cei doi reprezentanţi ai stăpînirii luară cîte un toc şi cîte o testea de hîrtie şi începură să scrie, în două exemplare, cuvenitul proces-verbal.

După formula obişnuită, arătară că au controlat în chipul cel mai amănunţit bisericile, ecliserhia, cancelaria, casa, pescăria, chelăria, pivniţa, bolniţa, farmacia, magaziile, grajdurile, „constatînd peste tot ordine şi curăţenie"...

Apoi luară jalba pe paragrafe, şi în aceeaşi orînduire începură a scrie: că la obşte se dă peşte de toate mărimile, mîncări gătite cu untdelemn grecesc, pilaf de raci, lapte cu orez, macaroane cu unt şi brînză, cosac adus anume de la Galaţi, patru felii de brînză pe săptămînă, lapte bătut, vin de două ori pe săptămînă — cu măsura lui Cuza. Iar în postul Paştelui se dă, pe lîngă fasole şi cartofi, rasol de raci cu usturoi, tahîn, halva şi măsline tot de la Galaţi... Că lîna se împarte toată la călugări, dar aceştia, în loc să-şi facă din ea ce le trebuie, o dau pe băutură... Că bolnavii sînt bine îngrijiţi, iar farmacia mănăstirii este îmbelşugată cu tot felul de medicamente, ce se pot lua fără reţetă de la doctor... Că se întîmplă uneori să moară vreun călugăr neştiut de nimeni, însă numai

dintre cei bolnavi de inimă, sau vreunul care a uitat capacul pus la sobă... Că registrele de contabilitate se găsesc „la zi", şi casa e în bună rînduială...

Apoi, dintr-o pornire adevărată, lăudară pe părintele stareţ, arătînd cu de-amănuntul însuşirile lui de „păstor cu suflet cinstit şi inimă largă"... Şi încheiară astfel: „Toate acuzaţiile ce se aduc preacuvioşiei-sale sînt, deci, pur şi simplu calomnii ordinare! Pentru care, cu respect, propunem clasarea acestei chestiuni."

După ce iscăliră procesul-verbal, ca să fie actul mai „în formă", onorata comisie pofti şi pe membrii consiliului economic să semneze, cu care prilej li se luă acestora interogatoriile obişnuite:

— Cum merge arhondăria, părinte Acachie? întrebă protopopul pe arhondar.

— Merge bine, cinstite părinte!

— Nici nu bănuiam altfel! Să ai grijă să fie curăţenie, şi musafirii — primiţi cu bună-cuviinţă.

— Cum stai cu ecliserhia, tată Dionisie? ispiteşte defensorul pe purtătorul de grijă al bisericii.

— Aşa... potrivit, domnule defensor! răspunde protosinghelul Dionisie, întinzînd cinstitelor autorităţi cîte un prosop de borangic cu alesături, drept amintire.

— Vezi, părinte Dionisie, să ţii toate în regulă, ca să nu se plîngă nimeni, îl sfătui omul Casei Bisericii după ce-i mulţumi pentru dar.

— Cît se poate de bine, îl încredinţă eclesiarhul, aplecîndu-se de mijloc.

Iconomul nu mai fu poftit, ci urmară la rînd membrii consiliului spiritual, care iscăliră ca de obicei, fără să citească sau să ceară vreo lămurire.

Acuma, toate erau în regulă, şi cinstita comisie se putea găti de plecare, cu sufletul împăcat că şi-a făcut datoria. Protopopul, însă, găsi cu cale că „după cele constatate" este neapărat trebuinţă să tragă o sfîntă de muştruluială călugărilor, „ca să nu mai îndráz-

nească altă dată să scrie scrisori neiscălite şi să-i pună pe dumnealor pe drumuri fără nici un motiv". Rugă dar pe stareţ să adune obştea în trapeză [1], iar cînd fu înştiinţat că porunca s-a împlinit, încinse brîul roşu, îmbrăcă giubeaua de muhair, îşi atîrnă crucea la gît, îşi puse pe cap culionul, de aceeaşi culoare cu brîul, luă bastonul cu mîner de os şi porni spre trapeză. Defensorul nu putu să-l însoţească, fiindcă tot nu-i scăzuse cucuiul din frunte, din care pricină nu era chip să-şi aşeze pălăria ; iar domnul Zamfirescu, după ce iscălise procesul-verbal, plecase să ia aer...

Cînd reprezentantul sfintei mitropolii intră în trapeză şi dete cu ochii de cei 40—50 de călugări — cîţi fusese cu putinţă să se adune la repezeală — crezu, o clipă, că are în faţa lui o ceată de anahoreţi din cele dintîi veacuri ale monahismului... Bărbi crescute în voie, pe feţe supte, fără pic de sînge, cămilăfci [2] înverzite şi sfîşiate, picioare goale vîrîte în bocanci vechi sau în sandale de lemn, rase pline de petece, acoperind cine ştie ce resturi de anterie...

— V-aţi apucat să faceţi scrisori anonime la Mitropolie şi la Casa Bisericii ? îşi începu protopopul cuvîntarea. Ce credeţi voi, că dacă o să reclamaţi pe stareţ, care e părintele vostru, noi o să-i tăiem capul, şi pe voi o să vă îmbrăcăm în mătase şi să vă punem la îngrăşat ?... Ia să iasă acel nemernic care a îndrăznit să calce regulile sfîntului Vasile şi sfaturile lui Efrem Sirul şi ale cuviosului Dosoftei, şi să acuze pe stareţul său de fapte pe care un om cu bunătatea, cu cinstea şi cu inima lui largă nici prin gînd nu i-ar da să le facă ! Ha-ha ! Nu cutează să se arate ! Îi e teamă că va fi surghiunit pe viaţă la Cheia sau la

---

[1] *Trapeză* — sala de mese a unei mănăstiri.
[2] *Camilafcă* — potcapiu acoperit cu un văl negru, purtat de călugări, la zile mari.

Peştera Ialomicioarei... Să nu mai îndrăzniţi altă dată să mai faceţi astfel de mîrşăvii, că pe toţi vă scoatem din mănăstire, ca pe nişte netrebnici ! De data aceasta, fiindcă e pentru întîia oară, sînteţi pedepsiţi numai cu oprirea tainului de vin şi de brînză, pe timp de o lună... Aţi înţeles ?

Şi, aruncînd o privire aspră de jur împrejur, vorbitorul îşi strînse mustăţile între nas şi buza de sus şi întoarse spatele, fără să mai zică bună ziua.

Călugării, care habar n-aveau despre ce e vorba, după ce ascultară cu gurile căscate, cu totul nedumeriţi de pricina supărării protopopului, îşi făcură cruce şi se risipiră îngînduraţi şi trişti pe la chilii.

*

În vremea aceasta, la stăreţie se pregătea mezelicul de plecare : lin prăjit, brînzoaice calde şi vin roşu ca rubinul în pahare. Osteniţi de atîta muncă, oamenii stăpînirii, minus domnul Zamfirescu, pe care nu-l mai scotea nimeni din lapte acru, căutară să se întărească pentru drum. Şi tocmai cînd se gîndeau, din pricina vinului, că n-ar fi rău să amîne plecarea pe a doua zi, vizitiul mănăstirii întoarse trăsura la scară...

— Maurul şi-a făcut datoria !... oftă defensorul la urechea protopopului.

— Să mergem ! scrîşni acesta, înălţînd din umeri.

Aşezarea în trăsură fu cît pe-aci să dea onoratei comisii mai multă bătaie de cap decît chiar procesul-verbal. Destul de mare era trăsura mănăstirii, însă trebuia să încapă în ea şi obişnuitele „complimente" dăruite de stăreţie musafirilor oficiali. Dar vizitiul, om priceput, luă mai întîi cele trei legături de plasă

cu raci şi le aşeză în lădiţa de la spatele trăsurii... În golul de sub pernele din fund puse un borcan cu unt topit şi un castron cu unt proaspăt. În faldurile coşului aşeză trei sticle cu spumă de drojdie ; în golul de sub capră — trei pachete de brînză ; în cele două aripi legă cu tei cîte o damigeană cu vin ; de felinarul din dreapta atîrnă un zimbil[1] de papură, cu un miel tăiat şi înfăşurat în foi de lipan, iar de cel din stînga — alt zimbil, cu peşte proaspăt, astupat la gură cu pînză de sac. În sfîrşit, a treia damigeană o aşeză pe capră, între picioarele lui, deasupra unui sac cu ovăz pentru cai.

Plecarea se făcu după călduroase strîngeri de mînă din partea stareţului şi mulţi „la revedere" din partea protopopului şi a defensorului.

Cînd ieşiră din ţinutul mănăstirii, unde nu se mai vedea nici lacul cu luntri de pescari, nici păduri verzi, nici salcîmi înfloriţi, nici tei îmbobociţi ; unde nu se mai auzea nici sunet de clopote, nici glasul prietenos al arhimandritului Glicherie, domnul Zamfirescu, care privise cu ochi mari la împănarea trăsurii, îşi aminti de anume lucruri ce pare că-l apăsau tot mai mult pe suflet şi îşi întrebă, tulburat, tovarăşii :

— Mă rog, toate anchetele le faceţi în felul acesta... ?

Un hohot de rîs, acoperit de lătrăturile cîinilor din capul satului în care tocmai intrau, îi răspunse la întrebare.

1927

---

[1] Coş.

POCĂINŢA STAREŢULUI

Părintele stareţ ia masa astăzi cu duhovnicii mănăstirii — lucru rar şi neaşteptat de cei poftiţi. Rar fiindcă preacuvioşiei-sale îi place mai mult tovărăşia mirenilor, neaşteptat fiindcă, din cei cinci membri ai consiliului duhovnicesc, părintele stareţ nu mai are legături bune decît cu protosinghelul Gherasim — un bătrîn surd şi cu totul inofensiv.

Sufrageria mănăstirii are desigur patru pereţi, însă numai trei sînt de zid. Al patrulea, construit în urmă din scînduri şi geamuri, micşorează sala de mîncare în favoarea unui bufet mic, dar plin de toate bunătăţile. Peretele dinspre răsărit e acoperit în mare parte de o icoană uriaşă, înfăţişînd diferite scene ale judecăţii viitoare ; cel de miazăzi e ocupat de membrii familiei regale şi de vreo doi stareţi răposaţi ; pe cel dinspre miazănoapte sînt aşezate cu gust : *Cina cea de taină, Mîntuitorul binecuvîntînd cele cinci pîini,* chipul sfîntului mucenic Dimitrie, o vedere generală a mănăstirii şi portretul în ulei al actualului stareţ.

Masa este împodobită ca pentru oaspeţi de seamă : cu faţă albă, neîntrebuinţată, şi cu tacîmuri de lux.

În aşteptarea celui mai mare, duhovnicii încearcă să dezlege taina invitaţiei. Dar mai întîi să le facem cunoştinţa.

Arhimandritul Gavriil are şaptezeci şi cinci de ani, pe care îi poartă fără osteneală şi fără durere. Nici barba nu i s-a rărit, nici părul prea mult. Obrajii îi sînt rumeni, fruntea are numai două creţuri mai adînci, iar genele-i stufoase străjuiesc doi ochi zglobii, care n-au făcut încă cunoştinţă cu ochelarii. Preacuvioşia-sa a slujit mănăstirea în calitate de eclesiarh treizeci şi doi de ani, iar ca stareţ — aproape şaisprezece.

În faţa părintelui Gavriil s-a aşezat cuviosul Natanail, un moşneag firav la trup, cu faţa zbîrcită, cu barba răruie, cu chelia ieşită de sub potcap şi cu pleoapele aproape pleşuve, dar aşa de grele, că abia le mai poate ridica. Nu păstrează biletul de botez, însă e sigur că atunci cînd s-a iscat revoluţia lui Tudor mama sfinţiei-sale îl purta în pîntece. A fost eclesiarh şi econom în mai multe rînduri.

Lîngă cuviosul Natanail îşi mîngîie barba sură ieromonahul Pahomie — un bărbat trecut de cincizeci de ani, îndesat la trup, cu ochii verzi şi cu nas trufaş. N-a ocupat nici o funcţie în administraţia mănăstirii, dar totdeauna a uneltit împotriva îngrijitorilor vremelnici ai obştei.

În faţa cuvioşiei-sale şi în stînga arhimandritului Gavriil zîmbeşte părintele Ermoghen. Are şaizeci de ani, ca şi cînd ar avea patruzeci şi cinci. Nu i-au albit decît prea puţine fire în barba-i scurtă şi creaţă. A trecut, pe rînd, prin toată rînduiala administrativă. De vreo douăzeci de ani încoace trage nădejde să ocupe şi locul cel mai înalt, dar împrejurările i-au fost mereu potrivnice. Tot mai nădăjduieşte însă în „dreptatea lui Dumnezeu“ şi în „bunătatea episcopului...“

Coadă o face protosinghelul Gherasim. E lung ca o scorbură de salcie, slab şi strîmb ca o cobiliţă, alb ca o coală velină şi surd ca o piatră de hotar. În umărul obrazului stîng poartă urma unei schije turceşti, de la '77, iar degetul arătător de la mîna stîngă i s-a strîmbat, cu vreo cincizeci de ani în urmă, deci în mirenie, într-o aventură cu cotonogeală. Face parte din consiliul duhovnicesc de cînd nici el nu mai ţine minte, pentru că are o însuşire foarte apreciată de către stareţi : niciodată nu vrea să ştie ce iscăleşte.

Pe buzele tuturor părinţilor duhovnici, mai puţin Gherasim, flutură aceeaşi chinuitoare întrebare : „De ce ne-o fi poftit ? Ce rost are această dragoste neaşteptată ?“

— I s-o fi apropiat sfîrşitul ! încercă Ermoghen o lămurire.

— Asta e dorinţa ta, îl tachină arhimandritul Gavriil, dar eu bănuiesc că nu sfîrşitul vieţii i s-a apropiat, că e cît un taur de voinic, ci... sfîrşitul măririi.

— Cam tot acolo vine... Ce crezi, Pahomie ?

Cuviosul Pahomie îşi privi vîrful nasului, ca şi cînd ar fi citit acolo, şi răspunse în doi peri :

— Nu-i lucru curat la mijloc...

— Că nu e lucru curat, bănuieşte orişicare, zise Gavriil, dar ce să fie ? Asta e întrebarea. Şi tu, frate Pahomie, ai fi în stare să dai un răspuns.

Dar Pahomie se lepădă ca de altă comedie.

— Mai degrabă poţi să ghiceşti tainele lui Dumnezeu decît planurile Satanei, zise el rîzînd viclean.

— Totuşi, s-au găsit adesea călugări care să ghicească gîndurile dracului şi să i le strice, dar nicicînd om pămîntean n-a cunoscut tainele Tatălui, îl contrazise Ermoghen. Eu sînt încredinţat, părinte Pahomie, că sfinţia-ta bănuieşti ceva, dar nu vrei să spui...

— Stați, că vă lămuresc eu, interveni Natanail cu glasu-i copilăresc și tărăgănat. Ne-a poftit ca să ne taie capetele, așa cum Lăpușneanu a tăiat pe-ale boierilor... Dar nu văz pe Moțoc...

— Gherasim ! grăi Pahomie a pîră, stîrnind un pic de veselie.

— Are să te dea starețul pe mîna călugărilor ca să-ți taie gîtul, preveni Natanail pe surd.

— Ba eu aș mînca, dar n-am ce, se plînse acesta, crezînd că e vorba de stomac și de bucate.

Intră părintele stareț. Rîsul pricinuit de beteșugul cuviosului Gherasim îngheță într-o clipă pe buzele tuturor. Nimeni nu se ridică. Singur Gherasim făcu o mișcare în acest scop, dar cînd văzu că ceilalți sînt prinși de scaune renunță și el să se mai ostenească.

Starețul încruntă ușor sprîncenele și glăsui, pe un ton natural, cuvîntul obișnuit :

— Blagosloviți !

— Domnul ! murmurară duhovnicii fără să-l privească.

Preacuviosul Procopie numără cincizeci și doi de ani de la naștere și patru de cînd a fost ales stareț. E înalt de stat, nu tocmai rotund la mijloc, are barbă roșcată și bogată, un nas frate cu al lui Pahomie și zulufii potriviți din foarfecă. Pe porțiunea fără păr a obrajilor s-au țesut firicele roșii, iar dosul palmelor e marcat cu semnele traiului bun.

— Luați, părinților !

Păhărelele cu rachiu se golesc ușor, dar vorba e legată. Și nici starețul n-o silește să circule. Dăduse ucenicilor poruncă să servească pe meseni după gustul fiecăruia : pe Gavriil și pe Ermoghen cu țuică de prune, pe Pahomie cu spumă de drojdie, pe Gherasim cu prăștină, iar pe Natanail cu rachiu de izmă — și aștepta efectul acestei atenții deosebite. Dar nimeni

nu deschise gura decît pentru un sec și banal „blagosloviți“ și pentru a înghiți conținutul păhărelelor.

Se servesc icre de crap, decorate cu măsline de cea mai bună calitate, se înghit două cutii cu sardele de Lisa, se golesc cîte două pahare cu vin — și vorba abia începe să se înfiripeze, timidă, între vecini.

Starețul rămîne mereu izolat. Nimeni nu-i adresează vreun cuvînt și nici el nu scoate de sub mustățile-i vîrfuite decît ceea ce îl îndatora calitatea de gazdă : poftiți, luați, serviți-vă. Și se părea, judecînd după zîmbetul ce revenea tot mai batjocoritor în colțul gurii, că nu-l jignește de fel mojicia oaspeților. Ba chiar îi face plăcere, ca și cînd ar fi fost prevăzută și firească.

Vine la rînd ciorba de rață, cu bucățelele distribuite iarăși după preferințele cunoscute ale mesenilor. Numai cu părintele Pahomie se făcu greșeală, căci în loc de copane primi aripile și tîrtița. Bătrînul Natanail, vesel că primise ficatul și ciorba dumicată gata, remarcă greșala și stîrni un pic de voie bună. Starețul, profitînd de ocazie, încercă să rupă gheața dintre el și ceilalți, dar nu izbuti. Neavînd încotro, se resemnă, în așteptarea unui moment și mai prielnic.

Ciulama de găină cu mămăliguță.

De data aceasta, fratele Niculae puse tîrtița în porția lui Natanail. Unchiașul, cînd dădu peste ea, rîse pe înfundate, apoi o luă în furculiță și o trecu vecinului. Acesta, adică Pahomie, o dărui imediat lui Gherasim. Surdul se prefăcu încîntat, dar, sub cuvînt că e... schimnic, o trecu lui Ermoghen.

— Eu nu mănînc tîr-tîrtiță, se scuză acesta scurt și răstit, și o mută în farfuria arhimandritului Gavriil.

Fostul stareț păru încurcat. Pricepu cu ce scop refuză sfinții părinți să mănînce bucățica din coada

găinii, dar zăbovea s-o predea celui vizat, adică preacuviosului Procopie. Acesta, ocupat cu desființarea unui picior, simți răutatea și rînji cu gura plină.

— Ce stai cu ea în furculiță, omule ? sări îndemnător protosinghelul Gherasim. Dă-o stareţului dacă nu-ți place !

Preacuviosul Procopie săltă capul din farfurie și făcu pe neştiutorul.

— Despre ce e vorba, cinstiţi părinţi ?

Duhovnicii schimbară priviri grăbite, apoi lăsară rîsul şi deveniră foarte ocupaţi cu ciulamaua şi cu mămăliga. Gherasim însă o ţinea una :

— Dă-o stareţului, Gavriile, nu te mai socoti un ceas !

Părintele Natanail, care dumicase mămăliguță în ciulama și căra cu lingura de supă, izbucni într-un rîs violent, vărsînd lingura cu ciulama pe piept şi mai făcînd pagube și altora. După ce-și curăță anteriul cu colţul şervetului şi cu ajutorul fratelui Niculae, cuviosul Natanail, de teamă să nu se repete boclucul, ceru categoric lui Gavriil, care tot mai ţinea tîrtiţa în furculiță, să facă la un fel cu ea.

— Ori mănînc-o, ori dă-o pisicii ! Ce te uiţi atîta la ea ?

— Ba s-o mănînce stareţul, o potrivi ca prin minune Gherasim.

— S-o mănînce dacă vrea ! se răsti iarăşi Natanail bîţîindu-şi lingura şi capul.

După atîtea îndemnuri, arhimandritul Gavriil cuteză şi trecu tîrtiţa în farfuria superiorului. Acesta, care continua să mănînce în tăcere și cu ochii acasă, în loc să se supere şi să sloboadă vorbe proaste, cum îi era obiceiul şi cum se aşteptau musafirii, zîmbi cu recunoştinţă. Zise :

— Iată un om care se îndură să dea aproapelui bucata cea mai gustoasă. Mulţumesc, tată Gavriile !

— Pentru puţin, îi răspunse arhimandritul o dată cu un compliment batjocoritor.

Felul al treilea : cîte un purceluş pe varză şi cîte-o sticlă de vin de fiecare căciulă...

Duhovnicii se priviră uimiţi.

— Nu-i lucru curat, Doamne fereşte ! şopti Ermoghen la urechea lui Gavriil.

— Să ştii de la mine că tot are să ne taie capetele, şopti şi Natanail la urechea lui Pahomie.

Acesta însă privea purcelul cu atîta dragoste de părinte, că nu l-ar fi lăsat orfan, chiar cu riscul capului.

Natanail suci farfuria şi o răsuci, neavînd curaj să încerce cu propriile-i puteri a spinteca friptura. Gherasim, la fel de neputincios, îi dădu ocol, cu furculiţa şi cu cuţitul în mîini, pînă o depărtă ca de o palmă şi se puse să-şi facă un plan. Pahomie, om în putere, se întinse şi tăie coada purcelului din faţa lui Natanail, apoi o întinse bătrînului. Acesta o respinse supărat şi continuă să sucească farfuria. În acest timp, Ermoghen, imitînd pe Pahomie, ascuţi cuţitul de farfurie, apoi tăie urechiuşele purcelului destinat lui Gherasim şi le oferi surdului.

— Să dea Dumnezeu să te văd mai surd ca mine, îi mulţumi acesta din toată inima.

Cînd observă neputinţa bătrînilor, stareţul făcu semn ucenicilor să le dea ajutor. Într-un minut, purceii fură spintecaţi în bucăţele, iar aburul icnit din carnea lor fragedă se uni cu cel ce ieşea din varză şi gîdilă, foarte plăcut, nările duhovnicilor. Iar cînd fălcile lipsite de dinţi intrară în funcţiune, şi limbile prinseră gustul delicios al purcelului de lapte, fript la tavă, mai încetară şi bănuielile împotriva stareţului... Toată fiinţa bătrînilor se concentră asupra farfuriilor şi orice alt gînd dispăru din mintea lor ca praful în faţa vîntului şi ca roua în faţa soarelui...

Îndemnaţi de către stareţ, ucenicii acestuia inter-

veneau mereu acolo unde mîinile slabe se dovedeau neputincioase; avînd grijă ca şi paharele să fie pururea virgine şi cît mai la vederea cuvioşilor oaspeţi. Nimeni nu vorbea. Toate gurile erau din cale-afară de ocupate. Doar cîte un tuşit scăpat fără voie din gîtlejuri şi clefăiturile din ce în ce mai libere erau singurele semne după care se putea ghici bucuria rară — a trupului şi a sufletului laolaltă...

Dar fălcile începură de la o vreme să dea semne de oboseală, furculiţele — să scormonească după părţi socotite mai alese, şi dracul duşmăniei — să-şi reocupe locul din care fusese izgonit un pătrar de ceas.

— Eu mă prind că purceii ăştia, deşi au fost luaţi din turma mănăstirii, o să ne coste cam multişor, şopti Ermoghen la urechea lui Gavriil.

Acesta se asigură cu coada ochiului de neatenţia stareţului şi-i răspunse, pe aceeaşi coardă :

— Să fim cu băgare de seamă...

Pahomie dete şi el să-şi spuie gîndul, vecinului, dar Natanail tocmai clefăia din ficatul purcelului, mulţumit la culme că e şi moale, şi gustos — şi-i luă înainte.

— Aferim de-aşa friptură ! Păcat că nu mă întîlnesc cu ea mai des...

— Fă-te stareţ, îl sfătui Ermoghen, fără să-şi ridice privirea.

— Aşa hodorog ? ! se miră Pahomie.

— Ca să mănînce purcei de lapte e bun, zise Gavriil împăciuitor.

— Bine-bine, dar unui stareţ i se mai cer şi alte calităţi, protestă Pahomie, cu ochii la preacuviosul Procopie.

— Ce calităţi îi mai trebuie? se miră Ermoghen. Să umble după femei, să bea cît patru şi să se pună rău cu întreaga obşte ?...

Toate urechile şi o părticică din ochi se aţintiră spre capul mesei. Dar stareţul, ca şi cînd n-ar fi auzit nimic, goli un pahar pînă la fund, apoi îşi continuă opera de distrugere a celei din urmă bucăţi. Nemulţumiţi şi miraţi de această tăcere, musafirii îl imitară nervoşi şi nedumeriţi. Abia acum începură ei să găsească unele cusururi fripturii. Gavriil observă că urechile n-au fost bine curăţite ; Ermoghen — că varza n-a fost tocată „ca fideaua" ; Pahomie — că untura „parcă ar avea puţin miros" ; iar Natanail — că purcelul are şi părţi care se împotrivesc gingiilor cuvioşiei-sale. Singur Gherasim, resemnat din cauza infirmităţii, continua să mestece şi să înghită cu acelaşi elan de la început. Numai cînd observă că tăcerea se prelungeşte se crezu dator s-o rupă el.

— Dacă părintele stareţ mi-ar da în fiecare zi cîte un purcel fript şi cîte o sticlă cu vin, l-aş socoti printre sfinţi...

— Poţi să-l socoteşti şi aşa, că tot habar n-ai tu de ceea ce se petrece pe lume, gîngăvi Ermoghen.

Gherasim vru să mai adauge ceva, dar, întîlnind ochii sfredelitori ai stareţului, înghiţi vorba. De la el, ochii lui Procopie trecură pe rînd la ceilalţi meseni şi constatară că... şi vinul, şi friptura au plăcut. Părintele Gavriil, care începuse purcelul de la mijloc, mai avea capul, coada şi picioarele de la genunchi ; Natanail mîncase de unde nimerise, iar acuma revenea pe unde trecuse mai în grabă ; Ermoghen mai avea o coastă, Gherasim — o pulpă, iar Pahomie... număra oasele. Sticlele se goliseră invers cu vîrsta : a lui Natanail avea nivelul cel mai scăzut, iar a lui Pahomie — pe cel mai ridicat.

Părintele stareţ zîmbi satisfăcut şi-şi mută ochii la propria-i voinicie : din purcel mai avea coada şi rîtul, iar din sticlă... sticla ! Făcu semn ucenicilor, şi în două secunde toate clondirile de pe masă fură

înlocuite cu altele, pline, iar resturile din pahare — golite într-un vas.

— Luaţi, părinţilor, îndemnă preacuvioşia-sa după ce fraţii ascultători îşi făcură datoria şi umplură paharele.

Duhovnicii priviră cupele aburite, le mîngîiară cu degetele, dar ezitară să le ridice. Nu din pricină că se săturaseră, ci fiindcă... fuseseră invitaţi. Crezînd că întîrzierea are un rost, nici părintele Gherasim nu bău.

— Luaţi, părinţilor, că se încălzeşte, stărui din nou stareţul, după ce goli paharul preacuvioşiei-sale.

— Apăi... o să mai luăm, zise Natanail, că nu prea ne întîlnim aşa des cu chilipiruri d-astea...

— Ar sărăci mănăstirea... găsi Ermoghen o explicaţie.

— Şi s-ar toci masa stăreţiei, adăugă Pahomie.

Părintele Procopie aşteptă şi cuvîntul fostului stareţ, dar, văzînd că întîrzie şi socotind momentul foarte propice pentru a lega vorba cu oaspeţii, luă o poză de pocăit şi zise :

— Părinţilor, am impresia că ori mîncarea nu v-a plăcut, ori vinul vi s-a părut oarecum...

Natanail se burzului îndată şi trînti cu paharul în masă.

— Nu-i adevărat ! Am mînia pe Dumnezeu dacă am cîrti un cuvînt împotriva mesei.

— Atunci, alta este pricina care vă face să grăiţi tot în pilde şi tot cu două înţelesuri...

— Cum ? Adică te faci că nu ştii ? se răsti Natanail, împroşcîndu-l cu ce avea prin gură. M-ai făcut „porc bătrîn" — pe mine, care trăiesc de optzeci de ani în această mănăstire şi am slujit în sfîntul altar vreme de şaizeci şi doi de ani — şi acuma te miri că nu-ţi dau cinstea cuvenită unui stareţ ?

— Pe mine nu m-a ocărît chiar în timpul sfintei liturghii, după ce ne-am împărtăşit amîndoi din acelaşi potir ? sări şi Ermoghen, mai roşu decît vinul din sticle.

— Am slujit mănăstirea în toate chipurile şi nu mi-am auzit decît vorbe de laudă — atît de la cei mici, cît şi de la cei mari ; iar sfinţia-ta m-ai pîrît la Mitropolie că nu mă duc regulat la biserică şi m-ai făcut „bou domnesc", în faţa soborului, îl învinui, tremurînd, fostul stareţ.

— Vă pierdeţi vremea degeaba, observă Pahomie, umplîndu-şi paharul. Mai mult folosiţi golind sticlele astea...

Stareţul îl împunse c-o privire scăpată fără voie, apoi se ridică umilit şi umplu cu mîna preacuvioşieisale toate paharele de pe masă.

— Smerenia Iudei, mormăi Gavriil, la un gînd cu ceilalţi.

— Cinstiţi părinţi, aveţi dreptate, grăi stareţul, milogindu-şi chipul cît mai meşteşugit. Greşit-am înaintea lui Dumnezeu şi a sfinţiilor voastre...

— Nu mai tăgăduieşti, ca în faţa exarhului ? îl întrerupse în batjocură Pahomie.

— Nu. Îmi recunosc păcatul şi-mi cer iertare...

— Aha, după ce ţi-ai rîs de bătrîneţele mele şi m-ai făcut „bou domnesc" !...

— Iar pe mine „porc bătrîn" !...

— Şi pe mine m-ai ocărît ca pe un ţigan, sau ca pe un servitor oarecare !...

Stareţul nu-şi pierdu cumpătul. După ce înghiţi cu răbdare toate învinuirile, îşi reluă smerit cuvîntarea întreruptă.

— Cinstiţi părinţi, v-am spus că-mi recunosc vinovăţia...

— Şi Iuda şi-a recunoscut-o, dar a fost prea tîrziu...

— ... şi nu mă dau înapoi să-mi cer iertare şi să primesc chiar un canon, dacă sfinţiile-voastre, ca duhovnici bătrîni, aţi găsi cu cale să-mi rînduiţi. Sînt om, nu sînt numai călugăr şi stareţ ; şi ca om, sînt şi eu supus păcatului. Credeţi sfinţiile-voastre că puţin m-au costat neplăcerile pe care, în clipe de mînie, vi le-am pricinuit ? Vă mărturisesc în frica lui Dumnezeu că nopţi de-a rîndul şi zile întregi mi-am pierdut somnul căindu-mă şi rugînd pe Cel-de-sus să nu-mi socotească aceste păcate... Dacă aţi şti frăţiile-voastre de cîte ori am dat să viu să-mi cer iertare, în genunchi, nu m-aţi mai învinui acuma ca pe un criminal de rînd, ce nu merită îndurare. Dar n-am putut să-mi uşurez astfel sufletul, căci m-am temut, ca un rău şi ca un netrebnic, că-mi voi pierde autoritatea de conducător şi deci mai amarnic voi fi judecat de Dumnezeu...

De atîtea ori am vrut să viu la preacuvioşia-ta, părinte arhimandrite, şi să-ţi zic : „Ai avut dreptate. Am furat şi am minţit. Iartă-mă sau loveşte-mă ; cum te lasă cugetul." Apoi să trec la bunul nostru Natanail şi să-i spui : „Drept m-ai judecat. Sînt muieratic şi prea puţin mă sinchisesc de gura lumii şi de slova canoanelor. Iartă-mă sau loveşte-mă — după cum vei socoti că merit." Iar părintelui Ermoghen să-i pun mătanie, fiindcă l-am ocărît în faţa soborului. La urmă de tot să mă duc la fratele meu din călugărie, Pahomie, şi să-i adeveresc punct cu punct toate acuzaţiile pe care mi le-a adus... Cum vă spusei însă, m-am temut, în prostia mea, că apoi nu voi mai fi vrednic să stau în locul cel înalt, şi astfel mai mare greşeală săvîrşesc.

Sînt aproape şapte luni de cînd la masă cu sfinţiile-voastre n-am mai mîncat, în sobor n-am mai slujit şi vorbă între noi n-am mai deschis. Ştie unul Dumnezeu cît m-a chinuit starea aceasta, mai ales că nici eu nu mă sumeţeam să-mi cer iertare şi nici sfinţiile-voastre n-aţi făcut nimic pentru împăcare. Mîncarea pentru mine n-avea nici un gust, iar băutura nu se lipea cu plăcere de limbă... Mi-era dor să mai fac haz de lipsa măselelor moşului Natanail, de tactul cu care mănîncă şi bea părintele Gavriil, de stîngăcia plăcută a părintelui Ermoghen şi de graba cu care Pahomie sare în ajutorul celor neputincioşi... În noaptea trecută am avut nişte vise urîte, trimise de la Dumnezeu, şi azi n-am mai putut să mai amîn împăcarea atît de mult dorită... Am îngenuncheat în faţa icoanelor şi am zis : „Doamne, facă-se voia ta !"

Acuma, preacuvioşi părinţi şi fraţi în Cristos Domnul, judecaţi-mă şi mă osîndiţi după care lege vă convine mai bine. Eu sînt împăcat în sufletul meu că mi-am făcut datoria. Dacă sfinţiile-voastre nu-mi primiţi pocăinţa, rămîne să daţi seama înaintea Celui-din-cer. În tot cazul, pentru mine veţi fi de-acum înainte sfătuitorii cei mai ascultaţi şi fraţii cei mai iubiţi.

Aci, părintele stareţ se opri şi se făcu că-şi strivește lacrămile între gene. Natanail se înduioşă şi-i întinse mîna.

— Eu te iert. Iartă-l şi tu, Gavriile.

Fostul stareţ ezită. Ermoghen i-o luă înainte.

— Eu te-am iertat din ceasul în care m-ai ocărît. Numai dacă şi Dumnezeu îţi va şterge greşeala...

— Iartă-l şi tu, Gavriile, stărui din nou Natanail.

— Eu... n-am nimic cu cuvioşia-sa, zise Gavriil cu gura pe din două. E drept că m-a făcut „bou", dar boii sînt adesea mai înţelepţi şi mai curaţi înaintea Ziditorului ca făpturile cu două picioare...

Mai rămînea Pahomie. Stareţul îl fixă stăruitor şi făcu semn moşneagului să-i zică.

— Iartă-l şi tu, Pahomie, se rugă Natanail, îmboldindu-l şi cu cotul.
Pahomie ridică din umeri.
— Dacă l-oi ierta eu şi nu l-o ierta Dumnezeu şi... Codul penal, tot degeaba, se apără el, înfruntînd privirea stareţului.
— Iartă-l, mă ! stărui iarăşi Natanail.
Se asocie şi Ermoghen, dar Pahomie nu mai dete nici un răspuns — şi-şi văzu de sticlă. Procopie scoase un oftat uşor şi, ridicîndu-se de pe scaun, se smeri să umple a doua oară paharele mesenilor. Aceştia se împotriviră, dar el stărui.
— Iisus Christos, că a fost fiul lui Dumnezeu, şi a spălat picioarele ucenicilor ; fie-mi îngăduit şi mie, un ticălos de stareţ, să umplu paharele unor bătrîni şi preacuvioşi duhovnici...
Cei trei se înduioşară şi mai mult.
— Iartă-l, mă Pahomie, şi tu, stăruiră ei din toată inima.
Dar Pahomie rămînea neînduplecat. În cele din urmă conveni astfel :
— Dacă stareţul crede că faptele pe care i le-am aruncat în sarcină-i nu păcătuiesc nici împotriva aşezărilor sfîntului Vasile şi nici împotriva legilor statului, sînt gata nu numai să-l iert, dar să-i sărut şi mîinile, şi picioarele...
Ceilalţi priviră îngrijoraţi şi întrebători spre capul mesei. Stareţul, puţin schimbat la faţă, îşi ascunse mînia şi răspunse cu acelaşi glas, îndulcit :
— Părinţilor şi fraţilor, a păcătui e omenesc, dar a stărui în greşeală e lucru diavolesc. Dacă aş tăgădui că felul cum mi-am înţeles de la o vreme atribuţiile de stareţ, şi mai ales cum am mînuit fondurile mănăstirii, e în desăvîrşită potriveală cu aşezările sfinţilor părinţi şi cu legiuirile lumeşti, aş mai adăuga la păcate şi deci mai mult mi-aş îngreuna sarcina

înaintea Judecătorului celui drept. Recunosc, deci, că am călcat — cu bună-ştiinţă — şi canoanele, şi legile statului, şi ordinele scrise ale celor mai mari ; iar de sfaturile consiliului duhovnicesc mi-am bătut joc cum mi-a plăcut. E drept că uneori m-am ispitit crezînd că voi folosi mănăstirii ; de cele mai multe ori, însă, am păcătuit pentru punga şi stomacul meu... Am făcut cheltuieli fără să vă cer avizul şi am încasat venituri fără să le însemnez undeva. Am socotit, în nerozia mea, că afară de Dumnezeu, de Satana şi de episcop un stareţ nu e îndatorat să mai dea şi altora cont de faptele lui şi de gîndurile lui. De la o vreme însă, mi-am dat seama că am apucat pe căi greşite ; că legile trebuie respectate cu sfinţenie, iar nu călcate ; şi că un conducător, oricît s-ar crede el mai înzestrat de Dumnezeu decît semenii săi, tot are nevoie de sfatul şi de ajutorul altora. Aşa am socotit cu mintea mea cea mai de pe urmă ; şi de aceea v-am poftit pe sfinţiile-voastre, ca pe nişte slujitori vechi şi încercaţi, în oastea Domnului : întîi — ca să vă cer iertare, după cum mai înainte v-am mărturisit, pentru supărările pe care firea mea iute şi nevlăguită vi le-a pricinuit ; şi al doilea — ca să vă făgăduiesc că de aci înainte nu voi face un pas şi nu voi mai cheltui un ban fără încuviinţarea mai dinainte a comitetului. Amin !
Părintele Natanail privi la Gavriil, Gavriil la Ermoghen, Ermoghen la Natanail, apoi toţi la Pahomie, şi Pahomie... în tavan.
— Ce zici, Gavriile ? întrebă Natanail pe fostul stareţ.
— Ce să zic ? Dacă făgăduiala şi căinţa au pornit de la inimă, iertat să fie, acum şi pururea şi în vecii vecilor.
— Amin ! grăi Natanail.
— Amin ! grăi şi Ermoghen.

Pahomie se scobea cu un chibrit printre dinţi şi tăcea. Natanail îl îmboldi cu piciorul, apoi cu mîna, ca să sloboadă şi el vorba cea mare, dar în zadar. Pahomie lăsă scobitul şi se apucă să aşeze oasele purcelului — care şi la locul lui. Moşneagul se enervă.

— Hai, Pahomie ! Zi şi tu ceva !

— Ce să zic ? Că lupul păru-şi schimbă, dar năravul — ba ?...

Cei trei protestară. Pocăinţa stareţului li se păruse prea sinceră ca să nu fie crezută.

— Apăi tu... cu capul ăla marele... nici că erai în stare să dai alt răspuns, îl mustră Natanail pe duhovnicul cel mai tînăr.

— Iartă-l, mă Pahomie, stărui Ermoghen pentru a zecea oară.

— Lăsaţi-l, părinţilor, că aşa e el : întotdeauna de altă părere ; nu-l cunoaşteţi ? încercă stareţul să se lase păgubaş.

— Bun a fost purcelul, dar şi vinul n-are nici un cusur, sări de colo şi cuviosul Gherasim, care habar n-avea despre ce e vorba.

— Iartă-l, omule ! se rugă din nou Ermoghen de Pahomie. Dacă n-ai fi duhovnic, aş zice că nu cunoşti cum trebuie primit păcătosul care se pocăieşte...

— Pocăinţa vulpoiului ! răspunse Pahomie rîzînd forţat.

Natanail se burzului ca un arici şi vru să-l certe, dar stareţul îi luă vorba din gură.

— Părinţilor, fratele meu de călugărie, Pahomie, face parte din acei oameni care, deşi pricep uşor, dar pentru pricini ştiute numai de ei şi de Dumnezeu se lasă întotdeauna mai greu. Eu sînt mulţumit în sufletul meu că din cinci, cîţi vă număraţi de faţă şi în conciliul duhovnicesc, unul îmi dă credit în alb, trei îmi iartă trecutul şi-mi socotesc cuvîntul cuvînt, şi numai al cincilea se îndoieşte... Dar oare toţi ostaşii au încredere în comandantul lor ? Nu s-au găsit chiar în ceata ucenicilor unii care să se îndoiască de dumnezeirea lui Iisus ? Să lăsăm dar pe fratele Pahomie să cugete în limba sfinţiei-sale, iar noi, bucuroşi că am biruit pe Satana şi ne-am împăcat, hai să mai cinstim cîte-un păhărel. Noroc şi sănătate ! Bucurie, frate Pahomie !

— Să dea Dumnezeu, grăi acesta oftînd şi ridicînd cu îndoială din umeri.

Natanail apucă paharul cu amîndouă mîinile, căci una singură era prea slabă pentru atîta greutate, şi privind la stareţ cu ochi protectori, zîmbi părinteşte şi zise :

— Ei, bată-te mîntuirea să te bată !... Mă uit la tine şi parcă nu-mi vine să cred... Mi-aduc aminte de cînd te-a luat bietul Gherasie, Dumnezeu să-l ierte, întru ale sale. Erai un ciucioi cu mucii la nas. Nici „blagosloveşte“ nu ştiai să zici...

— Era ruşinos ca o fată mare, îşi aminti şi Gavriil.

— Pti ! Da ce ruşinos ! Cînd s-a mai mărit şi a început să citească la strană, ori de cîte ori îi făceam cîte o observaţie se roşea pînă în vîrful urechilor. De, cine ar fi crezut c-o să...

— ...iasă aşa ? întrerupse Pahomie răutăcios.

— Taci, mă ţigane ! se răsti Natanail. Tu ai fost fără ruşine de cînd ai intrat pe poarta mănăstirii şi tot aşa eşti şi în ziua de astăzi. Întotdeauna ai fost cu capul mare şi plin de gărgăuni, d-aia nu te-a primit nimeni în cele mai de cinste. Nu ştiu cum a făcut Procopie de te-a vîrît în comitet. Dar el a fost băiat bun, smerit şi ascultător... d-aia a ajuns unde se găseşte. Tu, cu prostiile tale, duhovnic ai să mori. Mă mir cum te-au învrednicit şi cu atîta !

— La culoare îmi pare mai frumos vinul de obşte, dar la gust... îl întrece ăsta de-o mie de ori.

Ăla îmi pare că ar avea niţel smag, grăi Gherasim, ca să se găsească şi el în vorbă.
— O fi mai avînd şi altceva, nu numai smag, gîngăvi Pahomie ca pentru sine.
Gavriil şi cu Ermoghen făcură cu ochiul ca şi cînd Pahomie ar fi avut dreptate. Şi nici Natanail nu acoperi adevărul. Zise :
— Ce-a fost a fost! De-aci înainte toate se schimbă şi se îndreaptă ; nu-i aşa, Procopie ?
Stareţul adeveri cu o înclinare din cap, apoi se ridică şi turnă în pahare. Pahomie îl privi chiorîş şi strîmbă din nas, dar ceilalţi îl învăluiră în ochi calzi şi îngăduitori.
— Ian te uită ce smerit e ! îl lăudă Natanail. Adevărat vorba ceea : Puica se cunoaşte de pe creastă ce neam o să iasă. Smerit a fost cînd era numai un biet ucenic la Gherasie, smerit e şi acu, stareţ fiind... Ce zici, Gavriile ?
— Tot ca şi sfinţia-ta. Bine c-a biruit pe Diavolul, care-i furase înţelepciunea !
— Ce bărbuţă caraghioasă avea cînd l-a făcut diacon ! îl mîngîie şi Ermoghen. V-aduceţi aminte, părinţilor ? Parcă era un smocuşor de la coada caprei. Şi acuma — ia priviţi bărbălae ! Juri că e arhiereu !
— Cînd să-l facă preot, m-a întrebat şi pe mine stareţul — că Marchian era atunci : „Ce zici, Natanaile, să-l fac ?“ „Fă-l, că e bun“, am răspuns eu, încredinţat, după cît îl ştiam, că nu va necinsti sfintele taine. Acuma mă bucur că nu m-am înşelat. S-a coborît darul lui Christos asupra unui călugăr ales... Ba ajunse şi stareţ ! Ei, ce vrei ? I-a făcut Dumnezeu parte — şi gata !
— Să ştiţi de la mine că la alegerile de stareţi se amestecă şi Diavolul... Ba chiar Scaraoschi cel bătrîn ! îndrăzni Pahomie.

— Pesemne că d-aia nu s-a ales Ermoghen, rîse Gavriil. I-a ţinut Dracu parte prea pe faţă...
— Ermoghen nu face de stareţ, zise Natanail. El e bun de eclesiarh mare. Stareţul trebuie să fie falnic, să aibă îndrăzneală şi să ştie să vorbească şi ce să vorbească pe unde s-o duce şi cu cine s-o întîlni.
— Da lui Ermoghen ce-i lipseşte ? glumi Gavriil. Că un caier de barbă tot are ; minte — în tot cazul mai sănătoasă decît a lui Pahomie ; iar cît pentru vorbă... nici un copil de doi ani nu-l rămîne. Atîta, că e el cam peltic...
— ...„Porc bătrîn“ şi „bou domnesc“ tot poate să zică, îndrăzni Pahomie.
Bătrînii se supărară de-a binelea. Natanail vărsă paharul pe piept, şi puţin lipsi, cînd simţi vinul la buric, să nu sloboadă un blestem. Iar Gavriil şi cu Ermoghen, deşi nu-l iubeau pe stareţ, găsiră purtarea lui Pahomie lipsită de smerenie şi de omenie.
— Mă Pahomie, îl atacă Gavriil, dacă n-ai fi băut din acelaşi vin cu noi, aş zice c-ai băgat pe beregată niscai prafuri de nebuneală. Lasă, omule, ce-i fi avînd pe suflet, şi dă cinstea celui care te ospătează !
— Fireşte ! se asocie şi Ermoghen.
— Cu toată plăcerea, răspunse Pahomie, spre bucuria tuturor.
Şi, ridicîndu-se de la masă, făcu trei mătănii în faţa icoanei sfîntului marelui mucenic Dimitrie, patronul mănăstirii...
Duhovnicii îl urmăriră, făcînd haz, şi aşteptară ca la urmă să-şi ia iertăciune de la stareţ. Dar Pahomie, după ce se cocoţă pe un scaun şi sărută chipul sfîntului, grăi :
— Mă rog, mai aveţi ceva de zis ? M-aţi învinuit că nu dau cinstea cuvenită celui care ne ospătează — şi mi-am recunoscut greşeala. Dacă părintele stareţ îmi poate dovedi că ne-a dat să mîncăm măcar o

fărămitură din averea sa personală, sînt gata să-i fac şi lui trei mătănii şi să-i sărut mîinile — ca sfîntului Dimitrie...

Cei trei se uitară îngrijoraţi la stareţ. Dar părintele Procopie găsi observaţia lui Pahomie întemeiată, şi ridicîndu-se de unde şedea se duse la el şi-l sărută pe obraji.

— Sărutarea Iudei, rînji Pahomie, ştergîndu-şi obrajii cu batista înmuiată în vin.

Stareţul îl luă de mîini.

— Măi frate Pahomie, dacă-ţi închipui că purtarea ta mă supără, te înşeli grozav. Dimpotrivă : mă bucur din toată inima că ai rămas aşa cum te cunosc de cînd ai păşit pe poarta mănăstirii : cinstit şi mereu cu grijă pentru averea şi pentru binele obştei... Ne cunoaştem din noviciat[1], aşa e ? Sîntem călugăriţi în aceeaşi zi şi luaţi sub aceeaşi mantie, de către acelaşi duhovnic, şi deci, după datină, ne putem socoti — cum ne-am socotit pînă mai anul trecut — fraţi buni... Vorbesc eu drept ?

— Mă lepăd de-aşa frate ! se scutură Pahomie, rîzînd.

— Tu te lepezi, dar nu mă lepăd eu... Am fost prieteni din ziua în care ne-am cunoscut — cel puţin aşa am crezut eu — şi prieteni vreau să rămînem pînă la moarte. Cunosc pricina supărării tale şi-mi recunosc încă o dată vinovăţia. Şi încă o dată făgăduiesc că voi pune chiar de astăzi început de îndreptare. Ţie, ca mai tînăr şi mai priceput, îţi dau sarcina să supraveghezi întreaga viaţă a mănăstirii şi să-mi arăţi tot ce se petrece împotriva aşezărilor sfinţilor părinţi şi a legilor de astăzi... Ei, nici în condiţiile astea nu vrei să ne împăcăm ?

Pahomie şovăi.

[1] *Noviciat* — perioada de încercare a novicelui *(novice* — cel care vrea să se călugărească) pînă cînd este călugărit.

— Împacă-te, împacă-te ! îl îndemnară ceilalţi cu mare zgomot.

— Sai, Ermoghene, de-i desparte, că acu se încaieră ! strigă Gherasim, după ce constată că i s-a lăsat vinul în picioare...

Intervenţia bietului surd stîrni un rîs care înmuie pînă şi cerbicia părintelui Pahomie.

— Ei, ne împăcăm ? îl atacă din nou stareţul, în toiul rîsului.

— Împăcaţi-vă, împăcaţi-vă ! strigară duhovnicii, bătînd cu picioarele în podele şi cu mîinile în masă.

În cele din urmă, copleşit de atîtea făgăduieli şi de atîta stăruinţă, Pahomie cedă şi se sărută cu Procopie. Nu însă cu toată inima, căci zise el după ce se lăsară din braţe :

— Îmi pare că mă arde locul unde mă sărută stareţul...

— Te arde fiindcă te sărută cu toată dragostea, se încruntă Natanail, făcînd o plecăciune celui mai mare.

— Ce era să faci, mă nebunule ? se răsti Gherasim la Pahomie după ce acesta îşi reluă locul pe scaun.

Ermoghen se apropie de surd ca să-i explice cum stau lucrurile, dar în aceeaşi clipă fratele Niculae deschise uşa la perete, făcînd loc altor fraţi, care abia se luptau cu o tavă cît roata plugului.

— Plăcintă ! exclamară duhovnicii, bucurîndu-se ca nişte copii.

Gavriil îşi slăbi cureaua cu încă două găuri, Ermoghen făcu la fel, iar Gherasim se dibui repede la burtă şi constată cu mulţumire că mai e puţintel loc.

Stareţul urmări pe Pahomie. Acesta nu părea prea entuziasmat de împăcare şi deci nici de plăcintă. După ce rîse de bucuria bătrînilor, îşi aruncă şi el ochii mai bine în tavă, îşi gîdilă nările cu niţel miros, apoi zbîrci din nas.

— Sînt sigur că dacă oi tăia eu plăcinta, are să-i placă şi lui Pahomie, zise stareţul silindu-se să nu pară glumeţ. Nu-i aşa, frăţioare ?

Pahomie ridică din umeri.

— Nu cred. Eu am auzit, am citit şi am constatat că bucăţica primită din mîna celui mai mare este ori acrişoară, ori amăruie. Dulce niciodată. Să mai încerc însă...

Natanail se zbîrli ca un curcan.

— Prostul — tot prost ! Taie, moşule, şi n-asculta d-ale lui Pahomie. Fii smerit pînă la sfîrşit, ca să iei cunună de la Dumnezeu.

Stareţul apucă un cuţit şi o furculiţă şi spintecă plăcinta în două, apoi în patru, în opt, pînă făcu şaisprezece triunghiuri ascuţite. Aburul năvălit în urma cuţitului dădu sufrageriei un miros de simigerie şi mări nerăbdarea duhovnicilor. Gherasim împinse farfuria. Natanail, fiind chiar în dreptul tăvii, ridică dreapta, cu ajutorul stîngii, şi înfipse furculiţa, la întîmplare. Nimeri însă prea aproape de vîrf, din care pricină toată bucata îi scăpă pe mîneca largă a rasei.

— Vezi dacă n-aştepţi blagoslovenia ? îi obiectă Ermoghen înghiţind în sec.

— Poate vrea să mai ducă şi acasă, glumi Gavriil făcînd cu ochiul.

Pahomie ajută moşneagului să-şi aducă plăcinta în farfurie. Zise :

— Vezi ce înseamnă să mănînci bucăţică tăiată de cel mai mare ? Te frigi înainte de-a o băga în gură...

— Taci, că eşti un prost ! îi mulţumi Natanail.

— Vom vedea...

Plăcinta era delicioasă. Duhovnicii — inclusiv Pahomie — repetară, pînă mai rămase în tavă o singură şaisprezecime.

— Ia-o tu, Gavriile !

— Ba s-o ia stareţul, că e mai mare.

— Ba s-o ia Ermoghen, ca să ajungă stareţ.

— Ba Gherasim, ca să-i vie auzul.

— Daţi-o lui Pahomie, fiindcă... tot i se păru lui amară, impunse stareţul pe duhovnicul cel mai tînăr.

Acesta luă bucata, chiar în clipa cînd Natanail ridicase mîna, şi i-o dete fratelui Niculae.

— „Vrednic este lucrătorul de plata sa..."

— Foarte bine ! încuviinţară ceilalţi, miraţi că ei nu se gîndiseră şi la fraţii slujitori.

Cînd paharele fură din nou pline, Natanail lovi cu piciorul în glezna lui Gavriil. Acesta nu pricepu. Natanail îl mai pocni o dată, apoi îi spuse ceva numai din buze, făcu o mişcare cu capul în direcţia stareţului, iar îl mai lovi cu piciorul, pînă ce, în sfîrşit, arhimandritul înţelese. Tuşi, făcu un gest închipuind dereticarea bărbii, apoi luă paharul şi încercă să se ridice. Pesemne însă că-i fu teamă să nu lovească tavanul, căci renunţă şi cuvîntă de pe scaun.

— Preacuvioase şi preacinstite părinte stareţe şi arhimandrite şi frate întru Cristos, Procopie ! Ne bucurăm cu bucurie mare foarte... mcă... te-ai slobozit din legăturile Satanei... mşi... te-ai întors smerit şi pocăit... mca... fiul cel desfrînat... mdespre carele pomeneşte sfînta *Evanghelie*... Acuma... eu... mdacă aş avea darul acelui cinstit şi cuvios Macarie... mdespre carele se scrie în povestea aceea ereticească... mce se cheamă *Duhovnicul maicilor*...

— Taci ! Să nu pomeneşti de ea ! se înfurie Natanail, gata să se înăbuşe.

— ...aş grăi mai multe... Aş zice cîte una şi de prin Sfintele Scripturi... mdar fiindcă nu mă sumet într-atîta... blagosloveşte şi mă iartă sfinţia-ta... Mulţămim şi pentru mîncare... Uitasem...

— Şi pentru vin, fireşte ! adăugă Natanail, nemulţumit de cuvîntarea scremută de Gavriil.

— Şi pentru plăcintă ! completă Pahomie, arătînd vecinului din stînga mîneca rasei.

Cuvîntează stareţul :

— Părinţilor, mă bucur pentru bucuria sfinţiilor-voastre, după cum sfinţiile-voastre vă bucuraţi pentru bucuria mea... Şi ca bucuria sfinţiilor-voastre să fie deplină — să mă iertaţi că întrebuinţez cuvintele Mîntuitorului către ucenicii săi —, vă făgăduiesc că am să vă dau în fiecare zi cîte-o sticlă de vin — mai nou sau mai vechi, după plăcerea fiecăruia. Iar duminica şi în celelalte sărbători, să ne ospătăm împreună. Vă rog din tot sufletul să nu-mi refuzaţi dragostea... Sînteţi părinţii mei, şi eu sînt copilul sfinţiilor-voastre...

— Ura ! strigă Natanail, bîţîindu-şi mîinile în sus.

— Uraa ! strigară şi Gavriil cu Ermoghen.

— Hei, v-aţi îmbătat ? se răsti Gherasim din coada mesei.

Natanail luă furculiţa şi îmboldi pe Pahomie.

— Zi şi tu, ţigane !

— Lasă-l, moşule, interveni stareţul, că dacă mi-o ura el... mi-e teamă să nu mor.

— Ba să zică şi el, stărui Natanail, tot îmboldind pe Pahomie cu furculiţa.

— Ura, de, zise şi Pahomie, cu gura goală.

Ermoghen se întinse peste masă şi-l apucă de mînecă.

— După cum bag de seamă, sărutarea ta n-a fost din toată inima. Ia fă bine şi sărută încă o dată pe stareţ, păcătosule ! De unde te iscaşi tu mai grozav ?

Ca să nu lase îndoială în privinţa sincerităţii sale, Pahomie se ridică şi se duse la stareţ. Urmă o nouă îmbrăţişare. Evenimentul fu salutat cu un întreit „Mulţi ani trăiască“, cîntat — vorba vine — de corul hîrîit al moşnegilor.

Ultimă surpriză !...

În toiul veseliei, la un semn al stareţului, fratele Niculae iese din sufragerie, apoi revine repede şi anunţă pe cuviosul Malh, secretarul mănăstirii...

— Ia să mă lase în pace ! se burzului preacuviosul Procopie. N-am răgaz nici să mănînc şi nici să cinstesc şi eu un pahar cu părinţii duhovnici ?

Dar fratele stărui.

— Zice că are ceva foarte urgent...

— Să mai aştepte.

— Ba nu, nu, se împotrivi Natanail. Cînd e vorba de interesele mănăstirii, trebuie să laşi totul la o parte. Du-te, Niculae, şi spune lui Malh că poate să intre.

După ce scăpă un zîmbet ironic, părintele Malh, un monah tînăr şi bine făcut, salută pe meseni cu smerenie, apoi făcu metanie stareţului şi-i sărută dreapta.

— Ce-i, părinte Malh ? Nici să mănînc nu-mi tihneşte ?

— Cinstite părinte... iertaţi-mă... uite, am o hîrtie urgentă, care trebuie iscălită şi de către consiliul duhovnicesc... Şi fiindcă auzii că părinţii duhovnici sînt cu toţii aici la masă, îndrăznii să folosesc prilejul de a-i găsi la un loc — ca să nu-i mai supăr pe la chilii...

— Dă-o încoace ! se grăbi Natanail. Toc ai ? Cerneală ai ?

Stareţul ridică indiferent din umeri. Malh desfăcu un sulişor de hîrtie şi ajută celui mai în vîrstă să facă un „Natan“... cu toate răscăbăile stropite. Apoi trecu la Gavriil. Acesta vru să desfacă şi celelalte pagini, dar Natanail îi dădu zor :

— Iscăleşte, omule, odată ! Ce te mai uiţi ?

Gavriil izbuti totuşi să vadă titlul şi să-l silabisească :

— „Cont de gestiune pe anul 1920...“

— Ei şi ? se răsti Natanail. Dacă e cont de gestiune nu trebuie iscălit ?

— Ba trebuie şi citit, nu numai iscălit, sări Pahomie, cu gura amară.

— Taci, mă ! Nu ne-am înţeles să tragem cu buretele peste tot ce-a fost ? Scrie, Gavriile !

Tot cu ajutorul secretarului îşi puse şi arhimandritul numele dedesubtul procesului-verbal, care încheia socotelile anului expirat. Ermoghen făcu singur un „Ermo" şi un arc. Gherasim ceru ajutorul lui Malh şi numai aşa izbuti să încherbeze [1] vreo trei-patru litere. Arcul — vorba vine — îl trase singur.

Obţinuse patru iscălituri. A cincea, deci, nu mai prezenta mare importanţă. Îmbujorat la faţă, secretarul aruncă o privire triumfătoare stareţului. Procopie se scobea în măsele...

Era rîndul lui Pahomie. Acesta, deşi se împăcase cu stareţul, văzînd însă vicleşugul, de altfel bănuit de el, căută pricină de refuz.

— Cu plăcere, părinte Malh, dar eu sînt cam bucher şi nu pot să iscălesc decît cu condeiul meu. Aşteaptă-mă peste vreo trei ceasuri, la cancelarie.

Secretarul se uită la stareţ. Stareţul aruncă scobitoarea şi privi lung şi crunt la Pahomie. Apoi rînji batjocoritor. Îi era indiferent.

— Haide, Pahomie, iscăleşte şi tu, nu mai face pe nebunul, îl îndemnă Natanail.

— Iscăleşte, mă, că te-ai sărutat cu stareţul. Doar n-ăi fi Iuda !

Pahomie se roşi încă pe cît era, apoi se ridică amărît de la masă, zicînd :

— E cineva aicea care poate fi asemănat cu Iuda, dar acela nu sînt eu. Martor mi-e Dumnezeu !

Stareţul sări în sus. Uitase toate făgăduielile...

— Malh, să faci imediat raport pentru îndepărtarea părintelui Pahomie din consiliul duhovnicesc, sub motiv că m-a insultat în faţa soborului... Ai înţeles ?

[1] Să înjghebeze.

— Da, cinstite părinte.

— Iar voi (către fraţi) să ajutaţi pe hodorogii ăştia bătrînii să iasă zdraveni pe uşa stăreţiei. Apoi să curăţaţi sufrageria, că aştept musafiri.

...A venit vicarul sfintei episcopii, însoţit de preacucernicul referent economic — aproape către seară. În noaptea aceea părintele Pahomie a dormit afară... din consiliul duhovnicesc.

1931

DRAGOSTE ŞI SMERENIE

După ce aşeză bolobocul în cămară, cuviosul Chiril făcu socoteala că dacă ar bea cîte-o jumătate de litru pe zi i-ar ajunge vinul exact şaizeci de zile, căci de trei[1] vedre era butoiaşul, iar dacă s-ar mulţumi cu o litră, ar fi asigurat de băuturică pînă la Sfinţii patruzeci de mucenici. După multă chibzuinţă şi oarecare luptă cu gîtlejul, care avea poftă să-şi impună vrerea, părintele Chiril se hotărî pentru cantitatea din urmă. Ca să dea şi mai mare tărie acestei hotărîri şi mai cu seamă ca să nu-şi facă de uitare şi să întreacă măsura, fie şi o singură dată, scrise cu tibişir pe fundul bolobocului : „O litră pe zi".

Exact în acelaşi timp, cuvioşii ieromonahi Iachint şi Ermolac, care bănuiseră că în motîlca[2] pe care Chiril o coborîse cu mare caznă din căruţă se ascunde zeamă de struguri, rezolvară aceeaşi socoteală mult mai simplu : „Trei deca — trei călugări"...

---

[1] În manuscris, *treizeci de vedre ;* evidentă scăpare a autorului întrucît peste tot, în restul nuvelei, e vorba de trei vedre şi nu de treizeci.

[2] Umflătură mare şi rotundă.

— Pentru rugăciunile sfinţilor părinţilor noştri, Doamne Iisuse Christoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pre noi!

Chiril se asigură mai întîi că nu e nici un semn primprejur care să-l dea de gol că are vin în chilie, şi numai după aceea răspunse:

— Amin!

Iachint şi Ermolae îmbrăţişară frăţeşte pe Chiril, sărutîndu-l pe amîndoi obrajii, strîngîndu-i mîinile şi bătîndu-l pe spate.

— Dar bine, omule al lui Dumnezeu, îl atacă Ermolae, unde te-ai ascuns de atîta vreme, de n-ai mai dat nici un semn de viaţă? Ne-am făcut fel de fel de închipuiri: ba c-ai murit, Doamne fereşte! Ba că te-ai fi însurat p-acolo pe unde ai umblat, că Dracu nu face biserici... Ba că îi fi plănuind să te muţi la altă mănăstire, Doamne fereşte!

Cuviosul Chiril făcu ochii mari şi se scărpină în barba-i gălbuie şi creaţă, neştiind ce să creadă. Apoi răspunse, oarecum neprietenos:

— Mai întîi că n-am lipsit decît zece zile, deci nu atît de mult ca lipsa mea să dea loc la asemenea bănuieli; şi al doilea, mă prinde mirarea de-atîta grijă ce mi-aţi purtat şi de-aşa dragoste ce-mi arătaţi...

Iachint îl bătu dojenitor pe umăr.

— Nu fi ticălos, măi Chirile! Te-am asuprit noi cîndva, sau ţi-am arătat un pic de duşmănie vreodată? Haide, răspunde cinstit, şi ne vom cere iertare...

Chiril era paracliser, iar cei doi vizitatori purtau darul preoţiei. Făcînd slujbă împreună, de ani de zile, nu o dată avusese el prilejul să simtă iuţimea lui Iachint şi nedreptatea lui Ermolae. Acuma însă, în faţa dragostei neaşteptate pe care aceştia i-o arătau, se îndoi de sinceritatea lor şi se apără cu cuvinte din *Pateric*[1]:

— „Nu mă tem de duşmănie, dar mi-e groază de făţărie..."

Preoţii protestară zgomotos, şi făcînd pe supăraţii se îndreptară spre uşă. Chiril se căi şi li se puse în cale:

— Cinstiţi părinţi, blagosloviţi şi iertaţi... Am grăit o vorbă necugetată, e drept, credeţi-mă însă că n-am făcut-o din răutate, ci fiindcă... de... dacă nu mă înşeală ţinerea de minte, e pentru întîiaşi dată cînd îmi deschideţi uşa chiliei... Adică... aţi venit cu botezul, dar asta nu se cheamă că aţi venit de dragul meu...

Ermolae îşi drese glasul de bariton — cu aşa putere, că sperie pe Chiril. Zise:

— Dragă părinte Chiril şi iubite frate în Christos Domnul! Ai dreptate cînd spui că nu ţi-am trecut pragul în calitate de fraţi şi de prieteni. De altfel, după cum ştii şi sfinţia-ta, poruncile începătorilor de obşte opresc pe călugări să-şi facă vizite, după obiceiul mirenilor. Afară de această oprelişte însă, care la drept vorbind nu prea se mai ţine, n-am avut nici o pricină să te vizităm. Te-am văzut mereu la biserică, pururea mulţămit şi sănătos, şi niciodată nu te-am auzit plîngîndu-te de nimic şi împotriva nimănui. Astfel că nu ni s-a ivit prilejul să împlinim porunca *Evangheliei*, care zice să cercetăm pre cei bolnavi; sau pe cea a Apostolului, care ne învaţă să purtăm slăbiciunile celor neputincioşi...

— Absolut! adeveri Iachint cu mutră certăreaţă.

— Dar acuma, continuă Ermolae, fiindcă ţi-am observat lipsa de la biserică, apoi am auzit că eşti

[1] *Pateric* — carte bisericească ce cuprinde întîmplări din vieţile sfinţilor.

plecat din mănăstire, ţi-am purtat mereu de grijă. Totdeauna vorbeam cu fratele Iachint: „Parcă e biserica pustie fără Chiril!..“

— Absolut! adeveri Iachint, gata să jure strîmb.

— Iar cînd am văzut că zăboveşti cu întoarcerea, ne-a cuprins îngrijorarea. „Să ştii, frate Iachint, ziceam eu, că i s-a întîmplat ceva lui Chiril...“ Iar Iachint de colo, credul cum îl ştii: „Tot ce se poate, fiindcă Diavolul n-are putere asupra călugărilor buni decît afară din mănăstire...“

Chiril îşi şterse fruntea de sudoare.

— Parcă tot nu-mi vine a crede, bîlbîi el cu sfială.

— Eşti un prost! îl certă Iachint neduhovniceşte. Dacă te cheamă Toma Necredinciosul, hai cu mine la biserică să-ţi arăt zăloaga pusă la rugăciunile care se citesc pentru cei ce călătoresc... Săptămîna trecută am fost de rînd şi nu mi-a scăpat zi de la Dumnezeu să nu te pomenesc...

— Absolut!

Chiril se scărpină din nou în barba-i gălbuie şi creaţă.

— Sfinţiile-voastre vă bateţi joc de mine...

Preoţii oftară şi dădură în întristare. Ermolae îşi făcu o cruce mare, iar Iachint se aşeză lîngă Chiril şi, privindu-l cu asprime, îi zise:

— Ascultă, părinte Chiril. Cu toate că eşti călugăr şi bun, şi blînd, şi nici în citirea Scripturilor nu prea te leneveşti, totuşi ai curajul să pui la îndoială cuvîntul unor preoţi, care sînt, după cum ştii, urmaşi ai celor şaptezeci de apostoli! Am fi în dreptul nostru să te mustrăm şi să-ţi aducem aminte de anumite ziceri din sfintele cărţi. Deocamdată însă, îţi cer, îţi poruncesc chiar, să-mi răspunzi la cîteva întrebări. Dar să-mi răspunzi cinstit, aşa cum stă bine unui călugăr care mai îndeplineşte şi slujba de paracliser. Ai fost mulţumit pe unde ai umblat?

— Am fost, îngăimă Chiril schimbîndu-şi culoarea feţei.

— Ţi-a mers bine, care va să zică...

— Slavă Domnului!

— Ai găsit neamurile sănătoase?

— Sănătoase.

— Ai căzut vreodată în ispita Satanei? îl cercetă şi Ermolae, privindu-l dintr-o parte.

— De fel! răspunse Chiril mai roşindu-se încă.

— Ei, acum te mai îndoieşti că ne-am rugat pentru sfinţia-ta? îl strînse Iachint cu uşa. Spune-mi o singură pildă din *Pateric* sau din *Limonar* [1], ori din *Vieţile Sfinţilor*, cînd un călugăr a ieşit un ceas din mănăstire fără să fie înşelat de oameni, jefuit de hoţi sau ispitit de femei...

— Cu alte cuvinte, batjocorit de Satana...

Chiril se dădu învins şi-şi plecă capul. Era încredinţat acum că dacă nu s-ar fi rugat nimeni pentru el nu-i mergea chiar aşa de bine. Se ridică ruşinat şi sărută dreapta preoţilor.

— Iertaţi-mă, cinstiţi şi cuvioşi părinţi, că m-am îndoit ca un prost de gîndul şi de cuvintele sfinţiilor-voastre. Acuma cred şi vă mulţumesc.

— Nu face nimic, îl mîngîie Iachint. Au mai păţit-o şi alţii, mai ceva decît sfinţia-ta. Însuşi sfîntul Petru s-a îndoit atunci cînd i s-a arătat Mîntuitorul pe mare şi era să se înece. Noi sîntem bucuroşi foarte că ne-a ascultat Dumnezeu rugăciunile şi te-a apărat de săgeţile vrăjmaşului. Acum să mergem, frate Ermolae, că părintele Chiril, ca omul sosit de la drum, o fi obosit şi poate vrea să se culce niţel...

Se ridicară să plece. Cunoscîndu-şi datoria, deşi cu oarecare codeală, Chiril îndrăzni şi le zise:

[1] Carte cuprinzînd povestiri moralizatoare din vieţile sfinţilor.

— Cinstiţi părinţi, aş vrea să vă rog ceva...
— S-a făcut ! răspunseră preoţii, fără codeală.
— Uite, am nişte vin într-o sticlă...
— O fi oţeţit ! strîmbă Ermolae din nas.
— Ba din contra : e nou-nouţ, dar atîta, că e cam turbure, că am venit cu el de la drum...
Cei doi se priviră ironic.
— Ce zici, Ermolae, îţi place aşa turbure ?
— Ei, asta e şi cu tine ! N-o să refuzăm noi dragostea lui Chiril numai pentru pricina că s-a bătut vinul niţeluş în sticlă !
Pînă se aşezară preoţii în jurul mesei, Chiril aduse o sticlă ceva mai mare de-un litru, din care lipsea ca o pătrime.
— Cinstiţi părinţi, să iertaţi că am mai gustat eu din ea pe drum...
— Ai păstrungă în gură ?
— Nu...
— Nici carchiu la stomac ?
Chiril îşi pipăi burta-i pornită spre rotunjire şi răspunse rîzînd :
— M-a ferit Dumnezeu !
— Dacă-i aşa, ce mai calea-valea, omule ? Pune-o la bătaie !
La al doilea pahar, Ermolae observă că Iachint nu se simte tocmai încîntat.
— Ce strîmbi din nas, Iachinte ? Nu-ţi place, ori ţi-e teamă că nu s-ajunge ?...
— Şi una, şi alta, răspunse Iachint cinstit. Nu prea merge, fiindcă sînt cu stomacul gol... Iar dacă am avea ceva mezelic, o să fie sticla prea mică...
— Să iertaţi, cinstiţi părinţi, că n-am nimic de-ale mîncării. Abia sosii de pe drum...

— Nici ceapă nu ai ? şuieră Ermolae, depărtînd paharul cu prefăcută silă. Că vinul merge de-o minune cu ceapă. Vorba cîntecului :

„Decît friptură cu apă
Mai bine vin cu ceapă..."

— Cum nu, cinstite părinte ? ! Ceapă — berechet !
În cîteva clipe, Chiril aduse două cepe mari şi o bucată de azimă de casă, căpătată de pe unde umblase. Ermolae sparse o ceapă între palme şi gustă dintr-o foaie. Apoi dădu paharul pe gît.
— Hm ! Vezi ce înseamnă să aşterni ceva în stomac ? Merge vinul, parcă ar fi uns.
— Ba bine că nu ! îl aprobă Iachint privind chiorîş la sticla goală.
Ermolae observă gestul şi făcu la fel. Apoi schimbă vorba.
— Şi ce-ai mai făcut, părinte Chiril, pe unde ai umblat ? Povesteşte-ne şi nouă cum mai trăieşte lumea, dacă mai are evlavie, ca altădată, şi cum priveşte pe călugări. Hi, ce încărcat m-am întors eu acum vreo doisprezece ani, cînd m-am dus să-mi văd rudele ! N-a fost chip să iau tot ce mi s-a dat ! Ce lume ! Ce mai vremuri !
— Apăi... atunci erau alte vremuri, iar lumea nu se depărtase de Dumnezeu, oftă Iachint... pentru sticla goală, iar nu pentru altă lume şi pentru alte vremuri. Mă prind că bietul Chiril abia de s-o fi ales, din atîta osteneală, c-o azimă de pîine şi cu sticluţa asta de vin...
— Şi ni le dete şi p-astea nouă !
— Aşa e Chiril ; tu de azi îl cunoşti ? Ce are, pune la mijloc...
— Ba, ce să zic, din mila lui Dumnezeu, n-am venit chiar aşa, cu mîna goală, mărturisi Chiril scărpinîndu-se nervos după ceafă.

Iachint se făcu că n-aude şi îşi urmă vorba mai departe :

— Ai tată, părinte Chiril ?

— Cum nu ? !

— Şi... tot aşa e de slobod la inimă cum eşti frăţia-ta ?

— O, ba el e darnic, sărmanul, oftă Chiril, atîta că... nu prea are de unde să dea.

— Şi sfinţia-ta la fel să fii, părinte Chiril, după cum scrie la Pilde : „Fiule, să păzeşti legile tatălui tău..."

— „Mîngîiaţi-vă unii pe alţii şi vă zidiţi", grăieşte Pavel apostolul în Epistola către tesalonicheni, adăugă şi Ermolae, ca să nu rămîie mai prejos de Iachint.

— Mai ales „mîngîiaţi-vă", oftă acesta bătînd darabana pe sticlă. Cît despre „zidire", e ceva mai greu. Toţi sîntem păcătoşi...

Vorba se opri aci. Sticla era goală, iar paharele preoţilor stăteau parcă ruşinate că nu sînt în măsură să-şi facă slujba. Numai al lui Chiril era plin. Iachint izbi cu piciorul pe Ermolae, acesta îi întoarse lovitura. Iachint se mai chiorî o clipă la sticlă, apoi izbi cu pumnul în ceapa care rămăsese fără căutare. Bietul Chiril, care le observa pe toate, se afla în mare încurcătură. Să înceapă butoiul, călca hotărîrea luată abia cu un ceas înainte. Să lase pe cei doi preoţi să plece cu gîndul că ar mai avea şi nu vrea să le dea, la fel de greu îi venea. Nu-i rămînea decît să cumpere de la chelărie.

— De ce nu-ţi goleşti paharul, Chirile ? glăsui Iachint muşcînd din ceapă ca dintr-un măr.

— Cum să bea, omule, dacă n-a mîncat nimic ? se încruntă Ermolae. Apoi, către gazdă : Măi frate Chiril, cînd sosişi tu cu căruţa, eu tocmai prăjeam nişte şalăiaş, şi ce mă gîndii : „Ia să prăjesc vreo două

bucăţi peste nart [1], ca să duc şi lui Chiril... A venit bietul om de la drum şi Dumnezeu ştie dac-o avea cu ce să-şi astîmpere foamea..." Dar fiindcă se brodi să intru la tine o dată cu lacomul ăsta, îl păstrai să ţi-l dau la plecare, că altfel l-ar fi hălpăit pînă acu. Aşa, mi s-a săturat, săracul, de ceapă...

Şi scoţînd cuviosul Ermolae un pacheţel din buzunarul anteriului, îl puse pe masă. Iachint îl desfăcu în locul lui Chiril, apoi tuşi a fericire şi se scărpină nerăbdător în barbă.

— Să nu te atingi ! îl ameninţă Ermolae cu degetul.

Iachint făcu pe îmbufnatul.

— Ho, mă, că nu m-ating ! Am mai văzut şi eu peşte prăjit. Mănîncă-l tu ! Să nu iei din mîna avarului ăstuia, părinte Chiril, că-ţi merge rău toată viaţa...

Şi se ridică Iachint să plece. Dar părintele Chiril, copleşit de atîta dragoste din partea unui preot, interveni împăciuitor :

— Cinstiţi părinţi, vă rog să nu vă certaţi din pricina mea. Faceţi-mi plăcere şi staţi să ne împărtăşim cîtiştrei din osteneala părintelui Ermolae. Poate că nici sfinţiile-voastre nu veţi fi stat la masă...

— Foarte frumos din partea sfinţiei-tale, părinte Chiril ! încuviinţă Iachint privind la Ermolae ca la un duşman. Dacă m-ar fi poftit zgîrie-brînză ăsta, pentru nimic n-aş fi primit, dar fiindcă zici sfinţia-ta, iacă, mai rămîn.

Şi se porniră să înfulece şalău prăjit cu azimă de casă, tustrei cu ochii şi cu gîndul la sticlă şi la paharele goale. Văzînd că Chiril nu se poate hotărî, Ermolae se prefăcu că se îneacă.

— Dă-i un pahar cu apă, Chirile, că moare !

[1] Mai mult ca de obicei.

— Apă după pește să bei tu ! Eu mă duc la chelărie, să iau un chil de vin... Mai adă o sticlă, Chirile, ca să nu fac drumul numai pentru atîta...

Chiril își simți obrajii arzînd de rușine și de căință.

— Părinte Ermolae, se rugă el ca un vinovat, nu te mai duce... că mai am eu un clondir. Îl păstram pentru părintele eclesiarh, dar acuma... nenorocul sfinției-sale.

Cei doi musafiri nepoftiți, care erau gata să facă nazuri, cînd auziră pentru cine era sticla pregătită bătură în palme de bucurie.

— Hei, dacă e vorba de părintele eclesiarh, dă-o încoace, Chirile, că pe el nu-l plîngem noi. Are și tain mai mare, are și pe ce să-și cumpere dacă nu-i ajunge tainul.

Chiril trecu în cămară și începu butoiul, hotărît ca timp de patru zile să nu mai umble la el...

— Cinstiți părinți, să iertați că și ăsta e cam turbure. Încă nu s-au limpezit vinurile cele noi și s-a mai zdruncinat și în căruță.

Iachint privi sticla în lumina lămpii ; vinul avea culoarea vișinei putrede :

— Cam turbure... dar merge.

Apoi umplu paharele. Ermolae îl ridică pe-al lui și-l privi în lumină.

— E numai bun... Hai noroc, frate Chirile ! Să dăruiască Dumnezeu viață lungă celor ce au sădit via și au călcat teascul ; iar sfinției-tale — tot ce dorești întru a sufletului spăsenie.

— Rod însutit să dea Dumnezeu, și preot să te văd ! ură și Iachint.

Chiril se roși ca o cireașă pîrguită.

— A, nu, nu ! Mîntuire să-mi dea Dumnezeu. Pentru preoție nu mă simt vrednic... și nici chemat.

— Ai dreptate, încuviință Iachint cu ochii la pahar. Preoția e sarcină grea... nu poate s-o ducă orișicine.

— Și nici nu se dă orișicui, completă Ermolae întru luminarea și întru încurajarea gazdei.

Se mîncă un rînd de bucăți de șalău și se goliră două rînduri de pahare.

— Și ia mai spune, mă Chirile, ce-ai mai văzut pe unde te-ai călătorit ? Mai știe lumea de frica lui Dumnezeu ?

— De, părinte Ermolae, eu zic că mai știe...

— Și... mă rog... sînt multe vii în satul sfinției-tale ?

— De, eu cred că tot omul are cîte un petec.

— Hm ! Și tu ai venit cu două sticle de vin !... Nevoiaș ești, mă Chirile !

— Măcar un bolobocel de două-trei deca să fi adus, că tot făcuseși atîta drum !

Chiril zîmbi viclean, dar nu putu să zică nimic. Dacă ar fi spus drept, își făcea singur bucluc, iar dacă ar fi tăgăduit, păcătuia mințind.

— La urma urmelor, ce era să facă Chiril cu atîta vin, mă Iachint ? El e băiat delicat și cuminte. Mă prind că nici porția de la chelărie nu și-o bea la o singură masă...

Chiril protestă pe loc. Chiar atît de neputincios nu era el. Adevărul însă tot nu-l mărturisi.

Ermolae scurse sticla de ultima picătură de vin. Apoi o strînse cu amîndouă mîinile de mijloc.

— Nu mai e, și gata !

— Ce, mă, nu te-ai săturat ? îl dojeni Iachint cu mutră fățarnică.

— Da și nu... M-am săturat de ceapă și de pește, dar pentru vin a mai rămas nițeluș loc... Nu prea mult... Preț de două păhărele...

— Toarnă apă în tine, lacomule, că tot a fost vinul tare.

Ermolae arătă că i se lipeşte limba de cerul gurii din cauza însetării, apoi se ridică brusc şi înhăţă sticla.

— Mă duc la chelărie.

— Du-te şi crapă acolo cît pofteşti, că mie îmi ajunge cît am băut. Iar părintele Chiril e ostenit şi trebuie să se culce. Nu-i aşa, Chirile? Grăieşte cinstit, că n-ai să intri în Gheena numai pentru atîta!

Obosit era cuviosul Chiril, dar ce gîndi el: „Dacă e vorba că părintele Ermolae mai are lipsă de două pahare, de ce să-l las să mai umble noaptea după chelar? Barem să-mi fac pomana deplină."

— Cinstiţi şi cuvioşi părinţi, să iertaţi că am cam ocolit adevărul... De, ce să-i faci, trebuie să-i mulţumeşti pe toţi, ca pe toţi să-i dobîndeşti, cum porunceşte *Scriptura*...

— Mai ai o sticlă!

— Mai am una... Gîndeam s-o dau părintelui ieconom...

Preoţii se revoltară pe loc.

— Auzi, auzi, s-o dea ieconomului! Parcă n-are sub a lui stăpînire toate butoaiele şi toate zăcătorile din pivniţă şi de la cramă!

— De... ştiam eu că nu duce lipsă... dar vream să-mi arăt şi eu mulţumirea, că mi-a mai făcut cîte un bine. Şi poate mi-o mai face...

— Ce mulţumire să-i arăţi? C-o sticlă de vin?

— Şi ăla turbure?

— Te-ar fi luat în bătaie de joc. Las', că e dator să te încurajeze, că sfinţia-ta faci ascultărică la biserică şi eşti călugăr sută-n sută. Nu vorbesc eu drept, Ermolae?

— Mai drept decît aşa...

Chiril se scărpină pe unde nimeri, aşa, ca omul la ceas greu, apoi trecu în cămară şi trase din butoi a doua sticlă.

— Ne mai vedem peste opt zile, glăsui el către bolobocel, după ce întări preduful[1] cu ciocanul.

— Măi Chirile, i se adresă Iachint la înapoiere, nu cumva ai adus şi pentru casier vreuna?...

Chiril rîse din toată inima şi socoti că nu mai poate să ascundă ceea ce nu mai e de ascuns. Dar tocmai cînd să deschidă gura, se auziră bătăi în uşă. Tustrei se priviră cu acelaşi gînd: „Dracu îl mai aduse şi p-ăsta?"

— Miluieşte-ne pre noi!

Era glasul ierodiaconului Arcadie, cel mai vesel, mai petrecăreţ şi mai bun cîntăreţ din mănăstire.

— Amin! răspunseră cîteşitrei, bucuroşi de aşa oaspete rar şi mult dorit.

Arcadie intră vijelios şi-l copleşi pe bietul Chiril cu o ploaie de sărutări pe obraji.

— Da bine, măi frăţioare, pe unde ai rătăcit atîta vreme... de era cît pe-aci să-ţi facem parastas? Bătu-te-ar norocul şi mîntuirea să te bată!

Şi iar îi mai strînse mîinile, şi iar îl mai sărută.

„Îmi pare că în noaptea asta am să mă înăbuş de atîta dragoste", gîndi cu ciudă Chiril, bucuros totuşi de venirea lui Arcadie.

— Heeei! făcu Arcadie cînd văzu masa întinsă şi pe cei doi ieromonahi cu paharele dinainte. Blagosloviţi, cinstiţi părinţi, şi mă iertaţi pre mine, păcătosul. N-am ştiut că vă aflaţi în aşa treabă, că...

— Veneai mai devreme...

— Iacă, fie şi aşa. Veneam mai devreme... şi vă dam o mînă de ajutor. Că, după cît îmi dau eu socoteala, fratele Chiril n-a venit cu mîna goală de pe

[1] Dopul de lemn care astupă vrana unui butoi.

unde a umblat... Măi Chirile, ai adus măcar vreun butoiaş mai barosan ?

— Da de unde butoiaş ? făcu Ermolae un gest de mare regret. A adus două sticle... şi i le băurăm noi şi p-alea.

Arcadie, care văzuse şi el pe Chiril coborînd motîlca din căruţă, tuşi în sec şi se hotărî la răbdare. Dar nu fără a mustra mai întîi pe Chiril.

— Hi, cum aş mai trage acu vreo duzinică de bardace !

— Aşa... turbure şi pe stomacul gol ? Vrei să te îmbolnăveşti, omul lui Dumnezeu ?

Zicînd acestea, Iachint scoase din buzunar un pumn de nuci şi le trînti pe masă. Ermolae îl privi cu duşmănie.

— De ce eşti porc, măi frate Iachint ? Cît avuserăm vinişor nu scoseşi nucile, iar acum, cînd vezi bine că nu mai e nici de leac, hop şi tu cu ele !

— Da de unde ştii tu, mă, că Chiril n-o fi adus şi pentru bucătar o sticlă ?...

— Mai bea şi apă, nesătulule !

— Apă după nuci ?! Tu bei, Arcadie, apă după nuci ?

— Ba eu nu mănînc nici nuci, că-mi strică vocea...

Chiril se scărpină după ceafă, în urechi, apoi îşi deretică barba cu oarecare vioiciune şi-şi făcu sieşi curaj.

— Cinstiţi părinţi, vă rog să nu vă certaţi şi să nu vă supăraţi, că Dumnezeu este milostiv... şi din mila lui se cade să se împărtăşească şi cel ce n-are, ca şi cel ce are... Cel drept, ca şi cel păcătos. Zice psalmistul : „Pierde-voi pre toţi cei ce grăiesc minciună..." Şi cum noi, călugării, datori sîntem să păzim mai vîrtos poruncile, vă rog să mă iertaţi că... uite... ce să zic...

— Ai adus un butoi ! îl completă Ermolae, iritat de greutatea cu care Chiril lăsa adevărul să grăiască.

— Aşa e, cinstiţi părinţi : am adus un butoiaş, că mi l-a dăruit un frate al meu, şi l-am băgat în cămară, ca să mă mîngîi în fiştecare zi cu cîte un pahar de mărimea litrei...

— Ispită !

— De la Diavolul ! Ptiu, ucigă-l-ar crucea !

— Şi acuma... de unde am rupt două sticle... am să mai rup şi pe-a treia, mai ales că părintele Arcadie abia acu veni.

Preoţii se împotriviră — vorba vine — şi se ridicară să plece, sub cuvînt că ei „s-au cam săturat". Dar Chiril îi ameninţă că se supără dacă nu mai rămîn.

— Bine, îţi facem pe voie, dar numai la sticla asta... Să fim bine înţeleşi !

— A, păi nici n-aş îndrăzni să vă mai opresc, îi asigură Chiril cu smerenie şi cu hotărîre. Vă mulţumesc şi vă sărut mîinile pentru negîndita cinste pe care mi-aţi făcut-o.

Şi a treia oară vîrî el tîlvul pe vrana butoiului, gîndind, fără părere de rău, că are să rabde douăsprezece zile...

— Pentru rugăciunile sfinţilor părinţilor noştri...

— Tata Daniil ! exclamară cu toţii, plăcut surprinşi de această vizită neaşteptată.

Chiril puse sticla pe masă şi grăbi spre uşă.

— Ia seama, Chirile, îl preveni Arcadie, că rămîi fără vin... Cînd o începe unchiaşul să-ţi pună de faţă toate scripturile, fii sigur că mîine ai să opăreşti butoiul !...

— Pe părintele duhovnic nu se cade să nu-l primesc, se apără Chiril, ducînd o mînă la piept. Şi apoi, Domnul a dat, Domnul a luat !... Amin !

Arhimandritul Daniil se opri în prag. După ce îşi plimbă ochii-i slăbănogi pe la icoane şi pe feţele celor

mai harnici decît preacuvioşia-sa, îşi mîngîie barba-i albă şi cam în neorînduială şi grăi astfel:

— Spune în *Pateric* că pe vremea aceea, cînd Eghiptul era plin de anahoreţi, un oarecarele călugăr milostiv şi-a părăsit coliba sa din Tebaida şi, ridicîndu-şi alta în drumul care ducea spre Alexandria, se ostenea cu ospătarea şi cu găzduirea monahilor călători. Mă uit la Chiril, privesc la sfinţiile-voastre cum staţi în jurul mesei... şi parcă văd coliba primitoare a cuviosului din Eghipt. Bravo, fiule Chiril! Îmi place că ai inimă bună... şi din ce ţi-a dat Dumnezeu, nu pregeţi să împărtăşeşti şi pe fraţii tăi. Să trăieşti, fiule!

Mişcat pînă întru adîncuri, Chiril făcu metanie bătrînului şi-i sărută mîinile, numai oase. Daniil îl binecuvîntă şi-l sărută pe obraji. Apoi, după ce primi metanie şi de la ierodiacon şi dete mîna cu cei doi preoţi, se aşeză tacticos în capul mesei. În dreapta avea pe Iachint şi pe Ermolae, iar în stînga — pe Arcadie şi pe Chiril. Îi cercetă din nou cu privirea, la rînd pe fiecare, examină şi sticla înjumătăţită şi paharele pline, se opri cu vădit interes la pastrama de oaie pe care Arcadie o desfăcu chiar în aceste clipe dintr-o foaie de jurnal; apoi îşi drese mustăţile şi grăi ca pentru sine:

— Sfînta Treime, cînd a vizitat pe patriarhul Avraam, a fost ospătată cu lapte de capră şi cu friptură de viţel... Împăratul şi prorocul David, cînd a intrat în pămîntul Galaadului, a fost primit cu miere şi cu brînză de vacă... Cuviosul Pahomie, cînd s-a dus în vizită la cuviosul Teodosie, cel ce se ostenea în Eghiptul de sus, a prînzit cu afine şi cu smochine... Iar smerenia-mea am găsit aci masa plină de multe bunătăţi...

— Fiecare cu bafta lui, zise Iachint îmboldind cu cotul pe Ermolae şi cu piciorul pe Arcadie.

Bătrînul ridică paharul.

— Fiule Chiril! Nu te aştepta de la mine să-ţi doresc de la Dumnezeu nici averea lui Iov, căci vei fi dat Satanei spre ispitire; nici înţelepciunea lui Solomon, căci vei cădea întru închinare de idoli; nici darul de-a săvîrşi minuni, căci te va supune Dracul mîndriei. Ci atîta îţi doresc: să-ţi dea Domnul Savaot inima pe care o cere David în psalmul al cincizecilea şi dragostea care ne învaţă cuviosul Maxim şi o porunceşte prorocul Miheea... Să fii blagoslovit!

— Cum îţi pare turburelul părintelui Chiril, tată duhovnice? ispiti Ermolae pe bătrîn.

Daniil aşeză paharul gol pe masă şi nimic nu răspunse. Chiril gîndi că poate moşneagul nu s-a lămurit numai dintr-atîta şi-i umplu din nou paharul. Daniil îl goli fără zăbavă şi pe acesta, semn că Chiril n-a păcătuit cu bănuiala. Apoi răspunse la întrebarea lui Ermolae.

— Părinţilor, cu mare părere de rău vă spun — să mă ierte duhovnicescul meu fiu Chiril — că vinul e slab şi cam ciumăros. Ba pot să zic că e chiar prost. Acuma, poate că unde nu s-a limpezit cum trebuie, au limba mea s-a îngroşat de bătrîneţe şi nu mai simte gustul... Apoi, ca şi cînd şi-ar fi adus aminte de ceva: Aş dori să ştiu dacă Chiril a scos această sticlă cu blagoslovenie, ori fără blagoslovenie.

Feţele celor trei, greu întunecate cîteva clipe, se înseninară de îndată, şi ochii le rîseră de bucurie. Iar cuviosul Chiril, care se recunoscu fără zăbavă vinovat că scăpase din vedere o foarte elementară regulă călugărească, se roşi şi lăsă capul în jos. Apoi, puse mîna pe sticlă, nu fără oarecare obidă, şi purcese din nou spre cămară.

— Blagosloviţi! strigă el cam fără smerenie, înainte de a vîrî tîlvul în vrană.

— Domnul şi Maica Domnului ! îi răspunseră musafirii într-un glas.

În clipa cînd scoase tîlvul din vrană şi vru să-l golească în sticlă, strigă din nou, cu şi mai puţină smerenie, ba chiar cu mînie :

— Blagosloviţi !

— Domnul şi Maica Domnului !

„Patru am scos, sau cinci ?" se întrebă bietul Chiril, după ce aşeză tîlvul la loc, ca să nu uite socoteala.

Ierodiaconul Arcadie, ca mai tînăr, luă slujba gazdei şi umplu el paharele. Daniil sorbi o dată şi îşi încreţi fruntea. Apoi sorbi a doua oară, mai din plin, şi faţa i se însenină...

— Părinţilor, nu m-am înşelat... Nu i-am putut prinde gustul dintru început fiindcă fără blagoslovenie umblase Chiril la butoi. Dar acuma, cînd harul Domnului s-a pogorît asupra lui şi a fiului Chiril, pot să grăiesc fără teamă că am să vă amăgesc, după ce eu însumi m-am amăgit : e vin de cea mai bună calitate... Cred că aţi citit şi sfinţiile-voastre cu cîtă plăcere a mîncat împăratul Teodosie cel Mare ierburi fierte, în chilia unui pustnic din apropierea cetăţii Vizanţiei. Dar Matei al nostru Basarab, la Căldăruşani ? Cică plecase în fruntea oastei, să se bată cu Vasile Lupu — Dumnezeu să-i ierte pe amîndoi ! — şi în drum s-a abătut în ostrovul unde se află astăzi acea falnică a lui ctitorie. Aci, a dat peste o mînă de pustnici fierbînd ştir într-un ceaun. Vodă, curios să vadă cu ce se hrănesc pustnicii — căci lihnit de foame nu cred să fi fost —, a cerut să guste puţin. Atunci, bucătarul a luat o strachină şi o lingură de lemn şi, înainte de a turna în ceaun, a zis către stareţ : „Blagosloveşte, ava !" Cînd a văzut vodă că zeama e pe cinste, a mîncat o strachină d-ale mari, dacă nu cumva o fi mai cerut încă una.

Iar la urmă cică ar fi zis către pustnici : „Părinţilor, cum se face că ciorba asta, fără bucăţele şi fără pic de unsoare, este atît de plăcută la mîncare ?" „E făcută cu blagoslovenie, măria-ta", i-a răspuns stareţul, încredinţat foarte că adevăr grăieşte.

Arcadie umplu din nou paharele, lăsînd iarăşi sticla aşa cum a ieşit din fabrică. Văzînd faţa tristă a gazdei, duhovnicul căută cuvinte de mîngîiere şi de îmbărbătare :

— Fiule Chiril, oricît de mare ar fi dragostea cuiva, ea nu poate merge pînă la a pricinui aceluia nelinişte, iar fratelui ispitire. Şi oricît de frumos la vedere şi de plăcut la limbă ar fi vinul, călugărul nu se cade să se lăcomească, pentru că-l vor ajunge cuvintele Prorocului, carele zice : „Treziţi-vă şi vă plîngeţi pagubele beţiei voastre !" Ne-ai ospătat după cuviinţă, acuma du-mi-te şi bagă preduful în vrană, ca să-ţi mai rămîie şi pentru mîngîierea ta. Te-ai ostenit aducîndu-l din locuri îndepărtate, şi — vorba *Evangheliei* : „Vrednic este lucrătorul de plata sa". Să-l păstrezi, fiule, şi să bei în fiecare zi cîte puţintel, căci, după cum ne învaţă sfîntul Antioh, pămîntul adăpat la vreme, cu ploaie măsurată, rodeşte din belşug ; iar dacă e înecat la o lună o dată în cîte un potop, creşte numai spini şi pălămidă. Cît pentru smereniile-noastre, vom mai vorbi şi cu paharele deşarte. Iar cînd ni s-a face sete, n-ei mai da şi apă de la izvor... Ptiu, ce zăpuşeală ! Să mă ierţi, fiule, că-mi scot anteriul. Am un năduf în piept, ştii, ca la bătrîneţe, şi cînd dau de căldură începe să mă supere...

Faţa lui Chiril se mai învioră. Bucuros că şi-a îndestulat musafirii şi că-i rămîne destul vinişor şi pentru sufleţelul lui, plecă să bată dopul în butoi, în timp ce ieromonahii, imitînd pe arhimandrit, se lăsară şi ei numai în cămăşi.

— Înţepeneşte-l bine, Chirile, îndemnă Ermolae pe cel ce-i adăpase, în rîsul greu de înfrînt al celorlalţi.

— Îl înţepenesc... fiindcă tocmai peste vreo douăzeci şi patru de zile îl mai scot, răspunse Chiril, nu prea sigur de socoteală.

Apoi reveni sfinţia-sa şi curăţă masa de pahare şi de firimituri.

*

Linişte. Părintele Daniil a înţepenit cu ochii la icoane, Iachint — cu ei la nalba din fereastră, Ermolae îşi curăţă barba de resturi închipuite. Arcadie îşi curăţă dinţii cu un băţ de chibrit, iar Chiril îşi plimbă ochii nedumerit de la masa goală la musafiri, întrebîndu-se pentru ce şi-au scos anteriele tocmai acum, cînd să plece. Iar dacă nu pleacă, de ce au amuţit ?

— Un' te gîndeşti, cinstite părinte Ermolae ? întrebă el ca să rupă tăcerea.

— Ehe ! Mă dusesem cu mintea la axionul pe care l-a cîntat Arcadie duminică în biserică... Păcat, mă Chirile, că n-ai fost de faţă să-l auzi ! Părinte Arcadie, ţi-a dat Dumnezeu un glas ca al lui Cucuzel şi un meşteşug ca al lui Nectarie de la Prodromul... Vezi, să nu te mîndreşti, că Diavolul ţi-o fi dînd de mult tîrcoale...

Arcadie, care înţelese unde vrea să ajungă Ermolae, făcu pe smeritul făţarnic. Chiril fu şi el de părerea lui Ermolae ; Iachint — aşişderea. Cei doi preoţi aşteptară ajutor de la duhovnic, dar bătrînul continua să privească icoanele, cam fără gust aşezate de Chiril în peretele de la răsărit. Iachint îl trase de mînecă.

— Cinstite părinte, ai plăcere să ne cînte Arcadie ceva ?

— Da pentru ce nu ? se arătă moşneagul bucuros. Cu o condiţie însă : cîntarea să fie lină şi fără mîndrie, ca să nu se calce hotărîrile celui de-al 6-lea sinod ecumenic...

După ce se mai lăsă rugat, Arcadie îşi arătă încă o dată glasul şi ştiinţa, cîntînd un axion compus de Anton Pann pe calapodul manelelor[1] turceşti. Unchiaşul scoase un oftat de plăcere, iar pe Chiril îl trecură lacrimile...

— Părinte Arcadie, zise el la sfîrşit, fiindcă mi-ai făcut cinstea să cînţi axionul în chilioara mea, aşa de frumos cum numai sfinţia-ta eşti în măsură, dă-mi voie să-mi fac şi eu datoria... Cinstite părinte duhovnice, dezleagă-mă de oprelişte, ca să cinstesc pe Arcadie. C-o sticlă de vin mai mult sau mai puţin, nici nu sărăcesc, nici nu mă îmbogăţesc, şi nici în păcatul beţiei n-o să cădem.

— Nu numai că-ţi dau blagoslovenie, dar chiar îţi poruncesc, răspunse Daniil, aprobat zgomotos de Iachint şi Ermolae.

— Blagosloviţi !

— Domnul !

Chiril se înapoie cu sticla... pe jumătate plină. Ermolae făcu un semn deznădăjduit către duhovnic. Acesta îşi lărgi braţele în semn de nedumerire şi dezamăgire şi astfel grăi :

— Fiule Chiril, sfîntul apostol Pavel, în epistola sa către efeseni, scrie aceste cuvinte, în care atîrnă toată milostenia : „Cine seamănă cu scumpete, cu scumpete va şi secera..." Ţi-a plăcut cîntarea părintelui Arcadie, şi ce ţi-ai grăit : „Ia să mai scot eu o sticlă în cinstea lui şi întru a mea mulţă-

[1] *Manea* — cîntec duios turcesc.

mire". Pînă să ajungi însă la butoi, a venit Diavolul şi ţi-a şoptit să umpli sticla numai pe jumătate...

— Ba eu cred că îngerul mi-a şoptit, preacuvioase, răspunse Chiril amestecînd smerenia cu nițică supărare. Eu am gîndit să pui numai în paharul sfinţiei-voastre şi al lui Arcadie, fiindcă părinţii Iachint şi Ermolae, care au venit mai înainte, s-or fi cam îndestulat...

Cei doi ieromonahi vrură să se dezvinovăţească, dar arhimandritul le închise gura cu un gest autoritar.

— Fiule Chiril, zise el, tot monahul carele a cetit *Vieţile Sfinţilor* ştie că adeseori Satana îndeamnă pe călugăr să facă rău, ca şi cînd l-ar îndemna să facă bine. A pîndit o clipă potrivită şi ţi-a pus în minte, ca şi cînd te-ar fi povăţuit la un lucru cuviincios, să umpli sticla numai pe jumătate. Scopul lui însă a fost să te fure de plata pe care ai fi avut-o de la Cel-de-sus. Căci a zis Mîntuitorul către ucenicii săi: „Dragostea voastră să fie deplină", deci nu pe jumătate au pe sfert. Şi ai mai socotit că este drept să umpli numai paharul meu şi pe-al lui Arcadie, fiindcă şi aici tot Diavolul te-a pus la cale, căci iată ce grăieşte cuviosul Maxim: „Dragostea adevărată este aceea care nu osibeşte pre oameni..."

— Blagosloviţi şi iertaţi! zise Chiril cu oarecare căinţă pentru el şi cu oarecare nemulţumire împotriva Diavolului, şi umplu sticla.

După ce fu albită din nou, Ermolae duse un deget la frunte şi găsi o idee.

— Părinte duhovnice, eu gîndesc că n-ar fi păcat dacă la aşa o gustare şi la atîta dragoste ce ne-a arătat Chiril să ne arătăm oleacă mai veseli... Întru acest scopos, vă rog să îngăduiţi pe părintele diacon să ne cînte şi ceva mai de lume, mai ales că-şi făcu datoria de călugăr şi glăsui mai întîi pentru Maica Domnului...

Arcadie se împotrivi, făcînd cu ochiul către al şaselea mesean, carele nevăzut se amuza, Iachint încuviinţă discret, iar Chiril se scărpină aprig după ceafă şi în creştet şi aşteptă cuvîntul lui Daniil. Acesta păru o clipă că se întunecă la faţă, dar îşi reveni repede şi zise:

— Poate să cînte dacă are plăcere, dar cu gîndul şi cu inima să fie tot la cele călugăreşti, fiindcă Dumnezeu la cele dinlăuntru caută. Aşa a grăit el către Samuil, pentru fiii lui Israil. Şi mai ales să ia aminte ca să nu zbiere, căci atunci ar călca poruncile celui de al 6-lea sobor a toată lumea...

Fiind îndemnat de toţi şi dezlegat de Scripturi, Arcadie îşi drese glasul şi cîntă... din toată inima:

— „Lume, lume înşelătoare,
Ce înoţi în viclenii,
Fericirea-ţi trecătoare
Mă alungă în pustii..."

Cîntecul e nespus de înduioşător. Şi cuvintele, şi melodia îţi înalţă sufletul, îţi înmoaie inima şi-ţi răscolesc amintirile...

Părintele Daniil îşi rezemă capu-i nins, pe unde nu era pleşuv, între palmele-i osoase şi închise ochii. Iachint întoarse scaunul cu spătarul înainte şi-şi rezemă bărbia de el. Ermolae ţine batista în amîndouă mîinile, ca să-şi usuce lacrămile ce ar binevoi să iasă la iveală, iar Chiril şi-a uitat gura căscată...

Cînd Arcadie se opri, toţi aveau feţele triste şi ochii înlăcrămaţi...

*

Sună clopotul de utrenie. Toţi se ridică în picioare — Ermolae cu oarecare sforţări — şi-şi fac cruce. Duhovnicul, ca mai mare în grad şi în vîrstă, săltă capul către icoane şi dete drumul glasului său piţigăiat, oarecum miorlăit :

— Bine este cuvîntat Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilooor !

— Amiiin ! răspunseră ceilalţi, cu cîte un sfert de gură, neştiind ce gînd are moşneagul.

Dar moşneagul, în loc să continue slujba utreniei, cum se temeau fraţii mai mici, îi făcu încheierea :

— Pentru rugăciunile sfinţilor părinţilor noştri, Doamne Iisuse Christoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pre noooi !

— Amiiiin ! răspunseră ceilalţi, de data aceasta din tot gîtlejul şi din toată inima.

Cuviosul Chiril, socotind că sfîrşitul priveşte nu numai slujba abia începută, ci şi „dragostea" sfinţiei-sale, mai repetă o dată. Dar duhovnicul, după ce pofti pe Arcadie să zică în taină psalmul 50, se aşeză tacticos pe scaun. Iachint şi Arcadie îl urmară. Chiril îi privi încă o dată, dezamăgit, iar Ermolae îşi drese glasul şi se închină de trei ori, cu faţa spre răsărit. Apoi iar îşi drese glasul şi făcu o plecăciune duhovnicului :

— Blagosloveşte, preacuvioase părinte arhimandrite !

— Domnul şi Maica Domnului.

— Părinţilor, începu Ermolae după ce mai tuşi o dată, vă cer iertare că nu-mi dă mîna să vorovesc din Scripturi, ca ava Daniil. Am citit şi îndestul, şi cu multă luare-aminte, dar capul meu se deosebeşte de capul preacuvioşiei sale, după cum spune sfîntul apostol Pavel : „Nu tot trupul este acelaşi trup, ci altul trupul oamenilor şi altul trupul dobitoacelor". Ci vă voi vorbi din inimă, despre zisa psalmistului : „Inima mea va grăi cuvînt bun". Şi cuvîntul meu va fi mai vîrtos către fratele şi prietenul nostru Chiril decît către sfinţiile-voastre. Vă rog totuşi să-l ascultaţi cu frica lui Dumnezeu şi cu dragoste frăţească. Iubite părinte Chiril, citim adesea în *Vieţile Sfinţilor* cum marii noştri cuvioşi îşi părăseau adesea peşterile în care se mîntuiau, şi se duceau în pustie, să cerceteze obştiile de călugări, pentru a lăuda lucrurile cele bune şi a mustra pre cele rele. Sfinţia-ta nu ai, după cît ştiu, nici peşteră în pustia cea mai adîncă, nici fii duhovniceşti răspîndiţi prin Tebaida, au prin Paflagonia, au prin Siria, au prin Arabia, ca să te duci să-i cercetezi ; dar ai părinţi şi fraţi după trup. Şi, cu toate că regulile călugăreşti ne poruncesc să uităm rudeniile, chiar şi pre cele mai de aproape, sfinţia-ta cinsteşti mai vîrtos pre a cincea poruncă, din cele zece date de Dumnezeu lui Moisi, în muntele Sinai. Ce ţi-ai grăit : „Tată îmi e, şi mamă îmi e, şi fraţi au surori îmi sînt. Ia să mă duc eu să văd cum o mai duc cu cele trupeşti şi cum se mai află în cele sufleteşti". Buun ! La rîndul lor, părinţii şi fraţii şi surorile sfinţiei-tale ce şi-au zis : „Sîngele nostru este, şi faţă bisericească se cheamă. Ia să punem mînă de la mînă şi să-i rostuim un butoiaş de vin, să-i pară şi lui bine că nu-l oropsim şi să ne mai pomenească pe la sfintele miroane." Fiindcă să crezi, sfinţia-ta părinte Chiril, că oamenii ţi-au dat vinul

şi pentru sufletele lor, nu numai în cinstea rudeniei şi a prieteşugului.

— Asta cam aşa este, aprobă Iachint cînd pricepu unde bate Ermolae.

— Şi, drept vorbind, rău n-au brodit-o, căci sfinţia-ta eşti călugăr bun şi temător de Dumnezeu. Te-ai gîndit, fireşte, că, nefiind preot, după rînduiala lui Melhisedec, vei jertfi, de unde n-ai muncit, cîteva sticle, pentru osteneala preoţilor care vor pomeni numele voitorilor de bine. Cînd te-ai văzut însă acasă, cu butoiaşul nevătămat şi cu trupul tot nevătămat, a venit duhul cel rău al înşelăciunii, vorba cuviosului Maxim Kavsocalivitul, şi ţi-a turburat mintea... Trebuie să recunosc că nu sînt înaintevăzător, dar mi-am dat seama de cum am intrat pe uşa sfinţiei-tale că Diavolul te-a pus la cale să-ţi faci alte socoteli...

Neavînd încotro, Chiril spuse adevărul :

— Îmi făcusem planul să beau cîte o litră pe zi, ca să-mi ajungă timp de patru luni...

Mărturisirea lui Chiril stîrni un rîs cu lacrimi şi cu aplauze. După ce rîsul se domoli, Ermolae continuă, vădit hotărît să nu-l cruţe pe bietul Chiril :

— Ei vezi, frate Chiril ? Recunoşti barem că acest plan l-ai întocmit din îndemnul Satanei ?

— De... recunosc. Fireşte că recunosc.

— Ei, bravo ! Mă bucur că nu te-a părăsit încă duhul smereniei. Acuma, ca să ţi se ierte fărădelegea, se cade să mai recunoşti şi aceasta : cum că Dumnezeu, ştiind ce zace în inima ta, iar pe de altă parte cunoscînd şi uneltirile Diavolului, a trimis pre îngerul său ca să ne îndemne să venim degrabă pentru a te întoarce din calea rătăcirii...

— Şi cum s-a întîmplat, se amestecă şi Iachint, că îngerul a ales tot din ăi care nu iubesc apa...

— Nu e o întîmplare, protestă Ermolae, ci rînduiala lui Dumnezeu. Întîi : pentru că vinul trebuia împuţinat, întru pacea şi liniştea lui Chiril ; şi al doilea, că acei ce se vor osteni întru această împuţinare, să fie preoţi, ca să pomenească la sfîntul jertfelnic pre cei care au dăruit din rodul viţei... Aşa că, datori sîntem să mulţumim în primul rînd făcătorilor de bine, urîndu-le spor şi berechet...

— Să le dea Dumnezeu, se asocie Iachint făcîndu-şi cruce, vii întinse şi frumoase, ca ale lui Achab, şi ca ale lui Navut, şi ca ale lui Gaal, şi ca ale lui Traian, şi ca ale lui Decebal...

— Şi struguri gustoşi, ca acei din via Kalitropiei, după care tînjea nelegiuita muiere a împăratului Arcadie, ură şi Daniil, închinîndu-se către icoane.

Grăi iarăşi Ermolae :

— Datori sîntem să-ţi mulţumim şi sfinţiei-tale, pentru osîrdie, dar mai vîrtos Celui-de-sus, că nu te-a lăsat să pierzi împărăţia cerurilor pentru un butoiaş de vin, şi nici numele celor ce au umplut butoiul să rămîie nepomenite. Acuma, sfinţia-ta părinte Chirile să faci dragoste şi să scrii numele pe-o bucată de hîrtie, iar noi ne-om face datoria de preoţi. Aşa e, fraţilor ?

— Absolut ! aprobă Iachint cu gura mare.

— Drept este ! aprobă şi Arcadie, pe melodia lui *Vrednic este*.

— Fireşte că sînt de aceeaşi părere, grăi şi duhovnicul. Aş dori totuşi să fac o mustrare părintească fiului Chiril. Sfîntul Efrem, cel din Siria, precum şi alţi sfinţi şi cuvioşi părinţi, învaţă cum că nu se cade călugărului să ţină în chilie nimic preste cele de nemijlocită trebuinţă. Căci, oricîte planuri am chibzui noi, Dracu e mai tare şi ne va ispiti la lăcomie. „Cine va pune cu mîna sa foc în sîn

și nu se va arde ?" zice înțeleptul Solomon. Dar eu îl iert pe Chiril pentru tinerețea și pentru neștiința lui, nădăjduind că atunci cînd ar mai cădea în astfel de ispite nu va pregeta să ceară și sfatul bătrînului Daniil... Amin !

Cuviosul Chiril, zăpăcit de atîtea logosuri și de atîta cinste, amețit puțin și de băutură, se clătină cîteva clipe pe picioare, apoi răspunse smerit și gîngav :

— Cinstiți părinți, mustrările aspre dar drepte ale sfinției lor-voastre au aruncat în jale mare inima mea. Îmi recunosc greșeala și mă rog pentru iertare. Dacă părintele Ermolae nu-mi aducea aminte că numele celor care m-au miluit se cade a fi pomenite de către preoți, aș fi căzut în păcatul lăcomiei și grea osîndă m-ar fi așteptat în viața cea de dincolo. N-am cuvinte să dau slavă lui Dumnezeu că ați venit să mă scăpați de necaz. Dar să știți că n-am la îndemînă nici hîrtie, nici condei și nici cerneală, așa că rămîne să vă dau mîine pomelnicul, precum și cîte un clondir de vin pentru pomenire. Vă rog de pe acum să nu-mi refuzați dragostea, căci voi cădea în și mai mare mîhnire...

— Ce-ar fi dacă ne-ar da acum clondirele, și mîine pomelnicele ? șopti Arcadie la urechea lui Iachint, după ce se convinse că nimeni n-are prin buzunare hîrtie și creion.

— Ar fi spre a lui ușurință, răspunse Iachint închizînd dintr-un ochi. Ia încearcă-ți norocul, părinte diacone.

Dar Ermolae luă vorba din gura lui Arcadie.

— Fraților, zise el, să fim îngăduitori cu părintele Chiril și să-i primim jertfa cu toată inima. Iar acum destul ne este. Am băut, am mîncat, am cîntat, să-i dăm bună pace, că e ostenit de pe drum, și trupul îi cere odihnă. Aibi grijă, părinte Chiril,

să înțepenești bine preduful, ca să nu se trezească vinul. Iar mîine vei face cum vei găsi cu cale.

După ce-l sărutară pe Chiril, frățește, musafirii binevoiră să plece, însă nu cu puțină obidă. Iachint o luă înainte, Daniil după el, iar Ermolae și Arcadie în urmă, la braț. Cînd se văzu pe puntea de scînduri, unchiașul șovăi. Ermolae și Arcadie îi săriră repede în ajutor. Ca să nu fie bănuit că a băut peste măsură, Daniil aruncă vina pe cei optzeci și patru de ani, luînd de mărturie cuvintele Mîntuitorului către apostolul Petru :

— „Adevăr zic ție, Petre : cînd erai mai tînăr, te încingeai singur și te duceai unde vreai, dar dacă vei îmbătrîni, altul te va încinge și te va duce unde tu nu voiești..."

*

Noapte de toamnă înaintată, cu cer lipsit de podoabe, cu aer încețoșat și cu un pămînt ce-și așteaptă resemnat osînda iernii. Clopotnița înaltă nu mai stă de vorbă cu luna, lacul nu mai oglindește stelele, iar arhondaricul, cu un trecut mai variat decît al mănăstirii propriu-zise, se odihnește și el ; „credincioșii" nu se deranjează pe vreme urîtă. În nucul din fața chiliei ieromonahului Ignatie cîntă o cucuvae : popa a trecut de nouăzeci de ani. Cei din biserică se apropie de sfîrșitul utreniei. Prietenii noștri s-au rezemat de cîte un copac, pentru firești trebuințe. Unul îngînă un cîntec lumesc, altul își stîrcește buzele ca să fluiere. Duhovnicul vorbește singur : își face reproșuri...

— Știți ce mă gîndii eu ? i se adresă Iachint după ce părăsi copacul. Cînd s-o trezi Chiril mîine dimineață și o vedea butoiul înjumătățit, nu ne

mai dă nici o picătură de vin. Ba s-ar putea să nici nu-şi mai aducă aminte de făgăduială. Ce ziceţi, n-ar fi mai înţelept din partea noastră să ţinem lucrurile din scurt ?

— Ba bine că nu ! se grăbi Ermolae să-şi dea încuviinţarea.

— Ba bine că nu ! grăi şi ava Daniil.

Arcadie însă, din mîndrie sau poate chiar din convingere, încercă să întoarcă Oltul din cale.

— Cinstiţi părinţi, iertaţi-mă, că sînt şi mai tînăr, şi mai mic în grad, dar mi se pare că numai Vrăjmaşul ne îndeamnă să mergem iarăşi la Chiril...

Daniil îl bătu pe umăr :

— „Dacă vrei să placi lui Dumnezeu, zice cuviosul Petru, de puterile cele înşelătoare ale Vrăjmaşului să nu te temi, ci te îmbărbătează şi te întăreşte, ca să le înfrunţi cu vitejie."

— Are să vorbească şi să rîdă tot soborul...

— „De batjocura oamenilor să nu te laşi biruit", grăieşte prorocul Isaia.

— Ş-apoi, n-o să mai rămînem acolo, interveni Ermolae cu duhul păcii. Luăm sticlele şi ne întoarcem pe la ale noastre chilii, ca nişte călugări de treabă...

— Absolut !

Se înapoiară tuspatru. Înviorat de aerul rece de afară, preacuviosul Daniil nu mai simţi trebuinţă să invoace cuvintele Mîntuitorului către apostolul Petru.

Uşa era deschisă. Totuşi, ca oameni binecrescuţi, o traseră spre ei şi ciocăniră. Dar Chiril nu răspunse. Îşi aruncară ochii pe fereastră : lampa — aprinsă, uşa de la cămară — la perete, şi Chiril — nicăieri. Îşi ciuliră urechile şi auziră vorbă de om necăjit.

— Tu eşti, Chirile ?

— Eu...

— Ce faci, omule, acolo ? Nu vii în casă ?

— Ba vin... dar uite că nu găsesc uşa.

Cei patru rîseră pe înfundate. Chiril căuta uşa de la intrare... pe lîngă gardul dinspre răsărit. Arcadie, ca mai tînăr, se oferi să-i arate calea.

— Fiule Chiril, i se adresă bătrînul, sfătos, un proverb bătrînesc ne învaţă să nu lăsăm lucrul de azi pe mîine... Iar sfîntul evanghelist Matei scrie : „Niciodată nu m-am culcat să dorm avînd ceva asupra cuiva, nici am lăsat pre cineva să se culce avînd ceva asupra mea..." Ne-ai făgăduit, pentru mîine, cîte-o sticlă de vin, întru pomenirea celor ce ţi l-au dăruit, dar noi ce ne gîndirăm : s-ar putea ca pînă mîine să vie dracul lăcomiei şi să-ţi întunece din nou judecata, căci omul este neputincios, iar duhul — osîrduitor...

— Poftiţi ! îngînă Chiril, fără să arate bucurie sau supărare. Pînă umplu eu clondirele, sfinţiile-voastre mai luaţi loc pe scaune.

— A, nu ! se grăbi Ermolae să refuze. E tîrziu şi trebuie să ne ducem şi noi la culcare.

Se aşeză numai moşneagul.

După ce cotrobăi prin toate ungherele, Chiril se înapoie ruşinat.

— Cinstiţi părinţi, n-am decît o sticlă mai curată, aşa că tot pentru mîine o să rămîie.

Ermolae dădu un ghiont lui Iachint. Acesta găsi repede ideea salvatoare.

— Da nu-i nevoie numaidecît de sticlă, părinte Chiril ! Pentru mine şi pentru fratele Ermolae poţi să ne pui într-o oală, că-l împărţim noi acasă.

După multă caznă şi nu fără oarecare risipă, Chiril izbuti să umple o sticlă pentru duhovnic şi o oală pentru cei doi preoţi. Lui Arcadie nu-i făcu parte. Acesta primi în schimb însărcinarea de la unchiaş

să-i ducă sticla, în virtutea cuvintelor sfîntului apostol Pavel: „Cei tari să purtaţi neputinţele celor slabi".

Oala fu înhăţată de Ermolae. Iachint privi cu jind vinul profiriu din sticla duhovnicului şi-l întrebă pe moşneag în batjocură:

— Preacuvioase părinte Daniil, ce-o să faci sfinţia-ta, om trecut de vîrsta psalmistului, cu un chil întreg de vin?

Moşneagul îl privi aspru:

— Am să beau „puţin cîte puţin", dupre cum învaţă Pavel pre Timoftei. Acum te-ai lămurit?

— Dar sfinţiile-voastre ce-o să faceţi cu pîrnaia aia de oală? Că pînă mîine se trezeşte, grăi şi Arcadie către Iachint.

— Da nici vorbă să-l lăsăm să se trezească, îl linişti acesta. Ne ducem la Ermolae şi-l bem pe nerăsuflate.

— Poate că ar fi mai bine să-l beţi pe loc, că părintele Ermolae, după cît îmi pare mie, se cam clatină olecuţă...

— Bravo, Arcadie! îl felicită Iachint pe prevăzătorul ierodiacon. Pune oala pe masă, Ermolae. Adă pahare, Chirile, şi nu te supăra, frăţioare. E păcat să risipim pe drum aşa bunătate de vin. Şi e lucru diavolesc să-l bem numai doi. Am cădea în păcatul iubirii de sine. Scoate sticla din buzunar, Arcadie! E rîndul lui Chiril să mai bea şi el de la alţii.

— Păcat că nu mai avem mezelic! se tîngui Ermolae, după ce se aşezară din nou în jurul mesei. Nu mai ai vreo ceapă, Chirile?

— Ba ceapă s-ar mai găsi, dar lipseşte pîinea, răspunse gazda cu părere de rău.

Iachint zări o firimitură de pîine în barba lui Ermolae şi după ce rîse în cerul gurii, ca omul

care-şi aduce aminte de ceva, se adresă cu prefăcută smerenie duhovnicului:

— Preacuvioase părinte Daniile, după cît ştiu şi din cîte am auzit, preacuvioşia-voastră duceţi o viaţă înaltă... N-aş putea să cred că aţi ajuns la desăvîrşirea marelui Antonie, a lui Pavel din Teba au a lui Simeon Stîlpnicul, dar pe fariseul din *Evanghelie* sînt aproape sigur că l-aţi întrecut... Blagosloviţi şi iertaţi. N-aţi putea, mă rog, să faceţi o minune?

Bătrînul îşi încreţi sprîncenele şi aruncă o privire ameninţătoare îndrăzneţului:

— Nu mă ispiti, Satano!...

— Nicidecum! îl încredinţă Iachint, în rîsul lăcrămos al celorlalţi. Uite, fiindcă veni vorba de pîine şi fiindcă spuse Chiril că nu are, îmi adusei aminte de o minune a sfîntului Teodosie. Plecase el o dată, însoţit de ucenicii lui, la Vitleem ca să se roage. Pe drum, fiind obosit şi înfometat, s-a abătut pe la chilia cuviosului Marchian. Acesta însă era atît de sărac, că n-a avut să le pună dinainte decît un blid de linte fiartă. Atunci au scos ucenicii lui Teodosie pîine din trăişti şi au mîncat cu toţii. La plecare, cuviosul Teodosie a văzut un bob de grîu în barba lui Marchian. Dumnezeu l-o fi pus acolo, şi blagoslovindu-l, îndată s-a umplut hambarul lui Marchian de grîu curat, fără secară şi fără neghină. Şi ce-mi zisei: „Dacă sfîntul Teodosie a umplut un hambar dintr-un singur bob de grîu, oare n-o fi în stare şi părintele nostru Daniil să facă măcar o pîine din fărîmiţa ce spînzură de barba lui Ermolae?"

Cînd observară şi ceilalţi că într-adevăr există o firimitură de pîine în barba sură şi creaţă a lui Ermolae, izbucniră într-un rîs de răsună chilia

lui Chiril. După ce se mai potoliră, moşneagul, care se mulţumise numai să zîmbească, se adresă lui Iachint, certîndu-l cu arătătorul de la mîna stîngă:

— „Nu numai cu pîine poate trăi omul, ci şi cu cuvîntul lui Dumnezeu!"

Văzînd că Chiril, în loc să vie cu paharele, se rezemase de pat şi căscase gura la Iachint, Daniil îşi vîrî mustăţile în oală. Apoi îndată îşi vîrî şi Iachint pe ale lui, iar Ermolae aproape îi smulse oala din mîini.

— Însetaţi mai sînteţi, preacinstiţi părinţi! cîrti Arcadie, şi de necaz ţinu oala la gură pînă simţi că se înăbuşă. Apoi dete drumul unui cîntec bătrînesc, de sperie pe Chiril, care tocmai se chiora pe sub pat, în căutarea pieptenului sfinţiei-sale.

— „Foaie verde măturică,
Şapte văi şi-o vale-adîncă,
P-aici lupii mă mănîncă...
Stai, lupe, nu mă mînca,
Să vie şi mîndra mea,
Care m-am iubit cu ea..."

Chiril ascultă cîntarea lui Arcadie cu un gînd la pieptene şi cu altul la minunea din chilia lui Marchian. Ermolae ajută cîntăreţului la stări, Iachint ţine ison, iar duhovnicul bate tactul şi poartă de grijă să nu se calce canoanele Sinodului al 6-lea ecumenic, care poruncesc celor ce cîntă „să nu strige"...

Veselia era în toi. Cîntecul alungase şi oboseala, şi somnul şi aşternuse iarăşi bunăvoinţa pe faţa bunului şi blîndului Chiril. Iachint, dispus ca în

zilele lui cele mai bune, abia avu răbdare pînă să-şi închidă diaconul gura, şi se porni cu glasul lui de bariton necivilizat:

— „Hei! De-am avut, de n-am avut,
Mîndra mea, draga mea,
Am făcut cum am putut,
Mîndra mea, draga mea...
Zis-a mîndra către mine:
— Mîndrul meu, dragul meu,
Mă mărit, te las cu bine..."

Cu toată silinţa pe care şi-o dădea preacuviosul Daniil, în calitatea lui de cerber al sinodului Trulan [1], Iachint îşi lăsă gîtlejul să urle în toată libertatea. Arcadie îl acompanie, ţipînd şi el din răsputeri, iar Ermolae, ca să fie în notă, bătu tactul şi cu oala, şi cu pumnul. Cînd încetă hărmălaia, moşneagul se ridică mînios, şi sprijinindu-şi spatele de perete îşi îndulci firea şi zise:

— Fiilor, mă găsesc în mijlocul vostru, aşa cum Ioan Hozovitul, bunăoară, se găsea în mijlocul ucenicilor săi. Nu vă dau altă pildă, ca să nu gîndiţi cum că dracul mîndriei s-a furişat printre cele cîteva păhăruţe cu vin şi a pus stăpînire pe mine. Aşa. Drept judecînd, sfinţiile-voastre nu sînteţi ucenicii mei, dar îmi datoraţi ascultare ca unuia mai bătrîn şi care pe lîngă preoţie mai este învrednicit de la Dumnezeu cu darul de a tîlcui Scripturile şi de a ierta păcatele. Sfinţiile-voastre însă, ca nişte fii netrebnici, v-aţi uitat datoria şi aţi călcat canonul 75, carele s-au dat de către soborul celor una sută şaptezeci şi patru de sfinţi părinţi, ţinut

[1] Sinod ţinut la Constantinopol în anul 680, în sala Trulos, unde au fost discutate probleme privitoare la dogmele bisericeşti.

la leatul 680, sub împărăţia lui Constantin Pogonatul. Care canon opreşte pe clerici să ragă ca boii şi ca vacile. Aşişderea şi dumnezeiescul Gură-de-aur, în voroava din tomul al V-lea, faţa 120, opreşte săltările şi răcnetele cele necuvioase şi fără rînduială. Iar împăratul şi prorocul David zice: „Cîntaţi cu înţelegere". Iar în cartea lui Iov, capitolul al 12-lea, stihul al II-lea, scrie: „Gîtlejul gustă bucatele, iar mintea judecă cuvintele". Adică: gîtlejul are pricepere numai la sosuri şi dulceţuri, iar la vorbă şi la cîntare să-l laşi în stăpînirea minţii, ca să nu sloboadă prostii şi răcnete...

— Absolut! aprobă Iachint pocnind cu pumnul în masă.

— Blagosloviţi şi iertaţi, se smeriră şi ceilalţi.

Şi făcînd mătănii, mai mult în batjocură, sărutară dreapta unchiaşului.

Mulţumit că are autoritate, Daniil îşi mîngîie faţa cu amîndouă mîinile şi se aşează tacticos la loc. Arcadie îi umplu paharul... din sticlă. Dar duhovnicul păru că nu-l observă. După gimnastica discretă a bărbii şi a sprîncenelor, se cunoştea că scotoceşte ceva prin cap. Deodată, faţa i se însenină, ochii-i sclipiră, şi mîna apucă paharul. După ce-l sorbi fără opriri, faţa moşneagului se înveseli cu totul, ochii-i mici şi cenuşii prinseră a juca şi a rîde, iar mustăţile se depărtară atît de mult de barbă, că i se văzură gingiile. Simţind că duhovnicul pune ceva la cale, ceilalţi părinţi îşi deteră cu coatele şi cu picioarele şi îşi dublară atenţia.

— Hapciu! strănută Daniil, forţat, ca să alunge tusea din gîtlej.

Cînd izbuti, lăsă faţa să i se transforme toată într-un zîmbet caraghios şi începu să cînte, cu

ochii închişi, cu glasul piţigăiat, forţat pe la cotituri, cu gîtul întins şi sfîindu-şi barba spre toate punctele cardinale:

„Bulgăraş de gheaţă rece,
Iarna vine, vara trece
Şi n-am cu cine-mi petrece...
Căci cu cine-am petrecut
S-a dus şi n-a mai venit,
La biserică-n mormînt..."

Cînd încetă şi îşi deschise ochii, nu se afla lîngă el decît Chiril, cu gura căscată şi cu lacrimi pe obraji. Ca să poată să rîdă, Iachint se refugiase într-un colţ, Ermolae se prefăcea că drege focul în sobă, iar Arcadie examina tîlvul în cămară.

— Ei, aţi văzut cum se cuvine să cînte un călugăr?

— Am văzut...

— Dacă aţi văzut, luaţi pildă, şi altă dată să nu mai răcniţi ca măgarii şi ca fiarele sălbatice. Orice ar face călugărul, zice cuviosul Pimen cel Mare, să facă cu smerenie. Şi mîncarea să-i fie cu smerenie, şi cîntarea cu smerenie, şi plînsul, şi postul, şi rugăciunea — tot cu smerenie...

— Şi beţia aşişderea, adăugă Ermolae ca să nu se uite tocmai lucrul care-i privea în clipa de faţă.

— Negreşit că tot cu smerenie, fu de părere şi duhovnicul. Că decît să faci pe grozavul şi să bei prin cîrciumi, ca să rîdă mirenii de tine, mai călugăreşte e să-ţi iei sticla în buzunar, pe sub rasă, şi să te smereşti în chilie, singur ori cu fraţii tăi. Să te ştie numai Dumnezeu...

— Şi Satana...

— Fireşte că şi Satana, întrucît îşi are şi el catastifele lui! Căci smerenia, fiilor, e mare lucru înain-

tea lui Dumnezeu. Se zice că Diavolul poate să facă milostenie şi răbdare, ba chiar să postească, dar de smerit nu se poate smeri. A mărturisit el însuşi către Macarie Eghipteanul. Cea mai teribilă armă a monahului împotriva lui este deci smerenia. Aşadar, ţineţi minte de la mine : o prostie dacă o faceţi, s-o faceţi cu smerenie...

Tăcere.

Duhul smereniei luă locul duhului mîndriei şi al altor duhuri care se mai aciuiaseră în chilia lui Chiril. Toţi au rămas fără grai, cu privirile înţepenite aiurea şi cu gîndurile aşişderea, căindu-se de bună seamă pentru mîndria cu care băuseră, cu care cîntaseră şi cu care vorbiseră. Oala, sticla şi paharele goale de pe masă, ca şi mutra amărîtă a gazdei sînt mărturii nemincinoase ale fărădelegii săvîrşite.

Simţind pesemne mustrarea vaselor goale, Iachint întinse mîna, cu multă smerenie, şi le întoarse cu gura în jos. Şi tocmai se întreba pre sineşi cum să facă să stea şi sticla cu gura în jos, cînd Ermolae, ca inspirat de sus, se ridică ţanţoş, deci fără smerenie, aruncă o fărîmiţă de tuse pe umărul lui Iachint şi zise :

— Fraţilor, sîntem nişte păcătoşi şi nişte netrebnici, afară bineînţeles de părintele duhovnic, care se află la o vîrstă cînd omului i se îngăduie multe şi deci multe i se iartă. De atîţia amar de ani auzim într-una, şi citim iarăşi într-una, cele pentru smerenie, şi totuşi noi am rămas mai departe stăpîniţi de acelaşi drac al mîndriei. Sînt peste şase ceasuri de cînd facem numai pe voia lui... 'tă-l Dumnezeu să-l bată ! Ba lăudăm vinul că e aşa şi pe dincolo, ba lăudăm pe bietul Chiril că e aşa şi pe dincolo, ba unul îşi arată darul vorbirii, ba altul se făleşte cu glasul, ba celălalt se sumete în ştiinţa Scripturilor. N-am văzut smerenie decît în cîntarea părintelui Daniil... Şi adevăr grăiesc, am simţit o aşa de mare mulţămire între cele dinlăuntru ale mele, ascultîndu-l, că parcă moştenisem...

— Rîie căprească, îl întrerupse Iachint fără smerenie.

— Ba chiar împărăţia cerurilor. Aşa că iată ce mă gîndii şi mă socotii : dacă duhul smereniei s-ar fi sălăşluit întru noi de la început, şi mîncarea ar fi fost mai săţioasă, şi vinul mai prietenos, şi dragostea lui Chiril mai primită înaintea lui Dumnezeu... Ia să încercăm, fraţilor, numai aşa, spre a noastră încredinţare, să bem o sticlă cu smerenie, adică să nu mai lăudăm gustul sau culoarea vinului, să nu mai urăm şi să nu mai amestecăm pe proroci, pe apostoli, pe cuvioşi şi pe mucenici unde nu se cuvine... Frate Chirile, ia încearcă şi sfinţia-ta şi scoate o sticlă, una singură, fără să mai cîrteşti şi fără să te mai mîndreşti că ai în chilie atîtea feţe preoţeşti. Apoi să ne spui şi nouă ce ai simţit în sufletul sfinţiei-tale, căci şi noi îţi vom spune ce am simţit în sufletele noastre...

Cuviosul Chiril, om blînd cu firea, se încruntă şi se învineţi la faţă.

— Nu mai scot nici un pic ! Mi-aţi dijmuit butoiaşul...

Şi ridicîndu-se de la masă, se rezemă cu spatele de perete. Musafirii încrucişară priviri desperate.

— Priviţi-l bine : nici urmă de smerenie în vorba lui şi în purtarea lui ! şopti Arcadie către Daniil.

— Măi Chirile, încercă Iachint, e vorba numai de-un chil, ca să facem o încercare. Unde s-a dus mia...

— Nici o picătură ! se răţoi Chiril, izbindu-se cu dosul de perete. Apoi, către duhovnic : Cinstite părinte, fă dragoste şi judecă după dreptate... Nu intru eu în mai mare păcat dîndu-vă să beţi peste

măsură ? Nu glăsuieşte sfînta *Evanghelie* că e „vai de acela prin care vine sminteala“ ?...

Unchiaşul ridică din umeri şi din sprîncene.

— Ai avea dreptate, dacă n-ar fi altă chestie la mijloc. Cînd îţi porunceşte un preot să faci cutare lucru, nu mai încape nici o pricină. „Toate cîte îţi va porunci ţie preotul, fă-le ! Nu te abate nici în dreapta, nici în stînga, căci cine nu ascultă de preot vrednic este de moarte...“

— Unde scrie aşa ceva ?

— În a doua lege.

— A doua lege a dat-o Moise, şi mie puţin îmi pasă de legile lui Moise !

Arhimandritul Daniil se încruntă amarnic şi lovi cu pumnul în masă.

— Moisi a fost proroc, nesocotitule !

— Ereticule ! îi strigă şi Iachint, la fel bătînd cu pumnul în masă.

— Nu-ţi şade bine să micşorezi pre marii proroci, neruşinatule ! îşi repezi şi Ermolae pumnul — cu aşa pornire, că era cît pe-aci să lase pe Chiril şi fără pahare.

— Dar sfinţiei-tale îţi şade bine să comanzi în casă la mine, ca la cîrciumă ? se oţărî şi Chiril. „Preoţii să nu bea vin !“ porunceşte prorocul Iezechil...

Strînşi cu uşa, musafirii îşi încrucişară privirile. Cei mai tineri nădăjduiră iarăşi în iscusinţa duhovnicului. Acesta le pricepu gîndul şi nu se lăsă biruit de unul ca Chiril.

— Fiule Chiril, îl luă el de sus, deci tot fără smerenie, e drept că aşa a grăit Iezechil prorocul. În vremea aceea, însă, vinul era socotit pesemne ca o băutură spurcată, dar acum e însuşi sîngele Domnului... „Beţi dintru acesta toţi, acesta este sîngele meu, al legii celei nouă“, a zis Mîntuitorul la Cina cea de taină. Se înţelege dintru aceasta că vinul de care face oprelişte Iezechil era al legii vechi, pe cînd vinul la care ne pofteşte fiul lui Dumnezeu e al legii celei noi. Şi noi, slavă Domnului că nu mai trăim după legea veche, ci după cea nouă !

— Drept este, dar mîntuitorul Christos, cînd a grăit aşa, a arătat ucenicilor paharul, nu butoiul...

Oaspeţii şuierară a sărăcie şi priviră la Chiril cu neprefăcută milă.

— S-a ticăloşit de tot băiatul ăsta ! oftă Ermolae cel dintîi.

Apoi oftă şi Daniil. După care luă înfăţişare de judecător şi zise :

— „Am pus înaintea ochilor voştri calea vieţii şi calea pierzării !“ grăieşte Domnul Savaot prin rostul[1] prorocului Ieremia. Tîlcuirea, fiilor, ar fi aceasta : Dumnezeu, după ce i-a dat omului înţelepciune să judece şi să aleagă grîul de neghină, nu i-a pus hotar nemişcat, ci l-a lăsat să se conducă singur pe marea vieţii, pînă la limanul cel neînviforat. Şi nici Pavel apostolul n-a pus îngrădire, căci zice : „Ori de mîncaţi, ori de beţi, ori altceva de veţi face, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceţi“. Adică : mîncaţi cît puteţi şi beţi tot aşa, dar...

— Dacă aveţi de unde...

— ...dar nu uitaţi pre Dumnezeu, de la carele şi prin carele se dă vouă toate. Ori, smereniile-noastre ce am făcut, fiule Chiril, de cînd ne-am adunat în chilia sfinţiei-tale, ca să călcăm această poruncă ? Băut-am oare pînă am căzut cu feţele la pămînt ? Grăit-am cuvinte de hulă pentru cele sfinte ? Însoţitu-ne-am cu muieri şi am călcat podvigul[2] călugăresc ? Vorbit-am de rău, au am clevetit pe sta-

[1] Gura.
[2] Canon impus pentru iertarea păcatelor.

reţul şi pre fraţii noştri cei întru Christos? Luat-am în deşert numele Domnului? Nimic din toate acestea! Ci am cinstit cîteva păhărele din rodul viţei, ca să nu lepădăm dragostea sfinţiei-tale şi ca să fie pentru sufletul celor ce ţi l-au dat, în toată vremea vorbind cu temeiuri din Sfintele Scripturi şi lăudînd pre Dumnezeu şi faptele lui. Acuma, că a răcnit oarecum fratele Iachint cînd a vrut să cînte, nu e cine ştie ce crimă, fiindcă el n-a zbierat ca să pricinuiască rîs, ci tot în slava Celui-de-sus, ca să arate că are plămîni şi gîtlej şi că vinul mai puternice le face...

— Absolut!

— Drept este, răspunse Chiril, dar sfîntul apostol Pavel îi scrie lui Timoftei că beţivii nu vor moşteni împărăţia cerurilor, ci vor intra în iad, ca furii şi ca ucigaşii. Iar sfinţiile-voastre aţi trecut cam de multişor hotarul... Unde mai adăugăm că din pricina băuturii am pierdut şi slujba utreniei...

Preacuviosul Daniil îşi aminti de felul cum a răspuns Pavel arhiereului Anania, în plin sinedriu, făcîndu-l „perete văruit“, şi ridică glasul.

— Am vegheat şi am citit şi am cîntat la mii de utrenii, aşa că Dumnezeu nu va ţine socoteală că am jertfit una sau două sau nouă, întru cinstirea sîngelui preaiubitului său fiu! Ş-apoi, cele cinci fecioare din *Evanghelie* au fost lipsite de cereasca împărăţie nu pentru beţie, nici pentru zavistie, nici pentru desfrînări, ci pentru că le-a găsit Mirele fără untdelemn în candele, adică nu se pocăiseră la vreme. Dar noi aceştia cîţi sîntem de faţă, ştie Dumnezeu cît am privegheat şi cît am plîns pentru păcatele noastre...

— Absolut! întări Iachint, cu ochii la icoane.

— Cuviosul David a fost mai înainte tîlhar mare, şi tot s-a mîntuit! adause Ermolae, oarecum revoltat.

— Şi Moise Arapu aşişderea! găsi şi Arcadie un exemplu.

— S-a mîntuit Maria Magdalena...

— Şi Maria Eghipteanca...

— Şi vameşul...

— Şi tîlharul de pe cruce...

— Manase a propovăduit vreme de cincizeci şi doi de ani, evreilor, închinarea la idoli, şi tot s-a mîntuit...

— Împăratul şi prorocul David a făcut ucidere de om, şi tot s-a mîntuit...

— Iar noi, nişte sărmani călugări, care am lăsat părinţi şi fraţi şi surori, să pierdem mîntuirea pentru că am băut un pahar de vin mai mult? încheie cu vădită amărăciune părintele duhovnic.

Chiril rămase totuşi neînduplecat. Rezemat cu spatele de perete, aştepta tăcut şi bosumflat să-i vadă plecînd. Nici Scripturile şi nici lacrămile de care se tot ştergeau musafirii nu erau în măsură să-l încredinţeze că nu şi-a făcut datoria, de gazdă şi de mai mic, îndeajuns. Uitase numărul sticlelor trase din butoiaş, dar îşi dădea seama că trebuie să fi ajuns pe la jumătatea vasului...

— Să mergem, fraţilor! propuse Iachint cu mutră de om nemulţumit.

— Dragoste cu sila nu se poate, se ridică Ermolae, cu mutră la fel.

— Niciodată n-aş fi crezut că fratele Chiril... vru să zică şi Arcadie ceva, dar nu găsi cuvîntul dorit.

Tustrei nemulţumiţi, ajutară duhovnicului să-şi îmbrace anteriul şi scurteica, apoi se îndreptară, bodogănind, spre ieşire. În pragul cel mai din afară, Daniil se opri şi căină purtarea lui Chiril, ca şi cînd urechile acestuia n-ar fi fost prezente.

— Vedeţi cum îşi bate Diavolul joc de om? Bietul Chiril pătimi întocmai ca Ioan Grădinarul, despre care stă scris în *Limonar*. Acest Ioan avea grădină de zarzavat prin părţile Nilului, au ale Iordanului, au ale Eufratului, şi-şi făcuse el un obicei să împartă legumele de pomană. Nu lua de la nimeni bani şi nu refuza pe nimeni: au eghiptean de era, au sarachin, au israelitean. Tocmai hăt spre toamnă însă, deci aproape de închiderea grădinii, l-a strîns Vrăjmaşul de inimă, nemailăsîndu-l să dea fără plată, din care pricină a pierdut bietul Ioan toată milostenia pe care o făcuse mai înainte... Pentru că zice prorocul pentru cei ce se abat de la faptă bună: „Dreptăţile lor nu se vor pomeni". Iacă aşa a pătimit şi Chiril... Ne-a miluit pînă ce a venit Satana şi l-a strîns de mînă, ca să nu aibă nici o plată de la Dumnezeu. Căci ce pagubă grozavă şi-ar fi pricinuit dacă mai scotea o sticlă?...

— Ba chiar şi o oală!

— Netriştea[1] lui...

Daniil ridică ochii în tavan şi oftă pentru nesocotinţa lui Chiril. Apoi păşi peste prag.

— Ţineţi-mă, tată... Uf, că nu mai e tinereţe!... „Adevăr zic ţie, Petre..."

Chiril auzise tot. Şi cum inima lui nu era de piatră, pînă să ajungă oaspeţii la poartă se răzgîndi. Încă o sticlă nu era cine ştie ce pagubă. Şi apoi, nu se cădea să lase ca patru preoţi să plece mîhniţi din chilia lui pentru un litru de vin. Şi nici să pătimească la fel ca Ioan Grădinarul.

— Părinţilor, vă rog să mă iertaţi şi să poftiţi înapoi...

Cei patru se răsuciră ca la comanda unui plutonier. Intrară tăcuţi şi posomorîţi şi toţi îşi reluară

[1] *Netrişte* — nenoroc.

locurile în jurul mesei. Cuviosul Chiril, negăsind cuvinte potrivite momentului, se cam fîstîci şi purcese în cămară fără clondir.

— Părinte Arcadie, fă dragoste şi adă-mi sticla, grăi el cînd se văzu cu mîinile goale în faţa butoiului.

— Du-i oala! îl sfătui Iachint pe ierodiaconul cu glas frumos şi bun prieten cu psaltichia.

După ce scoase, cu multă cazna, preduful înţepenit, Chiril vîrî tîlvul pe vrana butoiului, şi trase, şi trase... Deodată, faţa i se schimbă, şi izbucni într-un rîs de balamuc.

— Să ştiţi c-a înnebunit bietul om! grăiră cu o gură Iachint şi Ermolae.

Duhovnicul făcu ochii mari şi aşteptă cu urechile ciulite către cămară.

— „N-am văzut pre cel drept părăsit"... strigă Chiril, înjumătăţind un verset din *Psaltire*.

— Fraţilor, se tîngui Arcadie, nu mai ajunge tîlvul la vin... Ce-i de făcut, sfinţi părinţi?

Pe faţa părintelui Daniil se aşternu o seriozitate ce trăda mare grijă, dar cuviosul Iachint, care pesemne cunoştea leacul, dete un ghiont lui Ermolae.

— Ia încearcă tu, Ermolae, c-ai fost atîta vreme chelar...

Ermolae se uită urît la cel ce-l ispitea, apoi, pricepînd cum stau lucrurile, scoase din buzunarul anteriului un furtunaş ca de doi metri. Fraţii şi tovarăşii de chef aplaudară cu un entuziasm de zile mari. Dar bietul Chiril, care îşi socotea restul de vin ca şi salvat, îşi alungă rîsul de la gură şi luă culoarea frunzei moarte. Atît de mare îi fu ciuda, că nu izbuti să-şi spună gîndul decît după ce Ermolae umplu oala.

— Fățarnicilor ! strigă el clătinîndu-se lîngă boloboc.

— Fățarnic ești tu ! îi întoarse Ermolae pe cînd așeza furtunul deasupra vasului.

— Fățarnicilor ! strigă iarăși Chiril din cît îl ajutară bojocii. Ați venit din dragoste, ai ? Cu mațul în buzunar, ai ? Ați venit fiindcă ați văzut cînd am coborît butoiul din căruță, popi idolești ce sînteți ! Dacă ați venit de dragul meu, pentru ce a-hați mai luat fur-fur-tuhunul, slugi ale lui Vaal și ale lui Velizar ?

— Tu ești sluga lui Vaal și a lui Velizar ! îi întoarse Iachint pe cînd primea oala, spre jertfă, din mîinile duhovnicului.

Chiril încercă să mai zică ceva, dar nu putu. Se îngălbeni la față, se învineți, se albi, iar se îngălbeni, apoi dete ochii peste cap, sughiță ca după o înghițitură de ardei otrăvit și se împletici să cadă. Arcadie îi sări repede în ajutor, dar bietul Chiril ținea morțiș să se prăvale. Ba... parcă ar fi mai avut și altă dorință.

— Demon are ! grăi Ermolae ștergîndu-și mustățile abia scoase din oală.

— L-a cuprins duhul neputinței, săriți, fraților ! strigă Arcadie luptîndu-se din greu cu Chiril.

Sărindu-i — vorba vine — Iachint în ajutor, îl tîrîră pe nefericitul stăpîn al bolobocului în geamlîcul din dos. Aci, îl așezară pe o ruptură de saltea de paie, ocupată în parte de o potaie ce nu vrea cu nici un chip să se deranjeze, îi turnară o oală de apă pe față, după care se înapoiară adînc mîhniți, aducînd cu ei o strachină plină de murături.

— Fratele nostru e bolnav, înștiință Iachint pe duhovnic, așa cum surorile lui Lazăr au grăit către Iisus cînd s-a întors în Betania : „Fratele nostru a murit..."

— L-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, fiindcă a cutezat să ne facă fățarnici și popi idolești, se pronunță Ermolae fără să arate bucurie sau regret.

— Și slugi ale lui Velizar și ale lui Vaal ! adăugă Arcadie punînd strachina cu murături la bătaie.

Preacuviosul Daniil deschise gura să zică și el ceva, poate în favoarea lui Chiril, dar dînd cu ochii de bunătățile din strachină găsi că e mai de folos să se agațe de un castravete murat. Ceilalți îl imitară cu același gînd.

— Fățarnic este el, fiindcă a spus că nu mai are nimic de-ale mîncării, zise Iachint înhățînd un pui de pepene.

— Bietul Chiril s-a îmbătat mai mult de duf, fiindcă a tras cu tîlvul din butoi, își dete cu părerea duhovnicul, care observase că gazda nu-și prea golește paharul pînă la fund.

— Amin ! încheie Arcadie acest capitol neplăcut, primind oala din mîinile lui Ermolae.

Dar oala... așa cum scăpase din mîna olarului. Ierodiaconul aruncă fraților întru Christos o privire de batjocură și de admirație totodată, apoi se ridică în picioare, se apleca cu prefăcută smerenie în fața lor și zise :

— Preacuvioși și preacinstiți părinți ! A făcut cinste Chiril, ați urmat la rînd sfințiile-voastre, acum dați-mi blagoslovenie să-mi fac și eu datoria... Mai mic sînt, dar asta nu mă îndreptățește să beau numai eu de la alții, iar de la mine nimeni...

Duhovnicul îi răspunse printr-o ușoară înclinare din cap, Iachint făcînd semnul binecuvîntării ca un veritabil arhiereu, iar Ermolae printr-un rîs ce nu gogea a bine. În două minute, ierodiaconul se întoarse cu oala plină ca de împrumut. Bătrînul se simți obligat să-i arate recunoștință :

— Fiule Arcadie, îmi aduc aminte — sînt şase sau şapte ani de atunci — cum te-am văzut într-o zi şezînd sub un salcîm, aşa cum Filip şedea sub un smochin cînd l-a zărit Mîntuitorul. Şi precum Fiul lui Dumnezeu a cunoscut cu duhul cum că Filip îi va fi ucenic, aşa şi eu am cunoscut că vei fi un vrednic urmaş al lui Achila şi al lui Prischila, al lui Apollon şi al lui Filimon şi al tuturor celor şaptezeci de apostoli. Adică, vei ajunge preot. În clipa de faţă eşti diacon; peste două săptămîni, mult trei, vei avea darul întreg. Eu sînt duhovnicul tău şi voi spune părintelui stareţ că eşti vrednic a te chema apostol al lui Christos. Iar dacă şi acest jug îl vei purta cu cinste, ai să ajungi departe...

Iachint dădu un ghiont lui Ermolae.

— Unchiaşul a început să prorocească... Să ştii că nu e semn bun...

Dar Ermolae plîngea.

— Ce ai... măi frate?

— E grea-ha preoţia, abia îngăimă Ermolae printre lacrămi şi sughiţuri.

— Heei! Ce-ţi veni, mă nebunule? îl zgîlţîi Iachint de umeri.

— Răspu-pundere maahare are un preheot înaintea lui Dumnezeu, se bîlbîi Ermolae, bocind cu hohote.

Iachint privi întrebător la duhovnic. Dar bătrînul se afla adîncit în cugetare, cu ochii închişi. Se uită la Arcadie şi izbucniră amîndoi într-un rîs, de se hîţînară ferestrele.

— Porcul ăsta face urît cînd se îmbată, şuieră Iachint la urmă.

— Să-l ducem lîngă Chiril, fu de părere ierodiaconul.

— Îmi pare că o să-i cărăbănim pe amîndoi, arătă Iachint cu barba spre duhovnic.

Drept răspuns, moşneagul abandonă meditaţia şi întinse mîna după oală.

— Întru sănătatea şi întru mîntuirea lui Chiril...

— Amin! răspunse un glas miorlăit din uşă.

Iachint şi Arcadie îşi făcură cîte-o cruce mare. Chiril era în prag, cu părul răvăşit, cu ochii bulbucaţi, plin de fulgi de găină şi de păr de cîine, cu cheutoarea de la gulerul cămăşii ruptă şi cu pantalonii descheiaţi...

— Cinstiţi părinţi, blagosloviţi şi iertaţi, se milogi el ca omul vinovat.

— Domnul!

— O Kirios! repetă Iachint, ca să arate că are de gînd să se mute cu mîntuirea în Sfeta Agora[1].

— Cinstiţi părinţi...

— E grea-ha preoţia... şi-şi călugăria!... se tîngui Ermolae, luîndu-şi capul de la spate şi aruncîndu-l în poală.

Chiril holbă ochii-i mici şi roşii.

— Cinstiţi părinţi, să ştiţi de la mine că tot ce am făcut noi în seara asta a fost pus la cale de Ucigă-l-toaca...

— Da de unde! se împotrivi Iachint. A fost o seară duhovnicească... bineînţeles cu obişnuitul şi nepoftitul amestec al Satanei.

— A fost vinul turbure, măi Chirile, crezu Arcadie că e mai aproape de adevăr.

— „Vai de cel ce adapă pe aproapele său cu amestecătură turbure!" cită Daniil din scriptura prorocilor.

— Iertaţi-mă, părinţilor, că nu l-am turburat eu... Şi nici nu v-am adăpat cu de-a sila...

[1] *Sfeta Agora* — Sfînta Agora, mănăstire de pe muntele Athos.

— Nu-ţi mai face inimă rea, Chirile, căută Iachint să-l împace, ci ia şi-i trage un gît, că acuma s-a mai limpezit...

Văzînd că Chiril şovăie, Iachint duse oala la gură în locul şi în cinstea lui :

— Noroc, măi Chirile ! Mort ai fost şi-ai înviat, pierdut ai fost şi te-ai aflat... Ia şi tu, că-ţi face bine la stomac...

Ermolae îşi săltă capul din poală şi încercă să-l fixeze între umeri, dar nu izbuti.

— Ooh ! Oh ! Ce mi-aţi făcut, blestemaţilor, arde-v-ar focul... Ooh, că tare grea e pre-ho-hoţia... Preoţia... Aveţi să răspu-pundeţi înaintea lui Dumnezeu... Şi a sfinţilor... Şi a sfinţilor părinţi... Ooh !

Cînd văzură că Ermolae nu se mai putea ţine pe scaun, Iachint şi Arcadie îl luară pe braţe şi îl lungiră în pat.

— Aoleeu, hoţii !...

— Taci, că te leg ! îl ameninţă Iachint, în timp ce se căznea să-i stoarcă o pătlăgică murată pe nas.

După ce se mai zvîrcoli, mai strănută, mai sughiţă, mai blestemă pe Diavolul şi mai ocărî pe Iachint şi pe stareţ, Ermolae se potoli şi se aşeză pe sforăit.

Grăi preacuviosul Daniil :

— „Precum aurul şi argintul se curăţă prin foc, aşa şi inima călugărului prin ispite“, zice cuviosul părintele nostru Evagrie.

Mai înviorîndu-se c-o înghiţitură din strachină şi cu două din oală, Chiril se sumeţi să ia cuvîntul :

— Cinstiţi părinţi, mie nu-mi iese din cap credinţa că totul a fost pus la cale de Diavolul... Vă rog să mă ascultaţi, şi pe urmă să judecaţi dacă am sau nu dreptate. Să vedeţi. Eu, cu toate că nu mă dau îndărăt de la un păhărel de vin, nu prea am fost bucuros să viu cu trei deca de vin acasă. „Nu bag eu aşa belea în

chilia mea“, mi-am zis atunci. Şi eram fericit că îngerul Domnului mă îndeamnă la faptă bună.

— A aflat însă Diavolul...

— Asta este ! a aflat Diavolul la timp şi mi-a alungat gîndul cel bun. Dar nu de tot, căci hotărîrea mea era să împart tot vinul la obşte. Să nu-mi opresc decît un clondir, cel mult două. Apoi iar a aflat Diavolul, căci n-am apucat să intru pe poarta mănăstirii, şi mi-am făcut altă socoteală. Ce am grăit întru sine-mi : E prea puţin vin ca să se ajungă la toată obştea cîte-o bărdacă, încît mai mare turburare am să pricinuiesc. Ia mai bine să-l ţin în chilie şi să-l beau singur, că e sîngele Domnului, nu e lucru spurcat. Cînd oi fi trist, am să-l beau după psalmul 103 ; cînd oi fi vesel, am să-l beau după sfatul cuviosului Antioh ; iar cînd oi vedea că-mi cîntă gîtlejul a lăcomie, m-oi înfrîna cu epistolele sfîntului apostol Pavel către corintieni sau către efeseni, după cum va fi urgia. Buun !

— Buun !

— Buun !

— Pesemne însă că Diavolul nu s-a declarat mulţumit numai cu lăcomia unuia, şi atunci a pus la cale pe părintele Ermolae să-mi aducă peşte prăjit, pe părintele Arcadie să-mi aducă pastramă friptă...

Ierodiaconul încercă să se dezvinovăţească, dar chiar în clipa aceea Iachint îl trase pe duhovnic de mînecă şi-l iscodi cu făţarnică smerenie :

— Dar pe sfinţia-voastră, preacuvioase părinte arhimandrite şi duhovnice, tot Dracu v-a adus aici ?

Moşneagul îşi scărmănă barba nervos şi răspunse acru :

— Doftorul şi duhovnicul au intrare slobodă la cei de subt privigherea lor — au că este în faptul zilei, au că este în buricul nopţii...

— Şi mai ales dacă simt că „au" şi un bolobocel cu vin...

— „De voieşti să prihăneşti, pre sine-ţi te vei prihăni", zice Ioan cel cu gura de aur...

— Nu sînteţi de părere că... ne-am cam „prihănit" cu toţii ?

— „Fii am născut şi am înălţat, iară ei m-au defăimat", zice Isaia prorocul la capitolul I, stihul al 2-lea. Iar Ieremia prorocul grăieşte : „Precum defaimă muierea pre cel ce iaste împreună cu dînsa, aşa m-au defăimat pre mine casa lui Israil..."

— Capitolul ?...

— Capitolul III, stihul al 20-lea.

Minunat de vlaga unchiaşului, care după atîtea pahare tot mai are ţinere de minte, ieromonahul Iachint îşi ceru iertare şi-i sărută dreapta.

— Mă rog, despre ce era neînţelegerea ? întrebă duhovnicul, ridicîndu-şi fruntea cu vădită lipsă de smerenie.

— Era vorba de Dracu, cinstite părinte, îl lumină Chiril. Eu rămîn la părerea mea : că toată afacerea asta el a pus-o la cale...

Daniil oftă pentru puţina deşteptăciune a celor din jurul său, apoi privi ţintă la Ermolae, care horcăia de moarte, şi zise :

— „Diavolii, cînd văd pe monahi că iubesc osteneala şi sporesc întru cele bune, îi ispitesc, punîndu-le sminteli aproape de cărările lor", ne spune marele Antonie. Adică : le află mai întîi slăbiciunile, şi după aceea îi amăgesc cu lucruri după care jinduiesc ei mai vîrtos. Şi nu-i de mirare ca biruinţa lor să fie uşoară, căci noi n-avem tăria cuvioşilor care hălăduiau prin pustiu. Iar ispitele ne înconjoară din toate părţile. Aceia nu vedeau decît stînci pleşuve, păsări şi fiare, nisipuri şi ape, mai rar cîte un copac, pe cînd noi cei

de pe-aici trăim în atingere cu mirenii, avem vaci cu lapte, beciuri cu vin...

— Ia mai umple oala, Arcadie...

— De aceea, nici luptă prea mare nu duce cu noi, adică Diavolul. Nici nu ne surpă chiliile, ca de-o pildă marelui Pahomie ; nici nu ne pradă, ca pe Grigore de la Pecerska ; nici nu ne atacă în chip de şarpe veninos, ca pe preasfîntul şi marele Sava. Eh, ne amăgeşte şi el cu un păhărel de vin mai mult, cu o vorbă care miroase a cîrteală au a bîrfire, şi uneori cu un stomac mai îndestulat... Nimica toată...

— Ruşine să-i fie !

— Chiar ruşine, încuviinţă bătrînul. Că dacă e aşa de puternic, adică Diavolul, încît, dupre cum zice Domnul către Iov, fierul îl socoteşte paie, iar marea — ca pre un burete, nu-i face de loc cinste să-şi piardă o noapte întreagă ca să ne facă pe noi, nişte sărmani călugări, să bem un păhărel de vin mai mult... Să mă credeţi, fiilor, că mîine, cînd îşi va scrie raportul către Scaraoschi, are să-şi dea seama că e mai păgubit el decît noi... 'tă-l Dumnezeu să-l bată !

După ce uşurară încă o oală, a cincea sau a şasea, întru... paguba Diavolului, care de bună seamă se afla de faţă, cuviosul Chiril avu o idee :

— Cinstiţi părinţi, întrucît sînteţi cu toţii de părerea mea — cum că cel puţin un drac se află în acest ceas lîngă noi —, ce aţi zice sfinţiile-voastre dacă ne-am hotărî să-l biruim, lăsîndu-l singur ?...

— Ce-ţi trăsni prin cap, omule ? se încruntă Daniil. Ai citit sfinţia-ta undeva sau ai auzit vorbindu-se de duşman biruit de către ostaşii care fug de pe cîmpul de luptă ?... Ostaşul, fie că e al Chesarului, fie că e al lui Christos, e dator să lupte pe poziţie, pînă ori va birui, ori va muri ! Lasă-l pe Ucigă-l-toaca să se înveţe minte, ca altă dată să-şi încerce puterea întru isprăvi mai grozave, nu să caşte gura şi să se scarpine

în cioc, lîngă nişte amărîţi de călugări care s-au adunat să cinstească un pahar întru slava lui Dumnezeu... Luaţi, tată !

La un semn al lui Iachint, Chiril înhăţă strachina ca să mai aducă murături. În această clipă, Ermolae, care se ridicase în capul oaselor, albi deodată ochii şi răcni ca un taur înfuriat. Cei din jurul mesei se speriară. Chiril scăpă strachina din mînă.

— Face urît cînd se îmbată, dar nu e nici o primejdie, îl lămuri Iachint, ca unul ce locuia pe aceeaşi sală cu Ermolae.

— Hai să-l legăm, propuse Arcadie pentru mai multă siguranţă.

Ca şi cînd ar fi înţeles ce-l aşteaptă dacă nu se linişteşte, Ermolae închise ochii şi se lăsă la loc, pe pernă.

— Cinstiţi părinţi, s-a supărat Diavolul ! grăi Chiril, gata să-şi dea suflarea. De ce nu vreţi sfinţiile-voastre să ieşim cu toţii de-aici ? Că bine n-are să ne fie dacă ne îndărătnicim să mai rămînem...

Cei trei se întrebară din priviri. Arcadie făcu apoi o mişcare ca să se ridice. Zise :

— Măi Chirile, uite, eu aş vrea să mă scol şi să plec... dar nu-i chip să mă dezlipesc de scaun. Să ştii de la mine că pînă n-om goli butoiul, n-are să ne lase Dracu să plecăm...

— Iată că nici eu nu pot să mă ridic, făcu şi Iachint o încercare.

Bietul Chiril începu să tremure. Şi cu mare frică se aşeză şi el pe scaun.

— Acuma încearcă şi tu, îl pofti Arcadie cu glas de poruncă.

Chiril se ridică îndată, parcă mai uşor ca totdeauna, şi un zîmbet de învingător îi flutură în colţul gurii.

— Sfinţia-ta izbutişi... fiindcă Diavolul ar fi foarte bucuros să pleci şi să rămînem noi stăpîni pe butoi ! îl lămuri la iuţeală Iachint.

Chiril făcu un gest de om scîrbit.

— Dinspre partea mea, zise el, slobozi sînteţi de-acuma să faceţi ce-oţi pofti... şi cum vă va fi cinstea. N-aveţi decît să mîncaţi toate murăturile şi să beţi şi bruma de vin care a mai rămas...

— Hăăău ! răcni din nou Ermolae.

— Fiilor, sîntem aici doi preoţi — pe Ermolae nu-l mai socotim — şi un diacon ; oare n-om fi noi în stare să gonim pe Dracu ?... interveni duhovnicul ca să mai dea curaj lui Chiril.

— Să ţipăm la el, hotărî Arcadie.

— Ba să-i citim moliftele sfîntului Vasile, îşi dete cu părerea Iachint.

Daniil zîmbi cu compătimire. Zise :

— Nu se cuvine nici să ţipăm, fiindcă nu sîntem nebuni şi nici măcar beţi, şi nici să folosim rugăciunile marelui Vasilie. Eu cred că printre noi, în această noapte, trebuie să fie un ortac din ăia care sare pe fereastră numai de-un cuvînt ; nu e drac bătrîn, ca să ne punem toate puterile cu el...

— Tot ce se poate...

Duhovnicul îşi drese gîtlejul şi începu să cînte pe glasul al cincilea : „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui". Ieromonahul şi ierodiaconul făcură îndată la fel. Silit de un ghiont al lui Arcadie, Chiril, ca un slab cîntăreţ, încercă să le ţină isonul. Cîntarea fu repetată de trei ori, în cor, cu atîta însufleţire, că puteau să fugă şi îngerii, nu numai dracii... La urmă, Iachint, ca să vadă efectul cîntării, încercă din nou să se ridice de pe scaun... şi izbuti.

— Hi, făcu el, s-a dus Vrăjmaşul !

Arcadie, de bucurie că i se dezlipeşte şi lui şezutul de fundul scaunului, slobozi un chiot che de sus, apoi

începu să îngîne un brîuleţ şi să se legene pe şolduri. Cuviosul Iachint, după ce îi trase şi el un chiot la pa de sus, se puse s-o piseze pe loc, după cum îi mergea gura lui Arcadie. Duhovnicul, mulţumit de starea sufletească a fiilor săi de spovedanie, îşi mîngîie părul de pe faţă şi se răsturnă pe spatele scaunului, ca să privească mai în voie. Dar Chiril, nemaifiind în stare să-şi ţină firea, se porni pe plîns şi pe bocete cu sughiţuri.

— Cinstiţi părinţi, blagosloviţi şi iertaţi... că sînt păcătos... şi vinovat înaintea lui Dumnezeu şi a sfinţiilor-voastre... că nu trebuia să iau butoiul de la frati-meu Nae... Acu ce să mă fac eu... că a intrat Satana în casă... Uite ce turburare ne face...

— Hai, fraţilor, să plecăm, se adresă Arcadie lui Iachint, închizînd dintr-un ochi.

— Să mergem.

Chiril se năpusti asupra lui Iachint şi-l apucă de amîndouă mîinile.

— Ba nu, cinstite părinte... să nu plecaţi... şi să mă lăsaţi cu părintele Ermolae... şi cu Diavolul pe capul meu... Blagosloviţi şi iertaţi dacă am greşit cu ceva... înaintea lui Dumnezeu şi a sfinţiilor-voastre...

Iachint îl privi cu milă.

— Aoleu, Chirile, Chirile! Cu ostaşi ca de-alde tine, nu mai biruie Christos pe Satana în vecii vecilor!...

— Blago-hosloviţi... şi şi-hi iertaţi...

— Iachint! se înfurie moşneagul. Ai uitat că eşti preot şi că ai putere asupra duhurilor necurate?...

— N-am uitat, dar n-am epitrahil [1], şi nici *Molitfelnic*, se apără Iachint cu mutră de om vinovat.

Chiril, fericit că se mai face în sfîrşit şi pe voia lui, îşi aduse aminte că a moştenit un epitrahil de la

[1] Patrafir.

ieromonahul la care făcuse ucenicie şi scotoci după el. Arcadie descoperi un bob de tămîie într-o firidă şi punîndu-l pe fundul oalei îl aprinse cu ajutorul unui muc de lumînare. Cînd totul fu gata, Iachint îşi luă binecuvîntarea de la cel mai mare şi, în lipsă de carte, ticlui o rugăciune cu crîmpeie de prin alte rugăciuni ce-i veniră în minte, aşa, amestecîndu-le şi răsturnîndu-le, că ar fi meritat să fie caterisit şi exclus din tagmă.

— Domnului să ne rugăăăm!

— Doamne miluieşteeee!

— Doamne-Dumnezeule atotţiitorule, Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isac şi al lui Iacov, tatăl Domnului nostru Iisus Christos şi făcătorul tuturor celor văzute şi celor nevăzute! Cela ce porunceşti norilor *să răsară* şi soarelui *să sloboadă ploaie...* Cela ce ai *vindecat* pre datornici şi ai *dăruit iertare* celor doi leproşi... Carele ai gonit *legeheonul de porci* şi i-ai poruncit să intre în *turma dracilor...* Ascultă în ceasul acesta rugăciunea netrebnicilor robilor tăi şi nu socoti fărădelegile noastre, căci tu *ai greşit*, iar noi *ne-am mîniat...* Caută spre casa aceasta... *şi o fereşte pre ea* de toată ispita şi de toată vătămarea sufletească şi trupească... Goneşte de la robul tău Ermolae, fratele nostru, toată lucrarea Diavolului şi-l dezleagă pre el de tot blestemul şi de toată fermecătura şi deochiul... Odihneşte *sufletul lui* în loc luminat, în loc cu verdeaţă, de unde au fugit durerea, întristarea şi suspinarea... Caută, Doamne, şi spre robul tău Chiril, fratele nostru, şi-l fereşte pre el de tot duhul necurat, de frica de noapte şi de săgeata ce zboară ziua... Depărtează de la *dînsul* toată durerea şi umflătura şi *năjitul* [1]*... Porunceşte-i* să se ducă în locuri pustii şi neumblate şi să stea acolo pînă la sfîrşitul veacului...

[1] Durere de urechi şi de măsele.

Iartă-i lui orice au greşit — cu cuvîntul, au cu fapta, au cu gîndul... Blestemu-te pre tine, duh necurat, cu Dumnezeu Savaot, cu Adonai şi cu *Ilie*... şi de acum să nu te mai ascunzi în robii tăi Ermolae ieromonahul şi Chiril monahul, fraţii noştri, că toiag de fier şi cuptorul cel de foc te aşteaptă pre tine... acum şi pururea şi în vecii vecilooor !

— Amiiiiin !

Un horcăit prelung îi înştiinţă pe amicii noştri, aflaţi pe poziţie, că Ermolae a adormit şi deci că rugăciunea lui Iachint şi-a făcut fără zăbavă efectul. Chiril se bucură ca un copil şi sărută dreapta preotilor. Arcadie scutură cenuşa de pe fundul oalei, transformată vremelnic în cădelniţă, şi luă discret drumul spre cămară...

— Ei, acum te-ai liniştit, fiule Chiril ?

— Blagosloviţi şi iertaţi, preacuvioase părinte duhovnice.

— Altă dată să nu te mai temi atît de Satana ! El e puternic, nici vorbă, dar sfîntul Antonie, care i-a dat război o viaţă de om, ne spune că e foarte fricos. E obraznic, dar fricos. Cum o vedea că i te împotriveşti, fuge mîncînd pămîntul...

— Dar şi cînd îl necăjeşti prea mult, îţi rupe spinarea, ca lui Moise Arapu ! îndrăzni Chiril să contrazică pe moşneag.

— Ei, vezi ? Tocmai din păţania cuviosului Moise să cunoşti cît de fricos e Diavolul... Că în loc să-l atace pe Moise din faţă, l-a pîndit noaptea, ascuns după un copac, şi l-a pocnit cu parul pe la spate. Dar de ce n-a fost în stare, bătu-l-ar crucea Domnului, să răstoarne chilia lui Pahomie ? De ce n-a putut să se măsoare cu Simeon Stîlpnicul şi cu Sisoe ? Vreme de treizeci de ani s-a căznit să arunce în mare pe cuviosul Marcu, şi n-a izbutit. Iar cuviosul Teodor, stareţul mănăstirii Sicheotului, îl biruia şi în somn ! Deci

sfinţia-ta, fiule Chiril, să nu te temi de Satana nici cît de un purice. Cum l-ăi simţi că se apropie, să-ţi faci cruce şi să cînţi... pe glasul sfinţiei-tale : „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui..."

Arcadie se înapoie cu oarecare zăbavă, dar cu oala spumuită. Iachint, în aşteptarea rîndului sfinţiei-sale, înghiţi în sec. După ce-i făcu safteaua, cu prefăcută vitejie, duhovnicul o întinse gazdei :

— Fiule Chiril, ia de bea şi zi ca împăratul şi prorocul David : „După mulţimea durerilor din inima mea, mîngîierile tale au veselit sufletul meu..."

Şi într-adevăr, că după două înghiţituri bune, Chiril simţi iarăşi pacea şi voioşia aşternîndu-i-se în suflet. Rîse, mai mult sau mai puţin cu smerenie, şi întinse oala lui Iachint. Acesta, ca unul ce izbutise să cureţe casa de duhuri necurate, îşi luă porţia dublă şi simţi şi mai vîrtos fiorul păcii şi al dragostei călugăreşti.

Ca mai tînăr şi mai sprinten, diaconul îşi arătă starea sufletească reluînd brîuleţul de unde îl lăsase. Mijlociu de stat şi subţire ca un fus, cu barba-i creaţă adunată mai mult spre urechi, cu ani douăzeci şi şase, cu ochi vîrîţi în cap şi cu nasul prelungit peste buza de sus, vru să arate că o noapte de beţie nu e mare scofală pentru tinereţea cuvioşiei-sale. Dar picioarele părură că nu-i înţeleg gîndul. Scoase anteriul, însă şi aşa simţi greutate de la genunchi în jos. Ca să nu rămîie de ruşine, dete brîul în sîrbă. Acum era mai la largul lui. Mişcările sînt mai rare şi lăsate aproape numai în grija picioarelor.

Părintele Iachint, om de aproape o jumătate de veac, cu barba sură şi stufoasă, cu ochii mici şi căprui, voinic la trup, fără să fie greoi, şovăise să încerce brîuleţul, dar sîrba îi conveni. Îşi dezbrăcă şi el anteriul, îşi scoase cureaua, care de altfel era descheiată de mult, şi prinse mijlocul lui Arcadie. Observînd că

locul e cam strîmt, duhovnicul făcu semn lui Chiril să-l mai lărgească. Cu multă greutate izbuti acesta să mute două scaune şi să bage vătraiul între sobă.

— Trage-i, diaconeee !

— Pe ea, pe ea !

Cînd văzu că-i trosnesc duşumelele şi se ridică praful pînă în tavan, iar chiotele se ţin lanţ şi nu prea în hotarele aşezate de al 6-lea sinod ecumenic, Chiril îşi aduse aminte că toate astea se petrec în casa lui. Se apropie încruntat de duhovnic şi-şi mărturisi gîndul :

— Cinstite părinte, eu cred că mai puţină mîndrie n-ar strica...

Moşneagul găsi observaţia întemeiată şi lovi cu pumnul în masă.

— Vineee ! răspunse Arcadie, crezînd că s-a golit oala.

Daniil se supără şi vru să zică ceva, dar Iachint îi luă vorba din gură :

„Soacră, soacră,
Poamă acră...
De te-ai coace cît te-ai coace,
Poamă dulce nu te-ai face...
De te-ai coace-un an şi-o vară,
Tot eşti acră şi amară..."

Simţind împunsătura, duhovnicul îşi căută mîngîiere în oală. Nemaiputînd să se abţină, Chiril uită că-i trosnesc duşumelele şi se ridică praful în tavan şi se agăţă de umărul lui Arcadie. Dar el e mai greoi, are burta mare şi gogoneaţă, iar picioarele — croite mult prea lungi faţă de restul corpului.

— Tragee-i ! îl îndemnă Arcadie.

— Lasă-l încet... că se stîrpeşte, sfătui Iachint pe cuviosul ierodiacon.

După ce cu mare greutate izbuti să-şi mute picioarele de cîteva ori, Chiril se înmuie de tot. Arcadie îl sfătui să-şi scoată anteriul, dar chiar atunci Chiril se împiedică de sine însuşi şi căzu grămadă la picioarele lui Ermolae. Jucătorii îi adresară cuvinte de batjocură. Cînd văzură însă că a încetat de a mai mişca, sparseră sîrba şi-l cercetară. Chiril binevoi, drept răspuns pentru atenţie, să scoată un geamăt lung, ca un lătrat de cîine rătăcit, apoi se aşeză pe sforăit. Iachint închipui semnul crucii peste el, apoi îl luă de picioare şi-l trase în linie dreaptă cu Ermolae.

— Altul la rînd ! rînji Arcadie cu ochii la... Daniil.

— E voinic unchiaşul ! îl asigură Iachint, cu rezerva impusă de ora prea înaintată.

Ca să întărească părerea ieromonahului, Daniil arătă oala goală.

— Vineee !

După ce vămui vasul de lut, cu oarecare sete, arhimandritul făcu o sforţare care dovedea slăbiciune şi se ridică de pe scaun.

— Copăcel, tăicuţule ! îl încurajă Arcadie ca un fiu vitreg şi ca un monah lipsit de respect pentru bătrîneţe.

Daniil tuşi în sec şi-şi scoase crucea de la gît — anteriul îl scosese mai demult. Bănuind că vrea să se ducă afară, cei doi îi urmăriră mişcările, gata, la caz de nevoie, să-i sară în ajutor. Moşul însă le făcu semn că n-are trebuinţă de ajutorul cuiva, apoi le porunci, printr-un gest scurt şi energic, să dea masa lîngă perete. Iachint înţelese intenţia bătrînului, dar parcă nu-i venea să creadă. Cînd se văzu în lărgime, Daniil îşi puse mîinile în şolduri şi începu să joace, aşa pe

muteşte, ghilabaua[1]... Înalt, osos, slab şi adus puţin de spate, cu barba lunguiaţă şi albă şi cu ochelarii prinşi după urechi, părea un anticar sau un savant scos dintre rafturile de cărţi.

Iachint şi Arcadie izbucniră într-un rîs sălbatic. Vrură să-l sprijine, dar unchiaşul se încăpăţînă s-o piseze de unul singur. Văzînd care încotro, ierodiaconul luă vătraiul dintre sobă şi se apucă să-l bată cu un cuţit în tactul jocului. Moşul întări mişcările. Numai după cîteva secunde, însă, simţi nevoie de ajutor şi îşi întinse mîinile, fără să scoată un cuvînt. Cei doi se lăsară cuprinşi de grumaji şi continuară să-i durluie şi să-i toace pe vătrai. În cele din urmă, Daniil se resemnă să joace numai din buric şi să strige printre gingii, cu un glas piţigăiat, venit parcă de pe altă lume :

„Dragi îmi sînt fetiţele,
Dar mai dragi leliţele...
Hiiii !“

Iachint şi Arcadie amestecară chiotele cu rîsul şi-i răspunseră ca într-un glas :

„Fosta-i, lele, cît ai fost...
Fosta-i, lele, trandafir,
Dar acuma... borş cu ştir !“

Preacuviosul arhimandrit luă imediat act de rostul acestor cuvinte şi încetă brusc să-şi mai necăjească buricul. Apoi îşi luă o înfăţişare aspră, mustrătoare, îşi drese glasul şi grăi înlăcrămat şi cu sughiţuri :

— Fiii mei şi fraţii mei ! Să ştiţi de la mine, hîp ! că noi călugării sîntem lumina lumii şi sarea pămîntului, hîp ! după cum scrie... Mirenii îşi au bucuriile lor... dar noi trăim pururea în război cu cetele drăceşti... şi înconjuraţi de ispite... şi de primejdii... că pentru aceasta se cheamă că sîntem ostaşi ai lui Christos... Pentru noi, fraţii mei şi fiii mei, mai ţine Dumnezeu lumea pre pămînt... că oricît am fi de păcătoşi... tot sîntem mai buni decît chaldeii şi decît mirenii... Că zice sfîntul apostol... iar cuviosul... şi prorocul... da, da, să ştiţi de la mine... că pentru noi călugării mai ţine Dumnezeu pămîntul... de nu-l scufundă... Fiindcă noi tot ce facem... întru slava lui facem... şi facem cu dragoste... şi cu smerenie... dupre cum zice... hîp !...

[1] Dans turcesc.

Ajungînd cu logosul aci, Daniil se moleşi de tot şi rămase cu ultimul sughiţ în gît. Iachint şi Arcadie îl luară pe mîini şi-l întinseră în mijlocul patului.

— „Adevăr zic ţie, Petre... cînd erai mai tînăr... te încingeai singur... şi... şi...“

După ce-l înveliră cu anteriul, cei doi monahi, rămaşi pe poziţie, priviră cu jale la cei trei căzuţi. Iachint crezu că trebuie să rîdă, dar Arcadie îşi aduse aminte că e diacon şi îşi făcu datoria :

— Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor răposaţilor robilor lui Dumnezeu : Daniil arhimandritul, Ermolae ieromonahul şi Chiril monahul, fraţii noştri căzuţi în luptă cu Satana, ca să li se ierte lor toată greşeala cea de voie şi cea fără de voooooie !

— Doam'leş', Doam'leş', Doam'leşteeeee !

— Ca Dumnezeu să aşeze sufletele lor unde drepţii se odihneeeeesc !

— Amiiiiin !

Era rîndul preotului. Iachint ar fi vrut să-şi pună epitrahilul, dar, fiindcă trebuia să păşească peste Chiril ca să-l ia de pe masă, se rugă numai cu harul...

— „Dumnezeul duhurilor, carele ai călcat moartea şi pre Diavolul ai surpat, odihneşte sufletele robilor tăi acestora, ce s-au mutat de la noi, în loc luminat, în loc de verdeaţă, de unde au fugit durerea, întrista-

rea şi suspinarea... Şi orice au greşit ei, cu cuvîntul, au cu fapta, au cu gîndul, iartă-le lor..."

— Dumnezeu să-i ierte !

Apoi, după ce preotul blagoslovi pe răposaţi, cu ambele mîini, deci întocmai ca un vlădică, Arcadie se rezemă de capul patului, la picioarele lui Daniil, şi începu să cînte pe glasul al doilea :

— „Veniţi, fraţilor, să dăm morţilor sărutarea cea mai de pre urmă... Ce despărţire ! Ce jale ! Ce plîngere în ceasul de acum !... Toată slava cea vicleană a deşertăciunii vieţii se strică... Toate organele trupului, acum netrebnice, se văd... Cele ce puţin mai înainte erau mişcătoare, acum nesimţitoare sînt... Că ochii au apus, picioarele s-au legat, mîinile au încetat, şi limba cu tăcere s-au îngrădit... Cu adevărat, deşertăciune sînt cele omeneşti..."

Intre timp, Iachint umpluse oala. Acum o ridică deasupra „răposaţilor" şi cîntă împreună cu Arcadie *Veşnica pomenire...*

— Dumnezeu să-i ierte, frate Arcadie !

— Dumnezeu să-i ierte şi întru ale sale să-i odihnească, cinstite părinte.

Apoi, scurseră oala pînă în fund, fără să ţină seamă de sfatul cuviosului Antioh sau al apostolului Pavel, ci numai de cel al psalmistului, carele zice : „Vinul veseleşte inima omului..." Şi inimile lor erau întristate foarte. Cel mai întristat se dovedi cuviosul Iachint...

— Bine-bine, lăcomeşte-te, îl preveni Arcadie, că acum am să-ţi cînt *Veşnica pomenire !...*

— Nu se poate, măi Arcadie ! Un diacon nu e slobod să slujească fără preot. Aşa că... Dumnezeu o să rînduiască lucrurile precum scrie la carte...

— Vom vedea.

Diaconul se duse la butoi să umple oala, dar în butoi — nici picătură ! Iachint lăsase furtunul în...

ascultare, şi tot restul de vin, ce bruma mai rămăsese, catadicsise să iasă întru cele mai din afară, întinzînd un pîrîiaş pînă la capul lui Ermolae.

— Ptiu, drace ! stuchi Arcadie cînd văzu nenorocirea.

— Ce s-a întîmplat, Arcadie ? Tot a mai rămas vreun drac neizgonit de rugăciunile mele ?

Arcadie făcu semnul binecuvîntării deasupra bolobocelului pustiu, apoi îl întoarse cu vrana în jos şi-i cîntă pe glasul al 7-lea :

„Arde-te-ar focul, butoi,
Că nu mai faci pentru noi..."

— Hei, Arcadie !

— Să mergem, cinstite părinte...

— Unde, omule ?

— La chiliile noastre, dar unde crezi ?

Iachint îşi roti ochii primprejur şi se dumeri.

— Ai dreptate... Să mergem. Păcat de-aşa bunătate de vinişor pierdut...

Chilia cuviosului Chiril are un geamlîc în faţă, şi altul în dos. Iachint şi Arcadie înnimeriseră în cel din faţă ; crezînd însă c-au nimerit-o rău, se înapoiară în dos. Aci — altă piedică : găsiră uşa, dar nu era chip să dodească zăvorul :

— Ce facem, Arcadie ?

Ierodiaconul aminti lui Iachint o minune a sfîntului Ioanichie — cînd a deschis numai cu cuvîntul uşile unei biserici din Efes — şi-l îndemnă să-şi încerce gradul de sfinţenie. Iachint îşi cumpăni mai întîi corpul, apoi se închină de trei ori şi porunci uşii să se deschidă. După ce mai repetă de două ori porunca, văzînd că n-are harul cuviosului Ioanichie, vru să izbească cu piciorul, dar în clipa aceea îşi pierdu echili-

brul şi căzu lat pe salteaua dulăului... Arcadie se lăţise cu o secundă mai înainte...

*

Ceasurile zece şi jumătate...

Preacuviosul arhimandrit Daniil spovedeşte două femei în tinda chiliei preacuvioşiei-sale. Părintele Chiril fierbe apă ca să-şi opărească butoiul, făcînd singur haz de cele scrise în ajun, cu propria-i mînă, pe fundul vasului : „O litră pe zi"... şi încredinţat o dată mai mult că Diavolul nu se poate lăuda numai cu izbînzi în războiul pe care îl poartă necurmat cu călugării. Ieromonahul Ermolae, ca şi cînd nimic nu i s-ar fi întîmplat în noaptea trecută, citeşte în biserică *Voroavă asupra celor ce se îmbată... :* „...Beţiea iaste Dracul cel de voie, carele din dezmierdare se bagă în suflete... Beţiea iaste muma răutăţii şi vrăjmaşa faptei bune... Pre cel viteaz îl face fricos, pre cel înfrînat îl face desfrînat, dreptate nu ştie, priceperea o nesocoteşte... Că precum apa iaste protivnică focului, aşa vinul cel preste măsură stinge socoteala. Pentru aceea pregetam să zic ceva împotriva beţiei, nu pentru că iaste vrednică a se trece cu vederea, ci pentru că nici un folos nu dă cuvîntul. Că dacă cel ce se îmbată înnebuneşte şi se întunecă, în zadar grăieşte cel ce mustră pre cel ce nu aude..." Iachint şi Arcadie ascultă cu evlavie mustrările cuprinse în acea voroavă, iar Diavolul oftează amărît că părinţii călugări îi strică mereu planurile : cînd cu răbdarea, cînd cu smerenia... Căci cu ceartă şi cu bătaie ar fi vrut el să se încheie duhovnicească veselie, iar nu cu glume şi cu săltări nevinovate, care şi lui Dumnezeu îi fac plăcere.

1931

ALEGERE DE STAREŢĂ

Aurul şi argintul se lămuresc[1] *în topitoare, iar inima călugărului în lupta cu ispitele...*

Cuviosul Evagrie

---

[1] Se curăţă, se limpezesc.

I

Din porunca maicii Tomaida, sora Cristina luă cîrnații de pe coșul cotlonului, îi scutură de funingine și-i atîrnă pe-o culmiță, în cerdac, ca să se mai aerisească puțin înainte de-a fi spînzurați de căpriorii podului. Mița o zări și se linse pe bot. În zadar dibuise ea, vreme de trei săptămîni, să apuce măcar un capăt, că nu izbutise. Piroanele erau bătute prea sus, iar maica Tomaida, pentru și mai bună pază, poruncise ucenicelor să încovrige cîrnații în așa fel ca nărăvașa de pisică să se mulțumească doar cu privitul și cu mirosul de departe. Acum însă, sora Cristina, pesemne cu gîndul aiurea, își făcu de uitare și-i întinse pînă lîngă stîlpii cerdacului.

Bucuria Miții ! Cum intră sora în casă, ea își părăsi locul de observație, de sub canapea, își sticli ochișorii-i verzi în toate părțile, apoi dădu din coadă, se linse pe bot și țîști ! — pe pălimar. De aici și pînă la primul cîrnat nu-i mai trebui decît o scurtă luptă cu luciul stîlpului de stejar ; după care își fixă ghearele bine, își lungi gîtul și își înfipse colții în capătul unui cîrnat, cu o poftă îndoită : de mîncare și de răz-

bunare. Dar cîrnatul, cu pielea uscată de fum, nu cedă, şi Miţa se prăvăli cu el întreg peste pălimarul cerdacului. Zgomotul stîrnit atrase atenţia maicii Tomaida, care tocmai îşi făcea canonul.

— Cristino! Ioană! Ia vedeţi, ce e pe afară? N-o fi venit iar ticălosul de erete?

Cînd sora Ioana ieşi în cerdac, Miţa, care speriată de zgomot şi de lungimea cîrnatului îl lăsase şi fugise fără el, se întorcea acum cu băgare de seamă, să-l înhaţe din nou. La vederea nenorocirii, sora Ioana simţi în spate vergeaua neîndurată a Tomaidei şi scoase un ţipăt:

— Iîu, săriţi, c-a luat Miţa cîrnatu!

Maica Tomaida aruncă mătăniile de canon, sora Cristina lăsă cratiţele pe foc şi ieşiră în cerdac — cea dintîi c-o vergea smulsă de la vătale[1], iar a doua cu lingura de supă. Sora Ioana înhăţă şi ea un măturoi cu coadă lungă de lemn, şi se luară cîteşitrele după pisică. Dar Miţa nu se înfricoşă de strigătele disperate ale stăpînelor şi, înfigînd colţii zdravăn în pradă, o zbughi pe poartă. Maicile — după ea! Dîndu-şi seama că o luptă pe cîmp deschis i-ar fi fatală, păru o clipă că vrea să intre în curte la maica Megalusa, dar renunţă şi-şi continuă fuga pe dinaintea şirului de chilii din faţa arhondaricului. Maicile n-o slăbeau. În căutarea unui loc de scăpare, pisica se căţără pe bătrînul nuc din poarta maicii Zenaida, căznindu-se să tragă după ea lunga şi preţioasa-i povară.

— Repede, pînă nu se urcă prea sus! îndemnă maica Tomaida pe ucenice.

Ioana îşi adună puterile şi se năpusti, prin zăpada pînă la genunchi, către nucul Zenaidei. Spre norocul ei şi spre necazul de moarte al hoaţei, cîrnatul se

[1] Piesă de la războiul de ţesut care bate pînza ca să se îndesească.

oticnise într-un clenci, şi Miţa în zadar se căznea să-l mai urnească.

— Repede, repede! strigă maica Tomaida, sigură de izbîndă.

Dar sorii Ioana, tocmai cînd să întindă mîna şi să ia cîrnatul, i se năluci că pe tulpina nucului stă căţărat un şarpe, şi dînd un ţipăt se trase îndărăt şi căzu pe lat. Pisica se sperie şi ea şi, lăsînd cîrnatul din gură, se refugie tocmai în vîrful copacului.

Stîrnite de gura Tomaidei, maicile şi surorile din apropiere ieşiseră prin uşi şi pe la porţi care cum apucaseră: una cu vătraiul, alta cu mătura, iar cele mai multe cu lucrul de mînă ori cu mîna goală. Maica Macrina, mare cît un salcîm, crezînd că e vreo fiară sălbatică, ieşise cu toporul. Numai maica Zenaida şi cu uceniţele cuvioşiei-sale nu catadicsiseră să-şi scoată nasurile în ger, ci rîdeau înghesuite la fereastră. Tomaida nu putu să tacă.

— Ce rîdeţi, soro, cu gurile pînă la urechi? Văzurăţi ursul? Uite, un biet cîrnat de porc! Altceva nu e. N-aţi mai văzut cîrnaţi de porc pînă în ceasul de faţă?

Maica Zenaida se simţi împunsă şi ieşi în prag.

— Da ce rost ai cu cîrnatul ăla, Tomaido, de umbli cu el prin mănăstire?

— Oi fi avînd eu vreun rost, că degeaba nu umblu. Ori îi fi crezînd că ţi l-am adus ţie? Dacă n-ai, poftim! Că eu, slavă Domnului! am mîncat toate Cîşlegile şi mi-au mai rămas şi pentru varză, se burzului Tomaida.

— Da de ce să mi-l aduci mie, soro? Mă ştii tu c-am rămas vreodată fără porc de Crăciun? Trimite-l neamurilor, că poate n-or fi avînd...

— Uf, că ale tale sînt pricopsite! Ai uitat cum venea biată mă-ta desculţă şi cu călcîiele crăpate pe la tine?...

Văzînd că se îngroaşă gluma, maica Macrina interveni cu glasu-i mare şi scorţos :

— Şi tăceţi, surioarelor, nu vă certaţi pentru nimica toată ! Că sînteţi amîndouă în comitet şi nu stă frumos să asculte fetele astea mai tinere cum vă ciorovăiţi !

— Ba eu nu mă ciorovăiesc de loc, răspunse Tomaida. Îi căzu Zenaidei cu tronc, fiindcă mă răstii la fetele ei. Parcă ar fi niscai copii, să se sperie ! Se speriară, soro ?

În această clipă, cotoiul maicii Zenaida, care se strecurase tiptil pe lîngă gard, apoi printre picioarele călugăriţelor ce se adunaseră ca la urs, înfipse colţii în cîrnat. Maicile izbucniră într-un rîs fără frîu. Întărîtată la culme, Tomaida apucă motanul de ceafă şi, după ce-l dădu cu toată gura cui nu trebuie, vru să-l bage cu botul în zăpadă. Maica Zenaida sări, fireşte, în apărarea cotoiului. Dar vorba-i fu astupată de-o lovitură puternică de clopot. Fiind vremea între slujbe, călugăriţele se priviră nedumerite. Un nou dangăt, apoi altele, singuratice şi jalnice, vestiră mănăstirii că un suflet s-a despărţit de trup şi s-a mutat către Domnul. Maicile se înfiorară şi-şi făcură cruci şi rugăciuni. Sora Milica de la stăreţie sosi într-un suflet şi le adeveri ceea ce ele numai bănuiseră :

— A murit maica stareţă !

Trista veste fu primită cu un suspin de uşurare. Stareţa bolea de cîtăva vreme, şi sfîrşitul dorit de către multe călugăriţe — unele din milă pentru suferinţă, altele pentru pricini mai puţin creştineşti — părea că tot întîrzie.

— Dumnezeu s-o ierte ! răsuflă maica Zenaida, făcîndu-şi o cruce aproape cît ea de mare.

— Dumnezeu s-o ierte ! răsuflă şi maica Tomaida. Şi, apucată subit de dărnicie, zvîrli cîrnatul pisicilor — se adunaseră acum vreo şapte —, cuvîntînd : Luaţi,

maică, să fie stareţii... Că pomeni multe din averea ei, ştiu că n-a făcut... Şi nici moştenitoarea nu prea are mînă de dat...

— Nu bîrfi, soro, o dojeni maica Zenaida, cu plan, că nimeni nu suferă de boala milii cînd se vede mai mare. Iacă, acum o să te punem pe sfinţia-ta stareţă... să vedem, n-ai să fii la fel ?

— Ba mie stăreţie nu-mi trebuie ! se lepădă maica Tomaida, parcă beleaua îi şi căzuse pe cap. O să te punem pe sfinţia-ta, că eşti cu două luni mai tînără şi ştii rostul mai bine, c-ai fost atîta vreme casieră...

— Dar nici nu vreau s-aud ! se lepădă şi Zenaida, cu atîta silă, că parcă i se oferise o cupă de otravă. Sfinţia-ta eşti mai în vîrstă... şi mai bună de gură.

— Mai ales de gură ! cuteză maica Neonila, în hazul şi spre bucuria celorlalte.

— Dacă sfinţiile-voastre vă lepădaţi, vom alege pe maica Aftusa, grăi Macrina, mărind încă hazul.

Maica Aftusa, care tocmai sosea, auzi vorba şi le mustră de departe.

— Sfinţiile-voastre rîdeţi, şi maica stareţă abia şi-a dat sufletul... N-auziţi, soro, clopotele ?

— Dacă a murit, Dumnezeu s-o odihnească ! o înfruntă Tomaida, ridicînd din umeri. „Lăsaţi pre morţi să-şi îngroape morţii lor", grăieşte sfîntul apostol...

— Ba o s-o îngropăm noi, că n-o să se scoale maicile din cimitir şi din gropniţă [1] să-i cînte prohodul, o mustră Aftusa, care citise de altfel multe scripturi, dar nu prea-şi bătuse capul şi cu tîlcuirea lor.

Neştiinţa ei stîrni un nou prilej de rîs.

— Tocmai ne vorbeam să te alegem stareţă, maică Aftuso, o puse Leonida în curent cu cele de mai înainte.

Alt hohot de rîs.

---

[1] Cavou unde sînt adăpostite oasele călugărilor.

Maica Aftusa, o bătrînică trecută de şaizeci de ani, albă la păr ca şi la faţă, blîndă şi copilăroasă, membră şi ea în consiliul duhovnicesc, prinse gluma şi rîse. Apoi zise :

— Ca după aceea să-mi doriţi şi mie moartea, cum aţi dorit-o Galiniei... Mai bine mă lipsesc.

— Ba eu cred că nu i s-ar mai urî nimănui cu stăreţia sfinţiei-tale, o încîntă în batjocură maica Tomaida. Atîta numai, că... nu ştiu dacă o să te lovească.

— Să mă ferească Sfîntul ! se închină cu evlavie maica Aftusa. Uite, o să te punem pe sfinţia-ta, ori pe Zenaida, că sînteţi mai bătătarnice.

— Tomaida, poate ; dar mie nu-mi trebuie să mă leg la cap fără să mă doară, se închină şi Zenaida.

Maica Tomaida căută să-i ghicească gîndul în ochi, dar Zenaida se feri s-o privească. Zice maica Tomaida :

— Ba, dacă o fi de la Dumnezeu, o să primeşti, că n-ai încotro. Trebuie să fie cineva cap, că aşa n-o să rămînă mănăstirea !

— Şi lăsaţi, maicilor, să îngropăm întîi pe răposata, şi pe urmă să vă certaţi pentru stăreţie ! N-aveţi un pic de ruşine ? Ce Dumnezeu de sînteţi aşa ? le tăie vorba maica Filonida, econoama, care tocmai trecea spre grajdul cailor.

— Apăi o s-o îngropăm, că neîngropată n-o să rămîie, se îmbufnă Tomaida.

Şi înhăţînd pe Miţa de ceafă îşi luă uceniţele şi se înapoie la chilie. Maica Zenaida îşi luă şi ea pe Iepurică şi intră în casă, lepădîndu-se într-una de „beleaua" stăreţiei. Iar maicile celelalte, care fuseseră de faţă, se împărţiră în tabere : pentru Zenaida, pentru Tomaida şi pentru „care o fi de la Dumnezeu". Numai Aftusa oftă de la bojoci şi se depărtă închinîndu-se pentru sufletul răposatei.

II

Cum ajunse la chilie, maica Tomaida apucă pe sora Ioana de braţ şi-i porunci cu ameninţare :

— Să te duci într-un suflet în sat, la Costandin Coleaşă, să-i spui să pregătească sania ca pentru drum mai lung, şi într-un ceas să fie în spatele grădinii. Să nu întîrzie nici o secundă, şi nu cumva să-şi facă de uitare şi să intre în mănăstire... Acu !

Dar sora Cristina de colo :

— Da ce gînd ai, maică ? Ori ţi s-a urît cu viaţa ? Nu vezi că vremea de afară cloceşte a viforniţă ? Şi nu crezi că e de datoria sfinţiei-tale, ca membră în comitet, să fii faţă la înmormîntarea maicii stareţe ?

— Haide, haide ! Tacă-ţi gura şi cată-mi flanela într-un cîrlig, mănuşile, o pereche de ciorapi groşi şi broboada a mare. Eu mă repez pînă la stăreţie, să văz cum îi stă Galiniei moartă, că vie — Doamne-Doamne ! — nu mai era nimeni ca ea ! Credea că n-o să mai moară niciodată. Da uite că Dumnezeu, pupa-i-aş tălpile, are judecata mai sănătoasă decît noi păcătoşii şi urgisiţii. Zoreşte şi oala aia cu fasole, să fiarbă, ca să nu plec nemîncată la drum. Prăjeşte şi vreo doi cartofi, scoate murături, cînd oi veni să fie toate pe masă.

Sora Cristina privi lung în urma Tomaidei. Gîndi : „Hm ! Unde păcatelor s-o mai fi ducînd în miezul ăsta de iarnă ? Mă prind că la episcopie. Doamne-Doamne ! Dacă o ajunge viscolul pe drum, ciolanele îi mai vin acasă ! Te pomeneşti că-i stă scris să fie îngropată o dată cu maica stareţă... Mai păcat de biet creştinul ăla, care are nevastă şi o spuză de copii... Ţine-o, Christoase !"

III

Maicii Zenaida îi veni gînd de ducă abia după ce vizită pe moartă.

— E schimbată la faţă, măicuţă ? o întrebă sora Riţa cînd o văzu că se întoarce cu ochii plînşi.

— Aproape de loc ! A avut Dumnezeu grijă s-o usuce mai dinainte. Parcă doarme. Pînă diseară însă, cred că s-o schimba, aşa cum stă bine unei moarte...

— Te pomeneşti că n-o fi murit de tot, şi peste vreun ceas, două îşi vine în fire, cercă maica Varvara cugetul Zenaidei.

— Ba minunea asta nu s-o mai întîmpla !

— Păi dacă nu-ţi pare rău, de ce plînseşi, măicuţă ? o ispiti sora Riţa.

— A, da ce, tu crezi că plînsei fiindcă a luat-o moartea ? M-a ferit Dumnezeu ! Plînsei pentru păcatele ei cele multe... Şi mai ales pentru soarta ce ne aşteaptă... Cine ştie, mări, ce neisprăvită s-o sui în capul nostru !...

Apoi, după o scurtă gîndire :

— Dar nici eu cu mîinile în sîn nu aştept să vie vreo urgie. Ia să te repezi, Riţo, în sat, la Niculae Iapă, să-i spui să gătească sania, să dea grăunţe la cai şi să m-aştepte în capul satului, că am treabă la oraş. Da vedeţi, să nu s-audă vorbă — nici de la el, nici de la voi !

— Nu lăsai pînă mîine ? Că sînt semne de vremuire şi vai de pielea sfinţiei-tale dacă te-o prinde viscolul pe drum ! căută maica Varvara să-i întoarcă gîndul.

— Ce vifor ?! Foc şi pucioasă dacă ar pica din cer, şi tot mă duc. E în joc interesul mănăstirii şi pacea soborului...

„Mi se pare că i-a venit gust de stăreţie", gîndi sora Riţa zbughind-o spre sat.

Iar maica Varvara :

„Uite ce face moartea : pe una o linişteşte, iar pe alta o zăpăceşte. La mai mare, măicuţă !"

IV

16 februarie 192... Miezul zilei, miezul lunii, şi nici vorbă de sfîrşit de iarnă ! Jos e zăpadă, în aer — ciori, şi deasupra ciorilor — un mare semn de întrebare. Se vor răzvrăti norii pînă în seară ? Sau, ruşinaţi de lungimea iernii, îşi vor descărca povara în întunericul nopţii ? Vîntul, care prinde să se înfiripe, îi va împinge spre alte meleaguri, sau se va încurca printre ei şi le va spulbera măcinişul ?

— Sîntem în două ceasuri la tîrg, Costandine ? întrebă maica Tomaida grijulie.

— Poate să fim în două, după cum se poate să fim în nouă, şi se prea poate să nu mai ajungem niciodată, răspunse chirigiul, jumătate serios şi jumătate în glumă.

— Ce, eşti nebun ?

— Nu sînt nebun, dar aşa vine o socoteală dreaptă : dacă totul merge în regulă, în două ceasuri te pui la scara episcopiei ; dacă începe viscolul, nu mai garantez ; iar dacă ne mănîncă lupii...

Maica Tomaida se înfioră toată.

— Fugi păcatelor, nu mai cobi ! Mai bine dă bice cailor, dacă vrei să bei diseară ţuică fiartă, la metoc [1].

[1] Locuinţe mănăstireşti situate pe lîngă episcopii sau mitropolie, unde sînt găzduiţi călugării veniţi cu diverse treburi la oraş.

Chirigiul își suci capul și căută ochii călugăriței.
— Da ce-i cu zorul ăsta, maică Tomaida ? Că, slavă Domnului ! e și vreme pînă în seară, chiar d-ar veni potop de viscol, și nici golăneață nu prea ești, ca să-ți fie frig...
— Haide-haide ! Dă bice cailor și ia seama să nu mă răstorni ! porunci de sub broboadă maica Tomaida.
Costandin făcu o strîmbătură din buze și din nas, în semn că taina nu e așa de nepătruns, și trăsni din bici.
— Hi, Arapu ! Hi, Bălan ! Paștele și crucea și rusaliile !
Maica Tomaida, obișnuită cu înjurăturile celor de teapa lui Costandin, nu-și mai răci gura să protesteze. Dimpotrivă : trase broboada de jos în sus și de sus în jos, pînă rămase în bătaia vîntului numai un cerculeț, cuprinzînd o părticică din ochi și o bucățică din nas, și se lăsă nădăjduită în iuțimea cailor, în experiența surugiului și în mila Celui-de-sus. Înfrunta o călătorie așa de neplăcută... în interesul mănăstirii, și Dumnezeu o va păzi nevătămată și-i va ajuta să izbutească, spre binele amîndurora...
După un sfert de drum, vîntul, care pînă aci făcuse numai o simplă recunoaștere, porni la luptă cu toată vlaga și cu toate armele : scîrțîituri, fluierături, chiuituri și bufnituri. Calul din crivăț, izbit în plin, necheză a lup și sări de spate. Stăpînă-său îl înfruntă cu o înjurătură dublă : pentru el și pentru clienta grăbită. Apoi trase căciula mai pe urechea stîngă și scrută zarea. Maica, înfofolită în două flanele, două perechi de ciorapi, anteriu de șaiac, șoșoni cizmărești, o bundă, o scurteică și o blană lungă, două basmale de lînă, culion, broboadă și două rînduri de mănuși, nu simți ofensiva crivățului decît pe

dedesubt, prin rărișul gratiei de nuiele și al paielor netocite.
După puțină vijelie învîrtită și seacă, norii nu-și mai putură ține firea și se porniră să-și cearnă greutatea. Văzduhul fu urzit de steluțe albe, pe care crivățul le învîrti, le suci, le izbi unele de altele, le fărămiță și apoi le zvîrli buluc de crengile copacilor, de furcile puțurilor, de dungile șanțurilor, de coastele cailor, de obrajii chirigiului și de poarta oropsită din fața maicii Tomaida.
— Zor, Costandine, zor !
— Hi, paștele și cristoșii și măcinicii !...

V

— Măi Niculae !
— Îî ?
— Vezi tu sania aia din fața noastră ? Parcă ar fi a lui Costandin Coleașă...
Iapă își curăță ochii-i viscoliți și desluși prin vîrtejurile de zăpadă caii lui Costandin, iar în fundul săniei — o mogîldeață, care nu putea fi alta decît maica Tomaida.
— Ei sînt.
Zenaida rîse triumfătoare.
— Asculți tu, Niculae ? Dacă-i lăsăm în urmă, ai diseară o oca de țuică fiartă și două măsuri de orz, pentru cai ; iar dacă îi răstorni, te bag vizitiu la sfînta mănăstire...
Niculae Iapă răspunse printr-un scîncet, care se traducea astfel : „Va să zică, tot așa e“... I se adeverise ceea ce bănuise el mai dinainte : că biruința celor două pețitoare la stăreție e legată în mare măsură

de iuţeala cailor care le duc pe drumul episcopiei. Şi cum bidiviii lui erau mai vîrtoşi decît ai celuilalt, cîntări la iuţeală foloasele ce le-ar putea trage din această cursă de întrecere, pe care o socotea ca şi cîştigată. Un litru de ţuică fiartă era prea puţin pentru aşa prilej de învîrteală, încît se hotărî pentru a doua propunere. Lucrul va merge uşor şi fără urmări prea neplăcute. Costandin are un cal sperios, iar căderea din sanie nu e periculoasă, mai ales cînd zăpada e măricică, iar cel răsturnat are pe el şapte cojoace. Apoi, vizitiu la mănăstire... Visul lui de totdeauna. Că nu e de lepădat o astfel de slujbă. Trăsuri boiereşti, cai pe cinste, nutreţ pe săturate, odaie, lemne, mîncare, apoi bacşişuri pentru diferite servicii făcute maicilor, bacşişuri şi rugăminţi pentru a păstra taine sau pentru a le da pe faţă şi, mai mult decît orice, plăcerea de a călători cu maica stareţă, cu eclesiarha, casiera şi cu celelalte din dregătoria mănăstirii. Niculae în sus, Niculae în jos. „Ce faci, Niculae ? Ai mîncat ceva, Niculae ? Un pahar de vin bei, Niculae ? Ai dormit bine, Niculae ? Eşti dat păcatelor, Niculae ! Na, să-ţi iei un tutun ş-o cărticică, dar vezi, să nu-ţi iasă vreun cuvînt, că Dracu e-al tău !“...

— Hi ! Grijania şi spovedania !

Biciul, împletit din fîşii de piele şi muiat cu osînză de rîmător, spintecă văzduhul, şi o plesnitură scurtă astupă o clipă piuitul vifornIţei. Roibii n-aşteptară să fie îndemnaţi de-a dreptul pe spinare şi se smuciră în hamuri, de era cît pe-aci să facă probă mai întîi cu maica Zenaida. Încă o duzină de pocnituri şi una de „cruci“, şi sania lui Niculae era la douăzeci de paşi de a lui Costandin.

— Îmi dai şi două pogoane fără dijmă, maică Zenaido ?...

— Îţi dau şi trei, dar vezi să nu faci moarte de om. Şi nici să-i schilodeşti. Numai aşa, rost de niţică zăbavă.

Iapă o încredinţă printr-un semn din cap că acesta este şi planul lui ; apoi alese cu ochii un loc unde şanţul şoselei era troienit şi ridicîndu-se în picioare slobozi un strigăt sălbatic, şi c-o lovitură izbi amîndoi caii. În cinci minute, îşi alătură sania de-a lui Costandin. Un urlet prelungit şi o plesnitură de bici scoaseră din sărite pe bălanul acestuia şi cît ai clipi din ochi maica Tomaida fu cu zgaibaracele în văzduh...

Din pricina viforului gălăgios, maica Zenaida şi cu viteazul ei chirigiu n-auziră nici ţipătul Tomaidei şi nici înjurăturile lui Costandin ; nici n-avură timp să se încredinţeze dacă lovitura a izbutit întocmai cum o plănuiseră. De altfel nici nu voiau să fie recunoscuţi, iar timpul era din cale-afară de preţios. Urmă numai un repezit schimb de cuvinte pentru a-şi uşura unul altuia conştiinţa...

— Şi-o fi scrîntit Tomaida vreo mînă, Niculae ?

— Nici măcar un deşti !

— Să te-auză Dumnezeu !

— Hi, Vasile ! Hi, Cercel ! Hi, cu inimă, că la metoc ne-aşteaptă ţuică fiartă şi grăunţe... Hi ! Prescurea şi luceafărul !

VI

Arhimandritul Serafim, vicarul sfintei episcopii, sta reşchirat deasupra unui lighean şi înghiţea aburul icnit dintr-un pietroi copt, abia trăgîndu-şi sufletul de înec şi de năduşeală, cînd auzi lovituri tari şi gră-

bite în uşă. După ce regretă că n-a tras zăvorul, preacuvioşia-sa ocărî încet pe inoportunul musafir şi se hotărî să tacă. Dar loviturile fură repetate tot mai des şi mai puternic, pînă cînd cel de afară se convinse că uşa e descuiată şi intră nepoftit. Serafim îşi strînse gura cămăşii şi strigă ca din baie :

— Să nu vii încoace, ăla care eşti, că nu sînt pregătit pentru vizite ! Spune-mi din dosul paravanului cum te cheamă şi ce te-aduce pe la mine. Mai repede, că n-am nici vreme şi nici chef de vorbă.

Dar n-apucă să termine ultimul cuvînt, că perdeaua de creton fu dată la o parte, şi maica Zenaida se năpusti, milogindu-se :

— Lasă, preacuvioase, că sîntem de-ai noştri... Iu, da ce ai ? Ai răcit ! Vai de mine şi de mine ! Stai ! Ian te uită, năduşeală !

Vicarul îşi strînse mai bine gura cămăşii şi, continuînd să soarbă pe dedesubt aburul din lighean, zise necăjit :

— Da cine dracu te-aduse, maică, tocmai acuma ? Nu puteai să vii c-un sfert de ceas mai devreme sau mai tîrziu ? Ei, îţi place să mă priveşti aşa ?...

Maica Zenaida, care între timp se cotorosise de broboadă, de mănuşi şi de blana cea mare, se apropie de arhimandrit şi îi puse un halat pe spate şi o scufie în cap.

— Aşa ! Strînge bine halatul şi cămaşa, ca să-ţi rămîie tot aburul înăuntru, lasă-te puţin pe lighean şi, dacă suferi, trage şi pe gură. Pînă una-alta, eu îţi pregătesc patul şi cămăşi de schimb. Uf, frate, da ce Dumnezeu, n-ai nici o cămaşă de noapte mai ca lumea ? Parcă le-ai cumpărat de la vechituri ! Vezi dacă ocoleşti pe Zenaida ?... Dar lasă, că am să pui fetele să-ţi facă una, ehe ! Că eu nu uit pe cine am iubit o dată... Cum îţi place să fie ? Cu şabace [1], ori

[1] Motive geometrice.

cu flori ? Doamne, dar de ce te-oi fi mai întrebînd şi nu ţi-aş face două : una cu flori şi una cu şabace. Că pînză am, arnici cît pofteşti şi două ucenițe ca două artiste. Uf, ţi s-a strîmbat scufia ! Da unde păcatele ai găsit-o aşa de rară şi aşa mitocănească ? S-o dai unui sărac de pomană, că-ţi fac eu una de arnici. Ca de vicar. Ţi-o lucrez chiar cu mînuşiţele mele. Că pe cine am îndrăgit o dată nu-l uit cu una, cu două... Hei, acuma destul, că ţi-ai opărit şi maţele, nu numai pielea. Ia prosopul ăsta şi te şterge bine de năduşeală, apoi să îmbraci cămaşa uscată şi să te bagi în plapumă. Pînă atunci, eu mai îngrijesc de foc, că văd că abia îşi mai ţine viaţa.

Arhimandritul Serafim îşi aduse aminte din vremea cînd era numai arhidiacon şi făcea vizite mai dese pe la Tămîioara şi găsi întemeiată îndrăzneala maicii Zenaida... Nu se mai feri atîta, nu mai cîrti şi se supuse ca un copil sfaturilor sau mai bine zis poruncilor ei. Îşi strînse ţoalele în juru-i, vîrî şi nasul pe gura cămăşii şi primi în gînd darurile făgăduite de călugăriţă, nu fără o mică bănuială. Apoi abandonă baia primitivă şi se vîrî în plapumă, aşteptînd alte porunci.

— Gata ? Bravo ! Zece minute să stai aşa, şi s-a dus răutatea ! Pfiu !

Vicarul scoase nasul din plapumă şi o contrazise.

— Ce zece minute, maică ? Trebuie să schimb cinci-şase cămăşi ca să scot răceala din mine ! Eu sînt om gras, nu sînt uscat, ca sfinţia-ta.

— Ei, gras ! Eşti numai aşa cum stă bine unui bărbat. Dacă-i mai adăuga vreun chil, atunci se schimbă chestia. Acum însă eşti numai potrivit...

Vicarul primi politeţea maicii cu un zîmbet uscat. Avea un metru şi cincizeci şi şapte înălţime şi atîrna nouăzeci şi cinci de kilograme... Aşa că numai bine nu-i şedea. Trase plapuma peste gură şi aşteptă să

asude. Zenaida se aşeză pe un scaun, lîngă pat, şi luă o înfăţişare cu totul alta decît cea avută pînă aci. Cînd văzu că arhimandritul nu se gîndeşte de loc la rostul venirii ei pe-o aşa vreme potrivnică, scoase un oftat greu de la inimă.

— Vremuri grele au venit pe capul nostru, preacinstite părinte !...

Şi iar oftă.

— Apoi, o încurajă vicarul, cum vrei să fie vremea în Făurar ? Ca-n Cuptor ? Da pretenţioasă mai eşti, soro ! Las', că-i bine aşa. Iarna să fie iarnă, şi vara vară. Dacă ţi-e frig, stai lîngă sobă ; iar dacă crăpi de căldură, te dai la umbră.

Zenaida îl privi crunt şi oftă prelung.

— Aşa ar fi dacă...

— Ce „dacă" ?

— Dacă toate ar merge după poftele noastre.

Şi oftă din nou. Serafim se enervă.

— Parcă te-auzii oftînd, ori mi se păru ?

— Eh, cinstite părinte ! Crezi că Dumnezeu a făcut pe om numai să rîdă ? Să nu ofteze niciodată ?

— Hm ! Ţi s-au înecat corăbiile ?

— Mai rău !

— Te-a lăsat bărbatul ?... Ţi s-a îmbolnăvit vreun copil ?... Te-ai bătut cu soacra ?... Nu-ţi merge plugul ?...

— Mai rău, cinstite părinte, apăsă Zenaida, oftînd o poştă.

Serafim se suci într-o rînă.

— Şi spune odată, nu mai ofta !

— Apoi, fireşte c-o să-ţi spui ! Că n-am înfruntat zăpada şi vîntul numai aşa... fiindcă mi se făcuse dor de sfinţia-ta ! Mă bucur, negreşit, că sosii la timp, să-ţi dau o mînuşiţă de ajutor ; dar nu pentru asta am luat viforul în nas cale de douăzeci de kilometri. Alta e pricina. Şi iată care (aci oftă şuierat) : Ne-a

luat Dumnezeu şi cu Arhanghelul pe maica stareţă... Am rămas orfane de mamă, cinstite şi preacuvioase părinte ! Ce să ne facem acuma, păcătoasele şi ticăloasele de noi ?

Vicarul strîmbă din nas, nemulţumit.

— Şi pentru asta oftezi să-ţi rupi inima ? C-a murit stareţa ? Eu gîndeam că t-ei fi certat cu Tomaida... Or, în cazul cel mai rău, c-o fi căzut foc din cer...

— Mai bine ar fi fost să ne trimită Dumnezeu foc şi să ardem cu toatele decît să fi rămas fără maica noastră cea bună, cea blîndă, cea milostivă şi cea iertătoare... Ce să ne facem noi acuma ?...

— Să vă spînzuraţi... ori s-alegeţi alta !

— Sfinţiei-tale îţi arde de şagă, dar nu ştii ce e pe sufletul meu. Că mi-am lăsat toate baltă şi am pornit, pe o vreme de iarnă vrăjmaşă, ca să-ţi cer sfatul şi porunca. Eşti... adică nu eşti bătrîn, dar eşti bărbat învăţat şi destul de hîrşit în lucruri d-astea, ca să dai un sfat potrivit ; şi-ţi stă la îndemînă să faci un bine sau un rău mănăstirii noastre...

— Poate ai pretenţia să înviez pe răposată ?

— Nu grăi aşa, cinstite părinte, că-ţi faci păcate. Că prea era o femeie... acuma, de, ce să zic, îşi avea slăbiciunile ei... Dar cine ar fi fost în stare să-i arunce piatra ?... Datoria sfintei episcopii este să nu lase obştea fără conducere, nici măcar douăzeci şi patru de ceasuri ! Să numească pe una care să ţină locul pînă la alegere. Că aşa e regula şi aşa cere interesul mănăstirii.

Vicarul pricepu scopul urmărit de Zenaida şi tuşi tare.

— Aţi îngropat-o pe răposata ?...

— Da de unde, că abia astăzi, pe la zece, şi-a dat sufletul ! Înmormîntarea o să fie mîine. Îi facem o pompă...

Era rîndul arhimandritului să ofteze.

— Vai de mine, Doamne ! Nici n-a apucat să se răcească moarta, şi ai şi plecat să-i iei locul !

Călugăriţa sări în sus, revoltată.

— Vorbeşti cu păcat, preacuvioase ! Nici o clipă nu mi-a trecut prin minte că aş putea să fiu cîndva, măcar un ceas, mai mare peste o sfîntă mănăstire. Sînt o păcătoasă şi o proastă. Abia de mă pricep să-mi rostuiesc ale mele şi să-mi dau şi eu o părere, atunci cînd ne adunăm în comitet... E drept că am fost casieriţă patru ani, două luni şi trei săptămîni, şi mă pricep niţel la socoteli, dar parcă-i cine ştie ce scofală să aduni doi cu doi, ori să scazi pe trei din cinci ? Ori e lucru mare să vorbeşti cu un episcop, ori cu un ministru, atunci cînd te mînă nevoia ? Iar ca eclesiarhă, dacă am slujit mănăstirea şase ani şi trei săptămîni, ce pricopseală crezi c-am făcut ? E, acolo, vreo trei rînduri de veşminte, că ale vechi se ruinaseră de tot ; am îmbrăcat icoanele împărăteşti în argint, am rostuit un dulap mare, de stejar, pentru vestmîntărie şi am pus niţică regulă în biserică... Focul meu... preacuvioase părinte, e pentru pacea mănăstirii, nu pentru altceva. Că dacă s-a prăpădit amărîta de stareţă — şi tocmai aşa rău n-a făcut Dumnezeu c-a luat-o — au început toate să-şi facă de cap...

— Cînd zici c-a murit Galinia ?

— Azi-dimineaţă, la zece fără zece...

— Şi sfinţia-ta cînd ai plecat încoace ?

— Pe la douăsprezece şi ceva...

— Şi în două ceasuri zici c-au şi început maicile să-şi facă de cap ?

— A, da ce, preacuvioase, crezi că le trebuie un an ? Să te ferească Dumnezeu de-o adunare de muieri ! Cum or rămîne fără stăpîn, apăi încep : garagara, gara-gara ! C-o fi, c-o păţi, că asta e aşa, că aia e pe dincolo. Nu ne mai trebuie cutare econoamă,

nici cutărică secretară, nici pe aia în comitet, nici pe cealaltă la atelier ori la arhondărie. Şi toate se cred bune de pus în cinste. M-a ferit Cel-de-sus de ambiţii şi de prostii în cap ! Toate cîte le-am avut, mi-au venit singure... Eu n-am dorit nimic şi n-am cerut nimic...

Vicarul îşi aminti de scandalul pe care l-a făcut Zenaida, cu vreo opt ani în urmă, ca să fie numită eclesiarhă şi, prididit de năduşeală, se ridică să se schimbe. Călugăriţa sări să-l şteargă pe spinare, dar îşi luă seama şi grăbi spre sobă, continuînd :

— Acuma, fireşte, că oricît ar fi maicile... aşa cum sînt, niţică răbdare tot aş fi avut, măcar pînă băgam pe răposata în pămînt, dacă n-ar îndemna Diavolul pe unele să vîre zîzănii printre ele...

Aici, maica Zenaida aşteptă să i se ceară precizări, dar fiindcă Serafim tăcea, tuşi nemulţumită şi schimbă coarda.

— La urma urmei, mănăstire fără intrigi nu se poate. Altfel, n-am mai crede că sălăşluieşte Satana pe pămînt. Pentru a nu lăsa însă lucrurile să dea în turburare, cei mari au datoria să ne pună cap, fără nici o zăbavă. Dar cap adevărat, în stare să ţină mănăstirea în frîu pînă la alegere. Nu zic eu bine ?

— N-aveţi comitet ? o înfruntă arhimandritul vîrîndu-se sub plapumă.

Zenaida oftă cu glas şi făcu un gest de mare dispreţ.

— Hm ! Comitet ? Care „comitet", cinstite părinte ? Eu ţi-am spus din capul locului că nu-mi dau pacea pe gîlceavă ; maica Aftusa, ca sfinţia-ei : nu ştie nici la deal, nici la vale. Parcă e o copiliţă de cinci ani. Mai e... Tomaida. A, păi ea ar fi gata ! Da cine crezi c-o bagă în seamă ? Că e rea şi pătimaşă de n-are pereche în lume. Vrei să ştii ce-a făcut astăzi, cînd a auzit de moartea stareţei ? A ieşit din curte, numai în fustă şi în papuci, şi s-a apucat să

strige în gura mare precum că-i pare bine cît nu s-a mai pomenit — de, ce i-o fi făcut biata femeie ? — şi că stăreţia i se cuvine pe bună dreptate. Apoi, cică ar fi chemat la ea pe Ierofteia, cîntăreaţa din stînga — ş-aia e o cutră ! — şi i-ar fi făgăduit că o pune eclesiarhă. Iar Chesariei, burtoasa aia nesuferită, că o alege iconoamă. Şi le-a sfătuit pe amîndouă să bage intrigi împotriva mea şi a Irinei şi să ridice mănăstirea în picioare pentru ea... Acuma, judecă sfinţia-ta dacă face să-i dai obştea în stăpînire, fie şi pentru o săptămînă sau două...

— Şi... care socoteşti sfinţia-ta că e mai bună ? o întrebă arhimandritul, plictisit şi suferind.

Zenaida luă o mutră nenorocită.

— Nu ştiu, zău !... Că tot drumul de la Tămîioara şi pînă la poarta sfintei episcopii m-am gîndit şi m-am frămîntat cu mintea, fără să mă opresc la una mai de Doamne-ajută. Rămîne la alegerea preacuvioşiei-voastre... Că preasfinţitul nu v-a refuzat niciodată nimic. Cunoaşteţi maicile noastre, aşa că vă e uşor să hotărîţi. Că una din ele tot trebuie numită. Numai să nu zăboviţi, că Dracu e osîrduitor, nu aşteaptă mult cînd simte că e rost să-şi vîre codiţa. Luaţi condei şi hîrtie şi scrieţi negru pe alb : „Monahia cutare se deleagă cu conducerea sfintei şi dumnezeieştei mănăstiri Tămîioara, pînă la alegerea unei noi stareţe, în locul celei răposate întru Domnul". Apoi duceţi-o preasfinţiei-sale s-o iscălească, iscăliţi-o şi preacuvioşia-voastră, puneţi-i pecetea, şi să mi-o daţi în mînă, ca să mă înapoiez mîine dimineaţă, cu noaptea în cap...

Vicarul uită că e asudat şi se ridică, enervat, în capul oaselor.

— Să mă duc acum la preasfinţia-sa ? ! După ce înghiţii trei căni de ceai şi un vagon de abur fierbinte ? De-aş şti că s-ar omorî toate călugăriţele din

Tămîioara, şi pînă mîine la opt nu mă dau jos din pat !

— Oho ! Stai pe loc, nu te înfuria, că mai rău îţi faci. Culcă-te repede şi trage plapuma pînă peste cap, că nu te scot eu cu sila afară. Uf, ce cămaşă ţigănească !... Cum oi ajunge acasă, am să-ţi croiesc două, pe amîndouă o dată, şi pun fetele să ţi le facă : una cu flori — îţi place culoarea violetă ? — şi una cu şabace. Într-o săptămînă sînt gata... Pentru sfinţia-ta las toate baltă... Dragostea din tinereţe rămîne tot dragoste, cum zice cîntecul... Aşa. Înveleşte-te bine, că moartea din asta ţi se trage... S-a mîntuit ! Răcişi şi sfinţia-ta o dată, şi crezi că e rost de petrecanie ! Hi, dacă aş avea eu atîtea pungi de bani cîte guturaiuri ca ăsta au dat peste mine, aş fi milionară !

Serafim vru să se ridice din nou, dar maica îl împinse înapoi pe pernă.

— Stai, omule, liniştit, nu vezi ce curenţi sînt în casă ? Vine frigul şi pe fereastră şi pe sub uşă, şi pe deasupra uşii şi prin tavan, şi prin pereţi... şi gradul, hm ! abia s-a ridicat la 27 !... Că eu mă îmbrac şi mă duc pe la rude şi pe la cunoştinţe... Te rog să-mi dai un concediu de două săptămîni. Nici nu vreau să mai aud de Tămîioara... Facă maicile ce-or vrea. Certe-se, bată-se, taie-se, că eu una mi-am împlinit datoria. Am înfruntat urgia viscolului, gata în orice clipă să fiu întroienită, ori sfîşiată de lupi, ca să raportez celor mari cum stau lucrurile. Acu, m-am spălat pe mîini. Mi-e teamă numai să nu fi răcit cumva la plămîni... Aş zice bogdaproste de sute de mii de ori să scap numai cu un guturăiaş ca al sfinţiei-tale...

Întărîtat peste fire, Serafim blestemă ceasul cînd a cunoscut întîi pe maica Zenaida — era atunci numai sora Zinca — şi se ridică din nou de şale.

— Ce „guturăiaş", maică ? Ori eşti nebună ? Doamne-Dumnezeule, eu abia îmi trag sufletul, şi ea

îi dă înainte cu guturaiul ! Uf, treci în sală ca să mă îmbrac. Văd eu c-ai venit ciocan pe capul meu. Dracu te-aduse !

Maica Zenaida se înduioşă.

— Vai, cinstite părinte, iertaţi-mă că vă necăjesc atîta ! Îmi pare rău c-am plecat de-acasă... Ia te uită, bolnav la pat, şi totuşi, cînd e vorba de pacea unei sfinte mănăstiri, înfruntă boala, numai şi numai ca să-şi facă datoria... Să n-aibă pe urmă pricină de căinţă... Vă rog să nu fiţi supărat pe mine, că necazul pe care vi-l pricinuiesc nu e cu voia mea. Şi nici de la Diavolul nu cred să fie. Că el mai curînd s-ar fi bucurat să mă înghită haitele pe drum decît să ajung aci nevătămată şi să-i stric socotelile. Se prea poate ca şi guturaiul sfinţiei-voastre...

— Ho, isprăveşte odată, că-mi urlă capul ! se răsti arhimandritul aruncînd plapuma de pe el. Pleacă de-aici, ca să mă îmbrac !

— Blagosloviţi şi iertaţi ! se milogi maica, speriată că-i aruncă ceva în cap. Apoi, după ce trecu paravanul : Puneţi-vă o flanelă groasă, două anterie, ciorapi de lînă, scurteica, blana aia cu vulpi...

— Ba o să iau şi gluguşul [1] !

— Şi gluguşul, rîse maica Zenaida cum nu se poate mai satisfăcută.

VII

Deşi încă tînără — avea patruzeci şi doi de ani —, maica Tomaida nu se putu ridica singură, din cauza îmbrăcăminţii prea groase. Aşa că fu nevoită să aştepte în zăpadă pînă ce chirigiul îi scoase pi-

[1] Glugă groasă de lînă.

cioarele de sub oplean [1] şi se cotorosi de neaua ce-l îmbulzise pînă şi prin gură şi prin sîn.

— Aoleu, Costandine, umblă mai repede, că-mi îngheaţă sufletul în mine de frig !

— Acu, acu ! răspunse Coleaşă, amărît şi şchiop. Iar în gînd : „Dracu te puse să pleci de la căldurică, pe vremea asta ?"

Apoi, iar tare :

— Ţi s-a rupt ceva, pe undeva ?...

Maica nu-i răspunse decît după ce se văzu în picioare şi se încredinţă că toate mădularele i se mişcă.

— P-afară nu mi s-a rupt nimica, dar mi-e teamă să nu se fi stricat ceva înăuntru. Dar cine fuse, mă Costandine, vrăjmaşul ăla ?

— Hm, cine să fie ?! Crezi că Necuratul ? Da de unde ! Maica Zenaida, prietena sfinţiei-tale, şi alde Niculae Iapă. Fugeau de parcă-i goneau turcii din urmă...

Din roş-vînătă cum era, maica Tomaida se făcu galbenă ca şofranul.

— Văzuşi tu bine că fură ei ?

— Asta e ! Da de cînd mă ştii chior ?

— Bat-o Dumnezeu s-o bată ! Repede, Costandine ! Dă bice cailor şi mînă, şi mînă, că altfel de-a surda am făcut drumul ăsta. Ptiu ! Moare după stăreţie, arz-o focul de smintită ! Mînă, Costandine, nu te încurca !

— Faci cinste ?...

— Te îmbăt.

— Şi... cailor ?

— O traistă de grăunţe.

— Ba mai bine o căruţă de trifoi...

— Pricepuşi, fire-ai al păcatelor ! Hai de mînă, că ţi-oi da şi un car de trifoi.

[1] Scîndurile groase puse în curmeziş pe fundul saniei.

Vizitiul puse în cumpănă și gura și biciul ; iar caii, ca și cînd ar fi înțeles făgăduiala viitoarei starețe, se năpustiră nechezînd în coasta crivățului, dînd bună nădejde stăpînului și călugăriței deopotrivă. Dar maica Zenaida se depărtase prea mult. Făgăduielile chirigiului că are s-o ajungă „după cotul acesta“ sau „după dealul acela“ nu se împliniră nici după o jumătate de ceas de goană turbată. Maica Tomaida mai avea însă o speranță, și anume că Zenaida se va fi dus la mănăstirea Vornicul, să vadă întîi pe exarhul mănăstirilor. În cazul acesta, tot ea va sosi mai înainte la episcopie. Cînd ajunseră însă la răscrucea drumurilor și văzu că pe cel care duce spre exarhat nu e nici o urmă, își schimbă planul la iuțeală și dete poruncă chirigiului să abată la stînga.

VIII

Sania lui Costandin Coleașă și cu sania care aducea pe arhimandritul Lavrentie dintr-o cercetare intrară una după alta pe poarta mănăstirii Vornicului. Cu toate boarfele ce le îngrămădise pe ea și cu toată durerea pe care o mai simțea în una din coapse, maica Tomaida grăbi în ajutorul bătrînului, și el încărcat de cojoace, de ani și de junghiuri.

— Lasă, soro, că mă cobor eu. Am șaptezeci și opt de ani, dar...

— Cei mulți înainte !... Ușurel, să n-aluneci. Pune mîna pe umărul meu. Așa. Acuma lasă piciorul în scară. Mută-l și pe celălalt. Ei, vezi ? Zici că ai șaptezeci și opt de ani ! Cin' te crede ? Ești mai zdravăn ca un tînăr. Apăi și tinerii din ziua de azi !... Saltă puțin antereul, ca să nu-l calci și să te

împiedici. Uf, și băieții ăștia ! Frate Ioane, de ce n-ai presărat cenușă pe scări ? Nu știai că vine părintele, înghețat, de la drum ? Pune mîna colea, nu te uita la mine ! Așa, vezi ? Gata !

— Mulțumesc, Tomaido !

— Nici o mulțumire ! Ce, dacă nu mă brodeam eu, erai să rămîi în sanie ? Înhață blana, frate Ioane, nu căsca gura la mine ! Așa. Acum așază-te pe scaun, să-ți tragem șoșonii.

— Lasă, soro, că mi-i trage fratele.

— Ei, da ce, eu nu ți-i trag ? Mă știi că sînt vreo cucoană mare ? Sînt călugăriță și trebuie să fac ascultare. Iar sfinția-ta ești părintele și stăpînul nostru. Pe sfinția-ta te avem de episcop și de vicar și de exarh și de toate. Ia te uită ce reci îți sînt mîinile ! Pune-le nițel între sobă, să se încălzească. Frate Ioane, vezi de-un ceai fierbinte. Și pentru mine unul, că și eu sînt înghețată...

După ce se ușură și maica de boarfele mai de deasupra și după ce mai schimbară păreri despre vremea de afară, își destăinuiră pricinile care îi puseseră pe drumuri.

— Eu, zise bătrînul, am fost la mănăstirea Sărindar, într-o cercetare. Făcuseră locuitorii din satul vecin pîră împotriva ticălosului de stareț și m-am dus să împac lucrurile. Nu poate să-și ascundă păcatele, bată-l Dumnezeu de nebun !

— Și... l-ai spălat ?

— Ce eram să-i fac ?! Mi-a trebuit însă multă bătaie de cap pînă să potolesc mînia pîrîșilor. Barem de s-ar mai îndrepta ! Altfel, păcat de osteneala mea și de-atîta frig pe care l-am înghițit. Mare mirare de nu m-oi îmbolnăvi !

— A, nu, nu ! îl liniști Tomaida. Ești bătrîn, dar sîngele îmi închipui că e cald tot ca la patruzeci de

ani. Ai dus viaţă bună, nu ţi-ai bătut joc de ea, ca alde stareţul de la Sărindar...

Exarhul făcu o mişcare largă cu mîinile şi cu capul, arătînd că la vîrsta sfinţiei-sale, oricare ar fi fost traiul de mai-nainte, vigoarea trupului e mult slăbită, şi răceala îşi găseşte loc ca la ea acasă. Apoi, cu o grabă ce trăda căinţa pentru întîrziere, o întrebă ce s-a întîmplat, că şi ea se găseşte pe drumuri. Călugăriţa se prefăcu dureros de surprinsă.

— Cum, adică n-aţi auzit nimic ?

— Nu !

— Pfiu ! Pfiu ! Şi eu credeam că aţi aflat, că altfel vă spuneam de la poartă. Ne-a luat Dumnezeu pe maica stareţă, cinstite părinte !

— Cum, a murit Galinia ?

— A murit, cinstite părinte !

Adînc îndurerat de trista veste, exarhul îşi lăsă capul între mîini şi terciui o lacrimă între gene.

— Păcat ! Era cea mai bună stareţă din eparhie.

— Da, cinstite părinte !

— Ce femeie inteligentă !

— Da, ce inteligentă !

— Şi bună !

— Şi bună...

— Şi vrednică !

— Şi vrednică...

— Şi călugăroasă !

— Barem despre asta...

— Şi nu era aşa bătrînă !

— Da de unde ? Putea să mai trăiască douăzeci de ani.

— Nu i-a ajutat nimic toată căutătura ?

— Nimic, sărmana de ea. A cheltuit o avere — cred că tot i-a mai rămas ceva — cu doctori şi cu băi, dar fără nici un folos. Boala, cînd îşi face loc în om, nu mai iese, să tragă de ea toţi doctorii din lume !

— Îmi închipui că soborul e în mare jale...

— Da ce jale ! Cînd a început să tragă clopotul de moarte, toată mănăstirea s-a pornit pe plîns...

— După părerea mea, Galinia a fost cea mai bună stareţă din cîte a avut Tămîioara...

— Eu am zis-o de mult.

— Trebuie să treacă multă vreme pînă să se găsească una să-i ia locul cu aceeaşi vrednicie...

— Sute de ani !

— Dar Dumnezeu e bun...

— Bun, pupa-l-aş !...

— O să aibă el grijă de turma lui.

— O să aibă şi el... o să aibă şi căpeteniile noastre bisericeşti... că în seama lor e lăsată soarta bietelor mănăstiri...

— Pentru asta ai venit cuvioşia-ta ? Nu puteai să trimiţi un argat călare ? Şi parcă te văzui cu sanie străină, nu cu a mănăstirii, zise exarhul, devenind deodată bănuitor.

Maica Tomaida oftă adînc.

— Pentru asta am venit, cinstite părinte. Nenorocirea căzută asupra noastră e prea mare ca să vă înştiinţez prin argaţi şi prin bileţele. Mi-am făcut curaj şi am plecat pe vremea asta, cum o vezi, fiindcă mai mult preţuieşte pacea şi liniştea sfîntului lăcaş decît tihna şi chiar decît viaţa mea... Am luat sanie cu chirie, că pe-a mănăstirii n-a vrut să mi-o dea amărîta aia de iconoamă...

— Se poate ?

— Hm, da ce credeţi, că mi-am răcit gura să i-o mai cer ? A, păi nu ştiţi nimica sfinţia-voastră ! Cum a murit biata răposată, Dumnezeu s-o ierte, ico-

noama şi cu mălăiaţa aia de eclesiarhă — nici idee n-aveţi ce zace în burta ăstor prefăcute — au pus piciorul pe toată administraţia şi au trimis pe Zenaida la episcopie...

— Pe Zenaida ? !

— Hm, dar pe cine credeţi ? Au trimis-o cu patru cai înaintaşi, cinstite părinte ! Nu mă răsturnă în drum, de era cît pe-aci să-mi rupă gîtul ? Cică — aşa auzii şi eu un zvon — ar fi pus ele la cale ca Zenaida să treacă peste comitet şi să ia conducerea pînă la alegere, cu scop, bineînţeles, ca, fiind la putere, să facă pe dracu în patru şi să cîştige voturi cît mai multe...

— La urma urmei, conveni exarhul, mai mult ca încercare, Zenaida n-ar fi rea pentru stăreţie...

— Da de unde să fie rea ?! E cea mai nimerită din noi toate ! Dar nu trebuia să procedeze aşa. Să fi aşteptat mai întîi să ducem pe răposata la locul de veci, apoi să ne fi adunat toate, cele din comitet, şi să fi luat stăpînirea pînă la sorocul alegerii. Atunci, dacă ieşea Zenaida — Zenaida ; ieşeam eu — eu rămîneam (mai bine m-ar feri bunul Dumnezeu !) ; şi chiar de-ar fi ieşit toanta aia de Aftusa, trebuia să ne supunem voinţei soborului, că n-aveam încotro. Dar aşa, lasă pe moartă nerăcită în pat, şi fugi la episcopie ca să-i iei locul !... La urma urmei, să zicem că asta n-ar fi cine ştie ce crimă. E, tot omul are cîte-o ambiţie, şi cînd poate să şi-o facă nu mai ţine multe socoteli. Cu o condiţie însă : să nu aducă netrai pe capul celor nevinovaţi. Aci, Tomaida se apropie de exarh şi-i spuse mai mult în şoaptă : Ştiu că sfinţia-voastră sînteţi prieten bun cu părintele vicar, şi pentru pricina asta am plecat pe viscol şi pe ger. Habar n-are, sărmanul de el, ce nenorocire îl paşte. Şi tocmai

acum, cînd şi-a pus candidatura la arhierie ! Cunoaşteţi pe sora Riţa, uceniţa Zenaidei ? Ei bine, se zice — cine-o fi scornit-o ? — că e chiar fata ei, făcută... cu cine gîndiţi ? Cu părintele vicar ! Chiar că şi seamănă puţintel...

— Intrigi de călugăriţă, o întrerupse bătrînul, indignat.

— Fireşte că intrigi, o drese Tomaida. Dar pînă să se descopere adevărul, o păţeşte sfinţia-lui ? Că s-au vorbit cîteva maici, după plecarea Zenaidei, să scrie denunţ la guvern, la rege, la membrii Sfîntului Sinod şi pe la toate jurnalele. Acu, ele n-ar vrea să facă rău părintelui Serafim, cît să împiedice pe Zenaida de la stăreţie. Că şi gura ei e păcătoasă. Ar fi zis, înainte de plecare : „Mă duc la părintele vicar, că el face pentru mine tot !" De, nu putea să tacă ? Cinstite părinte, eu mi-am făcut datoria şi am venit să vă spun ; că dacă n-aş fi venit, m-ar fi mustrat cugetul toată viaţa. Sfinţia-voastră, dacă aveţi vreo putere, scăpaţi-l, că e păcat să-şi piardă viitorul pentru ambiţiile unei ticăloase şi unei nemernice ca Zenaida. Să vă grăbiţi însă, că pe urmă e mai greu de dres...

Arhimandritul Lavrentie rămase cîteva minute înmărmurit de cele auzite, apoi se închină şi începu să se plimbe îngîndurat, în timp ce Tomaida îşi frîngea mîinile şi se tot văicărea pentru soarta preasfinţiei-sale Serafim. În cele din urmă, exarhul hotărî să trimeată un om cu o scrisoare către vicar, dar călugăriţa se împotrivi.

— Lucrurile astea nu se scriu, preacinstite părinte. Iartă-mă că îndrăznesc să-ţi dau un sfat...

— Atunci, dar, să fac raport urgent către episcopie, ca să lase conducerea pe seama comitetului...

— Ha-ha-ha! rîse Tomaida sec. Care comitet? Zenaida şi cu iconoama şi cu eclesiarha? Credeţi sfinţia-voastră că după cele întîmplate mai poate fi înţelegere între noi? Hm! Se vede că n-aţi ajuns să cunoaşteţi bine pe maici...

— Atunci, care e părerea cuvioşiei-tale? o întrebă bătrînul, enervat.

— Cum v-o lumina Dumnezeu şi Maica Domnului! Asta e părerea mea! Şi v-o dădui fiindcă mi-o cerurăţi. Altfel, nu îndrăzneam...

Cunoscînd firea intrigoasă a călugăriţelor şi ştiind dintr-o lungă experienţă de ce sînt ele capabile cînd rămîne o stăreţie vacantă, pe de altă parte, avînd pentru vicar o adevărată iubire de frate, exarhul luă o hotărîre destul de gravă pentru starea de oboseală în care se afla.

— Mergem împreună la episcopie.

— Chiar astă-seară!

— Îndată dau poruncă să înhame caii. Cu o condiţie însă...

— Să nu fie prea grea, răspunse maica, gata să sară în sus de bucurie.

— Să primeşti conducerea provizorie a mănăstirii. În acest chip, voi face raport şi în scris, şi verbal.

Maica Tomaida închise ochii şi se încovoie ca sub greutatea unei groaznice poveri. Apoi deodată îşi reveni şi zise hotărît:

— Mă jertfesc pentru pacea mănăstirii şi pentru fericirea părintelui vicar... Să ştiţi însă că, moartă-tăiată, nu voi candida la alegere. Nu-mi trebuie stăreţie pentru nimica în lume. O lună de zile însă n-am să mor. Uite aşa, ca să nu ziceţi că sînt încăpăţînată şi nu mă supun... Blagosloveşte şi mă iartă!

IX

După ce respinse cu indignare pretenţia maicii Tomaida, care ar fi dorit blana cea mare a răposatei, precum şi pe-a maicii Zenaida, care-şi pusese ochii pe crucea de la gît şi pe nişte mătănii de mare preţ, maica Irina, secretara şi casiera mănăstirii şi totodată ucenică-moştenitoare a fostei stareţe, chemă pe cei doi preoţi ai Tămîioarei, pentru o mică slujbă.

Veniră maici multe. Unele din datorie către mort, altele din dragoste pentru răposata, multe din curiozitate răutăcioasă: „să vadă cum îi şade moartă“, iar vreo duzină — ca să se încredinţeze că într-adevăr a murit...

După terminarea scurtei rugăciuni, popa Niculae plecă repede, ca să evite vorba cu maicile iscoditoare sau intrigante. Slujea aici de aproape patruzeci de ani şi avusese prilej să ştie ce înseamnă a te amesteca — fie numai c-o vorbă ori c-un semn — în fierberea stîrnită de vacanţa stăreţiei. Cum ajunse acasă, convinse pe feciorul, care era sublocotenent, să renunţe la restul concediului (medical) şi să se înapoieze la regiment. Apoi dădu cuvînt de ordine, în casă, ca pînă la alegerea noii stareţe, poarta să fie încuiată pentru toată lumea, preoteasa să nu mai iasă din curte, iar servitoarea — numai pentru mari trebuinţe, şi atunci să ocolească vorba cu călugăriţele.

Celălalt preot însă, ieromonahul Flavian, vechi slujitor şi el în această mănăstire, şi deci cu aceeaşi experienţă în materie de alegeri călugăreşti, nefiind familist, avea mai puţine motive să se ferească de intrigile maicilor. Era îndrăzneţ din fire şi puţin îi păsa dacă îşi va sfîrşi zilele la Tămîioara sau la Vor-

nic, unde își avea metania[1]. Afară de aceasta, simțise că maica Irina, o călugăriță tînără, cu frumoase însușiri sufletești, la care ținea nespus de mult, va fi expusă loviturilor celor două mari intrigante, Zenaida și Tomaida, și-și făcea o datorie de conștiință să-i ia apărarea.

Mai mult: era duhovnicul mănăstirii și ca atare obligat să poarte grijă de pacea fiicelor sale de spovedanie.

Făcu dar cerc cu maicile și își arătă părerea de rău pentru moartea Galiniei și pentru marea pierdere pe care o încerca mănăstirea. Se feri însă ca de foc să facă vreo aluzie la eventuala-i urmașă, deși unele maici încercară, timid, să-l tragă de limbă. De altfel, nici el nu era încă bine fixat asupra viitoarei starețe. Zenaida avea calități gospodărești, dar era iute ca o streche și rea ca o viespe; Tomaida — pricepută în cele bisericești, cu legături alese în afară, dar... soră bună cu Zenaida. Gemene să fi fost, n-ar fi semănat așa. Iar maica Aftusa — bună ca un leac, dar proastă ca o oaie. Mai rămîneau econoama, eclesiarha și casierița. Prima era șchioapă; a doua — tuberculoasă; iar maica Irina, care întrunea toate părțile de soi ale celorlalte, avea numai douăzeci și opt de ani... Afară de vîrstă, nepotrivită pentru o stareță, mai exista un motiv, foarte puternic în judecata părintelui Flavian, care o împiedica pe secretară — cel puțin trei-patru ani de-aci înainte — să candideze cu succes la vrednicia cea mai mare. Și maica Irina nu cunoștea acest motiv.

— Dar cu consiliul economic cum o să rămînă, cinstite părinte? îl întrebă maica Glicheria, aspirantă la postul de econoamă și prietenă de aproape a Zenaidei.

Duhovnicul o privi o clipă sever, apoi răspunse, ca și cînd hotărîrea i-ar fi aparținut cuvioșiei-sale:

— Consiliul economic trebuie să rămînă așa cum se găsește. Aveți și econoamă vrednică, și eclesiarhă pricepută, și arhondăreasă bună, și casieriță pe cinste.

În această clipă, cel puțin zece perechi de ochi ar fi vrut să-l străpungă pe părintele Flavian, pentru că îndrăznise să se pună în calea a cel puțin zece călugărițe rîvnitoare la cele patru posturi administrative. Dar cuvioșia-sa, fire curajoasă și nepăsătoare, nu luă în seamă dușmăniile ce-și făcuse din două vorbe și se apropie de maica Irina.

Secretara și casierița mănăstirii Tămîioara este o șatenă înaltă, subțire la trup și cu trăsături de-o izbitoare finețe. A fost crescută în casa fostei stareței, de la vîrsta de șase ani; la optsprezece ani i s-a încredințat cancelaria mănăstirii, iar la douăzeci și cinci a fost aleasă de sobor și pentru demnitatea de casieră. E o fire puțin vorbăreață, inteligentă, prudentă, rece și hotărîtă.

Cînd văzu pe duhovnic rupînd vorba cu maicile și apropiindu-se de ea, simți că are un sprijin, și-i mulțumi din ochi. Bătrînul o luă de mîini și-i zise:

— Fii înțeleaptă, ca întotdeauna. Închide ochii ca să nu vezi și astupă-ți urechile ca să n-auzi. Vremea ta încă n-a sosit, dar nici prea departe nu este.

Apoi o sfătui să telegrafieze episcopului și să adune comitetul, adăugînd mucalit:

— Locul Tomaidei și al Zenaidei îl voi ține eu..

— Și cu mai mult folos, îl completă maica Irina, zîmbind recunoscătoare.

[1] Mănăstirea unde fusese hirotonisit preot.

X

Arhimandritul Serafim își lăsă tartanul și șoșonii în sală și intră fără să se anunțe. Episcopul, un bătrîn de optzeci de ani, care își trecea vremea cu lecturi ușoare și vesele, citea, în mod excepțional, *Revolta îngerilor*, carte pe care o primise în ajun de la un nepot al preasfinției-sale. După ce se plictisise cu descrierea amănunțită a unei biblioteci și se înfricoșase de chipul misterios cum dispăreau și apoi reveneau cele mai prețioase exemplare din acea bibliotecă, dăduse în sfîrșit peste o pagină care îi făcea plăcere. Era vorba acolo despre un „înger păzitor", care-și îngăduise să stingherească dragostea tînărului pe care îl păzea, într-un moment foarte rău ales.

În alte împrejurări, vicarul se amuza privind la plăcerea de copil cu care bătrînul savura povești cu zmei și cu pitici, pînă ce preasfinția-sa îi simțea prezența, la sfîrșitul unui capitol. Acum însă, podidit de boală, nu se sumeți să aștepte și tuși tare tocmai în clipa cînd episcopul mînca din ochi rîndurile în care se arăta că îngerul, rămînînd cîteva minute cu prietena protejatului său, o ajută să-și pună rochia și să-și lege pantofii...

— Ah! gemu preasfinția-sa, de necaz că e întrerupt.

— Iartă-mă, preasfințite! se tîngui arhimandritul. Treburi importante și urgente...

— Eh, „treburi importante"! Fleacuri d-ale voastre! Dă încoace să iscălesc.

Bietul vicar, bucuros că nu-l mai reține, îi întinse respectuos hîrtia și vru să-i explice în două cuvinte despre ce este vorba. Dar bătrînul îi arătă printr-un gest energic că nu-l interesează, și iscăli

pe garanția slujbașului credincios. Apoi îl concedie în grabă și-și continuă lectura, curios să vadă pînă unde au mers amabilitățile îngerului față de doamna care își înșela bărbatul. Spre nemulțumirea preasfinției-sale, amantul se înapoie la timp; iar doamna, îmbrăcată acuma complet, își luă „la revedere" și ieși grăbită.

Îngerul păzitor părăsi și el pe tînărul ce-i fusese încredințat de la naștere, se îmbrăcă în haine omenești procurate de la un negustor de vechituri și se amestecă printre muritori, în căutarea altor colegi răzvrătiți, cu care să pună la cale... exterminarea lui Dumnezeu. Episcopul, încrezător în puterea Tatălui ceresc, trecu în grabă peste toate aceste pagini, oprindu-și ochii numai unde zărea numele îngerului. Și tot întoarse la foi, sigur că în curînd va trebui să-i găsească din nou laolaltă: pe înger și pe doamna căreia fostul heruvim îi ajutase să se îmbrace. Pînă una-alta însă, dădu numai peste el, în iatacul unei artiste de varieteu. Tocmai se așezaseră pe-o canapea fostul înger și cu actrița, cînd exarhul, după o așteptare de-o jumătate de ceas, la spatele preasfinției-sale, îndrăzni să-i turbure plăcerea.

— Preasfințite stăpîne, iertați că...

— Ah! făcu Ilarion, scos din pepeni. Nu-mi ticnește să citesc și eu o carte, că tocmai atunci vă găsiți toți cu cîte ceva de spus. Dă încoa', să iscălesc!

Părintele Lavrentie, slujbaș vechi și cinstit, vru să mai deschidă gura, dar mai-marele său îi făcu semn că e de prisos. Iscăli și-l concedie. Apoi își continuă lectura. „Îngerul și actrița se contopiră imediat pe ea", adică pe canapea, așa se încheia fraza întreruptă de nerăbdarea exarhului. Preasfinția-sa rîse cu lacrămi de ironia necredinciosului

autor şi se puse să frunzărească foile mai departe, convins că îngerul şi cu prima lui cunoştinţă feminină se vor mai întîlni o dată. Şi nu se înşelă, căci, după ce străbătu cu oarecare interes un capitol unde era vorba de un bătrîn anticar, ce-şi schimbase prietena-i de şase decenii pe una numai de două, îl regăsi în camera unde-i întîlnise întîia oară. „...Îngerul o ajută să-şi desfacă rochia. Aflîndu-se în primejdie mare, ea se apără cu îndrăzneală. «Nu, nu !... Nu vreau să te iubesc !... Te-aş iubi prea mult.» Se dădu totuşi..."

— Ha-ha-ha ! rîse unchiaşul cu gura toată. Ce prefăcătorie, frate ! Mare pehlivană mai e şi femeia !

În această dispoziţie îl găsi preotul Ion Costin, consilier-referent al secţiei administrative.

— Ce s-aude, părinte Costin ? îl întîmpină preasfinţia-sa, voios să-l asculte cît de mult.

Părintele Costin îi sărută respectuos dreapta, apoi îi întinse o telegramă sosită proaspăt de la poştă, rostind şi rezumatul conţinutului.

— A murit biata stareţă de la Tămîioara, preasfinţite stăpîne !

Episcopul îşi drese ochelarii pe nas şi citi tare şi tremurat :

— „Maica Galinia stareţa mănăstirii Tămîioara a răposat astăzi ora 10 dimineaţa Irina secretara."

— Mă rog sfinţiei-tale : cine a murit ? Stareţa, sau secretara ? întrebă preasfinţia-sa, ca să nu scape prilejul de-a mai face puţintel haz.

— Stareţa, preasfinţite stăpîne. Dar ştiţi că telegraful nu transmite şi semnele de punctuaţie.

— Foarte prost din partea lui ! protestă înaltul chiriarh.

Apoi, lăsînd gluma, căută cuvinte de laudă pentru răposată. O cunoscuse de cînd era tînără, abia soră şi cîntăreaţă la strană... Avea un glas îngeresc... Parcă

o vede : năltuţă, şatenă, cu ochii căprui şi înţelepţi, cuviincioasă la vorbă şi măsurată în gesturi... Apoi a fost numită eclesiarhă. Ţine minte cînd i-a dat aprobarea... Iar după demisia stareţei de atunci, soborul a ales-o în locul cel mai de cinste. Era şi cea mai indicată. A stăreţit paisprezece ani, cu tact şi cu blîndeţe, fără a ocoli puţină asprime atunci cînd trebuinţa o cerea.

— Păcat ! Era cea mai bună stareţă din eparhia mea. Şi nu ştiu cine îi va lua locul. Ce crezi, cucernice, e vreo călugăriţă în Tămîioara să-i semene măcar pe departe ?

Referentul ezită un moment, căutîndu-i privirea. Apoi ridică din umeri.

— După cît le cunosc, pot să vă asigur, preasfinţite stăpîne, că nu e nici una. Tomaida şi Zenaida...

— Ah, nici nu vreau s-aud de ticăloasele astea ! ripostă episcopul. Alta nu mai ştii ?

— De, ar mai fi maica Aftusa...

Vlădica rîse cu lacrimi.

— Moliciunea aia ? Sărmana ! E bună de pus la rană ; dar nimic mai mult. Ce zici de uceniţa răposatei ? Mi s-a părut o călugăriţă de toată isprava.

Preotul, deşi avea pe buze numele secretarei, nu îndrăznise să-l pronunţe, pentru motive binecuvîntate.

— Dar e prea tînără, preasfinţite ! Dacă are douăzeci şi şapte, douăzeci şi opt de ani...

— Asta n-ar fi o piedică. „Înţelepciunea nu stă în numărul anilor", zice David proorocul. Sînt convins că ar fi o alegere fericită.

— Sînt de aceeaşi părere, preasfinţite stăpîne, dar ştiţi că ultimul cuvînt e al soborului...

— Ai dreptate, făcu preasfinţia-sa, contrariat. Trebuie să se facă alegere. Şi nu întotdeauna este ales cel mai de merit. Pînă atunci, însă, nu vom lăsa

mănăstirea fără conducător. A fost aci vicarul și exarhul ; dacă știam, îi consultam și pe ei. Adică, pe Serafim putem să-l chemăm. Fii bun și înștiințează-l că vreau să-i vorbesc.

Consilierul trimise după vicar pe un servitor episcopesc. Pînă să sosească, preasfinția-sa se apucă să povestească escapadele îngerului răzvrătit, arătîndu-și îndoiala asupra autenticității locurilor din Scriptură, indicate de autor ca adeverind slăbiciunea heruvimilor pentru femeile de pe pămînt. Părintele Costin tocmai aștepta momentul să bîrfească pe scriitorii care interpretează textele sfinte în scopuri păgînești, cînd sosi vestea că vicarul e așa de greu bolnav, încît a trebuit să i se aducă un doctor la căpătîi.

— Las', că nu-i strică puțină zăcere... Abia mai pierde cîteva ocale de osînză. Ce zici, Costine ?

— Într-adevăr, preasfințite, s-a îngrășat din cale-afară. Și nu-l prinde de fel.

— Mai ales vicar fiind. După ce s-o alege episcop... ar avea motive mai puternice să se îngrașe, nu ? rîse preasfinția-sa cu puțină răutate.

Apoi reveni la subiect.

— Ei, ce zici ? Îți convine secretara ?

— Cred că n-ar fi soluția cea mai fericită, preasfințite, îndrăzni consilierul. E prea tînără și ar ridica împotrivă-i pe toate bătrînele soborului. Deocamdată să delegăm pe maica Aftusa, că n-are dușmănie cu nimeni. Iar dacă la alegere va ieși din urnă maica Irina, cu atît mai bine pentru ea și pentru mănăstire.

— Fie și așa, conveni înaltul chiriarh, plictisit de „afacerile eparhiei". Telegrafiază îndată soborului, cît și protopopului respectiv hotărîrea noastră. Înștiințează și pe exarh. Stabiliți împreună data alegerii și aibi grijă să mă ții în curent cu boala vicarului.

Apoi, după ce concedie pe consilierul-referent, preasfinția-sa trase zăvorul și se îndreptă voios spre dulapul cu cărți.

XI

Sosind valvîrtej de la reședința episcopală, maica Zenaida nici n-avu răbdare să-și încălzească ciolanele rebegite, că și dete fuga la stăreție.

— Maică Irino, vin de la sfînta episcopie, cu veste nouă... Te rog să aduni numaidecît consiliul duhovnicesc și pe cel economic.

Maica Irina, ghicind ce fel de vești aduce Zenaida, încercă să reziste.

— Ai puțină răbdare, maică Zenaido, să îngropăm mai întîi pe răposata... După aceea, tot va trebui să întrunim comitetele.

— A, nu, nu ! protestă Zenaida, cu teamă în suflet că Tomaida se va întoarce din clipă în clipă și va căuta să-i strice ceea ce dobîndise cu atîta trudă. Chiar acum trebuiesc convocate. Pentru respectul preasfinției-sale și pentru pacea mănăstirii. Dacă sfinția-ta ești prea ocupată cu morții, dă-mi cheile de la cancelarie și voi trimite eu după maici.

Văzînd-o atîta de pornită, secretara n-avu încotro, și pofti la cancelarie pe membrele celor două consilii care cîrmuiesc mănăstirea. Sosiră pe rînd : Aftusa din consiliul duhovnicesc, Filonida econoama, Favista de la arhondărie, maica Teodora — marea eclesiarhă. Mai lipsea Tomaida.

— O așteptăm degeaba, grăi maica Zenaida. Tomaida a plecat după stăreție. N-o știți că e ahtiată după slavă ?... Din ziua cînd a fost luată sub mantie,

ea n-a avut altă dorinţă decît să ajungă odată şi odată stareţă. Acuma, socotind că i-a sosit ceasul, a dat fuga la episcopie. Păcat însă că norocul îi e mai mic decît patima! Locurile de cinste se dau de obicei celor ce fug de ele, iar nu celor ce le caută cu gura căscată. M-a ferit Christos şi Măicuţa Domnului de-aşa gărgăuni în cap... Niciodată nu mi-a trecut prin minte că aş putea însemna şi eu ceva într-un sobor de maici. Tot ce am avut pînă în ceasul de faţă mi-a venit din senin. Drept e însă că nici n-am îndrăznit să refuz ceea ce mi-a dat Dumnezeu... Scrie la carte că monahii sînt datori să facă ascultare? Scrie. Şi dacă scrie, trebuie să ne supunem. Altfel, cădem în păcatul cel greu al nesupunerii. Cu toate acestea — aici maica Zenaida oftă de la bojogi —, te pune soarta, cîteodată, în mare şi grozavă cumpănă. Ştii bine că trebuie să te supui, şi totuşi stai în loc şi te gîndeşti: „Sînt eu vrednică de aşa cinste? Nu voi păcătui mai greu primind să fac un lucru peste puterile mele?"

Şi oftă din nou. Celelalte călugăriţe, neştiind la început ce rost are cuvîntarea Zenaidei, prinseră a bănui ceva. Aşteptau, deci, cu mare curiozitate să spună lucrurilor pe nume. Dar Zenaida tăcea, ca doborîtă de povara unei mari nenorociri. Pînă o îmboldi econoama la vorbă.

— Nu care cumva te sileşte cineva să faci ceea ce nu eşti în stare, maică Zenaido?...

Aceasta se turbură puţin la faţă, sprîncenele i se strînseră în creţuri uşoare, dar repede îşi reluă poza nefericită, oftă pe nas şi răspunse cu o sinceritate ce trăda vicleşugul:

— Adevărat, soro: mi-a dat Milostivul un lucru mare, pe care nu l-am dorit niciodată. Nu pentru pricina că m-aş simţi prea proastă, fiindcă, la urma urmei, nici altele nu sînt mai împovărate de minte; dar pentru că n-am talent să mă ploconesc pe unde

trebuie şi nici nu mă rabdă inima să cheltuiesc banul cîştigat cu războiul şi cu igliţa...

— Şi cu toate astea...

— Cu toate astea, beleaua tot a căzut pe capul meu... Că mi-a picat veste cum că biata soră-mea Tinca e bolnavă mai rău, şi am plecat la tîrg cu inima tristă că m-o apuca vreo vreme şi n-oi putea să fiu la înmormîntarea maicii stareţe. Eu nu m-aş fi dus, că ştiu că boala ei nu e de-o zi, de două; dar eşti ghicitoare, să ghiceşti cînd i-o veni sfîrşitul?! Ş-apoi, de, soră ţi-e, nu? Acelaşi sînge, nu? Şi fiindcă tot făcusem eu drumul ăsta, ce mi-am zis: „Ia să trec şi pe la părintele vicar, să-i spun vestea cea tristă, că pînă să ajungă telegrama, mai va!" L-am găsit, prăpăditul de el, mort de bolnav. Răcise la o înmormîntare. Cînd a auzit de moartea maicii Galiniei, doar n-a plîns. A fericit-o pe sfinţia-ei că faptele cele bune o vor sălăşlui în locaşurile drepţilor, iar pe noi ne-a căinat că am rămas ca nişte copii fără mamă. Apoi a adus vorba despre viitoarea stareţă şi m-a ispitit, să afle care ar fi cea mai potrivită. I-am spus drept: „Preacuvioase părinte, blagosloviţi şi iertaţi, nici una din noi nu este în stare să calce pe urmele răposatei". Iar sfinţia-lui: „Bine-bine, dar una din voi tot trebuie să fie stareţă! Că n-o să aducem din cimitir ori din altă mănăstire!" Atunci i-am vorbit cinstit: „Cea mai bună ar fi, după mine, Irinuţa, casiera şi secretara noastră, că e fată cuminte şi pricepută în toate; dar fiindcă e prea tînără, să punem pe maica Tomaida..."

Un hohot de rîs acoperi minciuna prea de necrezut a maicii Zenaida. Se cunoştea vechea duşmănie dintre ele şi nimeni nu le credea capabile de atîta mărinimie încît să se recomande reciproc pentru o demnitate la care visau zi şi noapte.

— Să mă trăsnească... dar nu mai zic vorbă mare, că n-am zis niciodată, se apără Zenaida, fără prea multă vlagă. „Să punem, zic, pe Tomaida, că e chipeşă, e bună de gură, a trecut şi prin economie, şi prin ecleserhie ; iar ca vîrstă e numai potrivită : nici cu mintea necoaptă — aci am cam minţit eu — nici cu băţul lîngă uşă..." Dar părintele Serafim, din pat, de unde zăcea : „Dă-o păcatelor, că nu face vulpea aia de stareţă". Eu că face, el că nu face, pînă curmai vorba : „Preacuvioase părinte, zic, ne răcim gura degeaba, că nici sfinţia-voastră, nici eu nu hotărîm. Ci soborul, pe care o vrea el s-aleagă." „Asta cam aşa e, zice sfinţia-lui, dar pînă la alegere o să trebuie să vă cîrmuiască cineva, aşa că mă gîndesc să te recomand preasfinţiei-sale..." Cînd am auzit una ca asta, am sărit în sus. „Preacuvioase, zic, nu-mi trebuie şi nu-mi trebuie ! Lăsaţi conducerea pe seama comitetului, ca să nu se facă vrajbă între maici. Că doar n-o să fixaţi alegerea peste un an !" Dar sfinţia-lui a făcut din mîini că nu e bine să fie capete multe la conducere, nici măcar o zi ; apoi a trecut la birou, şi după ce a scris — ce-o fi scris — s-a îmbrăcat, aşa bolnav cum se găsea, şi s-a dus la preasfinţitul. Degeaba m-am rugat eu cu cerul şi cu pămîntul : „Stai aci, preacuvioase, că eşti răcit rău şi nu se cade să ieşi din casă pe viforul ăsta năbădăios !" Dar sfinţia-lui, săritor cum îl ştiţi şi îngrijorat ca întotdeauna de soarta sfintelor mănăstiri, nu m-a ascultat, şi s-a dus la palat. După un sfert de ceas îl văd că vine zîmbind şi-mi întinde un plic galben. „Ia plicul ăsta, zice, dar să nu-l desfaci decît după ce vei ajunge acasă..."

— Ş-ai avut sfinţia-ta atîta răbdare ? o înţepă Filonida, stîrnind un nou hohot de rîs.

— Da de unde ? ! rîse şi Zenaida. Cum am ieşit din curtea episcopiei, m-am dat la un adăpost şi l-am desfăcut. Ce credeţi că scria înăuntru ?

— Numirea sfinţiei-tale, ghici Irina, zîmbind acru.

— Chiar aşa. Cînd am văzut una ca asta, parcă a căzut cerul pe mine. Am vrut atunci să mă întorc la părintele vicar şi să mă lepăd cum s-a lepădat Christos de Satana, dar m-am gîndit că nu fac bine să-l supăr. Destul foc era pe el. M-am închinat şi mi-am zis : „Doamne, facă-se voia ta ! Precum în cer, aşa şi pre pămînt. Nici eu n-am să mor într-o lună şi nici mănăstirea Tămîioara n-o să piară..." Azi-dimineaţă, lăsai pe biata soră-mea bolnavă, nu mai trecui nici pe la văru-meu, jurnalistul, şi plecai încoace. Mai întîi şi mai întîi datoria. Am intrat în horă, trebuie să joc. Mi s-a dat o sarcină, de către cel mare, s-o duc cu bine pînă la sfîrşit. După aceea, Dumnezeu cu mila ! Acuma, sfinţiile-voastre — vreţi, nu vreţi — îmi datoraţi ascultare, pînă la alegere. Rămîneţi fiecare la locurile pe care le aveţi. Eu să dau numai tonul. Vă place aşa, maicilor ?

Călugăriţele se priviră strîmbînd din nas şi ridicară din umeri. Numai maica Aftusa deschise gura.

— Ia arată-ne, soro, ordinul, să-l vedem şi noi : are pecete, n-are...

Maica Zenaida scoase repede hîrtia din sîn şi o dete secretarei.

— Citeşte-o, Irinuţo, ca să se încredinţeze şi maica Aftusa. Că pe sfinţia-ei tot bănuitoare am pomenit-o.

Irina luă ordinul din mîinile Zenaidei, îl examină scurt şi fără interes pe amîndouă feţele, apoi făcu o nouă încercare să amîne cu cîteva ceasuri ceea ce i se părea că loveşte memoria răposatei.

— Maică Zenaido, de ce nu vrei sfinţia-ta să lăsăm pînă după înmormîntarea maicii stareţe ? Soco-

tesc că nu e de loc frumos din partea noastră să ne așezăm la putere cu moarta în casă. Ce Dumnezeu ?!

Aftusa și cu Filonida luară și ele partea Irinei, dar Zenaida știa ce știa...

— Da de ce, maicilor, după înmormîntare, și nu înainte ? Credeți c-o să se supere răposata ? Din contră. O să-i pară bine că obștea își are un stăpîn cu trei ceasuri mai devreme. Ș-apoi, nu știți ce s-a întîmplat la moartea regelui Carol ? Cum i-a ieșit sufletul, l-au și ales pe Ferdinand ! Și n-a mai zis nimeni că n-a avut prințul răbdare pînă să îngroape pe unchiu-său. Ia fă bine, maică Irino, și citește tare.

Neavînd încotro, secretara își strînse ciuda între dinți și citi porunca episcopiei :

— „Cuvioase maici,

În urma referatului preacuviosului vicar al acestei de Dumnezeu păzite eparhii, am hotărît ca, pînă la alegerea unei stareţe în locul răposatei Galinia Petrescu, conducerea acelei sfinte mănăstiri să treacă provizoriu asupra cuvioasei monahii Zenaida Ionescu, actualmente..."

În acest moment, ușa cancelariei se deschise cu zgomot, și maica Tomaida, înfofolită în blăni și în tartane, intră valvîrtej. Se postă drept în fața Zenaidei, o împunse cu ochii cîteva secunde, apoi făcu loc unui zîmbet zgribulit în colțul gurii învinețite de frig și salută pe maici.

— Blagosloviți și bine v-am găsit sănătoase !

Și iar vîrî o suliță în ochii și în sufletul Zenaidei. Aceasta, mult mai puțintică la trup, schimbă cîteva fețe și căută cu privirea un loc de scăpare. Apoi, amintindu-și că e stăpîna, făcu semn secretarei să urmeze. Maica Irina o luă de la început, ca să audă și Tomaida. Care, neavînd nici o cunoștință de însărcinarea dată Zenaidei, rămase o clipă năucă. Repede însă, îi veni o idee și ceru Irinei hîrtia. Își puse sticlele și citi numărul : 564. Deodată, fața i se înseninà, și ochii-i străluciră prin ochelari : ordinul cuvioșiei-sale purta numărul 565. Prin urmare, fiind dat în urmă, era singurul valabil. Privi triumfătoare pe deasupra și pe dedesubtul ochelarilor, apoi scoase un plic galben din sîn și-l întinse de departe Irinei.

— Citește-l și p-ăsta !

Zenaida îngălbeni, Aftusa căscă gura, iar celelalte trei abia își stăpîniră rîsul. După ce-și plimbă privirea de la Zenaida la Tomaida și înapoi, secretara își ascunse cu greu o mină batjocoritoare și citi și al doilea ordin :

— „Cuvioase maici,

În urma referatului cu Nr. 23/92... al preacuviosului exarh al mănăstirilor din această de Dumnezeu păzită eparhie, am însărcinat, provizoriu, cu conducerea acelei sfinte mănăstiri pe cuvioasa monahie Tomaida Popescu, pînă la alegerea unei stareţe, în locul rămas vacant prin încetarea din viață a monahiei Galinia Petrescu. Vă poftesc a-i da ascultare, și vă trimet, totodată, arhierești binecuvîntări.

Episcop, ILARION

Exarh, arhim. Lavrentie"

Urmară cîteva clipe de liniște desăvîrșită. Încurcătura păru așa de nedescurcat, încît și maica Filonida, veșnic pornită spre zeflemea, fu nevoită să se scarpine după ureche. Teodora, timidă și naivă, privi întrebătoare la iconoamă, dar, văzînd-o și pe ea în dubiu, își mută ochii-i senini de la Zenaida la Tomaida și înapoi, întrebîndu-se înspăimîntată ce-o să urmeze. Maica Aftusa, cea bună și bleagă, căscă gura la secretară și rămase cu ea așa, ca și cînd ar fi vrut să ceară ajutor, dar îi pierise graiul. Iar cuvioasa Zenaida, cu obrajii îmbujorați și cu nasu-i mare, dat în galben — parcă îl lipise atunci și

n-avusese timp să ia culoarea feței — încreți sprîncenele-i negre și pline, își strînse două degete între dinți și-și lăsă vederea de-a lungul nasului, în căutarea unei ieșiri care să n-o umilească. Irina, rece și țeapănă, părea că nu-și frămîntă nicicît căpușoru-i frumos și solid. Învîrtind între degete un ciomp de creion albastru, privea absentă la icoana de deasupra ușilor, ca și cînd ar fi fost singură în cancelarie. Numai Tomaida era în culmea bucuriei. Nu atît pentru delegația ce primise, cît pentru prilejul binevenit de-a umili pe dușmana ei de totdeauna. Cu nasu-i ridicat de vîrf, cu bărbia puțin adusă în loc și cu umerii obrajilor cam prea ieșiți în afară, privea batjocoritor la Zenaida, după ce ochise triumfător pe celelalte, gata s-o ierte sau să-i tragă o ocară, Doamne-Doamne ! Cînd văzu că tăcerea se lungește, poate în paguba cuvioșiei-sale, luă cuvîntul :

— Mă rog, preacuvioasă, mai aveți ceva de zis ?

Maica Zenaida răspîndi culoarea nasului pe tot cuprinsul feței, își învineți buzele și răspunse sec :

— Mă rog, ordinul preacuvioșiei-voastre de cine e iscălit ?

— De preasfinția-sa !

— Și de mai cine, mă rog ?

— Și de pă-rin-te-le exarh !

Zenaida cercetă amănunțit amîndouă hîrtiile, apoi hotărî :

— Într-o eparhie, îndată după episcop vine vicarul. Prin urmare, ordinul meu e mai bun...

— Într-o eparhie, grija mănăstirilor o are exarhul, și deci ordinul meu e cel mai bun...

— Ba al meu.

— Ba al meu.

— Ba al meu, că e dat mai-nainte.

— Ba al meu, că e dat mai în urmă.

— Ba al meu ! hotărî definitiv maica Zenaida, ridicîndu-se de pe scaun și lovind cu pumnul în masă.

— Ba al meu, hotărî și maica Tomaida, ridicîndu-se și sfinția-ei și pocnind celălalt capăt al mesei.

Prevăzînd un prilej de mare spectacol, Filonida și cu Teodora se priviră cu deosebită satisfacție. Dar maica Irina, părăsind nepăsarea rece cu care părea că urmărește cearta pentru mai-mărime, găsi că e datoare să intervină — mai mult ca să domolească lucrurile decît să le lămurească.

— Maicilor, li se adresă ea pe un ton ce trăda și amărăciune, și dispreț, să mă iertați că îndrăznesc să mă amestec unde nu e dreptul meu, dar socotesc că ar fi de nevoie, pentru luminarea comitetului, să ne spună maica Tomaida în ce împrejurări a căpătat sfinția-ei delegația, cînd în aceeași zi, și poate numai cu un ceas înainte, sfînta episcopie binevoise să o dea maicii Zenaida. Te rog, maică Tomaida, să nu iei în nume de rău întrebarea mea. Poate că chiar sfinția-ta erai hotărîtă să ne dai această lămurire. De la maica Zenaida auzirăm cum că sfinția-ei... n-a dorit și n-a cerut așa ceva. Dar cei mai mari, luîndu-i în seamă părțile cele bune, i-au dat o sarcină pe care în zadar a refuzat-o... Acuma, drept e să auzim și mărturia sfinției-tale.

— Dar s-o ia mai în loc, să nu ocolească pe departe, ca Zenaida, că trebuie să ducem moartea la groapă. Și ce-o mai rămîne... ne-o povesti cu alt prilej, interveni Aftusa, stîrnind rîsul.

— Maicilor, grăi Tomaida cu un aer împăciuitor, știți cu toate că mi-a dat bunul și milostivul Dumnezeu unele slăbiciuni, așa cum a mai dat și la altă lume ; mi-a dat însă și o parte bună, pe care sfințiile-voastre poate că nici n-o bănuiți : scîrba de slava cea deșartă. Am dorit și eu, ca orice om pă-

mîntean, să-mi dea Cel-de-sus sănătate şi chiar belşug în casă ; şi am mai dorit, ca orice călugăriţă, să-mi dea dragoste pentru sfînta biserică, pace şi mîntuire. Slavă însă n-am dorit în cugetul meu nici măcar o clipă. Dacă am fost cîţiva ani eclesiarhă şi iconoamă, nu eu am cerut, ci biata răposată a stăruit de mine. Mai acum vreo patru ani şi două săptămîni, a găsit răposata de cuviinţă să mă bage în comitet. N-am zis ba, că nu se cădea să refuz ; dar nici în sus n-am sărit. Ce-am socotit : „Eh, parcă e cine ştie ce scofală mare să fii *comiteată* !" Te cheamă stareţa, cînd i se face ei să te cheme, ca să-ţi ceară şi ţie o părere, hotărîtă mai dinainte să nu ţină seamă de ea. Mai departe, însă, nu m-am suit cu mintea. Dar, vorba proverbului : Una gîndeşti, şi alta înnimereşti.

— Ia-o, soro, mai în loc, că rămîne moarta neîngropată, observă din nou maica Aftusa, spre hazul celorlalte.

— Ei, iacă îţi fac pe plac, conveni Tomaida, privind cu dispreţ la Aftusa şi cu pace la Zenaida. Ştii, maică Irino, că ieri, după ce am auzit clopotul, am venit într-un suflet la stăreţie, ca să văd dacă într-adevăr a murit biata maica, fiindcă nu-mi venea să cred că Milostivul, pupa-i-aş tălpile, a luat-o aşa de timpuriu dintre noi. Apoi, văzînd că vîntul suflă a vreme, ce mi-am zis : „S-ar putea să vină un vifor mare şi să troienească drumurile, încît să nu mai fie chip de ieşit pe poartă, şi astfel să mă treacă săptămîna mare nespovedită şi neîmpărtăşită... Ia să mă reped pînă la mănăstirea Vornicului, să-mi mărturisesc păcatele, şi pînă în seară să mă şi înapoiez..." Ştiţi că am de duhovnic pe părintele exarh. Trimit o fată în sat să-mi rostuiască o sanie, am îmbucat la iuţeală ce-oi fi îmbucat, şi plec la drum. Bătea un vînt rece de-ţi tăia suflarea, nu altceva ! Noroc că

chirigiul avea caii mîncaţi şi odihniţi, că altfel...

— Şi... cu chiu, cu vai, ai ajuns la Vornic, o întrerupse Aftusa, surprinzător de fără răbdare.

— Poate o fi pătimit ceva pe drum şi vrea să ne povestească şi nouă, sări Zenaida, cu scop să stîrnească ceartă şi rîs.

Dar Tomaida nu-i făcu jocul.

— N-am pătimit nimic... Dar absolut nimic, minţi cuvioşia-sa. Mi-a fost rece la ochi şi m-a cam luat vîntul pe dedesubt. Încolo, am mers minunat de bine. Sania — zdravănă, caii — tineri, iar Costandin — chirigiu cum rar găseşti.

— Hm ! Mă mir că nu te-a răsturnat, că el are obicei de mînă cam iute la drum, stărui Zenaida, ca s-o întărîte.

— De loc, Zenaido !

— Şi ce ţi-a zis părintele exarh cînd te-a văzut ? „Bine că venişi, să te fac stareţă la Tămîioara !" o întrerupse din nou Aftusa, spre marea mulţumire a celorlalte.

Tomaida o privi duşmănos şi vru să-i dea peste nas. Dar Filonida îi luă înainte.

— Las-o, maică Aftusa, să ne spună tot ce socoteşte sfinţia-ei că e de trebuinţă. De ce eşti aşa fără răbdare ?

— Apăi, n-are decît să vă spună, că eu mă duc să mai stau pe lîngă Galinia. Doamne, Maica Domnului ! Moarta în casă, şi ele au chef de vorbă lungă şi de rîs ! Am plecat ! Blagosloviţi !

— Domnul !

— Cînd am oprit la poarta părintelui exarh, continuă Tomaida, hop şi el ! tocmai sosea de la mănăstirea Sărindar, unde avusese o cercetare. „Ce e cu sfinţia-ta, maică Tomaida ?" „Dar cu sfinţia-voastră pe o aşa vreme de la drum ?" întreb şi eu. Apăi, ce mai vorbă multă, îi dau vestea cea tristă.

Vai, maicilor, cît de mult l-a durut moartea Galiniei! Mă uitam la el cum îi curgeau lacrămile pe obrajii ăia uscați și zbîrciți. „A fost o stareță cum rar se mai află în ziua de astăzi", zice sfinția-lui. „O minune de stareță", zic eu. Și după ce i-am povestit cum s-a înrăutățit boala și cu cîtă jale a luat soborul cunoștință de moartea ei, a venit vorba despre alegere și, firește, despre aceea peste care va cădea votul maicilor și harul Domnului ca să-i urmeze. I-am spus fără nici un ocol: „Preacinstite părinte, cele cîteva care ne socotim mai de frunte nu facem toate la un loc cît răposata. Dar fiindcă tot dintre noi o să se pună stareță și fiindcă mă întrebați, sînt de părere că Zenaida... ar face față bunicică. A fost casieră și eclesiarhă, știe rostul bisericii și mai pricepe și psaltichia." Dar sfinția-lui: „E, la urma urmei, nu e numaidecît nevoie ca o stareță să știe a cînta. Principalul e să fie cinstită, înțeleaptă și gospodină." „Are din toate cîte ceva, răspund eu, numai maicile s-o aleagă. Că și dacă i-ar mai lipsi cîte una, își mai îndreaptă ea firea pe urmă." N-am zis bine, Zenaido?

— Mersi!

— Apoi a venit vorba de persoana care să cîrmuiască obștea pînă la alegere. „Să delegăm comitetul, zice părintele arhimandrit." „Să-l delegăm, zic eu, dar n-o să fie înțelegere bună unde poruncesc mai multe capete. Nimerit ar fi s-o însărcinați pe Zenaida. D-abia se mai obișnuiesc și maicile cu ideea c-o să le fie stareță, fiindcă, la drept vorbind, trecere așa mare nu prea are ea în mănăstire... Iar în timpul ăsta, mai ales dacă s-o pune alegerea mai departe, se mai ciopleşte ea pe unde o fi rămas necioplită"... Am zis bine, Zenaido?

— Foarte bine!

— Dar părintele exarh n-a mai suflat nici un cuvînt. Bem cîte-un ceai cu rom, ne încălzim bine, apoi — nici una, nici alta — trimite vorbă să pună patru cai la sanie. „Mergem la oraș, zice el, să vorbim cu preasfinția-sa." „Nu s-ar putea să lași pe mîine, cinstite părinte? zic eu, că ești ostenit și trebuie să mă spovedești, că doar n-o să mai bat drumul încă o dată pînă la Vornic!" „Mai întîi și mai întîi datoria de exarh, zice sfinția-lui. Dacă nu poți să mai vii, nu e Flavian acolo? Spovedește-te la el." „Atunci, zic, duceți-vă sfinția-voastră singur, că eu mă întorc la Tămîioara. Lăsai fetele singure și pe maica stareță moartă. O să fie nevoie de mine, că sînt în comitet, și Irina e tînără, nu știe toate rosturile." Dar sfinția-lui n-a vrut să audă de nimic. A scris ce-o fi scris — pe-o hîrtie — și m-a luat în sanie. Păi nu-ți sufla, nene, un vifor! Da să lăsăm ce-am întîmpinat pe drum. La preasfințitul, cînd ajungem, intră numai părintele arhimandrit. „Ori comitetul, ori Zenaida", îi șoptesc eu. „Ori Tomaida", îmi întoarce el, zîmbind. „Să nu-ți faci vreun păcat cu mine, zic eu, că răspunzi înaintea lui Dumnezeu!" Dar sfinția-lui îmi face semn să n-am nici o grijă, și intră pe ușa din față. I-a descuiat-o părintele Sofronie, cutra aia de diacon. Cînd îl văd, după vreo zece minute, ieșind, se strînse inima în mine cît un purice. Sfinția-lui zîmbea — știți cum are de obicei. Îmi întinde hîrtia și-mi zice: „Să iei cîrma în mînă. Să nu cîrtești, că e voia celui mai mare." Cînd îl aud așa, mă fîstîcesc toată. Pînă să-mi vin în fire, sfinția-lui era departe.

— Pe la părintele vicar n-a fost de loc? o ispiti maica Zenaida, privind-o drept în ochi.

— Întîi la el a tras, dar nu i-a răspuns nimeni. A bătut la ușă poate un sfert de ceas. Pesemne se culcase, ori ieșise în oraș. Așa. Și cum spusei, sfin-

ţia-lui pleacă, şi eu rămîn, ca o proastă, cu hîrtia în mînă. Ce era să mai fac? Să mă lepăd, n-aveam cum; să mă omor, n-aveam de ce; să plîng, nu era locul. „Lasă, Tomaido, mă încurajez eu singură, că în două-trei săptămîni ori o lună, n-ai să crăpi tu. Ai trecut prin altele, mai grele: ai zăcut de pojar, de scarlatină, de anghină, de lingoare neagră, şi tot n-ai pierit. N-o să-ţi iasă sufletul numai dintr-atîta!" Bag hîrtia în buzunarul antiriului şi mă duc de-a dreptul la metoc, unde aveam vorbă cu chirigiul să mă aştepte cu sania. Şi iacă aşa s-a întîmplat povestea. N-am căutat şi am găsit; n-am cerut şi mi s-a dat. Şi o dată ce mi s-a dat, datoare sînt să mă supun stăpînirilor celor mai înalte şi să-mi duc sarcina la bun sfîrşit. D-aci încolo, voia maicilor şi voia Domnului. Am stăruit de părintele exarh să nu-mi pună candidatura la stăreţie. Nu-mi place să dau pacea pe gîlceavă. Las' să fie Zenaida, că tot se omoară ea după aşa ceva. Pînă atunci însă, mi se cuvine ascultare. Aşa sună porunca...

— Şi pentru mine tot aşa sună, se împotrivi Zenaida.

— O fi sunînd, dar e mai veche. A mea e mai nouă. Şi legea nouă dărîmă pe cea veche.

— *Noul Testament* n-a stricat pe cel vechi, se apără Zenaida.

— Ci au rămas amîndouă, completă Filonida, mucalită.

— Aşa e, dar nu se potriveşte. Pot să stea între aceleaşi scoarţe legea veche şi legea nouă, dar eu şi cu Zenaida într-un scaun n-avem loc. La rînd, se poate. Acuma e al meu.

— Ba al meu.

— Dar bine, maicilor, se miră Teodora, unde-o fi fost gîndul preasfinţitului cînd a iscălit două ordine care se bat cap în cap?

— A dat în mintea copiilor, cuteză Zenaida, amărîtă.

— Nu-ţi dau voie să vorbeşti aşa de persoana stăpînului nostru, o înfruntă Tomaida. I-a fost mintea la locul ei, dar cînd a băgat de seamă că a dat un ordin greşit, poate după stăruinţa părintelui vicar, l-a anulat fără nici o vorbă.

— Dacă l-ar fi anulat pe-al meu, ar face vorbire în al sfinţiei-tale, observă Zenaida, mulţumită că i-a venit această idee.

— Apăi, ce era să mai scrie atîtea rînduri? O dată ce e dat în urmă, înseamnă că e mai cu putere.

— Nu-i aşa!

— Ba-i aşa!

— Ce e întîi e sfînt!

— Ce e la urmă e şi mai sfînt!

— Spuneai că nu-ţi place să fii mai mare; acuma de ce te ţii scai şi nu te dai la o parte?

— Drept e că nu-mi place să fiu mai mare; dar îmi place să fac ascultărică...

— Ascultarea poţi s-o faci şi în alt fel: cîntă la strană, citeşte, mătură prin biserică, trage clopotele... De ce numaidecît stareţă?

— Fiindcă aşa vor ăi mari!

— Acelaşi lucru îl vor şi cu mine!

— S-au păcălit şi apoi s-au îndreptat. N-au vrut să stăruiască în greşeală. Aşa că de-a surda îţi mai întărîţi bieţii nervi. Mai bine cere-ţi iertare şi lasă-te în voia Domnului.

— Eu să-mi cer iertare la sfinţia-ta?

— Da de ce nu?... Adică am putea să ne cerem una alteia, că doar n-o să rămînem supărate! Mai întîi însă, trebuie să recunoşti că delegaţia dată sfinţiei-tale este nulă.

Scoasă din sărite, maica Zenaida se ridică şi pocni masa.

— Nu recunosc nimic !
— Ba o să recunoşti, că n-ai ce face.
— Niciodată !
— Chiar acuma !
Se aud paşi grei şi un tuşit bărbătesc, aproape de uşă.
— Tăceţi, că vine părintele duhovnic ! interveni speriată maica Teodora.
Părintele Flavian intră cu zgomot şi cu potcapiul puţin pe-o ureche. Se opri lîngă uşă şi după ce-şi plimbă ochii mici şi roşii pe la toate maicile, îşi drese mustăţile, luă poziţie militărească şi porunci ca la cazarmă :
— Drepţi, că vine maioru beat !
Văzîndu-l că e mai puţin beat decît vrea să pară, Zenaida şi Tomaida încercară să-l pună în curent cu pricina pentru care se găseau adunate. Dar Flavian pricepu cam ce le frămîntă şi le opri cu un gest autoritar.
— Să-mi spună maica secretară. Dar scurt şi cuprinzător !
— Cinstite părinte, zise Irina, sfînta episcopie a delegat pe maica Zenaida să ţină locul de stareţă pînă la alegere, iar în urmă a dat aceeaşi delegaţie şi maicii Tomaidei... Întrebarea este : care din cele două ordine rămîne în picioare ?
— Bravo ! Frumoasă ispravă au făcut cei de la episcopie ! grăi duhovnicul fără să rîdă. Apoi îşi dete părerea : Să se pună ordinele în dulap şi să stea acolo pînă vom duce la locaşul de veci pe aceea care v-a cîrmuit aproape cincisprezece ani de zile. La urmă, ne vom întruni din nou şi vom vedea care e laie şi care e bălaie.
Apoi deschise uşa la perete.
— Poftiţi, vă rog !

XII

Sora Riţa, ucenica maicii Zenaida, şi cu sora Cristina, ucenica maicii Tomaida, sînt prietene bune, cam de aceeaşi vîrstă, amîndouă vesele şi cuminţi şi amîndouă clopotărese. Riţa are douăzeci de ani, e grasă ca un bursuc, cu mutra cam din topor şi veşnic în căutarea unui motiv de voie bună. Cristina e mai tînără cu un an, e mai slabă, are un cap mai cioplit şi nimic nu-i face mai mare plăcere decît s-o vadă pe buna ei prietenă cu gura plină de rîs.
Acum se găsesc împreună în clopotniţă, aşteptînd să iasă soborul cu moarta, din biserică, pentru a trage toate clopotele. Sora Cristina stă călare pe o bîrnă de stejar şi loveşte cu batacul, rar şi prelung, ca pentru mort, tălmăcind prin cuvinte glasul de acioaie[1] al clopotului :
— S-a duuuuuus !...
Iar sora Riţa aşteaptă greceşte pe podea, cu două capete de frînghii în mîini, şi completează pe Cristina :
— Galiniiiiiia !...
— S-a duuuuuus !...
— Galiniiiiiia !...
— Ia spune drept, Riţo, cu ce scofală s-a întors maica Zenaida de la oraş ? I-au dat ăia de la episcopie vreo batalama la mînă ?
— Oho ! Da ce batalama ! Are patru rînduri şi jumătate... Scrie acolo că să ţină locul pînă la alegere. Dar maica Tomaida a venit şi ea cu vreo plăcintă de pe unde a umblat ?
— Nu ştiu, că n-avu răgaz să ne spună. Aruncă tartanul şi dete fuga la cancelarie. Cu mîna goală

[1] Sunet foarte puternic.

cred eu că n-a venit. O dată ce a plecat după un lucru, măcar de răstoarnă oraşul, şi tot izbuteşte.

— Şi măicuţa mea tot aşa e. Cînd e vorba să-şi facă o ambiţie, nu-i stă nici Ucigă-l-crucea în cale. Minte, făgăduieşte, tăgăduieşte, ţipă, plînge, se bagă în sufletul omului, şi răzbeşte.

— Parcă ar fi de-o mamă şi de-un tată. Nu seamănă la chip, dar la suflete sînt gemene. Şi la vorbă tot aşa. Păi cînd are măicuţa Tomaida mîncărime la limbă, să te ţii, neică! Nici nu merge sucala cum merge guriţa sfinţiei-ei. Ne ceartă, povesteşte, ţipă la pisici, le mîngîie, vorbeşte singură, şi pînă n-o domoleşti nu se astîmpără. Ar fi fost mai bună de avocat decît de călugăriţă...

— La fel şi măicuţa mea, cîrti şi sora Riţa. Cîteodată îndrăzneşte maica Varvara şi-i zice: „Mai bine ai fi avut o sucală în gură decît limbă. Barem era de-un folos, că făcea ţevi; dar aşa..." „Lasă-mă cum m-a zidit Dumnezeu, îi răspunde maica Zenaida, supărată ori rîzînd. Să vorbesc şi pentru ăia care s-au născut fără grai. Ei, mai vrei ceva?" „Ce să mai vreau? zice măicuţa Varvara. Parcă e după mine? Da barem, dacă nu te poţi opri, vorbeşte mai încet, că-mi ţiuie urechile!"

— S-a duuuus!

— Galiniiiia!... Acuma, de cînd a văzut că n-o să mai fie nădejde de însănătoşire pentru maica stareţă, şi-a pus în cap să-i ia locul, şi cu asta şi-a făcut sămînţă de vorbă. Maica Varvara i-a spus drept: „Nu faci sfinţia-ta de stareţă. Vorbeşti prea mult. O stareţă trebuie să-şi mai ţină gura acasă. Să aibă zece urechi şi numai o limbă." „Apăi, răspundea sfinţia-ei, atunci cînd oi fi, mă mai strunesc eu, nu mai vorbesc aşa mult." Ţi-ai găsit pe-a care să nu vorbească! Mai acum vreo două săptămîni cheamă pe scofîlcita aia de Veniamina şi pe lungana de Glicheria şi le spune: „Tu, Veniamino, ai să fii iconoamă; iar tu, Glicherio, eclesiarhă, fiindcă te pricepi într-ale bisericii. Casieră o să punem pe Glafira Aftusei, ca să nu cîrtească baba că pe fata ei n-o băgăm în seamă." „Păi se pricepe şi Glafira la condici, cum mă pricep eu!" i-a tăiat vorba măicuţa Varvara. „Nu face nimic, zice maica Zenaida, că la cancelarie o să lucreze tot Irina." Parcă maica Irina o fi proastă să le ducă pe oarbe de mînă...

— S-a duuus!

— Galiniiia!... Şi d-atunci, soro dragă, nu e zi de la Dumnezeu să nu s-adune cîtetrele, cu Glicheria şi cu Veniamina, şi să nu pună ţara la cale. Mereu fac la planuri şi le strică. Ba să mai cumpere un clopot, ba să nu mai cumpere; ba să stăruiască să ne mai dea un preot, ba că ne ajung doi; ba să facă florărie; ba să învelească biserica mare cu aramă; ba s-aducă vie din străinătate, ba să pună un ceas la clopotniţă, şi cîte nu ţi-ar trăsni prin cap. Mă uit la maica Veniamina: doar stă cu mîna la neg, parcă n-o ştie lumea că are neg! şi aprobă din cap, cînd îi convine. Iar cînd i se pare că planul maicii n-ar fi bun, ia mîna de pe neg, îşi goleşte dinţii încet-încet, se uită sperioasă spre uşă, parcă s-ar teme să nu intre cineva, şi zice: „Ba eu cred că ar trebui aşa, şi nu pe dincolo". Ca şi cînd s-ar găsi în slujbă. Îmi vine cîteodată să deschid gura şi să-i zic: „Oho, că nu te-ntreabă nimeni! Deocamdată este maica Filonida iconoamă."

— Şi ce iconoamă de treabă!

— Iar lungana tace, tace, şi tot îşi frămîntă crestătura din băierile gurii. Apăi, cînd îi vine rîndul să zică ceva, zbîrceşte nasul, îşi vîră buza de jos într-a de sus şi-şi desface mîinile, cît şoseaua sta-

tului. Văzînd-o așa mătăhăloasă, te miri de unde iese glasul ăla atît de duios. Pesemne că ursitoarele or fi zis : „Fiindcă am făcut-o urîtă, hai să-i dăm și ei nițică voce". Dar, să mă ierte Dumnezeu, n-au brodit-o. Unui glas frumos îi stă bine să fie tot la om frumos. Să-ți placă și la vedere, nu numai la auz.

— S-a duuuus !

— Galiniiiia !

— Măicuța mea are planuri mult mai mari, destăinui și sora Cristina. Cum o ajunge stareță, mai întîi și mai întîi are să pună o firmă la poartă, ca să știe lumea că aici e mănăstire și că se cheamă Tămîioara. După aceea are să dea poruncă maicilor să poarte numai stofă de muhair, să nu-și facă haine din păr de cămilă, că lucesc la soare și alunecă ochii mirenilor pe ele... Apoi are să prăsească vaci multe, bivolițe, capre, oi, și să facă masă de obște. Cînd o suna clopotul, toate maicile și surorile să lase ce-or avea în mînă : igliță, ac, sucală, suveică, mătură, vătrai, făcăleț, și să dea fuga la masă. Mă rog : ca la cazarmă !

Rița își făcu o cruce mare.

— Și ce-o să le dea să mănînce, soro ?

— N-auzi, omule ? Lapte. Cînd fiert, cînd nefiert, cînd covăsit, cînd speriat cu bățul, ca-n Moldova. Afară de lapte, o să facă mai întîi probă cu icre negre, sardele de Lisa, ciulama de potîrnichi, rasol de păstrăvi, pastramă de capră, compoturi, banane și d-alde astea... Dacă o vedea că maicilor nu le convine și încep să cîrtească, are să le facă bulgur ca la Căldărușani, ciorbă de oase de morun ca la Cernica, frunze de sfeclă ca la Neamțu, și mai cu seamă borș cu varză și cu foi de dafin. Iar în ziua de Paști — cîte două ouă roșii de căciulă...

— Dar băutură — nimic ? întrebă sora Rița rîzînd să se prăpădească.

— Cum de nu ? ! Dimineața le dă cîte un pahar de zeamă de varză ori de castraveți, la prînz — țuică de Ghighiu, iar seara — melisă pe zahăr, de la Ciolanu, ca să nu le vină greață...

— Ba nu, Cristino, lasă gluma și spune drept : trage nădejde de stăreție și maica Tomaida ?

— Ehe ! Stai prost cu politica ! Nu numai că trage nădejde, dar și-a comandat și baston de arhimandrită. Lemnul să fie de... lemn, și măciuca aia din cap — de argint ferecat. Ca iconoamă, și-a pus ochii pe maica Chesaria : zice că e destul de grasă, așa că n-o să mai vorbească maicile, cînd li s-o face de cîrtire, că s-a îngrășat de la odaia mănăstirii. Pentru ecliserhie, a găsit pe maica Ierofteia. Cică are neamuri în Grecia, care-i trimet untdelemn, încît n-o să mai fie bănuită, ca maica Teodora, că-și prăjește fasolea din candele. Iar la arhondărie pune pe maica Epistița, că știe să zică bonjur și are o ucenită chioară și una surdă, așa că puțini dintre vizitatori o să le îndemne la fărădelegi...

— Și casieră ?

— E în căutare. Ar pune pe maica Glafira, dar, fiind prea frumoasă și cam prietenoasă, îi e frică să nu facă niscaiva pozne pe unde s-o duce ; Artemia e prea urîtă și n-o să aibă trecere pe nicăieri ; Dosifteia scrie cu stînga, iar maica Paisia e vorbă lungă. Se gîndește mult la Zenovia, că e prietenă cu o doamnă de onoare, dar se cam teme de răsturnare... La urma urmei, s-ar putea să mai încerce cu maica Irina, măcar pînă o mai deprinde unele lucruri de care n-are idee. D-aci, afară cu ea ! Pe maica Fionia o pune bucătăreasă, fiindcă mănîncă numai de trei ori pe săptămînă ; iar ca ajutoare îi dă pe sora Ana,

că i-au căzut dinţii... Dar nu ştii că ar avea poftă să schimbe şi duhovnicul ? Nu-i place bafta părintelui Flavian, şi pace !

— Nici măicuţii !

— Ar vrea pe părintele Gherasim, de la Vornic ; cică are vorba mai dulce şi nu iubeşte băutura.

— Maica ar dori pe părintele Luca de la Sărindar.

— S-a duuuuus !

— Galiniiiia !

— Ascultă, Riţo, zise Cristina, lăsînd şaga, dacă m-ar chema preasfinţitul Ilarion şi mi-ar cere părerea, ştii ce i-aş spune ? „Preasfinţite stăpîne, blagosloveşte şi iartă, că sînt fată tînără, dar sînt crescută de mică în mănăstire, şi mintea — multă-puţină, cîtă oi avea — îmi e sănătoasă. Să te învăţ eu ce să faci ca să iasă lucrurile bine. Să trimiţi la alegere pe părintele Costin, că e mai înfipt, cu ordin să învîrtească treaba cum o şti mai bine şi să scoată pe maica Aftusa. Este ea şi cam toantă, şi cam boantă, dar e curată la cuget, o femeie în vîrstă, evlavioasă şi bună de n-are pereche. La urma urmei, mănăstirea o s-o conducă mai mult maica Irina, care e, ce să-ţi spun, cu toate bunurile pe capul ei. Îi lipsesc numai cîteva fire albe în cap. Iconoamă să rămînă tot maica Filonida, că e bătătarnică şi cinstită ; iar la eclesiarhie tot maica Teodora, că are un ghers de înger şi o inimă cum nu se mai dovedeşte." Şi dacă preasfinţia-sa mi-ar zice : „Bine-bine, dar ce să fac cu nebunele alea de Zenaida şi de Tomaida, că au pus pe capul meu pe vicar, pe exarh, deputaţi, jurnalişti, dame de onoare ?", eu i-aş spune drept : „Uite ce să faci : pune pe maica Zenaida arhondăreasă, că dacă le-o mai trebui musafirilor alt judecător, să-mi taie mie gîtul ! Iar maicii Tomaidei să-i dai o con-

dică şi s-o trimiţi prin ţară, să capete pentru mănăstire. E în stare să scoată şi sufletul din om, nu numai un pic de milostenie. Cît despre duhovnic, să ne laşi mai departe pe părintele Flavian. E şi drept, şi temător de Dumnezeu. Ţin maicile la sfinţialui ca la ochii din cap. E adevărat că-i cam place băuturica. Să ştii însă că bea cu folos : cu cît e mai beat, cu atît vede mai limpede şi judecă mai drept..." Zic eu bine, Riţo ?

— Tu zici bine ; atîta numai, că n-o să te cheme preasfinţitul.

— Foarte rău ! O să se ia după unul şi după altul, că e bătrîn, nu-l mai ţin curelele, şi n-o să nimerească bine. Dacă o fi dat delegaţie maicii Zenaida, să ştii, Riţo, că maica Tomaida e în stare să facă o turburare de-o să se mire şi Dracu. Amîndouă doresc stăreţia şi n-o să se lase uşor păgubaşe. Ai să vezi tu ce bîlci o să avem aici pînă s-o face pîrdalnica aia de alegere. Toţi diavolii, cîţi sînt aciuaţi în Tămîioara, au să se urce în vîrful dealului, ca să privească taman de acolo. Că de aproape le e frică, să nu pătimească ceva... Să dea Dumnezeu să nu fie aşa, dar nu prea îmi vine să cred.

— Ce bine judeci tu, Cristino ! zise sora Riţa, admirînd, nu pentru întîia dată, înţelepciunea prietenei sale. Sînt sigură că ai minte multă...

— Oho ! Dacă ar fi după mine, de mult aş fi scos din cap măcar cîteva dramuri, şi aş fi mai dat şi măicuţii Tomaidei...

— Şi cînd te gîndeşti că are un cap destul de măricel ! Şi nici al măicuţei mele nu e mai mic...

— Dacă sînt mari şi sînt pline de sticleţi, ce folos ?! N-ai luat seama la pepeni ? E cîte unul mare şi frumos, şi cînd îl tai n-are gust nici de

două parale. Îmi pare rău că nu sînt călugăriță, că i-aș zice de la obraz: „Ia ascultă, măicuță, ți s-a urît cu binele? Stai pe loc și lasă limba să bată în urechile noastre, că s-au deprins cu sunetul ei. Cînd ți-o veni chef de bîrfeală, să faci sobor cu mine și cu Ioana și să clevetești pînă ți s-o încleșta gura. Că nu păgubești pe nimeni."

— La fel i-aș spune și eu măicuței mele. Îi mai zice maica Varvara. Cîteodată s-ar părea că o mai ascultă, dar alteori se învinețește la față și țipă la ea cît poate: „Taci! Eu sînt mai mare aici, nu ești tu!" Acuma, cu Dumnezeu înainte!

— Ce tot vorbești tu? Se mai amestecă Dumnezeu în Tămîioara pînă la alegere? O dată ce e la mijloc Tomaida și cu Zenaida, cu Glicheria, cu Veniamina, cu Chesaria și cu Ierofteia, nu mai are nimeni nici o treabă. Fac prinsoare că nici părintele exarh, nici părintele vicar, nici protopopul și nici ăia de pe la episcopie n-or să iasă cu fața curată dacă s-o isca aici vreo turburare. Ține minte de la mine: singur părintele duhovnic poate s-o scalde mai bine, fiindcă sfinția-lui nu știe decît una și bună: dreptatea. Din ceea ce i se pare că e drept nu s-abate, măcar să pici seu pe el. Și nu e nici pătat, ca alții...

— Tu ai s-ajungi stareță, Cristino, îi proroci Rița din toată inima.

Cristina o fixă o clipă, mirată, apoi izbucni într-un rîs repede curmat de sunetul toacei, care anunța plecarea alaiului spre cimitir. Apucară repede de frînghii și se puseră să tragă toate clopotele, îngînîndu-le după fiecare lovitură:

— S-a dus — s-a duuus! S-a dus — s-a duuuus! Galinia — Galiniiiia!...

XIII

După șaizeci și șase de ani de viață, dintre care cincizeci și nouă în mănăstire, și după cincisprezece ani de stăreție, ajutată de călugărițe ca Irina, ca Filonida și ca Teodora, sau încurcată de altele ca Tomaida și ca Zenaida, Galinia e dusă la locașul de odihnă, în sunete de clopote și în cîntări duhovnicești.

În fruntea convoiului merge o cliseriță[1], închipuind pe toaca de fag loviturile ciocanelor care au pironit pe mîntuitorul lumii. Urmează două steaguri, apoi două felinare, purtate de călugărițe în mantie. Și îndată — un grup de vreo douăzeci de cîntărețe, în cap cu cele mai meștere între toate, Glafira și Glicheria, care cîntă într-o singură voce tînguioasele samoglasnice ale lui Ioan Damaschin: „Care desfătare lumească rămîne neîmpreunată cu grija? Care mărire stă pe pămînt neschimbată? Toate sînt mai neputincioase decît umbra, toate — mai înșelătoare decît visele. O clipire, și pe toate acestea moartea le apucă..."

Cîteva călugărițe, firi mai simțitoare, terciuiesc cîte o lacrimă între gene; altele, mai nepăsătoare, cîntă fiindcă așa scrie în carte, fără să arate că prohodesc o moartă, care e însăși stareța; s-au ajută la un *te deum*. Glafira, nălticuță și nu prea plină la trup, cu fața albă și fină, cîntă fără să-și ridice pleoapele, parcă și-ar feri ochii-i verzi de lumina zăpezii sau de privirile scormonitoare ale mirenilor veniți în mare număr; iar maica Glicheria, cea mai lungă dintre toate, îi ține și ea aproape închiși,

[1] Grad monahal într-o mănăstire de călugărițe, corespunzător eclesiarhului (cel care are în seamă odoarele, cărțile și veșmintele bisericești).

fie ca să nu se observe că sînt șterși și poncişi, fie ca să arate că știe stihirile pe de rost.

Urmează patru diaconi, între care arhidiaconul Nicodim de la catedrală, trimis de către episcop în locul vicarului, internat în spital. Apoi șapte preoți, în frunte cu arhimandritul Simeon — starețul mănăstirii Sărindar, preacucernicul iconom Grigorie Seltea — protopopul circumscripției, și protosinghelul Gherasim — starețul de la Vornic, reprezentînd pe arhimandritul Lavrentie, care damblagise de-o mînă și de un picior.

Preoții merg în șir orizontal și vorbesc, între ectenii[1], și despre morți, și despre vii. Protopopul, un bărbat ca de patruzeci și cinci de ani, de statură mijlocie, cu barba cafenie și cu pîntecul în formație, vorbește cu preacuviosul Simeon, care numără cu șapte ani mai mult, e înalt, barbă lungă și căruntă, are ochii negri și jucăuși, iar stomacul, deși de stareț, se menține la nivel cu pieptul. Discută politică. Dar urechea arhimandritului este mai atentă la Gherasim, care povestește popii Niculae de nenorocirea părintelui Lavrentie. Vrea să afle dacă locul de exarh va deveni în curînd vacant... Și după cît înțelese, bietul bătrîn se va întîlni fără zăbavă cu Galinia. Zace, aproape dus, pe patul unei rubedenii din oraș, unde a poposit după ce s-a despărțit de maica Tomaida. O mînă și un picior nu mai mișcă, o ureche nu mai aude, iar gura, strîmbată într-o parte, nu mai pronunță lămurit și nu mai ține șirul vorbirii.

Povestind acestea cu glas tare și apăsînd pe fiecare cuvînt, protosinghelul Gherasim, și el rîvnitor după locul de stareț al mănăstirii Vornic, ca și

[1] Rugăciune care se termină invariabil cu formula : „Domnului să ne rugăm".

după cel de exarh, pîndea cu ochiul pe Simeon, să vadă cum îi arată fața.

Părintele Flavian, deși înghițise cîteva cinzecuri de drojdie, ținea marginea, tăcut și posomorît. Are șaizeci și patru de ani, e înalt și puțin adus de ceafă, slab și roșu, în capu-i — nici un fir de argint, iar în locul unde alți preoți și călugări poartă mustăți și barbă stau atîrnate cîteva firișoare, rare și liniștite, nici toate albe, nici toate oacheșe. Calcă rar și apăsat și se pare că nu-l frămîntă nimic. Și-a făcut o idee definitivă : că Galinia a murit și că Irina a dovedit și în aceste împrejurări că e cea mai înțeleaptă maică din Tămîioara. Și năvala gîndurilor a încetat. Numai cînd Simeon ceru știri noi despre exarh, și Gherasim se grăbi să i le dea, își ieși din fire și scuipă în palme. Avea acest tic ori de cîte ori îl supăra ceva : i se uscau palmele și trebuia să le ude, deși niciodată nu le lipise de obrazul cuiva. Cunoștea gîndurile amîndurora și tare ar fi avut gust să-i împingă din flanc, chit că ar cădea și popa Niculae, pe care îl iubea, și protopopul, care n-avea nimic ascuns. Fiindcă și în privința locurilor de cinste, părintele Flavian știa una cu care se născuse : întîi să moară cine le ocupă, și numai după aceea liber e orișicare să-și sloboadă pofta într-acolo. Pînă atunci, numai gîndind, și înseamnă că dorește moartea aproapelui său. De altfel, n-avea păreri bune despre nici unul. Pe Simeon îl știa deștept și stricat, și pe Gherasim — fățarnic și lacom. Pe cel dintîi îl socotea bun de ipistat pe moșie, iar pe celălalt — numai potrivit pentru a umbla cu sfinte moaște sau a vinde „lemn din crucea Domnului" închinătorilor Sfîntului Mormînt.

Patul cu moarta e purtat pe umeri de către membrele comitetului, mai puțin maica Irina, care

merge în urmă, precum şi de alte călugăriţe. Zenaida şi cu Tomaida luaseră mijlocul şi gîfîiau de greutate, deşi povara era uşoară şi mult împărţită.

— Tot are şi stareţa o cinste mai mare: o duc comitetele la groapă, grăi maica Tomaida, cu gînd să ironizeze tocmai ceea ce dorea să aibă.

Zenaida o privi repezit din partea cealaltă şi zise:

— N-ai teamă, că n-o să te lovească aşa cinste...

— Că pe tine o să te lovească prea! îi întoarse Tomaida, ridicînd nasul de vîrf.

XIV

Lăsînd pe moartă în seama groparilor, căpeteniile mănăstirii şi ale satului trecură la stăreţie, poftite fiind de către maica Irina la o dulceaţă şi la o cafea.

Salonul stăreţiei din Tămîioara e mare şi simplu. Două canapele îmbrăcate cu creton, cîteva scaune la fel, pe jos velinţe romîneşti, lucrate în atelierul înfiinţat de curînd, iar pe pereţii albi — diferite icoane şi cîteva chipuri de stareţe răposate.

Se serveşte dulceaţă de prune verzi. Maica Tomaida, sigură pe întăriturile ei, face pe stăpîna casei, în ciuda Zenaidei, care face cîrcei la inimă, şi a cuviosului duhovnic, care simţi uscătură în palme.

Vorba nu prinde. Cu toată cazna maicii Tomaida de-a îmboldi pe musafiri să vorbească de „iarna asta greaua“, de „lipsa de lemne“, de „economia pe care guvernul a găsit tocmai acum s-o facă în distribuirea sferturilor pentru maici“, gîndurile nu se pot

despărţi de chipul aceleia care atîţia ani de zile a primit în acest salon prietenos. În zadar ochii tuturor încearcă să vadă în cercul conversaţiei pe maica Tomaida şi urechile lor să audă glasul acesteia, piţigăiat şi spart, căci chipul Galiniei — un chip de sfîntă adevărată: veşnic palid, fără să fie obosit, cu ochii mari şi atenţi, fără să fie severi — li se arată mereu pe canapeaua din fund. Iar vorba ei, moale şi lipicioasă, sfătoasă şi presărată cu glume chiar atunci cînd vrea să mustre sau să se împotrivească, vine să le mîngîie timpanele ori de cîte ori conversaţia lînceze̦şte.

Maica Irina observă starea sufletească a celor de faţă şi caută un prilej să îndrepteze vorba pe făgaşul dorit de ei. Îl găsi cînd Tomaida, sigură de stăreţie, aduse în discuţie chestiunea reclădirii chiliilor arse de curînd, cu scopul vădit de-a arăta calitatea în care vorbeşte şi programul de înnoiri pe care îl rumegă de-o lună, cu Chesaria şi Ierofteia.

— Pentru refacerea celor două chilii arse, zise Irina, am primit ieri înştiinţare de la minister că ni s-au aprobat patru sute de mii de lei. A fost chiar maica în persoană, acum două săptămîni, de-a vorbit cu domnul ministru. Am urcat-o pe mîini, că abia îşi purta picioarele. Eu, unde am văzut-o aşa de slăbită, am stăruit mult să nu se mai ducă, dar n-a vrut cu nici un chip să m-asculte. Îşi simţea sfîrşitul apropiat şi ţinea cu orice preţ să capete acest ajutor. Îi era teamă că stareţa care o veni n-o să aibă atîta trecere...

— Nici vorbă! făcu Zenaida, privind c-un ochi spre Tomaida. Sfinţia-ei, Dumnezeu s-o ierte, avea uşă deschisă oriunde se ducea. O cunoşteau mi-

niştrii, o cunoşteau cucoane mari şi nimeni n-o refuza.

— Dacă eşti îndrăzneaţă şi meşteră de gură, zise Tomaida, poţi să răzbeşti şi pe unde nu te cunoaşte nimeni...

— E altceva cînd te ştie cît îţi face pielea, o contrazise Zenaida.

— Ba să dăm răposatei ce era al ei, interveni protopopul Grigorie. Pe lîngă faptul de a fi foarte cunoscută, mai avea şi o înfăţişare care impunea respect şi ascultare. Pe faţa ei, în ochii ei, se citea dragoste curată pentru mănăstire. Cu greu i se refuza ceva.

— Exact! încuviinţă pretorul deodată cu judecătorul, cu şeful de ocol, cu dirigintele poştei şi cu nevasta judecătorului.

Dar maicii Tomaida nu-i conveneau aceste laude, sau că dorea prilej pentru a pune în cunoştinţă pe musafiri cu dregătoria ce primise. Zise:

— Dacă ar fi fost şi niţeluş mai bună de gură, ar fi săvîrşit minuni pentru sfînta noastră mănăstire. Dar ea, sărmana, Dumnezeu s-o ierte, vorbea încet şi domol. Pînă să spună ce-o doare, crăpa fierea în om.

Părintele Flavian, care nu rostise nici un cuvînt, îşi pierdu răbdarea.

— Dar nici aşa, să scoţi sufletul din om, iar nu e bine. Vorba aşezată şi spusă cu rost are mai multă trecere. E drept, domnilor şi cucoanelor?

Cele două guralive înghiţiră şi tăcură. Popa Niculae căută să le mai îmbuneze inima:

— Lucrul de căpetenie e să ştii ce spui — fie că vorbeşti încet sau tare, mai rar sau mai la repezeală.

— Se înţelege, încuviinţă Tomaida, la un gînd cu Zenaida.

— Şi să nu spui minciuni, grăi şi maica Aftusa, crezînd că-i venise rîndul.

— Merge şi minciuna cîteodată, zise duhovnicul, dar s-o spui atunci cînd vrei să faci un bine şi să ştii s-o potriveşti, ca să nu te prindă. De-o pildă: cînd suflă un vînt tare şi doboară crucea din vîrful turlei, să spui la minister că a căzut şi turla, ca să scoţi cît a-i pune crucea la loc. Atunci se cheamă că ai minţit în folosul mănăstirii, fără să păgubeşti statul c-o para mai mult.

— Dar dacă statul îţi dă cît ceri, atunci ce faci cu restul? Şi cum rămîne cu minciuna? îl ispiti cuviosul Gherasim de la Vornic.

— Ce faci cu restul? Hm, dacă te cheamă Galinia, mai sapi un puţ cu apă rece şi scrii pe piatră numele ministrului; iar dacă te cheamă Gherasim, îl bagi în buzunar şi-l ocărăşti ca pe un prost şi ca pe un credul. Nu-i aşa, părinte stareţ?

Arhimandritul Simeon căută un răspuns, dar Gherasim, făcîndu-se că nu înţelege, îi luă înainte.

— Dacă eşti casier, fireşte că-i pui la păstrare. N-o să-i arunci la gunoi, ori să-i spui ministrului: „Na, poftim, că mi-ai dat mai mult!"

— Poate la Vornic, dar la săracele de noi n-ai şti ce să faci mai iute cu ei, oftă Tomaida.

— Afară de chiliile arse, care trebuiesc refăcute, deocamdată totul e în bună stare, interveni tăios secretara. Nici n-ar fi suferit maica să vadă o spărtură undeva, iar biserica să ducă lipsă de-o lumînare măcar.

— Asta aşa e! aprobă Zenaida.

— Drept vorbeşti, Irinuţo, încuviinţă şi Tomaida, că ea, sărmana, ce făcea, ce dregea, că nu lăsa să se vadă nicăieri o cît de mică stricăciune; dar iarăşi este adevărat că nu-i plăceau înnoirile, de, aşa ca oricărui bătrîn. Din ce s-a pomenit, ea

nu vrea să iasă. A fost gardul vechi de nuiele? De nuiele să se facă şi după ce s-o strica! S-a pomenit să se înceapă liturghia la ceasurile şase, cînd nici găinile n-au făcut ochi, aşa să meargă pînă s-o scufunda pămîntul! Eu cred însă că nu săvîrşeşti un păcat de moarte dacă mai faci şi unele lucruri care nu s-au pomenit, dar care sînt de folos, ori dacă te întorci la altele, care au dat în vremea lor roade bune pentru mîntuirea sufletului.

— Ar mai trebui un clopot, că patru nu sînt de ajuns, o întrerupse Zenaida, ca să-i ia înainte cu programul.

— Ba şase, ca să se facă zece! adăugă Flavian, în batjocură.

— Clopote sînt berechet, zise Tomaida, mulţumită de întreruperea duhovnicului. Că sînt măricele şi sînt turnate din material bun. Sună frumos şi se aud din depărtare. Altceva însă ne lipseşte. Uite, am auzit multă lume că trece pe la poarta noastră şi nu ştie dacă aci este o sfîntă mănăstire, ori un sat ca orişicare altul. Că, după cum vedeţi, Tămîioara noastră n-are cetate, ca la Sărindar ori ca la Vornic, ci e aşa cum ar fi un sat: cu uliţe strîmte şi strîmbe, cu case făcute în toate felurile, cu garduri de toată mîna şi c-o sfîntă de biserică la mijloc. Ba, dacă te uiţi mai cu băgare de seamă şi vezi stăreţia, aşa cum e ea mai răsărită, zici că e primăria, iar arhondaricul îl iei drept şcoală. Aşa că eu m-am hotărît...

— Adică... te-ai gîndit, o întrerupse Flavian, lovind cu cotul pe popa Niculae de lîngă el.

— Precum zici: m-am gîndit să aşez o tablă în poartă, pe care să stea scris cu litere mari: „Mănăstirea de călugăriţe Tămîioara". Sau: „Tămîioara, mănăstire de călugăriţe". Aşa cum la judecătorie stă scris că e judecătorie, la pretură că e pretură

şi la post că acolo sînt jandarmi. E rea ideea mea, domnule Cornescu?

Judecătorul, un bărbat ca de treizeci şi şapte de ani, îşi pipăi scobitura din mijlocul bărbiei şi răspunse în doi peri:

— N-ar fi rea.

— Ce crezi, domnule pretor?

Domnul Cazan, un bătrînel sclivisit, fu mai lămurit:

— Nu e un lucru rău.

— Dar dumneavoastră, coniţelor? Dar dumneata, domnule Gănescu? Dar sfinţia-ta, părinte protopoape? Mă rog: toată lumea să-şi dea părerea, zise cuviosul Flavian, cu vorba-i aspră şi batjocoritoare.

Obişnuiţi cu felul lui de-a fi, cei de faţă imitară pe maica Zenaida şi rîseră, în ciuda Tomaidei, care văzu roş în vîrful veşnic gălbui al nasului duhovnicesc, albastru în sprîncenele negre ale Zenaidei şi galben în obrazul tuciuriu al doctoriţei.

— Eu m-am gîndit la lucrul ăsta mai demult, grăi protopopul ca să liniştească nervii Tomaidei, dar n-am îndrăznit să-i vorbesc răposatei. E bine să ştie străinii drumeţi ce se ascunde în acest colţ de pămînt, ca să-şi facă cruce sau chiar să se abată din cale şi să intre aci să se roage.

— Sfinţia-ta ce gîndeşti, maică Zenaida? întrebă Flavian făcînd cu ochiul către preacucernicul Grigore Seltea.

— Eu gîndesc că nu-i nevoie să ne punem firmă; că nu e aici nici autoritate, nici cîrciumă. Sînt altele de făcut. De-o pildă: o seră cu flori, ca să aibă maicile de unde să-şi împodobească grădinile; să aducem varietăţi de vie din Algeria şi s-o plantăm în locul din spatele ocolului; să legăm clopotele unul de altul şi să le facem să sune frumos; să...

— Oprește-te aci, că le pierdem șirul, o întrerupse Flavian. Încît privește via, sînt de aceeași părere. Mă oblig chiar să fac ascultare la pivniță... Puteți avea toată încrederea, că nici pe limbă nu pun băuturică. Dar în chestia cu florile să-și dea părerea cucoanele, că sînt mai în măsură. Ce zici, madam Cornescu ?

Judecătoreasa își prinse rîsul în cerçul buzelor roșite și răspunse grabnic :

— Ar fi perfect !

— Desigur, părintelui Flavian nu-i plac nici firmele pe care scrie „mănăstire" și nici pivnițele cu flori, zise și doctorița, o scundacă de vreo cincizeci de ani, singura din tot satul care-și făcea o plăcere din a provoca pe mucalitul și îndrăznețul ieromonah. Maicile însă, care întrunesc dubla calitate de femei și de copii, trebuie să iubească florile în aceeași măsură în care iubesc icoanele și slovele chirilice. E de neînchipuit o mănăstire de călugărițe care să n-aibă mai întîi înfățișarea unei grădini de flori...

Și bărbații și cucoanele făcură cor cu domnișoara Antonescu. Într-adevăr, în Tămîioara se cultivau foarte puțin florile, lucru nu tocmai de laudă pentru călugărițe. Maica Zenaida făcu o plecăciune de mulțumire doctoriței. Tomaida îi trimise o ușoară strîmbătură din nas, iar părintele Flavian simți uscătura în palme.

— Bun ! răsuflă el. Toată lumea e de părere că vie și flori ne mai lipseau. Maica Zenaida va aduce viță din Africa, eu mă fac pivnicer, iar domnișoara doctoriță, în lipsă de clienți, va îngriji de florărie. Acum e rîndul maicii Tomaida să ne spună ce alt ne-ar mai trebui.

— Eu, zise Tomaida mulțumită de întrebare, nu mi-aș pierde vremea nici cu via, nici cu florile.

Nicăieri nu scrie că te poți mîntui culegînd struguri și sădind garoafe...

— Semne de bătrînețe... Dacă ai fi în anii domnișoarei Antonescu, n-ai mai cîrti împotriva florilor...

— Ah, părinte Flavian, sări doctorița oțerită, tot aștept să-mi cazi o dată în mîini. Mai că m-ar bate gîndul să-ți dau stricnină în loc de chinină...

— Asta ești în stare s-o faci și fără să te mai bată gîndul, o înțepă Flavian, în hazul tuturor. Ți-am mai spus eu însă că atîta timp cît or fi pe lume cîrciumari, n-am trebuință de doctori. Ei, ia zi, maică Tomaida !

— Eu mă duc cu mintea la alte lucruri, mai serioase și deci mai de folos pentru mănăstire, își reluă Tomaida firul programului. Mă gîndesc la vremea cînd maicile și surorile mîncau laolaltă cu stareța și cu întreg comitetul în capul mesei. Parcă le văd cum stau nemișcate pe bănci și cum sorb cu luare-aminte să nu facă zgomot nici măcar cu înghițitura, ca să nu piardă vreun cuvînt din ceea ce se citește. Și tare aș dori să înființăm din nou masa de obște, să nu mai mănînce fiecare pe la chilia ei, în nepotriveala de acum. Căci, în vreme ce unele își mîngîie stomacul cu fripturi, cu sosuri alese și cu prăjituri, altele n-au nici măcar pîinea cea de toate zilele. Scrie la carte că noi toate alcătuim o familie, și stareța e mama noastră. Dacă așa e, apoi nu se cuvine să mănînce mama într-o parte, și copiii — care cum or vrea și cum or putea. Multul-puținul, cît ne dă Dumnezeu, să-l împărțim deopotrivă, ca nimeni să cîrtească și toate să fim mulțumite...

— Minunată idee ! găsi preacucernicul protopop. Mănăstirile sînt organizate după modelul familiei, și nu înțeleg de ce s-a renunțat tocmai la masa comună, regulă pusă o dată cu începerea vieții de

obşte şi menită să ţină călugării strînşi în jurul celui mai mare şi să înlăture orice pricină de nemulţumire izvorîtă dintr-o prea vădită deosebire de trai. Nimic mai logic, nimic mai frumos decît să vezi pe membrii unei adunări călugăreşti îmbrăcînd aceeaşi haină şi mîncînd aceeaşi mîncare, la aceeaşi masă...

— Pardon ! interveni doamna Cornescu. Noi sîntem doi, şi tot nu ne potrivim la gust. Cînd bărbatu-meu ar vrea supă de găină, eu am gust de borş cu perişoare, cînd el doreşte friptură la tavă, eu aş vrea la grătar ; cînd el are poftă de tort, mie îmi lasă gura apă după plăcintă. Dar o sută şi cincizeci de călugăriţe, prin ce minune vor avea toate acelaşi gust, la aceeaşi masă ?

— Acelaşi lucru şi în privinţa îmbrăcămintei, observă doamna Cazan, pretoriţa. O maică ar vrea să poarte stofă de lînă, pe alta o prinde mai bine borangicul ; una îşi simte piciorul mai comod în ghete, alta în pantofi...

— Cît pentru gust, le lămuri părintele Flavian, n-aveţi nici o teamă, mai ales că de fripturi şi de baclavale nici vorbă n-o să fie. Cartea călugărului îi scrie că trebuie să se supună rînduielii celui mai mare, şi gata. Porunceşte stareţa să se dea dimineaţa, în loc de cafea cu lapte sau de ceai cu cozonac, mămăligă caldă cu pătlăgele crude ? Nimeni n-are drept să strîmbe din nas. Să vedem dacă maica Zenaida e de aceeaşi părere.

— Da nici prin minte nu-mi trece una ca asta, sări Zenaida cu autoritate. Ce, vreţi să ajungem iar în robia părinţilor de la Vornic ? Că pe vremuri, cînd aveam masă de obşte, biata noastră mănăstire era administrată de călugări. Ei ţineau socotelile, ei hotărau ce să mîncăm şi ce să îmbrăcăm, iar maicile lucrau tot timpul numai pentru

ei. Trimeteau lîna aşa cum o luau de pe oi, iar bietele călugăriţe făceau la abale şi la ciorapi pînă le pierea văzul din ochi. Să ne ferească Dumnezeu să mai ajungem în aşa batjocură ! Să rămînem cum ne găsim, că e bine. Cine munceşte mănîncă ce-i place şi cînd îi place, iar care e leneşă, să ducă jindul.

— Astea sînt vorbe de clacă, interveni stareţul de la Sărindar. Pe vremea aceea se amestecau călugării în rosturile mănăstirilor de călugăriţe fiindcă erau averi mari, şi maicile, mai prostuţe ca acum, nu se pricepeau să le administreze. Afară de asta, lumea era mai rară, pădurile se ţineau lanţ, hoţii multe, şi pază ca şi cum n-ar fi fost. Era firesc deci ca maicile să fie puse sub ocrotirea călugărilor din mănăstirile mai apropiate. Astăzi s-au schimbat lucrurile. Nici averi de administrat nu mai sînt, nici prădăciuni nu se mai fac, pădurile s-au rărit, iar într-o mănăstire de călugăriţe găseşti cel puţin cîte cinci-şase inse pentru a ocupa o dregătorie. Ceva mai mult : mănăstirile de bărbaţi sînt atît de sărace în oameni, că ar trebui lucrurile întoarse : adică maicile să le dea ajutor pentru a fi gospodărite.

— Nu cred eu că maica Irina e mai tare în scripte ca părintele Gherasim, zise domnul Gîrleanu, şeful de ocol, întrerupînd şoapta cu maica Teodora.

— Fiecare cu tăria lui, îl înfruntă duhovnicul. Unul în scripte, altul în cinste, altul în minte ; dar de-o sucitură a lucrurilor nici vorbă nu poate fi. Niciodată n-am să fac eu plăcintă şi ciorapi pentru maici, şi nicicînd ele n-or să slujească liturghia şi să mă spovedească. Aşa e, domnişoară Antonescu ?

Doctoriţa îşi umflă nările nasului cîrn, ridică un zuluf care se lăsase pe ochi şi răspunse pe acelaşi ton:

— Aşa e, părinte Flavian.

— Bun! Acuma să trecem mai departe. Maica Tomaida ne-a spus că una din dorinţele cele mai fierbinţi ale cuvioşiei-sale e reînfiinţarea mesei de obşte. E rîndul maicii Zenaida să ne arate ce-ar mai găsi sfinţia-sa de făcut pentru înfrumuseţarea mănăstirii noastre Tămîioara.

— Gîndul meu e să mai aduc un preot, răspunse prompt maica Zenaida.

— Adică să mai *aducem,* o îndreptă cu ifos Tomaida.

— Ş-aşa: să mai aducem. Ne mulţumim şi cu doi, dar la zile mari e mai frumos să slujească un sobor de trei.

— Sfinţia-ta ce crezi, maică Tomaida? ispiti Flavian pe cealaltă candidată sau delegată.

— Părerea mea e că sfinţia-ta şi cu părintele Niculae preţuiţi fiecare cît trei. Amîndoi slujiţi frumos, vă faceţi datoria după cuviinţă, nu v-aţi gîlcevit niciodată şi nici soborul nu s-a arătat nemulţumit.

— Asta nu-i chiar adevărat, o contrazise duhovnicul. Dar în sfîrşit, să zicem ca sfinţia-ta şi să cerem şi părerea celorlalţi. Ce zici, părinte Grigorie: mai trebuie un al treilea preot în mănăstire?

Protopopul privi întrebător la Flavian şi la popa Niculae şi răspunse pe placul Zenaidei.

— N-ar strica. Un sobor de trei e întotdeauna mai fălos.

— Ce zici, părinte Gherasim?

— Că... bine e şi cu trei... bine e şi cu doisprezece... şi tot bine e şi cu doi...

— Dar sfinţia-ta, părinte Niculae?

Popa Niculae lăsă pleoapele-i albe şi stufoase, se schimbă la faţă şi răspunse cinstit:

— Cînd maicile vor mai aduce încă un preot, eu îmi cer o parohie. N-avem doi ce împărţi de la altar, dar cînd s-o mai adăuga şi al treilea?

— Nu-ţi face inimă rea, îl linişti Flavian. Astea-s numai planuri. Acuma, ce s-o alege de ele ştie unul Dumnezeu. Maicile au datoria să ne arate fiecare ce gîndeşte pentru binele mănăstirii, iar noi se cade să le ascultăm. Urmaţi, vă rog! E rîndul maicii Tomaida.

— Da bine, tată duhovnice, interveni protopopul, nedumerit, ce înseamnă examenul ăsta? Ascultăm de-un ceas cum le tot chinuieşti pe maici cu întrebări ce par a ascunde ceva neobişnuit. Mă rog, e o taină pe care n-avem cinstea s-o cunoaştem?

— Preacucernice, noi, ca duhovnici, ştim că tainele se păstrează, nu se dau pe faţă. Dar fiindcă aici nu e vorba de o taină, ci de lucruri scrise pe hîrtie şi cunoscute de către cinstitul comitet, daţi-mi voie să vă lămuresc asupra rostului întrebărilor puse de mine şi a dorinţelor arătate de către maici. Cinstiţi părinţi, cuvioase maici, doamnelor şi domnilor, preasfinţitul nostru episcop şi stăpîn, în grija sa de-a nu rămîne mănăstirea fără cap, pînă la alegerea ce urmează să se facă a binevoit să ne numească două locţiitoare: pe maica Tomaida şi pe maica Zenaida. Iată dar rostul celor înşirate aci: cuvioşiile-lor, ca stareţe provizorii şi în vederea campaniei electorale, pe care o declar deschisă, au binevoit să ne arate cum înţeleg să fericească această sfîntă şi dumnezeiască mănăstire...

— Daţi-mi voie, interveni crunt maica Tomaida. Nu e vorba de *două* locţiitoare, ci de una singură!

— Adică de mine, o completă Zenaida.

— Ba de mine, că ordinul meu e cel mai nou!

— Ba de mine, că eu am fost numită întîi!

— Ai fost, dar în urmă m-a numit pe mine şi deci al sfinţiei-tale nu mai face două parale.

— Ordinul meu e iscălit de părintele vicar, şi preacuvioşia-sa este al doilea după vlădica.

— Ordinul meu e iscălit de părintele exarh, şi cu rosturile mănăstirilor numai sfinţia-lui este în drept să se ocupe.

Văzînd că cearta se întinde din nou, maica Irina făcu semn duhovnicului să intervină. Acesta, deşi ar fi avut gust să le lase în apele lor, îndeplini dorinţa casierei şi supuse cazul preacucernicului protopop.

— Părinte Grigorie, zise el, chestia e încurcată rău şi numai sfinţia-ta, ca protopop al acestei circumscripţii, ai putea s-o descurci. După cît ai înţeles, amîndouă maicile au delegaţie să cîrmuiască mănăstirea pînă la instalarea stareţei ce va să fie aleasă. Eu bănuiesc că preasfinţia-sa cînd a iscălit ordinele ori citea basme, ori se juca cu pisicile, că de băut ştiu bine că nu bea decît lapte şi sirop. Îmi închipui că lucrurile s-au petrecut cam aşa: s-a dus părintele vicar cu raport pentru numirea maicii Zenaida: episcopul a aprobat, supărat că-i strică cheful; apoi s-a dus şi părintele exarh, cu recomandaţie pentru maica Tomaida, negreşit fără să ştie de numirea făcută: preasfinţia-sa a iscălit, tot atît de plictisit, şi de-aci toată daravera. Mă prinz că dacă s-ar fi dus şi părintele Costin să ceară numirea altei călugăriţe, încurcătura ar fi fost întreită. Acuma, preacucernicia-ta ia hîrtiile şi vezi care e mai nouă şi care e mai veche. Care are mai multă putere: cea dintîi, ori cea de pe urmă?

Popa Niculae, om păţit, şopti la urechea ginerelui său să nu se amestece. Părintele Grigorie l-ar

fi ascultat cu plăcere, dar văzînd că toată lumea aşteaptă să ia o atitudine zise:

— Deşi n-am căderea să mă amestec în viaţa mănăstirilor decît numai în urma unei delegaţii speciale, totuşi o părere pot să-mi dau; la nevoie chiar şi un sfat, aşa cum ar putea să dea tata Flavian, socrul meu şi oricare dintre cei de faţă. Să văd hîrtiile.

Maicile îi întinseră batalamalele, preacucernicia-sa le examină fără ifos şi ridică din umeri.

— Afacerea e mai mult decît încurcată: e pur şi simplu comică! Ordinele au fost semnate la un interval foarte mic, poate chiar o jumătate de ceas, căci numerele sînt vecine.

— Şi care din două crezi că e mai... serios? întrebă Flavian, în rîsul tuturor: cel dintîi, ori cel din urmă?

— Nici vorbă că ăl dintîi, răspunse Zenaida în locul protopopului.

— Ba niciodată! se opuse Tomaida. Ce se iscăleşte în urmă, aia e mai cu moţ.

— Sfinţia-ta ce gîndeşti, frate Nae? întrebă Flavian pe tovarăşul de altar, care-şi făcea aspre mustrări că nu găsise un pretext să se ducă de la cimitir de-a dreptul acasă.

— Eu nu gîndesc nimic. Să le descurce cine le-a încurcat.

— Ba nu e nici un fel de încurcătură, îl contrazise Zenaida. Sfinţia-ta, fiindcă eşti hirotonit cu o săptămînă înaintea părintelui duhovnic, nu iei protia[1] cînd slujiţi amîndoi? La fel şi cu noi. Maica Tomaida, al cărei ordin e dat mai în urmă, ar putea pretinde cel mult să-mi ţină locul cînd lipsesc eu din mănăstire...

[1] Întîietate, rang de frunte.

— Atîta să trăieşti sfinţia-ta : pînă ţi-oi ţine eu locul ! o blestemă Tomaida, din cale-afară de jignită. Îţi sînt superioară şi te rog să fii cuviincioasă !

— Atîta să trăieşti sfinţia-ta : pînă mi-i porunci, şi eu te-oi asculta ! se încruntă şi Zenaida, făcîndu-şi o cruce largă.

— Ba o să-ţi poruncesc prea !

— Nu te arată firea să porunceşti uneia ca mine. Te rog, părinte Grigorie, să faci dreptate, că d-aia se cheamă că eşti protopop.

— N-are nici un amestec cu cele călugăreşti, sări popa Niculae cu gura. Treaba lui e cu bisericile de mir. Te rog, Grigorie, să nu te bagi. Maicile să facă bine şi să se ducă înapoi la episcop, să le descurce.

— Da de ce, tată Niculae? interveni doctoriţa. Părintelui protopop i se cere o părere, nu o hotărîre. Dacă maicile ar vrea să mă asculte, iată ce sfat le-aş da eu, ca să curme gîlceava : să tragă la sorţi. Care o ieşi bătută, să dea declaraţie că renunţă în favoarea celeilalte. Vă convine, maicilor?

— Ba eu aş avea o idee mult mai grozavă, zise Flavian fără să mai aştepte răspunsul celor întrebate. Să ieşim cu toţii în livadă, şi maicile să se ia la întrecere : care o fugi mai iute, aia să fie mai mare...

Hazul stîrnit de gluma duhovnicului dădu curaj protopopului, mai ales că şi cele două „delegate" fură luate de iureşul veseliei. Trecu deci peste sfaturile socrului şi cuvîntă :

— Cinstiţi părinţi, cuvioase maici, doamnelor şi domnilor ! Ştiţi cu toţii că preasfinţitul nostru episcop şi stăpîn... e om trecut de vîrsta psalmistului, are părul alb-colilie, ochii naivi şi şterşi, vorbă blajină şi înţeleaptă. Nu cred însă că aveţi cunoştinţă că bătrîneţea aceasta, destul de înaintată, fără

să-i slăbească vreuna din facultăţi şi nici tragerea de inimă pentru bunul mers al eparhiei ce păstoreşte, i-a redus totuşi din puterea de muncă şi din duritatea nervilor, aşa că de la o vreme înclină către ocupaţii mai uşoare... Aş putea zice chiar copilăreşti... Iată explicaţia faptului regretabil că a dat două ordine care se bat cap în cap, pricinuind atîta sînge rău maicilor în cauză. Chestiunea, cinstiţi părinţi, cuvioase maici, doamnelor şi domnilor, se pune aşa : care ordin e valabil ? Cel dintîi, sau cel din urmă ? Nimic mai uşor de priceput. Avem aici doi oameni de legi : pe domnul judecător şi pe domnul pretor, care ar putea să ne spună care lege stă în picioare : cea veche, ori cea nouă, care vine s-o înlocuiască ?

— Nici vorbă că legea nouă anulează pe cea veche, răspunse domnul Cazan privind binevoitor la maica Tomaida.

— Cu o singură condiţie, adăugă judecătorul : în legea cea nouă să se prevadă că tot ce contravine dispoziţiunilor ei se anulează.

— Bravo, domnule judecător ! aprobă Zenaida. În ordinul cuvioasei nu se spune că al meu se anulează, prin urmare...

— Prin urmare, oamenii de legi încurcară chestia şi mai rău, zise doctoriţa rîzînd cu poftă.

— Totuşi, reluă protopopul vorba, intenţia de anulare a existat, bineînţeles dacă preasfinţitul a ştiut că a făcut o numire atunci cînd a dat delegaţia maicii Tomaida. Oricum, eu v-aş sfătui să nu vă mai certaţi şi nici să mai înfruntaţi gerul pînă la episcopie, ci să conveniţi că ordinul cel nou e cel valabil. De altfel, sînt sigur că acelaşi răspuns îl veţi primi şi de la cancelaria episcopiei.

— Maica Tomaida e gata să se supună, zise Flavian stîrnind rîsul.

Tomaida, roşie de bucurie, făcu semn din cap că se smereşte, în vreme ce Zenaida simţi năduşeală în spate şi pe frunte. Aruncă o privire tăioasă protopopului, una la fel socrului acestuia, rînji batjocoritor la maica Tomaida şi, făcînd sforţări ca să-şi stăvilească mînia, zise :

— Mă rog, dacă părerea părintelui protopop e aceasta, eu nu mai am nimic de zis. Că atîta lucru trebuie să priceapă preacucernicia-sa, că nu de-a surda a trecut prin seminar şi pe la Teologie... Să-ţi fie de bine, Tomaido... cît ţi-o fi : o săptămînă, două, că doar n-o să fie alegerea peste un an ! Să zici şi tu c-ai fost cîteva zile, măcar, loctiitoare de stareţă !... Să-ţi faci ambiţia asta, că altfel ai plesni, Doamne fereşte !

— O să fiu pînă la alegere, o să fiu şi după alegere, iacă aşa, ca să nu plesnesc şi ca să crape mai bine altele !

— Ba eu n-am de ce crăpa, se scutură Zenaida. Nu m-am gîndit niciodată la stăreţie şi nu mă gîndesc nici acum. Vream să mă supun poruncii arhiereşti şi nimic mai mult. Iar dacă maicile vor găsi cu cale să-mi dea voturile, mă voi supune voinţii soborului. Că sfinţia-ta, ţine minte de la mine, dacă îi avea mai mult decît două voturi — al Chesariei şi al Ierofteii — mare mirare ! Ţi-a căzut acuma o pleaşcă pe cap, datorită bunătăţii părintelui exarh. Ai să tragi păcatul dacă nu s-o înzdrăveni !

Pierzîndu-şi calmul, maica Tomaida lovi cu pumnul în propriu-i picior şi ridică glasul :

— N-am de ce să i-l trag ! Părintele exarh s-a îmbolnăvit de bătrîneţe, iar nu de oboseală şi de frig. La urma urmei, nu eu l-am scos din casă, ci el singur a vrut să meargă la episcopie, fiindcă îl durea inima de mănăstirea asta şi nu vrea să încapă pe mîna vreunei nechemate. Dar sfinţia-ta l-ai luat pe părintele vicar din oblojeli şi l-ai scos în gerul de foc ca să-ţi faci ambiţia. Ai auzit că în ceasul de faţă abia îşi trage sufletul, pe patul spitalului ? Mai spune-i o dată, părinte arhidiacone, că n-aude bine întotdeauna...

— Aşa e, confirmă trist cuviosul Nicodim.

— Auzi ? Te-ai dus peste el, ca o piază-rea, şi l-ai dat în ghearele morţii, taman cînd să candideze la arhierie şi să-şi vadă visul cu ochii. Ai să răspunzi înaintea lui Dumnezeu pentru moartea sfinţiei-sale.

— N-am de ce ! ţipă Zenaida vînătă de mînie. A ieşit de bunăvoie, numai ca să nu încapă mănăstirea pe mîna ta...

— Să nu încapă mănăstirea pe mîna mea ?! Da ce, ştia sfinţia-lui că am ucis oameni la drumul mare ori că am spart casa cuiva ?

Văzînd că gîlceava se ţigăneşte rău, popa Niculae oftă prelung şi se ridică să plece. Ceilalţi făcură la fel. Părintele Flavian, spre deosebire de maica Irina, care se lipise, galbenă, de pervazul unei ferestre, ar fi dorit să se ajungă chiar la păruială, în scopul uşor de înţeles ca pătimaşele candidate la cinstea de stareţă să se facă de rîs. Se ridică şi vru să mai reţină musafirii. În acest moment, uşa se deschise, şi o soră de la stăreţie introduse pe factorul poştal.

— O telegramă urgentă pentru părintele protopop.

Sosirea unei telegrame fiind adesea în legătură cu un accident sau cu o moarte grabnică în familie, părintele Grigorie desfăcu hîrtia şovăind şi o citi în gînd, parcă mai îndurerat ca de o moarte sau ca de un foc. Apoi îşi ridică ochii spre tavan, făcu un gest de mare nedumerire şi citi tare :

— „Vi se aduce la cunoştinţă că monahia Aftusa Iordache e delegată cu conducerea mănăstirii Tămîioara, pînă la alegerea noii stareţe. Veţi lua măsuri în consecinţă.

Episcop, Ilarion"

La auzul acestei veşti cu totul nedorite şi neaşteptate, biata Aftusa scoase un ţipăt şi căzu leşinată în braţele Irinei şi ale judecătoresei. Tomaida şi Zenaida se priviră ca lovite de un trăsnet şi fură la un gînd :

— Să mergem !

Ieşiră cu capul sus şi abia afară deschiseră vorba.

— Toate le-aş fi crezut cu putinţă în lumea asta, dar ca mototoala aia să ajungă vreodată să poruncească, nici prin minte nu mi-ar fi trecut ! Poate numai aşa, ca să fac haz.

— Asta e de la părintele Costin, îi şopti Zenaida. Degeaba trage el la Glafira, cînd vine în mănăstire ?...

Tomaida îşi puse degetul la frunte, apoi făcu un gest de mare silă.

— Am înţeles !... Dar degeaba, că... Ce bunătăţi aveţi, soro, pentru diseară ?

— E, mai nimic. Aşa, ca în zi de post. A rămas de la prînz nişte fasole făcăluită, şi nu ştiu ce-o mai face Varvara.

— Eu am lăsat vorbă Cristinei să facă nişte chifteluţe de cartofi şi să cumpere şi niscai halva de la prăvălie. Îmi place cu jimblă.

— Poftă bună şi... blagosloveşte, şi iartă dacă te-am supărat cu ceva...

— Domnul ! A, da cu ce să mă superi ? Astea sînt de la Diavolul. Blagosloveşte şi sfinţia-ta !

— Domnul şi Maica Domnului !

XV

Din cele 156 de călugăriţe şi de surori ale mănăstirii Tămîioara, cele mai vesele sînt în număr de opt : Macrina, Domnica, Leonida, Neonila, Harisia, Fevronia, sora Cristina şi sora Riţa. Maica Macrina stîrneşte rîsul prin însăşi făptura ei. E înaltă de un metru şi optzeci, cîntăreşte nouăzeci şi şapte de kilograme, e ciupită de vărsat şi are o inimă de toată bunătatea. În mănăstire e cunoscută mai mult sub numele de Goliat ; dar cele şapte prietene întru veselie, ţinînd seamă că e şi voinică, şi bună, şi simpatică, au poreclit-o „sobă de teracotă". Sau mai pe scurt : „maica Teracota".

Chilia maicii Macrinei se află pe aceeaşi uliţă cu a Veniaminei şi cu a Chesariei, nu prea departe de Tomaida şi de Zenaida şi nici prea aproape de popa Niculae şi de maica Aftusa. Cititorii curioşi să cunoască personajele mai de seamă ale povestirii la ele acasă, după ce le-au urmărit pe carte, se vor orienta după cum urmează.

Se ştie că mănăstirea Tămîioara e aşezată pe un pieptiş de deal, la care ajungi după ce ai trecut o vale adîncă şi scorburoasă pe o podişcă de lemn care n-a avut norocul nici s-o ia puhoaiele, nici s-o arunce armatele în văzduh şi după ce ai urcat gîfîind o potecă îngustă, umbrită mai mult de măceşi şi de porumbari decît de soci şi de lilieci. Iar dacă eşti greoi la trup ori suferi de inimă sau de năduh, laşi poteca s-o urce alţii mai vînjoşi şi o iei rara pe drumul de căruţe ce se linguşeşte pe la poalele dealului, pînă n-are încotro şi începe să-l suie, tot sucindu-se şi tot învîrtindu-se pînă în spatele mănăstirii, unde începe pădurea de fag şi unde sînt aşezate oleaburile cu scule pentru întors pămîntul şi pentru mers la drum.

În mijlocul mănăstirii e un gol măricel, mai mult turtit decît rotund, iar în mijlocul golului împărăţeşte biserica, falnică, albă şi încărcată de turle.

După ce ţi-ai făcut creştineasca datorie şi te-ai închinat în faţa sfîntului locaş şi după ce te-ai ostenit întru puţină răbdare şi ai aflat din scriptura de pe lespedea de marmură, de deasupra uşii, la ce leat au urcat maicile aci şi care anume evlavios creştin — domn sau boier — şi-a golit punga pentru suflet, îţi mai faci o cruce, apoi îţi vîri mîinile în buzunare ori le încrucişezi la spate, după obişnuinţă şi după vreme, şi te-apuci să priveşti, într-o parte şi în alta, căsuţele albe şi fără stil ce fac înconjurul bisericii.

În dreapta clopotniţei, înaltă şi fără şic, se află ecliserhia, unde stăpîneşte vremelnic maica Teodora. Apoi vine prescurăria, încă o chilie veche, cu învelişul de tablă scorojit de soare şi de ploi, şi îndată ochii ţi se opresc pe o căsuţă albă cum e laptele, cu cerdac în faţă şi cu portiţa în mîna dreaptă: aci hălăduieşte, de vreo treizeci şi doi de ani, cuviosul ieromonah Flavian, îngrijit în timpul de faţă de cuvioşia-sa maica Emilia.

În stînga clopotniţei, şirul se începe sau se isprăveşte cu chilia nouă şi înfăţişetoare a maicii Aftusa, sau mai bine zis a maicii Glafira. Şi tocmai hăt în spatele bisericii, avînd în faţă un puţ de piatră şi o mică troiţă înţepată cu bricege şi cu cuie, stă lăbărţată, afară din rînd, casa în care a locuit răposata Galinia şi pe care astăzi o stăpîneşte cuvioasa maică Irina, ucenița ei.

Acuma, dacă vrei să vezi pe maica Tomaida şi pe maica Zenaida, părăseşti cercul în care te-ai învîrtit, nu fără a te închina încă o dată în faţa bisericii, şi ieşind pe sub clopotniţă dai peste o clădire mare cu etaj, care serveşte pentru găzduirea drumeţilor şi a vizitatorilor înnoptaţi cu gînd cinstit şi se numeşte

cu un cuvînt grecesc: *arhondaric*. Din faţa arhondaricului porneşte o uliţă, sau mai bine să-i zicem stradă, ca să nu se supere cele două maici, care stradă o ia strîmba prin spatele ecliserhiei şi al părintelui Flavian şi merge către grajdul cailor, ca să se poticnească, aproape goală, în drumul de căruţe şi în pădurea de fag. Pe această stradă, în mîna dreaptă, ai să dai peste chilia maicii Tomaida, care e a patra din cap, apoi peste a Zenaidei, care e a noua şi tot pe dreapta.

Iar dacă ţi-e dor de maica Macrina şi de popa Niculae, o iei pe cealaltă stradă, care porneşte tot din apropierea casei de oaspeţi, merge strîmbă prin spatele Aftusei şi al Glafirei, se opreşte puţin în apropierea ocolului silvic, apoi se prelungeşte prin brazi şi fagi în sus spre „Gurgumeu", de unde se vede satul lui Costandin Coleaşă şi al lui Niculae Iapă, apoi albia Cerbului şi hăt mai încolo mănăstirea Vornicului, cu moara din poartă şi cu livedea din coastă. Chilia Macrinei vine pe mîna stîngă. Se cunoaşte după înveliş, care e de olane, şi după gard, care e mai mult de lemn-cîinesc decît de ulucă. Iar casa în care părintele Niculae se trudeşte de vreo patruzeci de ani să scape cît mai neatins de acele roiului de albine şi de viespi, căruia slujeşte tot cu frică şi cu cutremur, e faţă în faţă cu a maicii Macrinei. Se cunoaşte după cele două plute falnice din poartă şi după foişorul pe care părintele l-a înălţat, ca în clipe de restrişte să poată respira pe deasupra mănăstirii...

Cît despre celelalte cunoştinţe, le afli uşor dacă întrebi şi dacă le cauţi fie în cercul bisericii, fie în cele două străzi mărginaşe care pleacă din aripile arhondaricului.

Şi fiindcă ne găsim în chilia maicii Macrina, s-o vizităm cu amănuntul, ca să ne facem o idee de ceea

ce am putea afla pe pereţii şi pe podelele celorlalte maici şi surori din Tămîioara. Lux mare sălăşluieşte doar la maica Aftusa, adică la maica Glafira, iar golătate mai multă la maica Chipriana cea cocoşată, care are în grijă candela din gropniţă, şi la maica Pamfilia, cea cu naşul mîncat de cancer, care vede de cloşti şi de viţei.

De cum păşeşti pe poarta maicii Macrina, te izbeşte rînduiala şi curăţenia. Potecuţa pavată cu cărămidă n-are zăpadă pe ea decît în zori de zi, după o noapte cu ninsoare. În geamlîcul din faţă ţine un pat lat, unde îi place să stea vara şi să lucreze ori să citească din *Sfătuirile* lui Efrem Sirul, singura carte pe care o ţine la uşa casei. Pînă la o vreme avea şi un volum din *Decameronul* lui Boccaccio, dar a pierit, nu se ştie cum. A regretat mai mult după scoarţe, căci erau de piele. Cuprinsul îl învăţase pe dinafară — atît ea, cît şi cele şapte bune şi nedespărţite prietene. În geamlîc mai ţine maica Macrina şi o masă, unde obişnuieşte, tot vara, să-şi cinstească musafirii. Pe jos — velinţe din trenţe, iar pe perete — două iconiţe ruseşti şi obiecte cumpărate din bazarul osînditilor de la Ocnele-Mari.

Casa are trei odăi, despărţite printr-o săliţă, aşternută şi ea cu velinţă de cînepă şi împodobită pe pereţi cu o vedere a Muntelui Athos, una a Ocnelor-Mari, alta de la Slănicul Moldovei, şi două fotografii în care maica Macrina se află în grupul de călugăriţe şi de mireni.

Odaia din dreapta serveşte drept salon de primire. E aşternută peste tot cu un covor romînesc, de lînă, are un scrin de nuc, în fund, la mijloc o măsuţă pe care odihneşte un album şi o scrumieră, într-o parte o oglindă mare cu un scaun, iar pe pereţi mulţime de icoane şi de fotografii cu arhierei, arhimandriţi, protosingheli, ieromonahi, arhidiaconi, ierodiaconi, monahi şi monahii. Toată ierarhia călugărească este înfăţişată aci. Ceea ce a făcut pe maica Leonida să dea salonului numele de „sobor". Iar Neonila îi zice „camera bărboşilor".

În stînga sînt alte două încăperi, mai mici: una serveşte de dormitor maicii Macrinei, iar cealaltă are aceeaşi destinaţie pentru uceniţa cuvioşiei-sale. Amîndouă încovorite pe jos şi pe pereţi şi amîndouă cu candele aprinse în pereţii dinspre răsărit.

În fund — alt geamlîc, mai mare decît cel din faţă, dar mult mai simplu. Slujeşte de atelier şi de sufragerie.

Bucătăria o are în grădiniţa din dos, într-o clădire singuratică, iar coteţele pentru păsări şi pentru porci — niciodată n-a avut mai mult decît un groştei[1] — tocmai în colţ, spre livada cea mare.

Maica Macrina se simte bine, vara între mireni şi iarna între călugăriţe, niciodată însă nu e mai fericită ca atunci cînd se găseşte în ceata celor şapte. Se întîlnesc în chilia cuvioşiei-sale o dată pe săptămînă: joia după vecernie. Iar în caz că se petrec în mănăstire lucruri mai de seamă, se ţine şedinţă extraordinară. Cinstesc cafele şi dulceaţă şi spune fiecare tot ce crede că ar contribui la întreţinerea veseliei. Toate sînt făcute parcă numai din rîs şi din voie bună. Maica Macrina, Teracota, ghiceşte în cărţi, Neonila în ghioc, Leonida în cafea, Fevronia cu bobii, şi Domnica în podul palmei. Harisia e cu bîrfeala, Cristina cu planurile, iar sora Riţa cîntă cu drîmba. Taine între ele nu există. Nimic însă din ce s-a vorbit în cercul lor nu trece mai departe. Sînt legate prin cuvînt, şi pînă acuma nici una nu şi-a

[1] Purcel pînă la şase luni.

călcat făgăduiala, pe care o socotesc ca avînd putere de jurămînt.

În noaptea aceasta țin ședință extraordinară. Sau „afară din program", cum zic cuvioșiile-lor. Au părăsit utrenia de la cei „șase psalmi", s-au strecurat prin umbre, una cîte una, și au intrat prin poarta din dos, la maica Macrina.

Gazda, în lipsa uceniței, care fugise de cîteva zile cu un cizmar din sat, își aduse singură jețu-i uriaș din sufragerie și se așeză cu spatele la sobă. Celelalte luară loc pe pat și pe scaune. Văzînd nerăbdarea Harisiei, maica Macrina îi dete întîietate.

— Bîrfitoarea are cuvîntul.

Cuvioasa, o tînără ca de douăzeci și nouă de ani — nici una din prietenele Macrinei nu trece de treizeci de ani —, își lovi ușor vîrful nasului, ca și cînd ar fi vrut să-l dea mai în sus decît era, tuși voinicește și trecu de-a dreptul la ceea ce avea să spună, în timp ce Rița, din colțul unde ședea, se pregătea să-și bîzîie drîmba în ritmul cuvîntării.

— Maicilor, dacă aș fi avut o putere de la Dumnezeu, aș fi pedepsit astăzi șapte persoane, și anume : pe judecătoreasa și pe pretorița, fiindcă rîdeau după moartă ; pe Zenaida și pe Tomaida, fiindcă au îndrăznit să pună umărul la patul cu răposata ; pe cuviosul Gherasim, fiindcă vorbea fără lacrămi de nenorocirea părintelui exarh ; pe maica Aftusa, că e proastă, și pe popa Nae, pentru pricina că a amuțit tocmai cînd să-și dea și el o părere, că d-aia a îmbătrînit la bătătura noastră. Celor două cucoane le-aș fi strîmbat gurile ; celor două maici le-aș fi tăiat mîinile din coate ; pe Gherasim l-aș fi damblagit la cap ; pe Aftusa aș fi luat-o îndată de pe lume, iar pe popa Nae l-aș fi amuțit pe vecie. Se aprobă ?

Sora Rița zbîrnîi drîmba a disperare. Maica Macrina, surprinsă de atîta cruzime, lăți pupilele ochilor ; Leonida și cu Domnica răspunseră „Da", iar Neonila și cu Fevronia, două imitatoare fără pereche, rîseră întocmai cum ar fi rîs judecătoreasa și pretorița. Apoi se ridicară și închipuiră că duc ceva greu la umăr.

— Uf, ca mîine o să te duc și pe tine, Tomaido !...

— Ba o să te duc eu pe tine, că sînt cu două luni mai tînără...

— Ba cu mine n-ai să te ostenești, că n-o să fiu stareță ; dar pe tine o să te punem în locul Galiniei și o să-ți facem o pomană la fel... Uf, că grea mai e !

— Are păcate multe... Pe tine bănuiesc c-o să fie nevoie să te ducem cu trei perechi de bivoli...

— Și pe tine cu tractorul arendașului...

După ce se potoli rîsul, tocmai cînd maica Macrina se pregătea să zică ceva, Leonida, care între timp ieșise în sală, bătu tare la ușă, apoi intră cu sfială, ținînd un petec dintr-un jurnal în mînă.

— O telegramă pentru părintele protopop !

Neonila se ridică brusc, luă hîrtia, își drese mustățile și barba — vorba vine — cu gesturile părintelui Grigore Seltea, și citi tare :

— „Vi se aduce la cunoștință că am însărcinat pe maica Aftusa să țină loc de stareță pînă la alegere. Ilarion episcopul."

La pronunțarea numelui Aftusei, Fevronia se ridică fîstîcită de pe pat și rămase cu gura căscată pînă cînd Neonila termină lectura. Apoi dete un țipăt și căzu leșinată în brațele Domnicăi și ale Cristinei, în vreme ce sora Rița scoase din drîmbă un sunet din cale-afară de caraghios.

Necazul bietei Aftusa fu așa de bine imitat, că rîsul stîrnit amenință să nu se mai curme. Pînă interveni glasul autoritar al gazdei :

— Iscoada are cuvîntul !

Maica Domnica, o călugăriţă scundacă, de vreo douăzeci şi patru sau de vreo treizeci şi opt de ani, cu ochii mici şi şireţi, îşi strînse buzele ca să acopere dinţii-i mărunţi şi albi, fixă vederea în vîrful nasului şi-şi dădu raportul.

— Preacuvioasă maică Teracotă, veţi binevoi a lua la cunoştinţă că, în cele trei zile de cînd nu ne-am mai văzut în preacinstita chilie a preacuvioşiei-voastre, s-au întîmplat următoarele :

Popa Niculae şi-a cumpărat culion nou.

Părintele duhovnic s-a certat cu maica Emilia, ucenița sfinţiei-sale, pentru pricina că a găsit în ciorba de fasole două boabe de porumb, două de năut şi un pai de mătură, iar în iahnia de praz — cinci fire de păr, de aceeaşi lungime şi de aceeaşi culoare cu cel din capul cuvioşiei-sale maicii Emiliei.

Maica Emilia s-a certat cu părintele duhovnic, fiindcă a venit acasă netreaz şi a intrat fără să-şi scuture cizmele şi căciula de zăpadă.

Domnişoara Lucreţia, a popii Niculae, prinsă fiind de viscol, cam pe-aproape de şcoală, s-a abătut în cancelaria domnului învăţător Dănacu şi n-a ieşit pînă nu s-a încredinţat, din mişcarea copacilor, că, oricît ar întîrzia, nici vîntul nu se mai osteneşte, nici ninsoarea nu se mai răreşte.

Purceaua părintelui Niculae a născut opt godăcei : şase băieţi şi două fete. Să-i trăiască !

Şoşonii cei noi ai maichii Iulita au fost trimişi de către domnul judecător prin domnul Niculae Iapă.

Domnul Călin, cotoiul maicii Dosifteia, era să se înece cu un os de peşte.

Maica Sofronia a fost la Sărindar, fără blagoslovenie. A stat acolo, din pricina viscolului, două zile şi trei nopţi.

Pe maica Evloghia o doare o măsea, şi pe maica Tavifta o înjunghie între coaste.

Maica Evdochia a bîrfit pe maica Nectaria ; maica Pelaghia — pe maica Paisia ; maica Elisaveta — pe maica Ruvima, şi maica Raisia — pe părintele duhovnic.

Maica stareţă a încetat din viaţă, iar maica Aftusa cu maica Zenaida şi cu maica Tomaida au fost numite locţiitoare.

Maicii Arsenia i-a pierit o raţă, iar maicii Neonila Scăianu, care se află de faţă, i-a fătat pisica...

— A născut, soro ! o îndreptă Neonila, în rîsul celorlalte. Numai vacile şi iepele şi oile fată. Pisicile sînt cucoane mari ; ele se cheamă că nasc.

— Mă rog, a fost cucoana moaşă de faţă ? întrebă Domnica, făcînd cu ochiul.

— Nu.

— Dacă nu, atunci înseamnă c-a fătat. Numai cînd moaşa statului se găseşte prezentă se numeşte că e naştere.

— Da bine, măicuţă Neonilo, întrebă sora Riţa nedumerită, ce rost a avut pisica sfinţiei-tale să fete la vremea asta ? Că, după cîte am auzit şi după cîte ştiu, mîţele iau pui în săptămîna brînzei...

— Stai să te luminez eu, sări maica Fevronia. E drept că pisicile iau pui, după cum zici, în săptămîna brînzei, însă ele ţin sarcina un an... dacă nu şi mai bine.

— Nu-i adevărat ! o contrazise Domnica. Nici o lighioană nu ţine mai mult de nouă luni.

— Ba cum nu ?! se opuse Neonila. Părinţii mei aveau capre, şi ţin bine minte, cu toate că am plecat de-acasă la vîrsta de opt ani, că numai o dată pe an le ducea tata la ţap. Îmi pare că toamna. Ceea ce înseamnă că ele ţin sarcina un an încheiat...

— Stați, soro, că nu-i așa, sări și Leonida. Și caprele, ca și vacile, după ce fată trebuie să mai stea o vreme ca să-și crească puii și să dea stăpînilor lapte, că nimeni nu le ține la bătătură numai pentru iezi și pentru viței.

— Să zicem că maica Leonida are dreptate, conveni sora Rița, dar cum rămîne cu pisica maicii Neonila ? Din două una : ori a ținut sarcina un an și două săptămîni, ori... n-a mai așteptat săptămîna brînzei.

— Ce tot îi dai, Riţo, cu săptămîna brînzei ? interveni și maica Harisia, de după ușă. Iacă, ne găsim către sfîrșitul săptămînii întîia din post, și nunta de la mine din pod nu s-a mai isprăvit.

— Vai, ce nelegiuite ! oftă sora Cristina, mai întețind hazul.

— Cred că pe puțin douăzeci de pisici se perindă pe la mine, continuă Harisia. Toată nopticica nu pot să închid ochii din pricina lor. Miau și miau și iar miau ! Iar cînd mi-ți țipă cîte una, ți se zbîrlește părul. Știi bine că e mîță, și totuși îți faci cruce ca de Dracu.

— Ferice de ele !... oftă Fevronia închizînd dintr-un ochi.

— Nici o fericire ! Să le vezi dimineața cînd pleacă, zici că toată noaptea au tras la jug. Unele stau să pice de ostenite ce sînt ; altele jumulite, pline de praf și de păianjeni. Ba le-am văzut și pline de sînge pe bot, pe urechi, pe picioare, de parcă ar fi fost în război, nu altceva ! Ieșea într-o zi Lința Glicheriei făcută harcea-parcea. Dar Mița voastră, Cristino ? Nici nu gîndeai c-o să mai trăiască pînă-n seară.

— Acuma s-a îndreptat, c-a mîncat cîrnați...

— Mă miram eu de ce a slăbit Iepurică al nostru așa ! se tîngui sora Rița, făcînd pe Leonida să-și astupe ochii cu mîinile.

— Da de unde Iepurică ? sări Harisia. Vine Călin al Dosifteei, știți, bursucul ăla vînătul. Îmi pare că într-o seară se adunaseră mai mulți, c-a fost o bătălie în pod, de credeai că e pe front ! Am găsit, dimineață, patru oale și șase strachini făcute zob. Bănuiesc că venise în vizită și vărgatul ăla de la ocol, și unul bălan din sat, al judecătorului mi se pare. Că tot i-am văzut dînd tîrcoale pe lîngă gard. Dar i-a răzbit al Glicheriei, că din seara aia nu i-am mai zărit.

— Ferice de el ! oftă Fevronia, lovind pe vecina cu coatele. Am să-i zic maicii Glicheriei să-i schimbe numele : să-l cheme Sultan, ori Pașă... Ce nume e ăla Călin ?

— Ia, vă rog să isprăviți cu astfel de glume, interveni Macrina, convinsă că toată lumea s-a săturat de rîs. Avem de pus la cale lucruri mai serioase. Să vedem dacă, în zăpăceala ceasului de față, am putea fi și noi de vreun folos sfintei noastre mănăstiri. A voit Cel milostiv să rămînem orfane de maica noastră cea bună și cea iertătoare. Și tot cu voia sfinției-sale o să ne alegem alta, că fără cap și fără cîrmă nu putem să rămînem. Pînă una-alta însă, Scaraoschi, care va fi dănțăluit cu tot Tartanul cînd i-a sosit vestea că la Tămîioara e rost de niţică intrigă, a trimis draci iscusiți, cu poruncă strașnică să turbure obștea și pe cei mai mari, nedîndu-se îndărăt nici de la crimă, de va fi nevoie. Că dacă n-ar fi așa, nici părintele exarh n-ar fi damblagit, nici părintele vicar n-ar trage să moară pe pat de spital. Și nici ramolitul ăla de episcop — să mă ierte Dumnezeu ! — n-ar fi încurcat treburile așa. Pesemne că dracul cel mai iscusit a fost așezat chiar în pa-

latul sfintei episcopii. Dar nici afurisiţii care s-au aciuat la Zenaida şi la Tomaida nu sînt proşti, cu toate că ele nu prea ar fi simţit nevoie de ajutor drăcesc ca să întoarcă lumea pe dos. Barem la părintele Flavian bănuiesc că o fi sosit chiar aghiotantul lui Scaraoschi, că el e mai tare la fire ; afară de dracul beţiei, altul nu-l poate birui cu una, cu două ca să facă rău...

— Eu cred, luă vorba sora Riţa, că şi la măicuţa Zenaida a venit tot un aghiotant, că unuia mai mic, cît de drac ar fi fost, nu i-ar fi trăsnit prin cap s-o înveţe ce mi-au auzit urechile...

— Să ne spui tot, porunci Macrina, că vorbă din gura noastră n-o să se audă. Dar tot, ca să ştim ce să facem. Pînă acuma am fost socotite numai bune de rîs, de ghicit şi de glume ; şi drept e că cu lucruri serioase nu prea ne-am tocit capul. Ei bine, avem prilejul să dăm dovadă că, atunci cînd Necuratul îşi pune cortul în mănăstire, Clubul veseliei e bun şi de altă treabă. Vorbeşte, Riţo maică.

Sora Riţa se scărpină în vîrful nasului său cîrn, ca şi cînd ar fi vrut să-i spună : „Las', că ştiu eu ce fac !", privi sever la sora Cristina, parcă i-ar fi dat să înţeleagă c-o aşteaptă o neplăcere, ridică din umeri ca să-şi uşureze conştiinţa şi zise :

— E lată rău ! Să vedeţi. Cum s-a întors de la înmormîntare, s-a oprit în săliţă, în faţa icoanei cu Judecata viitoare, a făcut cîteva cruci pînă la pămînt şi, oftînd ca după potop, şi-a ridicat ochii în tavan şi a zis : „Doamne-Doamne ! Adevărat vorba aia : că atunci cînd vrei să pierzi pe cineva îi iei mai întîi minţile !... Păi episcop e ăsta ? Doamne, Maica Domnului, proastă sînt şi săracă de fapte bune mă aflu înaintea voastră, dar îndrăznesc fiindcă mă doare sufletul din mine de soarta acestui sfînt locaş. Rogu-vă să-mi daţi o mînă de ajutor, că sînt

femeie slabă, şi nici pungă n-am de risipit, ca să pot să biruiesc puterile întunericului şi să mă pun în slujba casei voastre, după zisa proorocului : «Rîvna casei tale m-a mîncat...»" Aci, pesemne că ori vreun drac s-a strîmbat la sfinţia-ei, ori sfîntul Arhanghel o fi mişcat sabia, că numai ce-o văd că se schimbă la faţă şi intră repede în casă. Sar eu şi-i scot blana, sare maica Varvara şi-i trage şoşonii ; eu o frec pe mîini, măicuţa o freacă pe picioare, şi sfinţia-ei nu zicea nimic. Ofta rar şi scurt, de credeai că i se rupe ceva de la ficaţi. „Ţi-e rău, măicuţă ?" o întreb eu, aşa, ca s-o mai scot din gînduri. „Mi-e rău, Riţulico ! Mă doare şi o parte din trup, se vede c-am răcit pe drum, dar mai rău mă doare la inimă de cîte văd şi de cîte aud..." „Să-ţi facem un ceai, măicuţă ?" o mai întreb eu cu milă şi cu dragoste. „Ba să faceţi trei, zice sfinţia-ei, că uite, avem musafiri." Cînd întorc capul, Glicheria şi cu Veniamina intrau cu zorul pe uşă. „Văzurăţi, surioarelor, minte de episcop ?" le întîmpină măicuţa moţăind a nenorocire. „Norocul maicii Aftusa", zice Veniamina scărpinîndu-se pe lîngă nas. „Ce Aftusa ?" sare măicuţa Zenaida. „Glafira, fetelor, că pentru ea s-a dat mănăstirii lovitura asta de măciucă, nu pentru mototoala de bătrînă. Degeaba prietenia ei, a Glafirei, cu popa Costin ?... Ehe ! Or înşela ei pe Dracul, dar pe mine nu mă înşeală !" Maica Glicheria se mai lungeşte de-o şchioapă, îşi mai plimbă limba pe crestătura buzei de sus, apoi zice : „De şase ori a fost pe la ele vara trecută..." „Ce de şase ? se încontrează măicuţa. N-ai numărat tu bine"... „Dacă ar şti şeful de ocol, i-ar lua aparatul de radio înapoi"... glăsuieşte şi Veniamina, tot cu mîna la neg. Ah, îmi venea să mă dau pe la spatele ei şi să i-l tai cu foarfeca ! „Hm, parcă numai domnu Tică ? face măicuţa Zenaida fără să privească în ochi de rumîn. Şi de judecător am simţit

ceva"... „De părintele duhovnic nu bănuiţi nimic, surioarelor ?" cutează Veniamina, fără frică de trăsnet. Măicuţa Zenaida face ochii mari şi fluieră ca unul care n-a avut cap să se gîndească la toate. Zice : „Tii, ia să facem noi o socoteală. Părintele Flavian are şaizeci şi patru de ani, la noi slujeşte de vreo treizeci şi doi, iar Glafira are treizeci şi şase... Hm, îmi pare rău că a venit în Tămîioara după ce se născuse Glafira"... „Ce are a face ? sare Veniamina. Parcă o să-i ceară cineva extractul de naştere? Ş-apoi, mănăstirea Vornicului, de unde a venit părintele duhovnic, nu e aşa departe de noi"... „Ai dreptate", se bucură măicuţa Zenaida. Apoi se mai gîndeşte niţel, cu arătătorul la falcă, tuşeşte tare, ca şi cînd ar fi avut nevoie de curaj ori de cine ştie ce glas, şi zice : „Ştiţi ce, fetelor ? Să facem pe dracu în patru, numai şi numai să izbutim. E în joc viitorul mănăstirii... Dacă vor veni altele la cîrmă, se duce Tămîioara de rîpă. Aşa că uite ce m-am socotit : să vă duceţi la una din voi care are hîrtie şi cerneală şi să scriţi trei anonime : una nevestei judecătorului, alta preotesei părintelui Costin şi a treia episcopului. Iar mîine pînă în ziuă, tu, Veniamino, să iei pe Niculae Iapă şi gerul în nas şi să te duci la văru-meu [1] Filip, să-i povesteşti batjocura ce ne-a făcut-o preasfinţia-sa şi să-i spui că-l rog s-o publice la *Vocea judeţului.* M-aş repezi eu, dar nu mă simt bine... Doar nu m-o pedepsi Dumnezeu să mă îmbolnăvesc tocmai acu !"... „Dar cu Tomaida ce facem ? îşi aduce aminte lungana, la plecare. Că duşmanul nostru ăl mare tot ea rămîne." „Ai dreptate", o aprobă maica, frecîndu-se la partea răcită. Apoi, după ce se mai gîndi o ţîrică : „Măi fetelor, eu am băgat de seamă că sora Cristina cam aduce

[1] În manuscris, *nepotu-meu ;* după cum reiese din text (vezi şi p. 179) pare să fie vorba de *văr* şi nu de *nepot.*

cu domnul Anton Spîneanu..., dacă nu şi cu Costandin Coleaşă. Să dăm zvonul că e făcută cu unul din ei"...

— Să-i fie ruşine ! strigă Cristina izbucnind în plîns. Toată mănăstirea ştie că am venit aici la vîrsta de zece ani şi că am părinţi, fraţi şi surori !

— Ce i-a dat Satana prin gînd ! se mirară toate, închinîndu-se şi sărutînd pe Cristina.

Iar Cristina, după ce-şi şterse lacrimile de la ochi, o luă pe buna ei prietenă Riţa de amîndouă mîinile şi zise :

— Parcă au fost vorbite, nu le-ar mai ierta Dumnezeu ! Tot aşa a scornit şi cotoroanţa de Tomaida : că pe tine te-a făcut maica Zenaida cu... Niculae Iapă !

Asemănarea intrigei stîrni de astă dată rîsul, însoţit, fireşte, de cruci şi de mătănii.

— Doamne Iisuse Christoase, trăsneşte-le pe amîndouă ! se rugă Neonila îngenunchind în faţa candelei.

— Ba mai bine să le dea minte, c-au îmbătrînit proaste şi nebune, se rugă Domnica, izbindu-se cu fruntea de covor.

— Măicuţa Zenaida zice aşa, luă vorba iarăşi sora Riţa : că în politică, dacă vrei să izbuteşti nu trebuie să ţii seamă de nimeni şi de nimic. Minţi, vîri intrigi pe unde poţi, te faci frate chiar cu Ucigă-l-crucea, fiindcă numai un lucru contează : reuşita.

— Trăsni-o-ar Maica Domnului ! blestemă cuvioasa Harisia. Da ce, noi sîntem partide, ca să facem politică ? Noi ne alegem stareţă care să ne călăuzească paşii către mîntuire, nu alegem deputaţi, ori senatori, care să stea pe trai bun la Bucureşti ! Auziţi ce i-a trăsnit Satana prin capul ăla lătăreţul !

— Hei, că parcă numai cu maica Zenaida are Diavolul treabă ? La fel gîndeşte şi grăieşte şi măicuţa Tomaida, sări de colo şi sora Cristina.

— Trăsni-o-ar Maica Domnului şi pe ea ! se închină din nou maica Harisia, urmată de maica Fevronia.

— Acuma să ne spună şi Cristina ce s-a pus la cale în casa Tomaidei, că-mi închipui că nici ea nu s-a lăsat mai prejos, porunci maica Macrina, curmînd crucile, metaniile şi rîsul.

— Ţi-ai găsit cine să se lase ! şuieră Cristina cu mutră de mîţă strînsă de coadă. Că s-au întors de la înmormîntare cîteşitrele, adică măicuţa Tomaida, Chesaria şi Ierofteea, vinete la faţă şi aşa de amărîte, că dacă nu zoream eu cu gura ar fi intrat în casă cu zăpada grămadă. Parcă se făcuse alegere de stareţă şi de iconoamă, se numise eclesiarhă nouă, şi sfinţiile-lor rămăseseră cu deştiu-n gură. Acuma nu ştiu ce-or fi vorbit pînă la uşă, c-au intrat ca mutele. „Să ne faci cîte-o cafea", îmi porunceşte măicuţa Tomaida cînd dă cu ochii de mine. Am priceput numaidecît că au să pună pe Chesaria să le ghicească. Dar şi eu, ca să-mi bat joc de ele, am făcut cafeaua aşa de groasă, că n-a putut desluşi cuvioasa ghicitoare decît atît : că măicuţa are patru duşmani şi că o să mai facă drumuri... „D-astea nici nu mă îndoiesc", zice măicuţa Tomaida, că duşmani am avut întotdeauna, darmite acu, în fierberea asta care e ! Iar cît pentru drumuri, fireşte că n-am să aştept acasă să-mi pice pară mălăiaţă în gură. Dar cine, soro, să fie ăşti patru duşmani ?" „Parcă e aşa de greu de ghicit ? sare putina aia de Ierofteea. Unul e părintele Grigorie. N-ai văzut ? Cum a citit telegrama, s-a şi dat de partea maicii Aftusei. Ordinul sfinţiei-tale, cu iscălitură, cu număr, cu ştampilă, iar telegrama nici iscălită, nici pecetluită ! Şi a găsit sfinţia-lui că e mai tare"... „Al doilea e chiar părintele Flavian, sare şi maica Chesaria. N-ai văzut cum îşi bătu joc de amîndouă ?" „Iar al treilea trebuie să fie Niculae Iapă", îndrăznesc eu din colţ, de unde coseam. „Ba e chiar părintele Costin, zice putina. A ştiut bine de numirile care se făcuseră, şi totuşi a stat pe capul preasfinţiei-sale pînă i-a dat blagoslovenie să bată telegrama." „Iar al patrulea, şi ăl mai prima, grăieşte iarăşi maica Chesaria, este negreşit Zenaida." „Nici vorbă, face măicuţa Tomaida. Că ori pe care ar delega-o sfînta episcopie ca să ţină locul, lupta pentru stăreţie tot între noi două are să se dea." Apoi, după ce se mai gîndeşte niţeluş : „Fetelor, după cum ştiţi, nimic n-am urît mai mult pe lumea asta ca zavistia şi pîrăciunea... Dar în asemenea împrejurări, cînd chiar interesul ăl mare al sfintei mănăstiri te îndatorează s-o faci, voi fi nevoită să ies din ale mele şi să lupt cu tot felul de arme. Unele călugăreşti, altele... mai puţin pe placul sfinţilor părinţi. Apăi oi izbuti, apăi oi cădea, cum o fi voia Domnului. Că dacă va fi să cad, să nu-mi pară rău c-am stat cu limba legată şi cu picioarele împiedicate. Mi-am pus în gînd să fac şi pe Dracu să se închine. Am să merg pînă la guvern şi chiar pînă la regele, dacă va fi nevoie. Deocamdată să vedem ce-i de făcut cu ăşti patru duşmani care s-au arătat în ceaşcă. Voi aveţi vreun plan ?" „Eu cred, zice Ierofteea, că n-ar strica să lovim în maica Aftusa, prin Glafira. Şi totodată şi în părintele Costin. Că prea le face vizită ori de cîte ori vine în mănăstire ! Nu ştiu ce-o fi la mijloc, dar dacă am scorni ceva care să se prindă şi să ne folosească şi nouă, poate că pînă o fi să murim vom căpăta iertare de la Dumnezeu"... „Să scoatem vorbă că Glafira a făcut un copil cu părintele Costin", îndrăzni maica Chesaria, cu ochii în pămînt. „Da de ce nu doi ?

sare Ierofteea. I-a făcut morţi şi i-a îngropat în fundul grădinii ! Că n-are să vină procurorul să vadă cum şi ce ! Iar după alegere, ne cerem iertare şi de la Dumnezeu, şi de la maica Glafira"... „V-aţi gîndit foarte bine, aprobă măicuţa Tomaida, fără teamă de fulger şi de trăsnet. Cînd se fac alegeri de deputaţi, îşi scornesc fel şi fel unul altuia, ca să reuşească. Aşa să facem şi noi. Oamenii politici mint în interesul lor, dar noi scornim în sfîntul interes al căsuţei Domnului. Am putea de pildă să dăm zvon că Glafira e fata Aftusei, făcută cu popa Niculae ; că Lucreţia popii Niculae e făcută cu părintele duhovnic ; că sora Riţa e fata Zenaidei, făcută cu Niculae Iapă..."

— Trăsni-o-ar Maica Domnului ! o blestemară Neonila şi Harisia pe maica Tomaida.

— Apoi, continuă Cristina, după ce s-au înţeles să facă anonimă şi s-o trimeată la episcopie, matracucele alea douăle au plecat, iar îndată după plecarea lor, măicuţa Tomaida a început să se vaiete de junghiuri în vintre[1]. Le căpătase cînd a trîntit-o sania. Îi zic : „Dacă nu te astîmperi, aşa-ţi trebuie ! Şi dacă t-ei îmbolnăvi mai rău, să ştii de la mine, măicuţă, că nici sfîntul Maslu n-are să-ţi ajute, că prea multă răutate ai pus la cale cu sarsailoaicele alea care s-au dus"... „Tu eşti o proastă, şi Ioana altă proastă", zice sfinţia-ei supărată. Şi dă-i pe gemete. Au şi au ! I-am fiert apă şi i-am făcut baie de muştar, i-am făcut ceai, i-am pus cărămidă caldă, dar degeaba ! Cînd a văzut c-o podidesc junghiurile, m-a trimis în puterea nopţii de am adus pe sulemenita aia de moaşă. Bine că nu mi-a ieşit vreun lup înainte !

[1] Pîntece.

— Şi măicuţa Zenaida s-a simţit rău după plecarea Veniaminei şi a Glicheriei, zise sora Riţa, mirată, ca şi celelalte, de potriveala lucrurilor. De unde mai la început credea c-o să fie o răceală uşoară, să pomeneşte, nene, că începe să-i amorţească o parte din trup. Ţipă sfinţia-ei, freac-o noi, dar fără nici un spor. Dacă vedem că nu e lucru de glumă, plec după doctoriţă. Ştiam că rămăsese la maica Irina şi am avut noroc s-o găsesc tot acolo. A venit biata numaidecît, şi dă-i cu unsori — c-avea în traista aia a ei —, dă-i cu aspirină ! Îi facem şi noi ceai cu rom, îi punem şi ventuze, pînă s-a îndurat Tatăl ceresc şi a mai uşurat-o. A stat domnişoara Antonescu lîngă sfinţia-ei pînă a bătut clopotul pentru deşteptare. Şi iacă aşa !

Maicile se mirară ca de un început de pedeapsă dumnezeiască, apoi rîseră, se închinară, iar se mirară, pînă luă cuvîntul maica Harisia.

— Să mă ierte Dumnezeu, că oi vorbi cu păcat, dar îmi închipui eu că n-ar plînge prea multe maici dacă mîine dimineaţă cuvioasele Tomaida şi Zenaida, pofticioasele jeţului stăreţesc, ar lua drumul spitalului. Ba chiar pe al cimitirului. Că boala părintelui exarh şi a părintelui vicar se trage numai din patima lor de mai-mărime. Adică a Tomaidei şi a Zenaidei.

— Noi să nu dorim răul nimănui, grăi maica Macrina făcîndu-şi cruce, că sîntem călugăriţe cu scufie şi cu jurămînt. Dar dacă boala Zenaidei şi a Tomaidei s-o lungi pînă după alegere, să ştiţi că de la Dumnezeu e trimisă. Că de-or fi ele zdravene, să nu ne vadă ochii ce ne-or auzi urechile ! Şi chiar în pat fiind, n-au să se astîmpere cele două diavoliţe şi ciracele lor. Aşa că noi să chibzuim ce ar fi de făcut ca să scutim mănăstirea de balamuc şi de ocară.

— Sora Cristina e cu planurile, se lepădă Neonila, înfricoşată oarecum de cele ce s-ar putea pune la cale.

— Ba pe Cristina şi pe Riţa să nu le amestecăm, hotărî maica Macrina. E vorba de călugăriţele care le-au crescut şi în casa cărora trăiesc, şi nu se cade să fie părtaşe la ceea ce vom face noi.

— Eu aş zice, în prostia mea, că ar fi nimerit să le punem dinamită sub saltea, glumi maica Domnica, răspîndind groază.

— Ba mai bine să le ungem cu benzină şi să le dăm foc! glumi şi maica Leonida. De unde să aducem noi dinamita şi ce o să spunem acolo că facem cu ea? Se aprobă?

— Ho, aţi căpiat? sări maica Macrina înfricoşată. De astfel de lucruri nici în glumă nu se cade să vorbiţi.

— Degeaba că sînteţi mai bătrîne, că nu vă pricepeţi, le înfruntă sora Cristina. Tot eu dacă nu vă voi arăta drumul. Şi iată ce m-am gîndit. Maicile astea, pe care vrem să le smerim, se vor pîrî şi se vor batjocori singure, aşa că nu-i nevoie să le luăm păcatele în spinare. Altceva să facem. Sfinţiile-voastre vă pricepeţi aproape toate la ghicit şi nici una nu sînteţi în duşmănie cu cele şase maici. Astfel că lucrul cel mai nimerit e să vă luaţi sculele de ghicit — care ghiocul, care cărţile, care bobii, care ceaşca — şi să vă duceţi pe la toate, chipurile în vizită, că de ghicit o să vă roage ele singure. Maicilor Chesaria şi Veniamina, care mor să fie iconoame, să le daţi a înţelege că-şi vor ajunge scopul, dar a doua zi după fericire au să le răstoarne caii mănăstirii în rîpă, bineînţeles cu trăsură cu tot. Iar maicilor Ierofteea şi Glicheria, care rîvnesc după ecliserhie, să le spuneţi că chiar în ziua cînd le va sosi numirea are să le cadă policandrul cel mare în cap. Apoi să vă

duceţi la maica Aftusa şi să-i vîrîţi în minte că dacă n-o vrea cu nici un chip să primească stăreţia n-are să-i putrezească trupul decît după douăzeci de ani de la moarte... Cît despre maica Zenaida şi cu măicuţa Tomaida, înfricoşaţi-le cu toate urgiile cerului, doar-doar le veţi mai îmbuna şi pe ele. Ceea ce nu prea îmi vine să cred că veţi reuşi. Oricum, o anonimă la episcopie tot să trimetem, ca să le dăm de minciună...

— Pentru cotoroanţele astea două, care crapă după stăreţie, ticluii eu un plan... să le placă şi lor, sări maica Leonida cu gura ei a mare. Dacă nu-l aprobaţi, calc disciplina şi-l aduc singură la îndeplinire. Ascultaţi. Fiindcă amîndouă s-au îmbolnăvit şi fiindcă una a adus pe doctoriţă, iar cealaltă pe moaşă, noaptea tîrziu, să dăm sfoară în ţară că... au avortat. Se aprobă?

Planul Leonidei stîrni un haz nebunesc. Maicile se îmbrăţişară de bucurie, unele făcură metanii la icoane, cele două surori — una ucenţă a Tomaidei, iar cealaltă a Zenaidei — se priviră înspăimîntate, iar Macrina nu mai ştia cum să potolească zarva. În cele din urmă, după discuţii înfocate, hotărîră ca deocamdată să înştiinţeze despre „avorturi" numai pe preasfinţitul episcop Ilarion. Şi se despărţiră încredinţate că, mai cu ghicitul, mai cu anonima, vor scăpa mănăstirea de turburare.

XVI

După ce-şi înghiţi cafeaua cu lapte, pătînd halatul şi faţa de masă, preasfinţitul Ilarion luă pisoiul în braţe şi se rezemă de colţul ferestrei, ca să privească afară.

Sînt ceasurile opt de dimineață. Cer de sticlă, caldarîm de zăpadă și soare cu dinți. Preasfinției-sale nu-i plăcu. Se culcase citind *Un naufragiu* și ar fi preferat fulgi lovind în geam, copaci smulși din rădăcină și trecători răsturnați de vifor. Împărtăși pisoiului decepția și, abandonînd fereastra, legă un cocoloș de hîrtie de capătul unei sfori și se apucă să-și distreze mica-i lighioană. Abia peste o jumătate de ceas, cînd mîța refuză să se mai lase păcălită, episcopul își aduse aminte că e conducătorul unei eparhii și se așeză la birou.

Semnă cîteva hîrtii oficiale, fără să le mai citească. Iscălitura consilierului-referent era pentru el garanție că nu săvîrșește nici nedreptăți, nici ilegalități. Își mai puse inițialele și dedesubtul unor rezoluții scrise de-a gata, apoi chemă pe ierodiaconul Sofronie, ucenicul preasfinției-sale, și-i porunci să-i deschidă trei plicuri proaste, cu scris de femeie puțin știutoare de carte, sosite cu ultima cursă din ajun.

— Sînt de la maici, neiscălite, și... miroase a pîră, îl lumină Sofronie după o aruncătură de ochi.

Văzînd că nu sînt niscaiva cereri de ajutor, cum bănuise, Ilarion se îmbujoră la față și rîse ca un copil. Îi plăcea grozav lectura anonimelor, mai ales cînd acestea vin de la călugărițe. Se căi că nu le-a desfăcut de îndată ce le-a avut sub ochi și porunci ierodiaconului să le citească.

Sofronie le descifră mai întîi în taină, fie ca să le poată citi fără greș, fie ca să le prindă mai întîi el firul, apoi glăsui rar și apăsat :

— „Preasfințite stăpîne, vă sărutăm dreapta cu smerită metanie și vă dăm de știre cum că maica Glafira din sfînta mănăstire Tămîioara, care e ucenită a maicii Aftusa, locțiitoarea de stareță, este fata maicii Aftusa, făcută cu părintele Flavian, și a făcut și doi copii gemeni, dar care nu mai trăiesc..."

Episcopul izbucni într-un rîs copilăresc.

— Hm, cum aud eu, mănăstirea Tămîioara e ucenița maicii Aftusa, făcută cu Flavian, și are și doi copii gemeni !...

Sofronie mai silabisi o dată scrisoarea, în taină, și-i dădu înțelesul exact.

— Nu. Ci maica Aftusa ar fi făcut pe maica Glafira cu părintele duhovnic. Iar maica Glafira ar fi făcut la rîndul ei doi copii gemeni, nu se știe cu cine...

— Cum nu se știe ? N-auzi, prostule, că i-a făcut cu Flavian ?

— Ba nu. Părintelui Flavian i-ar veni nepoți, și i-a făcut... nu se știe cu cine. Adică nu știe cuvioasa care a scris denunțul, dar maica Glafira trebuie să știe...

Episcopul se scărpină încurcat după ureche. Zise :

— Dacă a făcut doi o dată, poate că n-o fi știind nici ea... Tu ce crezi ?

Sofronie rîse cu smerenie și ridică din umeri.

— Ticăloasa ! se încruntă pe loc preasfinția-sa. Și Costin a stat de capul meu pînă m-a convins să-i dau delegație de stareță ! Hm, n-or fi semănînd copiii cu el ?... Ia să iei tu seama cînd t-ei duce pe la mănăstire...

După ce lămuri pe stăpîn că nu Glafira ține locul la Tămîioara și că gemenii au putrezit de mult, Sofronie citi a doua scrisoare :

— „Vă sărutăm dreapta și genunchii, preasfințite stăpîne, și vă facem cunoscut, spre știința preasfinției-voastre și întru binele sfintei noastre mănăstiri Tămîioara, precum că maica Aftusa a făcut pe maica Glafira cu popa Niculae, și vă rugăm s-o înlocuiți de la stăreție și să dați poruncă să se facă alegere mai repede, că-și vîră Necuratul coada și cine știe ce rivoluție mai iese..."

— Vezi, diacone, că tot Glafira e locţiitoare ? zise episcopul, triumfător. Îmi pare rău că m-am luat după Costin şi n-am numit pe Zenaida ori pe Tomaida... Şi vezi că Glafira e fata părintelui Niculae ? De altfel, nici nu mă îndoiam că bietul Flavian e nevinovat...

Cuviosul Sofronie zîmbi şiret şi citi a treia scrisoare :

— „Vă sărutăm mînuşiţele, noi, cîteva maici de la mănăstirea Tămîioara, a sfîntului Grigorie Decapolitul, şi vă rugăm de iertare că îndrăznim să vă scrim precum că maica Aftusa e o călugăriţă bună şi cu frica lui Dumnezeu, iar părintele duhovnic şi cu popa Niculae sînt preoţi la locul lor. Şi nu e adevărat că maica Zenaida a făcut pe sora Riţa cu Niculae Iapă, şi nici că maica Tomaida a făcut pe sora Cristina cu Costandin Coleaşă. Şi să mai ştiţi că anonimele pe care le-aţi primit sînt puse la cale de către maica Zenaida şi de către maica Tomaida, care au avortat, că amîndouă se vaietă de junghiuri în vintre, că una a chemat pe domnişoara doctoriţă, şi una pe cucoana moaşă..."

— Ticăloasele ! răcni Ilarion, după ce mai întîi se încredinţă că nu scrisorile au avortat, ci Tomaida şi Zenaida. Şi eu, care regretam că n-am numit pe una din ele locţiitoare de stareţă ! Să ştii, diacone, că Dumnezeu l-a inspirat pe Costin cînd mi-a recomandat pe Glafira...

— Pe Aftusa ! îl îndreptă Sofronie luînd ziarele proaspete din mîna bucătăresei.

Episcopul vru să mai zică ceva, dar văzînd gazetele avu o presimţire şi porunci diaconului să le desfacă. Acesta începu cu *Vocea judeţului* şi tresări cînd citi chiar pe prima pagină, cu litere de-o şchioapă :

„SCANDALUL DE LA MĂNĂSTIREA TĂMÎIOARA. *Episcopul numeşte trei stareţe deodată... Maicile se revoltă. Un prelat prea bătrîn, un referent şiret şi un protopop moale. Doi arhimandriţi grav bolnavi.*"

Preasfinţitul Ilarion îşi puse ochelarii pe nas şi citi şi el, cu glas tremurat, titlul şi subtitlurile articolului, îşi plimbă ochii de-a lungul coloanelor bîţîite de mîinile-i slabe, apoi înapoie foaia ierodiaconului.

— Citeşte tare şi rar. Să nu rămîie nici un cuvînt şi nici s-adaugi ceva de la tine.

Ierodiaconul, un călugăr tînăr şi foarte şiret, îşi făcu o cruce mare, îşi drese glasul şi citi din nou titlurile, apoi cuprinsul :

— „După o suferinţă inutil de grea pentru a răpune un trup bătrîn şi şubrezit, maica Galinia, cunoscuta şi îndeobşte iubita stareţă a mănăstirii Tămîioara, s-a supus unor legi fireşti şi s-a mutat către Domnul.

Care dintre vizitatorii Tămîioarei n-a cunoscut-o pe răposata ? De talie mijlocie şi uscăţivă, cu ochii şterşi de albastrul viu din tinereţe, dar buni şi veşnic înlăcrimaţi, totdeauna cu zîmbetul pe buze, ca şi cînd viaţa ei s-ar fi deşirat într-un cerc de fericire, niciodată prididită de nervi şi lipsită de sfaturi înţelepte.

Cu un cuvînt, era tipul adevăratului conducător.

Acum s-a supus unor rînduieli care depăşesc puterea omului, lăsîndu-şi turma orfană de mamă. S-au tînguit clopotele, au plîns maicile şi surorile şi au regretat toţi cei care i-au admirat chipul de sfîntă şi i-au sorbit cuvîntu-i moale şi măsurat, ieşit parcă de sub colb de cronici uitate. Şi toţi îşi vor fi zis : «A murit o stareţă !» Şi mulţi se vor fi întrebat : «Cine o va înlocui oare ?» Zicem «mulţi» şi nu «toţi» fiindcă, după cît sînt informat, tocmai aceia care prin situaţia lor de răspundere erau obligaţi

să-şi pună această întrebare, din primul moment şi cu toată seriozitatea pe care o comportă vacanţa unei stăreţii, nu şi-au pus-o decît, după cum se va vedea, cu o uşurinţă ce nu se poate califica.

Şi, cinstit vorbind, nu prea vedem care dintre conducătorii eparhiei ar fi capabil să se ocupe serios de astfel de... mărunţişuri. Părintele Ion Costin abia găseşte timp să-şi desfacă ţuica şi fînaţurile, să-şi încaseze chiriile de la cele trei sau patru corpuri de case, să încurce două catedre la două şcoli din cei doi poli ai oraşului şi... dar să nu mai spunem. Sînt fapte care stau pe buzele tuturor şi deci nu mai e nevoie să pătăm hîrtia cu ele.

Părintele Lavrentie, bătrînul stareţ de la Vornic şi exarh al mănăstirilor, e prea vechi în această din urmă slujbă şi deci prea legat de nenumărate cămăşi de noapte, borcane cu dulceaţă şi anterie de mohair pentru a judeca liber şi preocupat de binele mănăstirii. De altfel, sîntem informaţi că o încercare făcută de preacuvioşia-sa pentru a pune în locul de cinste pe o călugăriţă lipsită de orice merit i-a fost fatală. S-a îmbolnăvit greu şi — la vîrsta-i venerabilă — cu puţine şanse de însănătoşire.

Ar fi părintele arhimandrit Serafim, actualul vicar al episcopiei, om cinstit şi călugăr plin de dragoste pentru slujba Domnului. Dar ce să facă preacuvioşia-sa cu un exarh ca părintele Lavrentie, cu un referent nărăvit şi mai ales cu un episcop care îşi trece vremea distrînd pisicile şi savurînd pe Andersen, pe Jules Verne şi pe fraţii Grimm ? Bolnav fiind, şi-a riscat viaţa, tot oraşul ştie că preacuvioşia-sa se află grav bolnav în spital, şi s-a dus la cel mai mare să recomande — deocamdată numai pentru a ţine locul de stareţă — pe maica Zenaida Ionescu, o călugăriţă în putere, inteligentă, harnică şi energică, mai ales energică, singura în stare să ocupe locul sfinţit de răposata Galinia. După el însă au venit corbii eparhiei şi au silit pe bătrîn să numească, la intervale de un sfert de oră, unul pe monahia Tomaida, o guralivă şi o intrigantă, celălalt — pe maica Aftusa, o biată oaie în toată puterea cuvîntului.

Închipuiţi-vă acuma, oameni buni, ce cap vor fi făcut călugăriţele din Tămîioara cînd s-au pomenit cu trei stareţe deodată şi ce încurcături caraghioase trebuie să fi provocat această triplă numire, care oglindeşte de minune mentalitatea şi seriozitatea celor din capul eparhiei. Preasfinţitul Ilarion, venerabilul nostru episcop, a dat o nouă dovadă că i-a venit timpul să-şi mute restul zilelor în linişte unui schit, unde poate alterna *Vieţile sfinţilor* cu piticii lui Andersen şi cu halucinaţiile lui Verne, fără să păgubească pe Stăpînul cel din ceruri. Pînă atunci să încerce un act de voinţă şi să pună rînduială acolo unde a introdus vrajba. Noi ne facem datoria de organ obiectiv al opiniei publice din acest judeţ şi-i cerem respectuos, dar stăruitor, să aşeze în judeţul Galiniei nu pe favoritele ipocritelor sale slugi, ci pe aceea care într-adevăr merită să cîrmuiască o mănăstire şi s-o reprezinte cu demnitate cînd trebuinţa va cere.

Am spus, şi nu ne e ruşine s-o repetăm : maica Zenaida, fostă un şir de ani casieră şi apoi mereu în consiliul duhovnicesc al Tămîioarei, este cea mai pregătită şi deci cea mai indicată pentru slujba de stareţă. O spunem noi şi o spune toată lumea care o cunoaşte. Această numire va fi desigur ratificată şi de către voturile soborului. În caz contrariu, preasfinţia-sa are posibilitatea să... corijeze aceste voturi. Cînd e vorba de un element atît de valoros, ale cărui calităţi se pot deduce din însăşi eventualitatea unui curent ostil, se trece cu inimă uşoară peste tradiţii anacronice şi peste regulamente alcătuite fără prevedere.

Sau poate mănăstirea dispune de un alt element, mai meritos ca maica Zenaida? Ne închinăm. Persoana ne este indiferentă. Ceea ce pretindem e să se lămurească mai repede situaţia, pentru a nu prelungi un scandal dăunător prestigiului bisericii. În tot cazul, noi vom sta de veghe şi promitem cititorilor că-i vom ţine în curent cu tot ce se va mai urzi în această chestiune de interes obştesc. Avem speranţa că nu vom fi siliţi să recurgem la argumente care nu vor fi de loc pe placul preacuvioşilor şi preasfinţilor de la sfînta episcopie...

Aşteptăm."

Vlădica Ilarion ascultă lectura articolului cînd zbîrcind din nasu-i mic, cînd fluşturînd din cap revoltat, cînd ştergîndu-şi cîte o lacrimă care pornea uneori şi fără încuviinţarea lui. La sfîrşit se înfurie rău şi izbi cu pumnul în masă.

— Ticălosul! Mă ameninţă! Hm! Gazetari, ai? Bandiţi de codru!

Apoi îşi mîngîie pisoiul, care se speriase de lovitură, şi se ridică să-l plimbe prin odaie. După douătrei învîrtituri, se mai linişti.

— Hm, dacă lucrurile se vor fi petrecut aşa, adică dacă *oamenii mei* — preasfinţia-sa apăsă cu amărăciune pe aceste cuvinte — mă vor fi amăgit să numesc trei locţiitoare în loc de una, jurnalistul are dreptate. Aftusa aia, o ştiu eu: e o proastă. Zenaida e altceva... Face de stareţă. Nu-i aşa, diacone? Hei, prostule, ce taci?

Sofronie, care îşi cunoştea bine stăpînul şi ştia că nu el hotărăşte în cîrmuirea eparhiei, ci mai ales preotul Costin, îşi făcuse obicei să nu-i strice clipele rare cînd îşi lua aere de dictator; de data asta însă îl contrazise.

— Nu-i aşa, preasfinte! E bună aceea pe care o va alege soborul.

Ilarion se îndîrji.

— Eşti un prost, aşa cum e Costin, cum e Serafim, cum e Lavrentie şi cum sînt toţi acei care mă chinuiesc în fiecare zi cu hîrtiile lor. Gazetarii ştiu mai bine decît voi... Şi p-ăi de la *Vocea judeţului* îi cunosc eu: toţi sînt oameni de bine şi buni creştini... O cunosc şi pe Zenaida. E şireată ca o vulpe şi îndrăzneaţă ca o sfîrlează. Calităţi cum nu se poate mai potrivite pentru o stareţă. Căci cine e şiret e şi inteligent; şi cine e îndrăzneţ reuşeşte în toate. Auzi, mă prostule? Aşa că pe ea trebuie s-o punem stareţă. Să te duci la *Vocea judeţului*, să mulţumeşti din partea mea domnului Filip Cristian pentru articol şi să-l încredinţezi că şi eu gîndesc la fel cu domnia-sa...

— Bine-bine, dar ce te faci cu legea, care porunceşte să fie alegere? Dar cu... avortul? îndrăzni ierodiaconul.

— Ai dreptate! Ptiu! Stricata şi nelegiuita! Şi pe asta vream eu s-o pun stareţă? Nici în ruptul capului! Hm, dar ce te faci cu ăia de la jurnal?...

Bucătăreasa anunţă pe protopopul de la Tămîioara. Episcopul fu apucat de-o bucurie copilărească.

— Să intre! Repede, repede!

Părintele Grigore Seltea îşi făcu apariţia în ţinută de audienţă: tot costumul preoţesc, plus brîul şi culionul de catifea roşie, plus bastonul de iconom şi crucea de stavrofor [1].

— Şi umblă, omule, mai iute, ce te mişti aşa încet? îl întîmpină Ilarion, tremurînd de bucurie că are cine să-l informeze exact asupra stărilor de la Tămîioara. Stai pe scaun şi spune-mi tot. Să nu ocoleşti nimic şi să nu cruţi pe nimeni. Vreau să aflu adevărul curat.

[1] Distincţie ecleziastică.

Protopopul deschise servieta-i de muşama şi scoase o coală scrisă pe toate paginile.

— Preasfinţite stăpîne, întocmisem acest raport cu scop să vi-l înaintez prin poştă, dar mi-am luat seama şi vi l-am adus personal, fiind de natură foarte urgentă.

— Citeşte-l, frate, dacă l-ai adus ! Ce-l mai suceşti în mîini ? porunci episcopul, tremurînd de nerăbdare.

Dar părintele Grigorie, om domol la fire, îşi drese mai întîi mustăţile, barba şi glasul, se asigură dintr-o privire de discreţia lui Sofronie, şi numai după aceea începu.

— „Preasfinţite stăpîne,

Cînd am primit ordinul telegrafic, cu Nr. 566/92..., tocmai prohodisem pe răposata stareţă a mănăstirii Tămîioara şi mă căzneam să conving pe maica Zenaida cum că numirea maicii Tomaida, purtînd un număr mai mare, rămîne singură valabilă..."

— Foarte rău ! întrerupse episcopul. Zenaida e mult mai bună decît Tomaida.

Protopopul ridică din umeri şi continuă :

— „...lucru foarte greu, deoarece Zenaida, fire încăpăţînată, ţinea una că ordinul cuvioşiei-sale e valabil, întrucît a pornit întîiul din cancelaria episcopiei. Aşa că telegrama a fost salvatoare. Am citit-o îndată, în auzul tuturor, şi rezultatul a fost că maica Tomaida, şi ea fiind la fire ca şi Zenaida, s-a supărat şi a părăsit salonul stareţiei, trîntind uşa..."

— Auzi obrăznicie !

— „Maica Zenaida a urmat-o, în aceeaşi stare sufletească fiind, iar cuvioasa Aftusa, noua numită, a leşinat..."

— Mă rog, mă rog, pentru ce a leşinat ? De frica celor două netrebnice, sau de... căldură ?

— Ba de frica telegramei...

Ilarion îşi plimbă cîteva clipe limba pe cerul de platină al gurii, apoi izbucni în rîs.

— Bravo, Aftusa ! Celelalte erau să crape că li s-au anulat numirile, iar ea vrea să-şi dea sufletul tocmai fiindcă a fost ridicată în cinste ! Aşa călugăriţă mai rar în ziua de astăzi ! Ca în vremurile cînd se scriau vieţile sfinţilor. Bravo, Aftusa ! Să ştii, protopoape, că... dar, mă rog, ce s-a făcut cu ea ? Mai trăieşte ?

— Trăieşte...

— Bravo ! Ea e cea mai potrivită pentru stăreţia Tămîioarei. Avem pilde din trecutul monahismului, cînd locurile de cinste se dădeau tocmai acelora care fugeau de ele.

— „...Şi dacă a leşinat, urmă părintele Grigorie, a fost dusă pe braţe în odaia de alături şi înviată în urma îngrijirilor domnişoarei doctoriţe, care era de faţă. Ca să nu-i pricinuiesc un nou leşin, care i-ar fi fost poate fatal, dată fiind vîrsta-i destul de înaintată, am amînat instalarea pentru a doua zi dimineaţa. Cînd m-am prezentat însă la chilia cuvioşiei-sale, m-a întîmpinat maica Glafira..."

— Aia cu... întrerupse episcopul, făcînd cu ochiul către Sofronie.

Acesta îi răspunse afirmativ prin acelaşi semn, iar protopopul continuă :

— „...şi mi-a dat de ştire, printre lacrămi şi sughituri, că maica Aftusa a dispărut ! A mîncat seara bine, au mai stat de vorbă împreună, noaptea s-a dus la utrenie, şi din ceasul acela n-a mai văzut-o. A căutat-o prin mănăstire, a trimis în sat, a cercetat leasa din marginea livezii, s-a uitat să vadă dacă gheaţa e ruptă undeva, dar în zadar !...

Pe cînd îmi povestea maica Glafira toate acestea, sosesc la faţa locului capii autorităţilor locale : pretorul, primarul şi şeful secţiei de jandarmi. Ne sfă-

tuim cu toții și găsim cazul din cale-afară de grav. Apoi ne transportăm la cancelaria mănăstirii, unde, din inițiativa pretorului, supunem unui amănunțit interogatoriu pe cuvioasele monahii Tomaida Popescu și Zenaida Ionescu. Socotind unele răspunsuri cam încurcate, capul plășii, cu toată opunerea mea, ordonă arestarea lor..."

— Bine le-a făcut! întrerupse Ilarion, căutînd din ochi aprobarea ierodiaconului.

— Dar după ce vor fi liberate, pretorul poate să-și ia lumea în cap, răspunse acesta rîzînd.

— „În ziua aceea, mănăstirea a fost răscolită din chilie în chilie. S-a căutat cadavrul în șira de paie, în grămezile de bălegar, în gropnița cu oseminte, dar fără rezultat. Exasperat, pretorul a mai ordonat arestarea ucenițelor Zenaidei și Tomaidei, apoi încă a patru călugărițe, bănuite de complicitate la crimă. De asemenea au fost arestați și apoi lăsați liberi indivizii Nicolae Iapă și Costandin Coleașă, din satul Tămîioara. Arestatele au fost conduse sub escortă și reținute la secția de jandarmi. Abia peste noapte, la orele 11,43, dispăruta a fost descoperită de către propriu-i cățel, în grămada de lînă din podul propriei sale chilii. Fiind înștiințat, m-am transportat îndată la fața locului și am luat măsuri riguroase ca să nu mai dispară. Iar dimineața, am dus-o cu mare greutate la stăreție și i-am dat în grijă soarta mănăstirii pînă la instalarea aceleia care va fi aleasă de sobor..."

— Gata?

— Gata, preasfințite.

— Tragic, dar nostim, zise preasfinția-sa, sătul de rîs. Acuma să-mi spui din gură ceea ce n-ai putut așterne pe hîrtie. Aș vrea să știu, de pildă, ce l-a făcut pe pretor să se poarte atît de brutal, mai ales cu Tomaida și cu Zenaida, care tocmai avortaseră...

— Preasfințite stăpîne, răspunse părintele Seltea, puțin strîmtorat, după cele ce se întîmplă în jurul vacanței de la Tămîioara, ar trebui completată rugăciunea de la privighere în felul acesta: „...și ne ferește, Doamne, de ciumă, de foamete, de cutremur, de potop și de *alegere de stareță*". Nu știu cum s-or fi făcînd asemenea operații pe la alte mănăstiri, că la Tămîioara, numai ce s-a petrecut pînă acuma întrece orice închipuire. Cauzele? Una singură: legăturile, îngăduite de tradiție, între lumea din mănăstirile noastre și lumea de dincolo de zidurile mănăstirilor. Starea aceasta de lucruri oferă un cîmp vast de intrigi și de șoapte care se prind. Tot ce se va spune pe seama unei călugărițe găsește crezare. Și iarăși, tot ce se va scorni în sarcina unui cleric sau a unui mirean care a pășit o dată pe poarta mănăstirii, de asemenea se crede. Și în împrejurări de acestea, care oriunde răscolesc patimi și stîrnesc invidii, e ușor de înțeles ce se poate petrece într-o obște de călugărițe, mai ales dacă nenorocirea face ca maicile direct interesate să fie niște firi de teapa Zenaidei și a Tomaidei, care n-au nimic călugăresc nici în firea lor, nici în viața pe care o duc...

— Dar, mă rog, întrerupse episcopul, ce-i cu ticăloasele astea? E adevărat c-au avortat?

Protopopul își îngădui să rîdă. Răspunse:

— Nici vorbă de așa ceva! Au umblat pe vifor ca să capete locul de frunte și s-au ales cu junghiuri și guturai. Dar potrivnicele lor, ca să le facă de rîs, au scos zvon c-au lepădat. Vedeți pînă unde merge patima? Și cîte vorbe d-alde astea nu circulă prin cuprinsul mănăstirii și prin satele vecine! Bietul socru-meu, îngrozit, și-a luat preoteasa și fata și le-a dus la douăzeci de kilometri de Tămîioara, să stea acolo pînă s-o face alegerea. Și doar îl știți că e

omul cel mai nebăgăcios din lume. Iar bunul părinte Flavian, cîte își aude, și mai ales cîte nu-și aude, să fie altul în locul lui, ar crăpa. Dar el e tare de boacă [1], se știe curat, după cum și e, și le zice de la obraz. Cînd simte că-l părăsește răbdarea, bea un cinzec de țuică, lasă culionul pe-o ureche, scuipă în palme și poftește pe Satana la luptă... În sfîrșit, ce să vă mai spun, preasfințite stăpîne, decît că moartea regretatei starețe a adus Diavolului o bucurie cum cred că n-a mai avut din timpurile iconoclaștilor. Ca să se curme cît mai repede această urgie, nu văd alt mijloc decît facerea urgentă a alegerii. Și lucrul acesta stă în puterea preasfinției-voastre...

— Bun ! se grăbi Ilarion să aprobe. Alegerea să se facă chiar mîine ; iar preacucernicia-ta, în lipsa exarhului, care e bolnav, vei prezida biroul.

Protopopul îngălbeni la față ca în urma unui atac de ficat. Fără să mai stea mult la gînduri, îngenunche la picioarele episcopului, își împreună mîinile la piept și-l imploră să-l scutească de această onoare.

— Am nevastă și copii, preasfințite stăpîne, și n-aș vrea să-mi bag netrai în casă... Eu venisem să cer un mic concediu, ca pînă după alegere să se știe că nici măcar în județ nu mă aflu... Dacă preasfinția-voastră socotiți că motivele sînt exagerate, vă rog respectuos să-mi primiți demisia din postul de protopop. Și în acest caz însă, de concediu tot am nevoie...

Ilarion făcu ochii mari, privi la Sofronie, care-i făcuse și mai mari, ridică din umeri și acordă concediul cerut. Abia după plecarea părintelui Grigorie găsi că trebuie să rîdă.

— Știi că afacerea asta are haz, diacone ?

[1] Cap, căpățînă.

— Ba încă prea mult, răspunse Sofronie îngrijorat. Și cînd se face haz din cale-afară, nu miroase a bine. Mai ales că în cazul de față rîde și Dracu, nu numai oamenii...

Preotul Ion Costin, consilier-referent la secția administrativă, intră fără să se mai anunțe. E încă tînăr, lung, osos, cu nas de uliu, cu ochi bănuitori și puțin adus de spate. Trece drept un om inteligent, îndrăzneț și cam fără scrupule. E bîrfit și temut.

La vederea lui, episcopul crezu că trebuie să înteţească rîsul ; dar înfățișarea serioasă a consilierului îi strică dispoziția.

— Ei, cucernicia-ta cu ce vii ? Tot cu vești tragicomice, ca protopopul de la Tămîioara ?

— Preasfințite, răspunse Costin după ce-i sărută dreapta, fără să se îndoaie prea mult, veștile pe care le aduc sînt numai tragice, nu și comice. Văd *Vocea județului* pe birou și deci nu vă mai pomenesc de articolul infam pe care desigur l-ați citit ; aud că a fost aci fratele Grigorie și deci îmi închipui că v-a raportat amănunțit asupra situației de la Tămîioara ; văd de față pe părintele diacon și nu mă îndoiesc că l-ați consultat asupra măsurilor de luat... (Sofronie înțelese ironia și ieși.) Așa că mie nu-mi mai rămîne decît să vă comunic ceea ce încă n-ați aflat : părintele exarh se zbate cu moartea, iar vicarul și-a dat sufletul, numai de un sfert de ceas, pe patul spitalului...

Vlădica Ilarion fu brusc părăsit de voia bună. Bîțîindu-și capul, duse cu mare greutate mîna la creștet, unde avusese senzația că a primit două lovituri de ciocan. Ochii-i mărunți și seci se căzniră să scoată măcar cîte o lacrimă pentru fiecare din cei doi vechi și credincioși colaboratori ai preasfinției-sale, dar nu izbutiră decît să se umezească

puţin. Îşi împreună mîinile la piept şi, întorcîndu-şi faţa spre grupul cel mare de icoane, şuşui o scurtă rugăciune pentru odihna sufletului vicarului şi pentru însănătoşirea exarhului. Apoi îşi tremură dreapta în chip de cruce, oftă adînc şi rămase cîteva clipe într-o pioasă reculegere.

— Într-adevăr, e tristă vestea pe care mi-o aduci, Costine.

Ultimul cuvînt fu urmat de un tremur nervos, cu bîţîieli orizontale ale capului, cu clănţăniri din dinţii de metal şi cu mînie revărsată asupra şiragului de mătănii galbene. Ca şi cînd ar fi vrut să-şi potolească nervii printr-o energică afirmare a voinţei şi a autorităţii sale, îşi propti pumnii în arcurile canapelei, îşi schimonosi faţa şi gemu înfuriat:

— Ticăloasele de călugăriţe l-au ucis! Am să fac raport la Sinod pentru desfiinţarea mănăstirii Tămîioara... Pînă atunci, hotărăsc ca Zenaida şi Tomaida să fie excluse din tagma călugărească, iar alegerea de stareţă să se facă chiar pînă în seară, sub privegherea cucerniciei-tale. Am zis!

Şi se aşeză din nou pe dîrdîială. Abia după ce referentul, care-i cunoştea bine toanele, găsi cîteva cuvinte împăciuitoare, cu totul afară din subiect, nervii unchiaşului prinseră să se uşureze. Spre norocul Tomaidei şi al Zenaidei, ale căror isprăvi reveniră în mintea preasfinţiei-sale, li se schimbă pedeapsa în izgonire din cuprinsul eparhiei, apoi repede într-un surghiun de două luni la o mănăstire mai de munte. Iar raportul către Sinod fu uitat.

— Părerea mea, zise Costin după ce se convinse că liniştea s-a întors în sufletul lui Ilarion, este ca deocamdată să nu se ia nici o măsură, care ar întărîta şi mai rău spiritele. Să se facă mai întîi alegerea şi, desigur, cît mai neîntîrziat. Azi sau mîine n-o să fie cu putinţă, dar peste trei sau patru zile

negreşit. Şi nu sub supravegherea mea, ci a altui delegat al preasfinţiei-voastre...

Episcopul păru o clipă că vrea să se aşeze din nou pe tremurici, dar amintindu-şi de concediul protopopului şi de scrisorile anonime în care se vorbea şi de preacucernicul consilier îl privi drept în ochi, apoi izbucni în rîs.

— Bată-le păcatul de maici să le bată! Pe toţi v-au pus sub picioare! Hm, parcă te ştiam mai curajos...

Costin schiţă un zîmbet în colţul gurii, roşi puţin şi zise:

— Preasfinţite stăpîne, sînt împrejurări cînd curajul trebuie neapărat înlocuit cu fuga. Nu mă ştiu cu nimic vinovat, dar vizitele mele — oficiale sau particulare — la Tămîioara vor fi dat loc la bănuieli; iar în fierberea de acum, bănuielile se vor transforma în fapte pozitive. Vă rog să mă iertaţi... am nevastă şi copii... şi n-aş vrea să... Doamne fereşte!

— Nu-ţi trebuie şi un mic concediu... aşa, pînă după alegere? întrebă episcopul făcînd cu ochiul către locul unde stătuse Sofronie.

— Tocmai vream să vă rog... Măcar zece zile... Îmi iau nevasta şi mă duc la Brăila, la socru-meu, pînă s-o isprăvi zîzania de la maici.

Veselia pieri din nou de pe faţa bătrînului.

— Eu înţeleg teama cucerniciei-tale, zise el cu glas amărît, dar ia spune-mi: pe cine să trimit? Vicarul s-a prăpădit, exarhul boleşte, protopopul s-a spălat pe mîini, cucernicia-ta faci la fel; atunci, cu cine mai rămîn? Vrei poate să-mi iau şi eu concediu?

— Ferească Dumnezeu de ceasuri rele! îndrăzni preotul, cu gîndul la tinereţea nu tocmai plină de sfinţenie a chiriarhului său.

Apoi, văzînd spaima ce se întipărise pe faţa lui, căută să-l liniştească.

— N-aveţi nici o grijă, preasfinţite stăpîne, că totul se va sfîrşi cu bine. Puteţi delega pe părintele Cioclovanu, că e mai în etate şi nu prea a bătut drumurile mănăstireşti. Sau pe stareţul Simeon de la Sărindar, că are obraz argăsit, şi un scandal în plus nu-i va atinge nici familia, care-i lipseşte, nici viitorul, care-i este interzis.

Ilarion renunţă repede la ideea de a trimite în concediu şi pe referentul economic şi se opri la arhimandritul Simeon. Îl ştia cu apucături rele, dar se putea bizui pe calităţile-i diplomatice, unanim recunoscute.

— Dacă Simeon va scoate lucrurile cu bine la capăt, am să-l numesc exarh ; ce zici ?

— ...Şi mai ales dacă va izbuti să aleagă pe cea mai bună, răspunse Costin, întorcînd capul ca să se încredinţeze că nu mai e şi a treia persoană în birou.

Bătrînul tresări bucuros.

— Negreşit. Dar la care te gîndeşti cucernicia-ta ?

— Preasfinţite stăpîne, îmi pare că v-am mai vorbit şi cu alt prilej despre frumoasele însuşiri ale maicii Irina, casieriţa mănăstirii şi ucenica fostei stareţe...

Ilarion rămase puţin pe gînduri, apoi închise ochii şi-şi trecu mîna prin puţinele fire de păr ce-i mai încurcau chelia.

— Alta ?...

— Alta n-ar mai fi decît Aftusa, care ţine locul.

— Ah ! Moleşita aia, cu Glafira, despre care curg denunţurile ? Ferit-a Sfîntul !

— Preasfinţite, regulamentul spune că episcopia recomandă soborului trei călugăriţe, dintre care să-şi aleagă una. Avem în Tămîioara patru mai de Doamne-ajută : Zenaida, Tomaida, Aftusa şi Irina.

Pe care din ele urmează s-o lăsăm pe din afară ? întrebă Costin, care ţinea morţiş să amestece şi pe Irina, fără ca singur să-şi lămurească scopul : dacă o voieşte pentru vrednicia ei, sau şi pentru a crea episcopului neplăceri. „Oricum, hotărî el repede, Irina face să fie stareţă, chiar dacă ramolitul ăsta nu mai merită vîlva unui scandal."

Ilarion se gîndi mult. Îşi aminti vag că, pe cînd răposata Galinia era numai ucenică la stareţa Filareta, el a rămas o noapte în mănăstire, şi pe cînd tînăra călugăriţă îi pregătea patul, preasfinţia-sa a încuiat uşa... Despre originea Irinei însă ştia mult mai puţin decît mănăstirea şi decît toţi cei din jurul său. Abia dacă a avut o dată un pic de bănuială. Totuşi, ezită să se pronunţe în favoarea ei. Apoi îndată rîse de teama lui şi-şi dădu consimţămîntul.

Fură alese deci Irina şi Aftusa, iar din cele două mari pătimaşe se opriră la Zenaida, aşa, ca să astupe gura celor de la *Vocea judeţului.* Ordinul către stareţul de la Sărindar fu ciornit îndată, de către consilierul-referent. Scurt şi precis :

„Sînteţi delegat a prezida alegerea de stareţă de la mănăstirea Tămîioara, care va avea loc în ziua de 25 februarie a.c. Noi recomandăm în acest scop pe cuvioasele monahii : Aftusa Iordache, Zenaida Ionescu şi Irina Gheorghiu. Veţi avea grijă ca operaţia să decurgă în ordine desăvîrşită. Ne-ar bucura mult dacă soborul va alege pe cea mai capabilă, indiferent de vîrstă şi de alte consideraţii."

Aluzia era cusută cu aţă albă. Preasfinţia-sa se înveseli la gîndul că prin alegerea Irinei, care, în tot cazul, era crescută de Galinia, îşi va ispăşi, poate, un păcat din tinereţe, făcînd totodată şi un serviciu mănăstirii Tămîioara. Concedie cu mulţumiri pe referentul administrativ şi se îndreptă, uşurat, spre canapeaua unde se ghemuise pisoiul.

XVII

Însărcinările date de către Clubul veseliei membrelor ghicitoare n-au dus la rezultatul dorit. Nici birlicii Macrinei, nici ghiocul Neonilei, nici bobii Fevroniei, nici ceaşca Leonidei şi nici arta cu care Domnica vede viitorul în crăpăturile din podul palmelor nu izbutiră să strice planurile celor două partide ce se pregăteau să pună mîna pe putere. Le-au ameninţat cu friguri, cu lingori, cu pagube, cu judecăţi, cu îngeri şi cu draci, dar n-au obţinut de la ele decît unul şi acelaşi răspuns : „Ce-o vrea Dumnezeu ! Numai să ştiu că mi-am făcut ambiţia..." Parcă ar fi fost vorbite.

De altfel, amestecul nesocotit al pretorului le îndîrjise în aşa măsură, că nimeni nu se mai putea înţelege cu ele. Bănuieli mai mult sau mai puţin întemeiate îşi făcură loc în sufletul călugăriţelor, încît cel puţin jumătate din obştea Tămîioarei se învîrtea în hora Ucigă-l-toacăi. Ca în astfel de împrejurări, bîrfelile luaseră locul glumelor şi al ironiei răbdăreţe, iar scrisorile neiscălite curgeau spre toate vînturile. Nu vor scăpa necinstite cu astfel de răvaşe nici soţiile funcţionarilor care au cît de cît legătură cu mănăstirea, nici ale vizitatorilor mai statornici şi deci mai cunoscuţi. Cele mai multe însă vor lua drumul episcopiei, ca să distreze pe bătrînul vlădică în clipele cînd nu semnează hîrtii oficiale, pe care nu le citeşte, şi cînd se plictiseşte de cărţile lui favorite.

Divorţul pretoriţei, fuga familiei părintelui Niculae, concediile protopopului şi consilierului-referent, zvonul despre apropiata suspendare a capului plăşii, în sfîrşit, teama autorităţilor — bisericeşti şi laice — de a mai călca prin mănăstire, iar mai presus decît acestea, lucrarea osîrdică a ciracilor trimeşi de Scaraoschi pentru a turbura apele duhovniceşti au încredinţat pe maicile mai slabe de înger că a sosit vremea, la care de altfel nu se gîndiseră niciodată, să-şi răzbune răutăţi uitate. Iar maicile şi surorile cu mintea rămasă în făgaşurile copilăriei se jucau cu intrigile şi cu anonimele aşa cum s-ar juca nişte fetiţe mici cu păpuşile şi cu ursuleţii. Se bucurau că au prilej să rîdă, închipuindu-şi că glumele lor nu vor avea alte urmări decît mici păruieli prin familii şi puţină bătaie de cap pentru cei de la sfînta episcopie.

De la sine înţeles că Zenaida şi Tomaida se găseau în centrul bîrfelilor şi al sforăriei. Nimic din viaţă nu le scăpă nedescoperit, neexagerat şi nedat în vileag. Dar fiindcă micile lor păcate şi lipsuri nu puteau fi socotite, mai ales în judecata mirenilor, cine ştie ce grozăvenii, altele mai cu moţ erau scornite şi aruncate în cumpănă.

În turburarea asta nemaipomenită la Tămîioara, bietul părinte Flavian făcea şi el ce putea : se ruga, împărţea sfaturi, arunca ameninţări şi ocăra atunci cînd întîmpina neruşinare. Iar cînd, obosit şi amărît, îşi vedea opera duhovnicească năruindu-se, fără nădejde de oprire, trimetea pe maica Emilia să-i cumpere un clondir de ţuică — în sat nu se mai ducea — şi se aşeza la taifas cu cinzecul şi cu îngrijitoarea. După primele înghiţituri blestema pe maimarele iadului pentru îndrăzneala lui ; pe la mijlocul sticlei, ar fi fost dispus la o învoială ; iar cînd golea fundul... îl felicita pentru izbîndă.

Cît despre maica Aftusa, slăbise în şapte zile ca după o lingoare lungă. Nu făcea nici un act de administraţie, lăsînd totul în seama secretarei şi a consiliului economic. Toată vremea se văicărea — nu atît pentru delegaţia ce i se dăduse şi cu care, la urma urmei, se putea obişnui, cît mai ales pentru necazu-

rile ce se abătuseră asupra Glafirei. Îşi dădea seama bătrîna că, dacă episcopia ar fi lăsat-o în treaba ei, obrazul uceniţei n-ar fi fost atît de amarnic tărbăcit. Suferea şi ruga pe Dumnezeu şi pe sfinţii la care avea mai multă evlavie să aducă iarăşi — şi cît de curînd — pacea în sufletele răvăşite ale maicilor.

Numai Irina părea că se dezinteresează de tot ce se petrece în jurul ei. Fire retrasă şi închisă, fără să fie posacă, de cînd cu moartea stareţei îşi impusese şi mai multă rezervă. Toate încercările unora şi altora de-a o sili să se amestece măcar cu un gest, cu o vorbă în vîltoarea patimilor dezlănţuite de trimişii lui Satan se loviră de un mutism neclintit. Călugăriţele puseră purtarea ei în legătură cu teama de a nu se face zgomot asupra tainei cu care venise pe lume. O lăsară însă în pace — atît pentru lipsa de interes ce ea arăta alegerii de stareţă, cît şi pentru faptul că oricare ar fi ocupat locul Galiniei cu greu s-ar fi lipsit de priceperea şi experienţa ei. Cunoştea bine lucrările de cancelarie şi se bucura de multă trecere şi de stimă pe la diferite autorităţi cu care interesele mănăstirii veneau în atingere.

Drept este că această atitudine a Irinei îi era recomandată şi de către cuviosul duhovnic. Ea nu-şi cunoştea părinţii. Ştia numai, din cîte îi spunea răposata şi din cîte singură îşi amintea, că fusese luată de la o mătuşă care o crescuse de mică, după ce a rămas orfană — întîi de tată, şi la un scurt interval, şi de mamă. Mai mult nimic. Şi nimeni nu îndrăznise să-i facă o cît de vagă aluzie asupra adevărului, de altfel numai bănuit de călugăriţe. Părintele Flavian, ca fost duhovnic al Galiniei şi în curent cu tot ce se şopteşte printre maici, cunoştea aceste lucruri şi, atît pentru cuminţenia şi seriozitatea ei, cît şi pentru alte însuşiri pe care le dorea cît mai curînd folosite în slujba de stareţă, o sfătuise să stea deoparte, întrucît nu e încă vremea ei. Ceea ce i s-ar putea refuza acuma cu mare scandal, peste doi-trei ani îi va fi oferit de toată obştea. Spera bătrînul ca în acest interval de timp să se stingă Ilarion ; iar stareţa — fie Zenaida sau Tomaida, fie Aftusa — se va uza în aşa măsură, că trecerea Irinei la cîrmă va fi socotită necesară de către întreg soborul.

Aceasta era situaţia în mănăstirea Tămîioara cînd sosi ştirea că s-au rînduit candidatele şi s-a sorocit ziua alegerii. Căci — să nu se mire cititorul — cuprinsul ordinului „strict confidenţial", expediat preacuviosului stareţ de la Sărindar, fu cunoscut de maici înainte de-a ajunge la destinaţie... Prin ce minune ? Foarte simplu. Episcopul îi destăinuise lui Sofronie, Sofronie — bucătăresei, bucătăreasa — vardistului, vardistul — altei bucătărese, de la care aflase că o maică se afla în vizită la stăpînii ei, iar maica — era Ierofteea — a plecat îndată, să dea de veste Tomaidei că e lăsată pe din afară.

Foc şi pîrjol s-a făcut maica Tomaida cînd a auzit că Irina e pusă printre candidatele episcopiei, iar cuvioşia-sa nu. A holbat ochii, a învineţit, apoi a îngălbenit, a albit, iar s-a învineţit, pînă ce culoarea feţei s-a statornicit în roş-gălbui. Atunci s-a îmbrăcat şi a purces drept către cuvioasa secretară, pusă pe ceartă şi scandal. A găsit-o în cancelarie, înconjurată de vreo zece maici, care îşi aşteptau rîndul să iscălească statele pe primul trimestru. N-a luat-o însă cu zurba, căci căzuse pe drum de două ori, în zăpadă, şi i se mai răcise năduful.

— Da ce, Irino, ţi-a venit poftă să fii stareţă ? Ţi-a crescut, soro, măseaua de minte ? Că de vicle-

şug şi de prefăcătorie, văd c-ai întrecut şi pe dascălii dracilor. Ori îţi închipui că dacă eşti fata preasfinţiei-sale ai dreptul să calci peste vîrsta şi peste meritele altora ? Las', că am eu ace pentru *toate* cojoacele ! Mai vorbim noi...

Maica Irina se ridică palidă ca o moartă şi, fără să zică o vorbă, îşi strînse hîrtiile de pe birou, apoi păşi cu demnitate prin faţa călugăriţelor, care-i făcură sfioase loc, şi trînti uşa după ea. Iar cuvioasa Tomaida, după ce-şi mai vărsă din foc, plecă şi ea, hotărîtă să împiedice alegerea pînă ce episcopia o va trece printre candidate. În acest scop, cum ajunse acasă, luă hîrtie şi condei şi scrise preacuviosului Simeon, stareţul sfintei mănăstiri din Sărindar :

„Preacinstite şi preacuvioase părinte stareţ,

A suflat vînt dinspre scăpătat şi mi-a dat de ştire cum că sfînta episcopie ţi-a scris poruncă să vii la Tămîioara şi să alegi de stareţă pe cuvioasa Irina, fiica nelegiuită a răposatei Galinia şi a preasfinţitului Ilarion. Şi sînt încredinţată că vestea tare te-a bucurat. Te ştiu ambiţios şi pofticios şi-mi închipui că pleaşca asta ai socotit-o ca un semn că vei lua locul bietului părinte exarh, care trage să moară. Şi mai ştiu că mult îţi place — Doamne-Doamne ! — să te învîrteşti ca un cocoş printre maici şi să-ţi dai ifose de om cu putere, care în loc să fie pedepsit pentru isprăvile lui i se dau însărcinări de încredere şi de mare cinste...

Treaba sfinţiei-tale şi a celor care te bagă-n seamă. Facă-te şi arhiereu, nu numai exarh. Nu mă bag eu unde nu e treaba mea şi nu mă amestec unde nu e de nasul meu. Am însă o mică rugăminte să-ţi fac, preacinstite şi preacuvioase părinte. Anume : să te îmbolnăveşti cum ăi şti, ori să dai birul cu fugiţii, ca să se amîne alegerea pînă oi izbuti să mă treacă printre cele trei candidate. Te-am făcut scăpat de atîtea ori, şi acuma e rîndul sfinţiei-tale să arăţi cît de subţire ori cît de gros ţi-e obrazul.

La caz că dracul ambiţiei va fi mai tare decît duhul smereniei şi te va pune la cale să nu-mi faci acest hatîr, să ştii, taică Simeoane, că-ţi voi aminti lucruri foarte neplăcute, chiar în faţa soborului, cînd te vei aşeza în capul mesei ca să porneşti votarea. Iar pe ipocrita aia de Irina o voi tămădui pentru veci de dorul stăreţiei, chiar de-ar fi să amărăsc bătrîneţele preasfinţitului nostru Ilarion.

Acuma alege, taică stareţe, şi trimite-mi răspuns chiar prin maica Ierofteea, căreia i-am încredinţat această scrisoare, pentru care îmi vei ierta sfinţia-ta hîrtia proastă şi peniţa ruginită, precum şi graba cu care a fost înseilată.

A sfinţiei-tale soră întru Christos,
Tomaida

P. S. Nu uita să-mi trimeţi binecuvîntări şi să te mai rogi şi pentru mine păcătoasa.

T."

După ce vîrî scrisoarea în plic şi o încredinţă Ierofteii ca s-o ducă la destinaţie, Tomaida schimbă peniţa, nu şi scrisul, şi întocmi o altă epistolă, aceasta către Anton Spîneanu, senator din opoziţie, politician de marcă şi orator temut, vechi şi bun prieten al cuvioşiei-sale.

„Dragă Puiule,

Nu ţi-am scris cam de multişor şi nu ne-am văzut şi mai de multişor. Pe tine te ţine politica la Bucureşti, iar pe mine — mîntuirea în mănăstire. Şi tu pregeţi să-ţi mai aduci aminte de mine şi să vii să mă vezi, şi eu preget să calc atîta cale şi să mai vin la tine. Te-am tot aşteptat, vara trecută, să-mi treci pragul, dar n-ai catadicsit să te osteneşti. Hei, ce să-i faci ?... Aşa e omul... Şi nu să zici că a fost o cunoştinţă întîmplătoare şi trecătoare !... Aşa e,

dragă Puiule? Dar ce-ţi mai pasă?! Acuma nu mai sînt tînără... Doamne, şi cînd mă gîndesc la ceasurile noastre de iubire, mă ia cu fiori şi-mi vine să te blestem în faţa icoanei că mi-ai răpit dreptul de a mai fi mireasă a lui Christos... Dar nu mă lasă cugetul. Şi atunci, mă rog pentru sănătatea şi pentru fericirea ta. Şi văd că rugăciunile mele au fost primite, că prea ai ajuns departe. Şi cu avere frumoasă şi cu vază în lume. Şi ai să ajungi şi mai departe, căci, cu toată uitarea ta, eu fac într-una rugăciuni către Domnul şi către Preacurata.

Şi acum, dragă Puiule, să nu te superi că-ţi cer să-mi faci un mic serviciu. Mititel de tot. Cred c-ai aflat şi tu din gazeturi ce foc s-a aprins în capul nostru, aşa că nu-ţi mai înşir toate cîte se petrec aici de vreo săptămînă încoace. Doar atîta vream să-ţi spun, că deşepţii de la sfînta episcopie nu m-au trecut printre cele trei candidate la stăreţie. Au pus pe maica Irina, ţeapănă aia a Galiniei, fiindcă — de! — e sînge din sîngele preasfinţitului Ilarion... şi nu se putea s-o lase pe din afară. Şi uite ce te rog să faci mătăluţă. Am auzit că preasfinţia-sa a fugit la Bucureşti, chipurile că are treabă la Senat, vorbă să fie! Du-te numaidecît la el şi stăruieşte să dea telegramă la cancelarie ca să mă treacă în locul Aftusei ori al Zenaidei, că pe fii-sa nu s-o îndura s-o lase la o parte. Dacă ai nevoie şi de alte amănunte, ţi le va da maica Chesaria, care vine cu scrisoarea. Aş fi venit eu, dar mîine avem aici vizita unor inspectori de la Bucureşti şi trebuie să fiu de faţă. Poimîine însă, dacă mi-o ajuta Dumnezeu, voi pleca. Bineînţeles, numai în cazul cînd preasfinţia-sa n-o vrea să schimbe lista. Fiindcă tot ai să vii tu la vară pe la noi, nu-i aşa, dragă Puiule? Ah, că tare mi-e dor să te mai văd! Să-ţi mai

mîngîi chelia aia lucioasă şi să te mai trag de cioculeţul ăla caraghios...

Te sărută dulce,
Tina

N. B. Dacă necazul mă va pune pe drumul Bucureştilor, aş vrea să nu dau ochi cu smochina aia de nevastă-ta, căci n-am vreme de stat acolo. Dar o zi tot rămîn.

T.“

XVIII

Numai c-un ceas înainte, arhimandritul Simeon primise ordinul sfintei episcopii şi nu-şi mai găsea astîmpăr de nespusa şi surprinzătoarea bucurie care i-o pricinuise delegaţia de a prezida alegerea de la Tămîioara. Făcuse atîtea boroboaţe — şi înainte, şi după ce a ajuns stareţ —, încît se mira adesea cum a putut să scape neschilodit şi cu rasa pe el, ba încă să ajungă să se menţină în fruntea unei mănăstiri de mîna întîia. Chiar zilele trecute abia a scăpat de revolta unei jumătăţi de sat şi de mazilire, graţie tactului şi bunătăţii arhimandritului Lavrentie, care făcuse ancheta.

Iar astăzi, ce minune! delegat al preasfinţiei-sale să prezideze alegerea stareţei unei mănăstiri, de unde în atîtea rînduri fusese izgonit cu ruşine şi unde nu-i era apreciat decît chipul cu adevărat atrăgător şi talentul de cîntăreţ şi de slujitor al altarului. Iar mîine, cu siguranţă exarh al mănăstirilor! Al tuturor mănăstirilor din eparhie!...

Dar după ce silabisi scrisul mărunt şi pripit al Tomaidei, fără să-şi piardă nădejdea că va lua locul

lui Lavrentie, îşi dădu însă seama c-a întîlnit un adversar cu care nu trebuie să-şi încerce norocul. O cunoştea bine pe Tomaida, şi se scutură numai la gîndul că o va vedea înfuriată în faţa preacuvioşiei-sale. Îşi aminti că suferă de hernie şi găsi momentul potrivit să-şi facă operaţie... Slobozi dar pe Ieroftteea cu binecuvîntări şi cu vorbe de pace şi dădu ordin să i se pregătească trăsura, hotărît să-şi ceară concediu chiar de pe patul spitalului.

XIX

Anton Spîneanu, vechi vizitator şi prieten al mănăstirilor de călugăriţe, în ale căror chilii se odihnea în fiecare vară cîte o lună, două, luase cunoştinţă din ziare de scandalul de la Tămîioara şi făcuse un haz nespus. A rîs mai ales cînd a dat cu ochii de numele Tomaidei, pe care o ştia zurbagie şi a cărei prietenie o cam uitase de vreo doi ani încoace. Şi poate că prea de timpuriu... Totuşi, nu se putu opri să nu-şi amintească clipele de plăcută uitare pe care i le dăruise, mai întîi sora Tina, apoi multe veri de-a rîndul monahia Tomaida. Şi, înduioşat de lucruri care au fost, Spîneanu ar fi făcut cu dragă inimă ceva pentru prietena părăsită şi uitată. Dar ce? Cunoştea la perfecţie mecanismul alegerilor pentru Cameră şi Senat, dar n-avea nici cea mai slabă idee de ritualul după care o simplă călugăriţă se transformă în stareţă, deşi, după cum am văzut, nu era străin de mănăstiri. Nici cu episcopul n-avea prilej să stea de vorbă, deoarece vlădica Ilarion nu apăruse niciodată la Senat de la deschiderea sesiunii în curs. Aştepta deci un cuvînt de la

Tomaida ca să-i arate că n-a uitat-o şi că, în tot cazul, e foarte bucuros să-i poată da o mînă de ajutor.

Se înţelege deci că, în această dispoziţie fiind, a făcut o primire caldă Chesariei şi i-a făgăduit că va vorbi cu Ilarion chiar în după-amiaza aceea, la Senat.

Bătrînul apăru la începutul şedinţei, ghemuit într-o rasă aspră de muhair. Spîneanu i se prezentă îndată ce găsi un moment favorabil şi se felicitară reciproc: unul pentru „bătrîneţe verde", iar celălalt pentru „tinereţe veşnică". Ilarion îl cunoştea pe senator nu numai în calitate de om politic, dar şi de bun creştin. Ridicase o falnică biserică pe una din cele două moşii ale sale, iar pe la mănăstirile pe unde trecuse lăsase urme de largă dărnicie. Preasfinţia-sa îi aminti cu plăcere de această virtute rară în ziua de astăzi, iar Spîneanu aduse vorba, fără multă introducere, despre alegerea cu bucluc de la Tămîioara. La auzul acestui nume, voia bună pieri de pe faţa episcopului, ochii-i albiră încă pe cît erau, iar capul prinse a bîţîi o dată cu mîinile, pe care în zadar căuta să le ascundă în mînecile largi ale rasei. Observînd schimbarea, Spîneanu îl mai linişti cu un compliment bine găsit, apoi iar îi pomeni de Tămîioara. Îl aştepta Chesaria acasă şi trebuia să-i ducă un răspuns precis.

— Te rog, domnule Spîneanu, să nu-mi vorbeşti de chestiunea aceasta, îl imploră bătrînul, din gură şi din ochi totodată. Crede-mă că am fugit de la episcopie tocmai ca să nu mai aud nimic de ticăloasele alea care mi-au stricat liniştea... Te rog!

— Dar, preasfinţite, vream să vă spun numai atît: că dacă aţi da un ordin telegrafic să fie trecută şi maica Tomaida printre candidate în locul

Irinei, care e prea tînără, sau în locul Aftusei, care e prea bătrînă, toată zarva asta s-ar potoli, și alegerea s-ar face în liniște, așa cum o cere datina mănăstirească...

Ilarion păru o clipă să fie de acord, dar imediat îl luă un tremur, că atrase atenția celorlalți prelați de pe bancă. Spîneanu nu mai stărui. Se înclină respectuos și se depărtă înălțînd din umeri. Așa că Chesaria se întoarse cu nădejdea foarte slabă a unei noi intervenții, pe care senatorul i-o făgăduise mai mult din obișnuința de-a nu refuza, căci era aproape sigur că nu va mai încerca să-l înduplece pe episcop.

XX

Cum puse piciorul în Gara de Nord, maica Tomaida se duse de-a dreptul la telefon, ca să afle cu cîteva minute mai devreme de soarta ultimului demers făcut de Spîneanu pe lîngă vlădica Ilarion. Acesta se plînse de îndărătnicia subită care îl apucase pe înaltul prelat și o sfătui să-i ceară audiență. Vrînd-nevrînd, maica Tomaida n-avu încotro și urcă scările hotelului fără prea multă nădejde. Dădu servitorului cartea de vizită și așteptă la ușă, tremurînd ca de frica unei sentințe teribile. Omul se întoarse cu ochii holbați.

— Maică, a spus preasfinția-sa că dacă nu plecați într-o clipă, iese cu bastonul...

Fără să mai ceară vreo lămurire, călugărița schimbă repede cîteva fețe și o luă pe scări la vale.

De la hotel și pînă la Spîneanu călcă toate regulile de circulație, n-auzi claxoane, nici strigătele birjarilor, nici semnalele tramvaielor, și totuși izbuti să

ajungă pe drumul cel mai scurt și cu toate oasele în bună stare.

Întîlnirea între cei doi fu emoționantă, mai ales că „smochina“ lipsea din București.

— ...Să-ți fie rușine pe sub mustăți că au trecut doi ani fără să te ostenești ca să mă vezi, sau măcar să-mi trimeți un rînduleț, prin poștă !...

Dintr-o aruncătură de ochi pe fața încă fragedă a Tomaidei, domnul senator își dădu seama că într-adevăr e vinovat.

— Iartă-mă, dragă Tino, se rugă el, îmbrățișînd-o pocăit.

Maica îi luă capul între mîini și-l examină cu atenție.

— La obraz te ții binișor, dar părul ți-a albit de tot. Dar lasă, că-ți stă mai bine așa. Îmi place bărbatul să fie ori negru, ori alb. Nu pot suferi mustața căruntă... Ah, închipuie-ți, dragă Puiule, că hodorogul de vlădică n-a vrut să mă primească ! Ba m-a amenințat că, dacă nu-i dau pace, rupe bastonul pe mine ! Îl face praf ! Auzi, auzi ! Îți mai aduci tu aminte, dragă Puiule, din seara aia cînd m-ai sărutat întîi ?... Ce zici, dragă, de rușinea asta pe care mi-a făcut-o preasfinția-sa ? Știi că veniseși cu nevastă-ta să faceți Sfînta Înviere la Tămîioara... N-ați găsit loc la arhondărie și v-a primit măicuța mea, să-mi tragă păcatul pe lumea cealaltă ! Cum ai dat cu ochii de mine, cum mi-ai pus gînd rău... Am priceput eu numaidecît, că chiar așa de proastă nu eram. Ah, și cît m-am rugat de Măicuța Domnului să mă întărească și să mă păzească ! Ți-ai mai scurtat mustățile, ori mi se pare ? Parcă aveau vîrfurile mai lungi... Te-ai purtat ca un păgîn și ca o fiară... Nici rugămintea, nici lacrimile mele nu te-au înduioșat... Ah, dar nu vreau să-mi mai aduc aminte !...

Măicuţa oftă lung, cu ochii peste cap, iar Spîneanu, înduioşat, încercă să-şi reconstituie în minte tocmai ceea ce sfinţia-ei ar dori să uite.

— Ai dreptate, dragă Tino: am fost păgîn şi sălbatic...

— Iar eu — slabă de minte şi de putere...

— Natura îşi cere drepturile ei, indiferent dacă individul poartă surtuc sau rasă...

— Şi Diavolul pe-ale lui...

După masă, Tomaida îşi aminti brusc că nu venise la Bucureşti să înnoade firul dragostei cu Anton Spîneanu şi curmă poezia.

— Dragă Puiule, dacă mă mai iubeşti, să faci pe dracu ghem şi să hotărăşti pe vlădica să mă treacă printre candidate. Altfel, să ştii de la mine că plec din Tămîioara. Pentru nimic în lume n-aş suferi să-mi fie Zenaida stareţă. Ori îngîmfata aia de Irina. Vreme mai este, întrucît alegerea trebuie să se amîne, că n-are cine s-o facă. Vicarul a murit, părintele exarh e pe ducă, dacă nu s-o fi şi dus, iar ceilalţi au dat birul cu fugiţii.

Îngrozit de cîte îi auzise urechile, Anton Spîneanu, care îşi tot frămînta mintea în căutarea celui mai bun mijloc de a-şi servi prietena, aruncă o părere, numai aşa, ca să vadă cum o primeşte Tomaida:

— Ce-ai zice, drăguţă, dacă aş aduce chestiunea la tribuna Senatului ?...

Ochii călugăriţei străluciră de-o bucurie nu prea cuvioasă.

— Păi tocmai asta vream să te rog şi eu, dragă Puişor! De ce eşti senator, dacă nu ca să vorbeşti acolo despre necazurile ţării ? Mai ales că lumea te cunoaşte de bun creştin, beleaua de la Tămîioara nu mai e o taină pentru nimeni, căci gazeturile au avut grijă s-o dea în vileag, şi deci nimeni nu are să-ţi ia în nume de rău că ai să spui o vorbă aspră despre

un episcop care a dat în mintea copiilor, şi în contra unor slujbaşi care profită de bătrîneţea lui şi de slăbiciunea unor călugăriţe stăpînite de dracul mîndriei şi al zavistiei...

Spîneanu cîntări lucrurile cu mai multă seriozitate şi păru că se codeşte. Într-adevăr, scandalul de la Tămîioara devenise public, un succes de tribună putea să obţină uşor, mai ales că obiectul nu era lipsit de picanterie, dar nu făcea cu asta un şi mai mare rău bisericii, şi în special instituţiei monahale ?

Ghicind ce-l frămîntă pe prietenul reprezentant al naţiunii, maica Tomaida îi încolăci gîtul cu mîinile-i albe, moi şi calde şi îl sărută între ochi şi vîrful nasului.

— Asculţi tu, dragă Puiule ? Dacă faci fapta asta, să ştii de la mine că-ţi şterge Dumnezeu păcatul săvîrşit acum douăzeci şi doi de ani într-o mănăstire de călugăriţe...

Puţin enervat, Spîneanu îi strînse mîinile drăgăstos şi o privi drept în verdele ochilor.

— Draga mea, lucrul e uşor şi l-aş face cu tot talentul de vorbitor care mi se atribuie, căci şi pe mine mă doare inima de cele ce se petrec, dar nu ştiu ce întorsătură ar putea surveni. Mă tem deci să n-am pe urmă remuşcări. Tu eşti... cît de cît călugăriţă şi deci cu mai multă putere de jertfă şi de resemnare decît noi mirenii : n-ai putea să închizi ochii şi să laşi totul în voia Domnului ?... Îţi va veni rîndul la conducere mai tîrziu, că încă eşti tînără, iar ideea de monahism n-o să piară în intrigăria de la Tămîioara... Gîndeşte-te că însuşi Fiul lui Dumnezeu s-a resemnat să primească pătimiri şi moarte, pentru binele obştesc...

Tomaida sări înfuriată.

— Eu să închid ochii ca să se urce Irina ori Zenaida în capul meu ? ! Tu eşti nebun, dragă Puiule ! Domnul Christos s-a lăsat să fie răstignit fiindcă ştia că după trei zile are să învieze ; dar eu, dacă nu pui acu mîna pe stăreţie, n-o mai pup cîte zile oi avea. Haide, nu te prosti taman acum, la bătrîneţe, mai ales că şi pe tine te-a jignit preasfinţia-sa ! Auzi dumneata, gogeamite senator — şi ce senator ! — să nu poată căpăta de la o rablă de episcop un lucru atît de neînsemnat !... Hm, îmi pare rău c-am bătut atîta drum de pomană... Mai bine mă rugam de părintele Sofronie ori de bucătăreasa preasfinţiei-sale... Să fiu în locul tău, mi-ar fi ruşine să mai calc pe la Senat, dragă Puiule...

Anton Spîneanu făcu haz de grija pe care Tomaida o purta demnităţii sale de membru al maturului corp şi-i făgădui, ca să-i fie pe plac, o nouă încercare pe lîngă Ilarion. Şi numai în cazul cînd bătrînul rămîne neînduplecat, va apela la alte mijloace. Poate chiar la talentu-i oratoric şi deci la calitatea de senator.

XXI

Părintele Flavian, cinstitul şi energicul duhovnic al maicilor din Tămîioara, sta de taifas cu sticla, cu maica Emilia, care-i îngrijeşte bătrîneţele, şi cu sine însuşi.

— Hm ! Auzi 'mneata ce e în stare să facă o codiţă de drac ! Pentru că maica Tomaida şi cu maica Zenaida au avut gust să fie stareţe, a trebuit să se întîmple moarte de om şi să se răscolească o ţară de la un capăt la celălalt !

— Ce „codiţă“, cinstite părinte ? se încontrează cuvioasa Emilia. Maicile astea au întrecut şi pe dracu al bătrîn ! Ascultă-mă pe mine, că nu grăiesc minciuni !

Părintele duhovnic îşi ţinu firul, ca şi cînd n-ar fi auzit întreruperea Emiliei.

— Se prăpădi părintele Lavrentie, Dumnezeu să-l ierte ! Muri părintele vicar, cînd mai avea o fugă de voinic pînă să zică şi el Doamne-ajută. Că peste un an, mult doi, s-alegea episcop. Se îmbolnăvi moş vlădica, tocmai cînd se credea uitat de către arhanghelul Mihail ! Se temea că i-o fi moartea din reumatism, ba de la ficat, şi cînd colo, o să i se tragă din ambiţul Tomaidei. Dacă ar fi bănuit preasfinţia-sa una ca asta, peste trei mănăstiri o punea stareţă, nu numai peste Tămîioara ! Hei, da parcă ştii de unde o să-ţi vină ameţeala ? Uite că nu ştii. Chiar dacă se cheamă că eşti arhiereul lui Christos.

— Da ce i s-a întîmplat, cinstite părinte, ipiscopului, că nu prea am priceput cum s-au întors lucrurile. Din căzătură i-a venit damblaua, ori din supărare ?

— Dacă i-ar fi venit din căzătură, ar fi zis gurile ticăloase că a băut un păhărel mai mult sau că împiedicatu-s-a pe cînd se juca cu pisica. Şi nici vreo plată n-ar fi avut de la Dumnezeu. Dar aşa, cum le-a pus Necuratul la cale, s-ar putea să fie socotit în ceruri ca un mucenic. Că doar pentru credinţă şi pentru dreptate pătimeşte.

— Preasfinţia-sa pătimeşte, iar maica Tomaida zburdă de bucurie. Zice că dacă ar fi vrut sfinţia-ei, ar fi dărîmat guvernu, dar n-a vrut să facă prea mare zarvă şi s-a mulţumit numai cu dimisia ministrului nostru, al bisericilor şi al mănăstirilor. Şi că damblaua ipiscopului se trage din nedreptatea pe care i-a făcut-o ei... Sfinţia-ta ce părere ai ? Şi are ea aşa fapte

bune, încît să-i ţie Dumnezeu parte mai abitir decît unui ipiscop ?

Cuviosul duhovnic mai dădu un cinzec pe gît, îşi şterse părul de pe lîngă gură cu şervetul pe care îl ţinea în buzunarul anteriului, tuşi duşmănos şi numai după aceea răspunse.

— Preacuvioasă şi preacinstită maică Emilio, s-a scris şi s-a grăit de către marii călugări din toate limbile şi din toate veacurile că duşmanul de moarte al mănăstirilor şi deci al nostru, al călugărilor, este Satana. El, adică Satana, nu-şi doreşte altă fericire mai mare decît să vadă sfintele mănăstiri desfiinţate şi pe monahi lepădîndu-şi rasele, ca astfel să poată duce mai cu lesnire războiul împotriva credinţei lui Christos. Fiindcă atunci ar rămîne să apere credinţa cea adevărată numai preoţii de mir ; şi cum ei, adică preoţii de mir, neavînd vreme destulă pentru aşa osteneală, căci sînt legaţi şi de familie, nu numai de biserică, pînă la urmă ar trebui să vină a doua oară apostolul Pavel, ca să întărească iarăşi stîlpii *Evangheliei.* Dar în ţara noastră, aşa cum stau lucrurile, Satana nici nu-şi mai bate capul cu sfintele mănăstiri. Le-a lăsat în seama mirenilor, ca să le desfiinţeze. Că au slobozenie, adică mirenii, să intre în mănăstiri cînd vor, să facă acolo ce poftesc şi să plece cînd li s-a făcut lehamite de vorbă şi de petrecere cu maicile şi cu călugării. Ba şi cu chirie se aşază unii pe timpul verii, ca şi cînd numai în cuprinsul sfintelor mănăstiri ar fi verdeaţă şi aer pentru întărirea bojocilor. Şi astfel se amestecă viaţa bieţilor monahi, încît nu mai ştiu ce-i cu ursitoarea lor. Că se îmbracă în straie călugăreşti, dar nu sînt călugări. Şi hălăduiesc mai mult după tipicul mirenilor, dar mireni nu sînt. Şi iacă, asta este pricina turburărilor din Tămîioara. Nefiind călugăriţe decît cu haina, cele două maici s-au repezit să facă alegere după obiceiul mirenilor ;

şi nefiind mirence, au făcut cinul de rîs şi de batjocură. Că dacă s-ar duce o viaţă cu îngrăditură la mijloc : aici călugării, aici mirenii, maica Tomaida n-ar fi avut chip să se împrietenească cu domnul Anton Spîneanu, iar domnul Anton Spîneanu n-ar fi avut prilej să ne batjocorească în sfatul ţării, sub cuvînt că ne apără, şi să aducă nenorocirea pe capul unui arhiereu care n-avea altă vină decît că îmbătrînise în jeţul miniştrilor lui Christos... Acuma pricepi care-i lucrarea Satanei şi care este a omului, preacuvioasă şi preacinstită maică Emilio ?

Dar maica Emilia nu răspunse la întrebare, fiindcă îi trebuia mai multă vreme ca să se încredinţeze că Anton Spîneanu e mai vinovat decît Diavolul. Cunoscuse viaţa de mănăstire, dintru început, în amestecătură cu mirenii, şi deci nu şi-o putea închipui băşcăluită de aceştia. Dar ceva tot zise şi sfinţia-ei :

— Bine că nu s-a întîmplat şi mai rău !

Părintele Flavian vru să-şi umple cinzecul, dar la urmă renunţă şi-şi făcu o cruce voinică.

— Să nu zici vorbă mare, cuvioasă maică Emilio, că nu se ştie ce s-ar mai putea isca din toate acestea. Dacă în două-trei zile nu se face la un fel cu stăreţia noastră, să ştii de la mine — de n-aş grăi într-un ceas blestemat ! — c-o să avem revoluţie... Să dea Dumnezeu să rămîi eu de minciună, dar, după cîte s-au întîmplat pînă în ceasul de faţă, tare mă tem că diavoliţa aia de Tomaida a făcut contract cu mai-marii oştilor drăceşti...

— Trăsni-le-ar Cel-de-sus pe amîndouă ! blestemă cuvioasa Emilia din toată inima, închinîndu-se cu toată evlavia.

Părintele Flavian oftă dintre adîncuri şi trase cu mîna două cercuri în văzduh. Zise :

— Mă tem să nu fie prea tîrziu. Că dacă Dumnezeu ar fi avut grijă să nu se turbure pacea mănăs-

tirii şi credinţa mirenilor, atîta cît mai este, trebuia să le trăsnească din ceasul în care a murit biata Galinia. Le-am fi dus la cimitir pe cîteşitrele o dată, că tot se strînseseră atîţia popi şi protopopi... Le-aş fi tras o *Veşnică pomenire*... să nu se mai scoale Tomaida şi Zenaida nici la a doua înviere !

Aci, duhovnicul tuşi aşa de vîrtos, că sperie pe maica Emilia. Apoi îşi umflă pieptul şi cîntă *Veşnica pomenire*, forţînd glasul şi umflîndu-şi nările, cu ochii închişi şi cu mîinile încleştate de masa la care şedea.

— Îţi place ? Uite aşa le-aş fi cîntat, numai să le fi văzut pe targă, cu mîinile încrucişate pe piept şi cu lumînări între degete...

Maica Emilia îşi făcu cruce, îngrozită, dar nu cuteză să grăiască. Iar părintele Flavian, după ce controlă clondirul să vadă la ce înălţime se mai află prăştina-i favorită, o lăsă ceva mai moale.

— Hm, dacă mureau de mici copilele, ar fi fost şi mai bine, că numai de zavistii s-au ţinut în mănăstire. Tii, cum de n-au greşit moaşele cînd le-au tăiat buricele, să le spintece şi burtişoarele ? Sau cînd le-au scăldat, să le fi scăpat din mîini şi să se fi opărit păcatelor cu apă clocotită. Piereau două boţuri de carne şi scăpa atîta lumuliţă de necaz.

— Ba mai bine să nu se fi născut de fel ! sări maica Emilia, înspăimîntată de cruzimea duhovnicului.

— Aşa era şi mai nimerit, încuviinţă cuviosul Flavian. Să fi fost mamele lor sterpe, ori să fi trîntit cîte un dolofan de băiat. Că muierea e iarba Satanei. Cine o paşte turbează, iar cine nu, moare de inimă rea că n-a păscut-o...

— De ce vorbeşti, părinte, cu păcat, că nu sînt toate femeile la fel ! îl contrazise maica Emilia supărată. Nu vezi c-o iei cînd prea la deal, cînd prea la vale ?

Flavian o privi lung, ca şi cînd o vedea pentru întîia oară.

— Hm ! Dacă n-ai fi avut un picior mai scurt şi nasul de-un cot, la fel ai fi fost şi sfinţia-ta. Ţi-ai fi deschis chilia la toată lumea, ai fi dobîndit astfel neamuri la Ierusalim, şi cine ştie ce gărgăuni ţi-ar fi intrat în cap. Aşa, pocită şi urîtă cum eşti, ai văzut că nu e rost de altceva şi te-ai aşezat pe post, pe rugăciune şi pe... bîrfeală. Grăiesc eu minciuni, cuvioasă Emilie ?

Maica îşi scoase ochelarii şi privi la duhovnic cu ciudă şi cu amar. Zise :

— Apăi, aşa te-am pomenit şi aşa ai să mori : cu pornire asupra neamului femeiesc. Îndată ce auzi de vreo turburare pe undeva, chiar la sfîrşitul pămîntului de-ar fi, îţi verşi focul pe bietele femei, parcă numai ele ar fi vinovate de toate relele cîte se întîmplă. Nu mai e bărbat, nu mai e drac ! Da bine, părinte, nu e şi femeia făcută tot cu mîna lui Dumnezeu ? De ce stai, părinte, de atîţia amari de ani între maici şi nu te duci să-ţi cauţi de mîntuire în mănăstirea sfinţiei-tale ? Ba zi aşa : una îţi bate limba, şi alta îţi spune inima.

— Oho, opreşte-te aci, ca să le luăm pe rînd. Mai întîi şi mai întîi, nu-i adevărat că tot ce a făcut Dumnezeu a ieşit fără cusur. Nu te închina de loc, că măcar la un cinzec de rachiu tot trebuie luat şi el niţel la socoteală. Uite aşa. Mă rog, ce nevoie era să facă dealuri şi să nu facă pămînt neted, ca faţa asta de masă, să te plimbi, mă rog, numai cu mîinile la spate şi cu pălăria pe-o ureche ? Că pînă urci un deal îţi iese sufletul din tine ; iar cînd îl cobori, parcă te tot izbeşte cineva cu pumnul după ceafă...

— Zici aşa fiindcă s-a întîmplat să fie aşezată cîrciuma peste deal... Şi-ţi vine greu... mai ales la întoarcere, cînd se înmoaie picioarele, cuteză maica

Emilia, încredinţată că şi lui Dumnezeu îi face plăcere.

— Iar cu femeia îmi închipui că lucrurile s-au petrecut cam aşa : după ce a ticluit pe Adam şi l-a văzut aşa popîndău, fără prieteni, fără rude, ce şi-a zis Tatăl ceresc : „Ia să-i fac şi lui un tovarăş care să-i ţină de urît. Dar un tovarăş care să nu prea semene cu el. Să fie mai puţintel la trup, mai slab la minte, fără mustăţi şi mai plăcut la vedere. Aşa, ca o păpuşă frumoasă, cu care să se joace şi să mai schimbe o vorbă." Apoi i-a luat o coastă şi a croit pe cocoana Eva. Acuma, vezi sfinţia-ta, maică Emilio, socoteala lui Dumnezeu n-a fost rea ; atîta numai, că n-a ieşit după dorinţa sfinţiei-sale. Că muierea, în loc să fie o tovarăşă cinstită bărbatului, să-l iubească şi să-l corconească, s-a pus degrabă în slujba Dracului, ca prin ea să se turbure lumea. Unde se iveşte ea, s-a şi stricat pacea şi judecata cea sănătoasă. Hi, de n-ar fi lighioana asta pe pămînt, s-ar duce de rîpă toate patimile şi toate răutăţile. Nemaiavînd pe cine să înzorzoneze în fel şi chipuri, bărbaţii ar munci mai puţin, ar trăi mai în belşug şi ar avea şi bănişori pe la bănci...

— Aşa o fi, cum zici sfinţia-ta, dar fără muieri, cum focului s-ar înmulţi omenirea ? îl strînse cu uşa maica Emilia.

Duhovnicul înghiţi în sec cu ochii la cinzeacă, apoi se scărpină în vîrful nasului şi zise :

— Foarte uşor ! Să fi lăsat Dumnezeu lege ca după fiecare ploaie să iasă un rînd de bărbaţi din pămînt, aşa cum ies ciupercile... Hi, ce viaţă tihnită şi fericită ar fi fost pe astă lume ! E drept că tot ar fi avut oamenii de lucru cu Satana, dar de el te scuturi mai uşor. O cruce bună, un bob de tămîie, un blestem straşnic, şi se duce de-şi pierde din urmă. Muierea însă nu fuge şi nu se astîmpără, chiar de-ar

fi să arzi un vagon de tămîie şi să-ţi faci un milion de cruci...

— Grăieşti din sticlă, cinstite părinte, şi deci cu păcat, îl dojeni cu smerenie maica Emilia. Şi-a vîrît Necuratul codiţa, d-aia s-a făcut la noi atîta turburare. Nu sînt de vină bietele călugăriţe...

— Ba nici vorbă ! se împotrivi cuviosul duhovnic. Şi-o fi vîrît Dracul coada, dar nu între maici, ci între picioare, şi s-a tot dus biruit şi ruşinat. Eu mă prinz că, din ceasul în care Tomaida şi cu Zenaida au plecat după stăreţie, toţi diavolii care făceau de gardă în Tămîioara au ieşit de pe unde erau ascunşi şi s-au adunat în vîrful Gurgumeului, ca să privească de la distanţă... Fiindcă să mă crezi sfinţia-ta, maică Emilio, că oricît ar fi dracii de iscusiţi, tot n-ar fi izbutit ce-au izbutit cele două cuvioase surori ale sfinţiei-tale... Şi dacă şi-au dat ei seama, adică dracii, că Tomaida şi Zenaida îi întrec în viclenie, le-au lăsat singure, ca nu cumva amestecîndu-se ei să facă vreo greşeală şi să iasă lucrurile mai prost...

— Să le fie de cap ! încheie maica Emilia scărpinîndu-se după ureche.

Duhovnicul oftă lung, mai gustă din cinzec, apoi îşi clătină capul a pagubă şi zise :

— N-ar fi de mirare ca, după cele întîmplate, să se abată mînia lui Dumnezeu asupra noastră, a popilor şi a călugărilor. Că aşa a fost înainte de căderea Ierusalimului : toţi fruntaşii lui Iuda, preoţi şi norod, au înmulţit fărădelegile şi au spurcat casa Domnului. Asta îmi pare că pe vremea împăratului Iedechia. „...Cine-mi va da în pustie sălaş mai de margine ? Că voi părăsi pre poporul meu şi mă voi duce de la el, că toţi defăimează şi toţi se întrec în desfrînări." Astfel a strigat prorocul Ieremia, amărît de cei ce lăsaseră pe Iehova şi slujeau lui Vaal. Iacă aşa merg lucrurile şi în vremea noastră, maică Emilio.

Toți s-au abătut, și cler, și popor, și împreună netrebnici s-au făcut. „Săgeată rănitoare este limba lor, viclene sînt graiurile lor. O, păstori care risipiți și pierdeți oile pășunii mele, iată, eu voi izbîndi asupră-vă, după meșteșugirile voastre cele rele !" Așa a amenințat Dumnezeu, prin gura Ieremiei prorocul, pe popii care jertfeau idolului ce se chema Vaal. Dar ei, orbii și nebunii, n-au ascultat, și mai mult batjocoreau și defăimau pe trimișii Domnului. Și s-a mîniat Dumnezeu și a năpustit asupra lor pre împăratul haldeilor. Atunci a luat Navuzardan, mai-marele bucătarilor împărătești, pre Saraia, preotul cel dintîi, și pre alți preoți mai mici, și i-a dus înaintea lui Nabucodonosor, care i-a bătut pînă și-au dat sufletul în ghearele Satanei. Apoi au ucis haldeii pre cei tineri cu sabia, „și spre copii nu s-au milostivit", cum spune *Scriptura*. Iar la urmă au surpat zidurile Ierusalimului, și pre cei rămași i-au dus în robie la Vavilon...

— Pentru rugăciunile sfinților părinților noștri, Doamne Iisuse Christoase, fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pre noi !

— Amin ! răspunse duhovnicul, fericit că aude glasul secretarei.

Maica Irina, tristă și rece, ca o statuie de marmură, sărută dreapta parfumată cu rachiu a lui Flavian și-i întinse o hîrtie. Duhovnicul mîngîie părintește degetele fine ale călugăriței, apoi încercă să descifreze scriptura la lumina lămpii, cu gînd c-o fi vreo notă de la cîrciumă sau, în cazul cel mai fericit, un pomelnic, urmat, firește, de ceva mărunțiș. Cînd văzu însă că hîrtia are pecete, îl trecu un fior rece prin inimă și o înapoie grabnic casieriței.

— Citește-o tu, Irinuțo tată, că-mi fug slovele dinaintea ochilor. Dar mai întîi să-mi spui dacă e veste rea, ca să mă țin bine pe scaun...

— Nici rea, dar nici tocmai așa bună ; e un ordin de la locotenența episcopală, îl lămuri Irina, rîzînd.

Părintele Flavian se ridică speriat de pe scaun, își strînse cațaveica la gît, se închină cu deosebită evlavie către sfintele icoane și ascultă rezemat de perete.

„Cuvioase părinte,

Vă invităm să convocați de urgență soborul acelei sfinte mănăstiri și să procedați la alegerea unei starețe în locul răposatei monahii Galinia Petrescu.

Vor candida, conform regulamentului pentru disciplina monahală, următoarele trei cuvioase maici : Aftusa Iordache, Zenaida Ionescu și Tomaida Popescu.

Rezultatul ni-l veți comunica îndată, prin curier special.

Veți avea grijă ca alegerea să se facă în perfectă ordine, cuvioșia-voastră fiind răspunzător de cea mai mică turburare ce s-ar ivi."

— Să nu te bagi, cinstite părinte ! țipă maica Emilia scăpînd cîrligele din mîini. Mai bine să te dea afară, să te trimită în surghiun decît să te faci mai grozav decît protopopul și decît ceilalți care s-au dat la o parte. Să știi de la mine că cinstea sfinției-tale pînă aci a fost !...

Părintele Flavian prinse zîmbetul încurajator de pe buzele Irinei, de care, la drept vorbind, nu prea avea nevoie, își însenină fața-i îndurerată de cele petrecute pînă atunci, mai privi hîrtia oficială pe-o parte și pe cealaltă și rîse, așa, numai pentru el. Zise :

— Iată în sfîrșit un ordin înțelept ! Dacă vlădica Ilarion și cei care mănîncă pîine albă pe lîngă el s-ar fi gîndit de la început la taica Flavian, nu s-ar mai fi turburat și țara și iadul și cerul... Ai să vezi sfinția-ta, preacinstită și preafricoasă maică Emilio, ce mai mielușele am să fac eu mîine din Zenaida,

din Tomaida şi din toate cîte se ţin de poalele lor! Pe mine nu mă cheamă nici Costin, nici Nae, nici Grigorie, nici Simeon şi nici Ilarion; mă cheamă Flavian! În peste treizeci de ani de slujbă la Tămîioara, oi fi băut eu sute şi mii de clondire, dar cu alte păcate nu mă ştiu. Aşa că-mi dă mîna să privesc pe om în faţă şi să pun pe fieştecare la locul ce i se cuvine. Aşa e, maică Irino?

— Precum ziceţi, îl încredinţă secretara, rîzînd din toată inima.

Părintele Flavian, care ţinea la ea ca la ochii din cap, îi puse o mînă după ceafă şi o sărută lung pe frunte. Apoi îi mîngîie părul cu vîrful degetelor.

— Să nu fii tristă că te-au scos de pe listă. A făcut o faptă rea cine te-a pus. Vremea ta n-a sosit încă. Peste doi-trei ani, mult patru, trag nădejde, dacă oi mai trăi, să te văd la locul de cinste şi de grea răspundere. Pînă atunci, răbdare şi cuminţenie.

XXII

În ziua următoare, cuviosul Flavian se duse la biserică mai de dimineaţă ca de obicei şi făcu sfinţirea apei, spre mirarea călugăriţelor şi a părintelui Niculae, care habar n-aveau de ordinul cel mai proaspăt. Fiind cuvioşia-sa de rînd la slujbă, pomeni pe Aftusa şi pe Irina în chip deosebit, iar la ecteniile sfintei liturghii intercală rugăciuni pentru a întoarce mila lui Dumnezeu „asupra acestui sfînt locaş şi a celor ce cu credinţă şi cu evlavie locuiesc într-însul".

— Ce e, frate Flavian? Ce s-a întîmplat de te trudeşti atîta ca să cîştigi îndurarea Celui-de-sus? întrebă cu stăruinţă popa Niculae.

— Mi-e teamă că ai să ieşi pe fereastră dacă ţi-oi spune, îi răspunse duhovnicul rîzînd semnificativ.

Părintele Niculae înţelese despre ce e vorba şi se asocie şi sfinţia-sa la rugăciunile duhovnicului, însă nu fără oarecare teamă că Dumnezeu se va lăsa păgubaş de mănăstirea Tămîioara.

După slujbă se formă un alai, în frunte cu părintele Flavian, care ducea o *Evanghelie* grea de bogată, şi cu popa Niculae, care se ostenea cu crucea cea mai mare de pe sfîntul Preastol[1], şi porni spre fosta trapeză, în sunetele tuturor clopotelor mănăstirii. În urma preoţilor merg două grupuri de cîntăreţe, cu cărţile deschise la locul unde scrie „Rugăciuni pentru casa care se surpă de duhuri necurate". Cîntă maicile pe glasul al doilea, cu toată evlavia şi cu frică mare, căci, în necunoaşterea adevărului, îşi închipuie bătaie grozavă de la ucenicii lui Scaraoschi.

— „Precum de demult ai izbăvit pre cei trei coconi din cuptorul cel de foc, scapă-ne, Milostive, şi pre noi de nevoia ce ne-a cuprins...

Mulţimea îngerilor, a apostolilor, a prorocilor, a mucenicilor şi a cuvioşilor, rugaţi pre Dumnezeu să gonească de la noi aprinderea ispitelor celor drăceşti, şi plîngerea noastră întru bucurie s-o întoarcă.

Preasfîntă Fecioară, ajutătoarea celor cuprinşi de viforul primejdiilor, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi, păcătoasele..."

Cînd soborul maicilor, în frunte cu cei doi slujitori ai altarului, ajunse la locul orînduit, unde maica Irina adusese din vreme şi în mare taină cele trebuincioase pentru alegere, părintele Flavian stropi cu agheasmă pe toate feţele şi prin toate ungherele — tot se temea să nu-şi fi trimis şi Scaraoschi vreun reprezentant —, apoi îşi drese glasul cu un tuşit ener-

[1] Masa din mijlocul altarului.

gic şi noduros, făcu semn maicilor să-şi plece genunchii şi ceti din *Molitfelnic :*

— „Doamne-Dumnezeul mîntuirii noastre, cela ce eşti întărirea celor ce spre tine nădăjduiesc, depărtează, goneşte şi împrăştie toată lucrarea diavolească, toată nălucirea Satanei, toată bîntuiala puterii celei potrivnice şi asupritoare de la sfînt locaşul acesta şi de la cei ce cu evlavie locuiesc într-însul şi poartă semnul de biruinţă asupra dracilor, adică crucea ta cea izbăvitoare. Cela ce ai făcut cerul şi pămîntul, începutul şi sfîrşitul, cela ce ai dat oamenilor spre ascultare dobitoacele cele cu patru picioare şi necuvîntătoare, tinde mîna ta cea puternică şi cercetează această zidire a ta şi-i trimite ei înger de pace, înger tare, păzitor sufletului şi trupului, carele să certe şi să gonească de la dînsa pre tot vicleanul şi necuratul Diavol. Amin."

După aceea, cuviosul Flavian, ca să fie împăcat sufleteşte că a făcut tot ce i-a stat în puterea lui de preot pentru izgonirea dracilor din Tămîioara şi pentru izbăvirea maicilor, de uneltirile acelora, suflă cruciş, de trei ori, pe deasupra soborului, zicînd tot din carte şi tot de trei ori :

— „Să se zdrobească sub semnul închipuirii crucii tale toate puterile cele potrivnice !"

Încredinţat acum că nici urmă de drac nu se mai află prin apropiere şi deci poate să dispună cum o vrea de voinţa celor peste o sută de călugăriţe îngenuncheate în faţa sfinţiei-sale, zîmbi mulţumit pe sub mustăţi şi dădu slobozenie soborului să se ridice. Apoi, după ce mai cercetă privirile şi feţele maicilor, ca să vadă semne iscate de lucrarea cea dinlăuntru a fieştecăreia, iarăşi zîmbi mulţumit şi iarăşi îşi drese gîtlejul, ca pentru a grăi în sobor.

— Maicilor, am primit aseară poruncă de la preasfinţitul locotenent episcopesc să vă adun fără zăbavă şi să facem alegere de stareţă. Vor candida maicile : Aftusa, Tomaida şi Zenaida. Din aceste trei, cuvioşiile-voastre veţi alege una, adică pe aceea socotită mai vrednică de cinste. Eu... nu mă bag, nu m-amestec. Porunca ce mi s-a dat cere să supraveghez votarea şi să îngrijesc ca totul să se petreacă în linişte şi în frica lui Dumnezeu. Aşa că n-am decît o rugăminte să vă fac : să votaţi pe muteşte. Să nu mişcaţi buzele şi să nu deschideţi gura nici măcar spre a răsufla. Pentru aşa lucru, aveţi nasul la îndemînă. Pe aceea dintre cuvioşiile-voastre care n-o asculta de această poruncă duhovnicească să cadă lepra lui Ghezi şi blestemul celor trei sute şi optsprezece sfinţi părinţi, care s-au adunat la Nicheia în al şaptelea sobor. Amin !

Înspăimîntate de ameninţarea duhovnicului, maicile, cu toată dorinţa unora de a scoate măcar o vorbă, două, fură nevoite să voteze în cea mai desăvîrşită tăcere. Ca nişte mute primiră peticele de hîrtie albă, tot aşa îşi trecură creioanele din mînă în mînă, şi fără pic de grai aruncară voturile în cratiţa din faţa părintelui Flavian. Toate planurile, clocite încă din timpul zăcerii Galiniei de către cele două mari partide în luptă, se irosiră în faţa cuvîntului preoţesc, rostit solemn şi răspicat.

După terminarea votării, părintele Flavian se asigură mai întîi să nu-i privească cineva peste umăr, şopti o rugă de iertare pentru sineşi, apoi purcese la cercetarea buletinelor, cetind Aftusa şi pe unele din acelea pe care sta scris Tomaida sau Zenaida, cu toate că îşi agăţase pe nas două perechi de ochelari. La urmă, maica Irina, sub supravegherea enervată şi de prisos a Zenaidei şi a Tomaidei, numără liniuţele trase în dreptul fiecărei candidate şi dădu rezultatul votului, rar, apăsat şi lămurit :

Maica Aftusa — 89 voturi

„ Zenaida — 7 voturi
„ Tomaida — 6 voturi

La auzul sfîrşitului, maicile răsuflară uşurate şi se închinară cu evlavie către sfintele icoane. Din ochii multora se porniseră lacrămi. Bătrînele se apropiară de duhovnic şi-i sărutară dreapta. O mare greutate li se luase de pe suflet.

Ca să nu se creadă că au făcut venin la inimă, sărutară dreapta lui Flavian şi cele două candidate rămase mofluze.

— Blagosloviţi şi mă iertaţi pre mine păcătoasa, a grăit Tomaida, vînătă la faţă, dacă nu şi la suflet.

Iar maica Zenaida, care, oricum, se frămîntase mai puţin decît Tomaida, şi-a cerut blagoslovenie şi iertare mai cu gura plină şi mai puţin vînătă :

— Blagosloveşte, preacinstite părinte, şi mă iartă pre mine păcătoasa şi nevrednica.

— Dumnezeu milostivul şi iubitorul de oameni să te blagoslovească şi să te ierte, a răspuns fieştecăreia părintele Flavian, fericit că Diavolul n-a avut putere, pînă la urmă, nici asupra celor mai rele.

Iar Tomaida şi cu Zenaida, ca să dovedească şi soborului, şi Satanei că a fost la mijloc numai o luptă trecătoare pentru mai-mărime, iar nu o duşmănie care să dureze pînă la judecata cea de apoi, au ieşit din trapeză împreună, ba chiar poftindu-se una pe alta la uşă, ca grecii din anecdotă.

— Văzuşi, soro, pentru cine ne luptarăm noi ? grăi Zenaida după ce se văzură scăpate de ochiul teribil al duhovnicului.

Tomaida zbîrci din buze şi din nas.

— Ba eu, drept să-ţi spun, nu prea mi-am bătut capul pe cît ar fi trebuit, fiindcă m-aşteptam să te aleagă pe tine... Că de mi-ar fi spus mintea că are

să iasă Aftusa, aş mai fi umblat pe ici şi pe colo, n-aş fi stat cu mîinile în sîn.

— Bei o ţuiculiţă înainte de masă ?

— Auzi întrebare !

Şi braţ la braţ, cele două adversare... politice intrară la Zenaida ca să se cinstească şi să se omenească, dovedind prin aceasta că Diavolul a ieşit cu totul biruit şi scărmănat din acest război între surori, pe care el însuşi îl stîrnise şi-l întinsese.

Maica Emilia a întîmpinat pe cuviosul părinte Flavian la intrarea chiliei duhovniceşti.

— Cinstite părinte, ce să zic, o fi el Diavolul destul de tare, dar cu sfinţia-ta şi-a găsit naşul...

Părintele Flavian a rîs ca de-o vorbă ce-ţi gîdilă inima, apoi a zis :

— Să mai poftească şi altă dată, dacă-i dă mîna !

Maica Emilia şi-a făcut două cruci mari — una pentru izbînda şi pentru curajul părintelui duhovnic, iar a doua de teamă să n-audă Diavolul şi să-şi mai încerce vreo ambiţie...

— Cinstite părinte, a îndrăznit ea mai pe urmă, oare să fie maicile din Tămîioara atît de păcătoase ?...

Părintele Flavian a luat deodată o înfăţişare aspră, apoi, ţinînd seamă că întrebarea a pornit de la maica Emilia, deci dintr-o inimă curată, a zîmbit duios şi astfel a răspuns :

— Ehei !... Prea pretenţioasă eşti şi sfinţia-ta ! Las' să aibă şi Satana bucuriile lui, că de n-ar fi aşa, s-ar înteţi cu şi mai vîrtos război asupra mănăstirilor...

Şi nimic n-a mai grăit maica Emilia. Iar părintele Flavian a încheiat capitolul alegerii de pomină de la Tămîioara c-o înghiţitură zdravănă din sticlă şi cu un tuşit de om care a ştiut să lupte şi să biruiască.

1932

UCENICII SFÎNTULUI ANTONIE

Pentru mîntuire...
Porunceşte Scriptura : *„Plîngeţi-vă păcatele voastre..."*
Zice autorul acestor cărţi : *„Rîdeţi de păcatele altora..."*
Două căi, aceeaşi ţintă... Rămîne să alegeţi...

Cuvînt înainte

Bunul Dumnezeu a vrut să facă om care să-i semene întru totul — şi n-a izbutit...

Eu, dimpotrivă, m-am trudit aproape treizeci de ani să creez un om care să nu-mi semene — şi tot zadarnică mi-a fost osteneala...

Autorul

I

După lăsata-secului

Cuviosul Ghelasie, obosit de seara lăsatului de sec, pe care o prelungise pînă către slujba utreniei, în tovărăşia prietenului şi vecinului Ghervasie, deschise un ochi abia cînd soarele de început de martie, obosit şi el, aruncă o privire roş-gălbuie pe fereastră. Apoi îl închise la loc, căscă în rate şi încercă să-şi continue somnul, ca omul fără griji prea mari şi fără ceasuri fixe.

Deşteptaţi de căscatul stăpînului, Matei şi Năstase, doi cotoi voinici şi norocoşi, căscară la rîndul lor tot aşa de lenevos, dar nu-şi mai regăsiră somnul. Matei, care dormea sub plapumă, avu gust să-şi ascută limba-i aspră de degetele lui Ghelasie, care pesemne că încă nu-şi pierduseră mirosul de sos de friptură.

Măgulit de linguşirea cotoiului, cuviosul Ghelasie se lăsă gîdilat, abia înăbuşindu-şi rîsul sub mustăţile-i sărace şi galbene.

Ca să nu rămîie mai prejos de fratele său, Năstase, care odihnea la capul stăpînului, scoase o coadă lungă

de sub el, o trînti de cîteva ori de pernă ca s-o scuture de scame și de purici, apoi o întinse către nasul cuviosului. Acesta, foarte simțitor la atenția motanilor, rîse căscînd și, amînînd somnul, îi răsplăti cu mîngîieri duioase pe spinare și pe sub burtă.

Apoi iar căscă. Un căscat de mîntuială, care aducea cu lătratul unui cîine supărat de muște, și vru să afle cît e ceasul. Pentru acest lucru, însă, trebuia să se ridice în capul oaselor și să privească peste tablia patului, osteneală la care renunță. Îi veni mai lesne să crape ușa și să întrebe pe vecinul de dincolo de sală :

— Frate Ghervasie !

Dar cuviosul Ghervasie dormea greu, un somn cu gemete, cu plesnituri și cu sforăieli.

— Ghervasie !

— Hmmm ?

— Cască ochii și uită-te la ceas.

Dar Ghervasie nu căscă nimic, ci se întoarse pe partea cealaltă. Ghelasie se scărpină a ciudă după ureche și încercă din nou să se ridice. Și iar își luă seama.

— Băăi Ghervasie !

— Mmm ?

— Ia vezi, mă, cît e ceasul ?

— Nîrooo...

Înfuriat, Ghelasie slobozi o mînă pe marginea patului și, făcînd un act de voință, apucă un lemn răznit de lîngă sobă și izbi cu el în ușa de vizavi, care sări din clanță și se deschise de perete. Ghervasie se trezi speriat și scoase un „hău“ din burta-i țestoasă, de se mișcară ferestrele din țîțîni.

— Ci te deșteaptă, omule, că s-apropie vremea de toacă ! Ce e somnul ăsta pe tine ?

Cunoscînd de unde i se trage sperietura, Ghervasie pufni prin buzele-i răsfrînte așa de supărat, că-și

zbîrli mustățile și barba și mișcă păianjenul de deasupra, care, după obiceiul locului, nici el nu se prea scula cu noaptea în cap.

— Hei, da ce, ai căpiat ? Vrei să-mi spargi ușa ?

— Scoal-în sus, că e tîrziu. Ce înseamnă atîta somn ? Ai uitat ce-i scrie călugărului ? Să postească mult și să doarmă puțin...

Părintele Ghervasie opri un căscat ce nu se mai isprăvea și apoi răspunse :

— A postit sfîntul Antonie și au privegheat cei de la Mănăstirea Neadormiților și pentru un păcătos ca mine... Dar tu te-ai sculat ?

— Eu... nu știi cum sînt ? Mă îngrijesc mai mult de sufletul altora...

— Ești un fățarnic.

— Ești un fariseu.

— După ce mănînci cît șapte, e foarte drept să dormi măcar cît doi...

— Cuvioasa Anastasia gusta numai seara — puțină pîine de orz — și dormea cu capul pe pietre...

— Se prea poate... Dar sfînta Anastasia se trăgea din singlitici [1], și înainte de a se face călugăriță a înghițit destule bunătăți și a dormit numai pe moale. Dar păcătosul de mine, care m-am născut în sărăcie, trăiesc în lipsă și o să mor în mizerie, mi se cade să uit legile măcar la lăsatul secului de brînză...

Ghelasie rîse tare.

— Taci, că te trăsnește Dumnezeu ! Ai o sută douăzeci de kilograme, ticălosule !

— Nu bîrfi, Ghelasie, că dai în păcatul celor care osîndesc. Osînza mea s-a adunat din inimă largă și din duh umilit, după cum uscăciunea ta vine din răutate și din mîndrie...

---

[1] Călugări care locuiau alături de chilia starețului.

— O să ţi se tragă moartea din lăcomie şi iadul din somn...

— Mai bine din lăcomie şi din somn decît din pizmă şi din defăimare. Tot o să fie Dracu mai îndurător. Cei şapte coconi din Efes au dormit trei sute şi şaptezeci şi doi de ani, şi tot au moştenit împărăţia cerului...

— Pe ei i-a adormit Dumnezeu, ca să arate oamenilor precum că învierea morţilor nu e lucru de şagă.

— Pentru asta nu era nevoie să doarmă patru veacuri, mă săracule cu duhul!

— Taci, ticălosule, că nu eşti în stare să tîlcuieşti Scripturile, nu vezi? Mai bine te-ai uita la ceas.

Ghervasie îşi dezlipi genele şi-şi trimise ochii în căutarea orologiului. Îl descoperi pe ladă[1], adică la locul lui, dar aşezat într-o dungă, aşa că, cu toate sforţările făcute, nu izbuti să-şi servească vecinul.

— Da ce, tu n-ai ceas?

— Al meu... a stat.

— Foarte bine. Călugărul nu se cade să trăiască după ceas. Nu-l sileşte nici slujba, nu-l zoreşte nici nevasta...

— Parcă nu erai aşa prost la vorbă, mă Ghervasie! Se vede că turburelul ăla d-aseară... Hei, ridică-te în sus şi spune-mi cît e ceasul, n-auzi?

— Unsprezece...

— Minţi!

— Scoal' şi controlează.

— Te-a părăsit îngerul smereniei... Vai de sufletul tău, Ghervasie!

— Te-ai tîmpit din mîncare şi din somn.

— Asta să mi-o spui cînd îi dormi pe scaun, ca ucenicii sfîntului Pahomie, nu acuma, cînd ai făcut bureţi la gură, bîrfitorule!

[1] În manuscris, *scrin*; cum însă la p. 354 autorul afirmă că Ghervasie nu avea scrin, ci o ladă, redacţia a făcut cuvenita modificare pentru a înlătura o inadvertenţă.

— Achindineanule!

— Clevetitorule!

— Defăimătorule!

— Vameşule!

— Desfrînatule!

— Somnorosule!

— Asta să mi-o spui cînd îi dormi spînzurat de funie, ca sfîntul Eftimie.

— „Omul să facă ce poate", grăieşte fericitul Augustin.

— „Călugărul să doarmă îmbrăcat şi încins cu frînghii", porunceşte cuviosul Venedict.

— Dea-ţi-ar Domnul duhul umilinţei...

— Şi de la tine să-l ia pe-al neputinţei...

— „Cînd sînt slab, atunci sînt puternic", a grăit marele Antonie.

— Sfîntul Antonie s-a gîndit la uscăciunea trupului, iar nu la slăbiciunea firii... Ţi-am spus de-atîtea ori să nu te mai încurci în Scripturi, zăbavnicule la minte!

— Hei, lasă acum Scripturile şi spune-mi cît e ceasul, că trebuie să plec pe lac, blagoslovule!

Ghelasie se opinti să se ridice, dar îl prididi un căscat teribil şi se lăsă din nou pe pernă.

— Mi-e lene. Uită-te tu.

— Şi mie...

— Dar bine, mă Ghervasie, azi intrăm în postul cel mare! Tii, dar păcătoşi mai sîntem! La vremea asta se cădea să fim în rugăciune... Să fi făcut măcar cîte-o sută de mătănii pînă acu...

Ghervasie se îngrijoră la faţă. Iar cînd auzi de mătănii se înfioră tot şi începu să cînte pe glasul al şaselea, urmat îndată de Ghelasie:

— „Suflete al meheu, suflete gal meu, pentru cehe dormi? Sfîrşitul se apropie şi vei să te tuhuhurburi. Deşteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine

Hristogos Dumneezeeeu, cel ce este pretutindenea şi pre toaaate lehe pliineeeeşteee..."
— Hai să ne sculăm, Ghelasie...
— Scoal-întîi tu, că trebuie să cauţi vîrşile.
— Dar tu nu trebuie să faci rugăciunea pentru amîndoi ?
Ghelasie zbîrci din nas, căscă şi se frecă pe frunte.
— Nu ştiu de ce mi-e capul cam greu...
— Dacă ai băut două clondire !...
— Minţi, c-am băut patru amîndoi. Adică... eu unu, şi tu trei...
— Fie şi aşa, dar scoal-odată !
— Trebuie curaj, mă Ghervasie...
— „Să nu fii somnoros !" porunceşte Solomon.
— Solomon... mai bine şi-ar fi văzut de păcatele lui. Auuaah !
— Căscat de om prost. Scoal-în sus, n-auzi ? Cînd oi zice trei, să fim amîndoi în picioare. Un, doi, trei !
Nu se mişcă nici unul.
— Trebuie curaj, mă Ghervasie. Ia numără pîn' la douăzeci.
Ghervasie numără pînă la treizeci, dar tot nu se ridicară. Izbucniră în rîs.
— Ticăloşi mai sîntem, mă Ghelasie !
— Mai bine zi leneşi. Aauuah ! Ia vezi, Năstase taică, e ceasul nouă ?
Cotoiul căscă şi închise dintr-un ochi.
— S-au molipsit şi cotoii de la noi... Ia te uită tu, Matei.
Matei mişcă uşor din gene şi continuă să toarcă din caieru-i închipuit.
— Hei, Ghelasie ! Scoal-odată, n-auzi ? Că rîde Dracu de noi.
— Las' să rîză, că-l înfundăm noi în postul ăsta...
— Aşa e. Şapte săptămîni !

— Lungi şi grele...
— Grea e călugăria, mă Ghelasie...
— Scoal', mă Ghervasie, că trebuie să mergem şi la biserică. Ce e lenea asta pe tine ?
— Azi începe slujba mai tîrziu. S-au gîndit bine sfinţii părinţi... Că după lăsata de sec, cît de călugăr să fii, şi tot mai atîrni în pat...
— Aşa e... dar atîrnatul ăsta s-a cam făcut lege la unii călugări.
Ghervasie strînse un căscat între dinţi şi începu să cînte :
— „Lege s-au făcut mie porhuncilee tagale Doaa-goagoahoaamnee..."
— Ghervasie !
— Eeee ?
— Hai să ne sculăm !
— Hai !
Cuviosul Ghervasie îşi trecu degetele prin leasa de pe piept, apoi prin barbă, îşi frecă ochii, nasul, căscă, se întinse şi... rămase pe loc.
Ghelasie se scărpină în creştet, în barbă, scoase un picior deasupra plapumii şi, aducîndu-şi aminte de cînd era diacon, se umflă în pieptu-i slab şi chel şi dete drumul unui chiot de sperie motanii :
— Scu-la-ha-ha-haţi-văăăăă !
Ca şi cînd s-ar fi găsit în biserică, la început de priveghere, ieromonahul Ghervasie îşi netezi gîtul cu un tuşit energic şi cîntă pe glasul al optulea — prelung, scîrţîit şi nazal :
— „Veniţi să ne îîîîînchiiiinăăăăăm şiihihihiii săă căăhăhădeeeem... Veniii..."
— Ghervasie !
— Heeeee ?
— Ce, ai înnebunit ? N-ai citit în *Pidalion*[1] că

[1] Culegere de legiuiri, de canoane bisericeşti.

sfinţii părinţi opresc pe clerici să zbiere ca boii şi ca vacile ? Nelegiuitule !

— Ştiu : canonul 75 al Sinodului al 6-lea...

— Uite, mă, că nu eşti chiar aşa de prost !...

— Eşti un măgar !

— Îţi mai lipsesc urechile.

— Şi ţie coada.

— Şi ţie samarul.

— Măi frate Ghelasie !

— Ce e, mă frate Ghervasie ?

— Hai să ne sculăm...

— N-avem încotro...

Ghervasie îşi răscoli pieptul în răspăr, mai căscă o dată, ghemoti plapuma cu picioarele, apoi îşi dete o comandă de unul singur şi se ridică pe marginea patului. Aci, zăbovi să-şi facă planul.

Îşi privi picioarele-i groase ca un butuc şi împodobite cu păr aspru şi creţ şi socoti, pe bună dreptate, că are nevoie mai întîi de izmene. Le căută cu ochii şi le dovedi aruncate peste ceaslovul de pe analog [1]... Se scîrbi în sufletul cuvioşiei-sale şi ceru iertare cărţii sfinte, căci săvîrşise necuviinţa fiind netreaz.

După izmene îi trebuiau ciorapii. Descoperi unul stîlcit într-un unghier, iar pe celălalt urma să-l caute.

Îşi dădu o comandă energică şi plecă după izmene. Le ridică, mulţumit că nu le găsise într-o poziţie şi mai necuvioasă, şi sărută ceaslovul, fără să-şi facă cruce. Se închină abia după ce-şi vîrî picioarele în sidile.

Al doilea ciorap îl găsi în cofa cu apă. Nu-l supăra faptul că era leoarcă, fiindcă mai avea curaţi, cît pricina că toată noaptea îşi potolise setea din apă

[1] Pupitrul pe care stau cărţile bisericeşti

murdară... Scrîşni din măsele şi-şi vărsă focul pe vecin.

— Ghelasie !

— Ei ?

— Trăsni-te-ar Dumnezeu !

— De ce, mă rog ?

— Las', că-ţi spun eu.

Pantalonii, după multă căutare, îi dovedi... sub plapumă ; pieptenele — un fel de greblă mai mică — îl găsi sub masă, prosopul sub pat, anteriul după sobă, şi culionul în lighean...

— Ghelasie !

— Hău !

— Trăsni-te-ar Maica Domnului !

— Să te trăsnească pe tine !

Ieromonahul Ghelasie rezolvă problema îmbrăcatului mult mai uşor, pentru motivul că se culcase cu hanţele pe el. N-avu nevoie decît să-şi tragă ghetele în picioare şi să-şi lege părul. Să-şi toarne o oală cu apă pe faţă şi să se şteargă cu prosopul curat, pe care-l ţinea spînzurat aproape de tavan, ca să nu-l înhaţe motanii.

— Gata ?

— Gata.

— Blagosloveşte şi iartă.

— Dumnezeu şi Maica Domnului să ne ierte pe amîndoi şi să ne blagoslovească.

— Amin !

— Părintele Ghervasie privi resturile de pe masă şi înghiţi în sec. Părintele Ghelasie privi şi el, fără să dea vreun semn. Priviră şi cotoii şi se linseră pe bot. Apoi, ochii tuturor se pironiră asupra a două crîmpeie de cîrnat rămase în fundul unei străchini — şi avură cam acelaşi gînd criminal...

— E post, taică, grăi Ghelasie către cotoi.

— Şi ce post ! întări Ghervasie, cu gînd de cîrtire.

— Trei zile, numai toacă şi clopot...
— Ba chipu' ni se dă seara o felie de varză acră...
— Să fie în pomana părintelui Isidor...
— Mă ia frigurile cînd mă gîndesc că tocmai joi o să căpătăm fiertură de la cazan.
— Cinci boabe de fasole...
— Hm, e bună şi fasolea... dacă ar avea cîrnaţi deasupra...
— Lasă, mă frate Ghervasie, că măcar aşa siliţi dacă nu ne-om mai netezi şi noi drumul către mîntuire...
— Drept e. Ş-apoi, ne-am îndopat aseară să ne ţie o săptămînă...
— Numai carne şi carne. Parcă Dracu n-a avut altă treabă zilele astea decît să sperie peştele ca să nu intre în vîrşi...
— Să vezi, Ghelasie, că astăzi o să umplu închizătoarea cu peşte... Fac prinsoare pe ce vrei.
— Păi nu ştii povestea din *Pateric*? Cică a dovedit stareţul o lighioană de muiere în chilia unui cuvios călugăr, chiar în sîmbăta Paştelui! „Bine, frate, zice bietul stareţ, nu puteai să mai aştepţi pînă mîine?" „Cinstite părinte, răspunde vinovatul, puteam să aştept şi pînă poimîine, că sînt deprins, dar crezi că Încornoratul o aduce cînd vreau eu? A adus-o astăzi, ca păcatul să fie înzecit, şi bucuria lui — însutită..."
— Rea dihanie mai e şi Dracu, Ghelasie!
— Şi noi îi făcurăm pe plac. Şi cu cîtă uşurinţă! Dacă n-aveam peşte, trebuia numaidecît să ne îndopăm cu carne? Să fi mîncat ridichi şi praz şi cartofi de la cazan...
Ghervasie oftă a căinţă... fără să-şi poată lua ochii de la cîrnaţi. Zise:
— Lasă, frate Ghelasie, că zilele astea ne răscumpărăm noi păcatul. Să postim, mă rog, după tipicul

cel mare. Aşa, ca nişte ucenici ai sfîntului Antonie, cum se cheamă că sîntem. Folosim şi sufletului, şi trupului. Tu eşti uscat de-a gata, însă eu, dacă oi cîntări cu vreo cinci oca mai puţin, n-aş avea decît să mulţumesc lui Dumnezeu.
...Dar ochii de la cîrnaţi nu şi-i dezlipeau. Văzînd ispitirea, Ghelasie luă ispita s-o dea cotoilor. Ghervasie însă se împotrivi:
— Măi frate, ştii că ninevitenii, ca să scape de prăpăd, au pus şi dobitoacele la post. Că-i ameninţase prorocul Iona pentru fărădelegile lor. Ce ar fi dacă aste trei zile am ţine şi cotoii nemîncaţi? Ba chiar şi porcii şi căţeaua şi păsările. Au destulă osînză ca să nu se ogîrjească aşa, cu una, cu două.
Părintele Ghelasie se uită jalnic la cei doi prieteni cu coadă, pe care-i iubea ca pe ochii din cap. Îi crescuse de mici, îi purica, îi îmbăia, îi lua la plimbare pe ceair şi pe lac, îi ospăta la masa lui, îi culca în plapuma lui, îi socotea mai mult chiar decît pe nişte fraţi întru Christos. Dar ca să-i pună la post, pentru păcatele sfinţiei-sale, nicicînd nu-i trecuse prin minte. Îşi bătuse o vreme capul să-i înveţe a sta smeriţi cînd el îşi face pravila, dar nu izbutise. Mai încercase încă să-i abată de la alte păcate şi n-a fost chip pînă nu le-a făcut operaţia cuvenită.
Îi netezi pe cap şi pe spinare şi le ceru părerea:
— Auziţi, taică, ce zice vrăjmaşul ăsta? Să vă pui la post aspru, pusnicesc. Trei zile: numai varză acră, crudă — şi aceea după apusul soarelui... Vă convine, tăiculiţă?
Drept răspuns, cotoii ciuliră urechile către strachina cu cîrnaţi şi se linseră pe bot.
— Mi-e milă de ei, Ghervasie. Ori glumeşti tu aşa?
— De loc! răspunse vecinul, pornit pe spăsenie. Să postească toată vietatea, ca să aibă Dumnezeu

dovada de căința noastră pentru îndoparea de aseară și de mai înainte. Să nu fie nici pricină de ispitire. Că dacă tu flămînzești și ei se înfruptă în fața ta și din mîna ta, are Dracul mai multă putere să te îndoaie. Ascultă-mă pe mine.

— Barem să le dăm crîmpeiele astea de trandafiri, stărui Ghelasie rugător.

— Nimic. Vrei să-ți vie apă în gură și să păcătuiești cu gîndul ?

Și luînd strachina cu cîrnați, porni să-i arunce în umblătoare. Știindu-l pișicher, Ghelasie se luă după el, ca să se încredințeze că nu-i bagă în sîn. Motanii îi urmară nedumeriți.

— Măi frate Ghervasie, dă-i, mă, pisicilor, că e păcat să-i arunci...

Părintele Ghervasie păru o clipă că se înmoaie, dar își aduse aminte de fapta unui călugăr din Tebana care și-a ucis ucenicul ca să scape de ispită și lăsă friptura să cadă în umblătoarea cît un puț.

— Trăsni-te-ar Dumnezeu, Ghervasie ! îl blestemă Ghelasie în numele motanilor.

Apoi își mîngîie prietenii :

— Lasă, taică, nu vă scîrbiți, că în trei zile nu muriți voi. După aceea am să vă cumpăr lapte de la baba Leanca, să vă îndop cu peștișori prinși de ticălosul ăsta și să vă dau slobozenie să vînați la vrăbii cît îți pofti.

Părintele Ghervasie își drese barba, satisfăcut, confiscă cheia de la magazioara cu grăunțe și plecă să caute sculele din baltă ; motanii rămaseră triști lîngă umblătoare, iar Ghelasie se scărpină după ceafă și se rezemă în ușă ca să-și facă un plan de lucru. Trebuia să-și curețe chilia, să cerceteze porcii, cățeaua și orătăniile și să citească pravila călugărească.

Se uită la ceas : nouă.

Amînă curățenia pentru după slujbă, lăsă rugăciunea pînă o potoli lighioanele și coborî în dosul casei.

Cei trei porci, deși nu tocmai flămînzi, îl întîmpinară cu reproșuri. Ca să-i liniștească și să-i îmbuneze, îi scărpină pe sub fălci și-i trase prietenește de urechi. Apoi îi vesti, cam cu gura goală, că sînt puși la post ; și trecu la păsări, care și ele dădeau semne de turburare.

Are cuvioșia-sa, în deplină stăpînire, șase găini și-un cocoș, patru rațe și un rățoi, două curci și un curcan, două gîște și un gîscan, precum și cinci bibilici, cu bibiloiul respectiv.

Cînd deschise ușa cotețului — o fostă chilie, acum dărăpănată — fu primit cu mari protestări. Găinile își arătară supărarea pentru întîrziere prin uitături poncișe și cotcodăceli de cloșcă ; rațele îl primiră cu lătrături de țațe știrbe ; gîștele, mai mîndre, îi întoarseră pur și simplu spatele ; curcanul îi trase o înjurătură țigănească, iar bibilicele îl priviră sever și așteptară explicații.

Părintele Ghelasie le dădu bună dimineața cu glas de om vinovat și se apucă să le numere. Apoi să le cheme pe nume și să le întrebe de sănătate.

— Costache taică, te mai ustură creasta de ger, taică ? Cum o mai duci cu nevestele, taică ? Tu ai șase, ticălosule, și eu n-am nici una. Să-ți fie rușine pe la cioc !... Găinușele taichii ale frumoase și ale cuminți... Bibilicele taichii, coconițele taichii, să nu mai strigați „păcat“ în postul mare, că v-aude lumea și mă faceți de rîs, taică... Muierile taichii ale istețe și bune de gură... Să faceți ouă, taică, să înmulțim ceata, taică. Bă Makensen, gîscan prost, Costache are șase neveste și se simte în stare să mai treacă și în tîrla vecinilor. Calcă-ți muierile, moșulică, să facă ouă, ca să-ți ridici neamul. Să nu

rămîie sterpe, precum odinioară era să se întîmple cu fetele lui Lot. Dar nu acu, ci după o săptămînă, ori după trei zile, pînă trece canonul cel mare și postul orînduit pentru voi de fratele întru Christos, Ghervasie ieromonahul... Rățuștele taichii ale frumoase și mult clevetitoare, v-ați îngrășat ca niște starețe, mînca-v-ar taica. Hei, Pilat, unde ți-e gîndul? Nu era locul tău în mănăstire, ci într-un harem, ticălosule!... Mînca-v-ar taica să vă mănînce pe voi... dar nu acuma. Să treacă postul. Pînă atunci să ouați și să trăiți în pace și în bună înțelegere, cum poruncește *Scriptura*. Ați auzit voi? Și să vă mai lăsați de fărădelegi, că e săptămîna mare și nu se cade... Hei, Averescu! N-auzi? Ce stai așa îmbufnat și gata de război? Mai rabdă și tu, că destul de bine ai huzurit în bătătura mea. Post, taică, post, nu glumă.

Curcanul, mîndru și pretențios, îl înjură a doua oară și refuză să-și strîngă aripile. Părintele Ghelasie, știindu-l arțăgos și greu de împăcat cu vorbe goale, îi dete pace și deschise ușa de perete.

— La plimbare, tăiculiță. Că e frumos și cald. Mai căutați și voi cîte-un mugurel de iarbă, cîte-o muscă, mai pietricele, mai semințe rămase prin lujeri, că timp de trei zile se odihnește părintele Pimen bucătarul și mai răsuflă și mațele celor îmbuibați. La revedere!

Nouă și jumătate.

Părintele Ghelasie intră în bucătărioara sfinției-sale și puse în cunoștință și pe Irodiada, o cățelușă blîndă și inteligentă, despre hotărîrea teribilă și nestrămutată a părintelui Ghervasie. Apoi o pofti și pe ea la soare, și trecu la analog, să-și facă rugăciunea de dimineață.

— „Slavă ție, Dumnezeul nostru, slavă ție!

Din pat și din somn m-ai ridicat, Doamne; mintea mea o luminează, și inima și buzele mele le deschide, ca să te laud pre tine, Sfîntă Treime: sfînt, sfînt, sfînt ești, Dumnezeule! Pentru rugăciunile tuturor sfinților tăi, miluiește-ne pre noi...

Doamne miluiește, Doam'luiește, Doam'lește, Doam'leș', Doam'leș', Doam'leș', Doam'leș', 'mleș', 'mleș', 'mleș', 'mlește, Doamne miluiește...

Doamne, nu mă lipsi pre mine de binele tău cel ceresc!

Doamne, izbăvește-mă de muncile cele veșnice!

Doamne, luminează-mi mintea, căci este întunecată de reaua și vicleana poftă!

Doamne, eu ca om am greșit; dar tu ca un Dumnezeu îndurător, văzînd neputința sufletului meu, mă iartă și mă miluiește.

Doamne miluiește, Doam'luiește, Doam'lește...

Doamne, dă-mi cuget bun ca să-mi mărturisesc păcatele mele.

Doamne, dă-mi lacrimi și umilință și aducere-aminte de moarte!

Doamne, dă-mi răbdare, blîndețe și voie nebiruită!

Doamne, sădește în mine rădăcina bunătăților și frica de tine!

Doamne, apără-mă de oamenii gîlcevitori, de draci, de patimile trupului și de alte lucruri necuvioase!

Sfinte îngere, cel ce stai înaintea pătimașului meu suflet și a vieții mele celei ticăloase, nu mă lăsa pre mine păcătosul, nici te depărta de la mine pentru neînfrînarea mea.

Nu da loc Dracului celui viclean să-mi stăpînească în silnicie acest trup slab și muritor.

Întărește mîna mea cea neputincioasă și mă îndreptează pre calea mîntuirii! Amin!"

II

Amestecul Satanei

Luntrea părintelui Ghervasie nu se deosebeşte întru nimic de luntrea cu care sfîntul apostol Petru îşi făcuse meseria de pescar pe marea Tiberiadei. Un trunchi de stejar scobit fără prea multă artă şi împins pe apa liniştită cu ajutorul unei lopeţi cioplite dintr-o ulucă de salcie.

A avut el părintele Ghervasie şi lopeţi de stejar, înflorate cu briceagul chiar de mîna cuvioşiei-sale, dar le-a uitat seara în malul lacului şi i le-au şterpelit pescarii mireni din satul apropiat. La cea noduroasă şi necioplită, pe care o are acum, nu rîvneşte nimeni, aşa că o poate lăsa oriunde şi fără nici o grijă. Dar cuvioşia-sa nu pare mulţumit că răutatea oamenilor îi răpeşte plăcerea de-a avea o sculă care să înveselească ochiul. Priviţi-l cu cîtă silă o apucă de coadă şi cu cît necaz scuipă în palme, parcă ar stuchi în obrazul borfaşilor care-i strică socotelile.

Lacul pe care-şi mînă părintele Ghervasie butucu-i scobit n-are acum nimic mai de luat în seamă. Din pricina iernii mai mult ploioasă decît viforoasă şi geroasă, n-a hălăduit sub gheaţă decît o parte din luna lui Ghenar. Nici măcar timpul necesar pentru a fi curăţat de brîul de trestie care-l înconjoară.

E lin şi străveziu. Deşi n-a avut în cursul iernii decît guturaiuri scurte şi slabe, s-a aşezat cu burta la soare şi nu dă nici un semn de viaţă. Ba ceva mai mult. Şi-a acoperit fundul cu cer şi cu noroi, iar pe mîndrul soare, cît e el de puternic şi de fudul, l-a silit să se coboare în mijlocul iezerului, fără să-l întrebe măcar dacă are gust să se scalde, cînd n-au dat dosul decît patru „babe", din nouă cîte sînt.

Vietăţile nu-l turbură. Peştele, obosit şi bolnav de inimă după şapte zile de goană turbată împotriva lui, s-a vîrît prin colţuri calde, după cum îi e dodia [1] şi neamul.

Toată săptămîna brînzei a avut lacul de suferit din pricina lui. A fost înţepat cu cîrlige, strecurat prin năvoade, jupuit de lotci şi pocnit la nimereală cu lopeţile pescarilor, mireni şi călugări.

Dat-au slobozenie sfinţii părinţi ca în săptămîna care încheie cîşlegile şi întîmpină postul cel mare să se înfrîneze lumea de carne şi să mănînce peşte şi brînză, pentru a fi trecerea mai lesnicioasă de la belşug la răbdare. Şi cum peştele sălăşluieşte în lac, a trebuit vînturată apa, răscolit nămolul şi brădişul, frînte trestiile din cale, speriate broaştele şi bîtlanii, pentru a-l înhăţa şi apoi jertfi pentru îndestularea pîntecelor respectuoase de regulile calendarului pravoslavnic.

Dar osteneala pescarilor — cu şi fără rasă — n-a cules roade mari. Lacul, ce-i drept, n-a opus nici o rezistenţă. Molîu şi lălîu cum e, n-a făcut nici o mişcare ca să-şi apere avutul. Nu s-a umflat, nu s-a îndîrjit, n-a fluşturat măcar din coadă. Ori să-şi fi încreţit fruntea ca să arate precum că îndrăzneala năvălitorilor nu-i e tocmai pe plac.

Peştele însă, ştiind că e în joc propria-i piele, s-a apărat cum a putut. Crapii s-au prefăcut în porci şi s-au vîrît în mîl; somnii s-au băgat în scorburi şi au tăcut chitic, iar ştiucile şi şalăii şi-au găsit scăparea în rădăcinile stufărişului. S-a mai rătăcit la drumul mare doar cîte un biban orb şi surd de bătrîneţe, cîte o roşioară proastă şi puradichiul cel ţe-

[1] Felul.

pos și chior, care s-a ferit de urgia părinților canibali și a nimerit în cazanul cu borș fierbinte al călugărilor sau în oala afumată a vreunei Mariţe din satul vecin.

Tac și broaștele. Nu de frica șerpilor, care încă nu s-au deșteptat din somnul lung și obligator al iernii, și nici de-a pescarilor. S-au cățărat pe coame de cocioace ori și-au scos numai boturile din apă, și nu suflă o vorbă sau o notă. Nu le e nici a sfadă, nici a cîntat. Le place să se lase răsfățate de soarele îndeprimăvară și s-au înțeles să amîne răfuielile și concertele pentru mai tîrziu.

Malurile, lungi și strîmbe, vara încinse cu brîu verde, sînt acum pustiite de pîrjol. Trestia și papura, rămase netăiate — fie că n-a fost gheața vîrtoasă, ca să ție omul, fie că nu s-au găsit cumpărători cu case dezvelite sau fabricanți de coșuri și de rogojini — se năpîrlesc cu foc, ca întinerirea să se facă fără stînjenirea uscăturilor. Doar pe cocioacele singuratice au rămas — în bătaia vîntului și de rîsul soarelui și al vrăbiilor — strujeni blestemați de soartă să fie înăbușiți și batjocoriți de înseși odraslele lor.

Părintele Ghervasie a ocolit un cocioc și se îndreaptă zorit către un boț de stuf priponit de un par zdravăn de salcîm. Are o vîrșă adăpostită aci și cată să-i facă o vizită.

E om pururea vesel și glumeț cuviosul Ghervasie, dar acu pare încruntat și noros. Nu-l supără soarele, pe care l-a dorit ori de cîte ori i s-au isprăvit lemnele de la magazie, nu-l înțeapă muștele, nu i s-a îmbolnăvit vreun copil, nu l-a înșelat nevasta — de astfel de griji e scutit — și nici plimbarea pe lac nu-l împovărează. De douăzeci și șase de ani duce război cu peștii și cu șerpii din fundul copacului pe care l-a găurit și l-a botezat „luntre". Iar din beția de aseară n-a mai rămas nici urmă. Dis-

cuția veselă pe care a avut-o, din pat, cu vecinul și un pumn de apă rece cu care și-a înviorat ochii și obrajii i-au alungat și puținul amar de pe limbă, și greutatea de la ceafă.

Nici postul nu-l îngrijorează. Drept e că de cînd a primit darul preoției și deci un pic de cîștig și puterea de a lega și a dezlega, s-a cam dezobișnuit de el. Dar încă n-a început să-i gherlăie mațele. Mai degrabă ar pofti acu la o foaie de varză acră ori la o pătlăgică murată decît la un mijloc de șalău prăjit ori la o bucată de plăcintă.

Altceva îl turbură. Și anume, teama că va găsi pește în vîrși. Toată săptămîna care trecu n-a prins, în cele trei mreje nouțe pe care le are, decît doi bibănași mai răsăriți, dar care se usucă pe grătar, și vreo trei știuculițe, mai lungi în cap decît în trup. Pricina ? Nici vreme potrivnică, nici nepricepere, nici furt, ci... lucrarea Diavolului. I-a gonit peștele din vîrși, ca să-l facă pe el și pe bunul Ghelasie să mănînce carne. Iar acum îi va umple sculele, ca să-l scîrbească de post. Sînt pline *Viețile Sfinților* de astfel de batjocuri ale Satanei.

Într-adevăr, se pare că Dracu nu prea a dormit în noaptea trecută.

— Ptiu, ucigă-te-ar crucea ! răcni Ghervasie cînd scoase din vîrșă un lin de-o jumătate de kilogram și o plătică de patru ori mai mare.

În vîrșa ce urmă găsi două știuci voinice și pline de icre.

— Ptiu, trăsni-te-ar sfîntu Ilie !

Iar din cea de a treia vîrșă scoase ca la cinci kilograme de amestecătură : șalău, știucă, biban și caracudă.

— Ptiu ! Ptiu ! Ptiu ! Bătu-te-ar urgia lui Dumnezeu să te bată ! O săptămînă întreagă nu te-a slobozit inima să lași măcar știucile astea borțoase să

intre, ticălosule şi împielițatule! Lasă, că n-am să-ți fac eu pe gust! Am să-l închiz în coteț şi să-l țin acolo pînă vor veni mirenii să-l cumpere şi să-l mănînce. În zadar îți bîțîi tu coada, că bucuria n-o să ţină mult. Mînca-te-ar iadul să te mănînce!

— Blagosloveşte, cinstite părinte! se auzi atunci un glas din spate.

Părintele Ghervasie lăsă pe Dracu şi întorcîndu-şi capul dădu cu ochii de căciula mocănească a ierodiaconului Ilarie. Îi răspunse rece, ca unuia pe care nu-l iubea:

— Domnul!

— E rost de saramură?...

— Ai uitat că e post?

— Eu am prins vreo cinci oca, numai unul şi unul!...

— Aruncă-l înapoi, în apă, că te duce Dracul în ispită să-l mănînci.

— Dacă-l arunci sfinția-ta, îl arunc şi eu...

— Eu... nu mă tem de ispită. Pot să stau cu el — fript şi prăjit — la nas o săptămînă întreagă, fără să aibă Satana vreo putere...

— Şi eu la fel...

— Să nu te pună Dracul să te spurci, că nu mai vezi împărăția lui Dumnezeu...

— A primit Dumnezeu în împărăția lui tîlhari şi ucigaşi, dar pe un biet călugăr care a înghițit un şalău a doua zi de lăsatul secului!... Pînă la Paşti, mă şi pocăiesc...

— Te leg cu darul meu de urmaş al celor şaptezeci de apostoli, să nu te atingi de peşte pînă la Bunavestire.

— Bine, bine... N-am să mănînc pînă mi-o sosi miros din bucătăria sfinției-tale... Cred că atunci dezlegarea vine de la sine...

— Pînă la ziua de peşte, n-are să iasă din bucătăria mea alt miros decît de ceapă sîrbească spartă cu pumnul şi de fasole afumată în cazanul de obşte...

— Să-ți ajute Maica Domnului!

— Asemenea!

Cotoii îl aşteptau pe punte. Ei nu înțelegeau ce-i cu postul. Îi obişnuise să le aducă peştişori şi se lingeau pe bot.

— E post, taică, e postul cel mare al învierii Domnului. Măcar trei zile să țineți şi voi. Auzi, Năstase?

— Miaau!

— Miau-nemiau, aşa e cum vă spun eu. Răbdare la cataramă, că altfel nu e rost de mîntuire. Înțelegi tu, Matei, ce zic eu?

— Miaau!

Ghervasie opri luntrea lîngă închizătoare şi aruncă vînatul, fără să-l mai mîngîie, cum îi era obiceiul. De ce să-şi mai facă inimă rea şi lui, şi cotoilor? Totuşi, nu se putu abține să nu spună o vorbă dulce linului auriu şi ispititor.

— De, măi băiețaş, de ce n-ai intrat ieri, că făceam din tine un rasol, mmm! colea, ştii, cu undelemn de la bidon, cu pătrunjel uscat — că ăl verde n-a ieşit —, cu oțet de vin, mmm! şi cu negru vîrtos... Să mănînci şi să bei pînă-ți trosnesc urechile... Ale mele, nu ale tale. Ori să te fi schimbat într-un pui de ciulama, mmm! Mirenii nu ştiu ce va să zică ciulamaua de lin. E mai gustoasă ca a de ciuperci şi chiar ca a de iepure. Mmm! De, n-ai avut noroc, n-ai avut! Nici tu şi nici eu. O să te mănînce acu vreun ciofrîngar din oraş, năclăit de părintele Paisie de la arhondărie în ulei de floarea-soarelui. Ori poate chiar vreun țigan din Căldărari. Mmm! Ucigă-l-ar crucea pe Dracu. Nu-i aşa, Năstăsică?

— Miaauu!

— Acuma, poftim la închisoare. Ai să oftezi aci pînă s-o găsi unul care nu posteşte. Mmm! Numai gîndindu-mă la tine, şi o să păcătuiesc faţă de canoane şi de tipic. Trăsni-l-ar Dumnezeu pe Satana! Ce zici, Matei taică?

— Miaau!

După ce căpăcui închizătoarea bine şi înţepeni luntrea de uscat, părintele Ghervasie mîngîie motanii şi-i îmbărbătă întru răbdare, apoi urcă, scuipînd, la chilie.

Găsi pe Ghelasie făcînd metanii.

— Hei, măi frate, te-ai rugat şi pentru mine?

Ghelasie îl mustră dintr-o privire şi-şi continuă aplecările în faţa sfintelor icoane şi a candelei aprinse.

Deşi avea gust de şagă, aşa, mai mult de inimă rea, văzîndu-şi însă prietenul atît de cufundat în rugăciune, Ghervasie îmbrăcă anteriul, îşi mai deretică părul şi-şi plecă şi el genunchiul. Numai unul. Cîntăreşte cu cincizeci de kilograme mai mult decît Ghelasie şi nu poate să se lase. Se închină, îndoaie piciorul drept cu mare chin, apoi se ridică gîfîind şi abia se decide să mai repete.

Ghelasie atîrnă numai şaizeci şi cinci de chile. E în stare deci să facă o sută de metanii veritabile fără să sufle a oboseală. Pentru această uşurinţă, Ghervasie e încredinţat că o metanie de-a cuvioşieisale e mai bine primită la Dumnezeu decît treizeci de-ale lui Ghelasie.

S-aude toaca.

Foarte tîrziu astăzi, căci aşa au orînduit marii tipicari să înceapă slujba a doua zi, după duminica brînzei.

O toacă parcă deosebită de cea din săptămîna trecută. Atunci se anunţau slujbe obişnuite, neprelungite cu citiri din sfîntul Ion Scăraru, cu metanii

şi cu maţe în suferinţă. Are în sunetele ei ceva ameninţător şi totodată dătător de nădejde. Parcă ar avea aerul că repetă porunca sfîntului Ioan Botezătorul cînd a ieşit la Iordan ca să boteze: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia cerurilor!" Adică: răbdaţi, chinuiţi-vă burţile, sîngeraţi-vă genunchii, tociţi-vă limbile şi vegheaţi în nedormire, căci osteneala voastră nu va fi zadarnică. La sfîrşitul postului vă aşteaptă cununa mîntuirii şi răsplata bunătăţilor veşnice.

În vreme ce se pregătesc pentru a merge la biserică, ieromonahii noştri îngînă pe glasul al optulea, cu evlavie, cu teamă... şi cu gîndurile aiurea:

— „Uşile pocăinţei deschide-mi-le mie, Dătătorule de viaţă, că mînecă duhul meu la biserica ta cea sfîntă, purtînd lăcaş al trupului cu totul spurcat. Ci ca un îndurat, curăţeşte-l cu mila milostivirii tale."

III

„Doamne şi stăpînul vieţii mele..."

Sfînta şi dumnezeiasca mănăstire în care se mîntuiesc ieromonahii Ghelasie şi Ghervasie are o biserică mare, unde se oficiază în timpul verii şi un paraclis adăpostit în clădirea trapezei, unde cuvioşii monahi şi cinstiţii fraţi proslăvesc pe Dumnezeu cu foc în sobă.

Obştea de aci nefiind prea numeroasă — în vremurile pe care le trăim, călugării se prăsesc foarte anevoie —, nu iau parte la slujbe în zilele de lucru decît şapte-opt părinţi şi fraţi. Ceilalţi sînt ţinuţi pe la diferite ascultări: care econom, care la vite,

care la pescărie, la beci, la vie şi aşa mai departe. Unii sînt prea bătrîni ca să-şi ducă picioarele mai departe de bucătărie şi de chelărie. Iar duhovnicii şi preoţii, adică boierii sfîntului locaş, nu catadicsesc să treacă pragul bisericii decît în săptămînile cînd oficiază şi la praznicele împărăteşti mai de seamă.

De altfel, acum, cînd lumea ascultă prohodul Domnului tolănită în pijama sau meditînd în faţa unei halbe şi a unui taler cu cîrnaţi pe varză, nu mai are nici Dumnezeu pretenţiile de odinioară. E foarte mulţumit dacă măcar în sfintele mănăstiri mai sună clopotele de trei ori pe zi şi-i mai laudă minunile şi bunătatea un preot şi doi călugări, care să nu fie şi ei prea plictisiţi de vechimea Sfintelor Scripturi şi de prezenţa mută a mucenicilor cu paveze şi cu săbii şi a cuvioşilor cu fălci fără obraji şi cu bărbi crescute după capriciile zugravilor.

Astăzi însă e începutul postului mare, orînduit chiar de sfinţii apostoli, în amintirea celor patruzeci de zile pe care le-a postit însuşi mîntuitorul lumii. De aceea, paraclisul abia mai încape mulţimea părinţilor şi fraţilor.

Au venit toţi arhimandriţii şi ceilalţi care poartă cruci şi bederniţe[1], deşi sînt încredinţaţi foarte că împărăţia lui Christos li se cuvine chiar numai în cinstea bătrîneţelor sau a rangurilor pe care le au. Nu lipseşte nici casierul şi nici economul, cu toate că sfinţiile-lor au despre mîntuirea sufletului alte concepţii decît Antonie şi decît părintele Achindin prescurarul.

Singur părintele stareţ e absent din ceata proistoşilor şi a dregătorilor. Şi lipsa preacuvioşiei-sale bucură mult pe călugări. Este aci o tradiţie ca în

[1] Acoperămînt bisericesc, în formă de romb, pe care se pune icoana învierii lui Christos.

primele zile ale Păresimilor, mai-marele obştei să stea închis în chilie, petrecîndu-şi vremea în nedormire, în nemîncare, în mătanii, în lacrimi şi în rugăciuni necurmate, pentru a întoarce mila lui Dumnezeu, izgonită brutal şi... tradiţional în săptămîna brînzei şi chiar cu mult înainte. Strana lui stă goală. S-a rezemat de ea vecinul din dreapta, care este protosinghelul Arsenie, marele eclesiarh. E înalt şi plin. Nasu-i cîrn, c-o nare puţin crestată, pare a nu fi aşezat întocmai la jumătatea feţei brăzdate de firicele roşii. Ochii-i sînt mici, spălăciţi şi se mişcă greu, sprîncenele — lungi şi groase, iar barba — roşiatică şi nu tocmai lungă — e mai deasă sub bărbie şi mai galbenă dedesubtul mustăţilor.

În capul de cinste al stranei stîngi, lîngă jeţul regal, vegetează arhimandritul Porfirie, fost stareţ şi mare dregător la o sfîntă episcopie. Are faţa scofîlcită şi vînătă, barba — lungă, alb-gălbuie şi rară, nas subţire şi adus de mijloc. Văzîndu-l aşa de smerit şi cu camilafca roasă de molii aruncată la întîmplare deasupra potcapului, ai credinţa că e ori sfînt, ori beat.

Cuviosul Daniil, casierul mănăstirii, ocupă locul dintre ierodiaconul Ruvim şi duhovnicul Nectarie, care stă în jeţul din faţa stranei arhiereşti. E înalt şi slab, cu ochii mari, brăzdaţi de vinişoare roşii, şi cu o barbă mai mult vînătă decît albă, lungă, deasă şi inutil de dreaptă. Priveşte numai la candela răstignirii şi la degetul arătător de la mîna dreaptă, care, obişnuit să numere bani, se freacă aproape încontinuu de cel mare.

A venit şi părintele Pimen, şeful bucătarilor. Căci azi, mîine şi poimîine, cazanele şi strachinile se găsesc în vacanţă canonică. O vacanţă — ce-i drept — nu tocmai meritată, căci lucru mare nu s-au tocit ele în cursul anului. Au fiert tot buruieni plăpînde

şi peşte orb, care n-au nevoie decît să ia miros de abur şi să se facă bune de mîncat.

Nu e tînăr părintele Pimen, dar nici bătrîn. Poate că nici el nu-şi cunoaşte vîrsta exactă. Dar e slab — păcat de meseria lui ! — murdar şi păros ca un pustnic din veacul al patrulea. S-o fi spălat vreodată de cînd e bucătar, nu s-o fi spălat, treaba lui ; în starea de faţă însă, o înălbire a feţei ar fi cu neputinţă. N-ar folosi nici săpunul, nici cărămida, nici hîrtia zgrunţată. Numai o boală — ferească-l Dumnezeu ! — care să-i ia un rînd de piele l-ar mai schimba la culoare.

La spatele stranei arhiereşti, adică în hotarul dintre naos şi pronaos, se închină cuviosul Ignatie, monarhul absolut al poloboacelor şi zăcătorilor. E scund, ghebos, slab şi galben, parcă nici n-ar fi gustat vinul ! Mustăţi are numai în colţul buzelor, iar drept barbă — cîteva firişoare roşii în jurul celor doi negi din bărbie. Ţine capul plecat şi ochii aproape închişi.

Toţi călugării poartă camilăfci, semnul renunţării, şi toţi sînt încinşi cu curele — „spre omorîrea trupului şi înnoirea duhului". Unii au venit acoperiţi cu mantile, „podoabe de nestricăciune şi de curăţie", şi toţi ţin metanii în mîini, „sabia duhului carele este cuvîntul lui Dumnezeu, spre rugăciunea din tot ceasul, către mîntuitorul Christos".

Pe feţele tuturor — de la cea cu urzeala roşie a eclesiarhului Arsenie şi pînă la cea brăzdată de îndelungată răbdare a văcarului Patapie — se citeşte grijă şi evlavie. Grijă pentru postirea lungă, grea şi complicată cu toate şurubăriile tipicului savait [1], şi evlavie pentru cinstirea rînduielii lăsate de sfinţii părinţi şi pentru dulceaţa citirilor din aceste zile...

[1] Carte bisericească aparţinînd lui Sava din Ierusalim, în care este indicat tipicul slujbei călugăreşti.

— „Doamne şi stăpînul vieţii mele ! Duhul trîndăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpînire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie. Iar duhul curăţeniei, al gîndului smerit, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-l mie, robului tău...

Aşa, Doamne împărate, ajută-mă ca să-mi văd greşalile şi să nu osîndesc pe fratele meu, că binecuvîntat eşti în vecii vecilor. Amin !"

Aşa se roagă, în faţa uşilor împărăteşti, ieromonahul Nicanor, cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu.

Călugării repetă în taină şi încep şirul de mătanii, care va dura pînă în Miercurea Sfintelor Patimi...

E rîndul cîntăreţilor.

În dreapta glăsuieşte prietenul nostru Ghervasie. Are voce de bariton necivilizat, dar nu lipsită de dulceaţă. Iar cuviosul Ghelasie, vecin cu strana, îi ţine isonul şi-l ajută cînd i se pune ceva în gît şi cînd are nevoie să răsufle.

— „Vremea postului s-o începem luminat, supuindu-ne pre noi nevoinţelor duhovniceşti. Să ne lămurim sufletul şi să ne curăţim trupul. Să postim — precum de bucate, aşa şi de toată patima, desfătîndu-ne cu bunătăţile Duhului, ca să ne învrednicim a vedea preacinstita faţă a lui Christos Dumnezeu şi sfintele Paşti, duhovniceşte bucurîndu-ne."

Protosinghelul Arsenie, ştiind pe Ghervasie cam şugubăţ, chiar cînd e vorba de lucruri foarte serioase, îl urmăreşte din ochi, să vadă întrucît cuvintele sfîntului Teodor Studitul, tîlcuite pe glasul al doilea, se potrivesc cu ceea ce simte şi gîndeşte el. Dar nu observă nimic necuvios. Şi nici făţărie. Se pare că e într-adevăr hotărît să nu ia cu inimă uşoară rînduiala aspră care începe.

În strana stîngă cîntă ierodiaconul Ilarie. E slab şi cu părul în trei jumătăţi de culori. Are voce foarte

nepotrivită cu înfăţişarea-i uscată, dar potrivită — aşa cum stă bine — cu a cîntăreţului din dreapta.

— „Călătoria bunătăţilor s-a deschis. Cei ce vreţi să vă nevoiţi — intraţi, încingîndu-vă cu nevoinţa cea bună a postului... Cel ce face aceasta va primi cununa cea adevărată de la împăratul Christos, în ziua judecăţii."

Ghervasie observă puterea neslăbită, ba chiar înteţită, a vocii defteriului [1] şi-şi aduse aminte de convorbirea avută pe lac. Dădu un cot lui Ghelasie, de alături.

— Să ştii că ticălosul ăla de diacon a mîncat ce i-a rămas de-aseară... dacă nu şi mai mult.

— Se poate, răspunse Ghelasie, bănuind şi o mică gelozie la bunul său vecin şi prieten.

Iar Ilarie glăsuieşte ca în ziua de praznic:

— „Să nu ne lăudăm, ca farisehul, fraaţihilooor..."

Eclesiarhul şi protosinghelul Arsenie se coboară tacticos din strană, îşi şterge ochelarii, apoi nasul şi mustăţile, pe-o basma căpătată la vreun parastas, agaţă sticlele unde se cuvine şi citeşte de la sfîntul Ion Scărarul, *Cuvînt pentru post.*

— „Îndrăcirea pîntecelui curată făţărnicie iaste. Că săturat fiind, strigă că iaste lipsit ; şi plin fiind şi crăpîndu-se, strigă tare că-i iaste foame.

Îndrăcirea pîntecelui iaste amăgire ochilor, care puţin primesc, dar pre toate deodată a le înghiţi sfătuiesc.

Iudeul se bucură de sîmbătă şi de praznic, iar monahul cel lacom cu pîntecele cu multă vreme înainte numără zilele cîte sînt pînă la Paşti.

Robul pîntecelui socoteşte cu care bucate va prăznui, iar robul lui Dumnezeu — cu care daruri se va îmbogăţi.

[1] Cel de-al doilea diacon.

De iaste cu putinţă, dă pîntecelui tău hrană care îl umple şi lesne se mistuieşte, ca prin săturare, socoteala lui cea nesăţioasă s-o oprim, iar prin grabnica răsuflare, ca de un bine să ne izbăvim.

Stăpîneşte-ţi pîntecele mai înainte de a te stăpîni el pre tine.

Cela ce pre al său pîntece şi-l grijaşte şi totodată pre duhul curviei a-l birui voieşte asemenea iaste celui ce cu untdelemn caută a stinge aprinderea.

Ia seama că Dracu şade lîngă stomac şi face pre om să nu se sature, măcar pre tot Eghipetul de l-ar mînca şi pre tot Nilul de l-ar bea. Iară dupre îndestulare se duce Împuţitul, şi pre cel al curviei îl trimite.

Voievodul dracilor iaste luceafărul cel ce au căzut, iar voievodul patimilor iaste gîtlejul pîntecelui.

Postul iaste silă a firii, curmare a înfocării, a gîndurilor rele tăiere, slobozenie de visuri, curăţire a rugăciunii, luminătoriu al sufletului, strejer al minţii, uşă a umilinţii, pază a vorbirii prea multe, uşurare de somn, sănătate a trupului, uşă şi desfătare a raiului..."

„Cuvîntul" sfîntului Ioan-cel-cu-scara, citit de pildă de părintele Pimen, ar fi mai adăugat încă la evlavia cu care călugării s-au pornit pe post şi pe mătănii, dar rostit de preacuviosul Arsenie, care nu atîrnă mai puţin de o sută şi treizeci de kilograme, stîrni un pic de veselie şi un murmur de şoapte, care fură repede curmate de cîntarea *Tripesneţului* [1].

— „În muntele Horiv, cu postul curăţindu-se, Ilie a văzut pre Dumnezeu. Să ne curăţăm şi noi inima cu postul, şi vom vedea pre Christos.

Doamne şi stăpînul vieţii mele, duhul trîndăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpînire şi al grăirii

[1] Cîntec bisericesc scurt alcătuit din 3 strofe.

în deşert nu mi-l da mie. Iar duhul curăţeniei, al gîndului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, robului tău..."

— „Aşa, Doamne împărate, ajută-mi ca să-mi văz greşalele şi să nu osîndesc pre fratele meu, că binecuvîntat eşti în vecii vecilor. Amin !"

IV

După pilda celor din cetatea Ninive

Ferice de vietăţile domestice care au norocul să trăiască pe la uşile călugărilor ! Lipsiţi de familie, de rude mai la îndemînă, cît şi de prieteni — prietenia între călugări e lucru rar —, aceşti umili oştaşi ai lui Christos îşi mai îndulcesc pustiul singurătăţii îngrijind un pisic, un cîine, un porc sau o pasăre. O îngrijire cu adevărat părintească. Toată duioşia pe care un părinte o pune în mîngîierea unui copil drag, călugării o risipesc, cu o dărnicie care stîrneşte hazul, răsfăţînd un crai de cocoş, o bibilică gurală şi rea sau o pisică vicleană şi leneşă.

Vezi călugări în toată firea, unii cu bărbi albe şi cu ranguri de proistoşi, cu cîtă mulţumire adună rămăşiţele de peşte de la masa de obşte — cînd se dă —, le înfăşoară într-o foaie de jurnal, sau chiar în batistă, ca pe un lucru de preţ, ca să le ducă motanului, care nu mai prinde şoareci decît ca să se distreze şi ca să nu-şi lase un obicei moştenit din neam în neam.

E de neînchipuit ca un călugăr, oricît de lipsit şi de flămînd, să capete o cană de lapte sau un boţ de

carne şi să înghită fără să-şi împărtăşească mica-i lighioană care-i ţine tovărăşie răbduroasă.

Protosinghelul Arsenie, marele eclesiarh, cît e el de dugos[1] şi de hapsîn, tot are la uşa casei un dulău ciobănesc, din care a făcut un adevărat număr de circ. Vă închipuiţi cît trebuie să se fi trudit preacuvioşia-sa pînă se înveţe pe Achepsim — i-a dat nume de monah — să facă mătănii !

Se ridică Achepsim, cîtă mi-ţi-i potaia, în picioarele dindărăt, apoi se apleacă pînă atinge duşumeaua cu botul. E în stare să facă această gimnastică pînă scoate limba de-un cot. Dar şi răsplata e bună. Stăpînă-său face parte din administraţia mai de sus a mănăstirii. Are venituri de unde nu vrea Dumnezeu, are bucătărie proprie, are bucătar, mai mult sau mai puţin, orătănii în ogradă şi peşte din cel oprit de pravila... celor mici. Toate aceste bunătăţi le împarte fără nici o zgîrţă cu norocosul Achepsim.

Părintele Ioanichie, fostul paracliser, a săvîrşit o adevărată minune c-o jigodie de purcel. S-a dus el într-o zi pe la nişte rubedenii pe care le descoperise la vreo trei poşte de mănăstire şi s-a înapoiat cu un purceluş de-o lună şi jumătate. Şi-a făcut cuvioşia-sa planul să-l crească cu buruieni şi cu oştii[2] de pe la bucătăria cea mare, pînă o căpăta pe el o sumă cu care să-şi înnoiască rasa-i prea peticită şi culionul rupt pe poale, înverzit pe pereţi şi ros pe dunga fundului. Dar cum el n-are decît o singură încăpere, c-o rogojină drept pat şi cu alta — asta mai tocită — drept plapumă, n-a făcut mutre faţă de jigodie, mai ales că putea să ia pildă din vieţile cuvioşilor cu cinste în calendar.

L-a opărit sfinţia-sa cu leşie, ca să-l cureţe de jeg şi de micile lighioane, şi în mai puţin de zece zile

[1] Posac, posomorît, ursuz.
[2] Rămăşiţe, resturi.

l-a obişnuit să doarmă pe rogojină şi să-şi pună capul, ca un copilaş cuminte, pe cărămizile înfăşurate într-o zdreanţă de fost anteriu.

Mai mult şi-a bătut capul pînă să-l dezveţe de baia favorită a neamului porcesc. Şi a izbutit. Stai şi te cruceşti cînd vezi pe Palamon — numele episcopului respectiv — cum se opreşte în marginea şanţului cu apă şi cu noroi, îşi umple nările de miros, soarbe şi cîteva picături, încearcă temperatura, cînd cu un picior, cînd cu celălalt, se uită pe furiş, să vadă dacă nu-l observă cineva, apoi se scutură nervos, ca şi cînd s-ar fi îmbăiat, şi se depărtează grohăind. Drept e că acasă găseşte ceva mai bun decît în groapa cu noroi. Părintele Ioanichie, care nu se spală de la gît în jos decît prins de o ploaie straşnică numai în cămaşă, pe cîmp deschis, are grijă să facă porcului duşuri în toată regula, de cîte două şi trei ori pe zi. Îl scarpină pe spinare, pe burtă, îl trage de urechi şi de coadă şi-i toarnă apă de sus, cu stropitoarea, pînă-i face dedesubt şi oleacă de noroi. Apoi îl spală bine şi-l pofteşte la odihnă sau la mîncare. După cum e vremea sau cheful.

Zilele acestea a împlinit Palamon vîrsta respectabilă de trei ani, şi stăpînă-său nici gînd n-are să-l vîndă. A mai ţesut găurile mai mici ale rasei, a mai peticit... peticile, a îndoit poalele pentru a treia oară, dar pe Palamon nu-l vinde. S-a obişnuit aşa de mult în tovărăşia lui, încît i s-ar părea că se desparte de-un adevărat frate şi că tot restul vieţii n-ar mai avea timp să-şi ispăşească păcatul de a-l fi trimis de bunăvoie şi fără nici o vină la fabrica de şunci şi de cîrnaţi.

Stareţul are şi el doi cotoşmani, amîndoi cenuşii, fără nici o pată de altă culoare, pepeni de graşi şi zurbagii nevoie-mare. Sînt hrăniţi, se înţelege, cu tot ce cămara mănăstirii şi a stăreţiei are mai bun ;

sînt plimbaţi în trăsură şi în sanie şi respectaţi de toată obştea. În schimb, sînt obligaţi să se boxeze în faţa părintelui stareţ. De cele mai multe ori în glumă, dar cîteodată se bat de-a binelea. Pe unul îl cheamă Andrei, iar pe celălalt — Franţ.

— Ia dă-i o labă, taică ! porunceşte preacuvioşia-sa bunăoară lui Franţ, după ce l-a făcut să creadă că Andrei i-a mîncat din drepturile lui.

Porunca e repetată pînă ce cotoiul începe să se uite crunt, se zbîrleşte şi trînteşte o labă în capul celuilalt.

— Nu te lăsa prost, Andrei ! îl zgîndăreşte stareţul pe cel lovit.

Andrei înţelege că e ofensat şi-şi răzbună îndoit. Pînă cînd bătaia se înteţeşte în toată regula, spre bucuria stăpînului, care se prăpădeşte de rîs.

Arhimandritul Porfirie n-a avut de lucru. Plictisit de bătrîneţe, care nu-l mai lasă nici să citească, nici să se ducă la biserică decît cu mare greutate, a rugat pe un fiu de spovedanie din satul vecin să-i aducă un pui de mîţă. Şi cum s-a brodit, tocmai una rea şi din cale-afară de mofturoasă. Îi face bietului unchiaş multe zile amare. Toată ziulica cere mîncare, dar nu mănîncă decît de două-trei ori. Priveşte chiorîş în farfurie, o linge puţin pe margine, apoi stucheşte şi întoarce nasul.

Una-două, se cere afară. Ziua ca şi în puterea nopţii. Se ridică bătrînul — cîteodată destul de mînios — şi-i deschide uşa. Dar mîţa, capricioasă, numai ce scoate capul, ca şi cînd ar vrea să vadă cum e vremea — dacă e bună sau dacă a răsărit luceafărul —, apoi strîmbă din nas şi din mustăţi şi se întoarce la culcuş, ca după un ceas iar să ţipe că doreşte ceva.

Şi nu-i place să doarmă decît pe pieptul arhimandritului. Se simte bine pe părul alb şi moale şi are

chef să toarcă doar cînd își vîră capul sub barba lungă și mătăsoasă.

Numai mizerii îi face moșului. Rar de-i mai descrețește fruntea zburdînd în jurul ciucurilor de la macatul de pe pat sau căznindu-se să prindă boțul de hîrtie legat de capătul unei sfori, pe care Porfirie îl tîrăște prin casă.

Și totuși, n-o îndepărtează. I-a alungat urîtul și i-a dat de lucru.

Părintele Achindin, prescurarul, n-are la ușa casei decît un singur cocoșel golaș, căpătat de la niște creștini, veniți cu sărindare. Nu l-a tăiat, nici l-a vîndut. L-a văzut ghebos și rușinos și l-a aciuiat în chilie. De altfel, n-avea nici coteț și nici nu-i da mîna să facă un asemenea oleab[1] pentru o stîrpitură de pasăre.

Încet-încet, cocoșul, batjocorit pesemne între ai lui, văzîndu-se omenit și corconit, lasă rușinea și timiditatea și se împrietenește cu stăpînul adoptiv. Ouă — desigur — nu-i face, și nici găini n-are să-i calce, dar îi cîntă pe limba lui și cu instrumentul pe care i l-a pus Dumnezeu în gură.

La început, abia scotea cîte un „cutcurigu" răgușit și speriat, la vremea cînd toți cocoșii își arată glasurile, dar mai apoi l-a obișnuit părintele Achindin să cînte și fără vreme. Numai ce-l mîngîie pe creastă sau pe chelia gîtului și-i zice:

— Mînca-l-ar taica pe Cocoșilă să-l mănînce! Ia cîntă, taică!

Cocoșilă, ca toate vietățile vitregite de soartă, e foarte simțitor la mîngîierile cuviosului, și de bucurie își umflă pipota și strigă:

— Cutcuriguu!

— Mai tare, taică!

[1] Acaret.

— Cucuriguuu!

— Și mai tare! M-ai făcut de rușine, taică!

Atunci, bietul ghebos — mai de ascultare, mai de ambiție — își adună toate puterile și țipă cît îl ține gura:

— Cutcuriguuuuu!

Ierodiaconul Cosma și-a aciuiat un berbec. L-a cumpărat de miel, ca să-l mănînce. A prins însă milă și dragoste de el și nu s-a îndurat să-l mai taie. L-a crescut cu tărîțe, cu mălai, cu buruieni, mai cu pîine din tainul sfinției-sale, pînă l-a făcut gogeamite berbec. O adevărată mîndrie pentru el! E voinic și lînos, poartă coarnele cu vîrfurile răsucite înainte și ciucuri în amîndouă urechile.

Adesea îl ia părintele Cosma cu sfinția-sa pe ceair, la plimbare. Cînd îl întărîtă vreun călugăr, vai de dosul lui! Pînă nu-l izbește măcar o dată nu-l lasă.

Sînt însă unii părinți care merg prea departe cu dragostea lor pentru lighioane. De pildă cuviosul Tarasie, care a fost multă vreme baci la oi. Obișnuit să aibă droaie de cîini la stînă, nu s-a putut lipsi de ei nici după ce a fost dispensat de această ascultare. Ține la ușa casei nu mai puțin de patru dulăi. Toți voinici și arțăgoși. Îi ține legați tocmai fiindcă nu vrea să-i îmblînzească.

Douăzeci de ani în șir a trăit bietul om cu frica de lupi și de tîlhari și i se pare că și acum, numai pentru motivul că încă nu s-a cotorosit de mirosul de zer și de caș, ar putea să fie călcat dintr-un ceas în altul.

Și e om sărac părintele Tarasie. Cerșește prin satele apropiate, pe la vizitatori și pe la frații mai avuți, ca să-și țină potăile.

Cuviosul Axentie, clopotarul, are și el șapte pisici. Și nici un motan.

Le-a învăţat, amărîtul de el, pe lapte, pe peşte şi mai ales pe jumări de ouă. Toţi banii — mulţi-puţini, pe care-i primeşte de la stat pentru îmbrăcăminte — îi dă pe lapte şi pe ouă. Ba îşi mai vinde şi tainul de vin. Iar cînd nu-i ajunge cît are, fură ouă de prin cuiburi, fură peşte de prin închizători şi nu le lasă să rabde.

Se povestesc şi în *Vieţile sfinţilor* multe lucruri frumoase, unele minunate, relativ la prietenia dintre călugării izolaţi în pustiurile Egiptului şi Asiei Mici şi fiarele sălbatice.

Despre marele Sava sfinţitul se povesteşte că, umblînd o dată prin pustiul Ruba, a întîlnit în cale un leu voinic căruia îi intrase o ţeapă în picior. Se văicărea bietul rege al animalelor şi implora din ochi ajutorul sfîntului. După ce acesta i-a uşurat rana, leul, recunoscător, s-a luat după el. Sava nu l-a îndepărtat, ci l-a mîngîiat şi l-a primit în ceata lui, care se compunea din fratele Flais şi un măgar. Cînd trimetea ucenicul cu vreo trebuinţă undeva, însărcina pe leu să păzească măgarul. Şi leul se umilea şi asculta de poruncă. Apuca dobitocul de căpăstru şi-l ducea la păşune şi la apă. Pînă cînd a îndemnat Dracul pe fratele Flais de-a căzut în păcatul muierii. Atunci, ca să afle sfîntul Sava de fărădelegea ucenicului, a poruncit Dumnezeu leului să înghită pe măgar.

În aceleaşi împrejurări s-a pripăşit tot un leu în mănăstirea sfîntului Gherasim, de la Iordan. Şi tot aşa i s-a dat însărcinarea să îngrijească de unicul catîr al mănăstirii. Într-o zi însă, catîrul fiind furat de tîlhari, stareţul a aruncat vina pe leu şi l-a pedepsit să facă de-aci înainte corvoada pe care o făcea dobitocul cel cu urechi lungi şi cu glas urît.

Părintele nostru Ghelasie are prea multe vietăţi ca să le înveţe pe toate să facă metanii, să se ia la

trîntă şi să cînte la poruncă. Şi prea mult le iubeşte pe toate ca să-şi aleagă dintre ele favorite. Căci — trebuie lămurit — şi păsările, şi căţeaua, şi cotoii fac parte din averea sfinţiei-sale. Părintele Ghervasie are drept numai la cei trei porci, de care, să vorbim cinstit, tot Ghelasie se îngrijeşte mai mult. E mai uşor în mişcări şi mai îndemînatic în treburile mai mărunte. Părintele Ghervasie se simte mai la largul lui să vîneze peştele din lac şi să cînte psaltichia în biserică. Ceea ce nu-l împiedică să-şi vîre adesea lingura în oala cu fiertură de pasăre a vecinului sau să bage mîna în cuib şi să ia oul cald, abia părăsit de găină. După cum şi Ghelasie se înfruptă din ştiucile şi din caracudele sfinţiei-sale, fără să-i ceară întotdeauna blagoslovenie.

Pe ziua de azi, cuviosul Ghelasie, tîromit de abuzul făcut aseară cu mîncare şi cu băutură, s-a sculat, cum am văzut, mai tîrziu şi mai mofluz. În celelalte zile însă, face ochii o dată cu soarele şi cea dintîi grijă îi e să-şi vadă lighioanele.

Le dă bineţe, le strigă pe nume şi nu scapă una nemîngîiată şi necercetată.

Găinile sînt chemate după culoarea penelor: Porumbaca, Ţigăncuşa, Gălbioara, Bălaşa, Moţata şi Golaşa. Pe cocoş l-a botezat Costache, după numele unui frate care speriase satele vecine cu crailîcurile lui.

Bibilicile, ca nişte cucoane ce sînt, poartă nume boiereşti: Lucreţia, Virginia, Caliopia, Cecilia şi Marieta. Pe bibiloi l-a botezat ca în basme: Moţ-împărat.

Gîştele poartă numele unor femei gureşe din satul cel mai apropiat: Leanca şi Mariţa. Iar gîscanul e înscris în actele de stare civilă sub numele de... Makensen.

Celor două curci le-a dat nume biblice: Sara și Salomia. Iar curcanului războinic: Averescu.

Rățuștele sînt botezate cu nume de călugărițe: Taisia, Varvara, Eraida și Agatoclia. Rățoiului, puțin cam molîu, i-a zis la început Domnul Fleașcă, iar mai apoi i-a dat numele lui Pilat din Pont.

Pe porci i-a nășit părintele Ghervasie. Cel gras și cîrn răspunde la numele părintelui stareț: Gherasim. Iar cel lung în bot și cam costeliv are cinstea și nenorocirea să amintească cruzimile săvîrșite asupra creștinilor de împăratul roman și păgîn Dioclețian.

Pe scroafă o cheamă Eudoxia, împărăteasa care a prigonit pe sfîntul Ioan Gură-de-aur. Iar pe cățelușă, tot din dorința părintelui Ghervasie, o cheamă Irodiada...

După ce le dă, cum am spus, bună dimineața și le întreabă în bloc de sănătate și dacă au dormit bine, dacă n-au încercat hoții și dacă nu s-a uitat vulpea pe fereastră, părintele Ghelasie ia păsările la rînd, una cîte una, și le caută, ca un bun gospodar, mai întîi de ou. Apoi se uită foarte atent — asta la trei zile — pe la încheieturi și pe sub pene, să vază dacă nu cumva au dobîndit păduchi și ploșnițe; le dibuie pe picioare și pe creastă, ca să constate dacă nu s-a ivit vreun semn de vărsat; le examinează grijuliu și pe limbuțe, se chiorăște la cîte una pînă în fundul gîtlejului, și numai după aceea le scoate din coteț și le aruncă grăunțe. Cînd porumb, cînd grîu secăros și neghinos, cînd orz, cînd numai tărîțe ori coji de pîine muiete în apă.

Dacă nu-e zorit de altă treabă, nu se urnește de lîngă ele pînă nu isprăvesc cu mîncarea. Simte o plăcere aproape copilărească să le vadă cu cîtă îndemînare își încarcă gușile și cîtă grijă au bărbații să nu le rămîie nevestele flămînde. Iar cînd, după dejun, aceștia caută să-și arate alte însușiri, părintele Ghelasie, cu riscul de-a păcătui împotriva rînduielilor monastice, îi aplaudă și-i îndeamnă la păcat.

— Așa, taică! Hai și tu, Pilat, că-ți ia Costache turta de pe foc! Bravo, Makensen! Hi, Costache, ai să dai de dracu... pe lumea ceilaltă... Tocmai în fund de iad o să-ți trăiești viața cea fără de sfîrșit. Dar poate c-o să-ți fie judecata mai ușoară, fiindcă n-ai cunoscut Scripturile; însă ai trăit în mănăstire și ai săvîrșit fapte pe care nu le-ai văzut la stăpînii tăi. Ticălosule!

Cînd are cîte-o cloșcă pe ouă, aproape că uită să-și facă și pravila. Îi poartă grijă mare să nu-i lipsească nici grăunțele, nici apa, și să nu rămîie ușa sau fereastra deschise, ca să fie ispitită a părăsi ouăle.

Iar cînd crește atîtea neamuri de pui, numai el știe cîte năduf uri trage. Se spînzură prin salcîmi după frunză, pe care le-o dă tocată și amestecată cu mălai, ori numai mălai cu apă, sau grăuncioare de mei păsăresc, după mărimea și după neamul puilor, are grijă să fie cîteva tocuri de apă la dispoziția lor și îndeamnă mereu pe tații respectivi să-i ferească de șobolani și de ereți, măcar în timpul cînd sfinția-sa e ocupat cu somnul și cu cele duhovnicești.

Cît pentru Matei și Năstase, cei doi motani ai cuvioșiei-sale, se bucură de un tratament mai de favoare, numai pentru faptul că locuiesc sub același acoperămînt. Se folosesc de același culcuș, de aceleași farfurii și strachini și se ospătează din aceleași feluri de bucate. Dar minuni nu știu cotoii să facă. Numai atît i-a învățat părintele Ghelasie: să-i dea laba și, firește, să spună cînd li-e foame sau cînd vor să vadă cum e vremea afară. A încercat părintele Ghervasie să-l deprindă pe Năstase a bate tactul, cu coada, cînd sfinția-sa cîntă pe psaltichie, dar nu prea a izbutit lucru mare. Ori Năstase e greu de cap, ori maestrul n-are aptitudini pedagogice. Patru luni i-au

trebuit motanului pînă să priceapă că părintele Ghervasie nu poate cînta pînă ce n-o face el săltări și căderi din coadă. Dar nu prea le face cum trebuie. Cînd Ghervasie cîntă tropărește [1], Năstase bate stihiraric [2], și viceversa. Iar cînd Ghervasie dă într-o cascadă de digorgoane și de trigorgoane [3], cotoșmanul se zăpăcește de-a binelea. Ba adesea i se întîmplă să uite că la muzica bisericească se întrebuințează numai măsuri întregi, și-și mai trimite coada și pe alături. Ori o transformă pur și simplu într-o baghetă. O sucește, o răsucește, o trîntește de masă ori de pat și o dă pe spate, pînă i se face lehamite și se întoarce cu poponețul către nasul cîntărețului. A dovedit el că acesta e cel mai bun mijloc ca să scape de corvoadă și-l folosește des. Chit că ar fi ocărît și chiar cinstit c-o urecheală ori cu vreo scatoalcă după ceafă.

De porci se mai îngrijește și cuviosul Ghervasie. Iarna le toacă dovleac, iar vara le aduce ștevie și borhot de la bucătărie. Iar Ghelasie le dă rămășițe de mîncare și le ia seama să nu se ucidă între ei și să nu se adune prea multă murdărie în coteț. Mai are grijă sfinția-sa să-i mîngîie c-o vorbă bună și să-i scarpine pe sub burtă după ce au fost insultați și chiar loviți de Ghervasie. Căci cuviosul părinte Ghervasie nu-i hrănește numai ca să-i prefacă în bani sunători și în cîrnați ; mai are cu ei și alte socoteli. Nu degeaba i-a dat unuia din porci numele stareţului, iar celorlalți — nume urîte de toată suflarea pravoslavnică.

Se știe că, după regulile puse de către sfinții Vasile, Casian, Benedict, Serapion, Macarie, Pafnutie și alți

[1] Cîntă mai repede.
[2] Cîntă mai rar.
[3] Accidenți în muzica bisericească, corespunzători bemolilor, becarilor și diezilor din muzica laică.

sfinți părinți, starețul are într-o mănăstire puteri aproape de monarh absolut. Nici un călugăr n-are dreptul să-i discute autoritatea, nimeni nu poate protesta împotriva poruncilor lui. Mai cu seamă atunci cînd are și trecere mai multă la conducerea eparhiei respective.

Părintele Ghervasie cunoaște toate acestea și deci nu îndrăznește să se răzvrătească pe față. Închide ochii și rabdă toate nedreptățile, fiindcă știe că dacă și-ar răci gura nu i-ar fi de nici un folos. Ci mai mult și-ar înmulți veninul și și-ar atrage năpăști asupră-i.

Își răzbună însă pe Gherasim... cel din coteț. Ori de cîte ori simte nevoie să bîrfească pe stareț, cășună pe bietul porc :

— Hei, preacuvioase ! Cum îți merge... mîntuirea ? Bine, ha ? Te cred ! Cînd ai stăpînire peste proști, dată de către sfinții Ierusalimului pămîntesc, care vor vedea Ierusalimul ceresc cînd oi ajunge eu patriarh al Țarigradului, cum să-ți meargă rău ? Tîlharule ! Unde sînt banii de pe vin ?... Ți-ai făcut casă la oraș, ai ? Fă-ți în cer, nemernicule, nu pre pămînt, unde o arde focul și o strică cutremurul. Crezi tu c-o să pupi sînul lui Avraam ? Mai degrabă va trece cămila prin urechile acului, ticălosule !

Cînd vede trecînd un călugăr cu anteriul ferfeniță și cu picioarele goale sau oploșite amarnic în sandale de lemn, ia un băț și împunge pe „starețul" din coteț :

— Spurcatule și tiranule ! Ce-ai făcut lîna de la patru sute de oi ? Ai vîndut-o, ha ? Îți mai lipsea un balcon la casa pe care ți-ai făcut-o la oraș, ha ? Ori ai dat banii cu camătă ? Deschide ochii ăia umflați de somn și de trai bun, ticălosule, și vezi cum umblă bieții părinți goi și desculți și întoarce-ți fața de la

Satana, c-o să te ajungă blestemele săracilor și o să te mănînce viermii de viu, scorpie îndrăcită ce ești!

Iar cînd ciorba de la cazan e din cale-afară de rea, se duce cu oala și o varsă toată în jgheabul porcilor.

— Na, mănîncă tu, diavole în chip de om! O mai miroși, ha? Ești deprins numai cu pui de orătănii și cu purcei de lapte, ai? O să te puie Dracu în frigare cînd t-ei cărăbăni la iad, ș-o să sfîrîie untura de pe tine încît să împuță tot sălașul diavolilor și al nelegiuiților. Și n-o să ai nici pic de apă ca să-ți stingi dogoarea din piept, necum patruzeci de buți cu vin la cheremul preacuvioșiei-tale...

Cînd se întîmplă — lucru rar — să n-aibă nimic împotriva starețului, își astîmpără mîncărimea de pe limbă legîndu-se de „împăratul" Diocletian.

— Hei, fîrtate, ce mai faci luminăția-ta? Bine, sănătos? Ha? Te scarpini de jeg, ha? Las', c-o să te opăresc c-o căldare de leșie, să-ți pară că faci baie în palatul de la Rîm. Și o să te frec cu peria de dușumele, să-ți pară că te gîdilă sclavele și țiitoarele... Ticălosule! Unde ți-o fi sufletul pe lumea cealaltă? În focul cel veșnic, la un loc cu Domițian și cu Maximian și cu Nerone, și cu Dechie, cu fiara de gineri-tău Galerie și cu toți antipații și ighemonii care s-au îndrăcit asupra lui Christos. Va fi privind de acolo, din mijlocul pîrjolului, cum strălucesc cununile muceniciei pe fruntea lui Gorgonie și a lui Doroftei și a lui Petru și a episcopului Antim al Nicomidiei... Ucigașule și spurcatule! Ai omorît pe sfîntul Pantelimon și pe Cosma și pe Damian, care doftoriceau în Chilichia, fără arginți. Și ai omorît pe Anastasia fecioara și pe Eufimia din Haldchedon, și pe sfîntul Sevastian, și pre cei patru frați pietrari care n-au vrut să cioplească chipuri de idoli fără glas... Ș-ai ucis pe sfinții patruzeci de mucenici și pre Dorofteea, fecioara din chesaria Capadochiei, și pe Ecaterina și pe Varvara și pe Meftodie de la Tir și pe Marchelin episcopul, pentru că n-au vrut să se lepede de credința cea adevărată și să se închine dumnezeilor de aur și de aramă... Fiară îndrăcită și blestemată! Ți s-a părut că tot nu te-ai făcut vrednic de răsplătirile Satanei, și ai dat poruncă să fie uciși Dimitrie și Gheorghe, dregători și căpetenii de oști împărătești. Ba ai trimis în surghiun chiar pe împărăteasa și pe fiica ta, soția blestematului de Galerie, fiindcă nu s-au orbit de tirania ta și au slujit în taină Mîntuitorului. Ptiu!

Cîteodată, părintele Ghervasie se aprinde așa de tare în mînia lui, încît uită că are în fața lui niște porci nevinovați și-i lovește de-a binelea.

Cu „împărăteasa" se poartă mai delicat. Cel puțin așa crede el.

— Bonjur! Ce mai faci, măria-ta? Ce mai robotești? Cu ale gurii cum te mai împaci? Ha? Hrănește-te bine, să faci doisprezece purcei, că ne trebuie pentru iarnă scurteici de vulpi și căciuli de astrahan... Tîrfa dracului! Dacă ar fi fost părintele stareț în locul sfîntului Ioan Hrisostom... cred că nu l-ai mai fi trimes în surghiun... Este?

Cititorul va fi înțeles că atîtea vietăți la bătătura celor doi călugări mai aveau și alt rost decît să-i distreze și să le mănînce grăunțele și resturile de la masă. Oameni săraci, fără alte venituri sigure decît o sută de lei pe lună subvenție de la stăpînire și altă sută de pe la slujbe făcute creștinilor, în calitate de preoți, au căutat să și le înmulțească prin muncă cinstită și potrivită cu haina de călugăr. Căci, deși au ciorbă de la cazan, pîine de la pităric și lemne de la ocolul silvic, tot le mai trebuie și lor o haină, o rufă, o încălțăminte, un potcap, ba și mai de ale gurii cîte ceva. Cît de călugăr să fii, dacă n-ai în

chilia ta o sticlă de untdelemn — şi pentru candelă, şi pentru tigaie — şi dacă nu poţi să-ţi mai procuri un pic de lapte, măcar pentru piept şi pentru gîlci, înseamnă să umbli gol puşcă şi să te hrăneşti cîineşte.

Ghervasie şi-a făcut rost din capul locului, adică de cînd a isprăvit cu ucenicitul, de luntre şi de vîrşi. Iar Ghelasie, mai îndemînatic în cele mărunte, s-a pomenit crescător de păsări.

Dar cum nici unuia, nici celuilalt nu le era de ajuns cît cîştigau, s-au luat după alţi cuvioşi părinţi şi au prăsit rîmători. Pe unii îi îngraşă, pe altul îl taie, pe alţii îi vînd de mititei — şi astfel au mai adăugat un capitol la venituri.

Trebuie să mai spunem iarăşi că părintele Ghervasie nu ia pentru sine din coteţul cu peşte decît bibani şi ştiuci. Rar cîte un şalăiaş sau alt peşte mai nobil. Ce e mai bun vinde ca să-şi facă haine şi ce-i mai trebuie. Iar părintele Ghelasie nu jertfeşte pentru stomacul sfinţiei-sale decît pui şi ouă. Pentru nimic în lume n-ar băga el în oală pe Mariţa, pe Gălbinuşa, pe alde Lucreţia ori pe Agatoclia. Chiar cînd e vorba să dea spre ucidere un pui mic, şi tot nu se hotărăşte cu inima uşoară. Gîndeşte că l-a crescut de cînd a ieşit din găoace, l-a ferit de guzgani şi de păsări răpitoare, l-a hrănit din mînă, de cînd nici nu ştia să caşte ciocul, şi-i e milă ca de copilul lui. Cînd îl vinde, e altceva. Nu-l vede nici cu guler roşu, nici fudul în farfurie.

Şi ori de cîte ori prinde un pui, fie ca să-l taie, fie ca să-l vîndă, se fereşte cît poate ca să nu stîrnească frica printre păsări. De aceea lighioanele sfinţiei-sale sînt aşa de domestice, că se lasă proaste cînd pui mîna pe ele şi se urcă chiar nepoftite pe umerii şi în capul părintelui Ghelasie.

Se înţelege deci mirarea lor, a tuturor vietăţilor părintelui Ghelasie, cînd se văzură onorate numai cu o vizită pur şi simplu şi lăsate cu stomacurile în voia soartei.

Se opriră mai întîi în faţa coteţului comun şi, după ce aşteptară în zadar preţ de-o jumătate de ceas, îşi arătară nedumerirea cloncănind, cotcodăcind, măcăind şi şoşotind.

Iar cînd văzură că se ridică soarele peste pipotele pustii, trecură în faţa casei şi protestară zgomotos, dar respectuos. Numai Costache îşi permise îndrăzneala să ciocăne în uşă, şi curcanul să îngîne o înjurătură sau un blestem.

Apoi se liniştiră şi aşteptară întoarcerea stăpînilor de la biserică. Altceva nu era de făcut. În timp de vară se mai găseşte cîte-un grăunte de ciugulit prin ogradă, dar la 4 martie — ioc! Căci pietricelele şi nisipul n-au rost în guşă decît introduse după alte feluri de bucate. Iar verdeaţa pirpirie din straturile cu usturoi de toamnă nu putea fi înghiţită decît în cazul unei flămînziri prea din cale-afară.

Cînd sosi cuviosul Ghelasie de la biserică, fu înconjurat din toate părţile şi i se cerură explicaţii în cinci limbi păsăreşti. Îl traseră de anteriu şi de pantalonii deja ciuguliţi pe poale, îi tăiară drumul, îi săriră pe umăr, îl rugară, se mai răstiră la el, pînă îl înduioşară.

— Măi frate Ghervasie, eu nu prea înţeleg de ce să postească şi bietele jivini, cînd nici păcate n-au făcut şi nici la judecata viitoare n-or să fie poftite. Dacă e vorba să ne ispăşim neascultările şi îmbuibările din săptămîna brînzei şi de mai înainte, apoi datori sîntem ca numai noi să suferim în răbdare, nu şi aceste suflete nebotezate şi necuvîntătoare...

După ce răspunse unei înjurături pe şleau a curcanului, care-l bănuia vinovat, cuviosul Ghervasie se arătă neînduplecat.

— Drept e, cum grăieşti tu, că aceste lighioane nu vor avea cuvînt înaintea Scaunului nici pentru faptele noastre şi nici pentru ale lor. Dar iarăşi se cade să iei aminte că Dumnezeu nu este fără de nici o socoteală faţă de strigările lor. Cînd a încuiat cerul trei ani şi şase luni, de n-a dat pic de ploaie pe pămînt, să nu crezi tu că l-a descuiat numai de dragul lui Ilie şi al văduvei din Sarepta-Sidonului. S-a înduioşat mai mult de ţipetele dobitoacelor necuvîntătoare — şi pentru mila lor a tras cu buretele şi peste ticăloşia oamenilor...

— Tu eşti prost, mă Ghervasie. Ce are a face urgia venită de la Dumnezeu şi cu înfometarea la care supunem noi aceste fiinţe nevinovate ? Căci, ia aminte la cele ce-ţi grăiesc : cu cît lighioanele astea fără păcat vor suferi mai mult şi vor striga mai tare, din pricina capului tău nevolnic întru tălmăcirea Scripturilor şi a tainelor Tatălui, cu atît greşalele noastre se vor înmulţi, şi mila lui se va depărta de la noi. Să posteşti tu, ticălosule, pînă s-o topi toată osînza de pe tine şi ţi-o atîrna pielea peste şolduri, dacă vrei să capeţi izbăvire...

— Nu fi dobitoc, măi frate Ghelasie, se răţoi Ghervasie, cu gura cam pe jumătate.

Şi luînd *Sfînta Scriptură* îşi căută îndreptăţire în capitolul profeţiei lui Ionà.

— Ascultă, cîrtitorule, şi ia aminte că nu din prostie, nici din răutate am pus jivinele la post, ci din înţelepciunea pildelor de urmat.

Îşi drege glasul şi citeşte din *Biblie.*

— „Şi s-a făcut cuvîntul lui Dumnezeu către Ionà a doua oară, zicînd : «Scoală şi mergi în Ninevi, cetatea cea mare, şi propovăduieşte într-însa

după cuvîntul cel dintîi care am zis ţie». Şi s-a sculat Ionà şi a mers la Ninevi, precum i-a zis Domnul. Şi Ninevi era cetate mare lui Dumnezeu, cale ca de trei zile. Şi a început Ionà a intra în cetate, cale de-o zi, şi a propovăduit zicînd : «Încă trei zile, şi Ninevi se va prăpădi». Şi au crezut oamenii din Ninevi lui Dumnezeu şi au propovăduit post şi s-au îmbrăcat în saci, de la cel mare pînă la cel mic al lor. Şi a venit cuvîntul la împăratul Ninevei, şi s-a sculat împăratul de pre scaunul său şi s-a dezbrăcat de hainele sale şi s-a îmbrăcat în sac şi a şezut în cenuşă.

Şi s-a spus şi s-a poruncit în Ninevi, de la împăratul şi de la boierii lui, zicînd : «Oamenii şi dobitoacele şi boii şi oile să nu guste nimic, nici să pască şi apă să nu bea».

Şi s-au îmbrăcat oamenii cu saci, şi vitele n-au păscut şi au strigat lui Dumnezeu cu deadinsul şi s-a întors fiştecare din calea sa cea rea şi de la strîmbătatea ce era în inimile lor, zicînd : «Cine ştie ? Doar de-i va părea rău lui Dumnezeu şi se va milostivi şi se va întoarce de la întărîtarea mîniei sale, şi nu vom pieri !»

Şi a văzut Dumnezeu faptele lor, că s-au întors din căile cele rele, şi i-a părut rău pentru răul care poruncise să le facă lor şi i-a iertat..."

— Hei, acuma ţi s-a deschis capul, măi frate ? Vezi, că dacă ninevitenii n-ar fi pus la post şi dobitoacele şi boii şi oile, n-ar fi dobîndit iertare de la Dumnezeu...

Dar Ghelasie, mereu cu ochii şi cu urechile către păsări, nu se lăsă înduplecat.

— Mai întîi, observă el, că şi boii şi oile sînt dobitoace şi nu înţeleg de ce *Sfînta Scriptură* face băşcăluire. Al doilea : păcatele noastre, oricît de neplăcute ar fi în ceruri, nu se potrivesc nici din

depărtare cu ale ninevitenilor, încît să silim și rațele și gîștele să se roage pentru iertarea lor...

— Păi tocmai de aceea, fiindcă n-am greșit atît de tare încît să trimeată Dumnezeu proroci la noi, nici postul pe care l-am dat jivinelor nu se potrivește cu cel dat de cei din cetatea Ninevei. N-auziși, surdache, că ei au oprit vitele pînă și de la adăpat ? Ori păsările tale și cotoii și cățeaua și porcii slobode sînt să se ducă în lac și să bea cît vor pofti. Lasă, mă Ghelasie, nu te mai scîrbi atîta, că nu se prăpădesc în trei zile. Și văzînd Dumnezeu suferința noastră îndoită : și pentru pîntecele nostru, și pentru al lor, va judeca tot așa ca și pe vremea lui Ionà prorocul : „Uite, mă, bieții călugării ăștia, atît se căiesc pentru păcatele lor — multe, puține —, că nu s-au codit să silească la nevoința postului chiar și pre lighioanele fără grai și fără prihană." Acuma pricepi, Ghelasie ?

Dar Ghelasie tocmai privea la cocoș, care, neînțelegînd Scripturile și nici socotelile lui Ghervasie, apucase pe Agatoclia de moț și se pregătea să spurce postul.

— Hei, Costache ! strigă Ghervasie cînd văzu nelegiuirea. Te trăsnește Dumnezeu, ticălosule !

Dar Costache, ca Costache ! Crezînd că-l îndeamnă ca de obicei, se urcă pe nevasta favorită a lui Pilat și o ghemoti sub labele-i grele și noduroase.

— Huo ! țipă cuviosul Ghervasie. Asta se cheamă preacurvie, scîrbosule !

Ghelasie rîse tare, apoi își făcu cruce.

— Mă Ghervasie, eu bănuiesc că ori te-ai scrîntit la cap, din vinul ăla d-aseară, ori îți arde de glumă. Lasă, creștine, lighioanele în pace și vezi-ți de slăbiciunile tale...

— Doamne ferește ! se oprinti Ghervasie.

Și, ca să arate că nu șăguiește, smulse din cingătoarea lui Ghelasie cheia de la cămara cu grăunțe și intră în chilie, să facă rînduială.

Bietul Ghelasie se închină ca de-un lucru pe dos și, lăsînd bietele păsări fără nici o speranță, intră și el în chilie, nedumerit și trist, cu cotoii mieunînd în urma lui.

V

Lemarghie și Gastrimarghie

Cititorul a înțeles că părintele Ghelasie e un călugăr liniștit și cu bună rînduială în viața cea de toate zilele. Dar nici cuviosul Ghervasie nu s-a născut în altă zodie. Atîta numai, că o ia cîteodată mai la o parte cu drumul și se încăpățînează — fie pentru o zi sau numai pentru un ceas — în cîte-o idee mai mult sau mai puțin năstrușnică.

Încolo, amîndoi sînt buni, curați la suflet, citiți în cele bisericești și sîrguitori în cele gospodărești. Acuma, că bea Ghervasie ceva mai multișor, n-ar fi nimic, fiindcă și Ghelasie are partea lui : că doarme mai cu spor. Dar la mîncare se potrivesc de minune. Și cît privește gusturile, și cît privește cantitatea. Grăsimea însă se adună toată pe trupul lui Ghervasie, iar Ghelasie rămîne mereu uscat, deși nu suferă, după cum am văzut, nici de nesomn, nici de inimă acră. Așa e sadul [1] unuia și așa e sadul celuilalt.

Cît pentru vîrstă, e ceva mai vechi biletul părintelui Ghervasie. Numai cu două luni și douăzeci și șase de zile. Împlinește adică sfinția-sa patruzeci și opt de ani și cinci luni marțea viitoare, în săptămîna a doua a sfîntului și marelui post, pe cînd părintele

[1] Felul, plămada.

Ghelasie împlineşte numai patruzeci şi opt de ani, două luni şi patru zile, tot marţea care vine.

Pe Ghervasie l-a chemat din botez Gheorghe, iar pe Ghelasie — Grigore.

Ghervasie s-a născut în judeţul Vîlcea, pe aproape de Drăgăşani, iar Ghelasie — în judeţul Olt, cam tot în preajma Drăgăşanilor. Vorba lui Ghervasie: „Ne desparte numai un pîrîiaş".

Ghervasie a intrat în mănăstire la etatea de douăzeci şi şase de ani, după ce a încercat mai întîi cum e pîinea de om însurat. A nimerit, sărmanul, o tovarăşă de uşi multe, şi cînd şi-a dat seama că nu mai e de trăit cu nebuna, a părăsit lumea şi s-a dus la călugărie. Mai întîi la Turnu, în Argeş, apoi aci, unde l-am descoperit.

Părintele Ghelasie, dacă s-ar fi însurat, poate că la fel ar fi pătimit şi el. Pentru că nu întotdeauna se împlineşte proverbul cu sacul şi cu peticul. În drumul atît de sucit şi de crăcit al vieţii, nu o dată ţi-e dat să vezi un pitic care şi-a luat sarcina să guverneze un tălălău de muiere, sau un vlăjgan de bărbat care s-a înhămat la jug cu o biată stîrpitură. O gloabă de cal care-şi hîrîie sufletul să ducă după el un haram de căruţă şi doi bidivii fără oase, abia struniţi, batjocoriţi cu trasul unei teleguţe zburdalnice şi firave.

Cuvioşia-sa, adică părintele Ghelasie, a avut de copil înclinări către cele casnice şi către cele bisericeşti. Acasă făcea adesea pe „baba de vatră" şi pe monitorul cloştilor, al gîndacilor şi al porcilor. Iar la biserică punea foc în cădelniţă, ieşea cu sfeşnicul înaintea popii şi ajuta ţîrcovnicului să stîrnească praful cu mătura, şi păianjenii cu peria în băţ.

Cînd a fost să împlinească şaisprezece ani, l-a adus unchiul Chesarie la mănăstire. Chipurile numai aşa în plimbare şi în vizită. Dar Grigore, născut să

trăiască în oastea cea fără soldă a lui Christos, a rămas aci, şi rămas a fost şi va fi.

După moartea unchiului, ieromonah şi duhovnic, i-a moştenit chilia, în care s-a aciuat mai tîrziu şi cuviosul Ghervasie.

În cele patru luni cît a stat la Turnu, părintele Ghervasie — pe atunci fratele Gheorghe — abia a învăţat să rabde şi să mulgă vacile, căci să taie lemne, să tragă cu coasa şi să-şi facă cruci ştia de acasă. Iar aici, în sfînta mănăstire a lui Radu Mihnea, a avut parte să fie dat de ascultare în seama părintelui Gherotie, nacealnicul de la pescărie. Care nu cunoştea numai vicleniile peştelui şi pe ale pescarilor, ci şi dulceaţa şi meşteşugul celor opt glasuri ale muzicii bisericeşti.

În acest timp a învăţat fratele Gheorghe cum se poartă o luntre, care, ca şi femeia, e foarte năzuroasă la început; a mai învăţat cum se cheamă diferitele neamuri de peşte şi tot ce trebuie să ştie un om de baltă şi de năvod.

Apoi l-a deprins părintele Gherotie cu slovele vechi; şi numai după ce a ajuns să citească Psaltirea în biserică, l-a pus să urce de la pa de jos la pa de sus, să coboare pe aceleaşi trepte, să le urce din nou, sărind cîte două şi cîte trei, să le coboare şontăcăind, şi iarăşi să se repeadă ca vulturul şi să se lase cu paraşuta.

După ce s-a împrietenit bine cu toate semnele psaltichiei şi a dat dovadă că ştie cum se atinge un oligon şi cum un psifiston, cum se coboară un epistrof şi cum se îngînă varia, cum se răsuceşte omalonul[1] cînd are un aplì dedesubt, cum se tace la cruce şi cum se miorlăieşte la diezuri şi la efesuri[2],

[1] Oligon, epistrof varia, omalon — note muzicale bisericeşti.
[2] Psifiston, aplì, diezuri şi efesuri — accidenţi muzicali în cîntările bisericeşti.

a luat *Anastasimatarul* [1], de la glasul întîi, şi l-a dus cu toată cinstea cuvenită pînă la al optulea.

Astăzi, părintele Ghervasie trece, cît priveşte meşteşugul, drept cel mai de seamă cîntăreţ din mănăstire. Nu prea îl ajută însă vocea. E puternică, dar e crăpată. Cînd îl auzi pentru prima oară ai impresia că ori are mai multe beregăţi, ori mai cîntă doi-trei la spatele cuvioşiei-sale.

Părintele Ghelasie a deprins de la unchiu-său Chesarie numai să citească slovele vechi. Adică atîta cît ştia şi răposatul. Şi citeşte, nu glumă! Îi turuie gura de parcă ar avea mai multe limbi — şi toate mişcate prin curent electric. În mai puţin de zece minute îţi dă gata o catismă, iar psalmul 103 de la vecernie, abia apucă popa să îngîne două-trei din cele şapte rugăciuni, că el l-a şi isprăvit.

Pentru cîntări însă nu l-a ajutat urechea. Glas ar avea, să mai dea şi pe la alţii, dar nu-l poate struni cumsecade. Face la jumătăţi de tonuri de te iei cu mîinile de păr. Răcneşte unde trebuie să plîngă şi plînge tocmai unde trebuie să salte. O dă pe nas cînd se cuvine să se coboare în stomac şi se urcă în cap tocmai acolo unde se cere să se proptească în nas sau în cerul gurii. Dar călugării s-au obişnuit cu el. Nu-i mai ia seama decît un străin şi părintele Ghervasie cînd vrea să-l necăjească.

— Măi Ghelasie, zice Ghervasie, eu să fiu ca tine, mai bine m-aş împuşca decît să-mi tot bat joc de biata psaltichie...

Dar nici Ghelasie nu-i rămîne întotdeauna dator.

— Şi eu, în locul tău, mai bine mi-aş tăia limba decît să mănînc patru cuvinte din cinci care trebuiesc rostite...

---

[1] Carte bisericească, cuprinzînd cîntările Învierii.

Căci, am uitat să spunem, părintele Ghervasie s-a bîlbîit la limbă. Mai tare păcat face cînd slujeşte sfînta liturghie ori cînd deschide gura să zică măcar *Lumină lină* sau *Acum slobozeşte.* Nu se lămureşte decît primul şi ultimul cuvînt. Rar de se mai poticneşte şi pe la mijloc. De pildă cînd iese cu sfintele daruri: „Preapreasfinţitul — pîl-pîl-pîl-pîl-pîl — vecii-veciilooooor!"

În schimb, părintele Ghelasie nu mănîncă o silabă măcar, dar nici virgule nu întîlneşte în calea sfinţiei-sale. Abia dacă mai dă peste cîte un punct o dată la două pagini. Şi macină cuvintele aşa de repede, că atunci cînd slujeşte ca preot, pînă citeşte el ectenia cea mare, cîntăreţul nu poate îngîna decît doi-trei *Doamne miluieşte* şi *Preasfînta născătoare de Dumnezeu.*

Vreţi poate să cunoaşteţi în amănunţime şi chiliile în care se mîntuiesc prietenii noştri? Să mărturisim dinainte că nu prea se aseamănă cu adăposturile monahilor care au vieţuit cîndva în Eghipet şi în Asia Mică. Aceştia trăiau la început în corturi mici, sau rătăcind sub cerul liber, îndurînd foamea, arşiţa, frigul şi vecinătatea reptilelor şi a fiarelor neîmblînzite.

Şi chiar mai tîrziu, după ce marele Pahomie, ucenicul sihastrului Palamon, a organizat primele chinovii, pe o insulă a Nilului, şi după ce sfinţii Vasile, Ioan, Casian şi Benedict au extins şi completat începutul făcut de el, mulţime de călugări dornici să-şi chinuiască trupul de dragul lui Christos se ascundeau prin peşteri şi prin scorburi, se prefăceau a fi nebuni ca să-i batjocorească lumea şi deci să guste plăcerea umilinţei, avînd credinţa că astfel sufletul va fi mai repede curăţit. Unii îşi făceau sălaşe pe stîlpi înalţi de piatră, alţii se îngropau pînă la umăr în pămînt, îşi legau greutăţi de corp sau

rătăceau prin locuri pustii, ani îndelungaţi, uitînd gustul pîinii, al mîncării calde şi fără să vadă fiinţă omenească.

Viaţa cea mai aspră, care nu cunoaşte nici o limită în chinuirea trupului, au dus-o înşişi marii întemeietori ai monahismului creştin.

Sfîntul Antonie a vieţuit vreme de douăzeci de ani ascuns în nişte ruine părăsite, gol, flămînd, muşcat de şerpi şi mereu chinuit de Satana.

Pahomie cel mare a sihăstrit un timp într-un loc pustiu care era plin de spini şi de şerpi. Cînd se întorcea la peşteră, cu crosna[1] de lemne şi cu mîinile şi picioarele însîngerate, îşi aducea aminte de patimile Mîntuitorului, şi durerile îi păreau mai uşoare. Ba chiar plăcute.

Arsenie, plictisit de onorurile pe care le avea la curtea împăratului Teodosie, în calitate de profesor al copiilor acestuia, a fugit într-o bună zi în pustie, ca să fie mai departe de oameni şi mai aproape de Dumnezeu. Toată vremea şi-o trecea în rugăciuni şi în post, ştergîndu-şi mereu lacrimile ce fără încetare îi curgeau din ochi.

Şaizeci de ani a trăit cuviosul Onufrie singur în pustie, legumind fructele unicului smochin ce se afla prin partea locului şi adăpîndu-se cu roua de pe iarbă. După ce i-au putrezit hainele de n-a mai rămas nimic să se ţină pe corp, îşi acoperea goliciunea cu barba şi cu părul din cap, care-i crescuseră pînă la pămînt.

Ilarion şi-a săpat chilia în forma unui mormînt, nu departe de Gaza. Purta haină aspră de păr, nu gusta nimic zile întregi la rînd, mereu fiind chinuit de vedenii cu femei goale şi cu mese bogate.

[1] Sarcină, legătură de lemne sau de nuiele.

La vîrsta de optsprezece ani, Sava Sfinţitul şedea închis într-o peşteră cinci zile pe săptămînă, rugîndu-se şi împletind cîte zece coşniţe pe zi. La treizeci şi cinci de ani, s-a mutat în pustiul Iordanului, unde îşi amăgea stomacul cu rădăcini şi cu miez de trestie. Cînd a socotit că tot nu va fi pe placul Domnului, s-a mutat într-o scorbură — în plin pieptul unui munte pustiu, de unde nu se putea coborî să-şi ia apă de la izvorul din vale decît cu ajutorul unei frînghii. Cică o dată au venit nişte tîlhari să-l... jefuiască. Dar nu izbuteau să se urce la el. Văzîndu-le cazna, marele pustnic le-a slobozit frînghia în ajutor...

Mai tîrziu, către adînci bătrîneţe, supărat de călugării pe care îi statornicise într-o mare lavră[1], s-a ascuns în peştera unui leu, pe ţărmurile Gadarei.

Macarie Egipteanul şi-a lăsat mireasa oftînd neîmbrăţişată şi s-a ascuns într-o peşteră pe care a descoperit-o în munţii Nitriei.

Cuvioasa Apolinaria, fiica lui Antemie Antipatul, a trăit îmbrăcată bărbăteşte într-o vale pustie şi mlăştinoasă.

Grigorie Decapolitul şi-a dus zilele într-o peşteră plină de draci, care se prefăceau adesea în chip de şerpi şi se încolăceau de trupul lui şi-l muşcau.

Pavel din Teba s-a retras în vîrful unui munte, unde se hrănea din pîinea pe care i-o aducea un corb.

Sfîntul Simeon Stîlpnicul a pus să-i astupe peştera la gură, şi astfel a stat patruzeci de zile fără mîncare şi fără pic de apă. S-a urcat apoi în coama muntelui şi şi-a ferecat acolo un picior în lanţuri, ca astfel să nu-şi mai ferească trupul de arşiţă, de ploi, de frig şi de înţepătura muştelor. Iar cînd a

[1] Mănăstire ale cărei chilii sînt aşezate la distanţă mare unele de altele.

fost descoperit, şi-a mutat domiciliul în vîrful unui stîlp de piatră înalt de treizeci şi şase de coţi, unde a sălăşluit treizeci de ani, hrănindu-se cu linte înmuiată în apă.

Cuvioasa Maria Egipteanca, după ce şi-a risipit tinereţea cu dărnicia unei mari desfrînate, a fugit, cuprinsă de remuşcări, în pustiul Iordanului. Timp de patruzeci şi şapte de ani n-a întîlnit picior de om în calea ei. A luptat la început cu amintirea meselor copioase, pe care le înlocuia acum cu rădăcini de ierburi ; şi zile întregi i se frigeau buzele în căutarea unei picături de apă.

În vremea noastră, cuvioşii călugări nu mai trăiesc ascunşi prin peşteri şi nu mai suferă de foame şi de frig din pricina vreunui stareţ tiran şi hapsîn.

Şi nici cu Dracul nu se luptă atît. După secole întregi de războaie cumplite, au început să obosească şi Satana, şi călugării, pînă ce a intervenit între ei un armistiţiu tacit, apoi o pace în toată regula. Ce-i drept neiscălită, dar cu atît mai trainică.

După aceea n-au zăbovit să se simpatizeze, aşa, ca doi vecini care s-au duşmănit ani de zile pînă şi-au dat seama că, în definitiv, nu prea aveau pentru ce să se duşmănească.

Nici Dracul nu se mai preface în şerpi şi în balauri ca să-i muşte şi să-i înfricoşeze, nu le mai turbură visele cu femei şi ospăţuri rare, nu se mai căzneşte să le răstoarne chiliile ori să-i arunce în mare, nu-i mai pîndeşte noaptea pe la colţuri ca să le dea cu parul în spinare, precum odinioară cuviosul Moise Arapu, şi nici în catastiful lui nu mai scrie toate mărunţişurile. A lăsat îndeletnicirea aceasta pentru îngerii lui Dumnezeu.

Călugării, recunoscători, şi oamenii care caută liniştea cu orice preţ nu-l mai suduie nici ei pe Necuratul, nu-l mai ucid cu frînghii ude, nu-l mai

batjocoresc cu scuipat, nu prea îi mai strică somnul cu rugăciuni şi cu metanii, nu-l mai ostenesc să-i îndemne la mîncare bună şi la veşminte noi şi nici nu-l mai silesc să-şi completeze cunoştinţele teologice în vederea unor eresuri noi şi a unor eventuale sinoade ecumenice...

Prin urmare, prietenii noştri, Ghervasie şi Ghelasie, sînt aşa cum pot să fie în împrejurări de astăzi doi călugări buni. Nu zgîndăresc luleaua Dracului, dar nici nu-l lasă s-o fumeze aşa cum ar vrea el. Dorm bine, mănîncă de sătui, nu suferă de sete, nici de ger, nici de soare, cunosc şi şaiacul, şi alpacaua, şi sandalele, şi ghetele cu scîrţîitor, însă dorul după ochi de muiere l-au lăsat în satele de unde au plecat. Şi nici Dracul, pentru motivele arătate, nu şi-a mai pus în minte să le întărîte sîngele.

Coteţul în care adăpostesc şi hrănesc pe Gherasim, pe Diocleţian şi pe Eudoxia e poate mai mulţumitor la vedere decît peştera fostului preceptor al odraslelor împăratului Teodosie ; iar chilia în care domneşte Costache cu Pilat, cu Moţ-împărat, cu Averescu şi cu Makensen n-a avut-o nici Antonie cel Mare, nici Onufrie şi nici Maria Egipteanca.

Casa în care se mîntuiesc întru Domnul cei doi călugări, aşa cum se înţelege mîntuirea în leatul de la Christos 1933, nu e cine ştie ce grozăvenie de vilă, dar e posibil ca nici „palatul“ sfîntului Vasile, de la mitropolia Chesariei Capadochiei, să nu fi fost mai de deochi.

Închipuiţi-vă o clădire pătrată, cu înveliş de tablă neagră, cu burlane de tinichea ruginită pe la colţuri, cu pereţii văruiţi în alb, fără nici un fel de ornamente, cu cerdacuri închise în geamlîc, în faţă ca şi în dos, cu sălile pardosite cu cărămidă lată şi tocită de vechime.

Casa are patru odăi, despărţite la mijloc printr-o sală largă, aşternută cu un preş lung de cînepă. Două odăi sînt stăpînite vremelnic de către cuviosul Ghelasie, şi două, tot în trecere, de către cuviosul Ghervasie.

În odăile din faţă, mai mari şi mai însorite, cei doi vecini şi fraţi întru Domnul îşi au instalate dormitoarele, paraclisele şi... bibliotecile, după gusturi cu totul deosebite, iar în celelalte două şi-au făcut cîte-o maşină de gătit, sau numai de încălzit.

Să vizităm mai întîi pe părintele Ghelasie, care, după cum am văzut, e înzestrat de la Dumnezeu cu oarecare îndemînări femeieşti.

În faţa uşii, la intrarea în dormitor, sfinţia-sa ţine o roată de papură pentru şters picioarele, iar atîrnată în cui — o perie de haine „pentru vizitatorii nespălaţi", vorba lui Ghervasie. Înăuntru — toate lucrurile de trebuinţă şi toate mai-măruntele ce se pot închipui.

Un pat de fier cu poze pe tablii, înfăţişînd — una un dans oriental, iar cealaltă un cioban doinind din fluier. Salteaua de paie este acum înghesuită sub cea de lînă, care nu rareori e umilită să se strîmtoreze sub greutatea surorii de paie, după cum părintelui Ghelasie i se pare că e mai mult sau mai puţin păcătos.

Peste saltele aşterne cuvioşia-sa o velinţă simplă de lînă, apoi cearceaful igliţat pe poale de mîna-i puţin bărbătească, iar deasupra — un macat migălit greu de maica Aglaida, soră bună, care se mîntuieşte de mai puţină vreme în mănăstirea Răteşti.

Ca să-ţi dai seama dacă odaia e pardosită cu scînduri sau cu pămînt, trebuie să te chiorăşti sub pat, ori să ridici un colţ de velinţă. Căci peste tot a aşternut părintele Ghelasie ţesături de cînepă sau din rămăşiţe, dăruite de sora călugăriţă şi de creştini pentru pomenire. Îi place să păstreze scîndurile mereu albe, să calce pe moale şi să vadă înaintea ochilor numai dungi şi vergi în toate culorile cunoscute.

La fereastră mai ţine încă un pat, pentru niscai rude ce ar veni să-l cerceteze sau pentru un vizitator prins de neguri în cuprinsul mănăstirii. Acesta e de lemn, mai simplu, cu saltea de paie, macat roşu de lînă şi la căpătîi moţat c-o pernă făţuită curat şi fără desenuri.

La răsărit, între cele două paturi, hălăduieşte un scrin mare, rămas de la duhovnicul răposat. E simplu, de tei, vopsit în negru şi cu patru sertare. În cel de sus ţine rasa şi anteriul de zile mari; în cel de jos de tot — încălţămintea de care n-are imediată nevoie, iar în cele două din mijloc — rufăria, îmbălsămată, ca şi hainele, cu miros de sulfină, precum şi gologanii căpătaţi din coteţe şi de pe la sfintele masle.

Deasupra scrinului, peste faţa de pînză cu cheiţe de arnici roşu, a îmbulzit părintele Ghelasie, pe lîngă obiecte de folos, cum e lampa într-un picior, cutia cu chibrite şi un sfeşnic de aramă cu lumînare în vîrf, o mulţime de mărunţişuri. Păpuşi de cauciuc, care refuză să stea culcate, statuete de gips reprezentînd femei goale, Napoleoni cu picioare crăcănate, o solniţă şi un cocoş de sare, lucrate de ocnaşi, o perniţă de mătase, înţepată cu vreo douăzeci de ace de toate calibrele, un ou de sare, altul de piatră, vreo patru de găină, încondeiate artistic, un michiduţă de lemn, care se dă tumba dacă-l tragi de-o sfoară, apoi o puzderie de poze aşezate în rame de carton sau sprijinite de celelalte obiecte.

Vă închipuiţi cîtă osteneală pe părintele Ghelasie pînă le şterge pe toate de praf şi le reaşează în poziţiile pe care le-au avut.

În peretele din fund, deasupra patului, spînzură un covor turcesc, acoperit de un tablou mare, cu chipul părintelui Ghelasie de pe cînd era numai ierodiacon.

În partea dinspre soare-răsare — mulţime de icoane, toate înrămate frumos şi aşezate numai după consideraţii estetice, în jurul Sfintei Treimi. O candelă mare veşnic aprinsă şi cu untdelemnul mereu împrospătat are menirea să cinstească prezenţa atîtor sfinţi şi să amintească stăpînului de veşnicia vieţii de dincolo. Iar analogul de lemn, de lîngă scrin, cu filele ceaslovului înnegrite la colţuri de atîtea întoarceri şi cu metaniile de canon tocite de numărătoarea închinăciunilor, îi spune în toată clipa că e monah şi că e dator să îndeplinească la ţanc pravila poruncită de sfinţii părinţi.

În dulapul scobit în porţiunea de perete dintre uşă şi fereastră, ţine de toate părintele Ghelasie: prescuri uscate, perii, cremă pentru ghete, o cruce de lemn şi una chipurile argintată, zahăr, cafea, chibrite, vreo trei borcane cu dulceaţă şi cîteva cărţi: *Biblia* (de Buzău), un tom din Efrem Sirul, *Liturghierul, Molitfelnicul, Cura lui Kneip, Agatanghelul,* primul volum din *Călugări şi femei* şi *Sfîrşitul omului.*

Tot aci mai păstrează o sticluţă cu agheasmă mare, lumînări şi cele trebuincioase pentru candelă. Precum şi două linguriţe de argint, cu care serveşte oaspeţii mai de seamă sau pe care îi bănuieşte el a fi mai ceva decît alţii.

Să trecem acum la părintele Ghervasie.

Chilia cuvioşiei-sale are, după cum se bănuieşte, aceleaşi dimensiuni, tot două ferestre mari şi luminoase, tot o sobă de zid cu patru fumuri, tot patru pereţi văruiţi şi tot cu duşumea e pardosită. Pare însă mai largă, şi aceasta din cauză că nu e încărcată, ca a lui Ghelasie.

La intrare n-a aşezat sfinţia-sa nimic pentru şters. Cînd vine de afară plin de noroi şi îşi aduce aminte că trebuie să-şi cureţe tălpile cele de la cizmar sau cele de la Dumnezeu, se foloseşte de papura vecinului. Iar cînd iese din chilie şi bănuieşte ceva praf pe culion ori pe rasă, nu se mai întoarce înapoi, ca să nu-i meargă rău, ci toceşte peria lui Ghelasie.

Înăuntru, lucrurile, multe-puţine, pe care le are le ţine curate şi fiştecare la locul ce i se cuvine. Afară bineînţeles de cazul cînd o bucurie sau o supărare îl face să arunce culionul într-un ungher şi botforii unde s-ar cădea să stea locul curat.

Părintele Ghervasie are un singur pat, de lemn, cu tablii, vopsit în turchez-închis [1], cu o saltea de amestecătură: canură [2] de lînă, păr de bou, fulgi de pasăre şi talaş de la părintele Loghin dogarul.

Perne care să-l ferească de răceala peretelui nu şi-a făcut însă, fiindcă nu simte nevoia şi fiindcă are patul o blană lată. Cearceafuri nu foloseşte decît la plapumă. Pe pat aşterne numai în seara cînd îşi schimbă cămaşa de noapte. Cică să se simtă şi el de două ori pe lună „boier", ca Ghelasie. Doarme pe-o velinţă, care nu trebuie mereu spălată, ci numai scuturată de praf şi de purici. Capul şi-l odihneşte pe o singură pernă uriaşă de puf, înfăţată regulat în fiecare sîmbătă după vecernie.

De la uşă pînă la pat, aşterne o şuviţă de velinţă, dar nu calcă pe ea decît în ciorapi şi în papuci. Chiar şi cu picioarele goale, însă numai cînd e sigur că nu lasă urme. Încălţat circulă pe duşumeaua goală. Dacă se toceşte nu-l priveşte, iar dacă se murdăreşte se spală şi se usucă.

Şi o spală, nu glumă! Cel puţin o dată în două săptămîni. Neputînd să se aplece, din cauza grăsimii,

[1] Albastru închis.
[2] Lîna care rămîne în dinţii pieptănului după dărăcire.

a pus coadă periei şi măturii, înfăşoară şi cîrpele în vîrful unui băţ, şi aşa face toată operaţia, adică din picioare sau de pe scaun.

Neavînd scrin, ca vecinul din faţa uşii, şi-a cumpărat o ladă, în care-şi ţine la un capăt albiturile, la celălalt negriturile, iar la mijloc rasa de muhair şi anteriul de păr de cămilă.

De spălat, se spală ca şi Ghelasie : în bucătărie. Ţine însă şi în dormitor un lighean, pe care-l foloseşte ca scuipătoare şi ca scrumieră.

În locul dintre ferestre, are sfinţia-sa o masă mare, pe care se sprijină : cărţile, cutia cu tutun, chibriturile, foarfecile, pieptenele şi o oglinjoară, cîştigată cu cîţiva ani în urmă la bîlciul ce se face în satul vecin.

Cărţi are mai multe ca părintele Ghelasie. *Biblia, Vieţile Sfinţilor* (12 volume), *Agheasmatarul, Molitfelnicul, Puţul de grîu, Necazurile părintelui Ghedeon, Oglinda omului celui dinlăuntru, Explicarea viselor, Educaţia sexuală,* un dicţionar latin-romîn, cîteva cărţi de muzică bisericească şi altele.

Icoane are cam la fel cu vecinul, dar aşezate după ierarhie. Decît să supere pe sfinţi, a preferat să supere ochiul omului iubitor de frumos. Nu mică i-a fost însă bătaia de cap pînă să aleagă între sfîntul Gheorghe şi sfîntul Dumitru, între Ioan Botezătorul şi apostolul Petru, între sfîntul Vasile şi între Ioan Gură-de-aur, între arhanghelul Mihail şi între colegul său Gavriil. A mai folosit şi Scripturile, a mai cerut şi părerea lui Ghelasie, a mai ispitit şi pe cîte un proistos iscusit în cele sfinte, iar la marea nedumerire s-a călăuzit după vîrstă şi după datele din calendar. De alfabet s-a ferit ca de ciumă, căci altmintrelea ar fi trebuit să aşeze pe Gheorghe înaintea lui Petre, pe sfîntul Mina înaintea

sfîntului Vasile, şi pe cuvioasa Anastasia înaintea Maicii Domnului.

Alte poze nu ţine în chilie părintele Ghervasie.

Pereţii şi soba sînt tot aşa de albe şi de curate ca şi la Ghelasie. Atît numai, că pe cînd Ghelasie ţine sculele de ceai şi de cafea în bucătărie, Ghervasie le ţine între sobă, din care pricină găseşti aci în tot momentul o pată de cafea sau de cenuşă lăsată de fundul ibricului.

Amîndoi cuvioşii îşi deretică chiliile în fiecare zi. La Ghelasie durează această operaţie cîte un ceas şi uneori cîte două, iar la Ghervasie — cam de cinci ori mai puţin. N-are nici atîtea buclucuri şi nici nu le gîdilă prea mult. Dar mai niciodată nu deretică ei în acelaşi timp. Pînă vine Ghervasie de pe apă, Ghelasie a isprăvit şi cu orătăniile, şi cu măturatul.

Astăzi însă, fiind rînduiala cea veche stricată de îndelungata lenevire sub plapumă, îşi scutură chiliile amîndoi o dată.

Părintele Ghervasie şi-a ghemotocit părul sub căciula moale de postav, iar părintele Ghelasie l-a ascuns subt o basma cu miros de tămîie, înnodată femeieşte deasupra frunţii.

Părintele Ghervasie, avînd bulendre mai puţine şi chef de dibuit aproape de loc, a măturat numai locurile slobode, n-a mai vîrît mătura pe sub pat, n-a mai scos la aeriseală decît plapuma şi perna şi a lăsat praful să-l şteargă cu altă ocazie.

Ghelasie, şi el fără gust de migăleală, e silit totuşi să zăbovească, întrucît prăznuirea lăsatului de sec s-a făcut în dormitorul cuvioşiei-sale. Masa e plină de firimituri şi de oase, de farfurii şi de pahare

murdare, iar farfuriile, ca după o cină cu care nu te lasă tipicul[1] să te întîlneşti în fiecare zi.

Şi nici pe sub masă nu e tocmai curat. În locul unde a stat sfinţia-sa nu se vede nici un semn de ospăţ cu răsfăţ, dar sub scaunul lui Ghervasie e bucluc mare. Parcă ar fi mîncat mai mult pe covor decît pe masă.

— Măi frate Ghelasie, mă primeşti să-ţi ajut şi eu ? se oferi el ca un vinovat, foarte puţin convins că o să fie acceptat.

— Fugi d-aci, că mai rău strici, îl înfruntă Ghelasie. Dacă vrei să-mi ajuţi, mătură şi tu sala şi aprinde focul în bucătărie, pentru vase.

— Eu ?!

— Tu !

— Eu... Ghervasie ?

— Tu... Ghervasie !

— Ai uitat, mă rog, că sînt mai bătrîn ca tine cu două luni ?

— Dacă eşti mai bătrîn şi eşti mai prost...

— Nimeni vreodată nu şi-a pus musafirii să spele farfuriile din care au mîncat, mojicule !

— Da ce, tu ai fost musafirul meu, vită încălţată ?

— Ai mîncat mai mult ca mine, şi tot cu pîntecele lipit ai rămas, ereticule !

— Numai la boi se cunoaşte burta după masă...

— Crezi tu oare că Avraam a pus pe Dumnezeu să-i spele strachina după ce l-a ospătat cu lapte de capră ? Ori împăratul şi prorocul David a dat cu ştergătorul prin farfuria din care a mîncat mierea şi brînza cu care l-au primit cei din Galaad ? Ori sfîntul şi cuviosul Teodosie a spălat blidul din care a sorbit

[1] Rînduiala bisericească.

lintea sfîntului Marchian ? Mi se pare că eşti prea îndrăzneţ...

Dar Ghelasie n-avea gust nici de vorbă, nici de ceartă. Îi trînti uşa în nas şi-şi văzu de treabă. Ghervasie înghiţi scoverca şi se scărpină după ceafă. Apoi, ca datornic ce era, apucă mătura de coadă şi mătură pe sală, cu toate că era rîndul lui Ghelasie. După ce azvîrli gunoiul din făraş, lăsă praful să iasă singur pe uşă şi aprinse focul în maşioara din bucătăria lui. Apoi puse tingirea cu apă pentru vase.

— Scoate hîrburile afară, mizerabile !

— Na, da să nu crăpi vreo farfurie, că te pui s-o plăteşti îndoit. Şi să freci cratiţele pe fund pînă ţi-i face mustaţa în ele...

Ghervasie înghiţi ceea ce trebuia să răspundă şi se supuse scrîşnind din măsele.

Spală şi gîfîie. Şi-a aruncat scufia, s-a descheiat la gît şi şi-a suflecat mînecile pînă deasupra coatelor. Cînd vine rîndul crăţiţelor, şuieră lung şi necăjit.

— Ghelasie !

— Ei !

— Trăsni-te-ar Dumnezeu !

Se întinde, se mai scarpină pe unde nimereşte, apoi întinge spălătorul în cenuşă şi se aşează pe frecat.

— Ghelasie !

— Ei !

— Trăsni-te-ar Maica Domnului !

Ghelasie trece cu paharele în bucătăria lui şi face haz de necazul prietenului.

— Aşa-ţi trebuie ! Te-am învăţat cu nărav, chilipirgiule !

— Mizerabile !

— Trîndavule !

— Uscatule!
— Spurcatule!
— Nelegiuitule!
— Borţosule!
— Adventistule!
— Tîlharule!
— Banditule!
— Individule!
— Dacă sfîntul Pahomie ar fi spălat vasele din care mîncau ucenicii lui, n-ar mai fi astăzi în calendar...

Ghelasie se opri din ştersul paharelor şi-şi puse mîinile în şolduri.

— Ori ai avea pretenţia să-ţi fiu ucenic?

— Nu numai că am pretenţia, dar eşti dator, ticălosule, să-mi dai ascultare, întrucît atîrni mai uşor decît mine — şi la cîntar, şi la numărul zilelor, şi la psaltichie...

— Dacă judecata ta ar fi cea bună, ar trebui să ascult mai întîi de Gherasim cel din coteţ, să fac metanii părintelui Avacum de la bolniţă şi să slujesc celor şapte măgari ai mănăstirii, care, oricum, zbiară mult mai tare decît preacuviosia-voastră. Tu eşti dator să mi te pleci, fiindcă ai venit în casa mea ca un nemernic în pămîntul lui Israel, iar acum mi te-ai făcut ca un păgîn şi ca un vameş...

— Nu m-ai poftit tu, bîrfitorule? Că-ţi stăteau odăile mobilate cu păianjeni şi erai ameninţat să-ţi trimeată stareţul cine ştie ce nespălat, sosit cu traista-n băţ, din cele patru vînturi. Bicisnicule!

— Parc-ai fi bucătarul lui Nabucodonosor... Sau un porc de Crăciun...

— Şi tu... o vacă lăuză...

Ghelasie făcu pe supăratul şi trînti uşa. Ghervasie izbi cu piciorul într-a lui, de se duduiră pereţii. Apoi, în vreme ce ştergea vasele spălate, încercă să-şi alunge foamea cîntînd pe glasul al şaselea.

— „Adam din rai s-au izgonit, cu mîncarea împărtăşindu-se, ca un neascultător. Moisi văzător de Dumnezeu s-au făcut, cu postul curăţindu-şi sufletul. Pentru aceasta, cei ce voim să fim locuitorii raiului să ne lepădăm de hrana cea nefolositoare şi, dorind să vedem pre Dumnezeu, să potolim patimile cele sufleteşti şi să gonim zburdările cele trupeşti..."

Cînd îl auzi cîntînd, Matei crezu pesemne că se găseşte în preajma prînzului şi părăsind locul dintre sobă, unde se aşezase resemnat, se urcă pe masă şi încercă să-şi mişte coada după gramatica muzicii bisericeşti. Lui Ghervasie i se făcu milă, şi poftă de rîs, dar avu răbdare să termine cîntarea.

— Mînca-l-ar taica de pisoi voinic şi deştept... Mai deştept decît stăpînă-său... şi mai cu scaun la cap decît el... Auzi, taică, ce spune la carte? Să posteşti patruzeci de zile, ca Moisi, altfel nu pupi împărăţia lui Dumnezeu...

Ghelasie deschise uşa lui cu zgomot şi aruncă spălătorul în a vecinului.

— Huo! Ţi-ai pierdut capul? Vorbeşti cotoiului de împărăţia cerului, nelegiuitule?

— Da de ce nu? Mai întîi că el e mai deschis la cap decît tine; şi al doilea, cu atîtea oprelişti, pe care le-au pus sfinţii părinţi, pe capul creştinilor şi mai ales pe-al călugărilor, numai dobitoacele necuvîntătoare mai pot nădăjdui să treacă porţile raiului...

— Huo! Posteşti şi totodată huleşti cele sfinte! Mai bine te-ai îndopa şi ai lăuda pre Dumnezeu şi pre sfinţii lui, ticălosule!

— Ce-ţi pasă ţie dacă eu sînt în stare să postesc şi să hulesc în acelaşi timp? Asta e un merit deosebit, nătărăule. Ş-apoi, Dumnezeu e mai deştept decît tine şi ştie deci că temei neclătit se poate pune nu-

mai pe cele ce zac în inimă, iar nu pe cele ce ies din gura cea fără zăbale...

— Inima ta e în stomac, şi sufletul în vîrful buzelor celor bîrfitoare, fariseule !

— Ai sictir !

Cuvîntul a căzut greu. Amîndoi se întristează la faţă şi-şi caută pacea în roboteală.

După ce şterse vasele, părintele Ghervasie la aşeză la uşa lui Ghelasie, apoi pofti pe Matei la plimbare şi se apucă să deretice prin bucătărie, cu mişcări de om necăjit. Alungă cu mătura murdăria de pe plită, alungă praful dintre sobă, cu un suflu puternic, dădu vătraiul la locul lui, cu vîrful papucului, şterse masa pe care spălase vasele, mai mult cu mîneca decît cu otreapa, plimbă mătura de cîteva ori pe scînduri, mai suflă o dată pe plită, şi la urmă ieşi în cerdacul din dos, ca să arunce gunoiul.

Deşi nu avea chef de nimic, se rezemă de pălimar şi privi tocmai la salcia uriaşă şi îmbobocită din dreptul părintelui Ignatie, apoi către pădurea tristă de peste lac, fără să cugete la ceva. E drept că sportul acesta al gîndului nu prea îl cunoştea el, dar acum mai era şi altceva decît obişnuinţa, care-l împiedica să se întrebe măcar de ce salcia înfloreşte înaintea arţarului şi cocorii sosesc înaintea rîndunelelor.

Îi era foame... Şi cînd ţi-e foame nu mai interesează alte fleacuri.

Simţea ca o gîdilitură supărătoare, de la stomac spre beregată, şi uscătură în cerul gurii.

Scoase ceasul din buzunarul pantalonilor şi dădu dreptate burţii : era două şi un sfert.

Vru să-şi stăvilească neastîmpărul printr-un căscat forţat, dar cînd îşi închise gura la loc şi-şi deschise ochii, zări parmacul de care era priponită închizătoarea peştelui şi simţi apă în gură. Erau acolo cîţiva

somni buni de fiert cu borş... cu leuştean... şi cu ardei iute... Şalău minunat pentru rasol, ştiucă bună de prăjit şi o plătică lată şi groasă pentru saramură... Să mănînci, mă rog...

Se scărpină după ceafă, înghiţi în sec şi se mută în cerdacul din faţă.

Irodiada îşi părăsi îndată culcuşul din tîrnă, unde înghiţea probabil aceleaşi noduri seci, şi se apropie gudurîndu-se.

— Ţi-e foame, taică ?

Căţeluşa înţelese întrebarea şi-i răspunse afirmativ, prin fîţîituri din coadă şi prin scîncete lipsite de demnitate. Dar Ghervasie găsi tocmai momentul să-i amintească lucruri de care era vinovată... nevasta lui Irod Antipa.

— Tîrfa dracului ! Ţi-e foame, ha ? Sfîntul Ioan Botezătorul a trăit în pustie, hrănindu-se cu muguri şi cu afine, pentru spăsenia unor proşti ca bărbatu-tău şi a unor ticăloase ca tine... Şi fiindcă te-a mustrat pentru fărădelegile tale, ai pus la cale pe fii-ta, altă curvă, să joace în faţa faraonului şi apoi să pretindă capul sfîntului... Ticăloasa ! Ar fi putut să ceară jumătate din împărăţie, ori castele de cleştar şi butoaie de aur ! Dar Satana, care lucrează mai mult prin partea femeiască, a îndemnat-o să asculte de porunca ta şi să vrea uciderea omului lui Dumnezeu, botezătorul şi înaintemergătorul lui Christos, fiindcă şi-a îngăduit să-ţi ceară socoteală că ţi-ai lăsat bărbatul — curva dracului ! — şi ai luat pe frăţine-său... Pentru ce ai făcut ticăloşia asta, spurcato ? Fiindcă era împărat, ai ? Ori fiindcă o fi fost mai tînăr şi mai voinic ? Huo ! Hi, că nu s-a brodit părintele stareţ în locul sfîntului, că nu i-ai fi mai tăiat capul... Şi cum a jucat fii-ta Salomi în faţa împăratului, fa ? Goală de tot... ori numai aşa, pînă la buric ? Eu bănuiesc că goală

toată, altfel, oricît de nătărău ar fi fost Irod și oricît de amețit de băutură, n-ar fi mers pînă la uciderea trimisului Domnului, numai fiindcă i-au plăcut schimonoselile Salomiei... Acum ți-e foame, ai ? Măcar de-aș ști că plesnești în șaisprezece, și trei zile nu-ți dau nimic. Dacă-ți convine să bei apă așa, pe burta goală, n-ai decît să te cobori la gîrlă. Mîncare — ioc !

Dar Irodiada, care nu înțelegea din vocabularul părintelui Ghervasie decît cinci-șase cuvinte, îl privi lung, cu ochii-i nevinovați și rugători, strîmbă o dată din cap, ciuli de două ori din urechea stîngă și de două ori din coadă, apoi se lungi pe pîntece și-și rezemă capul de piciorul lui. Ghervasie uită îndată de împărăteasa Egiptului, de fiică-sa și de barbarul sfîrșit al Botezătorului, și nu văzu la picioarele sfinției-sale decît un biet dobitoc bun și nevinovat, care habar n-are pe cine reprezintă aci, și pentru care motiv e osîndit să rabde de foame.

O mîngîie pe cap, pe bot, pe burta-i albă și pe spinarea-i perceată[1] cu negru, apoi o trase prietenește de urechi și o întări pentru răbdare.

— E post, Irodiado... E postul cel mare, taică, și se cuvine să-l cinstim după pravilă. Postește, taică, și tu, trei zile, ca să milostivim pe Dumnezeu asupra noastră, să nu ne bîntuie cu foamete, nici cu ciumă, au cu holeră, ori cu războiul cel dintre noi. Trei zile nu mori, tăiculiță. Și chiar flămîndă de tot n-am să te las... Ne dă chelarul diseară varză acră... și o s-o împărțim frățește, taică.

Irodiada înțelese ceva, căci se ridică repede și plecă tristă spre culcuș.

Simțind prezența lui Ghervasie în cerdac, pasările, care tot nu plecaseră din fața casei, se urcară pe

[1] Tărcată.

pălimar și începură să ciocăne în geam, altele în ușă. Cuviosul deschise ca să le încurajeze și pe ele, dar fu îmbulzit de liotă.

Se făcu o gălăgie infernală. Rațele, gîștele, găinile, curcile, dar mai ales bibilicile năvăliră în cerdac și cerură de mîncare. Ghervasie deschise gura să le spună o vorbă dulce, dar fu nevoit să răspundă, pe același ton, unei sictireli a curcanului.

Sosiră în grabă și cotoii, după ce se milogiseră în zadar de stăpînul și prietenul lor Ghelasie. Își făcură loc printre păsări și se proptiră în fața lui Ghervasie.

— Miaau !

Ghervasie se uită lung la ei și i se făcu milă : și de cotoi... și de el. Dar, îndărătnic în hotărîre, cum era, ridică din umeri a neputință. Apoi, mucalit cum îl știm, îi veni o idee năstrușnică.

Intră repede în chilie și se înapoie cu cartea de predici a sfîntului Doroftei. Se așeză tacticos pe scaun, o deschise cu evlavie la locul dorit, își drese gîtul, își făcu trei cruci ca să-l ierte și Dumnezeu, și cuviosul Doroftei, de va păcătui cumva, și citi cu glas, pentru viețăți... și pentru el :

— „Fraților ! Cine vrea să se curățească de toate păcatele săvîrșite în curgerea anului, întru aceste zile, mai întîi se cade să se ferească de îmbulzeala mîncării, căci din mîncarea cea multă se naște toată răutatea.

Să se ferească a nu dezlega postul fără de mare nevoie.

Să nu caute hrană pentru îndulcirea gîtlejului și să nu se îngreueze pre sine cu sațul mîncării și al băuturii, ci să mănînce numai cît să-și ție viața. Că două sînt lăcomiile : una iaste cînd cineva caută a avea totdeauna bucate multe și bune, însă nu mănîncă mult. Unii ca aceștia, cînd dau peste o

bucată după pofta lor, o mestecă mult în gură, ca să se prelungească gustul şi dulceaţa ei. Aceasta se cheamă *lemarghie*, adică lăcomia gîtului.

Altul se luptă cu mîncarea multă şi nu caută bucate gustoase, ci, ori bune de sînt, ori proaste, tot într-un feliu le socoteşte, fără numai cată să fie multe ca să-şi umple stomacul şi să-şi umfle pîntecele. Aceasta se numeşte *gastrimarghie*, adică lăcomia pîntecului.

De acestea trebuie să fugim cu toată luarea-aminte dacă vrem să ne curăţim de păcatele noastre. Că acestea nu folosesc nici trupului şi aţîţă şi patimile, iar celui ce le face i se socotesc drept păcate.

Dar avem datorie nu numai pîntecele să-l păzim, ci să postim şi cu limba. Să fugim, fraţilor, de grăirea de rău, de minciuni, de înjurături, de vorbe deşarte, de mînie şi de tot păcatul carele se face cu limba.

Aşişderea să postim şi cu ochii, ca să nu vedem cele necuvioase, să nu cîntăm fără de ruşine unde nu trebuie şi să nu privim fără frică acolo de unde izvorăşte primejdia.

Să oprim de asemenea şi mîinile, şi picioarele de la toată fapta rea.

Şi aşa postind, fraţilor, să ne apropiem de ziua cea sfîntă a Învierii, întineriţi de isnoavă [1] şi curaţi şi vrednici de împărăţia sfintelor taine.

Să ieşim întru întîmpinarea Domnului nostru Iisus Christos, că vine călare pre mînzul asinei, ca să intre în cetatea Ierusalimului, şi să-l primim cu stîlpări de finic [2] şi cu ramuri de măslin. Amin!"

În acest moment, părintele Ghelasie, care aştepta în dosul uşii cu epitrahilul de gît şi cu *Molitfelnicul* în mînă, ieşi la arătare şi, abia înăbuşindu-şi rîsul,

[1] Din nou.
[2] Ramuri de smochin.

începu să citească al patrulea dintre blestemele sfîntului Vasile:

— „Dumnezeule cel veşnic, carele ai izbăvit neamul omenesc din robia Diavolului, izbăveşte pre robul tău Ghervasie ieromonahul, fratele nostru, de toată lucrarea duhurilor celor necurate... Porunceşte vicleniIor şi necuraţilor draci să se depărteze de la sufletul şi din trupul lui Ghervasie ieromonahul, ca fiind păzit de toată ispitirea Diavolului să vieţuiască întru curăţie şi credinţă şi să slăvească numele tău cel sfînt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!"

Ghervasie avu răbdare să asculte rugăciunea pînă la sfîrşit, mai mai rîzînd, mai închinîndu-se, dar cînd văzu că Ghelasie se pregăteşte să înceapă alta, puse mîna pe *Molitfelnic*.

— Hei, ai căpiat? Cui îi citeşti tu moliftele sfîntului Vasile?

— Ţie, dar cui? Nu vezi că te-ai zăpăcit la cap? Un om întreg la minte nu ţine predici pisicilor şi curcilor...

Ghervasie se scărpină în vîrful capului.

— Nu mai ştiu ce să fac de foame, mă Ghelasie...

Acesta îl privi batjocoritor, moţăind din cap.

— Aferim călugăr! Sfîntul Eftimie mînca te miri ce, numai sîmbăta şi duminica, şi a trăit pînă la adînci bătrîneţe, sănătos la cap şi la trup; iar tu răbdaşi o jumătate de zi, şi te îmbolnăvişi la creier. Dar mie nu-mi pasă de tine, că te poţi hrăni patruzeci de zile numai cu osînza de pe spinare, ticălosule, ci de aceste jivine fără grai, care nici păcat au făcut, nici Scripturi nu citesc, nici judecata viitoare nu aşteaptă. Fă bine şi dă-mi cheia de la cămară, să le dau grăunţe, că te ajunge mînia lui Dumnezeu.

Ghervasie privi cu înduioşare la pisici, la căţea şi la păsări, care nu pricepuseră nimic din sfaturile sfîntului Doroftei, şi vru să scoată cheia din buzunar.

Dar pilda ninevitenilor îi opri mîna la jumătatea drumului.

— Nu se poate, mă Ghelasie. Las' să rabde şi ele trei zile, că n-or muri. Destul au fost corconite şi îndopate de cînd au ieşit din găoace. Numai aşa vom mai dobîndi puţină trecere la Dumnezeu. O să mai scormonească şi ele pe ici, o să mai ciugulească pe dincolo, pînă şi-or amăgi guşiţele. Iar cît pentru motani, n-au decît să plece la vînat, că şoareci şi vrăbii sînt berechet. Numai să nu le dăm din mîna noastră. Să cunoască Dumnezeu, dintru aceasta, cît sîntem noi de însetaţi după iertarea păcatelor şi după mîntuirea sufletelor noastre...

Apoi tuşi cuviosul Ghervasie, ca să-şi facă însuşi curaj, şi ieşi la lucrul grădinii, ca să uite foamea.

Ghelasie mîngîie cotoii pe cap şi pe coadă, mîngîie curcanul pe guşă, trase pe Costache de creastă şi pe Agatoclia de cioc, chemă pe nume, la rînd, tot poporul, apoi cu mare greutate evacuă cerdacul şi porni şi el pe urma lui Ghervasie.

VI

Rabdă robii lui Dumnezeu

E 4 martie stil nou, şi totuşi ne găsim în plin început de primăvară. Pesemne că şi Dumnezeu, alarmat în cele din urmă de turburarea produsă în sufletele pravoslavnicilor de schimbarea calendarului, s-a hotărît să vie în ajutorul celor năpăstuiţi.

A poruncit norilor să topească bruma de zăpadă ce mai clocea pe la adăposturi şi să spele iarba de rugină. Iar cocorilor — să pornească în formaţii milităreşti şi să ia văzduhul din stăpînirea croncanilor.

De mai bine de-o săptămînă, soarele, sigur acum că nu mai e nici un pericol să degere, a început să umble iarăşi pe pămînt. Deocamdată cu oarecare prudenţă. Dă de veste urzicilor şi păpădiei c-a început postul cel mare ; porunceşte ierbii să scoată capul fără teamă de moarte grabnică ; felicită usturoiul de toamnă c-a avut curaj să pornească la drum împotriva legilor lui Făurar, dar previne piersicii şi caişii, grăbiţi să prăznuiască pe Sfinţii 40 de mucenici tot pe stilul vechi, să nu pătimească la fel cu Baba Dochia din poveste.

Prietenia timpurie a soarelui de primăvară e primită cu sentimente deosebite : la oraş, la ţară şi în mănăstire.

Orăşeanul — obişnuit să aibă totul de-a gata : căldura făcută de servitoare sau dată gratuit de caloriferele statului, caldarîmuri îngrijite de primărie, apă în perete, closet alături, olteanul la poartă, în brutării şi în restaurante niciodată secetă şi foamete — aruncă galoşii, îşi pune pardesiul în locul paltonului şi trece mai departe. Nici un fel de manifestaţie pentru adevăratul stăpîn al pămîntului şi al văzduhului, care este soarele. Afară de cazul cînd n-are pardesiu : atunci îl primeşte cu ocări şi-i rezistă în palton şi în galoşi.

În schimb, la ţară toată suflarea îl binecuvîntează. Şi gospodarii, şi dobitoacele. Cu atît mai zgomotos cu cît se arată mai devreme.

Ies cîinii de prin coşurile cu paie, unde s-au zgribulit o treime din an, şi se întind, miraţi că sînt aşa de lungi şi că pot să respire fără să-şi miroase coada.

Ies vacile de prin coşare, cu vederile pe jumătate pierdute de întuneric, fericite că-şi pot usca picioarele de umezeală, că sînt slobode să se ţesale iarăşi singure, frecîndu-se de toate colţurile, şi să constate

cu mirare că nu le-a putrezit coada şi că tot mai au păr pe burtă şi carne pe coaste.

Dar bieţii oameni ! După ce timp de aproape cinci luni de zile au înotat în zăpadă pînă la brîu sau în noroiul pînă la genunchi, din uliţele nepietruite de la întemeierea regatului şi desfiinţate de gloabe care au pretenţia să bea apă după paie de grîu şi după coceni desfrunziţi de vînt, pot în sfîrşit să-şi croiască poteci pe lîngă garduri şi să circule măcar ca bucureşteanul din Tei, ca ieşeanul din Nicolina după retragerea Bahluiului şi ca gălăţeanul din Bădălan.

Pe orăşean, soarele de primăvară nu-l îndeamnă — cel puţin în martie — la nimic mai de seamă, dar pe omul de la ţară îl scoate îndată de după sobă şi-i arată gardurile rupte, pomii din grădină încărcaţi de sălaşe de omizi, plugul ruginit de zăpada ce s-a topit pe învelişul şopronului şi dealurile părăsite, care aşteaptă vizita oilor măcar aşa, ca să le mai vadă şi să mai audă talanga.

Oamenii mari pleacă apoi să semene orz şi ovăz, în lipsa berzelor şi a ciocîrliilor ; gospodinele pun cloşti pe ouă, mai scot păduchii de lemn de prin case, mai deschid ferestrele pecetluite de la Sfinţii Arhangheli, mai uşurează gunoiul de sub pat şi cenuşa din fundul sobei, sau îşi numără crăpăturile pe tălpile picioarelor, iscate de drumul viscolit sau înglodat, pînă la fîntînă şi înapoi.

Ţîncii îşi aruncă bucuroşi trăistile cu cărţi şi cu rămăşiţe de mămăliguţă prăjită şi pleacă, în după-amiezele fără „domni“ [1], să arate scamelor [2] ciulinii care le-au dijmuit lîna în vara trecută şi poienile pe unde au păscut şi pe unde, cu ajutorul lui Dumnezeu, vor mai paşte încă. Îşi pregătesc bricegele pentru tutelci, ascund ouă pentru marchitanii care vînd lîniţă, alviţă şi zahăr de gheaţă, şi aşteaptă să se ivească prin pomi şi pe lîngă pîraie singurele jucării cu care îşi încîntă copilăria : fluturii.

[1] Învăţători.
[2] *Scamă* — oaie.

Şi soarele se simte mai bine la ţară. E mai la largul lui. La oraş, vrînd-nevrînd, trebuie să menajeze cheliile lustruite, braţele pudrate şi parfumate şi gîturile ce se întind pînă în sîn şi pînă sub omoplat şi n-au poftă să fie opărite decît la Mamaia şi la Tekirghiol. N-are voie soarele să facă vizite decît atunci cînd îl pofteşte slujnica, obligat fiind să nu intre însoţit de muşte, să nu se aşeze pe sofale şi să nu bea cerneală din călimară. Să nu calce pe parchet, nici pe asfalt, să nu intre prin grădinile cu fleici şi cu cîrnaţi, să nu privească pe ferestrele cinematografelor, să fugă din faţa stropitorilor oficiale, să nu se urce în tramvaie, să nu umble prin baruri şi prin bodegi şi să nu mănînce îngheţată.

Pe cînd la ţară se simte ca la el acasă. Umblă pe unde vrea, intră unde-i place şi iese nepoftit de nimeni. Fie singur, fie cu praf sau cu muşte după el. Nu întîmpină nici piei pe care să le coloreze, nici mobilă pe care s-o decoloreze, nici gînditori pe care să-i stingherească tocmai în momentul cînd caută o rimă sau numără perii din coada unui microb, nici chelii sensibile, nici sprîncene sau mustăţi vopsite, nici umbrele şi nici nu e obligat să salute, să zîmbească şi să ştie franţuzeşte.

E pur şi simplu de capul lui.

Dar la mănăstire cum se simte soarele ? Şi cum îl primesc călugării ?

Dacă la oraş, printre muritorii cu Buickuri şi cu titluri academice, se crede oarecum stingher, în mănăstiri se socoate pur şi simplu umilit. E prea mare Dumnezeu aci şi prea multă importanţă i se dă lui Satan. Tot ce e bun vine de la Dumnezeu, şi

tot ce e rău purcede de la Diavolul. Soare, lună, stele, porci, viţei, curci, balauri, iarnă, vară, ştevie, aur, pîraie, oceane, zefire, simune, mogîldeţe de dealuri şi munţi pierduţi în nori — toate sînt vîrîte în aceeaşi oală, care se cheamă pe limba lor, a călugărilor, „făptura lui Dumnezeu".

A venit iarna ? Aşa a vrut Dumnezeu. I s-a rupt pisicii coada ? Satana e de vină. A început primăvara de la sfîntul Haralambie ? Aşa a binevoit Celpreaînalt. A bătut piatra peste grîul gata de seceră ? Dracu trebuie blestemat.

Se prăjesc în faţa soarelui şi dau slavă lui Dumnezeu. Îşi întind boarfele la soare şi nici nu-l bagă în seamă. Se hrănesc din purtarea lui de grijă şi mulţumesc lui Dumnezeu şi stareţului.

De altfel, prea puţin îi interesează pe călugări contribuţia soarelui, a norilor şi a pămîntului la îndestularea stomacului lor. Din secolul al patrulea, cînd sfîntul Pahomie a organizat cea dintîi chinovie, lista lor de bucate — cea oficială — a rămas cam aceeaşi, adică aşa de săracă încît nu mai poate suferi reduceri nici cînd e foametea cea mai grea. O bucată de pîine sau de mămăliguţă, un blid cu leşie de fasole ori de ştevie, unse cu untdelemn la un praznic mare, tot li se dă : şi în vreme de belşug, şi la vreme de lipsă. De aceea, niciodată n-au motive să se bucure sau să se întristeze de starea cîmpului, a viilor şi a pomilor decît în măsura în care iau parte la bucuriile sau la suferinţele laicilor pentru care se roagă.

Totuşi, soarele, deşi adînc jignit în mîndria lui, mai ales cînd e silit să sufere comparaţii cu pustnicii nespălaţi şi nepieptănaţi — ca Antonie, Sisoe, Onufrie şi alţii — sau cu arhierei ca Gură-de-aur şi Vasile al Cezariei nu-i ocoleşte niciodată. Şi nici nu-i vizitează cu gînd de răzbunare. Le dezgheaţă

lacul, le încălzeşte straturile de legume din grădiniţe, îi caută şi prin chilii cînd are pe unde să intre şi le usucă albiturile, vorba vine, deşi ar avea cîteodată motive să se ferească de ele...

Pe ziua de azi se pare că s-a oprit în special asupra sfintei mănăstiri unde se mîntuiesc prietenii noştri Ghervasie şi Ghelasie. După ce a dat o raită pe acoperişurile chiliilor, ca să şteargă de pe fierul scorojit ultima urmă de umezeală şi apoi şi-a aruncat o uitătură pe fereastră ca să vadă cum le e bafta călugărilor după lăsatul de sec, s-a ridicat în drumul lui, şi acum îi observă dintr-o rînă cum se prăjesc în faţa chiliilor în aşteptarea clopotului pentru pavecerniţa [1] cea mare sau cum dibuie fără prea multă treabă prin firimiturile de grădiniţe.

Arhimandritul Porfirie, uscat şi alb, a ieşit pe banca de la poartă, silit mai mult de dracul de pisoi, care are chef să doarmă şi să toarcă totodată la aer şi la soare.

Protosinghelul Arsenie şi-a schimbat potcapiul cu o căciulă mare şi albă şi s-a proptit, numai în dulamă şi în papuci, în mijlocul micii stupine, ca să asculte freamătul miilor de albine din cutiile dreptunghiulare şi bîzîitul celor din preajma urdinişurilor, care fac scurte recunoaşteri, arzînd de nerăbdare să-şi revadă pădurea dragă de peste lac.

Cuviosul Pimen, nacealnicul bucătarilor, profită de vacanţă ca să-şi mai dreagă hanţele. S-a aşezat greceşte pe prispa-i de pămînt, şi-a priponit ochelarii sparţi pe după cap şi face treabă de maestru. Căci are găuri, are ac şi aţă, dar n-are petice.

Cuviosul părinte Ioanichie s-a retras cu porcul într-un colţ mai însorit şi-l scarpină duios pe sub burtă.

---

[1] Slujba de după vecernie.

Ierodiaconul Ilarie, numai în pantaloni și în cămașă, se luptă cu tîrnăcopul ca să scoată din rădăcini puieții de salcîm și de prun răsăriți în clădării pe lîngă gardul ce-l învecinează cu ieromonahul Grighentie. Cîntă și fluieră de bucurie că e soare și că poate să-și mai desmoarță oasele.

Prietenii noștri lucrează despărțiți, parcă ar fi certați. Ghervasie, scurt și gras, cu pantalonii largi, legați pe sub cele trei burți ce se suprapun, și-a descheiat cămașa la piept, și-a făcut pletele coc în vîrful capului și curăță grădina de lujerii uscați. Dar nu e în apele lui. Vrea să fluiere, așa, ca să uite foamea și ca să „nu se arate oamenilor că postește", dar nu merge. Încearcă să cînte ceva de-ale postului și se oprește la cea dintîi mărturie.

Șuieră a lipsă, strîmbă din nas și suspectează pe Ilarie, care cîntă ca în zile de belșug.

Cuviosul Ghelasie, cu anteriul de lucru nelipsit de pe el, cu părul ghemolit sub căciulița-i de postav și cu foarfecile în mînă, caută uscături prin pruni mărunți, căci n-are nici el chef să se spînzure pe sus. Îi e foame și mai ales îl doare inima de viețățile puse la post forțat.

— Măi Ghelasie, zise Ghervasie, scos din fire de voioșia lui Ilarie, să știi că blestematul ăla de diacon e sătul...

Ghelasie trase o clipă cu urechea spre cel acuzat și ridică din umeri.

— O fi mîncat ce i-a mai rămas d-aseară... printre dinți.

— Ași, printre dinți! A halit azi-dimineață ce-a găsit pe masă, nu l-ai auzit cum zbiera în biserică? Iar acu s-a înfruptat cu pește...

— Se poate una din două; se poate și una, și alta...

— Și eu nici o țigară n-am fumat măcar! se căină Ghervasie privind crunt spre cel presupus călcător de lege.

Ghelasie îl știa pe Ghervasie că fumează ca la ușa cortului și rîse de atîta răbdare.

— Oricît te-ai ține tu, tot te miroase Satana cînd ăi trece prin vama tutunului...

Ghervasie lărgi nările, închipuind că trage fum, apoi înghiți un șir întreg de noduri.

— Măi frate Ghelasie!

— Ei!

— O țigară tot am de gînd să fumez. Ce-o fi o fi.

Și, aruncînd sapa, începu să urce gîfîind spre casă.

— Vezi că n-ai răbdare? îl necăji Ghelasie. Dacă fumezi, n-ai decît să și mănînci...

Ghervasie se scărpină din creștet pînă după ceafă, își resfiră printre degete părul creț de pe piept și scoase un șuierat de jale. Apoi se întoarse la sapă. Încercă să-și uite foamea de mîncare, și mai ales de tutun, în lucru și în cîntări bisericești. Dar nu izbuti. Voioșia lui Ilarie îl scotea din răbdări. Lui Ghelasie i se făcu milă și-i veni în ajutor.

— Măi frate Ghervasie, eu cred că o țigară poți să fumezi fără să păcătuiești mare lucru. Numai să nu-ți facă rău pe stomacul gol...

Ghervasie, știindu-și stomacul mai puțin delicat decît îl bănuia Ghelasie, luă îndemnul acestuia drept batjocură și puse sapa în mișcare. În acest moment, ierodiaconul Ilarie, ca și cînd i-ar fi ghicit năduful, aprinse o țigară cît degetul de groasă. Ghelasie îl văzu.

— Ghervasie!

— Mm?

— Ia te uită la Ilarie...

Cuviosul Ghervasie adulmecă de la două sute de metri bușneagul[1] ce ieșea de sub mustățile ierodiaconului și simți cum îl trec nădușelile.

— Hei, ai pus luleaua în gură? Nu știi că e începutul postului mare, ghiavole? Ia fă bine și te afumă cu tămîie, că de unde nu, te spui stareţului ca să te puie la canon...

Ilarie rîse mitocănește.

— Ehe! Părintele stareț o fi trăgînd cu pipa...

Ghervasie și Ghelasie își încrucișară privirile.

— Adevărat, grăi cel din urmă. Cine știe ce-o fi făcînd preacuviosul în casă?...

Ghervasie își plesni limba de dinţi.

— Te pomenești că stă închis tocmai ca să poată mînca și bea nestingherit... De la porcul ăla te poți aștepta la orice.

Apoi, după ce înghiți o înjurătură — e doar postul mare —, deveni îngăduitor.

— La urma urmelor, fiștecare răspunde pentru păcatele lui înaintea lui Dumnezeu. Nici eu nu postesc pentru el, nici el nu postește pentru mine. Este?

— Este.

Vru să mai zică o vorbă, dar i se păru că prinde în aer un fir de fum de la Ilarie și-și lărgi nările. Decepţionat, începu să cînte:

— „Vremea postului s-o începem luminat, supuindu-ne pre noi nevoințelor duhovnicești. Să ne lămurim sufletul și să ne curățim trupul. Să postim, precum de bucate, așa de toată patima, desfătîndu-ne cu bunătățile duhului..."

— Hei, Ghervasie! Auzi ce spune la *Triod*: „să postim nu numai de bucate, ci și de alte patimi". Prin urmare și de tutun...

[1] Trîmbă de fum.

— Postește, te opresc eu? se leapădă Ghervasie. Apoi își aruncă ochii, fără voie, la Ilarie și oftă a dușmănie. Gîndi: „Dracu îl scoase p-ăsta cu țigara înaintea mea!" Trei zile, frate Ghelasie, nu bag în gura mea decît apă. Am zis.

— O să fie cam mult...

Ilarie scoase un nor de fum pe nas. Ghervasie scăpă o înjurătură necălugărească. Apoi lăsă sapa și se duse pușcă în sălița care desparte coteţul păsărilor de „bucătăria de vară". Scoase un vraf de păpuși de tutun cumpărat cu kilogramul și păstrat într-o firidă și își vîrî nasul între ele. Respiră parfumul dracului preț de cinci minute, cu setea celui care era să moară asfixiat, apoi le puse la loc și se întoarse la sapă.

— Am fost mai tare decît Dracul, Ghelasie. N-a izbutit decît să mi-l dea niţel pe la nas...

— Acu la nas... și peste un ceas pe nas.

— Doamne păzește! Trei zile... n-oi putea eu să țiu, dar două n-au ce-mi face toți dracii din iad.

— Să te văz.

Se așeză din nou pe lucru. Dar foamea îl supără rău pe Ghelasie.

— Măi Ghervasie!

— Ei!

— Dar burta ce-ți mai face?

Ghervasie avu senzația că aude despre unul care și-a făcut harakiri.

— Nu puteai să taci, omule? D-abia mai uitasem.

— Hei, Ghervasie, n-ai idee ce bună ar fi acu o ciorbă de urzici... ori măcar o strachină de zeamă de varză cu hrean... să mănînci pîn-ăi crăpa... Da să iei și o țuiculiță înainte...

Ghervasie tuși energic.

— Ori să fie o ciorbă de bureți cu zeamă de varză și cu ardei... Știi, cum îți place ție...

Ghervasie înghiţi cu oftat.

— N-ar fi de lepădat nici o strachină de fasole făcăluită, cu mămăligă caldă... Să mănînci, mă rog, pînă o plesni cureaua la pantaloni...

Ghervasie vru să-i tragă o ocară, dar socoti la urmă că e mai înţelept lucru să facă haz.

— Tu eşti prost, mă Ghelasie, nu te pricepi la lucruri alese. Nici fasole, nici zeamă de varză, nici urzici. Să fie, măi băiete, un rasol de ciuperci cu usturoi şi cu oţet de vin, să le iei cu mîna de coadă, să le dai prin nişte mujdei şi să mănînci pîn-ăi da cu potcapiul după cîini...

Ghelasie înghiţi în sec.

— Ciupercile ar fi bune, dar e pericol de zăpăceală la cap. Eu aş vrea mai curînd o supă de raci. Să pisezi cojile bine, să strecori zeama prin sită curată şi deasă şi să mănînci...

— Eşti prost, nu spui eu ? Zeama aia ai face-o mai bine pilaf, cu gîturi de raci. Să mănînci pînă ţi s-or încleşta fălcile şi să bei vin d-ăla care a prins rugină în sticle...

— Ba poate să fie şi din butoi, nu numai din sticlă. Să nu-l bei însă după pilaf, că-i strici gustul. După scordolea [1] e mai bun...

— Aşi, mai pierzi o jumătate de zi pînă să pisezi nucile şi să le frămînţi cu untdelemn ca să iasă scordoleaua ! Faci scurtă la mînă şi-ţi trece şi foamea, şi setea pînă să fie gata. Mai repede iese un rasol. Cît fierbe ceapa, tu pregăteşti usturoiul, şi pînă fierb racii îţi pregăteşti stomacul, ştii colea, c-o drojdioară ori c-o praştină...

Dar Ghelasie nu era băutor.

[1] Sos făcut din nuci pisate, pesmet şi usturoi, care se toarnă peste sfeclă sau raci fierţi.

— Ce mai atîta zăbavă cu ciuperci, cu raci, cu fasole, cu urzici, cînd ai cotineaţa plină cu peşte ? Iei o plătică, o pui frumos pe grătar, o mai ungi cu untdelemn, mai storci şi puţină lămîie, apoi să mănînci şi să bei pînă ţi-or trosni urechile...

Ghervasie simţi că turbează.

— Să-ţi trosnească ţie capul, ticălosule ! Ai poftit la saramură de plătică în lunea dintîi a sfîntului şi marelui post ? Trăsni-te-ar Maica lui Christos ! Ptiu !

Ghelasie rîse şi-şi mută catarama peste o gaură. Dar Ghervasie nu mai fu în stare să lucreze. Aruncă sapa şi se duse să se certe cu porcii, care guiţau de mama focului.

— Vi-e foame, ai ? Rabdă, Gherasime, că destul te îndopi în dulce cu toate bunurile mănăstirii ! Cămara e pe mîna ta, lăptăria îţi stă la dispoziţie, ograda cu păsări ai primit-o zestre de la tat-tu, iar viişoara a dăruit-o Radu Mihnea numai pentru burdihanul tău... Vrei raţă ? — Raţă. Vrei brînză ? — Brînză. Vrei peşte ? — Peşte. Vrei găină ? — Găină. Acu mai rabdă şi tu măcar aste trei zile, că pe urmă o să dai de icre de ştiucă cu untdelemn de la bidon şi o să-ţi crească burta la loc. Ghiavole spurcat ! Nu-i aşa, cucoană Eudoxia ? Şi măriei-tale ţi-e foame ? Din gros, ai ? Îţi huruie maţele, ai ? Îţi vine să crăpi, ai ? Tîrfa dracului ! Mai bine crăpai cu un sfert de ceas înainte de a-l surghiuni pe sfîntul Ioan Gură-de-aur. Ce-ai avut cu el, spurcat-o ? Predica bine ? Predica. Tîlcuia *Sfînta Scriptură* bine ? O tîlcuia. Ducea viaţă frumoasă şi plăcută lui Dumnezeu ? Ducea. Era iubit de norodul dreptcredincios din Constantinopole ? Era. Atunci, care a fost pricina supărării maiestăţii-voastre, curva dracului ? Fiindcă nu se sfia să vorbească în biserică şi în faţa poporului de stricăciunile tale şi ale celor de la curtea împărătească ? Nu vorbea el, afurisito,

ci duhul lui Dumnezeu, prin rostul alesului său. Te-ai unit cu episcopul Teofil, plin de răutate și de venin, fiindcă rîvnise el la scaunul din Constantinopole, și cu îngîmfatul de Epifanie al Chiprului și ați scornit împotriva sfîntului toate porcăriile și toate măgăriile cîte vi le-a suflat Satana la ureche. Iar prostul de bărbat-tu — arde-l-ar focul cel veșnic și mînca-l-ar viermii cei neadormiți! — a crezut minciunile voastre și l-a surghiunit pre sfînt, pre marele luceafăr al bisericii lui Christos, pre Ioan cel cu sufletul și cu gura de aur. Ptiu!

— Ghervasie! Mai bine i-ai da un știulete de porumb decît s-o înjosești și pe ea, și pe Zlataust. N-ai grijă, că dacă ar fi fost purceaua împărăteasă, s-ar fi purtat mai bine decît nebuna de Eudoxia. S-aude?

Ghervasie încercă să rîdă, dar nu reuși pe deplin. Nu era de rîs. Mîngîie porcii pe rîturile care-și cereau tainul printre gratii și-i întări întru răbdare.

— Răbdați, tăiculiță, răbdați ca să întoarcem milostivirea lui Dumnezeu asupra păcatelor noastre. Nici mai mult, nici mai puțin decît atîta cît oi răbda eu, stăpînul și prietenul vostru. Mai mîncați de pe spinare, mai de pe burtă, și beți apă din gros. Trei zile nu e un an. Ori măcar două... Uitasem c-am mai lăsat una...

— Ghervasie!

— Eeeee!

— Vine toaca și n-ai lucrat aproape nimic. Mai mare păcat faci, nu vezi? Cîrtești, bîrfești și vorbești numai de ale pîntecului. Au nu citiși singur ce scrie ava Doroftei? Că nu numai cu burta să postim, ci să fugim și de grăirea de rău, de vorbe deșarte, de mînie și de tot păcatul carele se face cu limba. Postește, taci, roagă-te și lucrează. Altfel, o iei pe urma fariseului din *Evanghelie*...

Ghervasie își recunoscu greșeala și înfipse sapa în pămînt. Dar cum se întîmplă că scoase tocmai un cotor de gulie, rămas din toamnă. Îl luă în mînă, îl curăță de pămînt, apoi îl coji cu briceagul, pînă rămase un fir de miez numai bun de mîncat. Îl duse pe la nas, îl vîrî în gură și se făcu că-l mușcă. Apoi îl aruncă departe, în lac, mulțumit c-a avut putere să se împotrivească ispitei.

După aceea continuă să caute lujeri uscați și cotoare de varză și de floarea-soarelui și să le dea afară. Dar lucrul mergea anapoda. Nu din pricina grăsimii, ci din alta. Îi era foame de nu mai vedea limpede înaintea ochilor.

— Măi frate Ghelasie!

— Vrei să spui că nu ți-e foame?

— Măi Ghelasie, să mă ierte Dumnezeu, c-oi grăi cu păcat, dar parcă nu-mi vine să cred că sfîntul Sava împletea cîte douăsprezece coșuri pe zi și nu băga nimic pe sub nas...

Ghelasie făcu ochii mari și scăpă foarfeca din mînă.

— Ptiu, bătu-te-ar mînia lui Dumnezeu de păcătos! Du-te și mănîncă, spurcatule, că o să cazi în erezie, nu vezi? Mai bine îndoapă-te și laudă lucrurile lui Dumnezeu și minunile sfinților săi decît să stai flămînd și să bănuiești de minciună pe sfîntul și marele Sava. S-aude?

— S-aude, dar... poți să faci jurămînt că ție nu ți-e foame?

— Firește că mi-e foame, dar rabd întru tăcere și rocodesc[1] întru și mai mare siluire a trupului, precum făceau sfinții cuvioși prin pustiurile Egiptului și ale Palestinei. S-aude?

[1] Muncesc, trudesc.

Ghervasie rîse batjocoritor, dădu un vîrf de picior sapei şi se duse la Ghelasie să-i cerceteze cureaua. Cînd văzu catarama mutată, îi trimise un ghiont în spate şi începu să cînte pe glasul al optulea :

— „Pre fariseul ce se îndrepta pre sine lăudîndu-şi faptele l-ai osîndit, Doamne, iar pre vameşul ce s-a smerit şi cu suspinuri a cerut iertare l-ai îndreptat. Că nu primeşti cugetele cele mărețe, şi inimile cele umilite nu le defăimezi..."

Ghelasie, la rîndu-i, dibui cingătoarea lui Ghervasie şi, dovedind că foamea n-a lăsat încă nici o urmă, îi trimise un ghiont drept în buric şi cîntă pe al patrulea glas :

— „Ca fiul cel desfrînat am venit şi eu, îndurate, carele toată viața am cheltuit întru îndestulare. Primeşte-mă acum, cînd mă pocăiesc, Mîntuitorule, şi mă miluieşte..."

Ghervasie îi trînti un picior în spate şi cîntă pe glasul al treilea :

— „Cunoscînd, suflete al meu, osebirea vameşului şi a fariseului, urăşte glasul cel trufaş al aceluia, iară acestuia pofteşte-i rugăciunea cea cu umilință şi strigă : «Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine păcătosul şi mă miluieşte !»..."

Ghelasie se aşeză lihnit pe un lujer uscat de fasole. Ghervasie căscă şi oftă laolaltă, apoi se lăsă şi el gemînd în fața lui Ghelasie. Şi se puseră să cînte împreună, aşa, întru cinstea lui Dumnezeu şi pentru amăgirea stomacului :

— „La mulțimea faptelor mele celor rele cugetînd eu ticălosul, mă cutremur de înfricoşata zi a judecății. Ci îndrăznind spre mila milostivirii tale, ca David strig ție : «Miluieşte-mă, Dumnezeule, dupre mare mila ta !»

Postind oarecînd Iosif, a scăpat de amestecarea femeii cea fără de lege, şi împărăția a dobîndit. Cu

postul a căpătat David biruință asupra celui de alt neam şi împărăție a aflat. Să păzim şi noi bărbăția lui Iov, nevicleniа lui Iacov, credința lui Avraam, curăția lui Iosif şi vitejiile lui David, ca prin înfrînare să luăm biruință asupra vrăjmaşilor, şi întru Domnul să ne încununăm.

Postul omoară patimile cele de suflet pierzătoare şi desfătările cele ucigătoare şi cu adevărat aşează pornirile şi mişcările inimii. Deci să-l primim cu credință şi cu osîrdie..."

Apoi tăcură, oftară discret, ca vameşul, îşi vîrîră palmele pe sub curele şi priviră înaintea ochilor. Ghelasie — spre lac şi dincolo de lac, în pădurea goală şi neagră, iar Ghervasie — în geamlîcul din dosul casei, căutînd să dea gîndului alte drumuri care să ocolească stomacul şi să astupe țipetele porcilor înrăiți de nemîncare.

Ghelasie măsură din ochi suprafața lacului şi socoti că un pod ar fi imposibil — nu din cauza lățimii, nici a stufărişului şi nici a adîncimii, ci a costului şi a inutilității lui. De unde să cheltuiască mănăstirea milioane ? Şi ce să facă cu el ? De patru sute de ani, călugării îl trec cu luntrile şi chiar înot, iar în timpul iernii face Dumnezeu pod peste tot. Cînd face ; iar cînd n-are gust sau e ocupat în altă parte, vine baba Catrina cu lapte şi cu ouă, de la sat, pe poarta cea mare. Cu o întîrziere de un sfert de ceas nu îngheață nici laptele, nici ouăle şi nici baba...

Cînd văzu că-i vine pe nas miros de ochiuri cu mămăligă şi de lapte fiert, cuviosul Ghelasie lăsă lacul şi îşi mută ochii pe miriştea dintre apă şi pădure.

Tot porumb şi grîu se seamănă aci. Cîteodată mei păsăresc. Un stareț mai gospodar ar face din această fîşie de pămînt o grădină mare de zarzavat. Sau o

bostănărie, din care să mănînce toate satele dimprejur. Ori să semene cartofi. Nu se cere nici roată cu cai, nici grădinari pricepuţi şi nici atîta udătură. Cu ce mai dă Dumnezeu din nori şi cu reveneala din pădure, ar fi de ajuns să se facă, mă rog, cît oala de mari... Numai de drag să-i coci în cuptor şi să-i mănînci fierbinţi... Să te îneci de aburul cald... să nu te mai saturi...

Cuviosul Ghervasie privi cercevelele şi geamlîcul, scorojite de ploaie şi de soare şi chiar putrede pe alocuri, şi reluă o veche socoteală : cu banii pe care i-o prinde pe Gherasim şi pe Diocleţian, să înlocuiască lemnul putred şi să vopsească peste tot, să dea pe la geamuri cu chit, că cel vechi s-a firimiţat de ploaie, şi să facă o scară nouă de stejar.

Crede sfinţia-sa că suma va fi suficientă. Porcii sînt deja mari şi graşi, iar preţurile — bunişoare. Fie că-i vor vinde vii, fie tăiaţi. În cazul din urmă, ar putea opri şi pentru casă cîteva kilograme de untură... E mare lucru să ai grăsime la cămară... Prăjeşti un cartof, pui cîteva ouă în tigaie, rumeneşti un peşte, în lipsă de untdelemn, şi chiar întingi cu pîine în cratiţa înfierbîntată atunci cînd te-ajunge zorul şi n-ai ce mînca...

Vor opri, fireşte, şi ceva din partea slabă, douătrei picioare pentru piftii, ba vor umple chiar şi cîţiva trandafiri cu usturoi şi cu ardei... Sînt grozavi de buni după ce se mai usucă pe coş... Chiar fripţi pe grătar n-au nici un cusur... Ori aşezaţi pe varză călită... Să mănînci cu mămăligă caldă şi să bei vin din oală... Apoi să deschizi cutia de tutun şi să faci o ţigară cît degetul de groasă...

— Ghervasie !

— Mmm ?

— Auzi, toacă...

Se priviră scărpinîndu-se în cap şi rîseră ca doi vinovaţi. Apoi se ridicară căscînd şi plecară să se îmbrace pentru pavecerniţa cea mare, cîntînd împreună :

— „Doamne al puterilor, fii cu noi ! Că pre altul, afară de tine, ajutor întru necazuri nu avem. Doamne al puterilor, miluieşte-ne pre noi !..."

VII

Doi motani indiscreţi

Orătăniile părintelui Ghelasie sînt obişnuite, încă din copilărie, să mănînce dis-de-dimineaţă din mîna stăpînului lor şi numai după aceea să plece după viermişori, după pietricele şi după seminţe risipite de vînt. Aceasta bineînţeles în timp de vară, cînd chiar găină sau raţă să fii, şi tot îţi face plăcere să ieşi din culcuşul cu găinaţi şi să dai o raită pe la poartă şi prin cimitir, fie că a mai rămas un colţişor flămînd în guşă, fie că eşti burduf de sătulă. Căci, în vreme cu ger şi cu zăpadă, cînd stau mult la îndoială dacă face să-şi mai răcească tîrtiţa pentru un ou, primesc porţia dublă, ca să vegeteze şi să viseze pe lemnele încrucişate din coteţ.

Ziua de astăzi, însă, ieşi cu totul din obiceiurile şi din cunoştinţele lor calendaristice. Cuviosul stăpîn le vizită, după cum am văzut, cu mare întîrziere, şi în loc de grăunţe le dădu sfaturi şi le pofti pe uşă afară. Apoi plecă la biserică.

Îl aşteptară să-i ceară socoteală, abia stăpînindu-şi revolta, dar în loc de mîncare li se oferi o... predică

de către cuviosul părinte Ghervasie, şi în urmă fură luate la goană ca nişte năimite şi ca nişte cerşetoare.

Ce să facă acum, flămînde şi obijduite ? Să arunce cu pietre — nu puteau. Să spargă magazioara cu merinde — şi mai puţin. Să-şi caute alt stăpîn ? — n-aveau încă un motiv atît de puternic.

Îşi arătară indignarea cum putură : mai cloncăniră, mai măcăiră ; cocoşul ţipă de cîteva ori ca un disperat, curcanul înjură şi blestemă ca la uşa cortului, răţoiul scăpă şi el cîteva cuvinte grele, apoi plecară prin ogradă, fiecare cu nevestele după el.

Dădură o raită printre brazi şi intrară în cimitirul aproape gol de cruci şi de morminte. Se strecurară, care cum putură, în mica livadă a părintelui Serafim, se mai înşiruiră pe marginea lacului, şi osteneala nu le fu chiar zadarnică. Fie lipsa cît de mare, dar dacă te mişti niţel, pasăre sau om de eşti, tot mai amăgeşti stomacul, cît de cît.

Găsiră ceva seminţe de laur prin măciucile doborîte de iarnă şi sparte de ger sau de picioare, îşi închipuiră că iarba e verde şi-i mai ciuguliră colţurile abia mişcate de cele patru zile ale lui martie, dodiră [1] în cimitir cîteva flori de primăvară, care obişnuiesc să plece la drum cu zăpada în cap, şi le raseră de pe faţa pămîntului, mai dovediră pe lîngă lac seminţe de ridichi şi cotoare de varză, mai înghiţiră nisip şi pietricele, pînă-şi momiră foamea. Apoi se retraseră liniştite în cuprinsul cui le are.

Numai bibilicile, neam delicat şi ţîfnos, refuzaseră să caute ace în carul cu fîn şi urcîndu-se pe gard începură să strige în gura mare că face „păcat“ părintele Ghelasie ţinîndu-le nemîncate pînă la namiezi.

— Păcat ! Păcat ! Păcat !

---

[1] Dibuiră.

Pînă zări Moţ-împărat ceva verdeaţă în curticica de alături a ieromonahului Vitalie. Atunci le făcu semn să tacă şi să-l urmeze. Păşiră rar pe vîrfurile ulucilor, pînă în dreptul vecinului, mai spionară cu ochii şi cu urechile, iar cînd se încredinţară că nu e pe dincolo nici om, nici cîine, nici pisică, săriră gardul, şi în zece minute nu mai rămase nici fir din brazda cu ceapă de toamnă a părintelui Vitalie. Abia după această ispravă se hotărîră să plece, mai mult de ochii lumii, pe urma celorlalte rubedenii.

Cei doi motani luară şi ei atitudini diferite.

Matei se aşeză pe pălimarul cerdacului, în două labe, îşi răsuci coada în jurul poponeţului, îşi ascuţi ochii şi urechile şi căută să-şi uite foamea rîzînd de văicărelile bibilicilor. Niciodată n-a simpatizat el pe aceste vietăţi guralive şi prea puţin folositoare pentru om. Cînd le întîlneşte în cale îşi lărgeşte nările şi mîrîie la ele, iar cînd le aude strigînd pe gard ori pe la poartă, le întoarce spatele şi fuge. Acuma însă, văzîndu-le la ananghie, găsi o plăcere deosebită să le privească şi să facă haz de concertul lor necăjit.

Năstase însă profită de ocazie că rămîne singur şi se luă după cei doi stăpîni şi prieteni. Căscă gura mare în faţa lor, îi mîngîie pe picioare cu capul şi cu coada, se mai văicări în limba lui, pînă văzu că nu e rost să-i convingă că i s-a lihnit burticica. Atunci, miorlăi ceva pe sub mustăţi şi plecă prin vecini. Ce era să facă ? Dacă n-ai, cauţi ; nu găseşti, ceri ; nu-ţi dă, furi. Fie că ai două picioare, fie că mergi în patru.

Se strecură printre uluci, în grădina părintelui Vitalie. Ştiindu-l însă prea puţin iubitor de animale, ba chiar bătăuş, trecu mai departe la arhimandritul Porfirie. Nici bătrînul nu era aşa darnic, dar nu vedea bine, şi Năstase spera, la caz de forţă majoră, să-i şterpelească ceva.

Cercetă cu amănuntul prin dosul chiliei şi nu dovedi nici o uşă şi nici o fereastră deschisă. Trase cu urechea şi n-auzi nici un fel de zgomot. Se urcă tiptil pe casă şi luă seama la coş. Nici fum, nici miros nu ieşea de pe el. Se coborî uşor pe tablă şi iscodi curticica din faţă. Nici o mişcare. Se căţără cum putu pe stîlpul din dreapta şi se lăsă jos. Uşa închisă, ferestrele la fel, şi perdelele lăsate, deşi era namiaza mare. Nezărind nici pe Corcoduşa bătrînului pe afară, bănui că înăuntru se petrec lucruri interesante.

Curios şi îndrăzneţ ca o pisică flămîndă, se căţără pe burlanul de tablă, cu riscul să-şi rupă ghearele, şi privi printr-o şuviţă de geam, pe care n-o astupase perdeaua. Bătrînul şi cu mica-i şi capricioasa-i prietenă mîncau lapte dintr-o strachină...

Năstase înghiţi în sec şi coborî revoltat. Apoi sări pe gardul dinspre ierodiaconul Ilarie, se aşeză cum putu pe coadă şi-şi ridică nasul în văzduh. Un foarte vag miros de peşte prăjit îi lărgi nările şi-i cutremură stomacul. Respiră prelung, şi cînd se încredinţă că nu s-a înşelat plecă să-i dea de urmă.

Între Ilarie şi stăreţie locuieşte duhovnicul Grighentie, un bătrîn avar, care nu mănîncă decît ceea ce primeşte de la cazanul de obşte, şi nimeni n-a văzut o firimitură din mîna lui ; nici om, nici cîine, nici pisică. „Prin urmare, gîndi Năstase, mirosul de peşte nu poate să vie decît de la Ilarie sau din bucătăria stareţului."

Cotrobăi cu ochişorii-i verzi şi ascuţiţi prin faţa chiliei ierodiaconului şi văzînd că uşa e închisă şi ferestrele perdeluite, ca şi la Porfirie, se urcă din nou pe acoperiş. Îşi lungi gîtul peste marginea de dincolo şi băgă seamă că şi în dos e închis şi pustiu.

Îl prinse mare mirare, întrucît bucătăria lui Ilarie e aci, iar mirosul tot mai puternic de peşte prăjit era sigur acum că de la el iese.

Îşi stîrci corpul, şi dintr-o săritură se găsi deasupra coşului. Aci îşi dădu seama imediat că fumul subţire ce se strecoară prin sita de sîrmă din chepeneagul urloiului nu e de lemn, nici din coceni, ci de friptură de peşte. Aşadar, părintele Ilarie, pentru mai bună pază, îşi mutase bucătăria în sobă...

Năstase, în completă neputinţă de a pătrunde înăuntru, se mulţumi să tragă cît mai mult parfum pe nas şi pe gură, apoi strîmbă din cap şi porni mai departe pe coama acoperişului. Traversă indiferent şi chiar plictisit partea duhovnicului harpagon şi se aşeză din nou pe coadă, în colţul din stînga palatului stăreţesc.

De la sine înţeles că nu-l interesează nici ciubucele trase pe sub streaşina clădirii, dreasă de curînd, şi nici antena de aramă de deasupra, prin care preacuviosul Gherasim ascultă „radiojurnalul" şi glasul unduios al lui Fănică Luca. Observă mai întîi că storurile de la ferestre nu sînt lăsate. Apoi ridică nasul şi constată că fumul ce iese pe coşul din fund nu prezintă nimic suspect. Îşi aruncă ochii spre bucătărie şi văzu uşa de perete, iar pe părintele Pavel, bucătarul, făcîndu-şi provizie de lemne în dosul stăreţiei.

Neştiind ce să creadă, vru să se coboare ca să caute pe cei doi motani ai părintelui stareţ, să-i întrebe cum stau cu sănătatea şi mai ales cu ale gurii. Zărind însă uşa deschisă la podul duhovnicului, intră înăuntru fără multă speranţă că va găsi ceva de mîncare. Şi nu se înşelă. Podul părintelui Grighentie e pustiu ca un cap de om normal. Nici măcar o ceapă sau o gutuie spînzurată pe undeva. Doar un şoricel rătăcit din drum îşi căuta loc să treacă dincolo la Porfirie. Năstase strîmbă din nas, dar nu se linse pe bot, fiindcă nu obişnuia să mănînce şoareci. Îi prindea pe unde îi găsea şi-i invita la joacă. După ce îşi făcea cheful, le zdrobea oasele şi-i lăsa locului sau îi de-

punea la uşa părintelui Ghervasie. Acum, fără poftă de joc, cum îl ştim, îl înhăţă dintr-o săritură, îl strînse în dinţi şi-l invită să treacă pe lumea cealaltă.

Păru o clipă să-i încerce gustul, dar renunţă repede. Tot mai spera să-şi facă prînzul cu bucate obişnuite.

Se reîntoarse în colţul terminus al şirului de chilii şi luă din nou seama pe la stăreţie. Nici un miros în văzduh, nici o activitate pe la bucătărie.

Intrigat, se coborî în curtea duhovnicului, sări gardul şi o întinse drept la părintele Axentie. Era curios să vadă cum se află cu stomacul cele şapte mîţe ale sfinţiei-sale.

Îl găsi scuturînd rogojina de praf şi de ce-o fi mai avut pe ea. Pisicile dormeau pe prispă, bot în bot şi cu burţile la soare. Fără să-şi mai ceară blagoslovenie de la cel mai mare, Năstase merse drept la ele, ca să constate a ce le miroase botişoarele : a peşte ? a jumări de ouă ? dar cuviosul Axentie îi bănui gînduri mai necurate, şi-l luă la goană.

Amărît şi cu vederile împuţinate de foame, bietul cotoi sări pe un geam spart drept în săliţa chiliei schimnicului Antonie.

Renumitul nevoitor întru cele pustniceşti se hrănea de obicei cu puţină pîine şi ceapă. Şi numai atunci cînd flămînzirea prea mare nu-i mai îngăduia să facă metanii şi să-şi citească rugăciunile. Iar băutură, obişnuia numai apă curată de la izvor. Aşa îl cunoştea lumea şi aşa trebuie să fi fost, cu toate că nu arăta prea firav la trup şi prea galben la faţă. Dar Năstase îl găsi mîncînd pîine cu... slănină. Îşi schimbase meniul, probabil ca să nu miroasă a ceapă...

Cotoiul socoti că a dat peste chilipir şi-şi fîţîi coada. Cuviosul Antonie însă, bănuind probabil că a venit Diavolul ca să-şi arate pe faţă bucuria, ba chiar să-i amintească prezenţa unei carafe pline sub pat, apucă un curmei şi rosti un blestem. Cînd eşti schimnic şi

mănînci slănină în săptămîna mare, nu se cade să ai de martor nici măcar pe Satana.

Bietul Năstase abia înnimeri gaura pe unde intrase. Cît pe-aci să se aleagă şi cu o vătămare.

După o scurtă zăbavă dincolo de gard, se hotărî să încerce la părintele Arsenie. Era cu neputinţă, gîndi el, ca mîncăciosul Achepsim, dulăul arhimandritului, să stea flămînd pînă la acest ceas.

Dar casa marelui eclesiarh se află tocmai în fundul mănăstirii, şi Năstase era prea grăbit, să facă atîta cale. Mai ales că n-avea nici speranţa unei izbînzi. Poate că dulăul a mîncat tot. Ori nu s-a sculat şi se supără cînd cineva, care mai e şi pisică, îi strică somnul. Aşa că se reîntoarse la stăreţie. Era mai aproape. Şi-l intriga lipsa bucătarului de la datorie. Cu atît mai mult cu cît ştia bine că rost de cotoi pe varză e întotdeauna pe la locuinţa celui mai mare.

Ierodiaconul Evloghie, ucenicul de mînă dreaptă al părintelui stareţ, tocmai vorbea în faţa uşii deschise cu nişte vizitatori de la oraş care aveau evlavie să fie blagosloviţi de preacuviosul Gherasim. Le explica sfinţia-sa pentru care motiv nu li se poate împlini creştineasca dorinţă. Părintele stareţ stă retras, nu mănîncă, nu bea, nu vorbeşte, se roagă şi meditează. Desigur, la cele sfinte. Trei zile şi trei nopţi. Era tradiţia ca întreaga săptămînă de la începutul sfîntului şi marelui post să nu vadă faţă de om şi să nu bage nimic în gură. Abia la vecernia de sîmbătă să-şi curme retragerea, să ia un ceai cu pîine uscată şi să apară în mijlocul fiilor săi duhovniceşti.

Acum însă nu mai e cu putinţă să se dezintereseze şase zile de mersul mănăstirii. Vizite oficiale, procese pentru încălcări de hotare şi pentru „scornituri de-ale duşmanilor", inspecţii peste inspecţii, lipsă de încredere în nacealnicii aşezaţi pe la diferite treburi, drumuri lungi şi obositoare la vie, zăboviri forţate şi pre-

lungite în oraş, toate acestea îi răpesc atîta vreme părintelui stareţ, că abia poate să rupă trei zile dintr-un an ca să-şi mai facă în taină şi în linişte îndatoririle călugăreşti.

Şi mult i-ar mai place părintelui Gherasim, cu toate că nu e bătrîn, să se ocupe numai de cele călugăreşti ! Să se roage, să facă metanii, să postească... Ar fi în stare să nu mănînce cinci zile pe săptămînă, ca sfîntul Eftimie, şi să nu lipsească de la biserică. Dar dacă nu se poate... Trei zile pe an, însă, tot stă închis şi se roagă, postind şi lăcrămînd pentru păcatele oamenilor şi pentru neputinţa preacuvioşiei-sale de-a nu avea vreme să împlinească zi cu zi şi ceas cu ceas podvigul călugăresc [1]...

Vizitatorii găsiră argumentul foarte puternic şi plecară mîhniţi că n-au avut posibilitatea să sărute dreapta unui stareţ atît de însetat după cele sfinte. Dar Năstase nu crezu sau n-auzi spusele cuviosului Evloghie şi, furişîndu-se pe la spatele lui, pătrunse în sala stăreţiei şi se piti în dosul unei canapele. Credea el că vătaful ucenicilor părintelui stareţ se va înapoia pe coridor şi va putea să-l urmeze, fie în sufragerie, fie în bufet.

Dar Evloghie încuie uşa pe din afară şi plecă în mănăstire.

Bietul cotoi începu a bănui şi el că mai-marele mănăstirii flămînzeşte într-adevăr pentru mîntuirea sufletului şi regretă că s-a prins aci. Ori poate că a şi mîncat ? Dar dacă o fi acum la masă ?...

Îşi ascuţi urechile şi ascultă la uşă. Nici cel mai mic zgomot.

Aşteptă să apară vreun ucenic cu mîncare sau cu farfuriile goale. Nimic !

---

[1] Canonul călugăresc.

— Dar unde sînt cei doi cotoşmani, de nu dau nici un semn de viaţă ?

Îşi dublă vederea şi descoperi uşa de la cerdacul din dos puţin crăpată. O împinse cu capul şi-şi făcu loc. Cunoscînd bine toate colţurile, dintr-o săritură fu pe masa de lîngă perete.

Dincolo e cămara cu sticle înfundate şi cu miere. Ştia aceasta dintr-o vizită anterioară... Totuşi, s-ar putea, întîmplător, să se găsească şi ceva de mîncare.

Fiind geamul deschis, îşi făcu loc ca vai de el printre ocheţele mici ale gratiei de fier, dîndu-şi în chipul acesta şi mai bine seama cît e de flămînd, şi se strecură dincolo.

În odaia dintre cămară şi salonul secundar, odaie care serveşte de dormitor preacuvioşiei-sale, se auzea vorbă. Năstase bănui că stareţul îşi mîngîie cotoii... sau poate că le citeşte şi el ceva din cartea sfîntului Doroftei. Imediat, însă, prinse sunet de furculiţă, clefăituri şi îndemnuri la mîncare.

Simţi că se învîrteşte casa cu el. Vru să ţipe, să tragă cu ghearele pe uşă, dar se potoli repede şi aşteptă mila Celui-preaînalt. Părintele stareţ îşi iubea numai pisicii lui.

Şi Cel-preaînalt îi ascultă rugăciunea.

După puţină aşteptare, care totuşi i se păru destul de lungă, mai-marele obştei îşi trecu merindele... duhovniceşti în cămară. Un purcel fript la tavă, din care lipseau picioarele de dinapoi şi urechile ; o farfurie cu unt proaspăt, din care lipsea ca o pătrime ; o cutie de ton, înjumătăţită ; o bucată uriaşă de caşcaval găurit ; o farfurie cu icre de ştiucă, una cu bucăţi de plăcintă, un cotor de salam, coji de ouă şi pîine. Atît cît să-i ajungă părintelui Gherasim şi cotoilor

preacuvioşiei-sale în cele trei zile de post, de rugăciune, de metanii, de tăcere şi de meditaţii.

Vă închipuiţi bucuria lui Năstase.

Felicită — în gînd, fireşte — pe părintele stareţ pentru curajoasa înfruntare a Scripturilor, îşi bătu joc de sfaturile lui Ghervasie şi de opreliştele sfîntului Doroftei şi se ospătă împărăteşte, în timp ce stareţul fuma şi citea jurnalul ca să i se facă somn...

Nici Matei nu ţinu seamă de predica părintelui Ghervasie şi de pilda celor din Ninive. După ce ascultă preţ de-un sfert de ceas văicărelile bibilicilor, îşi aduse aminte că e la fel de flămînd şi-şi căută tovarăşul să se sfătuiască. Negăsindu-l, renunţă să mai încerce un demers pe lîngă stăpîn şi hotărî să-şi afle norocul prin vecini.

Primul gînd îi fu la părintele Vitalie. Nu de alta, căci îl ştia şi el că e hapsîn, dar fiindcă era mai aproape şi tocmai ieşise la poartă.

Şi mai ştia că părintele Vitalie n-are chef să tragă aer, rezemat de parmaci, decît îndată după masă. Şi că fără ochelari sfinţia-sa nu vede mai departe de vîrful nasului. Ori a citit prea mult, gîndi Matei, şi-l dor ochii, ori vrea să arate lumii că în prima zi a postului nu vrea să vadă ce se petrece în văzduh şi nici pre pămînt.

Îi ascultă tuşitul şi-l găsi ca de om care a mîncat bine şi a tras şi o ţigară, două după masă. Îi examină pîntecele cît o măgură şi văzu cureaua încinsă tot pe dedesubt, ca de obicei. Trase cu urechea la respiraţia greoaie, ca de om gras, după o masă îmbelşugată. Observă că uşa e deschisă şi se linse pe bot. Un miros uşor de varză cu carne îi aminti zilele frumoase de Crăciun.

Intră în bucătărioară, dar nu găsi nimic d-ale mîncării. Nici o firimiţă de pîine măcar.

Îşi lărgi nările şi o luă pe dîra mirosului. Dublîndu-şi toate simţurile, descoperi în coridorul întunecos care duce la umblătoare o oală mare, ferecată cu pînză şi cu sfoară, iar deasupra oalei — un hartap de pîine învelit în jurnal şi o furculiţă pusă de-a curmezişul.

Mirosi oala, mirosi şi furculiţa şi se încredinţă că ieromonahul Vitalie va cînta canonul cel mare al sfîntului Andrei cu gîtlejul uns de sarmale. Nu era momentul să-l condamne şi nici să-l felicite. Trebuia procedat repede.

Trase cu dinţii de sfoară, dar nu cedă. Înfipse ghearele în înveliş, dar nu izbuti — nici pînza s-o rupă, nici oala s-o răstoarne. Oftă a neputinţă şi se mulţumi să spele furculiţa. Apoi ieşi pe unde intrase şi o tuli drept în partea de dincolo, la chilia cuvioşilor monahi Acachie şi Isaia. Îi ştia de oameni săraci, dar avusese prilej să le cunoască şi dărnicia.

Găsind aci totul ferecat — şi uşi, şi ferestre —, se căţără pe-un arac rămas din toamnă, cu lujeri de fasole, şi se urcă pe acoperişul umblătoarei, care la mănăstiri formează un puţ adînc în partea din dos a chiliilor. Cînd se chiorî, aşa, de curiozitate, prin spărtura din coamă, zări pe cuviosul Isaia zgribulit şi cu uşa închisă, cinstindu-se cu pîine şi cu ouă fierte...

Bănuind că sfinţia-sa şi-a mutat sufrageria într-un loc atît de puţin potrivit ca să nu-l vază tovarăşul postind, rînji ca un ticălos, apoi scoase un „miau“, ca să-şi arate prezenţa. Dar părintele Isaia, în loc să-l poftească la masă, îşi făcu cruce, îşi întoarse spatele şi continuă să îmbuce hoţeşte.

Matei, ofensat, îl stuchi de sus, apoi se încovoie pe după marginea acoperişului chiliei şi pătrunse în pod,

pe sub streaşină. Căci chiliile din acest şir sînt vechi, aproape în stare de ruină, cu ferestre unde nu te aştepţi şi întărite unde n-ai gîndi.

Un clefăit uşor şi un miros de brînză de Brăila, fabricată în satul vecin, îl duse la o descoperire senzaţională. Cuviosul părinte Acachie, înfăşurat într-o dulamă groasă şi cu capul înfundat într-o căciulă de oaie, se înfrupta în dosul coşului, din pîine şi brînză. Desigur pentru aceeaşi pricină ca şi fratele său întru Christos.

Bietul Matei ciuli mucalit din urechi şi închise şiret dintr-un ochi. Apoi, silit de stomac să-şi uite demnitatea de cotoi boierit, se postă în faţa lui Acachie, cu aer de milog.

— Miaau !

— Tu eşti, drace ?

— Miaau !

— Nu ţi-a dat părintele Ghelasie să mănînci ?

— Miaau !

— Vrea să arate că posteşte, ai ?

— Miaau !

Părintelui Acachie i se făcu milă şi-i dădu puţin miez de pîine. Matei îl mirosi cu toată bunăvoinţa, dar nu-l mîncă. Nu cunoştea gustul pîinii fără pic de unsoare.

— Miaau !

Acachie îl ocărî ca pe-un cerşetor mofturos şi-l pofti să plece. Apoi se milostivi şi-i dădu din mînă boţul de brînză ce-i mai rămăsese, însoţit de-o mîngîiere prietenoasă pe spinare.

— E bună, taică ?

Era bună, fireşte, dar prea puţină. Abia cît să întărîte şi mai rău stomacul motanului.

— Miaau !

— Nu mai e...

Matei se făcu că nu pricepe, doar-doar va mai scoate călugărul ceva de pe undeva. Dar acesta, în lipsă de alte bunătăţi, îşi continuă prînzul cu pîine goală.

Văzînd că n-are încotro, Matei îşi răsuci coada în semn de mulţumire sau de protest şi se reîntoarse la gaura de pe umblătoare. Însă părintele Isaia nu mai era acolo. Îşi încolăci iarăşi coada şi o luă întins pe coama şirului de chilii, pînă la capăt. Nu se mai opri nicăieri. Erau aci numai călugări săraci şi evlavioşi.

Se coborî în curtea părintelui Avemelec, şi de aci porni, fără multă tocmeală, către casierul sfintei mănăstiri.

Părintele Daniil a deschis larg ferestrele din mijlocul geamlîcului şi se închină cu evlavie în dreptul lor, cu faţa spre răsărit, numărînd plecăciunile făcute Domnului, pe şiragul uriaş de metanii de lînă.

Nu-l stinghereşte faptul că-l văd fraţii. Cu atît mai bine : să ia pildă de la cuvioşia-sa şi să se roage şi ei. Şi apoi, de gura celor clevetitori nu-i chip să scapi. De te fereci în chilie, vor scorni cîte Dracul le suflă la ureche. Făcîndu-ţi pravila la lumina zilei, te vor categorisi printre făţarnici, şi mai mult nimic. Iar oprelişţele Scripturii s-au învechit şi s-au banalizat. „Să nu ştie stînga ce face dreapta“ şi „Nu te arăta oamenilor că posteşti“ sînt vorbe pe care nu le respectau întocmai nici marii cuvioşi din Tebaida şi din Paflagonia.

Matei se urcă pe banca de la poartă şi-l cercetă cu ochi pătrunzători, printre uluci. După încovoierile mici şi cam forţate faţă de lungimea şi uscăciunea trupului, bănui că şi cuvioşia-sa a călcat tipicul.

Își linse buza de sus și se strecură în curte. Se cățără pisicește pe burlanul de ploaie, apoi o coti la dreapta pe mica streașină de tablă, menită să scurgă apa de pe geamlîc, și se opri în marginea ferestrelor deschise. Cînd părintele Daniil făcu — poate din greșeală — o plecăciune mai adîncă, Matei își luă inima în dinți și intră în cerdac. De-aci, mîșa-mîșa pe pălimar, pînă se coborî pe spatele unui scaun și apoi pe sala din mijloc.

Ca unul ce nu e încă trecut în statele mănăstirii, Matei făcea prima vizită cuviosului casier. Nu-i fu însă greu să deosebească sufrageria și bucătăria de celelalte încăperi.

Trase cu urechea la ușa bucătăriei și auzi zgomot. Pricepu imediat că fratele Niculae, ucenicul părintelui Daniil, spală vasele ; și-și mușcă limba. Vru să-i ofere ajutorul, dar se temu să nu fie refuzat. Cercetă ușa de la sufragerie și o găsi închisă. Trecu descurajat în cerdacul din dos, și aci purcese cu coada între picioare către dulapul din fund. Îl mirosi atent pe dedesubt și pe la încheieturi și-și linse mustățile. Se uită înapoi cu ochi vicleni, ridică urechile drept în sus, ca să le pleoștească îndată de vîrf, apoi jucă totul pe-o singură carte. Ce-o fi o fi. La urma urmei, ce-o să-i facă dacă l-o prinde ? Nici la postul de jandarmi n-o să-l ducă, nici la judecata soborului n-are să-l trimită. Cel mult o vergea pe spinare și o fugă sănătoasă.

Își înfipse ghearele zdravăn și-și făcu loc între ușile dulapului. Cu mirosu-i ager, deosebi în întunericul dinlăuntru un foarte ușor parfum de marinată, lîngă unul greu de brînză și altul mai plăcut de plăcintă. Nu era desigur nici locul, nici timp să aleagă,

dar nu putu să se împotrivească ispitei, și căută peștele înecat în untdelemn și în foi de dafin.

Îl descoperi repede, închis într-un borcan de sticlă. Rezistă străchinii cu brînză, ce-i făcea semne, și se cățără pe vasul de marinată. Încercă să apuce cu dinții de sfoara înfășurată pe marginea capacului de pînză, dar, grăbit și enervat cum era, călcă cu picioarele din urmă în strachină și căzu cu ea grămadă, urmat imediat de cîteva farfurii deșarte și de însuși borcanul cu marinată.

Speriat de această voinicească ispravă, Matei ceru protecția unui vraf de jurnale și așteptă urmările.

Fratele Niculae, alarmat de zgomot, nu zăbovi să vie la fața locului și să constate stricăciunea cășunată așa, din cer senin. Se închină ca în fața unei minuni și fugi să raporteze celui mai mare.

Între timp, hoțul ieși din ascunzătoare, își vîrî capul în borcanul spart și înhăță o coadă de șalău cît o zi de post. Apoi se repezi cît îl ținură picioarele și o zbughi pe unde intrase, în huiduielile fratelui Niculae și întru sminteala părintelui Acachie, care tocmai trecea cu donița la apă.

Cînd ajunse Matei acasă, găsi pe Năstase lingîndu-și botul la soare. Îl pofti la ospăț, dar Năstase îl refuză politicos, fără să-i explice dacă e sătul ori dacă nu obișnuiește să mănînce de furat. Se mulțumi numai să-i curețe capul de sos, ca și Matei să-i spele în urmă mustățile de unt proaspăt și de zahăr de pe plăcintă. Apoi se lungiră cu burțile la soare și așteptară urgia lui Dumnezeu.

— Te uiți, mă Ghelasie ? grăi Ghervasie cînd ieșiră spre biserică și-i văzu tolăniți pe caldarîm. Niște lighioane fără cuvînt și fără judecata omului, și nu

mai fac atîta caz de foame. Dar noi, călugări şi preoţi, cu capul plin de Scripturi, să nu putem înfrîna stomacul de la poftele lui ? Am fi mai prejos de judecata acestor pisici şi mare pată am căşuna pe rasa de monah...

Dar Ghelasie observă burţile cam umflate şi nu dădu nici un răspuns. Ba chiar se bucură în sinea lui la gîndul că motanii se vor fi ospătat mai înainte de a se întoarce milostivirea lui Dumnezeu asupra păcatelor lui Ghervasie...

Dar nu zări pe Irodiada. Să fi înţeles ea spusele *Bibliei* despre jertfa celor din Ninive ? Ori a plecat după cerşit şi după furat ? Se întristă la gîndul că năstruşnica idee a lui Ghervasie îi va împinge vietăţile către fapte urîte şi mai pedepsite de canoane decît însăşi nepostirea, dar amînă răfuiala, ca să nu-şi strice inimile cu care mergeau să guste frumuseţile negrăite ale canonului ieşit din pana inspirată a sfîntului Andrei Criteanul.

VIII

Slăbiciunea firii omeneşti

E linişte peste tot. Nu se mai aud nici cocorii, a încetat şi freamătul ramurilor goale, turburate de vîntul ce se pornise dinspre baltă, s-a pierdut şi gîlgîitul clopotelor trase pentru slujba pavecerniţei.

În toată mănăstirea — nici o mişcare, nici o ţipenie. Nu se vede şi nici nu s-aude nici om, nici dobitoc,

nici pasăre. Un călător abătut aci de oboseala drumului şi de apropierea înserării ar bănui că vremea somnului începe în sfintele mănăstiri înainte de apusul soarelui. Sau că un vînt otrăvit, adus de Satana de pe cine ştie ce meleaguri ciumate, a stins într-un ceas toată suflarea ca să împuţineze oastea lui Christos şi să-şi pregătească astfel biruinţa asupra celui ce l-a gonit din cer.

Dar sfinţii şi cuvioşii călugări nici n-au murit, nici nu s-au culcat să doarmă. Ci s-au adunat în paraclisul cel mare, ca să cînte sau să asculte canonul sfîntului Andrei.

S-au dus toţi în păr, de la bătrînul arhimandrit Porfirie pînă la cuviosul Pimen bucătarul, de la eclesiarhul Arsenie pînă la nevinovatul părinte Ioanichie cel cu porcul minunat. Numai părintele stareţ continuă să postească şi să se roage, ferit de vederile fraţilor, dar, izolat cum e, mai expus loviturilor întunecatului vrăjmaş al neamului omenesc...

Toţi sînt înfăşuraţi în rase şi în camilăfci, iar părintele Antonie, schimnicul vestit pentru marea lui înfrînare, a venit îmbrăcat în mantia-i plisată, semn al nestricăciunii şi al curăţiei...

Şi toţi au stomacurile goale... fiindcă aşa porunceşte tipicul călugăresc să se cînte stihurile sfîntului Andrei : fără nici o turburare a gîtlejului. Căci „pîntecele flămînd ajută la stăruinţa în rugăciune şi aduce cunună sufletului“, scrie fericitul Macarie către monahii de sub ascultarea sfîntului Pahomie cel Mare.

Au sosit şi călugări străini de loc... De prin Tebaida şi din Anatolia... Din pustiul Iordanului şi mai departe, dinspre Eufrat... Cuvioasa Maria Egipteanca a venit în rasa dăruită de stareţul Zosima, iar marele

Arsenie — cu nelipsitu-i şervet, în care-şi adună lacrimile ce-i curg fără încetare...

Sfîntul Antonie şi cu Pavel din Teba şi-au părăsit ascunzătorile din stufişurile Nilului şi au venit : primul rezemat în toiagul cu care a speriat pe ciracii lui Scaraoschi, iar al doilea mai gîrbov încă, îmbrăcat în rasa-i împletită din frunze de finic...

Sfîntul Pahomie a lăsat pe bătrînii pustnici din Paba în grija Celui-de-sus şi a venit însoţit de Sur, de Pafnutie, de Cornilie şi de preaiubiţii săi ucenici Orsisie şi Teodor cel sfinţit...

Iar sfîntul Onufrie n-a sorbit azi nici rouă, nu şi-a luat nici porţioara de smochine şi a sosit în grabă, înfăşurat, ca şi în pustiul de lîngă Ermopoli, în părul capului şi în barba-i nesfîrşită...

Cuviosul Ilarion a părăsit peştera de lîngă Gaza şi a venit, nemîncat din zile uitate şi îmbrăcat în mantia de piele dăruită de sfîntul Antonie...

A venit şi chinuitul Ioan Colibaşul, şi cuvioasa Apolinaria, şi Sara, şi Singlitichia, şi Melania Romana, şi Sava cel sfinţit, şi Pimen cel Mare, şi Macarie Alexandreanul, şi Marcu din Etiopia, precum şi Atanasie din Athon, însoţit de Maxim cel cu chiliile de frunze şi de cuviosul Grigorie Sinaitul...

Toţi au venit încă de la începutul slujbei, aşa cum scrie la cartea bunului călugăr ; numai sfîntul Teodosie, aflîndu-se în ceartă aprigă cu împăratul Anastasie, a cărui minte se vătămase de eresul lui Eutihie şi a lui Sevir, a sosit abia după ce părintele eclesiarh şi cu ieromonahul Vitalie — primul în dreapta, şi al doilea în stînga — ajunseră pe la jumătatea canonului cel mare...

— „Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă !

Se apropie sfîrşitul, suflete, se apropie, şi nu te grijeşti, nu te găteşti ! Vremea se scurtează, scoală-te ! Aproape, lîngă uşă, e judecătorul. Ca un vis şi ca o floare trece vremea vieţii... Pentru ce în deşert ne turburăm ?

Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă !

Somaniteanca a primit pre cel în drept cu gînd bun, iar tu, o, suflete, n-ai adus în casă nici străin, nici călător...

Izvor de viaţă te-am cîştigat pre tine, surpătorul morţii, şi-ţi strig din inimă, mai înainte de sfîrşit : greşit-am ! Milostiveşte-te şi mă miluieşte !

Cuptorul patimilor arde sufletul meu, ci cu roua milei tale potoleşte-l, cela ce ai izvorît nepătimire prin răstignirea ta.

Preasfîntă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pre noi !

Cuprins sînt de furtună şi de întreitele valuri ale păcatelor. Ci tu, o, maică, mîntuieşte-mă şi mă scoate la limanul pocăinţii.

Gol sînt spre a intra în cămară. Gol sînt şi de a merge la nuntă şi la cină. Candela mi s-a stins, fiind fără untdelemn, cămara mi s-a închis pe cînd eu dormeam. Cina s-a mîncat, iar eu, fiind legat de mîini şi de picioare, am fost lepădat afară.

Trupul mi-am spurcat, sufletul mi-am întinat, peste tot m-am rănit. Ci ca un doftor, Christoase, tămăduieşte-mă prin pocăinţă. Spală-mă, Mîntuitorule, şi arată-mă mai curat decît zăpada.

Suflete al meu, suflete al meu, scoală ! Pentru ce dormi ? Sfîrşitul se apropie şi vei să te turburi. Deşteaptă-te dar, ca să se milostivească spre tine Christos, cel ce este pretutindenea şi toate le plineşte..."

Ieşirea din biserică se face, ca întotdeauna, după ierarhie şi după vechime. În frunte — preotul care a slujit, apoi arhimandritul Porfirie, slab şi gîrbov, cu ochii aproape ascunşi de sprincene, şi cu barba vîrîtă în gulerul blănii de vulpe. Urmează cuviosul Arsenie, apoi Daniil, Vitalie, Ghervasie, Ghelasie şi ceilalţi, pînă la paracliserul de rînd.

După terminarea slujbei din biserică, părinţii călugări obişnuiesc să se mai întrebe de sănătate şi cîteodată chiar de cele duhovniceşti ; acum însă, răpiţi fiind cu mintea de frumuseţea cîntărilor şi de uşurinţa pîntecului, precum şi mai conştienţi ca orişicînd de greutatea răspunsului pe care-l vor da în faţa dreptului Judecător, păşesc încet, în pasul bătrînului din frunte, tăcuţi, smeriţi şi gînditori. Abia cînd clopotul cel mai mic îndrăzneşte să spargă această linişte senină, care învăluie întreaga mănăstire cu clinchetele lui slăbănoage, se mai trezesc şi cuvioşiile-lor din meditaţii, îşi zîmbesc ironic, se lovesc cu coatele şi chiar îşi suflă un cuvînt de puţintel haz.

Şi au dreptate. Pentru o felie de varză acră nu era nevoie de atîta zgomot. Sune clopotul pentru masă în zilele de dezlegare, cînd mai găseşti la cazanul părintelui Pimen o strachină de borş cu peşte orb, sau una de fasole lăsată într-adins mai tare, ca să mai fiarbă şi în stomac. Atunci merită să se facă oarecare gălăgie. Dar acuma ?

Astfel gîndesc toţi, dar nu cîrteşte nici unul. Dimpotrivă. Proistoşi, care au bucătari şi ucenici şi deci n-au nevoie să se ostenească în persoană ca să-şi ridice „mîngîierile“ de la cazan ori de la chelărie, îşi cer acuma blagoslovenie de la smeritul Isidor, nacealnicul putinelor cu varză şi cu murături, şi aşteaptă

răbdători să li se dea tainul scris în pravili pentru începutul Păresimilor. Aceasta ca să arate celor mai tineri că preacuvioşiile-lor, cu toată cinstea în care se află, se închină în faţa sfertului de varză, deşi le-ar da mîna să înceapă postul cu icre de ştiucă şi cu marinată de măsline. Căci puterea de a lega şi a dezlega n-a dat-o Christos preoţilor ca s-o folosească numai pentru alţii, ci şi pentru ei înşişi atunci cînd sînt încolţiţi de nevoi...

Nici măcar farfurii sau străchini nu şi-au adus fruntaşii mănăstirii. Şi Porfirie, şi eclesiarhul, şi casierul, şi Policarp economul şi-au luat varza în mîna goală şi o duc la chilie în podul palmelor, cum ar duce anafură sau însuşi trupul Mîntuitorului...

Ghervasie priveşte cu neîncredere smerenia lui Arsenie şi a lui Daniil, apoi ia porţia lui Ghelasie şi o aşează peste a sfinţiei-sale. Îl văzuse că-i face ochi prea dulci şi-i era teamă să nu cază în ispită.

— Nici varză goală nu mă laşi, omule, să mănînc ? îi observă acesta cu drept de supărare.

— Nici. Timp de patruzeci de zile, Mîntuitorul n-a luat nimic în gură. Nici măcar o lingură de zeamă — darmite un sfert de varză !

— Mîntuitorul ar fi putut să postească o sută de ani, şi chiar pînă la sfîrşitul veacurilor, fără să-i cadă leşin la inimă. Tu te potriveşti cu Dumnezeu, nevlegule ?

— Păi atunci nu mai era Dumnezeu, mă zevzecule ! Luase şi el fire omenească. N-ai citit în Scripturi ? Dar Moise cum a răbdat şase săptămîni pe muntele Sinai ?

— L-a întărit Dumnezeu, ca să fie vrednic a primi tablele legii. Dar tu poţi să rabzi pînă la marginea

gropii, şi n-ai să pupi minunea din muntele Sinai. Şi apoi, să mă ierte Cel-de-sus, ai fost tu lîngă Moise ca să vezi dacă n-a luat în gură măcar acolea, o zmeură ori o fragă ? Iar dacă o fi avut obicei să fumeze, să nu tragă el din ţigară măcar de două ori pe zi ?

Cînd auzi Ghervasie de ţigară, simţi că i se usucă buzele şi i se dublează beregata. Şi... o lăsă mai moale.

— Barem două zile, mă Ghelasie...

Cînd ajunseră acasă, cotoii tocmai se deşteptaseră dintr-un somn lung şi însorit şi se întindeau pe treptele de piatră de la intrare.

— De foame se întind, grăi Ghelasie amărît.

Şi-i fu ruşine să-i întrebe de vorbă. Dar Ghervasie îi strigă pe nume şi le mulţumi pentru ascultare.

— Mînca-i-ar taica de băieţi smeriţi şi cuminţi ! Ca nişte călugări adevăraţi.

Motanii îi priviră batjocoritor şi se linseră semnificativ pe botişoare.

— Eu fac prinsoare că sînt sătui, grăi Ghelasie, aproape vesel.

Dar Ghervasie nu crezu.

— Doamne fereşte ! Tu ştii că şoarecii nu le plac, iar la vrăbii nu sînt obişnuiţi. Ce erau să mănînce ? Mană din cer ? Nu-i aşa, tăiculiţă, că vă osîndeşte degeaba ?

Drept răspuns, cotoii îşi scoaseră limbile şi le învîrtiră pe sub mustăţi.

— Tu nu pricepi, mă Ghelasie, ce vor ei să spună ? Cică ar dori să bage ceva pe sub nas, dar zor mare nu e. Au început să se obişnuiască. Nu-i aşa, Năstăsică ? Mai bine te-ar chema pe tine Ghelasie decît pe lacomul ăsta de stăpînă-tău.

Apoi, ca să întărîte încă foamea lui Ghelasie, îi arătă porţiile de varză, făcînd cu ochiul.

— Ce bună ar fi acum tăiată mărunţel, apoi rumenită în tigaie şi cu cîrnaţi deasupra ! Da să fie şi un clondir cu vin — ştii, din ăla de care bea părintele stareţ...

Ghelasie îşi lărgi fălcile, le strînse la loc şi oftă printre dinţi. Ghervasie se rugă lui Dumnezeu ca să-l întărească, apoi încuie varza în bucătăria sfinţiei-sale şi căută surcele, ca să aprindă focul în sobă. Rîndul lui Ghelasie să-l certe.

— Crezi tu că Moise cînd a postit patruzeci de zile şi-a luat godinul cu el în vîrful muntelui ? Ori sfîntul Macarie Egipteanul o fi avut teracotă în peşteră ? Dacă vrei să-ţi pedepseşti trupul pentru îndestularea de pînă azi-noapte, nu-l supune numai foamei, ci şi setei şi frigului... Umblă desculţ prin ciulini şi prin mărăcini, ca sfîntul Pahomie ; culcă-te cu femei desfrînate fără să te atingi de ele, ca sfîntul Vitalie ; aşează-te într-o peşteră plină de şerpi veninoşi, ca sfîntul Grigorie Decapolitul ; leagă-ţi fiare de grumazi, ca Isachie de la Pecerska Kievului, ori urcă-te în vîrful salcîmului şi stai acolo măcar trei nopţi, dacă nu treizeci şi şase de ani, ca sfîntul Simeon Stîlpnicul. Îmbracă-ţi anteriul cel bun şi ia-ţi culionul de catifea de mătase, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti. Dar nu te întinde pe saltea moale şi la căldurică de douăzeci de grade, făţarnicule !

Ghervasie se gîndi la plapuma-i groasă, care singură putea înlocui, în noapte de martie, o sobă încălzită. Bucurîndu-se că are prilejul să-şi îndatoreze vecinul, aruncă surcelele peste cerdac.

— Poftim ! Ca să n-ai pricină de cîrtire şi nici de sminteală !

Și cîntînd condacul[1] canonului mare — *Suflete, suflete al meu!* — porni voios pe treptele ce duc la gîrlă.

Ghelasie privi lung în urma lui, apoi ridică din umeri și-și căută orătăniile. Le găsi în dosul casei, resemnate, dar fără gînd să intre la culcare. Mîngîie curcanul pe creastă, trase pe Costache de cioc, pe Makensen de gușă, pe Agatoclia de coadă, pe bibiloi de moț, apoi se uită cu dușmănie după Ghervasie și îi făgădui ceva în gînd.

Porcii țipaseră pînă-și pierduseră glasul. Acum stau culcați pe cîte-o ureche, cu ochii închiși numai pe jumătate și se vaietă în surdină, ca niște robi ce nu se mai bucură de mila stăpînului.

Ghelasie îi mîngîie ușor pe rîturi, îi scărpină pe unde ajunse, le grăi cuvinte de îmbărbătare, pîndind cu gînd de înșelăciune mișcările lui Ghervasie.

Acesta, inspectînd închizătoarea peștelui, observase cu strîngere de inimă că deasupra apei plutesc icre de știucă. Și călcîndu-și hotărîrea luată de dimineață de a evita să mai umble cu pește în aceste trei zile rînduite pentru flămînzire, trase cușca afară și constată că plătica, din care spera să scoată o jumătate de kilogram de icre, nu vrea sau nu poate să mai aștepte. Ca să nu piardă bunătate de icre, o scoase din închizătoare împreună cu știucile însărcinate și le urcă la bucătărie, spre nelegiuita operație.

Agonisi o strachină plină. Le curăți de pielițele albe, le dădu sare, și cu multă greutate se stăpîni să nu vîre măcar degetul în gură.

[1] Cîntare scurtă bisericească, rostită în cinstea sfîntului prăznuit în ziua respectivă.

Apoi despică peștele bine și-l sără la rîndu-i, întru a sa nestricăciune.

În acest timp îi veni părintelui Ghervasie o idee îndrăzneață. Citise în *Pateric* despre un cuvios călugăr, care, vrînd să-și încerce puterea de abstinență, răbda de foame privind un șir de smochine atîrnate deasupra patului. Vîrî sfori de tei prin boturile peștelui și-l atîrnă și el în cerdacul din dos, căci înăuntru ar fi fost în primejdie să se strice. Aduse și ultimul cîrnat din pod și-l puse lîngă varză. Mai adăugă un clondir de prăștină, apoi invită pe Ghelasie și pe cei doi cotoi să privească aceste bunătăți și să le cînte din epistola cea către corinteni a sfîntului Pavel...

— „Frațilooor, toate îmi sînt slobode, dar nu toate îmi sînt de foloooos...

Toate îmi sînt slobode, ci eu nu voi să fiu biruihihit de cevaaa...

Bucatele pîntecelui și pîntecele bucatelor ; dar Dumnezeu și pre acela, și pre acelea le va stricaaaa...

Că nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici bîrfitorii, nici curvarii, împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteniiiii.

Drept aceea, fiți îndelung răbdători, frații mei, pînă la venihihirea Doooomnuluuui.

Luați pildă de pătimire rea și de îndelungată răbdare, de prorocii care au grăit întru numele Domnuluuuui.

Iată, fericim pre cei ce au răbdaaat. De răbdarea lui Iov ați auzit, și sfîrșitul Domnului l-ați văzut. Că mult milostiv este Domnul și înduraaaat..."

Bietul Ghelasie își închipui la iuțeală icrele spumegînd de untdelemn și de lămîie, știucile prefăcute în borș cu leuștean, în rasol cu usturoi, în saramură

cu ardei, prăjite în tigaie, şi apăsă cu mîna pe stomac. Apoi îşi făcu o cruce şi plecă strîngîndu-şi fălcile ca să nu cîrtească. Se duse drept la bucătărioara de vară, unde ţinea merinde pentru lighioane. Vîrî un fier între belciuge, şi dintr-o smucitură scoase lacătul. Apoi îşi îndestulă prietenii : porcii — cu rămăşiţe de mîncare şi cu lături, pe care le strîngea într-o găleată anume, iar păsările — cu grăunţe de orz şi de păpuşoi.

Dar unde să fie Irodiada ?

Părintele Ghelasie o căută îngrijorat, bănuind că e supărată ori că a leşinat de foame în vreun ungher şi nu poate să se mai ridice. Abia o găsi, pitită în gluga de lemne vechi de lîngă gardul dinspre Vitalie. O pofti să iasă de acolo şi i se răspunse scurt, încet şi fricos. Vîrî mîna după ea, o mîngîie, îi făgădui mîncare, dar căţeluşa tremura vargă, cu botul pe labe, şi refuză să-l asculte.

Ce să aibă Irodiada ? se întrebă cuviosul, mirat, fiindcă o ştie blîndă, supusă şi foarte simţitoare cînd i se arată prietenie. Se gîndi atunci s-o momească cu ceva mîncare, dar n-avea de nici unele. Nici măcar o cojiţă de pîine. S-ar fi urcat în pod să taie un căpătîi de cîrnat, dar îl simţea Ghervasie. Şi cam înciudaţi, cum erau acum, cearta ar fi fost gata.

— Irodiada ! Fetiţa taichii ! Ce te doare, taică ? Eşti supărată că te sileşte nebunul ăla să flămînzeşti ? Te doare ceva ? Te-a lovit vreun diavol de frate, sau te-a pişcat dihorul ? Ce ai, taică, de stai aşa fricoasă şi înghesuită ?

Dar Irodiada se încăpăţîna să rămîie în gluga de lemne. Ghelasie îşi vîrî din nou dreapta după ea şi dădu de coji de ouă... De unde să fie ? Le dibui şi constată că sînt sparte de curînd. Cine să le fi adus

aci ? Şi mai ales cine să le fi mîncat ? Dihorul ? Nu l-a mai văzut şi nu l-a mai simţit de două luni. Irodiada ? I se făcu ceaţă înaintea ochilor. O ştia incapabilă să mănînce altceva decît ceea ce primea din mînă. Şi totuşi, ea a mîncat ouăle...

Opri un blestem ivit pe buze, pentru Ghervasie, şi intră în coteţul păsărilor. Îşi pusese în gînd să nu umble după ouă în zilele hotărîte pentru nemîncare, dar acuma trebuia să-şi dea seama de fapta Irodiadei.

Într-adevăr : nu găsi în cuiburi nici un ou. Nici măcar cuibarele.

Ce se întîmplase ? Biata căţeluşă întrecuse în răbdare pe toate celelalte vietăţi de pe lîngă casa stăpînilor săi. Cînd a văzut însă că stăpînii pleacă la vecernie fără să-i arunce o firimitură, n-a avut încotro şi a plecat drept la casa eclesiarhului. Era prietenă cu Achepsim, dulăul părintelui Arsenie, care o mai ajutase o dată, cînd îi lipseau stăpînii de acasă. Sosise însă prea tîrziu. Jupîn Achepsim glojdorise oasele de miel fript pe care i le dăduse cine îl are, de nu mai rămăsese din ele decît cioturi bune de aruncat la gunoi. N-avea deci nici o putere să-i potolească stomacul. S-a uitat lung şi cu tîlc spre cămara îndestulată a celui ce-l ţine la uşa casei, a strîmbat din cap a neputinţă şi şi-a cerut scuze.

Irodiada, cu toate că după ce luase cunoştinţă de prînzul lui Achepsim era şi mai îmboldită de foame, n-a mai dat tîrcoale prin mănăstire, ci s-a întors cuminte acasă. Ca să uite necazul, şi-a căutat de lucru. O deprinsese Ghelasie să-i aducă ouăle pe care păsările nechibzuite le lasă pe unde le vine sorocul ; şi a plecat în cercetare. N-a găsit însă decît un singur ou, la rădăcina socului dinspre părintele Serafim.

L-a luat binişor în dinţi şi a pornit cu el spre casă. Pe drum însă, nervoasă cum era, l-a strîns prea tare între fălci şi a simţit ud în gură. Speriată de ispravă, i-a dat drumul şi l-a privit cu jale. Apoi... cu interes. Şi-a adus aminte că părintele Ghelasie tot aşa îl face înainte de a-l mînca : îl sparge şi-l pune în tigaie. Poate că uneori îl înghite şi neprăjit...

Şi-a apropiat nasul şi a găsit că mirosul nu e prea atrăgător. În tigaie are alt parfum. Dar mai era loc de mofturi ? Ignorînd eventualitatea unei îmbolnăviri, şi-a vîrît botul în gălbenuş. Pînă să-i simtă gustul, înghiţise tot. A ghicit însă, din ceea ce a mai găsit pe mustăţi, că... nu e tocmai rău.

Ca să se convingă mai bine, a purces îndată către coteţ. Şi cum ştia seama pe aici, nu i-a fost greu să descopere două cuibare clocite şi trei ouă proaspete. Nefiind sigură că face un lucru îngăduit şi în folosul stăpînului, a socotit că e mai înţelept să prînzească în altă parte şi s-a ascuns în gluga de lemne. Abia după ce şi-a îndestulat stomacul a fost în stare să judece mai pe îndelete şi să-şi dea seama că a făcut un lucru rău. Atunci a fost cuprinsă de remuşcări şi n-a îndrăznit să mai iasă din ascunzătoare...

— Trăsni-te-ar Dumnezeu, Ghervasie ! grăi Ghelasie cînd văzu dezastrul.

Căci lui nu-i era de cele cîteva ouă pierdute şi nici de neascultarea căţeluşei, cît se temea că o dată învăţată să fure, cu greu o va mai dezbăra.

Şuieră a neavere şi se porni spre ceartă cu tovarăşul. Iar pornirea îi fu şi mai aprigă cînd auzi pe vecinul Vitalie blestemînd pe „ăi care au păsări şi nu le dau să mănînce". Desigur că sărise careva gardul şi făcuse stricăciune.

Dar cînd deschise uşa şi intră în sală, simţi un miros uşor de friptură, şi nările-i prinseră a se gîdila fără să mai aştepte dezlegare. Iar supărarea împotriva lui Ghervasie se prefăcu într-un mare semn de întrebare.

Îl găsi ocupat ca în zi de praznic şi-şi făcu trei cruci, cu plecăciuni pînă la pămînt.

— Ai căpiat, măi frate ? Din postire desăvîrşită, ai trecut la robia pîntecelui ?

Părintele Ghervasie întoarse plătica de pe plită, puse mălai în tingirea de mămăligă, mai vîrî un lemn în maşină şi apoi binevoi să-i răspundă.

— Dimpotrivă. Am să-l fac pe ticălosul de pîntec să treacă prin toate sudorile iadului. Văzînd smerenia mea precum că ispitirea cu peşte crud, cu icre nebătute şi cu cîrnat fără miros n-a avut putere întru a ne întoarce de la înfrînare — nici pe noi şi nici pe motani —, ce m-am gîndit ? Ia să încerc, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile tuturor sfinţilor, una şi mai şi. Dupre cum vezi frăţia-ta, fac saramură de plătică şi mămăliguţă caldă. Mîncarea noastră iubită. Să le aşezăm pe masă, ca şi cînd ar urma să mîncăm, să punem şi cîte un păhărel de rachiu între ele, să parfumăm saramura cu ardei d-ăl bătăios, apoi să ne aşezăm cu nasul deasupra farfuriilor şi să cugetăm la nemurirea sufletului. Că aşa vom fi şi mai vrednici de mila lui Dumnezeu. Poţi foarte uşor să nu mănînci cînd n-ai de ce te lipi ; dar să te înfrînezi cu masa plină, asta e, mă rog, un lucru aproape peste firea omenească. Şi răsplata de la Cel-de-sus va fi împătrită şi înzecită. Nu m-am gîndit eu bine, frate Ghelasie ?

— Tu bine t-ei fi gîndit, răspunse acesta sec, dar nu prea te ştiu în stare să te joci cu focul...

— Vei vedea. Cînd vrea omul, taie firul de păr în patru. Ş-apoi, „nu merge după poftele tale", zice Iisus lui Sirah. E post, post să fie! Trei zile nu moare nimeni nemîncat. Cu atît mai puţin un călugăr cuvios.

— Parcă o scurtaseşi la două...

— A fost o clipă de slăbiciune, pentru care rog pre Dumnezeu de iertare. Dar acum, iată, sînt hotărît cu desăvîrşire să nu iau în gura mea decît tocmai miercuri seara, după apusul soarelui, un ceiuleţ — de s-ar putea gol. Iar dacă flămînzirea va da trupul întru mare slăbire, voi adăuga, cu blagoslovenia sfinţiei-tale, o cojiţă de pîine uscată.

— Şi... o să te ţii şi de tutun? îl ispiti Ghelasie privindu-l batjocoritor.

Ghervasie tresări ca în faţa unui răspuns greu, înghiţi ceva şi grăi cu aspru glas:

— Şi! Războiul Satanei va fi mai vîrtos aci, dar şi biruinţa mă atrage.

Ghelasie ridică neîncrezător din umeri. Apoi încuie peste tot, astupă crăpăturile pe unde s-ar fi putut strecura afară miros de friptură şi îşi scoase anteriul, ca să dea o mînă de ajutor. Era acuma curios să vadă în ce chip se va isprăvi rîvna aceasta spre cele pustniceşti, ce-l cuprinsese de năprasnă pe Ghervasie.

Aduse din bucătăria cuvioşiei-sale o lămîie şi o sticlă cu untdelemn grecesc şi se apucă să frămînte icrele. Ghervasie se bucură că-l ascultă şi înteţi focul. Apoi întoarse plătica pentru ultima oară, îşi aminti că n-a pus sare în tingirea de mămăligă şi pregăti un castron de pămînt cu apă caldă şi cu ardei, întru întîmpinarea fripturii.

— S-o coci bine... că ai s-o înghiţi cu lăcomie şi să nu-ţi facă rău, îl preveni Ghelasie în rîs.

— Asta are să se întîmple joi după sfînta liturghie. Dar nu saramură de plătică voi dori atunci, ci zeama de fasole din mila părintelui Pimen...

Apoi luă peştele de pe plită, îl bătu pe coaste cu latul cuţitului, îl suflă de cenuşă după care îl rupse în două şi-l pofti să ia loc în castron.

— Ian te uită, frăţioare...

Ghelasie întrerupse o clipă frecatul icrelor şi privi galeş, apoi duşmănos, aburul ce icnea din carnea albă a peştelui. Ghervasie îi pricepu gîndul şi vru să-i arunce o glumă, dar n-o găsi. Cu frică mare şi cu cutremur îngădui nărilor să prindă puţin miros de saramură piperată, apoi înghiţi noduri, poate chiar amigdalele, îşi şterse sudoarea de pe frunte şi apucă făcăleţul. Pînă să mestece el mămăliga, isprăvi şi Ghelasie cu icrele. Le împănase cu ceapă tocată mărunt, le umflase cu un pahar de untdelemn de Hios şi făcuse dintr-o strachină două.

Rînduiră masa pe tăcute, cu şervete, cu furculiţe, cu sticla de rachiu între mămăligă şi între saramură, şi se aşezară cu frică şi cu evlavie. Apoi, cu ochii ţintă la bunătăţile destinate a le încerca puterea de răbdare, se căzniră cuvioşiile-lor să îndrumeze gîndul către înălţimi. La judecata cea mare, la sînul lui Avraam, la focul Gheenei, la cetele sfinţilor şi la fericirea ce-i aşteaptă pe monahii vrednici, întru împărăţia cea veşnică.

Dar nu izbutiră. Golul din stomac nu lăsa mintea să se înalţe, iar mămăliga caldă şi cu friptura de plătică erau mult mai aproape decît cerul...

Oftară neputincioşi şi rămaseră pe pămînt. Făcură sforţări de laudă ca să privească în străchinile cu icre spumoase şi să vadă pe cuvioşii de demult rătăcind

prin pustii şi prin peşteri sălbatice, lungiţi de soare şi strînşi de frig, înţepaţi de muşte şi muşcaţi de şerpi, nespălaţi şi cu părul crescut în voie, prigoniţi de fiare, de oameni şi de draci, ispitiţi de femei şi aruncaţi în lanţuri grele de hegemoni şi de antipaţi căzuţi în eresuri, dar nu izbutiră să vadă decît... icre de ştiucă. Şi nu simţiră decît maţe răzvrătite, apă multă în gură şi moleşeală în trup.

Îşi şterseră frunţile de năduşeală, îşi mîngîiară bărbile, gata să le smulgă, îşi strînseră fălcile între măsele, dar nu-şi pierdură cumpătul. Nici ei şi nici motanii. Aceştia încercară chiar să toarcă, cu ochii închişi şi cu coadele răsucite împrejur, ca şi cînd n-ar fi cunoscut nicicînd gustul peştelui şi al icrelor proaspete. Şi cu cît aburul din mămăligă şi din saramură se rărea, cu atît răbdarea mucenicească a celor patru se întărea.

Văzînd că minunea e încă mai mare decît şi-o închipuise, cuviosul Ghervasie răscoli jarul din maşină şi puse un sfert de cîrnat la fript.

— Te cam întreci cu gluma, îi obiectă Ghelasie cînd simţi că i se lungeşte omuşorul.

— Fără frică ! îl încurajă şi se încurajă Ghervasie. Am pornit război împotriva dracului lăcomiei, se cade să-l ducem cu toate armele. Şi pînă la capăt. Nu vezi tu că şi motanii s-au pătruns de scoposul nostru ? Ai mai văzut tu pînă în ceasul de faţă pisici privind nepăsătoare la strachina plină de peşte ?

Ghelasie se miră şi el de indiferenţa motanilor, îşi făcu cruce, dar tot nu-i ieşi din minte că-şi vor fi îndestulat stomacul cumva şi pe undeva. Pilda Irodiadei îi sta mărturie.

După ce se rumeni cumsecade crîmpeiul de trandafir, Ghervasie scoase grătarul din maşină şi-l dădu pe

la nas, apoi îl trecu repede în faţa lui Ghelasie. Acesta se înfioră şi făcu o mişcare să-l înhaţe. Dar Ghervasie îi aminti de răbdarea călugărilor de sub ascultarea sfîntului Macarie Alexandreanul, care, primind un coş de struguri de la un om milostiv, i-au purtat de la un nas la altul, fără să se atingă vreunul de ei...

— Se poate, oftă lung Ghelasie, dar eu sînt mai slab. Dacă m-o împinge Diavolul la păcat, ai să răspunzi pentru mine.

Ghervasie aşeză grătarul în mijlocul mesei şi simţi cum i se năruie răbdarea.

— Măi Ghelasie, să fie adevărat că sfîntul Macarie a luat la goană cămila pe care i-o trimisese Satana încărcată cu mîncări boiereşti ?

Ghelasie îl mustră aspru din ochi, apoi îl înfruntă cu vorba :

— Mai bine ai face să mănînci decît să pui la îndoială răbdarea pustnicilor...

Ghervasie se închină nervos şi vru să întindă mîna după furculiţă. Dar se reculese repede şi-şi căută scăparea în cîntări orînduite pentru astfel de împrejurări.

— „Doamne al puterilor, fii cu noi, că pre altul, afară de tine, ajutor întru necazuri nu avem. Doamne al puterilor, miluieşte-ne pre noi !..."

Ghelasie, fără gust de cîntare sau de rugăciune, n-avu încotro şi făcu pe defteriul, dar cu mai puţin curaj :

— „Doamne, de n-am avea pre sfinţii tăi rugători şi bunătatea ta milostivindu-se spre noi, cum am îndrăzni, Mîntuitorule, a te lăuda pre tine, cel preaslăvit neîncetat de către îngeri ? Ştiutorul inimilor, iartă sufletele noastre !..."

Continuă Ghervasie.

— „Ziua trecînd, mulţămesc ţie, stăpîne. Seara, rogu-mă să-mi dăruieşti noapte fără de păcat, Mîntuitorule, şi să mă mîntuieşti de greşalele zilei..."

Urmează Ghelasie :

—„Toate puterile cereşti ale sfinţilor îngeri şi ale arhanghelilor, rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru noi păcătoşii..."

Părintele Ghervasie se pomeni deodată cu jumătatea buzei de sus tremurînd şi încetă cîntarea. Ghelasie observă şi fu cuprins de milă.

— Măi Ghervasie, ţie nu ţi-e bine...

— Frati-miu... ce să fac... de mîncare aş mai răbda cum aş mai răbda, dar de tutun nu mai pot. Simt că înnebunesc. Şi... ştii că sfîntul Arsenie tot alunga somnul pînă îşi dădea seama că e aproape să-şi piardă minţile... Atunci se culca şi dormea... La fel am să fac şi eu. Nu s-alege nimic din tot postul nostru dacă mîne dimineaţă mă veţi lega cobză şi mă veţi duce la balamuc...

Şi se ridică gîfîind, să plece după tutun. Apoi se temu că Ghelasie, rămînînd singur, îşi va pierde răbdarea şi-l rugă să se ducă el.

— Alege din ăla mai uscatul... şi să nu iei mai mult de-o ţigară... zdravănă.

Cum se văzu de unul îşi aduse aminte de scrisoarea apostolului Pavel către Timotei : „...Cînd ţi se slăbeşte stomacul, să iei puţină băutură", şi puse clondirul în gură. Era dator să facă tot posibilul să înşele pîntecele ca să nu mai pretindă bucate. Dar nu bău mult. O gură cît o ceaşcă bunicică.

Ghelasie îi aduse cutia plină cu tutun tocat şi-l sfătui astfel :

— Măi Ghervasie, eu te cunosc bine şi ştiu că fără iarba dracului tu nu eşti în stare să te ţii. Iar dacă bagi fumul în stomacul gol, are să-ţi fie şi mai rău... De ce nu vrei, omule, să mîncăm acu, pînă nu se răceşte mămăliga ?... Că de ispită tot nu scăpăm. Şi o să ne pară rău după mămăliguţa asta moale şi caldă...

— Doamne fereşte ! protestă Ghervasie. Dar tu, nemaiavînd voinţă, poţi să bei un păhăruţ de rachiu întru îmbunarea pîntecelui. A dezlegat sfîntul apostol Pavel, pentru Timotei. Mie însă nu-mi trebuie...

Ghelasie oftă de focul mămăligii şi sorbi din pahar. Iar Ghervasie oftă pentru slăbiciunea fratelui şi aprinse ţigara.

— Măi Ghervasie... Cu un păhăruţ, mai rău făcui stomacului...

Şi-l mai umplu o dată. Ghervasie îşi clefăi fălcile şi înghiţi şi el unul. Cu regret... Şi oftă...

— Ce n-am vrea să facem noi, măi frate Ghelasie ! Dar uite că sîntem fire omenească, nu sîntem fire îngerească. Însuşi mîntuitorul Christos, nemaifiind la fire Dumnezeu, s-a simţit slăbit de scurgerea sîngelui şi a cerut apă ca să bea...

— ...Şi i s-a dat oţet ! scrîşni Ghelasie umplînd din nou paharele.

— Amestecat cu fiere ! îl completă Ghervasie aruncînd mucul de ţigară.

Apoi apucă păhărelul cu prăştină şi, tot mai pornit spre evlavie şi spre smerenie, făcu o plecăciune prietenului, grăind din gură şi din inimă :

— Blagosloveşte, frate şi împreună-slujitorule, şi-mi iartă mie păcătosului cîte am greşit cu cuvîntul, au cu lucrul, au cu gîndul şi cu toate simţirile mele...

— Dumnezeu să te blagoslovească, frate şi împreună-slujitorule, îi răspunse Ghelasie cu aceeaşi dulceaţă în glas.

Apoi goli al treilea păhăruţ.

Ghervasie privi către bucate, cu mare dispreţ, aşa, ca spre un lucru care nu te poate nici mîntui, dar nici băga chiar în fundul iadului...

Şi începu iarăşi să cînte.

— „Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă ! Vino, ticăloase suflete, împreună cu trupul tău, de te mărturiseşte ziditorului tuturor. Ci te părăseşte acum de dobitocia cea mai dinainte şi adă lui Dumnezeu lacrimi de pocăinţă..."

Urmează Ghelasie :

— „Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă ! Ilihihie, cel ce s-au purtat în care, suindu-se cu căruţa bunătăţilor, s-au înălţat spre cer oarecînd. Deci la suirea aceasta cugetă, o, suflete al meu !..."

Ghervasie trase cărpătorul cu mămăligă şi rupse o bucăţică, pe care o frămîntă cîntînd :

— „Duhul umilinţei luînd, să vărsăm lacrimi pentru răscumpărarea sufletelor, lăudînd pre Christos în veci..."

Ghelasie îşi apropie o strachină cu icre şi începu să le înţepe cu furculiţa, cîntînd :

— „Cărnurile cele de porc şi căldările şi bucatele cele eghipteneşti, mai vîrtos decît cele cereşti, ai voit, suflete al meu, ca şi de demult nerecunoscătorul norod, în pustie..."

Apoi aşteptară în tăcere să înceapă celălalt... cu mîncarea. Dar voinţa se vede că încă nu li se slăbise. Crezînd că această minune se datoreşte rachiului, mai cinstiră cîte-un păhărel şi mai adăugară şi pilde din Scripturi.

Zise Ghervasie :

— Postul a făcut pre Ilie văzător vedeniei, în peştera cea din Horib, unde a zărit pre Domnul... şi a încuiat cerul ani trei, şi luni şase...

Grăi Ghelasie :

— Prin post a căpătat Elisei găzduire la Somaniteanca...

— Trei săptămîni a flămînzit Daniil în groapa leilor şi a înmuiat şi pre hiare să postească...

— „Dracu nu iese decît numai prin rugăciune şi prin post", zice Marcu evanghelistul.

— Pre Lazăr l-a dus postul drept în sînul lui Avraam...

— Pre apostolul neamurilor l-a suit pînă la al treilea cer...

— De vrei să fii tare la minte, împilează-ţi trupul...

— „Au nu vezi că şi soarele mai vesel e după noapte ? Şi privighetoarea mai dulce după somn ? Şi sănătatea mai dorită după boală ? Deci şi masa mai cu haz este după post..."

— Cine a grăit cuvintele astea, frate Ghelasie ?

— Sfîntul Vasile.

— Drept a vorbit ! Băgaşi tu de seamă că niciodată n-am găsit noi atîta dulceaţă în zeama asta de borhot, ce-i zice prăştină ?... Şi tot aşa de mare dulceaţă am găsi şi în icre, şi în saramură, şi în fripturica de cîrnat... Încît chiar de ar fi să ne biruiască Satana şi să încetăm postul, am dobîndi iertare de la Dumnezeu numai pentru pofta cu care i-am mînca bunătăţile pre care ni le-a dăruit nouă...

— Şi pentru slăbiciunea firii noastre...

— Nu sîntem îngeri, frate Ghelasie...

— Nici draci...

— Maria Egipteanca a mîncat trei pîini şi jumătate în şaisprezece ani... Va să zică tot a mîncat ceva...

— Sfîntul Ilarion, cît era de sfînt, şi tot mînca şi el cincisprezece smochine pe zi...

— De ce n-am eu smochine, mă Ghelasie, că nu m-aş mai prăpădi după fasole şi după peşte...

— Nicicînd n-a oprit sfîntul Vasile pe călugări de la mîncare... Atît numai a pomenit: că să mănînce fără să cîrtească...

— Iar sfîntul apostol Pavel zice că sfinţenia noastră stă în a ne depărta de muieri... de mîncare nici n-a pomenit...

— Tare o fi ea, pravila călugărului...

— Dar pravila stomacului e şi mai grozavă...

Ghervasie privi la Ghelasie şi băgă de seamă c-a început să-i cam albească ochii... Apoi se întoarse către motani şi văzu că sînt pe cale să-şi bată joc de toate oprelişti le.

Ghelasie se uită la Ghervasie şi constată cu spaimă că-i bîţîie tot capul, nu numai colţul buzelor, şi că barba şi mustăţile s-au răzvrătit de la sine... Zise:

— Măi frate Ghervasie, tu crezi c-a stat cuviosul Andronic douăzeci de ani în aceeaşi peşteră cu o femeie, fără să cadă în păcat?...

— Dar tu, măi frate Ghelasie, crezi că sfîntul Ilarion cel mare a fost în stare să locuiască şapte ani în casa unei văduve şi să scape neprihănit?...

Se priviră înspăimîntaţi de îndoiala ce foamea le strecurase în suflete şi-şi dădură răspuns prin fapte. Ghervasie înfipse furculiţa în coastele pläticii, iar Ghelasie în coadă...

Mai băură şi prăştină, mîncară şi cîrnaţii, iar la urmă de tot înghiţiră şi icrele. Se temeau la început

că n-or binevoi să se lase mîncate cu mămăligă, dar se înşelaseră. După atîta post şi după atîtea cîntări sfinte şi cotrobăiri prin scripturi, precum şi după o jumătăţică de prăştină oţerită, era foarte firesc să nu mai facă nazuri nici stomacul, nici bucatele...

— Măi Ghervasie, dacă ascultam noi sfatul cuviosului Pimen, care ne învaţă că nu se cade a urgisi prea mult stomacul, n-am fi mîncat peşte şi cîrnaţi în cea dintîi zi a sfîntului şi marelui post, oftă Ghelasie turburat.

Ghervasie strînse sticla de mijloc în semn că ar mai bea, dar nu mai are ce, şi zise:

— Mare şi înţelept a fost cuviosul Pimen! Nu e fiară mai rea pe lume ca omul nemîncat. Doar o zi flămînzirăm, şi era cît pe-aci să ne schimbăm firea noastră de oameni ai păcii în fire de oameni ai vrajbei. Începusem să cîrtim şi să hulim...

— Iar de răbdam pînă mîine seară, mare minune ar fi fost dacă nu cădeam în eres, aşa după cum căţeaua şi bibilicile au căzut în păcatul furtişagului şi al înşelăciunii.

— Grozav lucru e şi stomacul, mă Ghelasie! Cînd e gol, nu-ţi dă pace nici să dormi, nici să te rogi, nici să cugeţi cu cap de călugăr şi nici să cînţi cum se cuvine...

— Mai ales cînd vede bine că ai şi nu vrei să-i dai...

— Să mă ierte Dumnezeu, dar eu bănuiesc că nici sfîntul Antonie n-ar fi mîncat muguri, cu plătica şi cu cîrnaţii pe masă... Sfinţii ăştia mari, mă Ghelasie, or fi postit ei, nu zic ba, dar s-au deprins cu foamea ca ogarul turcului cu perele pădureţe. Dacă ar fi avut el, adică ogarul turcului, alte bunătăţi, fii

sigur că nu şi-ar fi mai strepezit măselele cu poame sălbatice... Nici pentru toate vieţile viitoare... E ?

— E.

— Şi dacă ar fi avut marele cuvios Onufrie o strachină cu icre de ştiucă lîngă el, n-ar fi mai aşteptat pînă să se coacă smochinele... Este ?

— Este.

— Unde mai pui că noi, cei de pe-aici, sîntem supuşi la ascultări, nu trăim de capul nostru prin pustii şi prin crăpăturile munţilor ? ! Poţi tu, preot fiind, să slujeşti în biserică o săptămînă, ori măcar două zile, nemîncat ?

— Nu poţi.

— Dacă, de pildă, părintele Isachie clopotarul s-ar hrăni cu rădăcini de iarbă, ar mai fi în stare să urce pînă în vîrful clopotniţei ?

— Şi să tragă patru clopote deodată ?

— Cîntăreţ de strană fiind, poţi tu să sui pînă la ga de sus cu burta goală ? Că doar n-o să lauzi pe Dumnezeu mormăind prin preajma lui pa de jos ! Şi nici psaltichia nu te lasă. Un oligon sau două chentime le ridici şi cu burta pustie, dar cînd întîlneşti un ipsili călare pe-o chentimă şi un petasti, ce te faci, băiete ? Dai chix ? Dai. Ai supărat pe Dumnezeu ? L-ai supărat. Ai scîrbit şi urechile celor ce te ascultă cu dragoste şi cu evlavie ? Le-ai scîrbit. Este ?

— Este.

— Este, Matei ?

Matei se linse pe bot.

— Este, Năstase ?

Cotoiul, fiind încă ocupat cu o parte din capul plăticei, aprobă din coadă. Părintele Ghervasie îl luă în braţe, îl mîngîie pe spinare şi-l sărută după ceafă.

Apoi, ca să dea o întărire spuselor cuvioşiei-sale, se ridică gemînd de pe scaun, se propti cu mîinile în colţurile mesei şi ridică zece tonuri dintr-o dată, speriind pe Ghelasie şi pe motani.

— Aşa e că am dreptate ? Mă rog, poţi tu, flămînd fiind, să cînţi slavoslovia lui Ghelasie Basarabeanul, ori *Îngerul a strigat*, ori axionul de la Întîmpinarea Domnului ? Nu poţi.

Văzîndu-l pornit către cîntări cu suişuri mari şi socotind că nu se cade să zbieri după ce ai făcut metanii şi ai ascultat canonul cel mare, părintele Ghelasie aduse repede *Idiomelarul*[1] din casă şi-l deschise la loc potrivit. Şi cîntară amîndoi, cap la cap, cu frică şi cu evlavie, bătînd tactul ca doi începători în ale psaltichiei :

— „Adam din rai s-au gonit, cu mîncarea împărtăşindu-se ca un neascultător. Moise văzător de Dumnezeu s-au făcut, cu postul curăţindu-şi ochii sufletului. Pentru aceasta, cei ce voim să fim locuitori raiului, să ne lepădăm de hrana cea nefolositoare şi, dorind să vedem pre Dumnezeu, să postim ca Moise patruzeci de zile, ca să gonim zburdăriile cele trupeşti..."

Apoi, pătrunşi de evlavie şi de duhul umilinţei, se ridicară, făcură cîte douăsprezece cruci şi se rugară, fiecare pentru sine :

„Doamne şi stăpînul vieţii mele ! Duhul lăcomiei, al grijii de multe, al iubirii de stăpînire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie... Iar duhul curăţeniei, al gîndului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, robului tău...

[1] Carte bisericească cuprinzînd cîntări cu caracter psaltic.

Aşa, Doamne împărate, ajută-mă ca să-mi văz greşala şi să nu osîndesc pe fratele meu, că binecuvîntat eşti în vecii vecilor. Amin !"

IX

Judecată şi pedeapsă

În ziua următoare, cuvioşii ieromonahi Ghervasie şi Ghelasie au fost poftiţi să răspundă în faţa preacinstitului consiliu duhovnicesc pentru grea abatere de la cele călugăreşti. Pîrîş fiind ierodiaconul Ilarie, care văzuse pe cuviosul Ghervasie urcînd cu peştele către casă şi mai apoi prinsese în nările-i de cotoi miros neîngăduit în zi de post. Iar judecătorii — preacuvioşiile-lor : arhimandritul Porfirie, protosinghelii Arsenie şi Daniil, ieromonahul Vitalie şi cuviosul schimnic Antonie.

Cazul fiind foarte grav, aproape unic în trecutul mănăstirii, şi de natură să smintească pe cei slabi dacă ar trece nepedepsiţi, părintele stareţ îşi întrerupse pentru un ceas tradiţionala şi pioasa-i retragere şi prezidă însuşi smeritul for de judecată.

Vinovaţii îşi mărturisiră păcatul, făgăduiră în frica lui Dumnezeu să nu mai greşească şi-şi cerură iertare. Consiliul însă se arătă neîmblînzit. E drept că bătrînul Porfirie nici n-a deschis gura, dar eclesiarhul Arsenie, care tot îşi mai scotea — c-un băţ de chibrit — rămăşiţele de miel de printre dinţi, nu vru să ia

în consideraţie nici firea omenească a celor doi vinovaţi, nici faptul că apăreau pentru prima oară în faţa judecătorilor.

La fel de aspri fură şi ceilalţi, mai ales că isprăvile cotoilor şi ale bibilicilor le reveneau proaspăt în minte.

În baza canoanelor şi a regulamentului pentru disciplina monahală, Ghervasie şi Ghelasie fură osîndiţi să nu se împărtăşească şi deci să nu slujească sfînta liturghie timp de patruzeci de zile. Adică pînă în joia cea mare, a Patimilor Domnului. Iar în zilele din post, cu dezlegare la vin şi la untdelemn, cuvioşiile-lor să mănînce numai pîine cu apă.

Vinovaţii primiră canonul cu smerenie şi cu supunere. Iar cînd se întoarseră la chilie, aprinseră un foc în maşina de gătit şi rînduiră cele de trebuinţă ca să prefacă o ştiucă în ciorbă şi un crîmpei de cîrnat în friptură...

1933

CUPRINS

Redactor responsabil: Teodora Popa
Tehnoredactor: Traian Argetoianu

Dat la cules 07.02.1964. Bun de tipar 04.04.1964. Apărut 1964. Tiraj 60.140 ex. broşate. Hîrtie tipar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 20,70. Coli tipar 14,25. Planşe tiefdruck 1. A. nr. 17.750/1963. C.Z. pentru bibliotecile mari 8R. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—32.

Tiparul executat sub comanda nr. 40098 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.